UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
Facultatea de Geografie
Str. Clinicilor 5-7, 400006, Cluj Napoca
ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA CLUJ-NAPOCA
Colectivul de Geografie
Str. A.T. Laurian nr. 42, Cluj-Napoca

Nr. proiect

18/27.05.2019

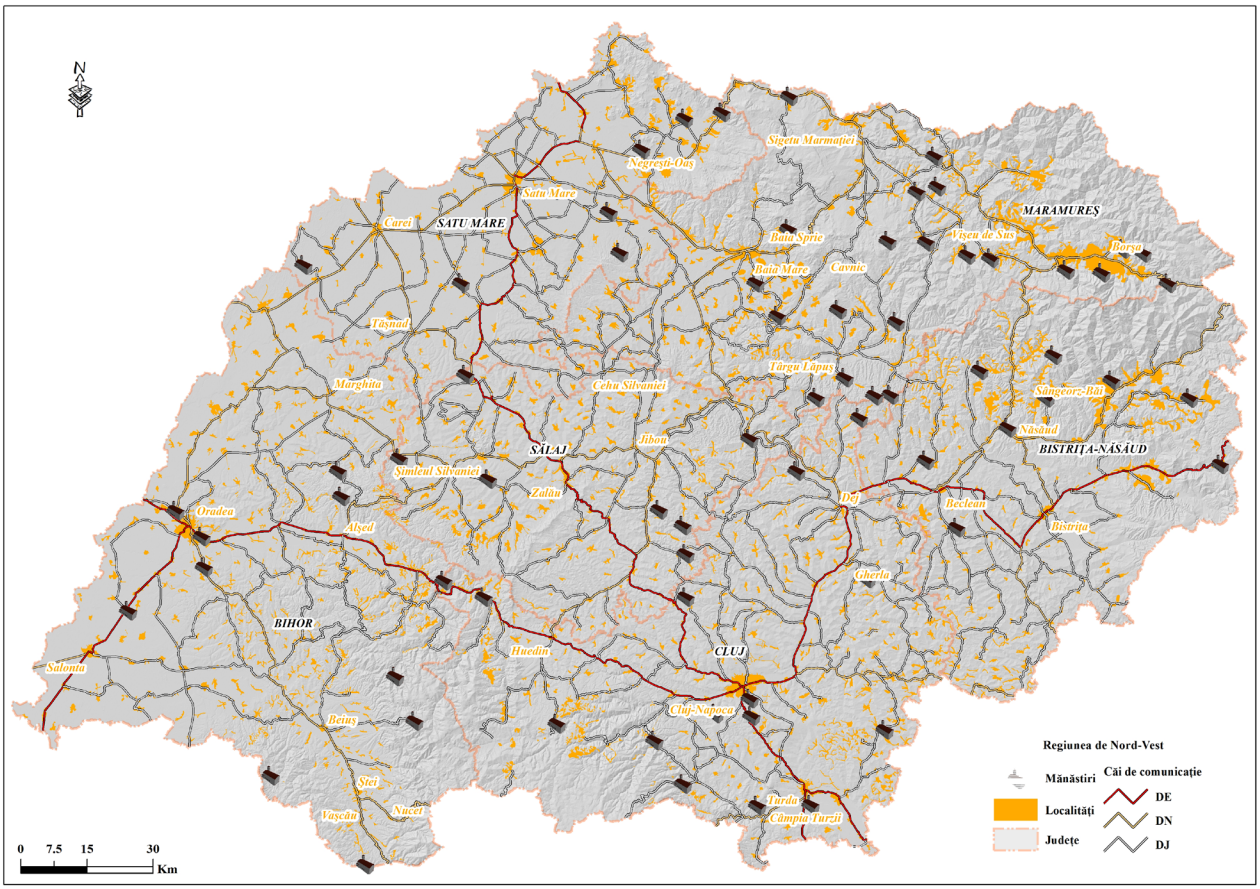
TITLU: INVENTARIEREA, EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR TURISTICE ALE REGIUNII DE NORD-VEST

Raport I

RAPORT INIŢIAL

INVENTARIEREA RESURSELOR TURISTICE

Beneficiar: AGENŢIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-VEST

Iulie 2019

Proiect nr. 18/27.05.2019

INVENTARIEREA, EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR TURISTICE ALE REGIUNII DE NORD-VEST

RAPORT INIŢIAL:

INVENTARIEREA RESURSELOR TURISTICE

Beneficiar: ***AGENŢIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-VEST***

Proiectant: **UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI**
Facultatea de Geografie
Str. Clinicilor 5-7, 400006, Cluj-Napoca

ACADEMIA ROMÂNĂ - FILIALA CLUJ-NAPOCA
Colectivul de Geografie
Str. A.T. Laurian nr. 41, Cluj-Napoca

Şef de Proiect*: Prof. univ. dr. Pompei Cocean .....*

Iulie, 2019

COLECTIV ELABORARE

1. Prof. univ. dr. Pompei Cocean – *Coordonator*
2. Conf. dr. Sorin Filip – *Manager de proiect*
3. Conf. dr. Marin Ilieş
4. Conf. dr. Ştefan Bilaşco
5. Cerc. şt. III dr. Ana-Maria Pop
6. Prof. univ. dr. Adina-Eliza Croitoru
7. Conf. univ. dr. Gheorghe Şerban
8. Cerc. şt. III dr. Gabriela Munteanu
9. Şef lucr. dr. Răzvan Bătinaş
10. Şef lucr. dr. Gheorghe-Gavrilă Hognogi
11. Şef lucr. dr. Lelia Papp
12. Şef lucr. dr. Török Ibolya
13. Şef lucr. dr. Nicoleta David
14. Asist. cerc. dr. Magdalena Drăgan
15. Asist. cerc. dr. Ileana-Cristina Vasiliţă-Crăciun
16. Drd. Dănuţ Huciu

CUPRINS

Pag.

Introducere. Turismul ca ramură economică de perspectivă în Regiunea de Nord-Vest 7

1. RESURSELE TURISTICE NATURALE 9
1.1. GEOMORFOSITURILE TURISTICE 9
1.1.1. Tipurile majore de relief 9
1.1.2. Obiectivele turistice morfologice 11
1.1.2.1. Abrupturile 11
1.1.2.2. Crestele (culmile) 15
1.1.2.3. Cheile şi defileele 16
1.1.2.4. Potențialul speoturistic 17
1.1.2.5. Ponoarele 19
1.1.2.6. Ravinări și glimee 20
1.1.2.7. Pasurile 20
1.1.2.8. Peisaje turistice morfologice 21
1.1.3. Puncte de belvedere 22
1.2. VALENŢELE TURISTICE ALE CLIMATULUI 23
1.2.1. Temperatura aerului 23
1.2.1.1. Temperatura medie anuală și anotimpuală 23
1.2.2.2. Zilele de vară 25
1.2.2. Precipitațiile atmosferice 26
1.2.3. Indici climato-turistici 30
1.2.3.1. Indicele de faborabilitate climato-turistic 30
1.2.3.2. Indicele climato-balnear 31
1.2.4. Climatul subteran..... 34
1.3. RESURSELE TURISTICE HIDROGRAFICE. POTENŢIALUL NAUTIC ŞI BALNEAR 35
1.3.1. Reţeaua apelor curgătoare de suprafaţă. Râurile..... 36
1.3.2. Lacurile 40
1.3.2.1. Lacurile naturale 40
1.3.2.2. Lacurile antropice 46
1.3.2.2.1. Lacurile sărate 46
1.3.2.2.2. Complexele lacustre amenajate (iazuri şi heleştee) 53
1.3.2.2.3. Lacurile de acumulare 58
1.3.2.2.4. Lacurile reziduale 60
1.3.2.2.5. Delte lacustre, zone umede (mlaştini) cu potenţial turistic 62
1.3.3. Ape minerale 63
1.3.4. Ape termale 65
1.3.5. Izbucuri 66
1.3.6. Cascade 67
1.3.7. Cursuri de apă subterane 69

1.3.8. Gheţari subterani 71
1.3.9. Fântâni publice/arteziene 71
1.3.10. Muzee dedicate apei 72
1.3.11. Instalaţii hidraulice tradiţionale 72
1.3.12. Acvarii cu acces public 73
1.4. RESURSELE TURISTICE BIOGEOGRAFICE 73
1.4.1. Funcţia turistică a vegetaţiei 73
1.4.1.1. Grădinile botanice 76
1.4.2. Potenţialul cinegetic şi piscicol 77
1.4.2.1. Grădinile zoologice 79
1.4.3. Ariile protejate (parcuri naţionale, parcuri naturale, rezervaţii) 79

2. RESURSELE TURISTICE ANTROPICE 87
2.1. SITURILE TURISTICE ISTORICE 87
2.1.1. Castrele romane 87
2.1.2. Cetățile 89
2.1.3. Castelele, conacele și palatele 91
2.2. EDIFICIILE TURISTICE RELIGIOASE 105
2.2.1. Bisericile 105
2.2.2. Catedralele 116
2.2.3. Mănăstirile și schiturile 118
2.2.4. Sinagogile 129
2.2.5. Cimitirele 131
2.2.6. Hramuri și pelerinaje 132
2.3. OBIECTIVELE TURISTICE CULTURALE 134
2.3.1. Teatre și opere 134
2.3.2. Muzee 135
2.3.3. Centre culturale (case de cultură) 139
2.3.4. Colecții de artă 140
2.3.5. Biblioteci 140
2.3.6. Universități, licee de tradiție 142
2.3.7. Case memoriale 144
2.4. PATRIMONIUL TURISTIC ETNOGRAFIC 151
2.5. OBIECTIVE ECONOMICE CU FUNCȚIE TURISTICĂ 170
2.6. MONUMENTE 171
2.7. AMENAJĂRI ŞI ACTIVITĂŢI CU FUNCŢIE TURISTICĂ (PARCURI, FESTIVALURI, CAZINOURI) 175
2.7.1. Parcurile 176
2.7.2. Festivalurile 184
2.7.3. Cazinourile 184
2.8. ANTROPO-PEISAJE CU FUNCȚIE TURISTICĂ 185

3. POTENȚIALUL ATRACTIV AL CENTRELOR URBANE 186
3.1. SPECIFICUL TURISMULUI URBAN 186
3.2. ELEMENTE DE ATRACTIVITATE ALE ORAŞELOR 188
3.3. PROFILUL TURISTIC AL CENTRELOR URBANE DIN REGIUNEA DE NORD- 189

VEST .....

4. ATRACŢII TURISTICE NECONVENŢIONALE 245
4.1. MITURI ŞI LEGENDE 245
4.2. LOCURI SACRE, LOCURI STRANII 245
4.3. RESURSE ŞI LOCURI PENTRU PRACTICAREA TURISMULUI DE NIŞĂ 248
4.3.1. Turismul sumbru 248
4.3.2. Turismul de wellness 250
4.3.3. Turismul gastronomic 250
4.3.4. Parcurile tematice 254
4.3.5. Turismul viniviticol (oenologic) 254
4.4. POTENŢIALUL DE AFIRMARE AL TURISMULUI EXTREM 259

5. INFRASTRUCTURI, CIRCULAŢIE ŞI DISPARITĂŢI TURISTICE 261
5.1. INFRASTRUCTURA DE CAZARE 262
5.1.1. Structuri de primire turistică pe tipuri de baze 262
5.1.2. Structuri de primire turistică pe categorii de confort 272
5.1.3. Structuri de primire turistică pe tipuri şi categorii de confort 272
5.1.4. Structuri hoteliere 275
5.1.5. Capacitatea de cazare în funcțiune 275
5.1.6. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație 276
5.1.7. Stațiunile turistice 278
5.2. INFRASTRUCTURA DE ACCES 280
5.3. INFRASTRUCTURA DE AGREMENT 282
5.3.1. Domeniul schiabil 282
5.3.2. Trasee turistice omologate 282
5.3.3. Alte tipuri de structuri amenajate 284
5.4. CIRCULAŢIA TURISTICĂ 284
5.5. DISPARITĂŢI TURISTICE ÎN REGIUNEA DE NORD-VEST 291

BIBLIOGRAFIE 298

INTRODUCERE

Turismul ca ramură economică de perspectivă în Regiunea de Nord-Vest

În etapa actuală de dezvoltare a societăţii umane, în care ramurilor tradiţionale ale economiei: agricultura, industria, comerţul şi serviciile li s-au adăugat altele noi, bazate pe progresele tehnologiei dar şi a mutaţiilor ce au avut loc în comportamentul şi aspiraţiile fiinţei umane, exploatarea resurselor unui teritoriu devine o operaţiune complexă, în care *integrarea* se constituie într-un vector fundamental al acţiunilor întreprinse în scopul dat.

Printre ramurile economice „nou venite" se înscrie şi *turismul*, a cărui cristalizare socială şi economică, dar şi ca domeniu ştiinţific aparte, are loc la începutul secolului XX când nevoia de agrement, de culturalizare sau de refacere fizico-psihică se amplifică geometric în contextul unei explozii demografice globale şi a ridicării standardului de viaţă în tot mai numeroase state ale lumii, din care, evident, a făcut şi face parte şi România, premisele activităţilor de factură turistică, curativ-recreative în primul rând, fiind atestate într-o sincronizare deloc întâmplătoare cu cele din vestul sau centrul continentului european.

Actualmente, turismul alcătuieşte, împreună cu agricultura şi industria, o triadă unică şi autentică a ramurilor productive ale economiei mondiale. „Produsul" său are însă o semnificaţie aparte, imaterială, adresându-se înainte de orice spiritului uman pe care-l tonifică prin recreere şi agrement, îl fortifică prin variate proceduri de cură şi îl îmbogăţeşte prin informaţie culturală de o diversitate dezmărginită. Turismul se poziţionează astfel în ipostaza unui ideal antidot al stresului generat de artificializarea mediului de viaţă, de competiţia interspecifică umană, de multiplicarea problemelor sociale şi environmentale.

Afirmarea sa explozivă se datorează nu numai oportunităţilor susmenţionate, ci şi unui atribut structural şi funcţional cu totul aparte pe care această formă de exploatare a spaţiului geografic îl posedă şi anume: ***turismul este singura ramură economică dintr-un teritoriu dat care, în procesul de producţie, nu-şi devoră materia primă,*** asigurându-şi astfel, în condiţii de bună gestionare şi protecţie a resurselor, o existenţă temporal nelimitată. Spre exemplu, o peşteră integrată unui circuit turistic prin amenajare adecvată va putea fi exploatată mii de ani, peisajul său atractiv conservându-se ca atare. Cu cele mai mici investiţii, aferente întreţinerii infrastructurii de acces, şi cele mai ridicate beneficii. Într-o etapă a dezvoltării globalizate, când preţul materiilor prime industriale sau agricole creşte exponenţial, făcându-le pentru numeroşi promotori ai dezvoltării regionale inaccesibile, orientarea spre afirmarea unor ramuri precum turismul, independentă de importul de materii prime, nu poate fi decât inspirată şi salutată.

O proiecţie asupra perspectivelor de dezvoltare sustenabilă a Regiunii de Nord-Vest, pornind de la propriile resurse, relevă existenţa unui potenţialul agricol important, susţinut de extensiunea largă a reliefului de câmpie, dealuri şi podişuri cu soluri de fertilitate mare şi mijlocie, precum şi a unor resurse ale subsolului (sare, minereuri nemetalifere) pe seama cărora pot funcţiona industrii specifice. Pentru ambele ramuri însă atingerea unor niveluri de producţie şi calitate care să le confere competitivitate pe piaţa internaţională de profil necesită investiţii majore şi o perioadă mai îndelungată.

Într-un atare context, raportat la cantitatea şi calitatea resurselor pe care le deţine, la diversitatea şi indicele de atractivitate ridicat al acestora, la competiţia spaţială cu alte tipuri de

exploatare economică a teritoriului, turismul are şanse majore de-a se institui, în Regiunea de Nord-Vest, într-o ***ramură economică de bază***, eficientă şi competitivă.

Punerea în valoare a anumitor resurse turistice regionale prin amenajări inspirate, moderne, se constituie într-o premisă favorabilă a ***detaşării regiunii în topul activităţilor de profil naţionale***, dar şi a bazinului hidrografic al râului Tisa suprapus unor teritorii transfrontaliere aparţinând Ungariei, Slovaciei, Ucrainei sau Serbiei.

Răspândirea largă a resurselor turistice în întregul spaţiu regional reprezintă un atuu al Regiunii de Nord-Vest ce poate sta la temelia afirmării unei ***oferte diversificate***, asigurându-şi în acelaşi timp o ***cerere consistentă*** pe principiul unui raport favorabil cost şi timp al deplasării/distanţă.

Toate deziderateleе menţionate pot fi atinse printr-o judicioasă şi susţinută activitate de inventariere, evaluare şi prioritizare a punerii în valoare a patrimoniului atractiv regional. Pe baza căreia, în etapa imediat următoare, să se planifice şi amenajeze obiectivele turistice existente astfel încât regiunea să prezinte cererii turistice interne şi internaţionale o ofertă atractivă, incitantă şi competitivă totodată, scopul fundamental şi adevărata menire a studiului de faţă.

1. RESURSELE TURISTICE NATURALE

1.1. GEOMORFOSITURILE TURISTICE

1.1.1. Tipurile majore de relief

Relieful oricărui teritoriu, deci şi cel al Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, este o componentă a cadrului natural cu implicaţii polivalente în turism şi anume:

- ca *suport material* al tuturor infrastructurilor şi activităţilor desfăşurate în domeniu;
- prin atributul său de *resursă atractivă reprezentativă* datorită complexităţii şi spectaculozităţii unora dintre formele sale;
- prin rolul său de *fundal peisagistic* pentru activităţi turistice generate de alte motivaţii (culturale, curative, recreative).

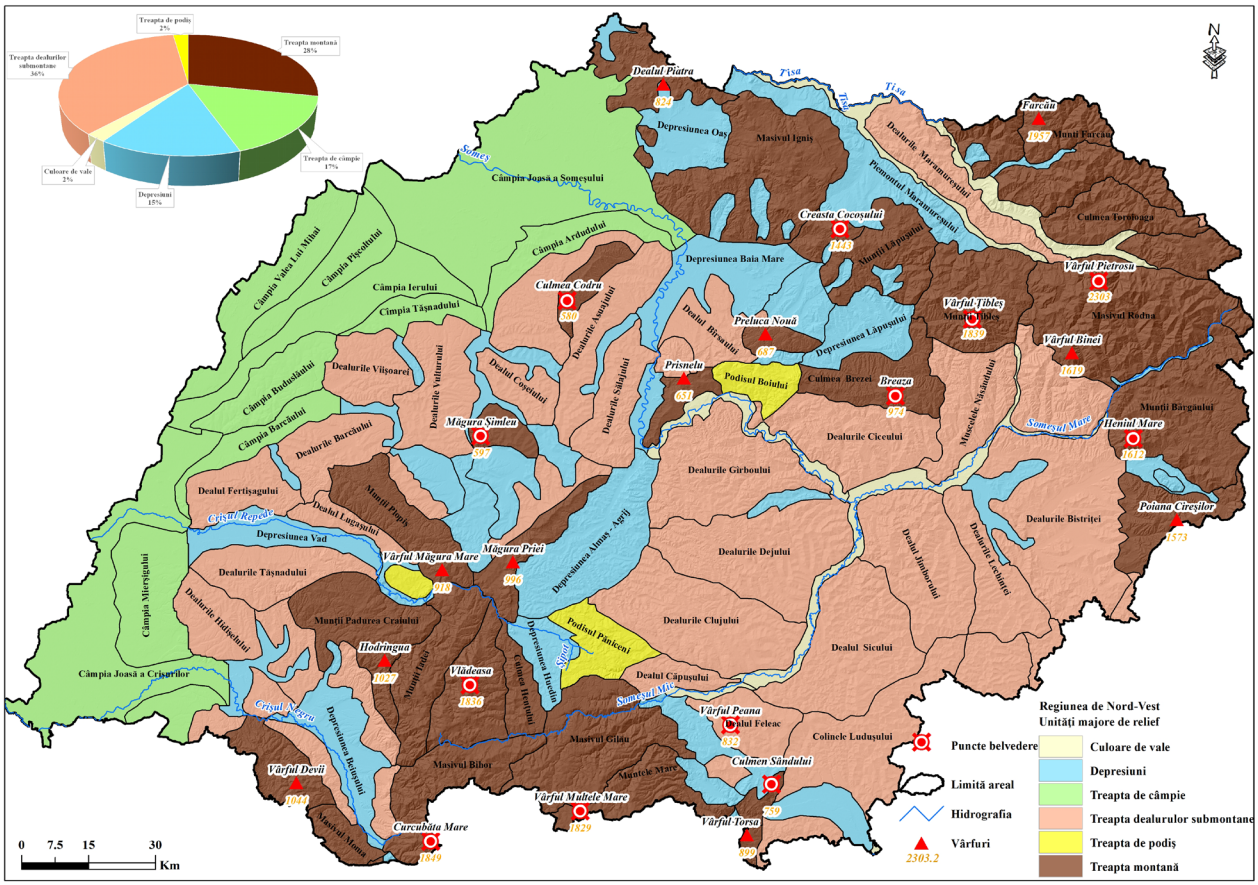
Pentru Regiunea de Nord-Vest, relieful se instituie într-o resursă atractivă de vârf prin următoarele trăsături definitorii:

- prezenţa tuturor formelor majore de relief (munţi, dealuri şi podişuri, câmpii);
- răspândirea largă a unor tipuri de relief apreciate pe plan mondial ca având cea mai ridicată spectaculozitate, cum ar fi relieful carstic şi relieful vulcanic;
- prezenţa unei diversităţi remarcabile de forme de relief, cu o atractivitate turistică recunoscută cum ar fi: cheile şi defileele, peşterile, abrupturile, ponoarele, crestele montane, glimeele;
- numărul apreciabil al unor forme de relief cu valenţe turistice certificate (peşteri, chei);
- disiparea spaţială largă a obiectivelor turistice morfologice ceea ce diversifică mult oferta atractivă locală şi regională.

Din harta nr. 1 rezultă răspândirea spaţială largă a celor trei forme majore de relief precum şi asocierea spaţială optimă a acestora. Astfel, relieful montan, considerat cel mai atractiv, ocupă o suprafaţă de 9 564 km² (cca 28% din teritoriul regiunii), cel de dealuri şi podişuri, cu indice de atractivitate medie, 18 788 km² (55%) iar cel de câmpie, apreciat ca uniform şi monoton, cu atractivitate scăzută, 5 807 km² (17%).

Relieful montan ocupă faţada estică şi nord-vestică a regiunii şi este reprezentat în primul rând de lanţul vulcanic Oaş (824 m) – Gutâi (1 443 m) – Ţibleş (1 839 m) – Bârgău (1 612 m) – Călimani (sector nordic, 1 990 m). El este secondat spre răsărit de culmile cristaline ale munţilor Maramureşului (1 957 m), Suhardului (1 932 m) şi Rodnei (2 303 m, altitudinea maximă din spaţiul regional). Partea sudică a regiunii este alcătuită din masive aparţinând Munţilor Apuseni: Trascău (Culmea Sândului, 759 m), Gilău-Muntele Mare (1 826 m), Bihor (1 849 m), Vlădeasa (1 836 m), Pădurea Craiului (1 027 m), Codru-Moma (1 044 m). În partea centrală a regiunii, ca o veritabilă dorsală, se inserează masivele cristaline ale Munţilor Plopiş (918 m) şi Meseş (996 m), respectiv măgurile aferente „Jugului intracarpatic": Şimleu (597 m), Codru (580 m), Prisnel (651 m) şi Preluca (810 m). Cu statut de masive isolate, erijate în puncte ideale de belvedere asupra Depresiunii Transilvaniei, se află culmile Feleac (832 m), Breaza (974 m) şi Ciceu (786 m). Se observă existenţa unui ecart altimetric larg, de peste 1 600 m, cuprins între 600 m şi 2 303 m, ceea ce are repercusiuni peisagistice importante, de ordin biogeografic, dar şi încadrarea unor suprafeţe

importante, situate în general la peste 1 200-1 400 m, în domeniul de posibilă practicare a agrementului hivernal, bazat pe practicarea sporturilor de iarnă.

Regiunea de Nord-Vest
Unităţi majore de relief
Puncte belvedere
Limită areal
Hidrografia
Vârfuri
Culoare de vale
Depresiuni
Treapta de câmpie
Treapta dealurilor submontane
Treapta de podiş
Treapta montană
Câmpia Joasă a Someşului
Câmpia Transilvaniei
Câmpia Crişurilor
Câmpia de Vest
Depresiunea Maramureşului
Depresiunea Oaş
Depresiunea Baia Mare
Depresiunea Lăpuşului
Depresiunea Vad
Depresiunea Almaş - Agrij
Depresiunea Huedin
Depresiunea Beiuşului
Podişul Someşan
Podişul Boiului
Podişul Panticeu
Dealurile de Vest
Dealurile Maramureşului
Dealurile Oaşului
Dealurile Silvaniei
Dealurile Clujului
Dealurile Dejului
Dealurile Bistriţei
Dealurile Hăşdatului
Dealurile Tăşnadului
Dealurile Barcăului
Dealurile Vişoarei
Dealurile Vulturalui
Dealurile Ciceului
Dealurile Gîrboului
Dealul Piatra
Dealul Feleac
Dealul Sicului
Dealul Jinduşului
Dealul Cîpuşului
Dealul Fertişagului
Dealul Lugaşului
Dealul Cosăului
Dealul Bîrsăului
Dealul Ardeului
Munţii Gutâi
Munţii Padurea Craiului
Munţii Pleşului
Munţii Bîrgăului
Munţii Lăpuşului
Munţii Rodnei
Masivul Igniş
Masivul Gilău
Masivul Bihor
Masivul Muma
Munţii Apuseni
Munţii Maramureşului
Culmea Codru
Culmea Breza
Culmea Ţibleş
Culmea Tarniţa
Culmea Măgura Şimleu
Culmea Măgura Priei
Culmea Măgura Mare
Culmea Creasta Cocoşului
Culmea Prisnelu
Culmea Preluca Nouă
Culmea Meseşului
Culmea Heniul Mare
Culmea Poiana Cireşilor
Culmea Colnele Ludoşului
Culmea Culmen Săndului
Culmea Vârful Mulţele Mare
Culmea Vârful Peana
Culmea Vârful Devii
Culmea Curcubăta Mare
Culmea Vârful Pietrosu
Culmea Vârful Binei
Culmea Vârful Farcău
Culmea Vârful Hodringua
Culmea Vârful Vlădeasa
Culmea Vârful Torsa
Culmea Vârful Ţibleş
Culmea Vârful Măgura Mare
Culmea Vârful Măgura Priei
Culmea Vârful Mulţele Mare
Culmea Vârful Devii

meandre şi popine din cursul râurilor majore (Someş, Crişuri). Lipsa unor elemente de mare atractivitate este compensată prin accesibilitatea ridicată şi trăsăturile favorabile ale bioclimatului, excitant, solicitant, cu durata îndelungată a timpului frumos şi insolaţie mai puternică.

1.1.2. Obiectivele turistice morfologice

Sunt prezente îndeosebi în cadrul reliefului muntos şi sunt reprezentate de următoarele elemente morfologice: abrupturi, creste, chei şi defile, peşteri şi avene, ponoare, ravinări, conuri şi nek-uri vulcanice etc. Ele se pot constitui, individualizate sau prin asocierea derivată dintr-o grupare spaţială strânsă, în motivaţii ale amenajărilor turistice şi a valorificării permanente.

1.1.2.1. Abrupturile

Prin etalarea pe verticală a suprafeţelor lor şi trăsăturile morfometrice (înălţime, lungime), ele se instituie în forme de practicare a unei forme particulare de turism recreativ şi anume *escaladă*. Pe lângă aceasta, prezenţa lor conferă peisajului o tentă certă de inedit şi pitoresc, acestea fiind redate în Tabelul 1.

Tabelul 1. *Principalele areale şi trasee de practicare a alpinismului*

Areal	Perete / Sector	Număr de trasee
Cheile Turenilor -Zona Ghicenge	Amfiteatru	7
	Portalul Amfiteatrului	9
	Africa	4
	Peretele Umbrit	2
	La Bulboană	5
	Sub Placă	4
Cheile Turenilor - Zona Popa Țiganilor	Placa	15
	Turnul Alveolelor	2
	Peretele Brânei	17
	Sub Brână	2
	Cascada Mare	9
	Sectorul Țancuri	
	- Peretele Grotei I	7
	- Peretele Grotei II	4
	- Țancul Mare I	8
	- Țancul Mare II	3
	- Țancul Geamănul Stâng	8
	- Țancul Geamănul Drept	8
	- Peretele Ascuns	9
	- Peretele Spălat	5
Cheile Turzii	Peretele Marac	5
	Poligonul Timpuri Noi	7
	Peretele Cald	11
	Turnul lui Mihai Borș	2
	Pereții Alghinelor	4
	Poligon Turnul Galben	18
	ATA 2009	12
	Sectoarele La Circ și Papagal	26

	Peretele Pripoanelor	24
	Peretele Caprelor	3
	Peretele Erasmus Nyarady	5
	Peretele Uriaș	36
	Peretele Porumbeilor	8
	Grota lui Hili	1
	Turnul Ascuțit, Coasta Călăștur	4
	Peretele Ciorilor	2
	Poligonul Unguresc	5
	Peștera Călăștur	3
	Poligon	10
	Turnul Despărțitor	11
	Peretele Aerian	24
	Narcisa	7
	Cetățeaua Mică, partea stângă	8
	Cetățeaua Mică, partea dreaptă	9
	Zona Fisuri	9
	Zona Scoruș	6
	Zona Gabor Feri	15
	Zona Moara Petridului	6
	Colțul Cetății (Cetățeaua Mare)	10
	Colțul Sanșil	9
	Colțul Crăpat I, ATA 2007	8
	Colțul Crăpat II	4
	Colțul Crăpat III, Peretele Sudic, ATA 2008	6
	Colțul Pușcariu	4
	Peretele Suurime	4
	Colțul Rotunjit I, Peretele sudic	2
	Colțul Rotunjit II, Peretele nordic	3
	Polițele lui Bieltz	9
	Peretele Vulturilor	1
	Peștera Ungurească	35
	Sala II	3
	Peretele Lateral	5
	Peretele din Belvedere	8
	Podul II	8
Zona Peștera Vadu Crișului	Peretele Atlantida	4
	Peretele Claia Mică	2
	Peretele Zânelor	34
	Peretele Kis Gáspár	9
	Peretele La Ruine	4
	La Lac	11
	Peretele Tunelului	2
	Peretele Pinului	2
	Creasta Șerpilor	26
	Grota Paradis	10
	Stanul Stupului	19
	Fisurile Suspendate	18
	Peretele Măgurii	4

	Pereții Gri	39
	Peretele Diedrelor	6
	Peretele Peșterii	22
	Peștera Caprei	18
	Terasele Inferioare	5
	Pereții din Terasele Superioare	33
	Pereții din Terasele Superioare de NE	12
Zona Șuncuiuș	Music Land	13
	Faleza Zenovia (zona Unguru Mare)	22
	Cheile Mișidului	3
	Peretele Napiștileu	6
	La Surplombă	11
	Castel	14
	Țancul Mare	8
	Peretele Peșterii Unguru Mare	2
Zona Bulz	Sector I Țancul Găurit	10
	Sector II Coasta Rea	3
Cetatea Lita	Sector I Sub Cetate	3
	Sector II A Șirul Pietrelor	9
	Sector II B Șirul Pietrelor	4
	Sector II C Șirul Pietrelor	13
	Sector III Stâncile Ciobanului	19
Șaua Bohodei		3
Zona Remeți	Peretele Cornului	4
Padiș	Poiana Ponor	8
Pietrele Negre	Zona Creasta Frumoasa	8
Cheile Lazurilor	Peretele Roșu	7
	Peretele de sub Balcon	9
	Peretele Mare	14
	Peretele Mijlociu	14
	Peretele Mic	3
Creasta Cocoșului		49
Piatra Vlaicului		16
Vârful Igniș	Turnul Marcului	6
	Peretele Lespezi	4
Limpedea	Faleza Mare	38

Sursa: Anghel (2007, 2014), http://alpinismbihor.ro, www.climbromania.com

Cheile Turzii se remarcă nu doar prin densitatea foarte ridicată a traseelor de escaladă dar și printr-un număr însemnat de trasee foarte lungi, unele peste 6 lungimi de coardă.

Tabelul 2. *Cele mai lungi trasee de escaladă din Cheile Turzii*

Nr. crt.	Nume	Lungime	Localizare
1	Calvaria	9 LC	Peretele Uriaș, Turnul Martirilor, Cheile Turzii
2	Memorial Jenci Bacsi	9 LC	Peretele Uriaș, Turnul Martirilor, Cheile Turzii
3	Bulinel	9 LC	Peretele Uriaș, Turnul Martirilor, Cheile Turzii
4	Ave Maria	8 LC	Peretele Uriaș, Turnul Martirilor, Cheile Turzii
5	Vigh Tibor	8 LC	Peretele Uriaș, Turnul Fecioarei, Cheile Turzii

6	Madona Neagră	8 LC	Peretele Uriaș, Turnul Fecioarei, Cheile Turzii
7	Furnicile	7 LC	Colțul Rotunjit II, Cheile Turzii
8	Turnul Ascuțit	6 LC	Turnul Ascuțit, Coasta Călăștur, Cheile Turzii
9	Solidaritatea	6 LC	Turnul Ascuțit, Coasta Călăștur, Cheile Turzii
10	Judecata de apoi	6 LC	Peretele Ciorilor, Cheile Turzii
11	Quo Vadis	6 LC	Peretele Uriaș, Turnul Fecioarei, Cheile Turzii
12	Turnul Galben	6 LC	Poligon Turnul Galben, Cheile Turzii

În plus, în cadrul regiunii, atât în arealul Cheilor Turzii cât și în zona Vadu Crișului-Șuncuiuș apare o mare densitate a traseelor cu grade mari de dificultate.

Tabelul 3. *Trasee cu grad de dificultate ridicată din Cheile Turzii*

Nr. crt.	Nume	Dificultate	Localizare
1	El monstro	8c (11)	Peretele Zânelor, Vadu Crișului
2	Țitruș	10+/11-	Peștera Ungurească, Cheile Turzii
3	Șucarina	10+	Peștera Ungurească, Cheile Turzii
4	Kedeino Se Se Se	10+	Peștera Ungurească, Cheile Turzii
5	El maricon	10	Peretele Lateral, Cheile Turzii
6	Breeze	10	Pereții din terase, Vadu Crișului
7	Free your mind	8b (10)	Grota Paradis, Vadu Crișului
8	Amnezia	10-	Faleza Unguru Mare, Șuncuiuș
9	Milică	9+/10-	Poligonul Timpuri Noi, Cheile Turzii
10	Lassie	9+/10-	Poligon Turnul Galben, Cheile Turzii
11	Coviltir	9+/10-	Peștera Ungurească, Cheile Turzii
12	Mo raia	9+/10-	Peștera Ungurească, Cheile Turzii
13	Nuk	9+/10-	Peretele Lateral, Cheile Turzii

Trebuie să atragem atenția asupra abrupturilor unde au fost amenajate trasee de *Via ferrata*, întrucât aceste trasee se adresează unui număr mai mare de persoane, inclusiv turiștilor amatori, care nu practică în mod obișnuit escalada dar sunt echipați corespunzător și însoțiti de ghizi cu cunoștințele tehnice necesare.

Tabelul 4. *Trasee de Via ferrata*

Nr. crt.	Traseu	Lungime	Grad dificultate	An echipare	Localizare
1	Valea Hodoaba	42 m	A	2014	lângă Peștera Unguru Mare, Munții Pădurea Craiului
2	Pietrele Negre	280 m (100 m diferență de nivel)	B	2014	Pietrele Negre, Munții Bihor
3	Peretele Zânelor	140 m (~100 m diferență de nivel)	B	2015	Vadu Crișului, Munții Pădurea Craiului
4	Montana Land	170 m (diferență de nivel 80 m)	B	2018	Șuncuiuș, Munții Pădurea Craiului
5	Grota lui Hili	350 m (diferență de nivel 200 m)	C	2012	Cheile Turzii, Munții Trascău
6	Casa Zmeului	210 (100 m diferență de nivel	C	2017	Vadu Crișului, Munții Pădurea Craiului

1.1.2.2. Crestele (culmile)

Se detașează peisagistic în raport cu formele de relief adiacente, constituindu-se atât într-un fundal atractiv de primă importanță cât și în obiective turistice de sine stătătoare. Pot atinge altitudini și lungimi impresionante, precum Creasta Munților Rodnei, cu altitudini de până la 2 303 m și lungime de 52 km sau dimpotrivă, pot avea aspecte dimensionale reduse în sine (Culmea Sândului, altitudine de 759 m), dar o dată raportate la relieful adiacent detașarea peisagistică fiind evidentă. Numeroase trasee montane din regiune sunt trasate chiar pe culmile munților Rodnei, Maramureșului sau Apusenilor, sau prin versanți și văi, ca mijloc de acces spre culmile și vârfurile principale (mai jos selectate câteva trasee de creastă și care acced spre puncte de belvedere).

Tabelul 5. *Principalele creste (culmi) şi traseele de vizitare*

Nr. crt.	Creasta/Culme	Trasee de vizitare
1	Creasta Munților Rodnei	Creasta principală: Pasul Șetref (817 m) – Vf. Muncelui Râios – Pasul Pietrii – Vf. Bătrâna (1710 m) – sub Vf. Gropilor (2063 m) – sub Vf. Buhăescu Mare – sub Vf. Repede (2074 m) – sub Vf. Puzdrele (2189 m) – Vf. Galaţului (2048 m) – Şaua Galaţului – Şaua Gărgălău – Vf. Gărgălău (2158 m) – Vf. Clăii (2117m) – Vf. Omului (2135 m) – Tarniţa lui Putredu – Vf. Tomnatec 2051 – Vf. Ineu (2279 m) – Şaua cu Lac – Vf. Ineuţ (2222 m) – Prelucile Gajei – Pasul Rotunda
2	Creasta Munților Maramureșului	- Pasul Prislop – Cabana Fântâna Stanchii – Şaua Gâliu – Vf. Toroioaga (1930 m) - Cabana Coșnea – valea Paulic – Stânișoara – Vf. Mihailecu (1917 m) – Lacul Vinderel - Pasul Prislop – Vf. Cearcănu (1847 m) – Borșa - Staţia CFF Bardău – Pietrosu Bardăului (1850 m) – Vf. Pecealul (1724 m) - Cabana Coşnea.
3	Creasta Cocoșului (Munții Gutâi)	- Mara – Valea Hopsia – Masa de Piatră – Creasta Cocoșului (1428m) - Breb – Tăul Morărenilor – Masa de Piatră – Creasta Cocoșului - Budești – La Borcut Măgura Budeștiului – Creasta Cocoșului - Pasul Gutâi / Hanul Pintea Viteazul – Poiana Boului – Creasta Cocoșului
4	Munții Bârgău	Magistrala de creastă a munților Bârgău: Piatra Fântânele – Pasul Tihuţa – Vf. Frâu – Vf. Siminic – Pasul Grădiniţa.
5	Munții Călimani	Vf. Bistricioru (1990m) – M. Viișoara – Poiana sub Măgură – Piatra Fântânele Mița – Valea Colbul – Vf. Bistriciorul
6	Munții Bihor-Vlădeasa	- Tr. Magistrala 2 - Cabana Vlădeasa – Şaua între Munţi – Vf. Nimăiasa (1589 m) – Vf. Micău (1640 m) – Gardul de Piatră – Piatra Tâlharului – Coasta Brăiesei – Şaua Cumpănăţelul – Piatra Arsă (1488 m) – Poiana Vărăşoaia – Cabana Padiş (continuă spre Gârda de Sus, AB) Stâna de Vale – Şaua Bohodei – Fântâna Rece – Cârligatele – Şaua Cumpănăţelul – Piatra Arsă (1488 m) – Poiana Vărăşoaia – Şesul Padiş – Depr. Bălileasa – Poiana Glăvoi – P-na Căput – Barsa Cohanului – Şaua Poniţa – Vf. Vârtop – Şaua Vârtop – Vf. Piatra Grăitoare – Şaua Tarniţa Bihorului – Vf. Curcubăta Mare - Baza de salvare Vlădeasa – Staţia Meteo – Vf. Vlădeasa (1836)– Pietrele Albe – Dealul Petrieni – Baza de salvare Vlădeasa - Baza de salvare Vlădeasa – Creasta Vlădeasa – Vf. Plaiului – Dealul Prislopu – Vf. Poiana Mica – Valea Zarnii – Lacul Floroiu (Drăgan) – Barajul Drăgan - Punct Salvamont Răchiţele – Vf. Lespezi – Dealul Măcrişului – Răchiţele – Valea Stanciului – Cascada Vălul Miresei – Punctul Salvamont Răchiţele - Punct Salvamont Răchiţele – Valea Stanciului – Ponorul din Valea Seacă – Făget – Pietrele Albe – Dealul Petrieni – Cabana Vlădeasa – Dealul Chicera Orzasilor - Valea Răcadului - Dosu Răcadului – Biserica Frăsinenilor – Valea Cetăţii – Vf. Lespezi (1222) – Punct Salvamont Răchiţele

1.1.2.3. Cheile şi defileele

Cheile şi defileele sunt forme majore de relief cu o vocaţie turistică certă datorită prezenţei în perimetrul lor a unor elemente de mare atractivitate cum ar fi: abrupturile, peşterile, un bazar pitoresc de forme ale morfologiei de detaliu (ţancuri, pilieri, cornişe, brâne, abriuri, marmite laterale, trene de grohotişuri), cascade, izbucuri, plante endemice şi relicte etc. Prin larga desfăşurare spaţială ele motivează amplasarea unor baze turistice permanente din categoria cabanelor sau pensiunilor. De asemenea, datorită ofertei atractive diversificate, cheile şi defileele sunt domenii de practicare ale unor diverse forme de turism recreativ cum ar fi: alpinismul, speoturismul, drumeţia sau ecoturismul. Aşa cum rezultă din Tabelul 6, ele sunt prezente cu predilecţie în unităţile montane ale regiunii, alcătuite din formaţiuni calcaroase, respectiv munţii Pădurea Craiului, Bihor, Trascău, Vlădeasa, Rodnei, Gutâi etc.

Tabelul 6. *Chei şi defilee din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumirea	Lungime	Localizare
1.	Cheile Turului	1,85 km	Munţii Trascău
2.	Cheile Turzii	1,27 km	“
3.	Cheile Borzeştilor	400 m	“
4.	Cheile Videi	10 km	Munţii Pădurea Craiului
5.	Cheile Albioarei	2 km	“
6.	Cheile Cuţilor	1,2 km	“
7.	Cheile Lazurilor	5 km	“
8.	Cheile Galbenei	6 km	Munţii Bihorului
9.	Cheile Văii Boga	2 km	“
10.	Cheile Văii Cetăţii	0,3 km	“
11.	Cheile Sighiştelului	4 km	“
12.	Cheile Someşului Cald	1,8 km	“
13.	Cheile Crişului Negru	1 km	“
14.	Cheile Văii Stanciului	350 m	Masivul Vlădeasa
15.	Cheile Runcului	5 km	Munţii Gutâi
16.	Cheile Tătarului	4,5 km	“
17.	Cheile Babei	1,2 km	Podişul Someşan
18.	Cheile Bistritei Ardelene	6 km	Munţii Călimani
19.	Defileul Arieşului	3 km	Munţii Trascău (sector Buru-Moldoveneşti)
20.	Defileul Turului	1,8 km	Culmea Petreşti
21.	Defileul Hăsdatelor	7.1 km	“
22.	Defileul Borzeştilor	2 km	“
23.	Defileul Iarei	5,1 km	Masivul Gilău-Muntele Mare
24.	Defileul Ocolişelului	1 km	“
25.	Defileul Someşului Rece	20 km	“
26.	Defileul Someşului Cald	7 km	“
27.	Defileul Crişului Negru	5,5 km	Munţii Codru Moma
28.	Defileul Văii Cormaia	22 km	Munţii Rodnei
29.	Defileul Rebrei	25 km	“
30.	Defileul Someşului Mare	21 km	“
31.	Defileul Ilvei	30 km	Munţii Bârgău
32.	Defileul Lăpuşului	28 km	Masivul Preluca

33.	Defileul Văii Hăşdate	7 km	Munţii Trascău
34.	Defileul Someşului	3 km	Culmea Prisnel
35.	Defileul Crişului Repede	40 km	Munţii Pădurea Craiului
36.	Defileul Barcăului	2.5 km	Munţii Plopiş

Sursa: Cocean P. (1984); Grigore M. (1989), Cocean Gabriela (2011)

Importante pentru practicarea canyoning-ului, o formă relativ nouă de turism de aventură, sunt văile foarte înguste de tip canion: Canionul Cailor (Maramureş) care de-a lungul celor 10 pasaje verticale acoperă o diferență de nivel de aproximativ 250 m și Canionul Oșelu (Bihor) cu 7 pasaje verticale și o diferență de nivel de aproximativ 180 m.

1.1.2.4. Potenţialul speoturistic

Din punct de vedere al atractivităţii turistice, peşterile şi avenele se situează în topul de vârf al formelor de relief, datorită unor trăsături cu totul inedite cum ar fi:

- mărimea şi forma cavernamentului;
- diversitatea şi bogăţia speleotemelor (stalactite, stalagmite, coloane, draperii, coralite, cristalictite, anthodite, gururi etc.);
- prezenţa râurilor, lacurilor şi cascadelor subterane;
- patrimoniul paleontologic şi arheologic;
- adăpostirea unor gheţari fosili;
- topoclimat cu valenţe curative.

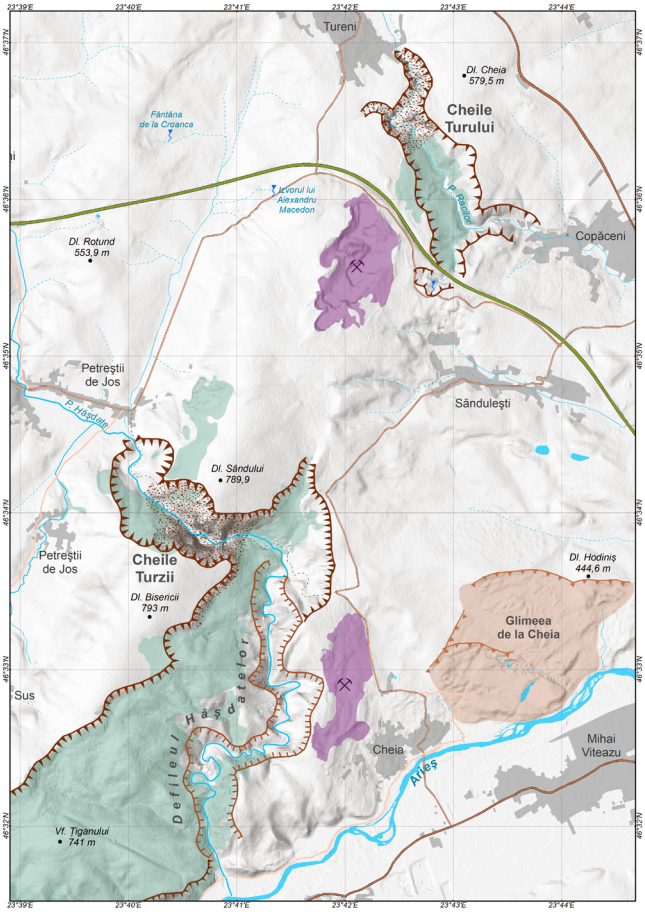

Fig. 2. *Forme exocarstice*

În Regiunea de Nord-Vest sunt inventariate actualmente circa 3 000 peşteri şi avene (23% din totalul ţării), judeţul Bihor detaşându-se net cu cele peste 2 500 grote răspândite în munţii Pădurea Craiului, Bihor şi Codru Moma. Urmează judeţul Cluj, cu aproape 200 peşteri sculptate în calcarele bazinului Someşului Cald, ale Văii Stanciului (Vlădeasa) şi Culmii Petreştilor (în versanţii cheilor Turenilor şi ale Turzii). Judeţele Sălaj, Maramureş şi Bistriţa-Năsăud au hărţile morfologice pigmentate, în principal, cu peşterile din Podişul Someşan şi Munţii Rodnei.

Deoarece majoritatea absolută a cavităţilor endocarstice au dimensiuni reduse (sub 300 m dezvoltare, o morfologie de detaliu lipsită de atribute pitoreşti: speleoteme, săli şi galerii impunătoare, râuri şi lacuri subterane) inventarierea noastră a selectat doar acele peşteri şi avene care se pot constitui în obiectul unei amenajări turistice sustenabile sub aspectul interesului vizitatorilor, fie ei turişti de rând, fie practicanţii unui speoturism extrem, de aventură.

Tabelul 7. *Peşteri cu potenţial turistic major*

Nr. crt.	Denumire	Localizare	Dezvoltare (km)
1	P. cu Apă de la Bulz	Munţii Pădurea Craiului	1,18
2	P. de la Faţa Apei	“	0,35
3	P. cu Apă din Valea Leşului	“	1,3
4	P. Ponoraş	“	6,0
5	P. Sâncuta	“	8,0
6	P. Dămişeni Izvor	“	4,8
7	P. Gaura cu Vânt	“	4,1
8	P. Moanei	“	1,17
9	P. Ungurului	“	0,55
10	P. Vântului	“	45,3
11	P. Vadu Crişului	“	1,0
12	P. Bătrânului	“	4,25
13	P. Gălăşeni	“	1,75
14	P. Igriţa	“	0,72
15	P. Aştileu	“	5,0
16	Av. Betfia	“	0,26
17	P. de la Cubleş	“	0,35
18	P. Osoi	“	3,18
19	P. de la Stracos	“	0,95
20	P. din mina Jofi 2	“	7,0
21	P. Aurica	“	6,65
22	P. cu Cascadă	“	1,4
23	P, de la Izvorul lui Gabor	“	2,7
24	P. Ciur-Izbuc	“	1,0
25	P. Ciur-Ponor	“	17,1
26	Avenul din Stanu Foncii	“	4,1
27	Av. Pobraz	“	1,5
28	P. Bonchii	“	6,7
29	P. lui Potrivă	“	3,7
30	P. Meziad	“	6,3
31	P. Cornilor	“	10,1
32	Cetăţile Ponorului	Munţii Bihor	3,8
33	P. Căput	“	1,95
34	P. Cerbului		5,1
35	Peştera din Faţa Muncelului (Avenul V5)	“	1,5
36	Peştera din Valea Rea	“	11,7
37	P. din Şesul Padiş	“	2,5
38	Gheţarul Barsa	“	3,0
39	Av. Borţig	“	0,15
40	Sistemul Zăpodie-Peştera Neagră	“	12,0
41	Gheţarul Focul Viu	“	0,16
42	Lumea Pierdută (Av. Negru şi Av. Gemănata)	“	3,3
43	Avenul din Hoanca Urzicarului	“	1,1
44	P. de la Fântâna Roşie	“	3,8
45	Peştera din Dealul Vîrseci	“	0,44
46	Porţile Bihorului	“	0,19
47	P. Fânaţe	“	0,45

48	P. de la Secătura	“	2,1
49	P. Corbasca	“	0,3
50	P. Magura	“	1,9
51	P. Coliboaia	“	0,65
52	P. Urşilor	“	1,5
53	P. Micula	“	7,3
54	P. Fagului	“	1,5
55	P. de la Ferice	“	1,4
56	P. din Gruiul Pietricelelor	“	1,2
57	Cetatea Radesei	“	0,45
58	Ponorul din Cuciulata	“	3,1
59	P. Pepii	“	1,0
60	P. Zmeilor de la Onceasa	“	0,34
61	P. din Valea Firei	“	35,6
62	P. Vârfuraşul	Masivul Vlădeasa	2,25
63	P. din Valea Seacă	“	0,43
64	P. din Valea Luncii	Munţii Codru Moma	0,31
65	P. Câmpenească	“	1,6
66	P. Tăuşoare	Munţii Rodnei	16,1
67	P. Grota Zânelor	“	4,3
68	Baia lui Schneider	“	0,49
69	Jghiabul lui Zalion	“	4,5
70	P. de la Izvorul Albastru al Izei	“	2,5
71	P. Măgurici	Podişul Someşan	0,54
72	P. Moara lui Pocol	“	3,5
73	P. Lii	“	1,5
74	P. de la Cetatea Ciceului	Dl. Ciceului	0,27

Sursa: Cocean P. (1995); Goran C. (1982); Orăşeanu I., Iurkiewicz A. (2010)

1.1.2.5. Ponoarele

Sunt forme specifice reliefului carstic, pitorescul lor fiind asigurat de abrupturile frontale sau laterale (de „treaptă antitetică”) care au apărut în urma dezmembrării reţelelor de drenaj de suprafaţă şi orientarea lor spre interiorul masivelor calcaroase. Prin evoluţie endocarstică îndelungată ele devin porţi de intrare în avene sau peşteri spectaculoase.

Tabelul 8. *Principalele ponoare din carstul regiunii*

Nr. crt.	Denumire	Localizare	Trăsături
1	Ponoarele din Padiş	Munţii Bihor	Grupare de 13 ponoare
2	Ponorul din Poiana Ponor	“	Ponor cu lac temporar
3	Cetăţile Ponorului	“	Ponor cu peşteră
4	Căput	“	“
5	Ponorul din Cuciulata	“	“
6	Sitarului	Masivul Vlădeasa	Ponor cu lac temporar
7	Tăul Negru	“	Ponor cu peşteră
8	Runcşor	Munţii Pădurea Craiului	Formă elicoidală inedită
9	Sâncuta	“	Ponor cu peşteră
10	Albioara	“	Ponor de sohodol
11	Acre	“	Ponor cu lac temporar

12	Toaia	“	“
13	Ponoraş	“	Ponor cu peşteră
14	Ponoraş	Munţii Codru Moma	
15	Scăriţa	“	
16	Măgurici	Podişul Someşan	Ponor cu peşteră

1.1.2.6. Ravinări şi glimee

Dinamica evolutivă a reliefului este un fenomen care se derulează şi actualmente, rezultând anumite forme cu un indice ridicat de spectaculozitate. Ravinările ample generează un relief în care eroziunea şi torenţialitatea sculptează o gamă variată de forme de detaliu (ogaşe, creste de intersecţie, conuri de aluviuni) aflate într-o metamorfoză continuă. Groapa Ruginoasă, din Munţii Bihorului, este cel mai spectaculos fenomen de acest gen din ţară.

Alunecările masive de teren, derulate în timp istoric, stau la originea unui peisaj inedit de movile şi monticuli, dispuşi haotic sau pe aliniamente identificabile. Geografii români au impus termenul de *„glimee”* în literatura mondială de profil tocmai datorită specificităţii şi pitorescului lor. Ele apar, cu predilecţie, în partea nordică a Câmpiei Transilvaniei şi în Podişul Someşan.

Tabelul 9. *Ravinări şi areale cu glimee*

Nr. crt.	Tipologie	Denumire	Localizare
1	Ravinare	Groapa Ruginoasă	Munţii Bihor
2	“	Râpa cu păpuşi	Dealurile Bistriţei
3	Glimee	Aiton	Câmpia Transilvaniei
4		Urmeniş	“
5	“	Fărăgău	“
6	“	Şoimeni	Podişul Someşan
7	“	Valea Ilişua (Căianul Mic, Târlişua)	“

1.1.2.7. Pasurile

Sunt forme de relief de tip înşeuare interpuse între unităţi montane mai înalte. Au fost folosite încă din preistorie ca sinapse de conectivitate între regiunile geografice situate de-o parte şi alta a lanţurilor muntoase. Ca urmare, sunt locuri de amplasare a căilor de transport rutiere sau feroviare, dar şi a unor baze turistice cu funcţionare permanentă.

Tabelul 10. *Principalele pasuri din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumire	Localizare	Altitudine (m)	Conectează:
1	Prislop	M. Maramureş	1 416	Ţara Maramureşului – Ţara Dornelor
2	Tihuţa	M. Bârgău	1 200	Transilvania – Bucovina
3	Grădiniţa	M. Bârgău	893	“
4	Rotunda	M. Rodnei	1 271	Ţara Năsăudului- Ţara Dornelor
5	Şetref	M. Ţibleş	817	Ţara Năsăudului – Ţara Maramureşului
6	Huta	M. Oaş	587	Ţara Oaşului – Ţara Maramureşului
7	Gutâi	M. Gutăi	987	Dep. Baia Mare – Ţara Maramuresului
8	Neteda	M. Gutâi	1 039	Ţara Lăpuşului – Ţara Maramureşului
9	Vârtop	M. Bihor	1 160	Ţara Moţilor – Ţara Beiuşului

Sursa: Pop P. Gr. (2000)

1.1.2.8. Peisaje turistice morfologice

Asocierea spaţială strânsă a unor forme de relief de acelaşi tip sau de tipuri diferite generează un peisaj morfologic a cărui atractivitate creşte prin însumarea indicelui de atractivitate a fiecărei forme de relief constituente în parte. În Regiunea de Nord-Vest apar 3 tipuri de astfel peisaje: peisajul carstic, peisajul vulcanic şi peisajul glaciar.

Peisajul carstic este specific terenurilor calcaroase din munţii Pădurea Craiului, Bihor, Trascău, Rodna şi Podişul Someşan. Spectaculozitatea sa este dată de prezenţa pe areale restrânse a sectoarelor de chei şi defilee, abrupturi, peşteri, avene, ponoare, doline, lapiezuri. Are cel mai ridicat indice de atractivitate dintre toate tipurile de peisaje morfologice. Se adresează turismului de drumeţie, alpinismului şi speoturismului.

Peisajul vulcanic apare în lanţul munţilor vulcanici Oaş-Gutâi-Ţibleş-Bârgău-Călimani sub forma platourilor de lavă, cupolelor andezitice subvulcanice, neck-urilor (pilieri proeminenţi în peisaj) şi dyk-urilor (mici creste ascuţite) de aceeaşi origine. Cunoscută este Creasta Cocoşului din Munţii Gutâi sau cupolele subvulcanice din Ţibleş şi Bârgău. Are valenţe valorificabile în turismul de drumeţie, iar prin exploatarea apelor minerale adiacente, în cel curativ.

Peisajul glaciar apare la altitudini de peste 2 000 m în munţii Rodnei şi este reprezentat prin creste ascuţite, circuri şi văi glaciare, morene etc. Drumeţia montană şi alpinismul sunt cele două forme de practicare a turismului pentru care relevă disponibilităţi deosebite.

Tabelul 11. *Tipuri majore de peisaje morfologice*

Nr. crt.	Tip de peisaj	Localizare	Elemente componente
1	Carstic	Munţii Pădurea Craiului (Acre-Damiş-Zece Hotare-Răcaş)	Lapiezuri, Chei, Peşteri şi avene, Doline, uvale, depresiuni, Văi oarbe, văi seci, Ponoare, Abrupturi, Izbucuri
2	“	Munţii Bihor (Padiş-Lumea Pierdută-baz. Someşului Cald, Măgura Ferice)	Lapiezuri, Chei, Peşteri şi avene, Doline, uvale, depresiuni, polie, Ponoare, Abrupturi, Izbucuri
3	“	Masivul Vlădeasa (Pietrele Albe-baz. Văii Stanciului)	Chei, Peşteri, Ponoare, Izbucuri
4	“	Munţii Trascău (Culmea Petridului)	Lapiezuri, Chei, Peşteri, Abrupturi
5		Podişul Someşan (Pod. Boiu-Purcăreţ)	Doline, uvale, Ponoare, Peşteri şi avene
6	“	Munţii Rodnei (baz. văilor Gersa, Rebra şi Iza)	Ponoare, Peşteri şi avene, Izbucuri
7	Vulcanic	Munţii Oaş	Platouri de lava, Izvoare minerale
	“	Munţii Gutâi	Platouri de lava, Creste (neck-uri şi dyk-uri), Izvoare minerale
8	“	Munţii Ţibleş	Creste, Abrupturi, Izvoare minerale
9		Munţii Bârgău	Măguri vulcanice, Izvoare minerale
10		Munţii Călimani	Creste, Platouri de lava, Neck-uri
11	Glaciar	Munţii Rodnei	Creste ascuţite, Circuri glaciare, morene, Văi glaciare, Lacuri glaciare
12	“	Munţii Maramureş, Munţii Ţibleş, Munţii Bihor	Circuri nivale, Culoare de avalanşe, Lacuri de tasare nivală

1.1.3. Puncte de belvedere

Au un rol important în perceperea peisajului regional la scară majoră prin detaşarea altimetrică în raport cu unităţile morfologice învecinate. Cu cât diferenţa de altitudine între puncte sau arealele respective şi relieful limitrof este mai mare şi racordul mai tranşant (evidenţiat de regulă prin abrupturi sau declivităţi accentuate) cu atât efectul de panoramare este mai pronunţat.

Tabelul 12. *Puncte de belvedere panoramice din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumire	Localizare	Altitudine (m)	Unităţi panoramate
1	Vf. Pietrosu	Munţii Rodnei	2 303	Munţii Rodnei, Munţii Maramureşului, Ţara Maramureşului
2	Vf. Ţibleş	Munţii Ţibleş	1 839	Ţara Maramureşului, Ţara Lăpuşului, Depresiunea Transilvaniei
3	Heniul Mare	Munţii Bârgăului	1 612	Munţii Bârgăului, Dealurile Bistriţei
4	Creasta Cocoşului	Gutâi	1 443	Ţara Maramureşului, Ţara Lăpuşului
5	Culmea Breaza	Podişul Someşan	974	Ţara Lăpuşului, Depresiunea Transilvaniei, Gutâi-Ţibleş
6	Măgura Şimleu	Dealurile de Vest	597	Ţara Silvaniei, munţii Plopiş şi Meseş
7	Culmea Codru	Dealurile de Vest	580	Ţara Chioarului, Ţara Silvaniei, Câmpia Someşului
8	Vf. Cucurbăta Mare	Munţii Bihor	1 849	Munții Apuseni
9	Vf. Vlădeasa	Masivul Vlădeasa	1 836	Podişul Someşan
	Vf. Muntele Mare	Masivul Gilău-Muntele Mare	1 826	Munţii Apuseni
10	Culmea Sândului	Munţii Trascău	759	Depresiunea Transilvaniei
11	Vf. Peana	Masivul Feleac	832	Depresiunea Transilvaniei

Punctelor de panoramare din tabelul de mai sus li se adaugă și alte puncte de belvedere care sporesc mult gradul de atractivitate al traseelor de drumeție în cadrul cărora sunt cuprinse. Menționăm câteva exemple din cadrul munților Rodnei şi Apuseni:

- Vârfurile Ineu (2279 m), Gărgălău (2159 m), Buhăescu Mare (2119), Roşu (2113 m), Repede (2 074), Galaţului (2048) din Munţii Rodnei, prin altitudinea lor de peste 2 000 m, oferă privirilor panorame largi asupra grupei montane respective dar şi asupra regiunilor limitrofe, în primul rand a „ţărilor” Maramureşului şi Năsăudului;
- Piatra Bulzului pe traseul: Motel Leșu-Valea Leșului-Ponorul Piatra Acră-Piatra Bulzului-Vf. Piciorul Porcului-Peștera Meziad;
- Vf. Aria Vulturilor pe traseul: Stâna de Vale-Izvorul Minunilor-Aria Vulturilor-Poiana Munceilor-Valea Drăganului-Canton Ciripa-Cascada Moara Dracului;
- Vf. Buteasa pe traseul: Stâna de Vale-Aria Vulturilor-Poiana Munceilor-Canton Ciripa-Cantonul Gruieşu-Poiana Stânişoara-Vf. Buteasa;
- Vf. Custurilor și Vf. Poieni pe traseul: Stâna de Vale-Vf. Custurilor-P-na Fântânele-Şaua Bohodei (retur la Stâna de Vale prin Vf. Poieni-Culmea Baia Popii-Vl. Păstrăvăriei-Stâna de Vale);
- Vf. Bohodei pe traseul: Satul de vacanţă Boga-Dl. Păltinetul-Vf. Fântâna Rece-Şaua Bohodei;
- Piatra Galbenei (1243) înspre culoarul văii omonime, dar şi asupra platoului Padiş;

- Punctul de belvedere de la balcoanele din circuitul Cetăților Ponorului sau al Cheilor Someșului Cald, Vârful Cârligați, Piatra Boghii, Vârful Biserica Moțului etc.

Un loc aparte îl ocupă punctele de belvedere asupra siturilor urbane, cu un efect atractiv major asupra grupurilor de vizitatori. Pentru oraşele situate în zone colinare sau montane ele coincid cu forme de relief detaşate altimetric în raport cu vatra urbană: Cetăţuia şi Feleacul pentru Cluj-Napoca, culmea Meseş pentru Zalău, masivul Igniş pentru Baia Mare, Dealul Jelnei pentru Bistriţa etc. Pentru oraşele situate în câmpie, precum Oradea sau Satu Mare, acest rol este transferat clădirilor înalte, la partea superioară a acestora putând fi amenajate platforme de observare panoramică.

1.2. POTENȚIALUL CLIMATO-TURISTIC

Potențialul climatic este unul foarte important în ceea ce privește dezvoltarea formelor de turism în aer liber, principalul său rol fiind acela de a stabili lungimea sezonului turistic. În acest context, în prezentul capitol ne-am focusat pe analiza variabilelor climatice cele mai importante, temperatura și precipitațiile atmosferice. Pentru realizarea prezentului capitol s-au utilizat datele de temperatură și precipitații din baza de date gridată ROCADA (Bîrsan și Dumitrescu, 2015), disponibile la nivel zilnic pentru intervalul 1961-2013. Rezoluția spațială a gridului utilizat pentru extragerea datelor a fost de 0,1° latitudine/0,1° longitudine.

1.2.1. Temperatura aerului

1.2.1.1. Temperatura medie anuală şi anotimpuală

În Regiunea de Nord-Vest a României, temperatura medie anuală variază de la 0 …-2 °C, în regiunile montane înalte din estul regiunii, până la valori cuprinse între 10 și 12°C, în vestul arealului, aferentă Câmpiei de Vest și parțial Dealurilor Vestice, precum și în zona centrală și central-nordică a arealului (Fig. 3).

Sezonier, primăvara și toamna, s-au înregistrat temperaturi similare ca ecart cu cele anuale, la scara întregii regiuni, cu mențiunea că arealele cu temperaturi de 10-12°C ocupă suprafețe mai mari comparativ cu cele caracteristice pentru valorile anuale, această distribuție fiind mai evidentă în timpul toamnei. Prin urmare, din punct de vedere termic, condițiile climatice se mențin favorabile mai mult în timpul toamnei, decât în timpul primăverii.

În timpul verii, temperatura medie a aerului depășește mult valorile medii anuale, cea mai mare parte a Regiunii de Nord-Vest fiind caracterizată de valori de 18-20°C. Arealul de câmpie din extremitatea vestică a regiunii este caracterizat chiar de temperaturi mai ridicate, de peste 20°C.

În timpul iernii, temperaturile medii variază la scara regiunii de la valori mai mici de -6°C, în arelele montane cele mai înalte din Carpații Orientali situate din estul regiunii, până la valori de 0 …-2°C, în arealele joase, cu influențe oceanice din extremitatea vestică a regiunii.

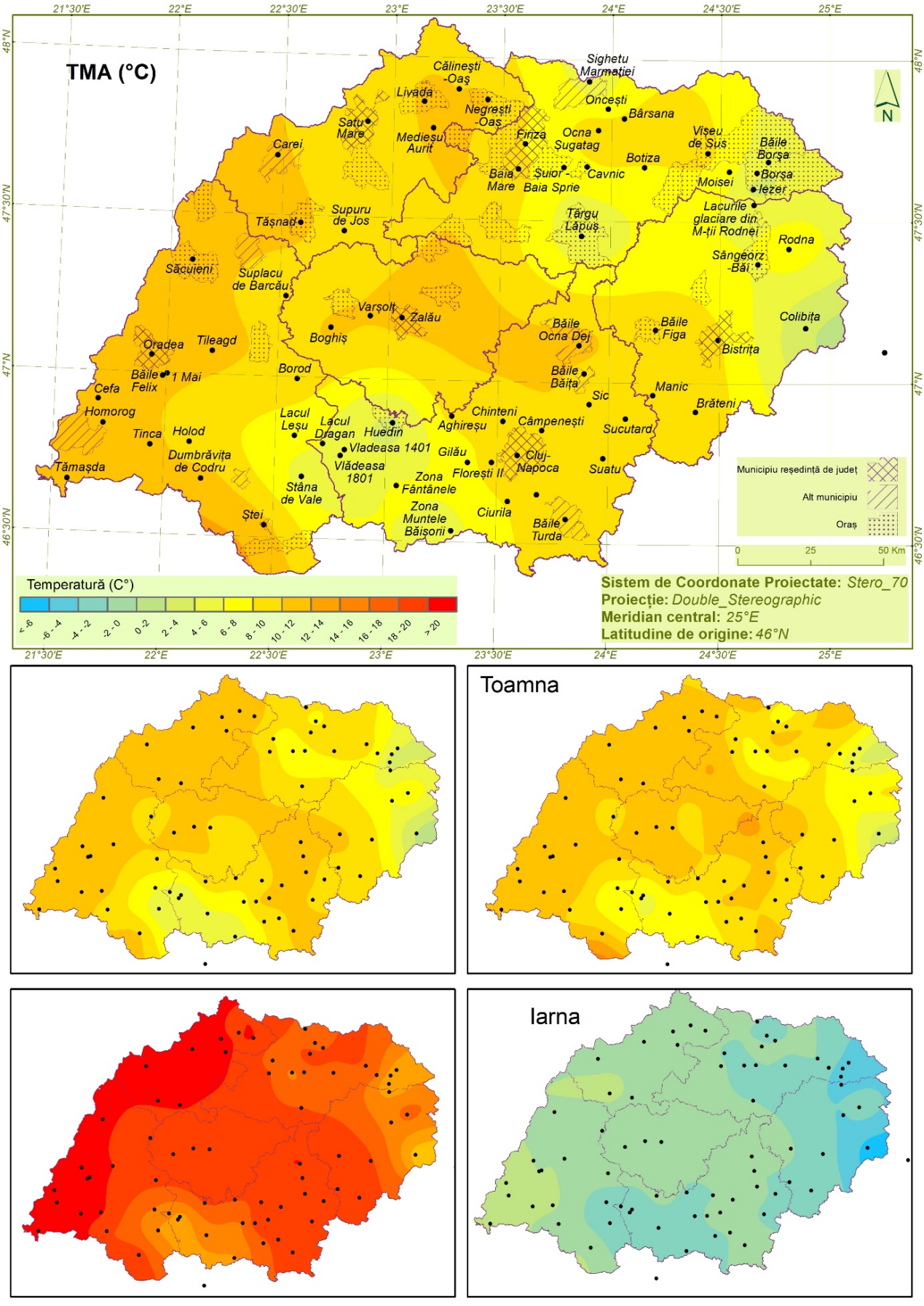

Fig. 3. *Distribuția spațială anuală și anotimpuală a temperaturii medii în Regiunea de Nord-Vest (1961-2013)*

Valorile termice relativ ridicate din perioada de iarnă, în continuă creștere în ultimele decenii (Croitoru și Piticar, 2014, Bojariu et al., 2015) și a căror tendință de creștere este dată și de proiecțiile climatice pentru intervalul 2021-2050, cu aproximativ 2°C, conform scenariului pesimist comparativ cu media perioadei 1961-1990 conduc, pe de o parte, la creșterea potențialului pentru desfășurarea activităților turistice și recreative în aer liber (culturale, drumeții etc.), iar pe de altă parte pun în dificultate alte tipuri de activități, cum este cazul turismului pentru schi prin favorizarea topirii stratului de zăpadă.

1.2.1.2. Zilele de vară

Unul dintre indicatorii termici cei mai importanți pentru desfășurarea activităților în aer liber este numărul zilelor de vară din fiecare an, respectiv din fiecare anotimp. Definite ca zile în care temperatura maximă zilnică depășește 25°C, la latitudinea României, zilele de vară se pot produce nu numai vara, ci și în anotimpurile de tranziție.

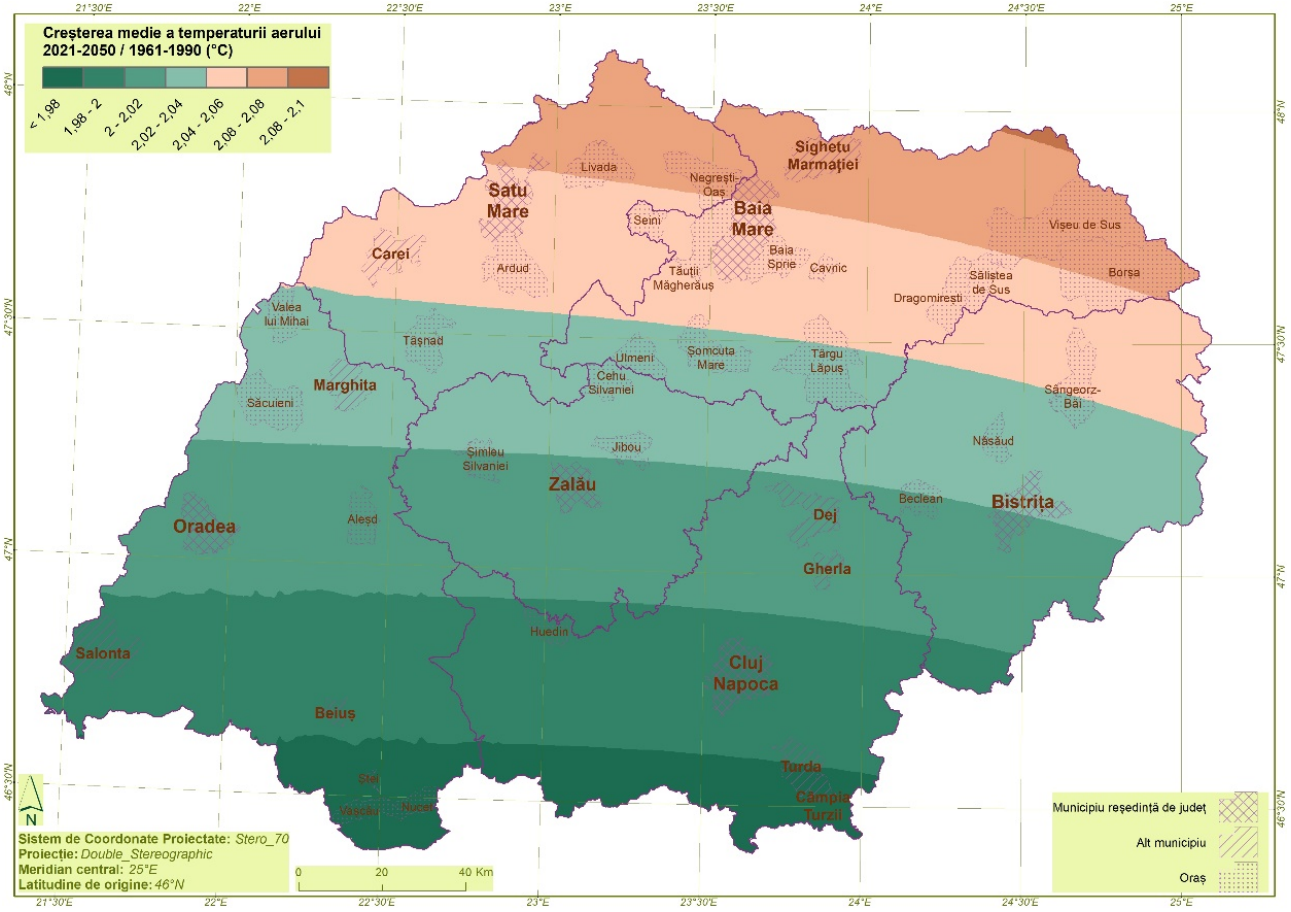

Fig. 4. *Creșterea medie a temperaturii aerului iarna (în tente de culoare, în °C) în intervalul 2021-2050 față de intervalul 1961-1990 în condițiile scenariului RCP 8.5. La calcularea mediei au fost folosite rezultatele a 27 experimente numerice din programul CMIP5 (după Bojariu et al., 2015, modificat)*

Astfel, în regiunile joase, de câmpie, situate în vestul regiunii, frecvența acestora este de 81-95 zile/an, în cele colinare și de podiș variază între 61 și 80 zile/an, în timp ce în zonele montane din sudul și estul și regiunii aceasta scade la sub 10 zile/an. În intervalul de 53 ani analizat, zile de vară s-au produs începând din luna martie până în octombrie.

În ceea ce privește distribuția pe anotimpuri, cele mai multe zile de vară (cum era de așteptat, de altfel), se produc vara, cu precădere în vestul regiunii, în arealele de câmpie, unde se produc în medie 60-69 zile/anotimp. În cea mai mare parte a regiunii, se produc între 40 și 60 zile/anotimp.

Primăvara și toamna, zilele de vară nu depășesc 20, respectiv 16 zile/anotimp, în arealele joase, și variază între 3 și 15 zile/anotimp în arealele colinare și de podiș. În arealele montane, zilele de vară apar în anotimpul cel mai cald în număr relativ mic comparativ cu regiunile mai joase (sub 20 zile /an), dar în anumite condiții de circulație atmosferică apariția lor nu este exclusă nici primăvara sau toamna, cu frecvență mult mai mică însă (sub 3-5 zile/anotimp)

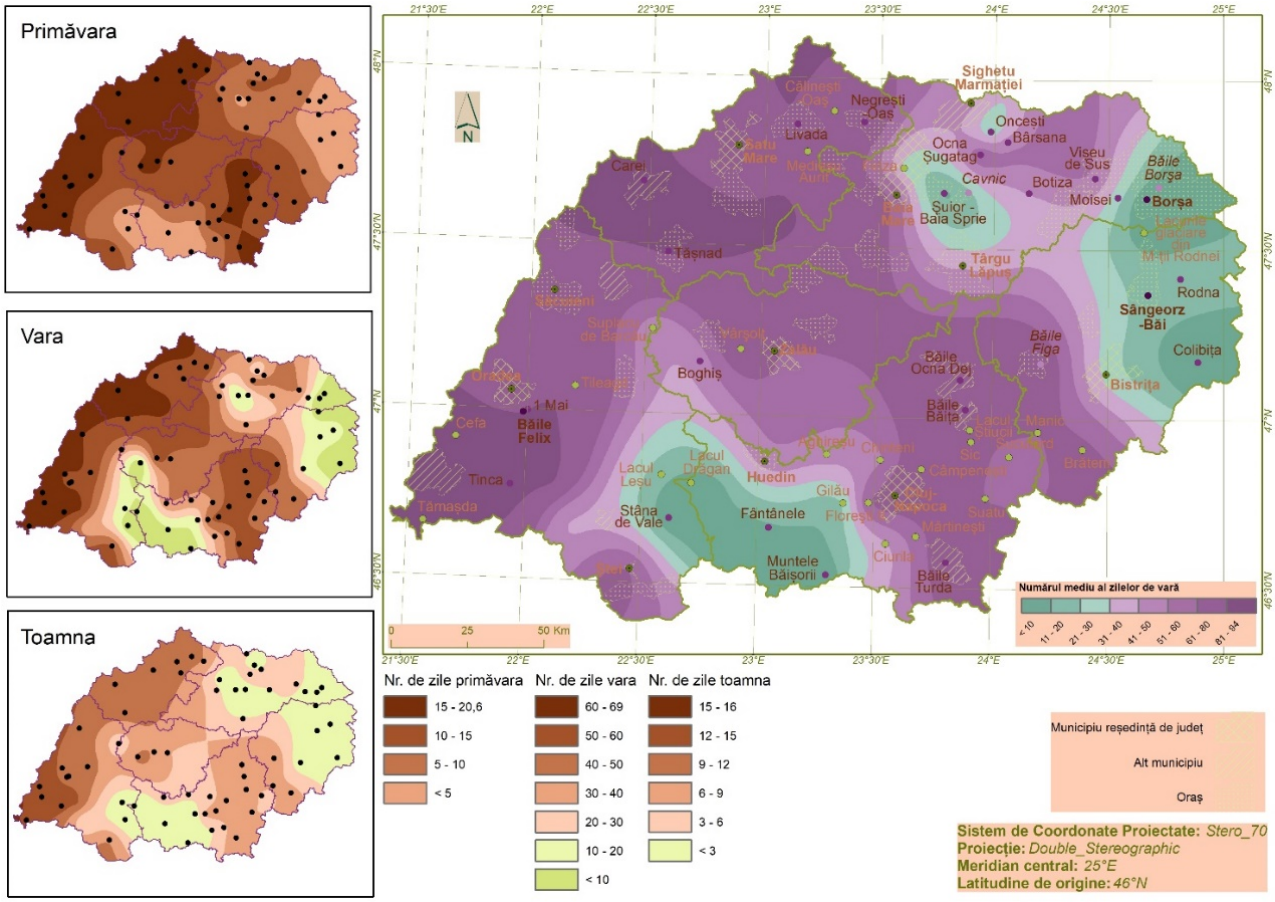

Fig. 5. *Distribuția spațială anuală și anotimpuală a frecvenței zilelor de vară*

1.2.2. Precipitațiile atmosferice

Precipitațiile atmosferice sunt, alături de temperatura aerului, una dintre variabilele climatice cele mai importante pentru dezvoltarea turismului în aer liber. În general, se admite că timpul ploios restrânge activitățile turistice în aer liber şi induce o stare de disconfort psihic.

Cantitatea de precipitații căzută în arealele montane înalte din sudul și estul regiunii este, în general, de două ori mai mare decât cantitatea căzută în arealele joase (Fig. 6). Astfel, în vestul și sud-estul regiunii cad anual, sub 600 l/m^2/an, în timp ce la altitudini mari sau pe versanții expuși circulației vestice, oceanice, se înregistrează anual în jur de 1100-1200 l/m2/an.

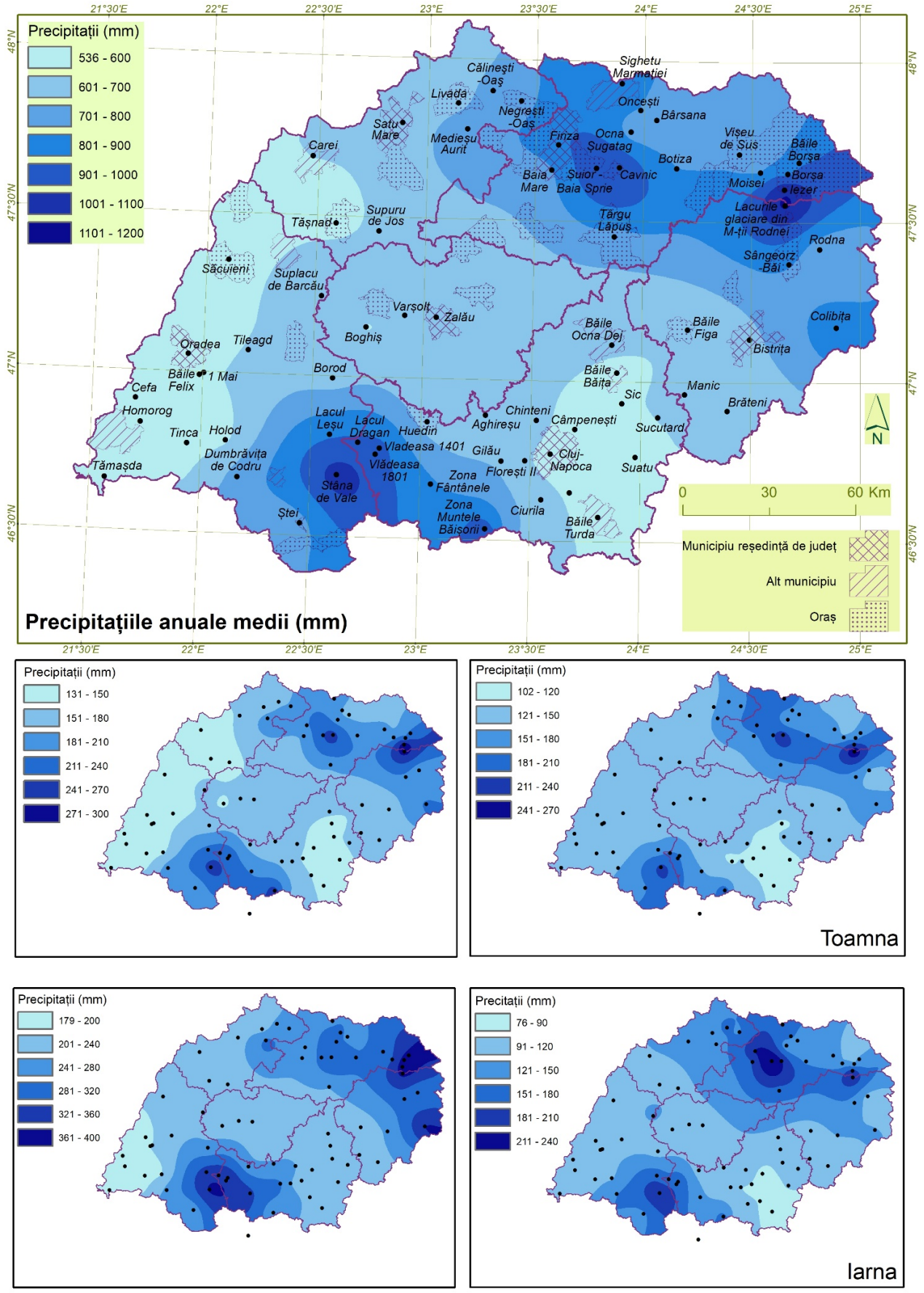

Fig. 6. *Cantitatea anuală și anotimpuală de precipitații în Regiunea de Nord-Vest (1961-2016)*

Anotimpual, cea mai mare cantitate cade vara, când precipitațiile sunt defavorabile activităților de turism în aer liber, ele producându-se preponderent sub formă lichidă. Atunci când se produc sub formă solidă (grindină), ele se transformă în fenomene meteorologice periculoase, punând în pericol sănătatea și bunurile turiștilor. Proiecțiile climatice viitoare referitoare la cantitățile de precipitații din timpul verii estimează, conform scenariului moderat de evoluție climatică, o scădere a acestora, în medie, cu 0…6% comparativ cu intervalul 1971-2000, și de asemenea o concentrare a lor în mai puține zile (Bojariu et al., 2015, Croitoru et al., 2018). Scăderile cele mai mari se vor înregistra în nordul regiunii și în sud-vestul acesteia.

Cantitățile de precipitații din timpul iernii sunt cele mai reduse, dar sunt extrem de importante pentru turismul pentru sporturi de iarnă (schi, săniuș), mai ales în arealele de peste 800-1000 m altitudine unde cele sub formă solidă au o frecvență mai mare.

Totuși, în contextul schimbărilor climatice actuale, manifestate în principal prin încălzirea globală, cantitățile de precipitații solide sunt tot mai mici, respectiv menținerea stratului de zăpadă este tot mai dificilă. Astfel, proiecțiile climatice indică conform scenariului moderat de evoluție, o scădere a stratului de zăpadă pentru intervalul 2021-2050 comparativ cu perioada 1971-2000 între 25 și 42.5% pentru întreaga regiune și de 37.5-40.0% pentru unele areale montane unde în prezent există infrastructură pentru schi (Cavnic și Șuior), iar pentru scenariul pesimist de evoluție climatică, o scădere este chiar mai accelerată (Fig. 7). Dintre stațiunile pentru schi, cel mai puțin afectată este, conform estimărilor actuale, zona Borșa unde scăderea medie a stratului de zăpadă va fi de 25-30%.

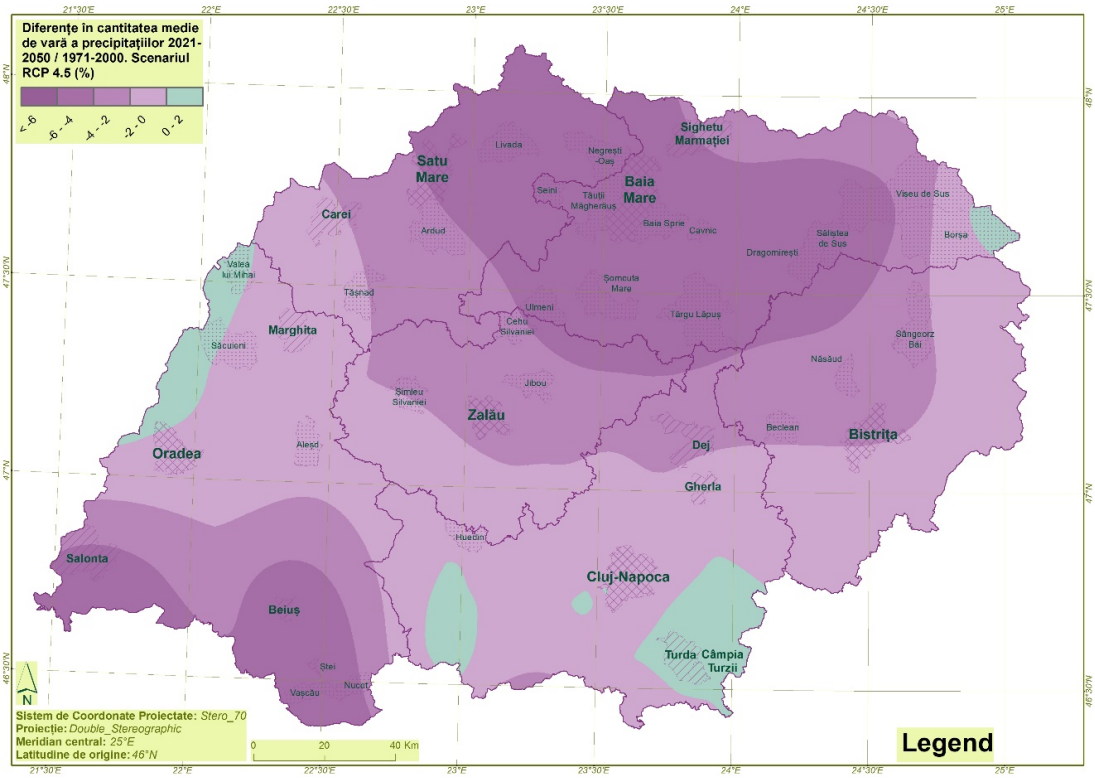

Fig. 7. *Diferențe în cantitatea medie de vară a precipitațiilor (în tente de culoare, în %) în intervalul 2021-2050 față de intervalul 1971-2000 în condițiile scenariului RCP 4.5. La calcularea mediei au fost folosite rezultatele a 6 experimente numerice cu 6 modele regionale din programul EuroCORDEX (după Bojariu et al., 2015, modificat)*

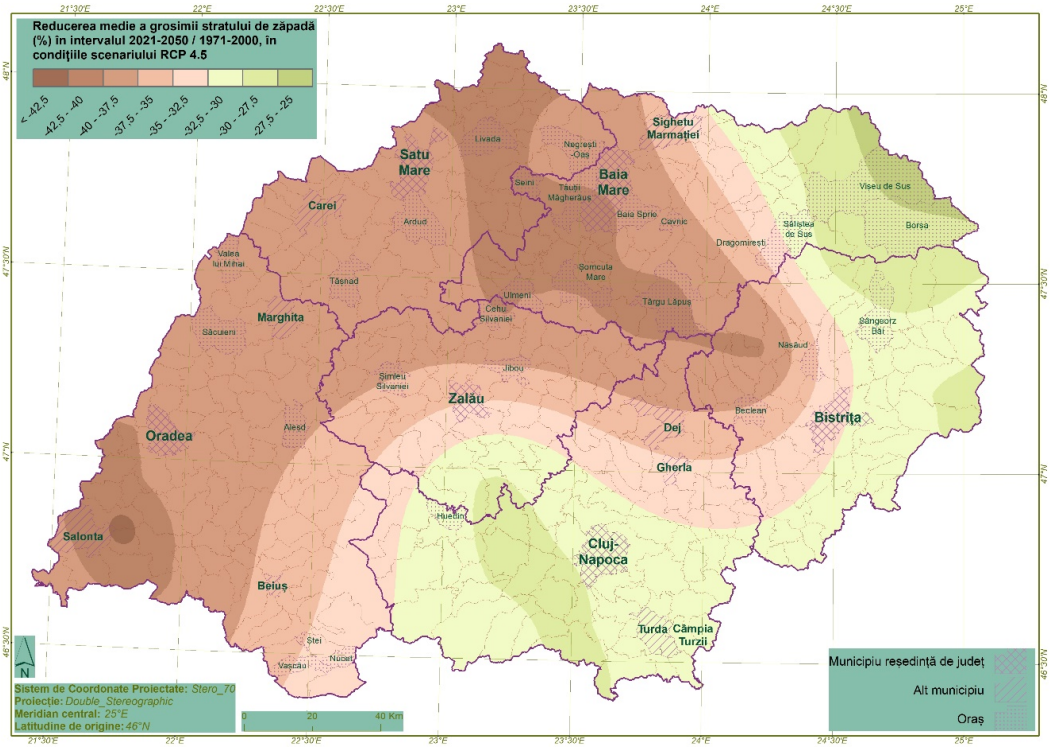

Fig. 8. *Reducerea medie a grosimii stratului de zăpadă (în %) în intervalul 2021-2050 față de intervalul 1971-2000, în condițiile scenariului RCP 4.5. La calcularea mediei pentru intervalul octombrie-aprilie au fost folosite rezultatele a 6 experimente numerice cu 6 modele regionale din programul EuroCORDEX (după Bojariu et al., 2015, modificat)*

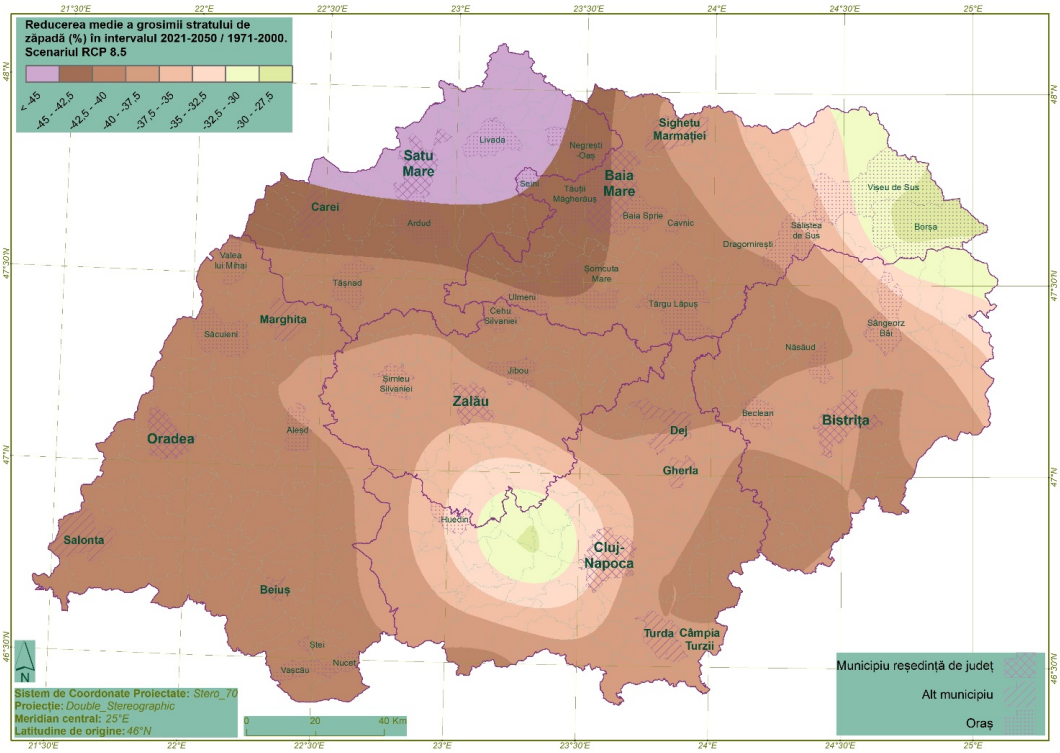

Fig. 9. *Reducerea medie a grosimii stratului de zăpadă (în %) în intervalul 2021-2050 față de intervalul 1971-2000 în condițiile scenariului RCP 8.5. La calcularea mediei pentru intervalul octombrie-aprilie au fost folosite rezultatele a 6 experimente numerice cu 6 modele regionale din programul EuroCORDEX (după Bojariu et al., 2015, modificat).*

Scăderea stratului natural de zăpadă, precum și creșterea temperaturii aerului, care va conduce la imposibilitatea producerii/menținerii zăpezii artificiale pe pârtii impune modificarea/ diversificarea profilului stațiunilor respective prin identificarea/dezvolaterea altor forme de turism (cultural, culinar, balnear etc.) care să suplinească diminuarea considerabilă (ca durată) a turismului pentru schi.

1.2.3. Indici climato-turistici

Din punct de vedere al pretabilității pentru activități turistice și recreative în aer liber, temperatura aerului și precipitațiile atmosferice sunt deopotrivă importante. Totodată, cuplarea condițiilor favorabile de tempratură cu lipsa precipitațiilor este extrem de importantă pentru astfel de activități. În acest capitol, s-au calculat 3 indicatori climato-turistici: indicele de favorabilitate climato-turistic și indicele climato-balnear pentru întreaga regiune și indicele climato-turistic complex (TCI) pentru Municipiul Cluj-Napoca și pentru Municipiul Oradea.

1.2.3.1. Indicele de favorabilitate climato-turistic

Acest indicator este unul de frecvență care indică numărul zilelor favorabile din punct de vedere climatic pentru desfășurarea activităților turistice și recreative în aer liber dintr-un an sau dintr-un anotimp. Astfel, au fost considerate zile favorabile pentru activități de turism și recreative acelea care au îndeplnit concomitent următoarele condiții:

i. temperatura medie a fost egală sau a depășit valoarea de 15,0°C;

ii. cantitatea de precipitații nu a depășit 1,0 l/m^2.

Pragul de temperatură medie zilnică egală sau mai mare cu 15,0°C denotă faptul că, în timpul zilei, temperatura aerului se apropie mult de valoarea confortului termic pentru un oganism în mișcare (18-20°C), iar pragul de precipitații de 1,0 l/m^2 a fost ales în detrimentul faptului că ar părea mai potrivit unul de 0.0 l/m^2. Totuși, ținând cont că, mai ales în semestrul cald al anului, cantitățile de precipitații au durate scurte și de faptul că o cantitate mai mică sau egală cu 1 l/m^2 se produce în maximum 1-2 h, am considerat că acest prag este unul rezonabil.

Astfel, în Regiunea de Nord-Vest, cele mai multe zile favorabile se întâlnesc în extremitatea vestică căreia îi sunt caracteristice 100-110 zile/an. Regiunile colinare și de podiș se caracterizează printr-o frecvență de 60-100 zile/an favorabile din punct de vedere termo-pluviometric. În regiunea montană, în general, frecvența acestor zile este sub 20 zile/an, datorită temperaturilor considerabil mai scăzute, dar și numărului mai mare de zile cu precipitații (Fig. 10). În cursul anului, aceste zile se pot produce în intervalul martie-noiembrie.

Anotimpual, cel mai frecvent, zilele favorabile se produc în timpul verii când în zonele de câmpie și colinare se înregistrează 40-65 zile, iar în arealele montane între 11 și 40 zile.

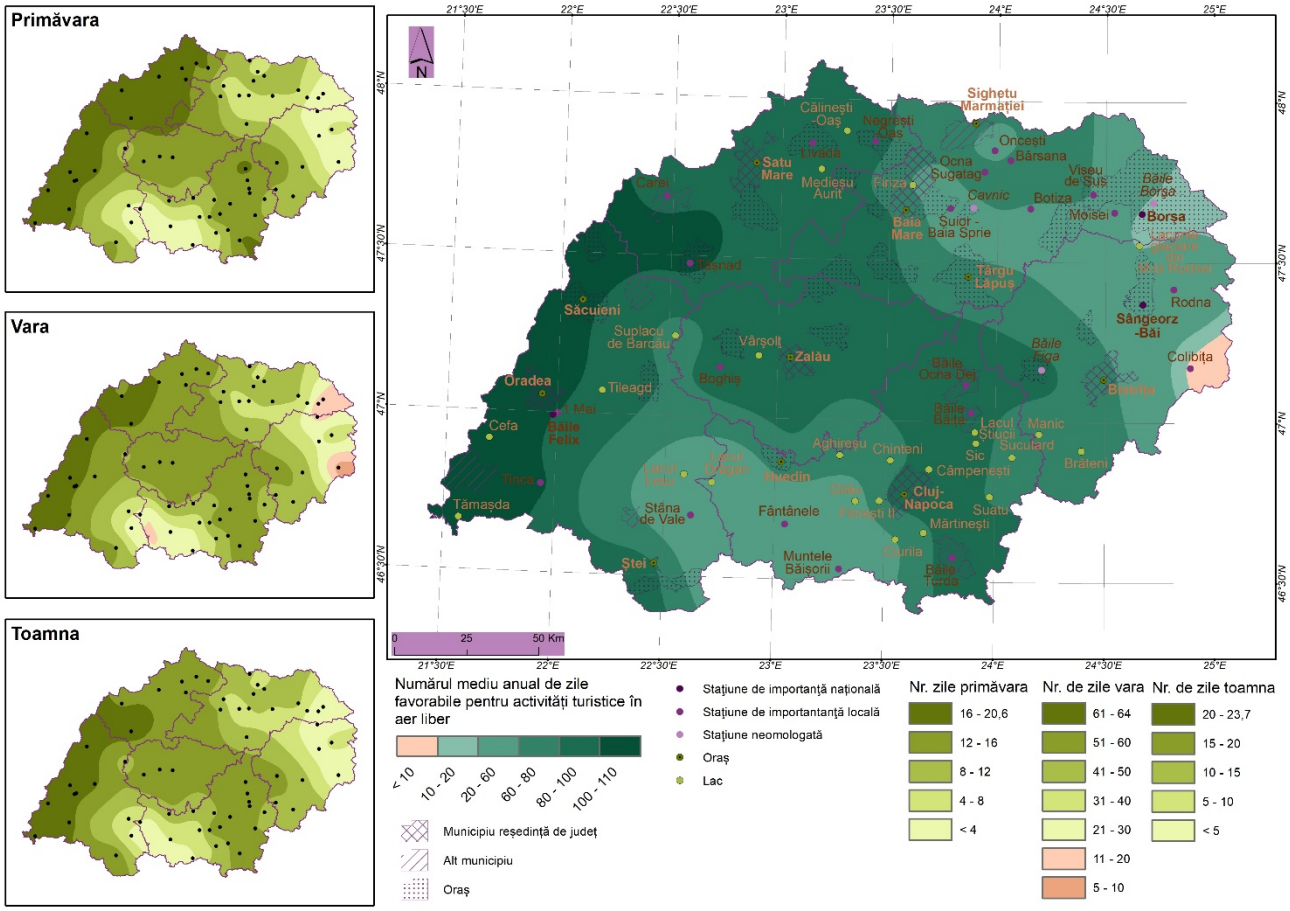

Fig. 10. *Frecvența zilelor favorabile pentru activități turistice și recreative în aer liber în Regiunea de Nord-Vest (1961-2013)*

Pentru anotimpurile de tranziție numărul de zile favorabile este considerabil mai mică comparativ cu anotimpul vara: maxim 20-24 zile/anotimp în arealele de câmpie, sub 8-10 zile la munte, respectiv 8-20 zile în zonele colinare și de podiș. Este de remarcat faptul că toamna sunt caracteristice cu 3-4 zile mai mult decât primăvara.

În contextul creșterii temperaturii aerului, dar și al concentrării cantităților de precipitații într-un număr mai mic de zile la scara regiunilor carpatice și intracarpatice din România (Croitoru și Piticar, 2014, Croitoru et al., 2016), este posibil ca în următoarele 2-3 decenii numărul zilelor favorabile pentru activități de turism și recreative în aer liber să crească la scara regiunii analizate.

1.2.3.2. Indicele climato-balnear

Dezvoltat inițial pentru zona mediteraneană pentru sezonul estival cu o durată de patru luni (iunie-septembrie sau mai-august), indicele climato-balnear (ICB) poate fi folosit cu succes pentru caracterizarea calitativă a potențialului climatic pentru activități balneare în aer liber și pentru regiunea temperată pentru cele trei luni de vară. Acest indicator se calculează ca raport între numărul zilelor cu precipitații din timpul verii și temperatura medie a aceluiași anotimp. În funcție de valoarea acesstui raport, se pot obține trei clase pentru caracterizarea calitativă a climatului :

- ICB < 3 – potențial climato-balnear ridicat;
- 3.0 </= ICB </= 8 – potențial climato-balnear satisfăcător;
- ICB > 8 – potențial climato-balnear redus.

Pentru situațiile în care temperature medie a aerului în perioada respectivă nu a depășit 15°C nu s-au calculate ICB, respective, s-a considerat că acest tip de turism este imposbil de practicat.

În urma distribuției spațiale ICB, se constată faptul că Regiunea de Nord-Vest are în perioada de vară un potențial climato-balnear ridicat pentru arealele joase, de câmpie, și pentru cele colinare vestice și un potențial satisfăcător pentru cea mai mare parte a locațiilor situate în regiunea de podiș sau depresionare (Fig. 11). Prin urmare, în aceste regiuni, în cazul în care nu există bazine lacustre sau corpuri de apă naturale pretabile activităților recreative și de turism, se pot dezvolta aqua-park-uri, potențialul lor de exploatare fiind unul în creștere, în contextual creșterii temperaturii și scăderii numărului de zile cu precipitații.

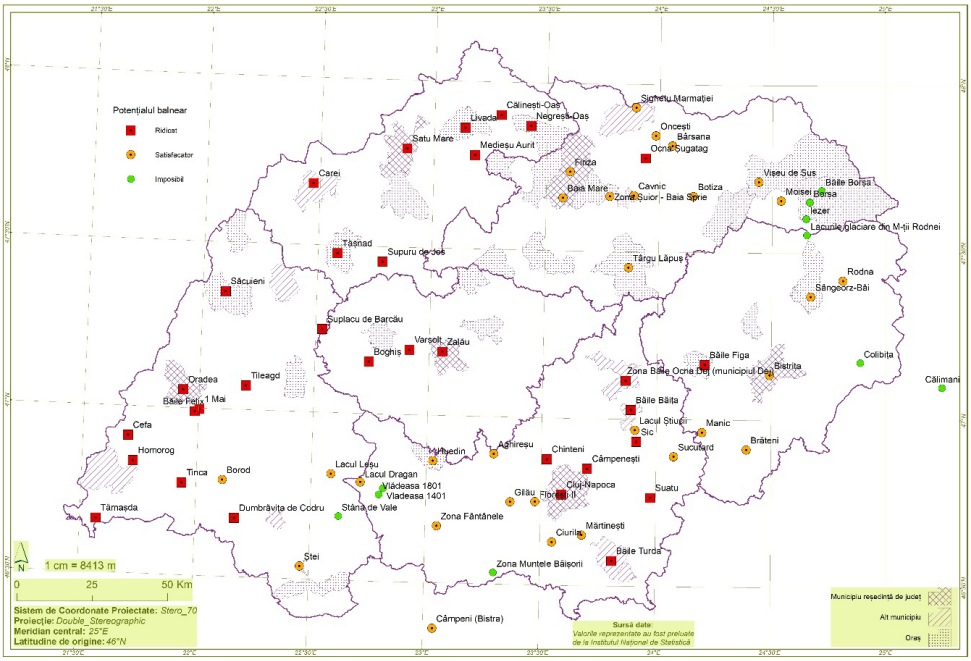

Fig. 11. *Indicele climato-balnear în Regiunea de Nord-Vest calculat pentru perioada 1961-2013*

Pentru cele mai mari două orașe din Regiunea de Nord-Vest (Cluj-Napoca și Oradea), s-a calculat și Indicele climato-turistic (TCI), larg utilizat la scara internațională pentru caracterizarea climatului pentru activități turistice (Croitoru et al., 2018).

Acest indicator se calculează după metoda propusă de Z. Mieczkowski, în 1985, dar în studiul de față s-a calculat la o scară temporală mai fină (la nivel de decade lunare) decât cea propusă inițial (scară lunară). Valorile decadice au fost derivate din cele zilnice care s-au obținut pe baza temperaraturii medii și maxime zilnice a aerului, a umezelii relative medii și minime zilnice, a cantității de precipitații, a duratei de strălucire a Soarelui și a vitezei vântului. Astfel, în ambele orașe considerate, condițiile de nivel cel puțin acceptabil predomină în timpul anului, peste 40% din zilele anului încadrându-se într-una din clasele foarte bun, excelent și ideal.

La Cluj-Napoca și Oradea, condiții foarte bune pentru desfășurarea activităților de turism și recreative în aer liber se pot produce începând cu a treia decadă a lunii martie până la finalul lunii octombrie. Ele devin predominante (adică s-au produs în peste 50% din anii analizați) din a doua decadă a lunii mai până în a doua sau a treia decadă a lunii septembrie.

Tabelul 13. *Frecvența (%) claselor de favorabilitate ale indicelui climato-turistic*

Nr. crt.	Clasa TCI	Cluj-Napoca	Oradea
1.	Imposibil	0.01	1.30
2.	Extrem de nefavorabil	1.79	3.49
3.	Foarte nefavorabil	5.94	7.60
4.	Nefavorabil	11.43	10.73
5.	Marginal	17.64	14.80
6.	Acceptabil	16.32	13.59
7.	Bun	13.84	13.04
8.	Foarte bun	11.13	10.12
9.	Excelent	10.84	10.51
10.	Ideal	10.60	14.82

Condițiile excelente pentru organizarea de activități, evenimente și festivaluri în aer liber sunt predominante în a doua și a treia decadă a lunii august la Cluj-Napoca și din a treia decadă a lui iunie până la finalul lunii august la Oradea.

Dacă se consideră că pentru organizarea unui eveniment sau pentru desfășurarea activităților turistice și recreative în aer liber sunt suficiente condiții cel puțin de nivel acceptabil, atunci intervalul favorabil în timpul anului se extinde foarte mult pentru cele două orașe analizate. Calendarul prezentat, pe care este inserat și numărul de zile cu evenimente identificate cu data fixă în ultimii 5 ani pentru fiecare decadă lunară, este un instrument util autorităților organizatoare pentru identificarea unui interval cât mai favorabil.

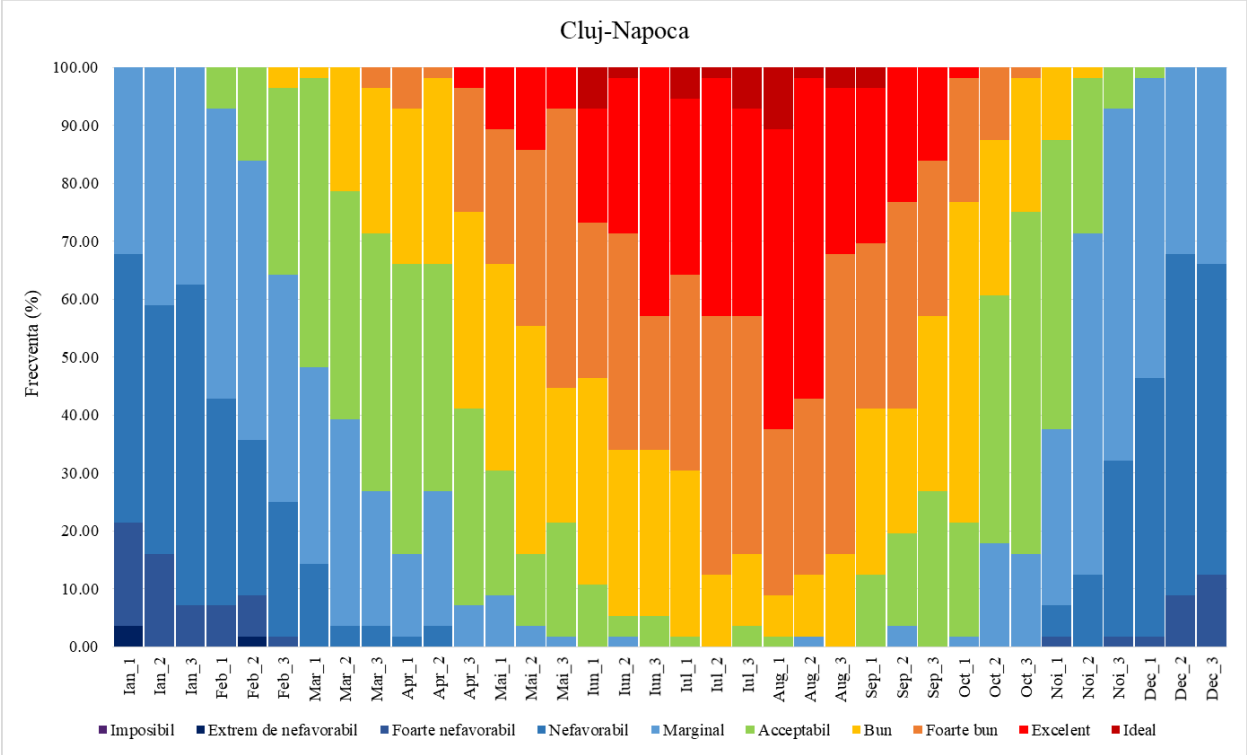

Fig. 12. *Distribuția în timpul anului a claselor de favorabilitate climatică calculată cu TCI la Cluj-Napoca pentru intervalul 1961-2016 (după Croitoru et al., 2018, modificat)*

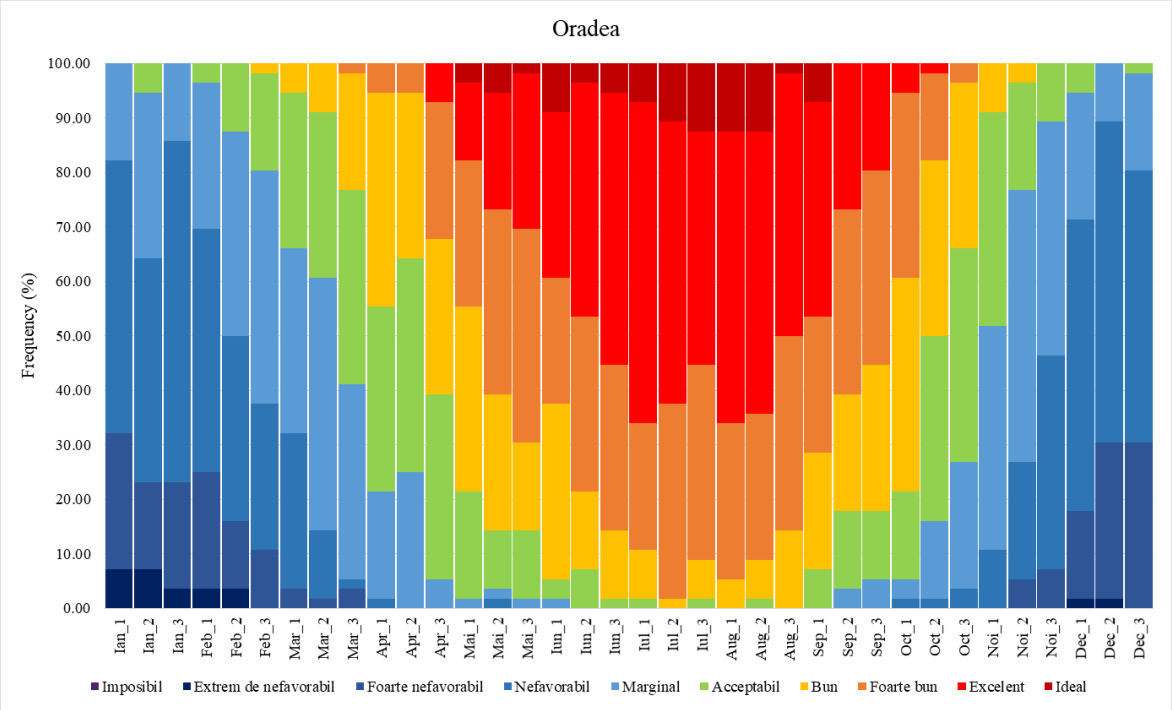

Fig. 13. *Distribuţia în timpul anului a claselor de favorabilitate climatică calculată cu TCI la Oradea pentru intervalul 1961-2016 (după Croitoru et al., 2018, modificat)*

1.2.4. Climatul subteran

Este specific salinelor şi peşterilor, ambele categorii de obiective întâlnindu-se în regiunea analizată. Se caracterizează printr-o serie de trăsături care-i atribuie valenţe curative însemnate şi anume:

- prezenţa în atmosfera salinelor a particulelor microscopice de sare cu rol benefic, de fortificare, a căilor respiratorii;
- atenuarea, în cadrul aceloraşi cavităţi subterane antropice, în funcţie de adâncimea sălilor/ galeriilor şi a gradului de expunere la circulaţia curenţilor de aer, a amplitudinilor termice cotidiene şi anotimpuale, fenomen cu repercusiuni pozitive în cura de profil;
- oscilaţii termice, ale umidităţii aerului şi presiunii atmosferice anuale extrem de reduse ale topoclimatului unor peşteri, fapt cu valenţe terapeutice ale aparatului respirator şi sistemului circulator dovedite.

Pentru exemplificare şi argumentare oferim rezultatul observaţiilor climatologice întreprinse în Peştera cu Apă din Valea Leşului, unde diferenţa de temperatură între anotimpurile extreme, iarnă şi vară, este, în staţia de observaţie VI, din profunzimea cavităţii, de numai 2,6°C, cea a umidităţii aerului de 2 unităţi iar a presiunii atmosferice de numai 9 mm.

Tabelul 14. *Variaţia anuală a principalelor elemente topoclimatice din P. cu Apă din Valea Leşului*

Luna	VII1973	VIII	IX	X	XI	XII	I 1974	II	III	IV	V	VI
T°C	8,8	8,0	8,4	7,4	6,6	6,6	6.4	7,4	7,3	7,7	8,0	9,0
H%	95	97	95	95	95	97	95	95	97	97	97	95
Pmm	700	700	700	700	700	700	702,5	697	700	691	698,5	699

Sursa: Racoviţă Gh., Cocean P. (1977)

1.3. RESURSELE TURISTICE HIDROGRAFICE. POTENŢIALUL NAUTIC ŞI BALNEAR

Resursele de apă, indiferent de forma de stocare, au un rol important în stimularea şi dezvoltarea activităților turistice. Fiecare din tipurile de resurse de apă se impune printr-un efect diferit, contribuind la dezvoltarea unor tipuri şi forme de turism.

Astfel, *apele de suprafaţă*, organizate hidraulic în râuri şi lacuri, pe lângă funcţia estetică deosebită ce o acordă peisajului facându-l mult mai atractiv pentru vizitatorii săi, prezintă numeroase atribute exploatate turistic prin navigaţia de agrement (practicată în diverse forme generate de tipul ambarcaţiunilor utilizate), înnot sau pescuit. Rolul turistic al râurilor creşte exponenţial în perimetrul sau vecinătatea centrelor urbane prin „efectul de margine" şi „efectul de insulă" pe care le atribuie peisajului, generând, prin amenajări de ştranduri, plaje şi debarcadere, veritabile „oaze turistice" asaltate de turismul de scurtă distanţă şi durată.

Apele subterane ale acviferelor minerale sau termale, prin anumite caracteristici (grad şi tip de mineralizare, termalitate) au efecte balneare remarcabile iar râurile ce străbat unele peşteri şi lacurile din unele săli şi galerii inundate pot fi amenajate pentru navigaţia de agrement. Izbucurile carstice cu debit mare sunt ţinta unui speoturism extrem, al scufundărilor subterane.

Suprapunându-se părţii nordice a „aurorei mofetice a Carpaţilor Orientali", cea mai bogată în emanaţii post-vulcanice din Europa (Pricăjan, 1972), Regiunea de Nord-Vest dispune de un inventar extrem de bogat de resurse hidrominerale ce pot fi exploatate turistic, cu grad ridicat de atractivitate, fapt exprimat și prin fluxurile circulatorii ale turiștilor care asigură efervescența acestei activități în contextul economic național. În spațiul analizat, dintre componentele naturale, resursele de apă alături de relief constituie principalele obiective de atracție turistică.

Prin marea diversitate a modalităților de existenţă şi manifestare, a proprietăților fizice, chimice şi terapeutice şi a peisajului generat, resursele de apă dispun de un potențial turistic bogat. Fiecare categorie de resursă de apă are propriul său potențial turistic, care este conferit de trăsăturile ce le caracterizează. Identificarea potențialului turistic al resurselor de apă are în vedere acele particularități care le fac atractive pentru turism.

Potenţialul curativ intern este legat exclusiv de resursele de apă subterană, care posedă valenţe terapeutice complexe, capabile să asigure tratarea unor afecţiuni ale organismului uman. Astfel, prin conţinutul mineral şi gazos, respectiv prin caracterul termal, apele subterane se detaşează clar faţă de celelalte resurse de apă în ceea ce priveşte acest tip de potenţial.

Potenţialul curativ extern este legat, în regiunea studiată, de izvoarele minerale şi termale, respectiv de lacurile sărate. În aria lacurilor cu salinitate ridicată se întâlnesc frecvent rezerve însemnate de nămol sapropelic, care se constituie într-un factor curativ de mare importanţă pentru o serie de maladii reumatismale, metabolice sau degenerative.

Termalitatea este o caracteristică întâlnită nu numai la apele subterane, ci şi în cazul unor lacuri sărate. Prezenţa în unele lacuri sărate a fenomenului de *heliotermie* contribuie, de asemenea, la creşterea valenţelor lor turistice.

Potenţialul de agrement este asociat tuturor categoriilor de resurse de apă. Definit ca o formă de petrecere plăcută a timpului, ce produce destindere fizică şi emoţională, agrementul a reprezentat unul din primele argumente în apariţia formelor de turism asociate resurselor de apă. Cele mai

frecvente modalităţi de agrement includ sporturile nautice, transportul pe apă, pescuitul sportiv staţionar şi dinamic, vizitarea unor obiective acvatice deosebite.

1.3.1. Reţeaua apelor curgătoare de suprafaţă. Râurile

Reprezintă sistemul circulator al peisajului geografic, căruia îi conferă o latură estetică inedită, dinamism şi diversitate. Prezenţa râurilor a condus la afirmarea de-a lungul sau în vecinătatea lor a aşezărilor umane, infrastructurilor de acces, a elementelor de ordin economic, social sau cultural dependente de alimentarea cu apă.

Rolul turistic al râurilor este polivalent: pe lângă funcţia lor peisagistică recunoscută ele asigură condiţiile reclamate de practicarea unor forme specifice de turism recreativ precum cel nautic (înnot, canotaj) sau a pescuitului de agrement. Recent, pe seama apei râurilor funcţionează, preponderent, aqua-park-urile, locaţii turistice în expansiune numerică şi răspândire teritorială tot mai largă. De asemenea, anumite sectoare ale râurilor sunt favorabile pentru practicarea turismului extrem: rafting, cannoing etc. Principalele râuri ce străbat Regiunea de Nord-Vest, cu atributele lor turistice sunt inventariate în tabelul alăturat (15) şi ilustrate în harta nr.14.

Tabelul 15. *Principalele râuri din Regiunea de Nord-Vest şi funcţia lor turistică*

Nr. crt.	Denumire	Ordin cadastru	Lungime (km)	Funcţie turistică
1	Agrij	3	51,5	Peisagistică, pescuit de agrement
2	Almaș	2	72,5	Peisagistică, pescuit de agrement
3	Anieș	2	20,4	Peisagistică, pescuit de agrement
4	Arieș	2	56,3	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
5	Băiţa	3	23,2	Peisagistică
6	Bandău (Unguraș)	3	29,4	Peisagistică, pescuit de agrement
7	Barcău	3	136,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement,
8	Bârgău (Valea Străjii)	4	24,2	Peisagistică, pescuit de agrement
9	Bârsău	2	35,7	Peisagistică, pescuit de agrement
10	Beliș	3	21,8	Peisagistică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
11	Bistra	3	57,5	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, kayaking
12	Bistriţa Ardeleană	3	68,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, kayaking
13	Bistriţa Moldoveană	2	21,9	Peisagistică, pescuit de agrement
14	Borod (Borozel)	3	17,2	Peisagistică
15	Borşa (Valea Mare)	3	39,2	Peisagistică, pescuit de agrement
16	Botiza	3	19,1	Peisagistică
17	Budac	3	44,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
18	Buhăescu	4	4,9	Peisagistică
19	Călata	3	35,3	Peisagistică, pescuit de agrement
20	Căpuş (Valea Şetrei, Valea Mare)	3	34,8	Peisagistică, pescuit de agrement
21	Cavnic	3	38,0	Peisagistică, pescuit de agrement
22	Cerna	2	18,8	Peisagistică
23	Cheile Băişoarei	4	5,7	Peisagistică
24	Cheiţa	6	5,7	Peisagistică
25	Comlod (Lechinţa)	2	11,2	Peisagistică
26	Corhana	3	35,7	Peisagistică, pescuit de agrement
27	Cormaia	2	22,1	Peisagistică, pescuit de agrement
28	Cosău	4	25,4	Peisagistică, pescuit de agrement

29	Crasna	1	143,4	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement,
30	Crişul Băiţa	3	22,4	Peisagistică, pescuit de agrement
31	Crişul Negru	2	139,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
32	Crişul Pietros	3	33,8	Peisagistică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
33	Crişul Repede	3	161,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
34	Crişul Vărateculuí (Văratec, Brad, Cârligat)	4	17,5	Peisagistică
35	Culişer	2	51,8	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
36	Dipşa	3	36,2	Peisagistică, pescuit de agrement
37	Dobric	3	21,7	Peisagistică, pescuit de agrement
38	Dobricel	4	7,6	Peisagistică
39	Dobricel (Dobric, Rungoiu)	3	14,3	Peisagistică
40	Drăgan	3	40,4	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
41	Egher	4	25,7	Peisagistică, pescuit de agrement
42	Fâneaţa Mare	4	35,4	Peisagistică, pescuit de agrement
43	Fâneaţa Vacilor (Cămăraş)	4	15,1	Peisagistică
44	Feneş	3	23,4	Peisagistică, pescuit de agrement
45	Fiad	3	16,1	Peisagistică
46	Firiza	4	28,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement
47	Fizeş	3	44,8	Peisagistică, pescuit de agrement
48	Gădălin (Căian)	3	29,6	Peisagistică, pescuit de agrement
49	Hăşdate (Hânsuri)	3	35,9	Peisagistică, pescuit de agrement
50	Hidişel	4	33,2	Peisagistică, pescuit de agrement
51	Holod	3	63,2	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement,
52	Homorod	3	22,9	Peisagistică, pescuit de agrement
53	Homorodul Nou	2	35,2	Peisagistică, pescuit de agrement
54	Homorodul Vechi	2	34,5	Peisagistică, pescuit de agrement
55	Hosu	4	13,0	Peisagistică
56	Iad	4	50,9	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
57	Iara	3	53,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
58	Ier (Eriu)	4	105,9	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement,
59	Ieud	3	15,5	Peisagistică
60	Ilişua	2	53,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
61	Ilva	2	53,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
62	Inot	4	20,7	Peisagistică
63	Iza	2	86,7	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting cannoing
64	Lala	3	10,5	Peisagistică
65	Lăpuş	2	129,2	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
66	Lechinţa	4	25,5	Peisagistică, pescuit de agrement
67	Leghia	4	6,0	Peisagistică
68	Leşul	3	28,0	Peisagistică, pescuit de agrement
69	Lonea (Panticeu)	3	38,7	Peisagistică, pescuit de agrement
70	Măgura	3	10,8	Peisagistică
71	Maja	2	29,3	Peisagistică, pescuit de agrement
72	Mara	3	34,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement
73	Meleş	2	33,9	Peisagistică, pescuit de agrement
74	Meziad	4	19,0	Peisagistică
75	Moneasa (Boroaia)	3	3,6	Peisagistică

76	Mortăuţa	2	12,0	Peisagistică
77	Muncel	4	13,8	Peisagistică
78	Nadăş	3	44,3	Peisagistică, pescuit de agrement
79	Nimăieşti	3	24,4	Peisagistică
80	Novăţ	4	15,2	Peisagistică
81	Novicior	4	10,5	Peisagistică
82	Ocoliş (Runc)	3	0,4	Peisagistică
83	Olpret	2	28,2	Peisagistică, pescuit de agrement
84	Pârâul Chintenilor	3	15,0	Peisagistică
85	Pârâul de Câmpie	2	12,9	Peisagistică
86	Pârâul Ocnei	3	10,4	Peisagistică
87	Pârâul Sărat	3	10,7	Peisagistică
88	Peţa	3	21,5	Peisagistică
89	Poiana	2	16,8	Peisagistică
90	Răcătău	4	29,3	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting
91	Rebra	2	40,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
92	Repedea	3	10,8	Peisagistică
93	Rimetea (Trascău)	3	2,3	Peisagistică
94	Rişca	3	22,7	Peisagistică, pescuit de agrement
95	Rohia (Valea Mare)	3	18,5	Peisagistică
96	Rona	3	24,7	Peisagistică, pescuit de agrement
97	Rosua (Sărata, Rosuva)	3	21,4	Peisagistică
98	Runcul Crişului Pietros	4	5,5	Peisagistică
99	Runcul de Săpânţa	3	12,9	Peisagistică
100	Runcul Marei	4	13,8	Peisagistică
101	Ruscova	3	40,5	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
102	Săcuieni (Henţ)	3	31,5	Peisagistică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
103	Sălaj	2	40,9	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
104	Sălătruc	2	26,4	Peisagistică, pescuit de agrement
105	Sălăuţa	2	41,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
106	Sălicea	4	6,6	Peisagistică
107	Santău (Ceha)	5	32,8	Peisagistică, pescuit de agrement
108	Săpânţa	2	19,6	Peisagistică, pescuit de agrement
109	Sărata Ronei	4	5,1	Peisagistică
110	Săsar	3	30,7	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
111	Şes (Silivaş)	3	11,9	Peisagistică, pescuit de agrement
112	Sicu (Tăuşeni)	4	17,7	Peisagistică, pescuit de agrement
113	Şieu	2	76,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
114	Şoimul	4	16,8	Peisagistică
115	Someş	1	244,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
116	Someşul Cald	2	72,1	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
117	Someşul Mare	1	127,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
118	Someşul Mic	2	105,8	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
119	Someşul Rece	3	51,3	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
120	Suat	4	14,3	Peisagistică, pescuit de agrement
121	Suciu	3	37,1	Peisagistică, pescuit de agrement
122	Talna	3	39,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
123	Tarna Mare	4	16,9	Peisagistică, pescuit de agrement
124	Ţâşla (Cisla)	3	21,0	Peisagistică, pescuit de agrement
125	Ţibleş (Zagra)	2	33,5	Peisagistică, pescuit de agrement, cannoing

126	Tisa	1	59,9	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
127	Topa (Răul)	4	40,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, cannoing
128	Tur	2	69,0	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
129	Turţ	3	25,4	Peisagistică, pescuit de agrement
130	Valea Fâneţelor (Ghepeş)	4	28,3	Peisagistică, pescuit de agrement
131	Valea Leşului	3	5,8	Peisagistică
132	Valea Mare	2	28,9	Peisagistică, pescuit de agrement
133	Valea Morii (Jimbor)	4	6,7	Peisagistică
134	Valea Morii (Matca, Frata)	3	16,6	Peisagistică
135	Valea Morii (Peştiş)	4	12,6	Peisagistică
136	Valea Morii de Iza	3	13,1	Peisagistică
137	Valea Morii de Vişeu	3	8,2	Peisagistică
138	Valea Neagră	5	7,4	Peisagistică
139	Valea Racilor (Cheia Turului, Valea Mare)	3	25,2	Peisagistică, pescuit de agrement
140	Valea Rea (Răul)	3	29,6	Peisagistică, pescuit de agrement
141	Valea Roşie (Roşia)	3	29,5	Peisagistică, pescuit de agrement
142	Valea Vinului de Poiana Codrului	2	27,3	Peisagistică, pescuit de agrement
143	Valea Vinului de Vişeu	3	7,5	Peisagistică
144	Vaser	3	48,6	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
145	Veljul Negreştilor	5	13,6	Peisagistică
146	Vişeu (Borşa)	2	72,7	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement, rafting, cannoing
147	Zalău	2	36,2	Peisagistică, nautică, pescuit de agrement,

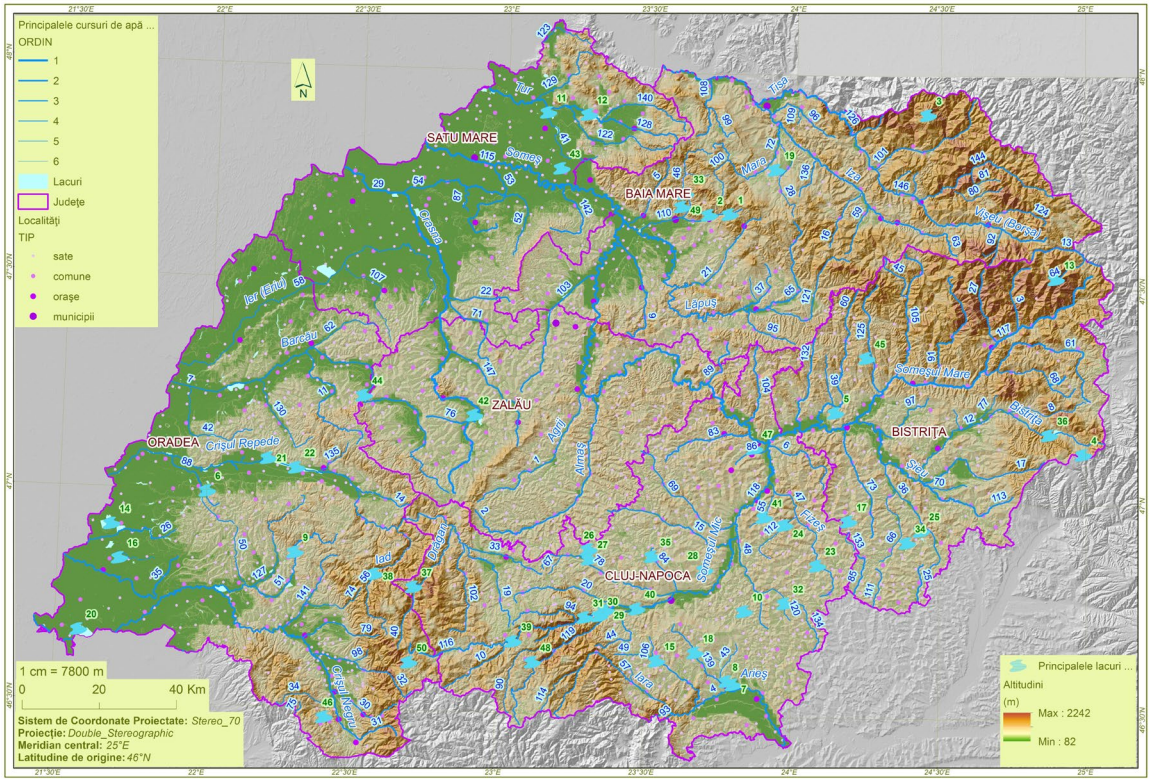

Fig. 14. *Principalele râuri şi lacuri din Regiunea de Nord-Vest*

Râuri artificiale/Canale de agrement

Din această categorie fac parte acumulările de tip canal, prevăzute cu microhidrocentrale la capătul aval, precum și diversele canale hidrotehnice construite pentru transferuri/compensări de apă/desecări etc.

În primul caz, putem menționa canalele de fugă ce alimentează microcentralele Gilău II și Florești I, de pe Someșul Mic, iar în cazul al doilea reţeaua bogată de canale din câmpiile Someșului inferior, Ierului, Crișurilor (Vadu Crişului – Aştileu, spre exemplu) etc. Prima categorie poate fi folosită (deși nu există reglementări în acest sens) pentru caiac-canoe, chiar drafting în timpul uzinărilor, cu condiția ca amatorii să fie buni înotători, pentru a nu fi surprinși de turbioane refulate de la turbinele hidroelectrice. A doua categorie ar putea servi, foarte bine, și, probabil, este suficient folosită la pescuit sportiv, sau, de ce nu, chiar la plimbări cu barca, în scop de agrement.

Periferic Cetății Oradei există un șanț adânc și lat, construit cu rol de apărare, în care era dirijată apa termală de la locația Peța. Reconstituirea acestuia poate aduce un plus de atracție în centrul urban bine dezvoltat actualmente.

1.3.2. Lacurile

Sunt elemente hidrografice de suprafaţă cu o vocaţie turistică deosebită datorită unui cumul de însuşiri atractive precum: pitorescul peisajului în care sunt cantonate, activităţi de agrement nautic (înot, canotaj), pescuit, cura balneară pe bază de apă sărată sau nămol etc.

Din punct de vedere genetic, deosebim 2 categorii majore de lacuri: naturale şi antropice, ambele fiind bine reprezentate în regiunea studiată.

1.3.2.1. Lacurile naturale au, la rândul lor, o origine diferită: glaciară, de tasare nivală, carstică, pseudocarstică (carsto-salină), între valuri de alunecare, de baraj natural etc.

Lacurile glaciare sunt prezente într-un singur masiv montan, cel al Munţilor Rodnei, unde înălţimile de peste 1.800 m şi latitudinea mai ridicată au favorizat dezvoltarea glaciaţiunii cuaternare de tip circ şi vale glaciară.

Astfel, se disting circurile glaciare cu lacuri sau sisteme lacustre Zănoaga Mare, Iezer, Buhăescu, Tăul Pietros, Tăul Puzdrele, Lala Mare etc. În general, apar o serie de lacuri mici, iezere cu suprafeţe între 0,5 ha şi câteva sute de m², cu adâncimi de câţiva zeci de cm. Cel mai adânc este iezerul din sistemul Buhăesculuи (5 m), iar cel mai extins Lala Mare de la poalele Vf. Ineu, de unde izvorăşte pârâul Lala. Pe Pârâul Lala se află două lacuri glaciare (Fig. 15), dintre care doar unul atrage prin frumuseţea sa şi importanța piscicolă – Lala Mare (situat la 1815 m altitudine, cu o suprafaţă de 5637,5 m² şi o adâncime maximă de 2 m) (https://deștepți.ro, 2019).

Izvoarele pârâului Buhăescu sunt în căldarea glaciară Buhăescu-Repedea (între alt. 1820-1905 m). Cele trei lacuri glaciare aşezate în cascadă (Fig. 15), la obârşia pârâului Buhăescu, au suprafeţe şi adâncimi diferite şi sunt cunoscute sub numele de Iezerul de Sus, Iezerul Mijlociu şi Iezerul de Jos. Iezerul de Sus se află la 1905 m alt. şi este cel mai mic ca suprafaţă, doar de 500 m², lung de 45 m, lat de 20 m. Este alimentat cu apă de două izvoare ce vin din munte. Apa de aici se scurge uşor în lacul al doilea – Iezerul Mijlociu, printr-o cascadă formată în trepte şi înaltă de 40 m. Iezerul Mijlociu, situat la alt. de 1890 m, este mai mare şi are o suprafaţă de 0,20 ha, este cel mai adânc (5 m) şi este alimentat printr-un izvor de la Iezerul de Sus. Lacul are 60 m lungime, iar lăţimea de 45 m. Malurile lacurilor sunt abrupte şi răvăşite de blocuri de stâncă acoperite cu

jnepeni. Lacul are în interior numeroase blocuri de stâncă ce ies la suprafaţa apei şi este populat cu păstrăvi. Din lac, în capătul opus alimentării, iese un pârâiaş ce cade de la 5 m înălţime în cel de-al treilea lac – Iezerul de Jos. Acesta este situat la 1820 m alt., a fost cândva cel mai mare lac, dar în prezent are o suprafaţă doar de 0,10 ha şi o adâncime de 1 m. Aceste lacuri au fost populate cu păstrăvi indigeni, dar nu au dat în totalitate rezultate. Astfel, în primul lac, deoarece iarna îngheaţă, s-a constatat că păstrăvii au murit sufocaţi. Accesul la aceste iezere se face pe traseul care duce de la Iezerul Pietrosul, pe muchia ce desparte Valea Pietroasă de Valea Repedea şi se ajunge într-o oră (https://deștepți.ro, 2019).

Fig. 15. *Lacurile Lala Mare, Lala Mică şi lacurile din sistemul Buhăescu*
Sursa: https://ro.wikipedia.org/wiki/Lacul_Lala_Mare https://ro.wikipedia.org/wiki/Lacul_Lala_Mic, https://turism.bzi.ro/lacurile-buhaescu-muntii-rodnei-foto-17427#

Iezerul Pietrosul este un lac din căldarea glaciară Iezerul, sub vârful înalt Pietrosul din Munţii Rodnei, între culmea Pietrosului (spre sud şi sud-est) şi culmea Hotarului (spre sud-vest). Toată această zonă este o rezervaţie naturală. Lacul are suprafaţa de 0,50 ha, este adânc de 2,5 m şi se află la 1825 m alt. Lacul primeşte două izvoare din Vf. Pietrosul, care îl alimentează cu apă. Din acest lac, apa se scurge prin partea sudică a sa prin pârâul Pietroasa. Acest lac este situat pe roci cristaline, temperatura apei este scăzută şi este îngheţat din luna noiembrie până în luna iunie. La 500 m de lac, se află staţia meteorologică şi nu foarte departe cabana de vânătoare Zănoaga (https://deștepți.ro, 2019).

Tabelul 16. *Principalele lacuri din Regiunea de Nord-Vest şi funcţia lor turistică*

Nr. crt.	Denumire	Localizare	Origine	Funcţie turistică
1	Lacul Mogoşa	Munţii Gutâi, MM	antropică/decantare/ dizolvare	peisajistică, nautică de agrement, balneară, pescuit de agrement
2	Lacul Albastru	Munţii Gutâi, MM	antropică/dizolvare	peisajistică, balneară
3	Tăul Vinderelu	Munții Maramureșului, MM	periglaciară	peisajistică
4	Tăul Zânelor	Munții Călimani, BN	periglaciară	peisajistică
5	Lacul Căianului	Dealurile Suplaiului - Podișul Someșan, BN	alunecare de teren	peisajistică
6	Lacul Peţea	Băile 1 Mai, Dealurile Ghepișului, BH	termală	peisajistică
7	Lacurile bailor	Turda - Câmpia Transilvaniei, CJ	antroposalină	peisajistică, balneară, terapeutică (inclusiv nămol)

8	Lacurile de pe Valea Sărată	Turda - Câmpia Transilvaniei, CJ	antroposalină	peisajistică, balneară, terapeutică (inclusiv nămol)
9	Acumularea Luncasprie	Munții Pădurea Craiului, BH	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement
10	Lacurile de la Cojocna	Cojocna - Câmpia Transilvaniei, CJ	antroposalină	peisajistică, balneară, terapeutică (inclusiv nămol)
11	Complex heleştee şi iazuri Adrian	Câmpia Someșului, SM	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
12	Acumulare Călineşti-Oaş	Depresiunea Oașului, SM	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
13	Complex lacustru glaciar Munţii Rodnei	Munţii Rodnei BN, MM	glaciară	peisajistică
14	Complex heleştee Cefa	Câmpia Miersigului, BH	antropică	peisajistică, pescuit de agrement
15	Complex iazuri şi incinte piscicole Ciurila	Depresiunea Iara-Hășdate, CJ	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
16	Complex heleştee Homorog-Mădăras	Câmpia Crișurilor, BH	antropică	peisajistică, pescuit de agrement
17	Complex iazuri Manic	Câmpia Transilvaniei, BN	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
18	Complex iazuri şi heleştee Mărtineşti	Dealul Feleacului, CJ	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
19	Complex lacustru Ocna Şugatag	Depresiunea Maramureșului, MM	antroposalină	peisajistică, balneară, terapeutică (inclusiv nămol)
20	Complex heleştee Tămaşda	Câmpia Crișurilor, BH	antropică	peisajistică, pescuit de agrement
21	Acumulare Tileagd	Depresiunea Vad-Borod, BH	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
22	Acumulare Lugaşu de Jos	Depresiunea Vad-Borod, BH	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
23	Complex iazuri Cătina-Geaca-Sucutard-Ţaga	Câmpia Transilvaniei, CJ	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
24	Complex iazuri şi heleştee Sântejude	Câmpia Transilvaniei, CJ	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
25	Complex iazuri şi heleştee Viile Tecii-Budurleni	Câmpia Transilvaniei, BN	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
26	Complex lacustru rezidual Aghireşu-Cornești	Podișul Păniceni/Dealurile Clujului, CJ	antropică/dizolvare	peisajistică, balneară
27	Complex incinte lacustre Băgara	Podișul Păniceni/Dealurile Clujului, CJ	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
28	Complex iazuri şi heleştee Câmpeneşti	Dealurile Clujului, CJ	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
29	Acumularea Gilău	Munții Gilăului/Culoarul Someșului Mic, CJ	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară

30	Acumularea Someşul Cald	Munții Gilăului, CJ	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
31	Acumularea Tarniţa	Munții Gilăului, CJ	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
32	Complex iazuri Suatu	Câmpia Transilvaniei, CJ	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
33	Acumulările Firiza-Berdu	Munții Gutâiului, MM	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
34	Iazul Brăteni	Câmpia Transilvaniei, BN	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
35	Iazul Chinteni	Dealurile Clujului, CJ	antropică	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
36	Acumularea Colibiţa	Munții Călimani, BN	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
37	Acumularea Drăgan	Munții Vlădeasa, CJ	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
38	Acumularea Leşu	Munții Vlădeasa, BH	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
39	Acumularea Fântânele	Munții Gilăului, CJ	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
40	Acumularea Floreşti II	Culoarul Someșului Mic, CJ	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking, balneară
41	Lacul Știucii	Câmpia Transilvaniei, CJ	carstosalin	peisajistică
42	Acumularea Vârşolţ	Depresiunea Șimleului, SJ	antropică	peisajistică, nautică, pescuit de agrement, kayaking
43	Lacul Apa	Câmpia Someșului, SM	de meandru	peisajistică, pescuit de agrement, nautică de agrement
44	Incinta Suplacu de Barcău	Dealurile Crasnei, BH	antropică	peisajistică
45	Tăul lui Alac	Munții Țibleșului, BN	alunecare de teren	peisajistică
46	Tăul de la Colești	Munții Codru-Moma, BH	carstică	peisajistică
47	Lacul Toroc și bazinele salinei	Dealurile Dejului, CJ	antroposaline	peisajistică, balneară, terapeutică (inclusiv nămol)
48	Acumularea Someșul Rece I	Munții Gilăului/Munții Muntele Mare, CJ	antropică	peisajistică
49	Lacul Bodi Ferneziu	Munții Gutâiului, MM	antropică/dizolvare	peisajistică, balneară, pescuit de agrement
50	Tăul Vărăşoaia	Munţii Bihorului, BH	carstică	peisajistică

Între lacurile de *tasare nivală* menţionăm Vinderelul – din Munții Maramureșului, Tăul Zânelor - lac alpin din Munții Călimani şi Tăul Negru din Munţii Ţibleşului.

Lacul Vinderelu (Fig. 16) este situat pe șeaua ce face legătura dintre Vârful Farcau și Vârful Mihailecu, la o altitudine de 1615 m. Fiind la cumpăna dintre bazinul Vinderel, de unde își trage și numele, orientat spre vest, își trimite apele spre est în bazinul Socolaului, pe abruptul din Groapa Julii, care îl desparte doar la 2 m de creastă. Lacul este așezat la obârșia pârâului Vinderel, are o formă ovală și este orientat pe direcția est-vest (https://turism.bzi.ro/lacul-vinderel-maramures-foto-17398). Lacul are o lungime 155 m, cu o lățime maximă de 85 m și o suprafață de 0,90 ha. Adâncimea maximă este de 5,5 m este plasată la 35 m de malul estic. Malurile sunt înierbate și

coboara lin spre lac, spre est aflându-se cateva boschete de ienupăr. Alimentarea lacului se face din apa zăpezilor, un con de dejecție și a ploilor, precum și din câteva ochiuri înmlăștinate din malul sudic (https://turism.bzi.ro/lacul-vinderel-maramures-foto-17398).

Fig. 16. *Lacul Vinderelu*
Sursa: https://turism.bzi.ro/lacul-vinderel-maramures-foto-17398

Bazinul hidrografic Vinderel are cel mai mare caracter torențial din versanți cu alunecări la fiecare ploaie și apa transportă tot ceea ce-i stă in cale, iar la confluența cu râul Repedea s-a format, în ultimii 50 de ani, un con de dejecție, cu o înălțime de peste 26 m.

Dintre lacurile apărute *între valurile de alunecare* amintim: Cetăţele (Căian) şi Tăul lui Alac (Zagra). Lacul Cetăţele este localizat în partea central-estică a bazinului Someșului Mare, la 3,6 km nord-vest de orașul Beclean, pe versantul nord-estic al Dealului Cetățele, componentă a Dealurilor Suplaiului. Lacul s-a format ca urmare a alunecărilor de teren de tip glimee (Fig. 17), dezvoltate pe un relief monoclinal. Dezvoltarea vegetației higrofile pe o suprafață semnificativă de 3436 m^2 (54% din suprafața lacului), reprezintă un element perturbator pentru existența lacului în forma oligotrofă, întrucât accelerează decantarea sedimentelor și colmatarea cuvetei. Reducerea acestuia din urmă cu 50% relevă o evoluție clară către colmatare a lacului și către dispariția acestuia.

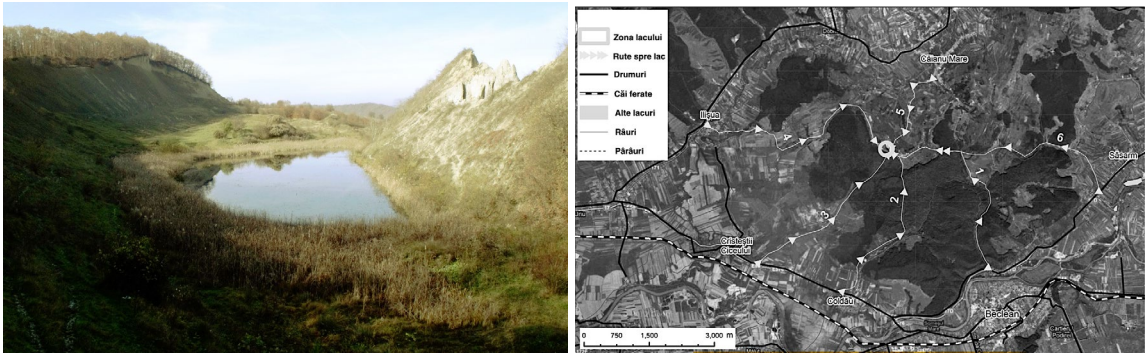

Fig. 17. *Lacul Cetăţele (foto: Hognogi G., 2012) şi rute turistice convergente către Lacul Cetăţele*

Printre *lacurile de baraj natural* menţionăm *Tăul Muced* din Munţii Rodnei care a luat naştere din alunecarea terenului (cu mai multe secole în urmă). Lacul avea o suprafaţă de 0,50 ha, iar astăzi este format din două ochiuri de apă adânci de 1,5 m, cu fundul acoperit de mâl de 1 m. Lacul se află la 1370 m alt., la o oră de drum de Izvorul Albastru al Izei. Tăul Muced este înconjurat de o floră şi faună minusculă şi rară.

Lacurile carstice s-au format în formele de relief negative ale reliefului de disoluţie din Munţii Pădurea Craiului, Bihor sau Codru-Moma. Cele mai frecvente s-au cantonat în doline şi uvale, au dimensiuni mici şi o funcţie turistică peisagistică. Cele mai cunoscute sunt Tăul lui Ghib şi Coleşti (Platoul Vaşcău), Tăul Nieşului şi Tăul Bătrân din Munţii Pădurea Craiului, respectiv Lacul Vărăşoaia din zona Platoului Padiş (Bihor).

Lacul termal Pețea, din cadrul rezervației Natura 2000 de la Băile 1 Mai, cu suprafață de 49 hectare (declarată sit de importanță comunitară prin Ordinul Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile Nr.1964 din 13 decembrie 2007), este un sit de tip SCI desemnat în scopul protejării biodiversității și menținerii într-o stare de conservare favorabilă a florei spontane și faunei sălbatice, precum și a habitatelor naturale de interes comunitar aflate în arealul zonei protejate. Celebritatea lacului este dată de prezența nufărului termal (*Nymphaea lotus varianta thermalis*), element floristic endemic – specie relictă. Din păcate, forajele executate în vecinătatea ecosistemului Pețea au dus la secarea temporară a acestuia și la distrugerea, în bună măsură, a componentelor menționate, fiind necesare măsuri recente stricte de reabilitare.

Lacul Ştiucii are o origine complexă, *pseudo-carstosalină,* şi este situat la altitudinea de 274,5 m, pe valea Bonţului, ce confluează cu Fizeşul amonte de Gherla, fiind încadrat de dealuri cu înălţimi cuprinse între 470 şi 520 m. Formarea lacului prin dizolvare şi tasare-prăbuşire este strâns legată de amplasarea cuvetei acestuia pe diapirul ce se pune în evidenţă pe aliniamentul Dej – Săcălaia – Sic – Cojocna – Turda – Ocna Mureş.

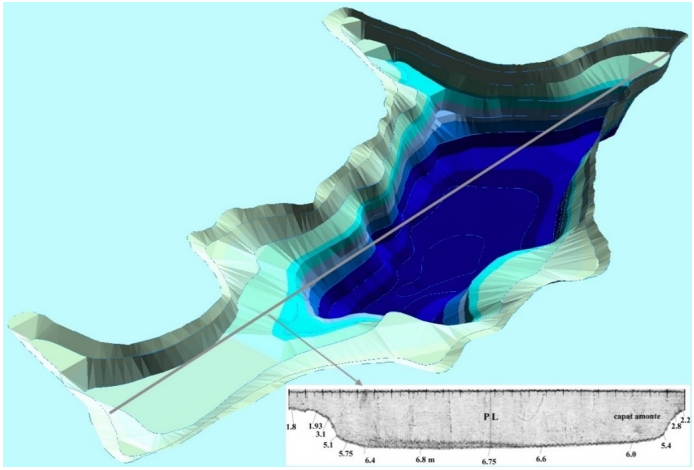

Fig. 18. *Modelul tridimensional al Lacului Ştiucii*
Sursa: Şerban, Sorocovschi, 2003

În urma transportului însemnat de material de pe versanţi, sarea a fost izolată de apă printr-un strat etanş de mâl, procesul de dizolvare a sării fiind oprit. Treptat, apa s-a îndulcit, iar în prezent lacul este bine populat cu peşte şi invadat de vegetaţie pe o suprafaţă însemnată, care a înregistrat o creştere de la 17 hectare în 1957 la 27,25 hectare în anul 2000.

1.3.2.2. Lacurile antropice

Sunt elemente hidrografice în expansiune numerică datorită gamei largi de activităţi umane care le favorizează apariţia dar şi spectrului nuanţat de utilizări, reflectate în formele de valorificare, pe care acestea le prezintă.

Astfel, geneza unor forme negative de relief în urma exploatărilor miniere sau a nisipurilor în cariere a favorizat inundarea acestora şi apariţia unor lacuri mai mult sau mai puţin extinse. Exploatarea milenară a sării a generat nu numai cavităţi subterane impresionante, ci şi un mediu favorabil amplificării fenomenelor naturale de dizolvare a sării ce au condus la apariţia numeroaselor lacuri sărate.

1.3.2.2.1. Lacurile sărate

Au cea mai mare importanţă în turism deoarece mijlocesc, pe lângă agrementul nautic propriu-zis, practicarea curei balneare, a cărei diversificare este condiţionată de compoziţia chimică a apelor şi de prezenţa, eventuală, a nămolului sapropelic. Ele sunt legate genetic de prezenţa structurilor geologice salifere, specifice Depresiunii Transilvaniei şi Depresiunii Maramureş. O concentrare mai mare a unor astfel de lacuri întâlnim în zona Turda şi Ocna Șugatag, dar le vom întâlni de asemenea la Cojocna, Ocna Dej, Figa, Sărăţel etc.

Complexul de lacuri sărate de la Turda

Valorifică un potențial extraordinar conferit de prezența cutelor diapire la zi, exploatate încă din perioada romană. Acestea s-au format prin acumularea apei în camerele de exploatare părăsite (lacuri saline subterane), în urma prăbuşirii materialului ce acoperea fostele galerii şi camere de exploatare a sării (lacuri antroposaline) sau prin dizolvare şi acumularea apei în doline formate pe masivul de sare (lacuri carstosaline). Astfel, se pot distinge trei areale cu lacuri:

Lacul 1 – din mina Cojocneana, părăsită în anul 1790, are o adâncime de 120 m şi diametrul de 80 m. Lacul interior de pe vatra minei are o adâncime necunoscută iar pentru reducerea infiltraţiilor de apă şi evitarea depozitării deşeurilor, suitoarele au fost astupate.

Lacul 2 – din mina Anton, ce a fost abandonată în 1862. Camera are o adâncime de 108 m şi diametrul de 77 m, având aceleaşi caracteristici ca şi mina Cojocneana. La baza minei, s-a format un lac hipersalin care prezintă o insulă de sare dispusă central (înălţime de 10 m), rezultată în urma aruncării sterilului de la exploatare din minele vecine. Adâncimea medie a lacului este doar de 1,5 m, însă de-a lungul puţului de prospectare aceasta atinge 90 m.

Lacul 3 – din Mina Tereza, care a fost abandonată în 1880 şi are o adâncime de 112 m şi un diametru de 70 m. Acumularea apei la baza camerei de exploatare începe în 1920, în urma infiltraţiilor de apă provenite din Mina Romană. Aceasta din urmă a fost afectată de prăbuşirea tavanului şi s-a transformat într-o dolină care în prezent captează apa de ploaie şi funcţionează ca lac salmastru. În prezent, mina Tereza este cea mai veche mină de tip clopot vizitabilă din ţară (1690). Lacul de la vatră are o adâncime maximă de 8 m, cu o concentraţie de sare de 430 g/l şi o insulă centrală, înaltă de 5 m, formată în acelaşi mod ca şi în cazul minei Anton, amenajată recent pentru turism.

În zona Turda apar 2 complexe lacustre sărate de suprafaţă*:* Complexul lacustru salin Valea Sărată – Durgău şi Complexul Băilor. Complexul lacustru salin Valea Sărată – Durgău este alcătuit din următoarele unităţi acvatice:

- Lacul Carolina s-a format pe locul unei vechi saline numite Ocna cea Mică, părăsită în anul 1765, la o adâncime de cca. 100 m, din cauza infiltraţiilor de apă şi a pericolului de surpare. Aflat în ultima fază de evoluţie, afectat de colmatare, sub influenţa alunecărilor de teren din vecinătate, lacul va dispare cu timpul ca entitate hidrografică. Adâncimea actuală a lacului este de 2 m, iar salinitatea apei de 50 g/l la 0,5 m adâncime (Alexe, 2010).
- Lacul Durgău (Rotund) s-a format pe locul salinei Ocna cea Mare, părăsită în 19 iunie 1762 din aceleaşi cauze prezentate pentru lacul anterior. În prezent, lacul are o adâncime de cca 7 m. Cuveta lacului este puternic colmatată, ceea ce a condus la o îndulcire a apei acestuia, sub influenţa apelor meteorice şi a celor freatice (izvorul văii Sărata). Ca urmare, salinitatea apei este de 27 g/l la 0,5 m adâncime. Cuvetele celor două lacuri Carolina şi Durgău sunt aproape unite iar procesul de pseudo-carstificare foarte accentuat.
- Lacul Şerpilor s-a format prin prăbuşirea şi inundarea minei Puţul de Sus în anul 1800, la o adâncime de 120 m. Lacul prezintă un abrupt marginal deosebit de accentuat aproape de verticală, având o adâncime maximă de 36 m, diametrul de 5 m şi o salinitate de 25 g/l la 0,5 m adâncime.
- Lacul Doctorilor s-a format pe locul minei Puţul de Jos, în anul 1800, la o adâncime de 115 m. În prezent, lacul are o adâncime de 33 m, diametrul de 20 m şi o salinitate de 158 g/l la 0,5 m.
- Lacul Bătrânilor s-a format pe locul unei vechi saline exploatate pe la mijlocul evului mediu. Adâncimea maximă atinge 15 m, diametrul tot 15 m, iar salinitatea la 0,5 m adâncime este cea mai ridicată din zonă (163 g/l).
- Lacul Dulce s-a format pe locul unei vechi saline, abandonată din cauza infiltraţiilor de apă. Forma de exploatare iniţială a fost cea de tip clopot. În momentul de faţă, cele două suitori sunt blocate în partea de jos a galeriei de admisie realizându-se o ecranare între lacul de suprafaţă cu apă salmastră şi cel din interorul clopotului cu apă suprasaturată. Adâncimea maximă este de 47 m.

Complexul Băilor. Lacurile din zona Băilor Turda se constituie într-un complex lacustru, caracterizat de valenţe terapeutice deosebite, valorificate încă din secolul XIX (Alexe, 2010). Complexul lacustru cuprinde 11 lacuri formate pe locul fostelor exploatări de sare, de pe vremea romanilor, până în evul mediu târziu. Cele mai importante lacuri sunt: Csiky, Privighetoarea, Tarzan şi Roman, pe amplasamentul căruia s-a amenajat ştrandul staţiunii Turda Băi. Complexul de lacuri sărate de la Turda oferă posibilități multiple de practicare a turismului, atât prin balneație, cât și de relaxare, cură heliotermă, tratamente cu nămol sapropelic etc. Aceleași oportunități, dar la o scară mai redusă, pot fi regăsite și în locațiile Cojocna, Sic, Ocna Dej, Ocna Șugatag și mai puțin Coștiui, unde s-a produs o catastrofă naturală și economică, dacă privim cu ochii valorificatorului de potențial turistic, prin prăbușirea unui întreg versant peste sistemul lacurilor sărate, inclusiv Lacul Francisc, perla stațiunii locale. Valorificarea potenţialului curativ al apei lacurilor s-a realizat prin amenajarea Complexului Balnear Arieşul-Băile Sărate Turda.

Lacurile antroposaline de la Cojocna.

Complexul lacustru include, în prezent, un număr de trei unităţi a căror cuvetă cantonează apă sărată (Durgău sau Toroc, Băilor şi Lacul nr. 2) amplasate în incinta staţiunii (Fig. 19).

În afară de acestea, mai există şi urme de bazine cu apă sărată sau salmastră, în totalitate sau în fază avansată de colmatare, dispuse în afara incintei băilor respectiv la poalele Dealului Plop. Caracterul lor de lacuri a dispărut; ele funcţionează în prezent ca şi gropi cu apă sărată sau salmastră furnizoare de nămol sapropelic cu caracter terapeutic a căror adâncime nu depăşeşte 0,60 m. Faţă de situaţia actuală, T. Pânzaru semnalează prezenţa a 11 lacuri, în anul 1971, grupate în două sectoare: cel al staţiunii balneare cu 7 lacuri din care 4 antroposaline (Durgău, Băilor, L. nr. 2, L. nr. 3), un lac carstosalin (L. nr. 1), 2 antropice propriu-zise (L. nr. 4 şi L. nr. 5) şi sectorul Plop de la poalele dealului omonim cu 4 lacuri, 2 antroposaline (L. fără fund şi Lacul Plop) şi 2 antropice propriu-zise (L. Murătoarea Mare şi L. Murătoarea Mică).

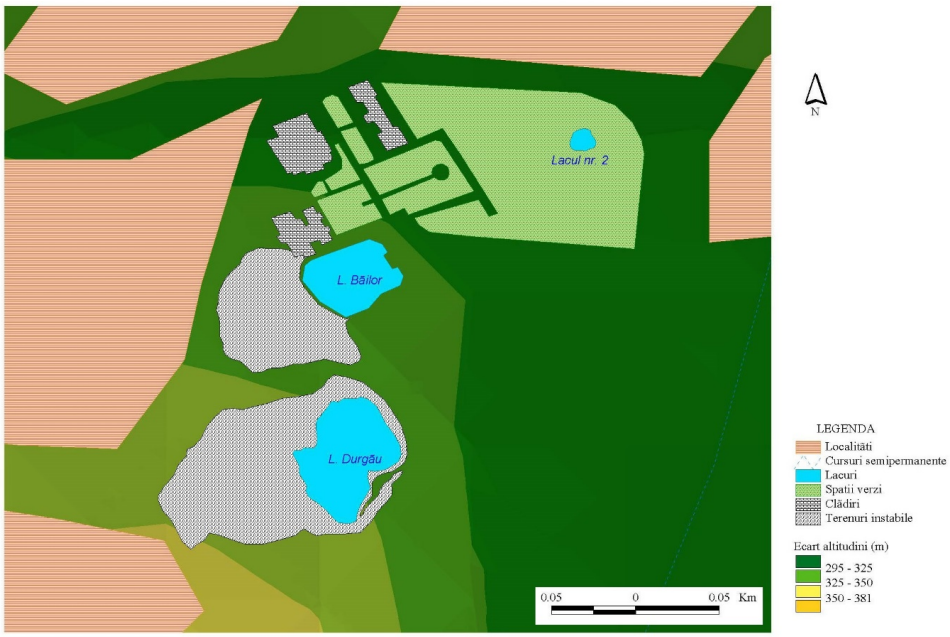

Fig. 19. *Lacurile antroposaline de la Cojocna*
Sursa: Şerban et al., 2005; Alexe et al., 2006

Lacul Durgău (Toroc) a rămas şi în prezent cel mai important atât în ceea ce priveşte suprafaţa ocupată cât şi ca volum de apă cantonată. El s-a format prin surparea tavanului a două saline învecinate, iar umplerea cu apă a gropilor rezultate s-a accentuat începând cu anii 1925-1926. Nivelul apei a ajuns la suprafaţă abia în anul 1954 când s-au individualizat două compartimente ale viitorului lac separate de o punte (vizibilă şi pe hărţile actuale, submersă). Unirea acestora prin creşterea nivelului apei s-a produs în anul 1965 când a fost acoperită în totalitate puntea dintre acestea ajungându-se la configuraţia actuală. În anul 1968 s-a realizat amenajarea parţială pentru băi reci a lacului, construindu-se solarii pe conturul acestuia cu excepţia laturii nordice.

Lacul Băilor (Ştrandului), situat la extremitatea nord-vestică a incintei complexului, este lacul antroposalin cel mai vechi din cadrul acestuia suportând o amenajare pentru băi reci încă de la începutul secolului XX (1913). Formarea sa este legată de surparea unei saline de tip clopot situată la baza versantului vestic al microdepresiunii Cojocnei.

Lacul nr. 2 este situat în spatele hotelului staţiunii, fiind format în bazinetul rezultat în urma surpării din 1935 a ultimei saline exploatate la Cojocna. Conturul său este aproape circular iar forma cuvetei trunchi de con.

Lacurile antroposaline de la Ocna Şugatag

Sistemul de drenaj organizat la suprafață și orientarea apelor subterane către gropile colectoare au permis dezvoltarea activităților miniere de sare până la data de 24 iunie 1948, când apa a început să se infiltreze prin tavanul minei Dragoș (ultima mină funcțională). Luând în considerare aceste fenomene, instituțiile statului au dispus încetarea mineritului de sare la 11 mai 1950, iar închiderea oficială a salinei a avut loc în 31 mai 1950. Apa nu mai era extrasă din principalele mine (Bogdan, Mihai și Dragoș) și echipamentele subterane au fost demontate la 1 septembrie 1950. Inundarea tuturor spațiilor subterane și dizolvarea accelerată a sării au început după acest moment. Efectul dizolvării sării în subteran și pe suprafața diapirului a fost imediat, rezultând formarea a 8 lacuri de sare antropice și 35 de lacuri de sare pseudo-carstice.

Ca urmare a procesului continuu de dizolvare a sării în subteran, au apărut noi unități lacustre, precum Bogdan 1 și Bogdan 2, creând un nou sector în zona centrală a micro-depresiunii. Aceste lacuri au fost formate și au evoluat în anii '70 -'80 din cauza prăbușirii minei Bogdan și a puțului de extracție spre sud-vest. Bogdan 1 și Bogdan 2 sunt lacuri foarte spectaculoase, datorită formei lor și diferenței de înălțime între cornișa bazinului de apă și nivelul apei.

Lacul Roșu reprezintă o clasă diferită, intermediară între cele două tipuri de evoluție. Deși suprafața sa a crescut puțin, ca urmare a relocării bazinului, volumul și adâncimea maximă au scăzut semnificativ din cauza aluviunii de pe versanți și a valurilor de alunecare de teren care afectează lacul pe trei sferturi din circumferința sa (Fig. 20).

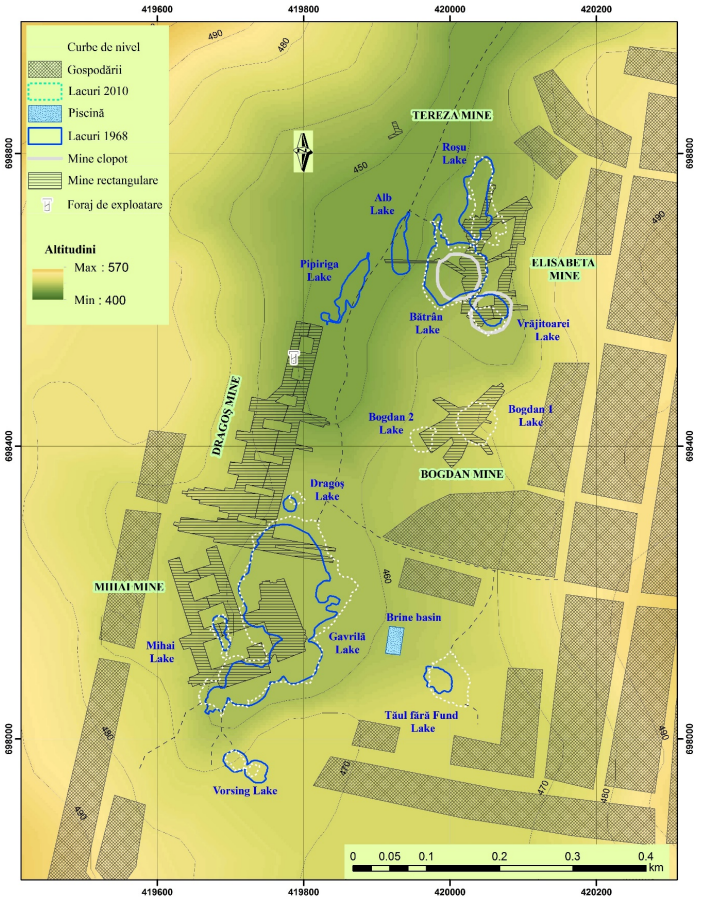

Fig. 20. *Lacuri vechi şi noi în bazinetul depresionar de la Ocna Şugatag*
Sursa: Şerban, 2008; Şerban et al., 2015a

Lacurile Gavrilă și Bătrân sunt cele mai importante din punct de vedere al oportunităților de dezvoltare. Pentru a oferi un exemplu, am selectat cele mai reprezentative valori din setul de date pe care l-am obținut în numeroasele noastre campanii de măsurare. Aceste valori prezintă variațiile parametrilor la amplitudinea lor cea mai mare înregistrată. În acest sens, valorile temperaturii apei sunt mari pe timpul verii și sunt optime pentru scăldat. Distribuția verticală a temperaturii apei din lacul Bătrân dovedește existența heliotermiei. Salinitatea apei din cele două lacuri este cu totul diferită. Pentru Lacul Bătrân, valorile salinității sunt cele caracteristice lacurilor de sare antropice, care mențin contactul dintre apă și sare în partea de jos a acestora, variind între 35 g/l la suprafață și 70 g/l în partea de jos. În Lacul Gavrilă, acest contact este întrerupt, deoarece sarea a fost izolată de lutul rezultat din prăbușirea tavanului fostei mine Mihai. În consecință, salinitatea apei din acest lac tinde spre 0 g/l, fapt dovedit prin vegetația care s-a extins în partea de sud și faună piscicolă bine reprezentată (inclusiv Ciprinidae).

Un alt element de risc este extracția continuă a saramurii prezente în spațiile goale subterane ale minelor încă necolapsate (în special a minei Dragoș). Apa sărată suprasaturată extrasă este rapid înlocuită de apa dulce de nivel freatic, care reactivează dizolvarea sării și, prin urmare, distrugerea stâlpilor care susțin plafonul minelor. Acest fapt poate genera un colaps de dimensiuni mari care poate duce la crearea de noi lacuri, chiar mai mari decât cele existente.

Lacurile sărate antropice din Ocna Șugatag au un potențial destul de ridicat de valorificare în timpul verii. Cei mai importanți parametri pentru îmbăierea în aer liber sunt temperatura apei și salinitatea în straturile superficiale. Din punct de vedere al temperaturii, ambele lacuri sunt favorabile scăldatului în timpul verii, deoarece temperatura apei în stratul de 0-3 metri a fost mai mare de 21°C în fiecare an de când s-au efectuat măsurători (2005-2009). La suprafață, temperaturile apei au fost frecvent mai mari de 25°C, în timp ce valorile cele mai ridicate au atins aproape 30°C în stratul heliotermic al lacului Bătrân (Fig. 21). Acest fenomen reprezintă una dintre principalele atracții ale lacului Bătrân, împreună cu salinitatea ridicată, care permite oamenilor să plutească aproape fără efort. Acest lac este vizitat pe întregul sezon cald, când temperaturile aerului și ale apei sunt favorabile pentru îmbăiere.

Fig. 21. *Lacul Bătrân - vedere panoramică*

Datorită dimensiunilor mari (28.312 m^2), lacul Gavrilă este utilizat mai ales pentru practicarea sporturilor nautice și a pescuitului și mai puțin pentru scăldat. Această din urmă activitate a fost restricționată din cauza numeroaselor cazuri de înec din ultimii ani. Accidentele apar din cauza unor curenți reci care sunt prezenți la suprafața apei, ca urmare a schimbului convectiv de apă între straturile superficiale și adânci (Fig. 22).

Fig. 22. *Lacul Gavrilă - vedere panoramică*

Alte aspecte ce pot fi adăugate celor prezentate mai sus, sunt: locația favorabilă, în vecinătatea unor atracții turistice de înaltă valoare (Mănăstirea Bârsana, Muzeul Memorial Sighet al Victimelor Comunismului, Cimitirul Vesel din Săpânța, instalațiile hidraulice tradiționale din Hărnicești etc); peisajul frumos, cuprinzând pădurea străveche a părții de nord a micro-depresiunii și a lanțurilor montane înconjurătoare, cu numeroase forme de teren generate de activitatea vulcanică (Vârful Gutâi, Creasta Cocoșului, Platoul Igniș etc); recentă dezvoltare accelerată a infrastructurii turistice.

Lacurile Roșu, Bătrân și Vrăjitoarei mai păstrează, încă, resurse de nămol terapeutic, deși Lacul Roșu a fost excavat și reamenajat de către firmă privată, iar Lacul Vrăjitoarei are probleme de salubritate, din cauza reziduurilor naturale și antropice ajunse și descompuse în mediul lacustru.

Resursele de nămoluri terapeutice

Lacurile sărate din Depresiunea Transilvaniei pot fi considerate o resursă turistică importantă, luând în considerare valențele multiple de utilizare. Caracteristicile chimice ale apelor, precum și calitatea nămolurilor recomandă aceste lacuri pentru tratarea diferitelor afecțiuni, dar și pentru îmbăiere. Protecția acestor ecosisteme, prin realizarea politicii de dezvoltare durabilă, ar permite valorificarea lor la un nivel superior de către populație (Alexe și Șerban, 2010).

Chiar dacă apele sărate nu pot fi considerate surse de viață, ca în cazul celor dulci, acestea nu trebuie neglijate datorită proprietăților lor, proprietăți care au dus la o mare utilizare a apelor în balneoterapie. Astfel, este considerat „*lac terapeutic*” orice acumulare naturală a apelor de suprafață (cu sau fără nămoluri terapeutice) a căror proprietăți fizico-chimice le recomandă pentru cura balneară (Pricăjan, 1985).

Analizând sedimentele depuse în cuveta lacurilor sărate, s-a remarcat că multe dintre acestea dispun de nămoluri cu trăsături terapeutice. Acestea sunt de tip sapropelic, fiind formate în condiții naturale de anaerobioză din microflora și microfauna acumulată la baza cuvetei lacustre, sub acțiunea unei bacterii sulfuroase și a sărurilor minerale prezente în anumite concentrații (cloruri, sulfați și carbonați).

Chiar dacă numărul lacurilor sărate din Depresiunea Transilvaniei este relativ mare (41), o atenție deosebită este acordată studierii calității nămolurilor din stațiunile balneare: Turda, Sovata și Ocna Sibiului, prima aparţinând Regiunii de Nord-Vest.

În 1979, cercetările privind acumularea de nămoluri sapropelice pe fundul bazinelor lacustre de la Turda au subliniat prezența unor zăcăminte importante de pelogeni în cazul Lacului fără Fund (Tarzan), Lacului Roman, Lacului Csiky, Lacului Durgău și a unor cantități mai reduse în cazul lacului Privighetoarea (Alexe și Șerban, 2010).

Lucrările de cercetare (ce au presupus eșantionări dispuse pe profiluri transversale), care au interceptat sedimentele submerse, sunt aranjate în următoarea succesiune: nămol negru (grosime medie cuprinsă între 0,28-0,31 m), care lipsește în cazul Lacului Privighetoarea, nămol cenușiu (grosimea medie cuprinsă între 0,10-0,28 m) și argilă gri (Alexe și Șerban, 2010).

Rezervele omologate în 1979 de Comisia Republicană pentru Rezerve Geologice confirmă existența a 2,2 mii m^3 rezerve din categoria C1, din care aproape 1,5 mii m^3 în grupul rezervelor de bilanț și 0,7 mii m^3 în grupul rezervelor în afara bilanțului (Tabelul 17).

Tabelul 17. *Rezervele de nămol sapropelic în lacurile sărate de la Turda*

Lac	Categoria de rezerve	Rezerve geologice de bilanț (m^3)	Rezerve geologice în afara bilanțului (m^3)
Tarzan	C1	534	-
Roman	C1	340	-
Csiky	C1	594	-
Durgau	C1	-	715
Total	**C1**	**1468**	**715**

Sursa: Alexe și Șerban, 2010

În perioada 1979-1997, rezervele de nămol din Lacul Tarzan au înregistrat o creștere de 184 m^3, reprezentând 26% din volumul actual de nămol, iar în cazul Lacului Csiky de 218 m^3 (27% din volumul actual de nămol). De-a lungul acestei perioade de timp, procesele peloidogenetice au crescut în intensitate, prin modificarea caracteristicilor fizico-chimice și biologice-microbiologice în ecosistemele lacului (biotopul lacului).

Nămolul lacurilor saline are un grad mare de hidropexie, ceea ce înseamnă că poate conține o cantitate mare de apă 45-60% (Turda). De asemenea, în compoziția chimică globală a nămolului intră substanțe minerale și substanțe volatile. Fracția organică, care conferă calitățile multiple ale nămolului, este dezvoltată pe baza substanțelor proteice din acidul humic. Concentrațiile realizate de acizii humici, în cazul complexului coloidal al peloidului, dar mai ales raportul cantitativ dintre această clasă de compuși organici și celuloză, evidențiază un grad redus de degradare a substanțelor organice; acest lucru este specific în cazul nămolurilor care au evoluat în mediile hipersaline.

Calitățile terapeutice ale nămolului sapropelic sunt determinate în special de componentele chimice (organice și anorganice). Aceste componente participă în procesele metabolice atunci când sunt aplicate pe piele. Proprietățile fizice, cum ar fi conductivitatea termică scăzută, căldura specifică ridicată și absența curentului de convecție, asigură o transmitere constantă și lentă a căldurii din nămol către corpul uman. Aceste proprietăți permit încălzirea nămolului terapeutic la temperaturi suportabile de către organism (de obicei până la 40°C). Vitaminele B_2, B_{12}, C, E, vitamina PP, hormoni, precum și o serie de substanțe organice cu rol de biostimulare contribuie într-un grad ridicat la efectul terapeutic al nămolului. Astfel, aceste nămoluri sunt recomandate în cazul următoarelor afecțiuni (Alexe și Șerban, 2010):

- probleme reumatice (stări de pre-artroză, reumatism generativ - artroza vertebrelor și articulațiilor periferice, reumatismul articulațiilor sinoviale);
- tulburare posttraumatică a aparatului locomotor - leziune musculo-articulară și osoasă;
- probleme cronice ale sistemului nervos periferic;
- ginecologice (metroanexită cronică, sterilitate) - nămolurile de la Sovata sunt bine cunoscute în acest caz;
- dermatologice (psoriazis, eczeme cronice etc.).

Nămolul se aplică sub formă de pachete, cataplasme și tampoane calde sau sub formă de cură naturistă în lacurile cu heliotermie, pe timpul verii, pentru a întări corpul uman (acțiune rece).

Un element important pentru lacurile de sare este existența crustaceului *Artemia salina*, care prin descompunere contribuie la formarea de nămol sapropelic cu minerale active constitutive ce îi conferă o valoare terapeutică. De asemenea, aceste creaturi secretă un hormon feminin numit foliculina, fapt care recomandă aceste nămoluri în tratamentul bolilor ginecologice (Alexe și Șerban, 2010).

În prezent, exploatările de nămol se fac în Lacul Fără Fund (Turda). Un lucru pozitiv este că nămolurile sunt recuperate după procedurile medicale în proporție de 95%.

De asemenea, o locație cu resurse de nămol terapeutic se află la Stoboru, în cadrul zonei turistice Almaș-Agrij, din Județul Sălaj, dar și alte lacuri sărate, din zonele de diapir. Pot fi amintite Platoul Băilor și Platoul Durgău de la Turda (în afara lacurilor, deja amintite mai sus), Platoul de la Cojocna, zona gropilor și lacurilor de la Sic, zona lacurilor de la Ocna Dej, Lacul Roșu și Platoul Văii Sărate de la Ocna Șugatag etc. În toate cazurile, nămolurile regăsite sunt sapropelice, au calități terapeutice și sunt folosite în regim necontrolat de către oamenii care vizitează acele locații.

Resursele de gaze terapeutice (mofete) sunt relativ modeste şi sunt legate de arealele cu manifestări post vulcanice sau cu prezența unor linii de fractură, de proveniență tectonică. Unul dintre arealele mofetice din Regiunea de Nord-Vest este reprezentat de Dealul Prihodiște, situat la circa 2 km de stațiunea Sângeorz-Băi, în Județul Bistrița-Năsăud.

1.3.2.2.2. Complexele lacustre amenajate (iazuri şi heleştee)

Această categorie de corpuri de apă este destul de răspândită, atât în spaţiul montan, cât şi în arealele colinar şi de şes ale Regiunii de Nord-Vest. Asocierea unităţilor lacustre este legată frecvent de o anumită categorie de folosinţă principală (ex. cea piscicolă), dar existenţa lor şi eficienţa economică poate fi asociată în aproape toate cazurile şi cu alte categorii de folosinţă (ex. turistică etc.) (Tabelul 18).

Tabelul 18. *Principalele lacuri şi amenajări/complexe lacustre din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumire, categorie, localizare	Folosinţă principală
1.	Complex heleştee şi iazuri Adrian (SM)	piscicolă
2.	Complex heleştee Cefa (BH)	piscicolă
3.	Complex iazuri şi incinte piscicole Ciurila (CJ)	piscicolă
4.	Complex heleştee Homorog-Mădăras (BH)	piscicolă
5.	Complex iazuri Manic (BN)	piscicolă
6.	Complex iazuri şi heleştee Mărtineşti (CJ)	piscicolă
7.	Complex heleştee Tămaşda (BH)	piscicolă

8.	Complex iazuri Cătina-Geaca-Sucutard-Ţaga (CJ)	piscicolă
9.	Complex iazuri şi heleştee Sântejude (CJ)	piscicolă
10.	Complex iazuri şi heleştee Viile Tecii-Budurleni (BN)	piscicolă
11.	Complex lacustru rezidual Aghireşu-Cornești (CJ)	turism
12.	Complex incinte lacustre Băgara (CJ)	decantare
13.	Complex iazuri şi heleştee Câmpenești (CJ)	piscicolă
14.	Complex iazuri Suatu (CJ)	piscicolă
15.	Iazul Brăteni (BN)	piscicolă
16.	Iazul Chinteni (CJ)	piscicolă
17.	Lacul Apa (SM)	piscicolă
18.	Incinta Suplacu de Barcău (BH)	decantare

Statistica prezentată anterior include doar principalele lacuri sau complexe lacustre, numărul luciilor de apă stătătoare fiind mult mai mare şi chiar mai diversificat ca şi categorie de folosinţă. Frecvent regăsim acumulări de apă de dimensiuni reduse pe pârâuri mai mici, folosite în interes local, dar care pot fi o alternativă pentru altă utilizare, decât cea proiectată. Aproape toate luciile de apă stătătoare pot fi utilizate pentru pescuitul sportiv, cu condiţia ca acestea să nu fie poluate şi să dispună de o ihtiofaună cât mai diversificată sau dedicată (ex. lacuri populate cu crap etc.).

De asemenea, aproape toate lacurile pot fi utilizate pentru agrement, excepţie făcând cele de alimentare cu apă, care au restricţii speciale de ordin sanitar.

Balneaţia, în lipsa unor amenajări corespunzătoare şi a unei supravegheri cu personal calificat de tip salvamar, rămâne un subiect rezervat pentru lacurile nepoluate şi de neimaginat în cazul lacurilor a căror calitate a apei este degradată.

Complexul de iazuri și heleștee Cătina-Geaca-Sucutard-Ţaga, la care se adaugă cel de la Sântejude dispun de un istoric și o evoluție aparte și conferă un potențial turistic major, bazat pe pescuit sportiv, respectiv pe recreere și studiu ornitologic etc. (Fig. 23).

În majoritatea cazurilor, iazurile din Câmpia Transilvaniei se asociază în complexe lacustre situate de-a lungul principalelor pârâuri (Pârâul de Câmpie, Fizeş, Şar, Şes etc.) şi mai rar sub formă solitară (văile Ciortuş şi Sic) (Sorocovschi şi alţii, 1998).

Conform ultimelor ridicări batimetrice (1997, 1998, 1999 și 2004), efectuate de Gh. Șerban, pe lacurile aferente principalelor cursuri de apă amenajate din Câmpia Transilvaniei, pe cursul Fizeşului se înşiră dinspre amonte spre aval iazurile Cătina, Tăul Popii, Sf. Florian, Geaca I, Geaca II, Geaca III, Sucutard I, Sucutard II, Ţaga Mare, Ţaga Mică și Ghiolț. Mai există câteva iazuri şi pe unii afluenţi ai Fizeşului (Roşieni pe Ciortuş, Năsal pe Suciuaş şi Sântejude pe Sic).

Iazul Cătina este prima amenajare piscicolă dinspre amonte spre aval luând naştere la confluenţa principalelor cursuri de apă ce alimentează bazinul tributar lacului Cătina: pârâul Sâmboleni, pârâul Cămăraşului dinspre sud şi valea Cătinei afluent pe dreapta, dinspre est. Alimentarea lacului se face în cea mai mare măsură din precipitaţii, iar primăvara din topirea zăpezii. Într-o mică măsură, alimentarea se face şi din două izvoare situate pe versantul drept, care însă au un caracter temporar.

În documentele vechi, suprafaţa lacului Cătina apare mult mai extinsă decât cea actuală, fiind formată din două părţi. Partea superioară cu o extindere mai mică, avea adâncimi până la 1 m; partea inferioară cu o suprafaţă mai mare, avea adâncime de peste 3 m, având totodată un intrând

spre valea Cătinii. Separarea celor două bazine era făcută de un dig, peste care trece astăzi şoseaua care leagă satul Cătina de comuna Geaca.

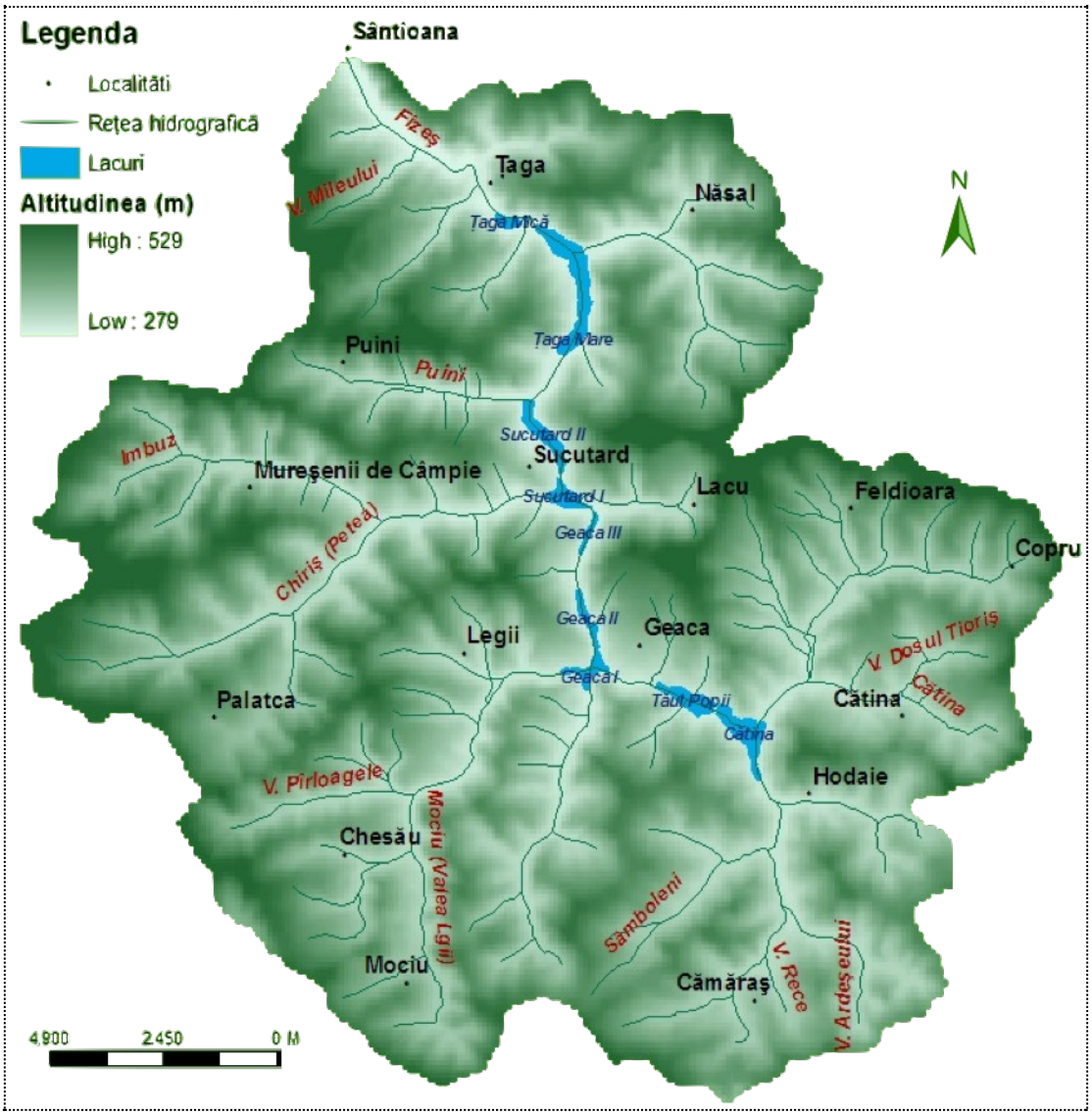

Fig. 25. *Salba de lacuri de pe Valea Fizeşului şi afluenţi*
Sursa: Sorocovschi et al., 1998

Iazul apare pentru prima dată cartat în 1789 de către F.A. Schraembl, fiind reprezentat ca şi componentă a salbei continue de lacuri ce se înşira pe aceste văi. Mai târziu, în 1862, lacul apare redat în harta lui S. Fetti ca o unitate aparte, individualizată în peisajul văii Fizeşului. Pentru reţinerea unui volum mai mare de apă, în partea din aval a lacului s-a ridicat un dig de 250 m lungime, 10 m lăţime şi 1 m înălţime, lucru care a dus la construirea unui deversor pentru descărcarea apelor mari. Lungimea bazinului lacustru este de 1730 m, considerată între punctul de pătrundere a văii Cămăraşului în lac şi digul lacului. Adâncimea lacului variază între 3,23 m în anul 1962 şi 2,91 m în anul 1997.

În continuarea lacului Cătina se află iazul Tăul Popii, situat la vest de digul Cătinii până la confluenţa Văii Satului cu Valea Fizeşului. Se alimentează gravitaţional din iazul Cătina, dar şi din afluenţii Fizeşului: pârâul Fânaţe pe partea stângă şi pârâul Ochiului pe partea dreaptă. Datorită

acestor pâraie a avut loc o acţiune de gâtuire a lacului Popii datorită depunerii de aluviuni de către cei doi afluenţi, al căror curs cade perpendicular pe direcţia de scurgere a Fizeşului. În trecut, populaţia a împărţit lacurile în două: Tăul Popii „de sus" şi Tăul Popii „de jos", datorită existenţei unei perdele de stuf lată de aproximativ 350 m, însă în realitate exista un singur lac cu două ochiuri de apă.

Tabelul 19. *Caracteristici morfometrice şi hidrice ale iazurilor din bazinul superior al râului Fizeş*

Nr. crt.	Râul	Denumirea iazului	Supr. baz. hidr. aferent (km^2)	Supr. la N.Ex. P. în 1997 (ha)	Adâncimea maximă (m)		Volume caracteristice în 1997 (mil. m^3)		
					1966 (*1971)	1997	Volum total	Volum brut	Volum piscicol
1.	Fizes	Cătina	89	49,1	4,00	1,60	2,025	0,523	0,368
2.	Fizes	Tăul Popii	94	29,9	4,25	2,15	0,997	0,314	0,201
3.	Fizes	Sf. Florian	100	9,4	-	1,39	-	0,079	-
4.	Ciortus	Rosieni	19	20,64	-	1,90	-	0,200	-
5.	Fizes	Geaca I	177	14,78	3,50	1,92	0,252	0,142	0,058
6.	Fizes	Geaca II	179	5,40	4,00	1,50	0,113	0,035	0,023
7.	Fizes	Geaca III	183	5,64	*4,00	1,80	0,111	0,034	0,033
8.	Fizes	Sucutard I	239	8,35	*3,50	1,05	0,345	0,036	0,014
9.	Fizes	Sucutard II	240	24,45	4,00	2,40	0,492	0,218	0,164
10.	Fizeş	Ţaga Mare+		103	3,40	2,50		2,01	
11.	Fizeş	Ţaga Mică+		23	2,40	1,90		0,23	
12.	Fizeş	Ghiolţ+		6,76		1,12		0,055	

Sursa: Ridicări topobatimetrice de Şerban G., 1997, Pandi G., 1997, 2000

Retenţia apei în lacul Popii s-a făcut prin ridicarea unui baraj de pământ la confluenţa cu Valea Satului, având lungimea de 171 m, iar lăţimea la coronament de 3 m. Suprafaţa lacului este de 39,609 ha, iar adâncimea maximă a variat de la 3,5 m în anul 1960 la 2,93 m în 1997. În prezent, lacul Tăul Popii reprezintă una din cele mai importante zone de pescuit din Câmpia Transilvaniei, un loc preferat de pescari datorită potenţialului piscicol mare, precum şi datorită pitorescului zonei.

Amenajările lacustre se continuă cu iazul Sf. Florian, acesta fiind situat între iazul Geaca I şi iazul Tăul Popii. Acest lac a fost înfiinţat în anul 1986, într-o perioadă de noi restructurări în zonă cu modificări însemnate în peisajul locului. De asemenea, alături de iazul Sf. Florian mai apare figurat în zonă şi iazul Roşieni situat pe Valea Ciortuşului.

Lacul Geaca I reprezintă a patra amenajare din amonte spre aval, fiind cunoscut la începutul secolului XIX ca „tăul de jos" şi situat pe drumul în aval ce duce spre localitatea Legii. Pe teritoriul actual al lacului, terenul era acoperit complet cu stuf, însă în urma construirii barajului de pământ şi a deversorului, iazul a fost complet curăţat de vegetaţie, creându-se în 1949 postul piscicol de la Geaca, acesta funcţionând până în 1951. Lacul are o poziţie care avantajează umplerea rapidă cu apă, fiind situat în aval de confluenţa văilor Fizeşului, Ciortuşului şi Valea Mociului. Acestea însă, ameninţă alarmant colmatarea lacului, datorită cantităţilor mari de aluviuni pe care le transportă. Suprafaţa lacului ocupă aproximativ 39 ha, fiind acoperit în proporţie de 15% cu vegetaţie, care de la an la an îşi măreşte gradul de extindere.

Iazul Roşieni a luat naştere în anul 1991, odată cu seria de modificări ce apar în bazinul Fizeşului, fiind parte componentă a iazului Geaca I, până să se construiască digul de pământ.

Un alt lac ameninţat cu colmatarea este şi lacul Geaca II datorită aportului de aluviuni aduse de afluentul Valea Viilor care se varsă în acest lac. Suprafaţa acestuia a suferit o scădere alarmantă, in ultimii ani, nivelul de exploatare piscicolă reducându-se la 5,40 ha şi o adâncime de doar 1,50 m.

Iazul Geaca III reprezintă unul din cele mai puţin colmatate iazuri, ca urmare suprafaţa lui este acoperită pe mai puţin de 5% cu vegetaţie. Este situat în aval de Geaca II, fiind despărţit de acesta print-un baraj situat la confluenţa Văii Fizeşului cu Valea Viilor.

Între localităţile Geaca şi Sucutard se află situat lacul Sucutard I, iar după confluenţa Văii Fizeşului cu Valea Puini se găseşte lacul Sucutard II.

De asemenea, se observă că iazul Geaca III şi-a extins suprafaţa avută la cartarea din 1910 ca urmare a dragărilor efectuate în 1986, 25% din suprafaţa iazului Geaca III şi 15% din cea a iazului Sucutard I au fost preluate şi îndiguite pentru amenajarea de pepiniere pentru puiet, acest lucru fiind vizibil pe suprafaţa lacului Geaca III, extinzându-şi mult suprafaţa, faţă de cartarea de la 1910.

Originea naturală a microdepresiunii în care se află azi iazurile Ţaga Mare şi Ţaga Mică este legată de modificările văii ca urmare a mişcărilor neotectonice. Îngustarea existentă în secţiunea barajului Ţaga Mică şi substratul argilos au favorizat stagnarea apei şi formarea primei acumulări. Cu timpul localnicii au întărit secţiunea barării, au populat lacul cu peşte, dând naştere la iaz. Prima intervenţie semnificativă a fost construirea unui baraj de pământ în îngustarea amintită, prin care a fost separat Ţaga Mare de Ţaga Mică. În perioada 1952 - 1972 s-au efectuat amenajări complexe de corectare a malurilor. Semnificativă este înălţarea coronamentului barajului Ţaga Mare cu un metru, astfel că azi are o cotă absolută de 284,64 mdM. Acest baraj, cu o lungime de aproape 150 m, a fost dotat cu doi deversori de ape mari cu deschiderile de 15 m, respectiv de 52,5 m şi cu conductă de evacuare (Pandi, 2000).

Iazul Ţaga Mică ocupă compartimentul cel mai aval şi cel mai mic al microdepresiunii. Și aici au fost executate lucrări de amenajare în perioada 1952-1972. Barajul a fost întărit la cota de 281,50 mdM, dotat cu un deversor de ape mari cu deschiderea de 6,20 m şi cu două conducte de evacuare a apei (Pandi, 2000).

Iazul Ghiolţ a fost realizat în 1975 aval de Ţaga Mică, prin construirea unor diguri longitudinale, ce au înconjurat o porţiune din lunca Fizeşului.

Toate cele trei acumulări de apă (Țaga Mare, Țaga Mică și Ghiolț) au în primul rând rol piscicol. El poate fi completat cu valenţe turistice legate de pescuitul de agrement.

Iazurile Borzaş şi Sântejude sunt situate în nord-vestul Câmpiei Transilvaniei, pe cursul inferior al Sicului, afluent pe stânga al Fizeşului. După inundaţiile din 1970 s-au amenajat în sectorul mijlociu al văii Sicului iazurile Borzaş şi Sântejude.

Prezenţa lacurilor de pe valea Sicului sunt menţionate documentar din sceolul al XIV-lea. În trecut lunca Sicului, între localitatea Sic şi confluenţa cu valea Sântejudelui, era dominată de bălţi şi mlaştini. Această situaţie se mai păstrează şi astăzi, între localitatea Sic şi confluenţa cu Valea Sărată.

Lacul Sântejude (Balta Nouă, după vechea denumire) avea o extensiune mult mai mare, desfăşurându-se pe o lungime de 5,5 km, între confluenţa pârâului Dorna Mare şi până la 2 km aval de confluenţa cu pârâul Sântejude. Vechiul lac este divizat în două unităţi. Prima este situată între confluenţa văilor Bistriţa şi Sântejude cu valea Sicului, iar a doua, mai în amonte, la confluenţa pârâului Sicului cu valea Coastei (Săndulache, 1970). Lacul Sântejude primeşte pe stânga un afluent

important (valea Pintenului). Prin procesul de aluvionare exercitat de acesta, lacul a fost segmentat în două sectoare. Iazurile de pe valea Sicului se diferenţiază prin dimensiunile elementelor morfometrice. Astfel, suprafaţa şi lungimea iazului Sântejude (31,2 ha şi 1,91 km) sunt aproape de trei ori mai mari decât ale iazului Borzaş (11,0 ha şi 0,64 km). Aceeași diferențiere apare și în ceea ce privește adâncimea maximă și volumul total: 2,60 m și 0,8 mil. m^3, respectiv 1,85 m și 0,223 mil. m^3 (Sorocovschi şi alţii, 2000).

1.3.2.2.3. Lacurile de acumulare

În vecinătatea Băii Mari, pe valea Firizei, se află lacul de acumulare omonim, succedat imediat în aval de micro-acumularea Berdu (Fig. 26). Acumularea **Strîmtori-Firiza** are un volum de 16,6 mil. m^3, iar acumularea Berdu un volum de 0,2 mil. m^3. Dacă principala acumulare a fost dată în funcțiune cu scopul asigurării apei de alimentare pentru capitala județului Maramureș și a mai multor localități învecinate (Baia Sprie etc.), a producerii de energie electrică și a atenuării undelor de viitură prin modul de exploatare a cumulării Stramtori-Firiza la ape mari, acumularea Berdu are rolul preluării și redresării debitelor provenite din amonte, în vederea reducerii energiei apei eliberate în aval, care ar putea pune în pericol stabilitatea albiilor și a construcțiilor riverane.

Fig. 26. *Lacul Firiza și barajul Strâmtori*
Sursa: http://blackbox60.blogspot.com/2018/05/firiza-forever.html

În zona turistică a Silvaniei, lacul de acumulare Vârșolț oferă condiții pentru turism de recreere și pescuit sportiv. Acumularea **Vârșolț**, situată la confluența râului Crasna cu afluentul său de dreapta Colița, a fost pusă în funcțiune între anii 1976-1979, pentru a interveni în fazele scurgerii lichide și pentru a constitui rezervă strategică și zonală de apă. Barajul lacului Vârșolț a fost realizat din materiale locale de tip neomogen, argiloase şi aluviale, fiind protejat pe paramentul amonte cu anrocamente de piatră brută aşezate pe un strat de nisip. Lungimea barajului este de 2160 m, lățimea la bază este de 14 m, iar la coronament de 5 m.

Principalele funcţii ale acumulării Vârşolţ sunt: alimentarea cu apă a municipiului Zalău şi a oraşului Şimleu Silvaniei (Qmax 530 l/s, extins la 750 l/s după punerea în funcţiune a derivaţiei râul Barcău - acumularea Vârşolţ); atenuarea undelor de viitură de pe râul Crasna; asigurarea debitului de servitute de 50 l/s în aval de acumulare; valorificarea potenţialului piscicol (în regim natural de dezvoltare) pentru pescuit sportiv (Șerban și alții, 2009b și 2010). La terminarea lucrărilor, în 1979, volumul total al lacului se ridica la 47.800.000 m^3. Ulterior, a început un proces de colmatare, la început mai intens, apoi mai lent, astfel încât, în anul 2002, volumul total a ajuns la 39.388.000 m^3, iar în anul 2009 la 39.948.300 m^3. Şi în acest caz, turismul poate valorifica latura estetică a peisajului generat de lacul menţionat, dar şi pretabilităţile pentru pescuit de agrement pe care acesta le oferă.

În Țara Oașului, lacul de acumulare de la **Călinești-Oaș,** cu baraj artificial construit din materiale locale și mască de beton pe paramentul amonte, se pretează foarte bine la plimbări de agrement cu ambarcațiuni mici și mijlocii (vaporașe). Lacul Călinești-Oaș a fost creat prin bararea râului Tur la 6 km aval de conflenta acestuia cu râul Valea Rea. Lacul este alimentat de apele râului Tur, care izvorește din Munții Gutâi, județul Maramureș și pe direcția est-vest colectează apele din Muntii Oașului, cei mai importanti afluenți fiind Valea Albă, Râul Mare și Lechincioara, cu care se întâlnește în localitatea Boinești la mai puțin de 1 km de intrarea în lac, în vecinătatea localității Remetea-Oaș. Lacul are o lungime maximă de de 4700 m și o lăţime medie de 1200 m, reprezentând o suprafaţă de 382, 4 ha în cazul umplerii la maxim a acestuia. În cuprinsul lacului există adâncimi variabile, mai mici la intrare, dar şi mai mari, până la 8 m pe vechiul curs al râului în zona deversorului.

Lacurile de acumulare din bazinul superior al Someşului Mic au fost amenajate începând cu finele anilor ’60 ai secolului trecut, realizându-se patru acumulări mari pe valea Someşului Cald (Fântânele, Tarniţa, Someşul Cald şi Gilău) precum şi câteva captări şi aducţiuni destinate suplimentării debitului afluent în cele patru lacuri, în bazinul Someşului Rece. Înainte de anul 1968 exista în zonă un lac artificial (hait), utilizat pentru transportul buştenilor până la fabrica de cherestea din vechiul sat Beliş. Ulterior, s-a trecut la amenajarea hidrotehnică de amploare a întregului bazin, realizată în două etape. În prima etapă (1968-1980) au fost finalizate cele mai mari acumulări din bazin, din care două pe Someşul Cald şi una pe Someşul Mic. Prima acumulare dată în folosinţă a fost Gilău, în 1972, urmată de Tarniţa, în 1973 şi apoi Fântânele, în 1976. Bazinul superior al Someşului Mic include 5 lacuri de acumulare mai mari (Fântânele, Tarniţa, Someşul Cald, Gilău, Someşul Rece I). Ele însumează o suprafaţă a luciului de apă de 1298 ha, ceea ce reprezintă aproximativ 1% din suprafaţa totală a acumulărilor hidroenergetice din România.

Tabelul 20. *Principalii parametri morfometrici ai acumulărilor din bazinul superior al Someşului Mic*

Nr. crt.	Curs de apă	Acumulare	Suprafaţa (ha)	Lungime (km)	Lăţime maximă (m)
1.	Someşul Cald	Fântânele	815	19,13	748
2.	Someşul Cald	Tarniţa	220	8,40	597,8
3.	Someşul Cald	Someşul Cald	85	4,25	423,5
4.	Someşul Mic	Gilău	72	2,34	497,3
5.	Someşul Rece	Someşul Rece I	8,9	1,12	145,8

Sursa: Șerban, 2007

Pentru suplimentarea aportului de apă în lacurile de pe Someşul Cald au mai fost construite încă o acumulare cu funcţie de captare (Someşul Rece I, pe Someşul Rece) şi o serie de captări cu suprafeţe ale luciului de apă sub un hectar. Patru dintre acestea sunt dispuse în bazinul Someşului Rece: Dumitreasa pe Dumitreasa, Negruţa pe Pârâul Negru, Răcătău pe Răcătău şi Someşul Rece II pe Someşul Rece. Alte patru captări se regăsesc în bazinul Iarei superioare: Iara pe Iara, Lindrul pe Lindrul, Şoimul pe Şoimul şi Calul pe Valea Calu.

Lacurile de acumulare din bazinul Crişului Repede sunt Floroiu (pe Drăgan), Leşu (pe Valea Iadei), Tileag, Lugaşu de Jos.

În arealul montan al Munților Pădurea Craiului, merită a fi menționat și lacul de acumulare **Luncasprie,** situat în vecinătatea Cheilor Videi.

1.3.2.2.4. Lacurile reziduale

Deşi unele sunt formate ca urmare a activităţii antropice extractive, de un pitoresc aparte se dovedesc a fi ***lacurile reziduale***, rezultate frecvent în urma dizolvării şi tasării suprafeţei topografice subminată de activităţi antropice anterioare. Între acumulările lacustre de acest tip includem lacul Bodi, format la baza Masivului Mogoșa, Lacul Albastru, ambele situate în vecinătatea Municipiului Baia Mare, şi lacurile de la Aghireşu.

Fig. 27. *Lacul Bodi (Mogoșa) și Lacul Albastru*

Sursa: https://www.booking.com/hotel/ro/cabana-pintea.ro.html, https://www.centruturistic.ro/baia_sprie/lacul-bodi-baia_sprie-id623.html, https://www.axanews.ro/mm/baia-sprie-in-weekend-au-loc-zilele-lacului-albastru.html

Formarea lor și proprietățile fizico-chimice ale apei sunt legate de structurile vulcanice din zonă, cu un ridicat conținut de minereuri neferoase complexe. De altfel, elementele dizolvate în apa lacurilor pot da acesteia un caracter terapeutic, dovadă fiind efectul lor asupra tegumentului, atestat

de numeroasele persoane fizice care folosesc apa lacurilor pentru îmbăiere (caz similar și pentru „Laguna Albastră” de la Aghireșu, Județul Cluj.

Analizând harta repartiţiei spaţiale a lacurilor reziduale de la Aghireşu, se conturează patru zone de existenţă a unităţilor lacustre:

- zona de nord, caracterizată prin existenţa iniţială a trei lucii de apă - Lacul 1 – N, Lacul 2 – N şi Lacul 3 –N; dintre acestea, în momentul de faţă, se mai pastrează doar lacurile 1 şi 3, cu mari variaţii de suprafaţă, în timp ce din lacul 2 a rămas doar un mic bazinet fără apă;
- zona centrală, aflată încă în exploatare, se remarcă printr-o dinamică deosebită a unităţilor lacustre; dacă la nivelul anului 2004 existau doar patru lucii de apă, între care şi „perla zonei – Laguna Albastră” (numărul acestora se ridică la nouă, pe fondul dispariţiei Lacului 5 şi a apariţiei a şase noi lacuri în bazinele rămase în urma exploatărilor);
- zona de est include şase unităţi lacustre, dintre care patru lacuri noi; acestea din urmă se adaugă lacurilor 2 şi 3, care sunt cunoscute ca lacurile de la Corneşti şi care au apărut anterior anului 2000, ca şi „Laguna Albastră”; ele au fost populate cu faună piscicolă şi sunt des frecventate de pescarii amatori din zonă sau din vecinătate (municipiul Cluj-Napoca);
- zona de sud, cuprinde unităţi lacustre antropice de mari dimensiuni, respectiv iazurile de decantare de la Băgara – Aghireşu; acestea se află într-o fază avansată de colmatare, iar pe fondul dezvoltării activităţii din perioada comunistă suprafaţa lor a crescut foarte mult.

Fig. 28. “*Laguna Albastră” (dreapta) şi “Laguna Mică” (stânga) aflate sub efectul unui important torent dezvoltat pe faţada nordică a colinei cu exploatare activă* (Foto: D. Şerban, 2007)

Calitatea deosebită a apei pentru balneaţie, ce va face obiectul de analiză pentru un studiu ulterior, a atras şi atrage permanent sute de turişti în sezonul estival. Singura şansă a întregii zone miniere de la Aghireşu ar fi reabilitarea şi reconversia prin valorificarea turistică a potenţialului lacustru şi peisagistic creat în urma exploatărilor.

1.3.2.2.5. Delte lacustre, zone umede (mlaştini) cu potenţial turistic

Această categorie de resursă turistică este una aparte, dat fiind specificul ei mai mult de sorginte biologică. Turistul are de descoperit o adevărată lume animală și vegetală, adaptată specificului de zonă umedă, componente biotice pe care le poate găsi aproape exclusiv aici.

De altfel unele dintre obiective, cum este Lacul Știucii de lângă Săcălaia, declarat rezervație naturală, dispun de amenajări și aparatură specifică pentru observații ornitologice (lunete, binocluri, panouri informative privind speciile animale și vegetale existente etc.). Păsările tradiționale specifice (rațe sălbatice, cufundar etc.) sunt omniprezente, la ele adăugându-se stârci, egrete, berze (în sezonul cald), chiar și pescărușii și mai rar, accidental, lebede. Cele mai importante astfel de areale sunt constituite de intrarea principalilor tributari în marile lacuri de acumulare din Regiunea de Nord-Vest. Aici există un important aport de aluviuni realizat de către afluenţi, care colmatează acest sector lacustru şi formează un teritoriu nou, cu alte specificităţi faţă de cuveta iniţială (Tabelul 21).

Tabelul 21. *Localizarea principalelor lacuri sau complexe lacustre care au dezvoltat zone umede sau conuri aluvionare cu vegetaţie evoluată*

Nr. crt.	Denumire şi localizare lac sau complex lacustru cu zonă umedă
1.	Complex heleştee şi iazuri Adrian (SM)
2.	Acumulare Călineşti-Oaş (SM)
3.	Complex heleştee Cefa (BH)
4.	Complex iazuri şi incinte piscicole Ciurila (CJ)
5.	Complex heleştee Homorog-Mădăras (BH)
6.	Complex iazuri Manic (BN)
7.	Complex iazuri şi heleştee Mărtineşti (CJ)
8.	Complex heleştee Tămaşda (BH)
9.	Acumulare Tileagd (BH)
10.	Acumulare Lugaşu de Jos (BH)
11.	Complex iazuri Cătina-Geaca-Sucutard-Ţaga (CJ)
12.	Complex iazuri şi heleştee Sântejude (CJ)
13.	Complex incinte lacustre Băgara (CJ)
14.	Complex iazuri şi heleştee Câmpeneşti (CJ)
15.	Acumulare Gilău (CJ)
16.	Complex iazuri Suatu (CJ)
17.	Acumulare Firiza (MM)
18.	Iazul Chinteni (CJ)
19.	Acumulare Floreşti II (CJ)
20.	Lacul Ştiucii (CJ)
21.	Acumularea Vârşolţ (SJ)

În bazinul superior al Văii Talna, din Țara Oașului, în împrejurimile vârfului Țiganul Mic, se află mai multe cratere vulcanice mici, stinse azi, cu mlaștini (zone umede) în interior (Stregoiu, Cioncașu, Tăul Adânc, Preluca etc.).

Delta acumulării Gilău. Discrepanţa în ce priveşte intensitatea colmatării celor două compartimente ale cuvetei acumulării începe să se manifeste încă din primii ani de exploatare. În

compartimentul superior, în prima fază s-a produs o îngustare a vechii lunci a Someşului Mic sub efectul transportului aluvionar bilateral, conjugat al Someşului Cald şi Someşului Rece. Ulterior, lunca submersă dispare ca unitate morfologică (1977), fiind substituită de o îngemănare a conurilor aluvionare a celor două râuri (Șerban, 2007).

După anul 1983, respectiv cel al apariţiei barajului Someşul Cald, aportul de aluviuni dinspre afluentul principal devine aproape nul şi, prin urmare, evoluţia conului acestuia încetează. În schimb, conul Someşului Rece începe să se configureze tot mai mult ca o deltă lacustră, iar talvegul să fie împins uşor către versantul stâng. Actualmente, jumătate din suprafaţa deltei este emersă şi fixată prin vegetaţie evoluată (Fig. 29).

Fig. 29. *Delta Someşului Rece şi compartimentul superior al cuvetei acumulării Gilău în 1998 și 2008*
Sursa: Șerban, 2007

Dinamica fluvială activă a confluenţelor este specifică la cele mai multe dintre cazuri, întrucât aceasta depinde de debitul fiecărui curs de apă şi, implicit, de regimul hidrologic. Nu întotdeauna viiturile se produc concomitent pe ambele cursuri de apă şi ajung concomitent la confluenţă; prin urmare, râul care va transporta debitul mult amplificat faţă de celălalt curs va devia cursul (talvegul) acestuia din urmă şi va forma depozite de aluviuni de tip renie în vecinătatea confluenţei.

Tot legat de viituri sau lucrări în albiile unor cursuri de apă se produce şi scurgerea cu turbidităţi diferite. O viitură produsă doar în bazinul unui afluent va genera turbiditate la intrarea în colector, dâră mai închisă la culoare care se va menţine pe sute de metri, până se va produce melanjul dintre cele două debite.

Şi mai spectaculoasă este confluenţa dintre două cursuri de apă cu încărcătură chimică diferită. Dacă în cazul anterior, amestecul de ape se produce relativ rapid, în cazul soluţiilor chimice durata melanjului şi distanţa pe care se produce sunt net mai mari, putând ajunge şi la câţiva kilometri. Cazul confluenţei dintre Arieş şi Valea Bistrii este, poate, unul dintre cele mai semnificative cazuri, în acest sens.

1.3.3. Ape minerale

Resursele hidrominerale beneficiază de cel mai înalt grad de valorificare dintre toate resursele acvatice. Calitatea apei minerale este asigurată prin încărcarea cu elemente minerale şi gaze aflate în stare dizolvată sau în soluţie în cadrul apei subterane. Prin proprietăţile terapeutice pe care le au asupra organismului uman, o parte din apele minerale au un rol curativ. În funcție de tipul hidrochimic la nivelul regiunii de Nord-Vest putem delimita șase tipuri: bcarbonatate carbogazase, feruginoase, sulfuroase, clorurate, sulfatate și alte ape minerale (Tabelul 22).

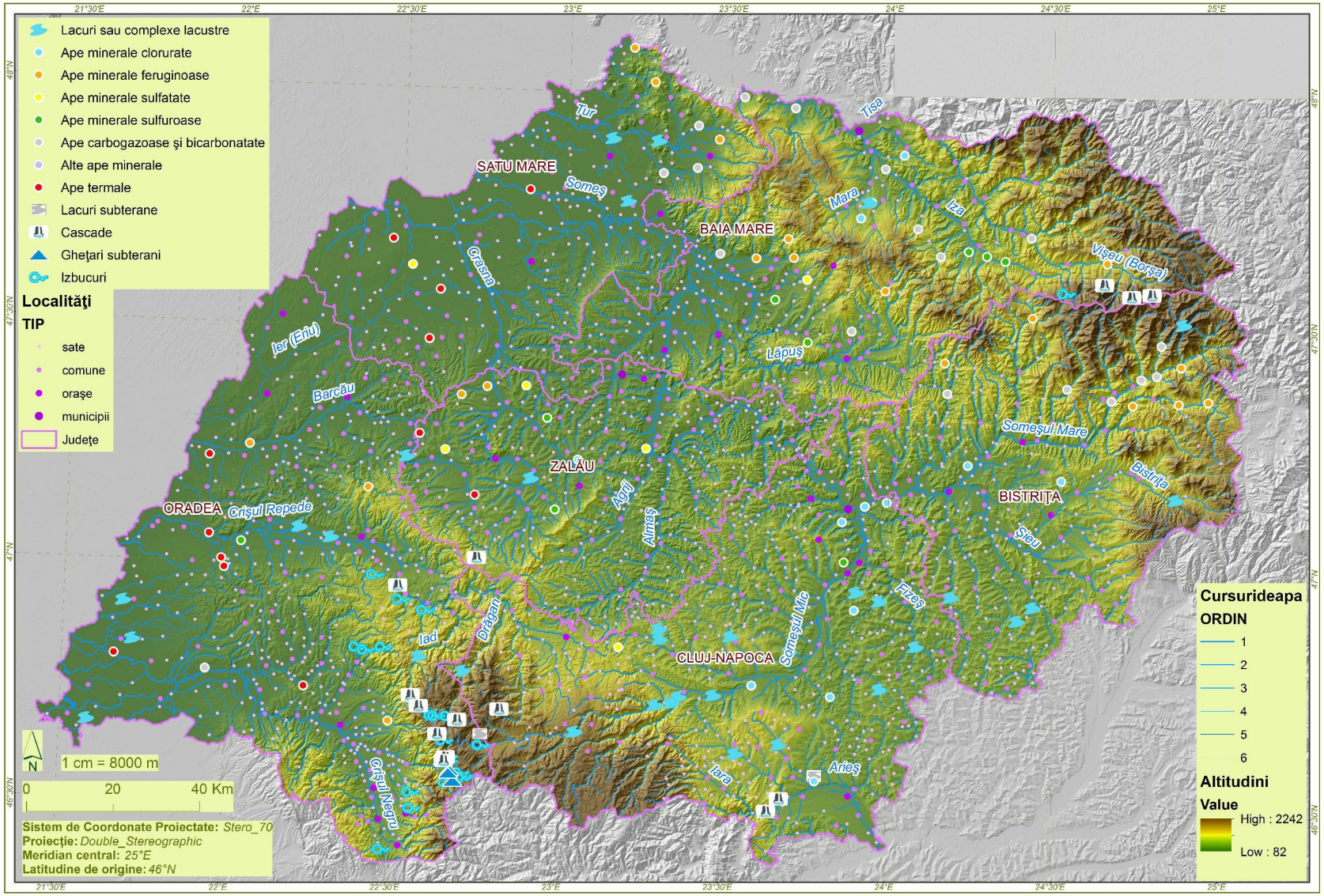

Fig. 30. *Resursele turistice hidrografice cu suport natural din regiunea de Nord-Vest*

Tabelul 22. *Principalele localităţi ce dispun de ape minerale şi termale din regiunea de Nord-Vest, ordonate după criteriul hidro-chimic*

Nr. crt.	Carbogazoase bicarbonatate	Feruginoase	Sulfuroase	Clorurate	Sulfatate	Ape termale
1.	Piatra	Tarna Mare	Vama	Coştiui	Dănești	Satu Mare
2.	Săpânţa	Turţ	Puturoasa	Ocna Şugatag	Ghenci	Carei
3.	Bixad	Certeze	Brebu	Băile Figa	Zăuan	Tăşnad
4.	Valea Măriei	Chiuzbaia	Ieud	Crişeni	Leghia	Şumal
5.	Orașu Nou	Baia Sprie	Dragomirești	Chiuza	Jibou	Tămășeu
6.	Onceşti	Şuligu	Botiza	Slătiniţa	Chieșd	Boghiș
7.	Glod	Glâmboaca	Dăneşti	Mica		Oradea
8.	Vişeu de Sus	V. Vinului	Cărbunari	Ocna Dejului		Băile 1 Mai
9.	Botiza	Vinișoru	Măgureni	Someşeni		Băile Felix
10.	Stoiceni	Borşa	Jibou	Cojocna		Salonta
11.	Valea Vinului	Poiana Ilvei	Săliștea de Sus	Turda		Marghita
12.	Parva	Măgura Ilvei	Băița	Breb		Ady Endre
13.	Anieș	Ilva Mare	Meseșenii de Sus	Sic		Răbăgani
14.	Rodna	Lunca Ilvei	Valea Pomilor	Sânmărghita		
15.	Sângeorz-Băi	Şanţ	Oșorhei			
16.	Târlișua	Șendroaia				
17.	Tăuții Măgherăuș	Romuli				
18.	Tinca	Strâmbu-Băiuț				
19.		Zalnoc				
20.		Bobota				
21.		Budureasa				
22.		Pădurea Neagră				
23.		Sântimreu				

1.3.4. Ape termale

Energia geotermală este prezentă în subsolul României pe zone întinse în care gradientul geotermic, care măsoară energia acumulată în scoarţa terestră, este mai mare decât valoarea medie pe glob, maximul constatat fiind de 7 K/100 m în nordul Câmpiei de Vest.

Ca urmare, Regiunea de Nord-Vest dispune, prin excelență, de un potențial termal de excepție, de prim rang la nivel național. Termalitatea apelor subterane se manifestă în arealul colinar și de joasă altitudine specific Dealurilor și Câmpiei de Vest, favorizate în acest sens fiind județele Bihor și Satu Mare. De altfel, locațiile cu ape termale din județele menționate atrag cel mai mare număr de vizitatori/turiști, în comparație cu alte obiective naturale sau antropice. Astfel, în zona metropolitană Oradea, au fost dezvoltate numeroase stabilimente și elemente de infrastructură ce valorifică valențele termale ale apelor subterane captate. Cele trei acvifere identificate în zona Oradea (Băile Felix-1 Mai, Oradea şi Borş) alcătuiesc un sistem geotermal unic, alimentat subteran de apele infiltrate în formaţiunile calcaroase din Munţii Pădurea Craiului (Orăşeanu, Jurkiewicz, 2010). La nord şi sud de acest sistem, apele termale apar pe faliile dense şi profunde de la contactul bazinului panonic cu structurile alpine ale Munţilor Apuseni şi Carpaţilor Orientali. Aureola termală se extinde însă mult spre est, izvoare mezotermale apărând în Depresiunea Şimleului (jud. Sălaj), iar în foraje de adâncime în Depresiunea Transilvaniei şi Carpaţii Orientali.

În cazul în care o anumită structură geologică (soluri nisipoase, calcare, gresii fisurate) conţine apă, aceasta ia temperatura rocilor în care este depozitată, existând astfel premisele valorificării energiei geotermale prin foraj. Temperatura apelor geotermale este cuprinsă între 40-110ºC, iar adâncimea de amplasare a acviferelor este de 0,5-3 km.

Tabelul 23. *Caracteristicile sistemelor hidrogeotermale principale din zona de vest a ţării*

Nr. crt.	Sistemul hidrogeotermal	Adâncimea medie a sondelor [m]	Temperatura medie a apei [ºC]	Debitul mediu pe sondă [l/s]	Mineralizaţia totală a apei [mg/l]
1.	Crişul Negru - Someş	1500	65	10	3…11
2.	Borş	2800	120	10	8…14
3.	Oradea	2800	80	12	1…3

1.3.5. Izbucuri

Izvoarele intermitente reci reprezintă, de asemenea, obiective de interes turistic datorită unor particularităţi de manifestare (intermitenţa simplă sau dublă) şi unor proprietăţi curative pe care apele lor le pot oferi. În arealul studat, izbucurile se concentrază în spațiul montan asociat unităților morfologice ale Bihorului, respectiv a Pădurii Craiului. De altfel, acest areal este și cel mai reprezentativ la nivel național. Și de această dată, județul Bihor deține supremația la nivelul regiunii, concentrând aproape toate izbucurile din arealul studiat (Tabelul 24).

Tabelul 24. *Izbucurile din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumire	Localizare	Funcţionare/trăsături	Debit mediu (l/s)
1.	Izbucul Galbenei	Munţii Bihor	Permanentă	550
2.	Boga	“	“	300
3.	Oşelu	“	“	
4.	Bulbuci			
5.	Izbucul din Poiana Ponor	“		
6.	Păuleasa			477
7.	Alunul Mic	“	“	306
8.	Izvorul Minunilor	Masivul Vlădeasa	Apă platâ	
9.	Hera	“	“	
10.	Călugări	Codru Moma	Intermitentă	2,5-3
11.	Boiu	“	Permanentă	587
12.	Şopoteasa	“	“	120
13.	Valea Morii, Borz		“	101
14.	Tisa	“	“	139
15.	Racova	“	Hipotermal	≥15
16.	Sfărăşele	“	“	≥15
17.	Rengle	“	“	≥15
18.	Izbândiş	Munţii Pădurea Craiului	Permanentă	346
19.	Dămişenilor	“	“	83
20.	Bratcanilor	“	“	305
21.	Remeţi (Tăul fără fund)	“	“	
22.	Roşia	“	“	522
23.	Toplicioara	“	“	299
24.	Toplița de Vida	“	“	161

25.	Topleţ	“	“	150
26.	Tăul Fierbintea	“	Hipotermal	
25.	Izvorul Rece	Munţii Rodnei	Permanent	30-40
26.	Izvorul Albastru al Izei	“	“	30-40
27.	Fântâna	“	“	150
28.	Izbucul Mare	Munţii Plopiş	Permanenetă	25-30
29.	Negrenilor	“	“	30
30.	Zugău	Podişul Someşan	“	

Sursa: Orăşeanu I., Iurkiewicz A. (2010)

Pe lângă izbucuri, a căror specificitate este dată de modul de funcţionare, există o altă categorie de izvoare care îşi datorează atractivitatea aurei induse de râurile mari la originea cărora se află. Astfel, izvoarele Crișurilor, Someşului Mare, Someșului Cald și Rece, Izei, Vișeului, Crasnei sau Barcăului au fost sau pot fi puncte atractive în oferta obiectivelor naturale ale unei regiuni. Din păcate, exemplul trist al izvorului Crișului Repede, asociat în trecut cu un stabiliment de tip motel-restaurant cu o ofertă de cazare şi gastronomică precară, a dus în derizoriu un asemenea demers, ce poate fi însă actualizat și optimizat, dacă actorii locali, ca factori de decizie, își doresc acest lucru.

1.3.6. Cascade

Căderile de apă se formează, de obicei, în regiunile cu falii sau cu structură geologică diferită, respectiv la trecerea de la roci dure la mai puţin rezistente la eroziune. Un subtip aparte este cel al cascadelor din regiunile carstice care debordează peste groase conuri de travertin sau prin gura peşterilor suspendate în versanţi. O feerie veritabilă o produc unele cascade care în iernile geroase îngheaţă în totalitate (Răchiţele). Pentru aprecierea valenţei de atractivitate turistică a unei cascade, trebuie să se ţină cont de o serie de parametri morfologici, hidrografici şi dimensionali. Morfologia Munților Apuseni dar și a spațiului Orientalilor ce se suprapun Regiunii de Nord-Vest asigură formarea unor căderi de apă cu un potențial ridicat de atractivitate, manifestat în special prin înălțimea acestora (Tabelul 25).

Tabelul 25. *Repartiţia principalelor cascade din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumirea	Localizare	Râul	Înălţime (m)
1.	Săritoarea Bohodeiului	Munţii Bihor	Bohodei	80
2.	Bulbuci	„	Bulbuci	40
3.	Răchiţele	Masivul Vlădeasa	Stanciu	30
4.	Moara Dracului	„	Moara Dracului	20
5.	Moloh	„	Moloh	15
6.	Iadolina	„	Iad	15
7.	Săritoarea Ieduţului	„	Ieduţ	12
8.	Păniceni	Masivul Gilău	Căpuş	9
9.	Vadu Crişului	M. Pădurea Craiului	Crişul Repede	10
10.	Brătcuţa	“	Brătcuţa	11
11.	Cailor	Munţii Rodnei	Izvorul Cailor	150
12.	Puzdrele	„	Pârâul Puzdra	40
13.	Șipot	Munţii Gutâi	Nadoşa	14

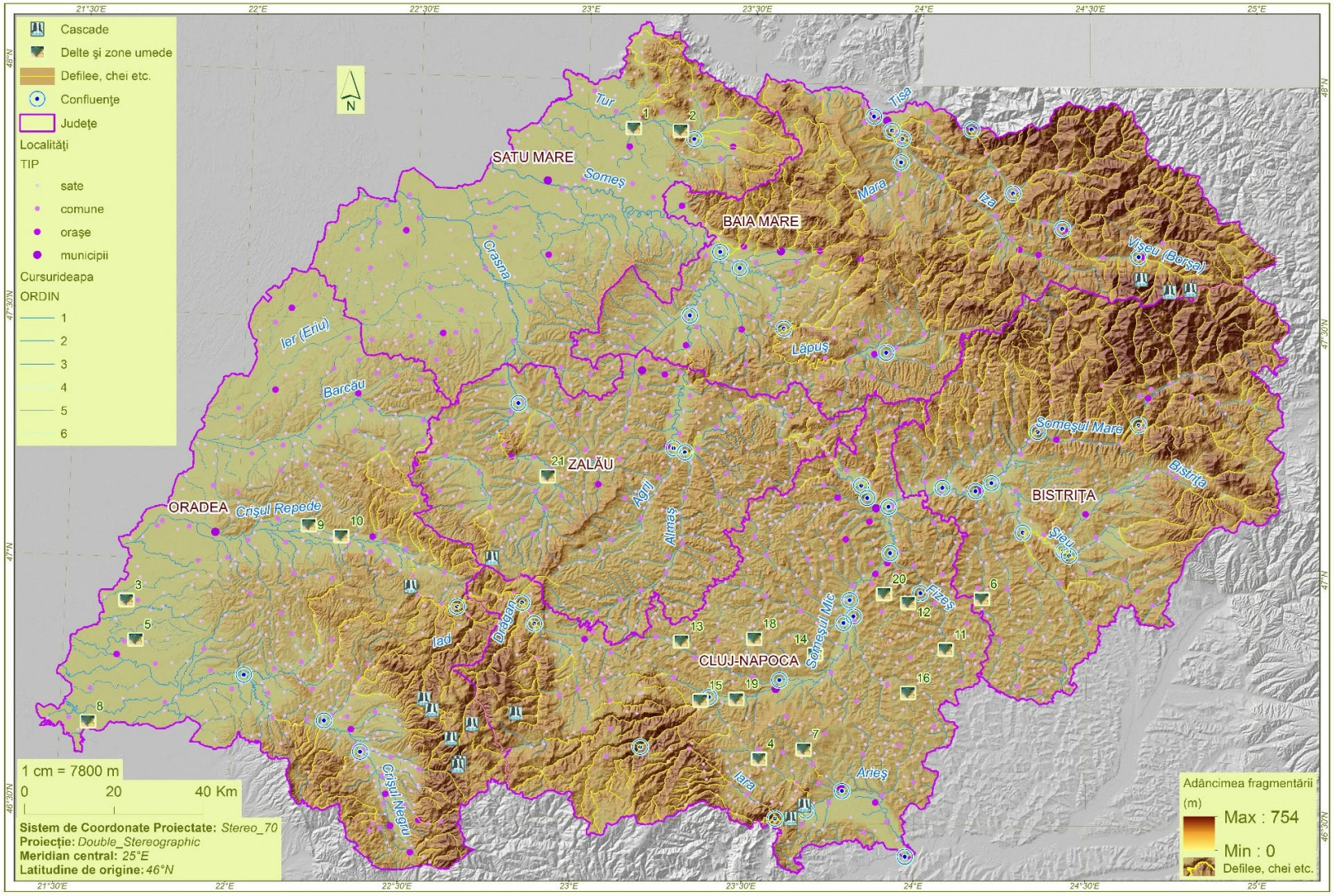

Fig. 31. *Cascade, delte şi mlaştini*

1.3.7. Cursuri de apă subterane

Cunoașterea caracteristicilor morfometrice şi morfologice ale cursurilor și lacurilor subterane au o importanță deosebită în estimarea potențialului turistic al apelor subterane. Aspectele cantitative se leagă de volumul de apă transportat de cursurile subterane și de cel stocat la nivelul lacurilor.

Aceste elemente hidrografice sunt întâlnite frecvent în regiunile calcaroase cu dezvoltare amplă pe verticală, ocupând nivelul inferior (activ) al spațiilor cavernicole. În majoritatea cazurilor, caracteristică este variația în timp a volumului de apă transportat pe râuri sau acumulat în lacuri, datorită aportului extern de apă și infiltrațiilor prin sistemul de fisuri.

În cazul râurilor subterane care drenează spaţii cavernicole ample cu săli de mari dimensiuni, se pot decela în profil longitudinal elemente specifice marcate prin rupturi de pantă ce dau cascade subterane sau acumulări lacustre care ocupă parţial sau total galeriile cavernelor.

În arealul supus analizei au fost identificate numeroase peșteri, cu sectoare active, unele dintre ele fiind pretabile, prin lungime şi debit, pentru desfășurarea unor sporturi nautice extreme (cavediving). Astfel de cursuri sunt cele din peşterile Cetăţile Ponorului, Ciur-Ponor, Vadu Crişului, Câmpenească, Peştera cu Apă de la Bulz etc. În ceea ce privește delimitarea unor ***cascade*** în spațiul subteran, au fost identificate 11 locații ce prezintă denivelări importante în lungul cursului subteran, materializate prin cascade a căror escaladare reprezintă una dintre faţetele speoturismului extrem.

Tabelul 26. *Repartiţia cascadelor subterane din Regiunea de Nord-Vest, ordonate după înălțime*

Nr. crt.	Denumirea cascadei	Denumirea masivului	Peştera	Înălţime (m)	Acces
1.	Cascada Ventilatorului	Bihor	P. din Valea Rea	82	dificil
2.	Cascada Găvanului	Podișul Someşan	P. Găvanului-Gura Cerului	52	dificil
3.	Cascada Ţarinii [1]	Bihor	P. Câmpenească	40	mediu
4.	Cascada Tăuşoarelor [2]	Rodnei	P. Izvorul Tăuşoarelor	15	dificil
5.	Cascada Jgheabul lui Zalion	„	P. Jgheabul lui Zalion	30	dificil
6.	Cascada Secătura	Bihor	P. de la Secătura	15	dificil
7.	Cascada Orbului	Bihor	P. Huda Orbului	8	uşor
8.	Cascada I	Bihor	P. Cetăţile Ponorului	8	dificil
9.	Cascade I-IV	Bihor	P. Gheţarul de la Barsa	5,10,10, 4	mediu
10.	Cascada Deblei	Pădurea Craiului	P. de la Gălăşeni	4	mediu
11.	Cascada Văii Coşurilor	Bihor	P. Porţile Bihorului	4	uşor

În cadrul peșterilor se întâlnesc ***lacuri*** de diferite mărimi, unele dintre ele putând fi valorificate turistic prin amenajări asociate transporturilor fluviale (pontoane și ambarcațiuni de mici dimensiuni, cu mobilitate ecologică).

[1] Nume acordat de autori după denumirea pârâului care o formează.
[2] Nume acordat de autori după denumirea peşterii care o găzduieşte.

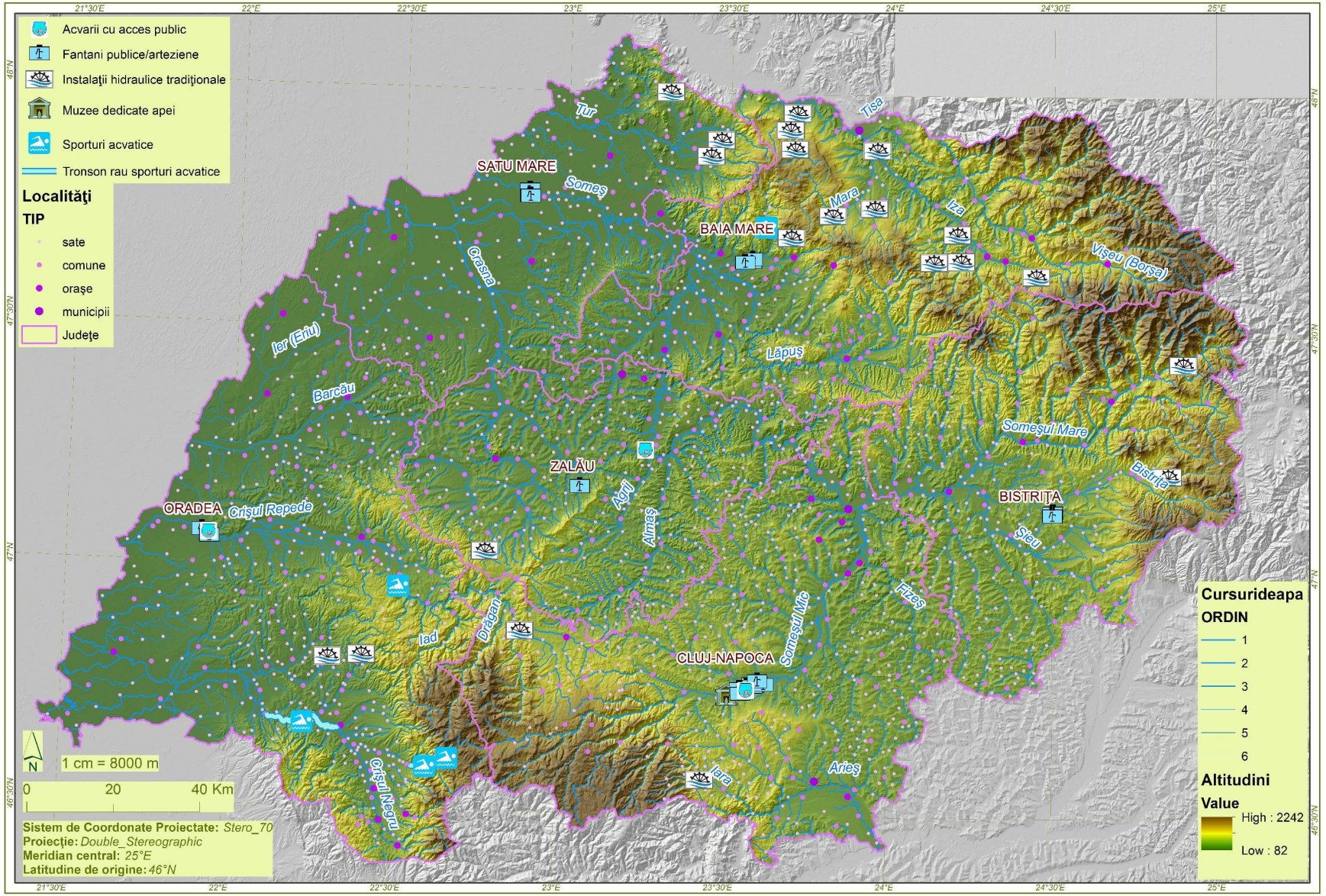

Fig. 32. *Resursele turistice hidrografice de sorginte antropică*

Astfel, în arealul analizat s-au decelat trei unități acvatice lacustre asociate Salinei Turda, care s-au format în urma înfiltrării apelor de suprafaţă şi freatice, de-a lungul unor fisuri şi a cantonării lor în câteva camere de exploatare a sării (Asociația Speologică „Urşii" Cluj-Napoca): Lacul din mina Cojocneană, Lacul hipersalin din mina Anton, prezintă o insulă de sare dispusă central (înălțime de 10 m), rezultată în urma aruncării sterilului de la exploatare din minele vecine. Adâncimea medie a lacului este doar de 1,5 m, însă de-a lungul puţului de prospectare aceasta atinge 90 m. Lacul din mina Terezia își începe formarea în 1920, în urma infiltrațiilor de apă provenite din Mina Romană. Aceasta din urmă a fost afectată de prăbușirea tavanului şi s-a transformat într-o dolină, care, în prezent, captează apa de ploaie şi funcționează ca lac salmastru. În prezent, mina Terezia este cea mai veche mină de tip clopot vizitabilă din țară (1690). Lacul din vatră are o adâncime maximă de 8 m, cu o concentrație de sare de 430 g/l şi o insulă centrală, înaltă de 5 m, formată în acelaşi mod ca şi în cazul minei Anton.

În cadrul subteran asociat peșterilor, cele mai relevante lacuri se regăsesc în cadrul Peșterii Piatra Ponorului sau Altarului, aflată în perimetrul comunei Mărgău, județul Cluj, peșterii Cetățile Ponorului din platoul carstic Padiș, a peșterii Corbasca din canionul văii Sighiștelului şi ale peşterii Ciur-Ponor din Munţii Pădurea Craiului.

1.3.8. Gheţari subterani

Una dintre cele mai spectaculoase valori hidroturistice ale Apusenilor, respectiv ale regiunii de Nord-Vest, o reprezintă ghețarii subterani. Pe teritoriul analizat au fost identificate trei astfel de exemple: *Avenul Borțig, Peștera Focul Viu* și *Peștera Ghețarul de la Bârsa*. Toate trei sunt cantonate în platoul carstic Padiș, în arealul județului Bihor.

Avenul Borțig adăpostește cel de-al doilea ghețar ca mărime de la nivel național, după cel găzduit de renumita Peșteră Scărișoara, din județul Alba. Volumul de gheață este de circa 30 mii mc, fiind localizat într-un aven adânc de 55 m.

Ghețarul Focul Viu este al treilea ghețar subteran ca mărime din România. Localizat în peștera omonimă, la o altitudine de 1165 m, acesta are un volum de 25 mii mc. Toponimul antagonic al ghețarului derive din iluminarea puternică a blocului de gheață, prin intermediul unei ferestre deschise în tavanul Sălii Mari, în timpul zilei, atunci când razele Soarelui sunt reflectate de masa de gheață. Lipsa ventilației accentuează acumularea aerului rece în cavernă, fapt ce conduce la păstrarea ghețarului pe tot parcursul anului.

Gheţarul de la Bârsa este una dintre cele mai importante şi populare peşteri din Munţii Apuseni. Este un adevărat complex de galerii, intrarea fiind situată la 1.136 m înălţime, ceea ce face ca ea să poată fi explorată numai de către cei echipaţi corespunzător şi cu experienţă în domeniul speologic.

1.3.9. Fântâni publice/arteziene

Construcțiile hidraulice de inspirație hidrogeologică dispuse în cadrul unor spații urbane, menite să răcorească microclimatul urban, au devenit în timp, prin dimensiune, stil arhitectonic, dinamica jeturilor de apă, fond cromatic şi sonor, obiective turistice de certă valoare. Obiect de arhitectură urbană, fântâna arteziană are o istorie de mii de ani ce începe în Orientul Mijlociu. Egiptenii şi persanii, inspiraţi de farmecul oazelor deşertice, şi-au împodobit grădinile cu fântâni. Au urmat apoi romanii, care au adăugat jocuri de apă în curţile băilor publice. În timp, fântânile

publice au evoluat ajungând la o arhitectură impresionantă şi efecte spectaculoase. Succesul unei astfel de construcţii depinde nu numai de design-ul părţii de beton, ci şi de felul cum se foloseşte apa şi modul în care ea interacţionează cu lumina şi celelalte elemente ale mediului înconjurător.

Arealul Regiunii de Nord-Vest cuprinde un inventar bogat de astfel de obiective, cele mai multe fiind regăsite la nivelul orașelor, reședințe de județ (Tabelul 27).

Tabelul 27. *Fântânile publice/arteziene din zonele urbane situate în Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Orașul	Denumirea sau locația fântânii publice
1.	Cluj-Napoca	Fântâna din Piața Avram Iancu, Fântâna din fața Prefecturii, Fântâna din Piața Mihai Viteazu, Fântâna din Parcul Central, Fântâna de lângă Cluj Arena, Fântâna de lângă Complexul Union, Fântâna din Piaţa Unirii, Fântâna din spatele bisericii Sf. Petru, Fântâna de pe strada Eroilor, Fântâna din Parcul Rozelor, Fântâna arteziană în lacul Gheorgheni, Fântâna de lângă Complexul Minerva, Fântâna arteziană din Parcul Farmec
2.	Turda	Fântâna Lebedelor
3.	Câmpia Turzii	Fântâna de la intersecția străzilor Mureșului cu Plopilor, Fântâna arteziană din fața Casei de Cultură ”Ionel Floașiu”
4.	Dej	Fântâna din fața Palatului de Justiție
5.	Oradea	Fântâna de lângă Arena Antonio Alexe, Fântâna din Parcul 1 Decembrie Fântâna cu îngerași Piața Iuliu Maniu
6.	Bistrița	Fântâna din zona Inspectoratului Școlar Județean, Fântâna din fața Consiliului Județean, Fântâna din Piața Mică Bistrița, Fântâna Centrului Cultural Municipal George Coșbuc
7.	Baia Mare	Fântâni arteziene Parcul Mara, Fântâna din Piața Revoluției, Fântâna arteziană de la Semilună
8.	Satu Mare	Fântâna arteziană strada Vasile Lucaciu, Fântâna arteziană din Parcul Soarelui

1.3.10. Muzee dedicate apei

Muzeul apei „Leonida Truță” este singurul muzeu dedicat apei din Regiunea de Nord-Vest și se află amplasat pe teritoriul comunei Florești, în imediata apropiere a drumului european E60. Acesta găzduiește numeroase elemente tehnice, aferente sistemului hidroedilitar al orașului, cuprinzând printre altele și o colecție interesantă de capace de canalizare din mai multe țări ale lumii.

1.3.11. Instalaţii hidraulice tradiţionale

Instalațiile hidraulice tradiționale au devenit centre polarizatoare, la nivel rural, alături de obiectivele clasice de factură antropică (elemente de factură religioasă sau educațională). Cele mai reprezentative în acest sens sunt morile de apă tradiționale. Din păcate, numărul celor funcționale scade de an la an, astfel că se impune necesitatea conservării optime a celor deja existente.

Tabelul 28. *Instalații hidraulice tradiționale situate în regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Județul	Denumirea sau locația instalației tradiționale
1.	Maramureș	Moara lui Dănilă Mecle, Vâltoarea lui Gheorghe Opriș, Moară de apă în Ieud Moară de apă în Botiza, Moară de apă în Mara, Moară de apă în Vadu Izei, Moara de apă, vâltoare, pivă la Hărnicești Vâltoarea La Znur, Vâltoarea Diobu, Vâltoarea Măruț, Moara de apă în Șieu

		Vâltoarea Teofil Abrihan
2.	Bistrița-Năsăud	Vâltoare în Șanț, Vâltoare în Mureșenii Bârgăului
3.	Satu Mare	Moara de apă în Cămârzana, Moara de apă Berence, Vâltoare în Negrești-Oaș
4.	Cluj	Moara de apă în Bologa, Vâltoarea din Băișoara
5.	Sălaj	Moara de apă în Tusa
6.	Bihor	Moara de apă în Roșia, Moara de apă în Pomezeu

1.3.12. Acvarii cu acces public

Pornind de la un hobby larg răspândit (creşterea unor peşti de mici dimensiuni în acvarii de dimensiuni modeste), au apărut în timp ca şi obiective de atracţie, bazine şi incinte acvatice din ce în ce mai mari, care conservă un număr ridicat de specii piscicole, dar şi animale iubitoare de apă.

Numărul acestor obiective este foarte restrâns, fiind identificate un număr de 3 astfel de obiective: acvariul public al Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca, acvariul public din cadrul Grădinii Botanice Jibou, respectiv acvariul Muzeului Țării Crișurilor din Oradea.

1.4. RESURSELE TURISTICE BIOGEOGRAFICE

Vegetația și fauna reprezintă un suport al altor componente ale cadrului cadrului natural și, în același timp, o resursă ce poate fi valorificată turistic prin valoarea peisagistică deținută dar și prin elementele derivate (fond cinegetic, fond piscicol, fondul curativ al plantelor medicinale etc.). Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest are, din acest punct de vedere, un potențial turistic diversificat și valoros, individualizat în cadrul ofertei turistice primare, dar şi ca adjuvant în practicarea unor tipuri şi forme de turism determinate preponderent de prezenţa altor resurse naturale sau antropice.

1.4.1. Funcţia turistică a vegetaţiei

În România, implicit în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, vegetația contribuie la formarea patrimoniului turistic general prin mai multe particularități structurale şi compoziţionale (Cocean P., 2010, p. 69) precum:

- larga extensiune a asociaților vegetale majore (pădurea şi pajiştea);
- varietatea compoziției floristice;
- numeroase plante rare, endemice și relicte;
- existența unor plante cu modificări teratologice (genetice);
- plante purtătoare ale unui nimb istoric sau cultural național;
- efectele de „margine” și de „insulă”.

Între cele două tipuri de asociaţii vegetale majore, pădurea şi pajiştea (stepa, silvostepa, pajiştile montane şi deluroase) exegeţii fenomenului turistic acordă un rol decisiv pădurii, un biotop de mare complexitate, cu atribute atractive multiple.

Din cele 3.415.900 ha ale Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, 994.602 ha (29%) sunt ocupate de fondul forestier. Pădurile de foioase (stejar, fag) reprezintă cca. 65% din suprafața acestuia şi se dispun altitudinal între 300-1 200 m, din câmpiile înalte ale Careiului, Miersigului sau Oradei în Dealurile de Vest, Podişul Someşan, depresiunile Transilvaniei, Oaşului, Maramureşului sau Lăpuşului în munţii joşi (Oaş, Gutâi, Meseş, Plopiş, Bârgău. În arealele mai joase se găsesc

păduri de stejar (*Quercus robur, Quercus cerris, Quercus petraea*), pe când pădurile de fag (*Fagus silvatica*) se află în zonele mai înalte, ale dealurilor şi munţilor.

Funcția turistică a vegetației forestiere, implicit a pădurilor de foioase, depinde „[…] de coeficientul ridicat al accesibilității și de posibilitățile numeroase oferite drumeției recreative." (Cocean P., 2010, p. 70). Aerul curat din pădure deține efecte curative, benefice pentru sănătate. Spre exemplu, un stejar degajă aproximativ 2 kg oxigen și utilizează 2-3 kg CO_2/oră. Noxele sunt filtrate natural de către arbori și arbuști prin frunzele acestora. De asemenea, cca. 70 tone de praf sunt reținute de către un ha pădure. Pe de altă parte, microclimatul arealelor împădurite reduce rigorile termice și viteza vântului. Astfel, regiunile care au această capacitate de menținere a calității aerului ajung să fie importante puncte de atracție pentru turiști (Cocean P., 2010).

Pădurile de fag sunt etajate între 700-1200 m altitudine, dar pot să difere de acest interval, ajungând chiar și la 400 m în nordul României. Etajul pădurilor de fag este răspândit și în Munții Apuseni care au și alte puncte de interes, ocupând o însemnată porțiune din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest.

Pădurile mixte, formate din amestecul dintre foioase și rășinoase, sunt răspândite pe aproximativ 18% din suprafața fondului forestier din cadrul regiunii studiate.

Etajul pădurilor de conifere, format în mare parte din molid, urmat de brad și pin, se găsește între 1 200-1 700 m altitudine și ocupă cca. 17% din suprafața totală a vegetației forestiere din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest. Pădurile de rășinoase se găsesc în mare parte în Munții Maramureșului, Munții Rodnei, dar și în nordul Munților Apuseni (Bihor, Pădurea Craiului, Vlădeasa, Gilău-Muntele Mare). Pădurile de conifere se remarcă prin cantitatea mare de aerosoli emisă în atmosferă, cu rol pozitiv în aeroterapie.

Munții aflați la altitudini mai mari de 1 700 m din partea nord-vestică a Carpaților Orientali (Munții Maramureșului, Munții Rodnei) au suprafețe însemnate de pajiști alpine, cu mai puține specii de plante, dar cu numeroase specii de arbuști precum afin, ienupăr, jneapăn, porumbar, smirdar care sunt accesibile pentru turiști. Adaptarea acestora la înălțimi ridicate, în formă de tufișuri insulare, îi aduce peisajului o valenţă estetică în plus.

Vegetația forestieră este un exemplu esențial de mediu și peisaj, având mai multe funcții environmentale: funcția climatică, antipoluantă, antierozională, antiaridizantă, edafică, precum și funcția recreativă, estetică și de mediu de viață pentru animale. Vegetația devine și mai diversificată, atunci când în plan azonal, întâlnim și alte specii de plante, atât lemnoase cât și ierboase, care oferă posibilitatea și mai mare a utilizării lor pentru recreere.

Plantele endemice și *relicte,* formate atât din vegetație ierboasă cât și forestieră, sunt foarte căutate de către turiști. Acestea ocupă cca. 4% din totalul de specii de plante din țară. Speciile de plante endemice cunoscute sunt în număr de 134. În arealul analizat semnalăm prezența următoarelor specii: floarea de colț (*Leonthopodium alpinum*), care se găsește pe stâncăriile greu accesibile din Munții Rodnei și păiușul carpatic (*Festuca carpatica*).

Plantele relicte se întâlnesc doar în unele zone ale Terrei, deoarece au nevoie de anumite condiții bioclimatice care să le faciliteze existența. Amintim ca fiind mai reprezentative, în cadrul Regiunii Nord-Vest, nufărul (*Nymphaea lotus thermalis*) specific Deltei Nilului cu climă subtropicală, întâlnit doar pe pârâul Peţea din arealul Băilor Episcopiei (1 Mai). În aceleași condiții s-a menținut și usturoiul sălbatec (*Allium obliquum*) întâlnit în Cheile Turzii, exemplare din acesta fiind specifice pentru Turkistan. De asemenea, tot în Cheile Turzii avem și mărarul păsăresc

(*Ferrula sadleriana*), întâlnit doar în regiunea colinară dunăreană din Ungaria (Cocean P., 2010, pp. 71-72).

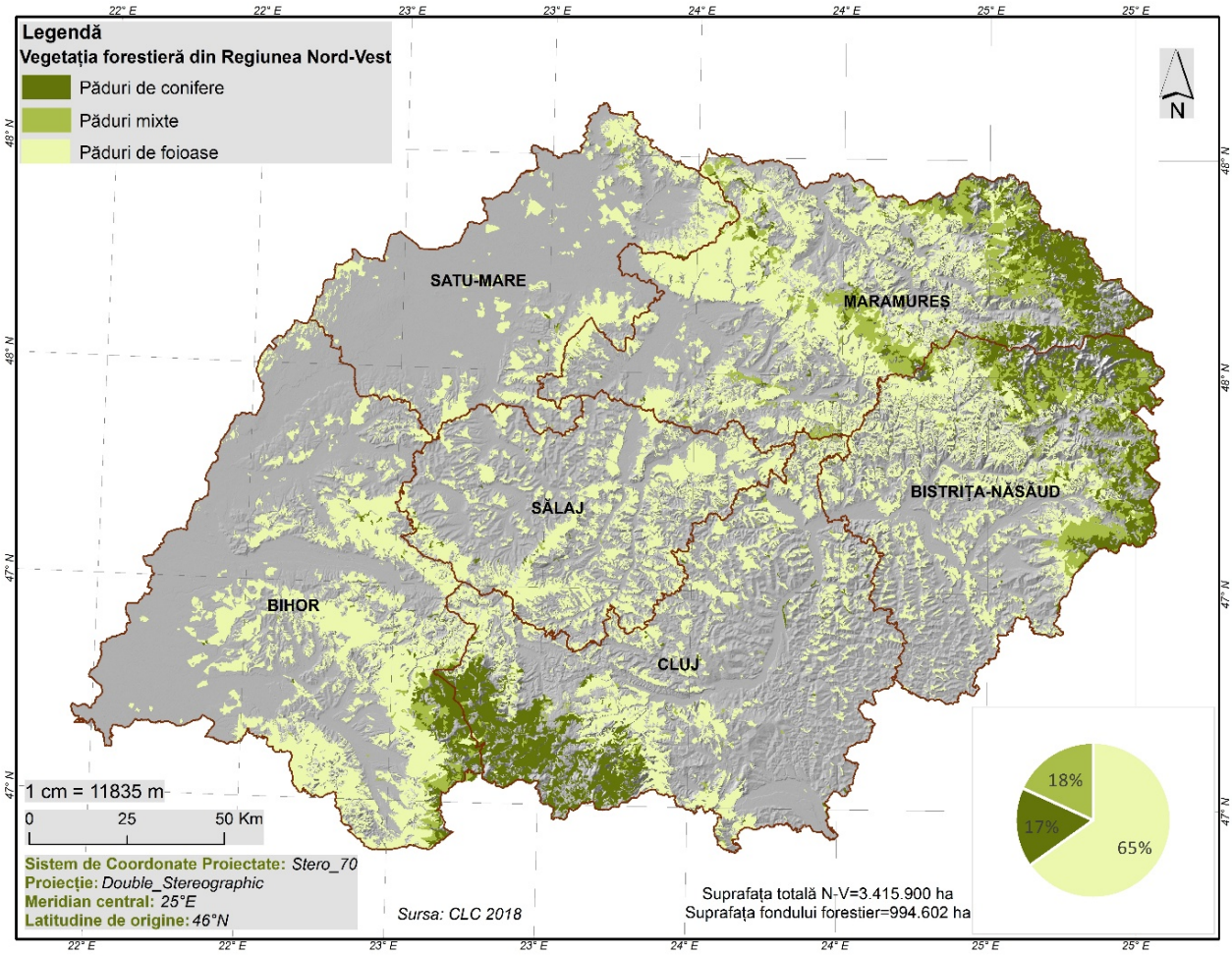

Fig. 33. *Vegetația forestieră din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest*

Alte elemente floristice sau vegetale stârnesc interesul turiștilor prin vechimea lor. În acest sens, Regiunea Nord-Vest iese în evidență prin Plopul din Mocod, vechi de 700 ani, cu un diametru de 3,3 m. Alți arbori se remarcă prin fizionomia aparte pe care o au, așa cum este *molidul candelabru* din Tiha Bârgăului (Cocean P., 2010, p. 74). În regiunea studiată există și arbori care se remarcă prin volumul lor total foarte mare, așa cum sunt Giant Sequoia (*Sequoiadendron Giganteum*), originari din Munții Sierra Nevada, California, arborele *Sequoia giganteea* din Ardusat, județul Maramureș, plantat de groful Degenfeld acum 200 ani; arborele *sequoia* din Rugoșel, județul Cluj, precum și alți 3 arbori de acest tip, vechi de peste 100 ani, localizați în fostul „Parc al Palatului Baroc" din Oradea.

Oxigenarea aerului, purificarea acestuia, reducerea poluării fonice, diferitele tipuri de aerosoli oferă vegetației un rol aparte comparativ cu celelalte resurse disponibile. De asemenea, vegetația iese în evidență și prin „*efectul de margine*" și „*efectul de insulă*", mai exact prin pădurile din jurul marilor orașe ale Regiunii Nord-Vest (Cluj-Napoca, Baia Mare, Bistrița, Zalău), precum și prin parcurile acestora care sunt la mare căutare în zilele toride de vară. În completarea tuturor

efectelor benefice ale vegetației în turism, se individualizează și plantele medicinale, dar și cele care oferă alte diverse posibilități de recreere, cum ar fi culegerea fructelor de pădure (Cocean P., 2010).

Un indice ridicat de atractivitate îl relevă *pădurile din zonele suburbane* ale oraşelor, devenite locuri ideale de desfăşurare a turismului de scurtă durată, îndeosebi de week-end. Cluj-Napoca (pădurile Făget şi Hoia), Satu Mare (Noroieni), Baia Mare (Pădurea de castani comestibili), Bistriţa (Schullerwald), Dej (Bungăr), Zalău (Meseş) au în propriile suburbii păduri devenite veritabile puncte de atracţie, mai ales în anotimpul estival.

1.4.1.1. Grădinile botanice

Pe lângă vegetația forestieră analizată, Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest deține și 3 grădini botanice care oferă un plus de valoare pentru oferta turistică disponibilă: Grădina Botanică „Alexandru Borza" a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Grădina Agro-Botanică din Cluj-Napoca și Grădina Botanică a Institutului de Cercetări Biologice din Jibou.

Grădina Botanică „Alexandru Borza" a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca a fost înființată în 1920 din inițiativa prof. univ. Alexandru Borza. Aceasta are o suprafață de aproximativ 14 ha și este înscrisă pe *Lista Monumentelor Istorice* (2015). Grădina cuprinde peste 10.000 specii de plante din țară (zona Mării Negre, Câmpia și Podișul Transilvaniei, Munții Carpați etc), cât și din străinătate (zona Mării Mediterane, Munții Balcani, Caucaz, Himalaya) și este divizată în 5 sectoare: ornamental (lalele, trandafiri, brândușe, narcise, zambile), fitogeografic (Grădina Japoneză, grădina romana), sistematic (4 ha cu specii de plante, două sere cu plante acvatice, suculente, cu ferigi, ohidee, cu vegetație specifică zonei mediteranene, cu palmieri), economic (plante alimentare, furajere, tehnice) și medicinal. De asemenea, mai conține și un herbar cu 655 mii de coli și un muzeu botanic (Micle et al., 2002).

De asemenea, în Cluj-Napoca se mai află și ***Grădina Agro-Botanică a Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară***, fondată în 1903, localizată în campusul USAMV. Aceasta are o suprafață de cca. 3 ha și conține peste 2.000 specii vegetale. Grădina este destinată conservării biodiversității, studiului botanicii, precum și vizitatorilor. Deține 4 sectoare majore: clasificarea sistematică, ecologia plantelor, speciile ornamentale și biodiversitatea. Grădina Agro-Botanică a USAMV Cluj-Napoca este recunoscută și la nivel internațional, făcând parte din Organizația Internațională a grădinilor botanice (BGCI – Botanic Gardens Conservation International), unde interacționează prin schimbul de materiale biologice cu alte grădini botanice din lume.

Grădina Botanică a Institutului de cercetări Biologice din Jibou a fost fondată, în 1968, de profesorul Vasile Fati. Aceasta are o suprafață de 25 ha și deține un fond dendrologic cu plante exotice (*Cupressus serpenvirens*). Serele dețin plante mediteraneene, tropicale, subtropicale. De asemenea, grădina dispune și de un acvariu, o colecție de palmieri, un ierbar, un sector cu plante ornamentale și un muzeu (Sârbu, 2001).

Grădina Botanică „Alexandru Borza" a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și Grădina Botanică a Institutului de cercetări Biologice din Jibou fac parte din Asociația Grădinilor Botanice din România, înființată în 2000, o structură neguvernamentală, incluzând și alte 7 grădini, precum cele din București, Iași, Craiova, Galați, Arad, Târgu-Mureș și Tulcea, gestionate de universități și administrații locale.

Grădinile botanice ne relevă o altă ipostază a rolului pe care vegetația o are în turism. Prin implicarea omului, acestea dispun de o concentrare mare de specii de plante autohtone, precum și

din alte părți ale lumii. Serele ne permit expunerea unor specii de plante tropicale care nu ar putea sa fie vizualizate în alte condiții. Astfel, grădinile botanice din Cluj-Napoca și Jibou, renumite prin multitudinea de specii de plante deținute și prin diversitatea acestora, sunt vizitate în fiecare an de sute de mii de turiști (Cocean P., 2010, pp. 74-75).

1.4.2. Potenţialul cinegetic şi piscicol

Distribuția spațială a principalelor specii vegetale a contribuit la diversitatea și la bogăția fondului faunistic prin individualizarea faunei din stepă și silvostepă, din pădurile de foioase și de conifere, dar și faunei pajiștilor alpine. Funcția recreativă este cea mai esențială deoarece ea poate să prefigureze fondul faunistic atractiv și să creeeze de cele mai multe ori un act turistic.

Fauna de stepă din Regiunea Nord-Vest iese în evidență în Câmpia Someșului și Câmpia Crișurilor prin rozătoare (iepuri, hârciogi, popândăi) și păsări (dropii, ciocârlii, prepelițe, potârnichi, fazani). Parcul Natural Cefa deține singura populație de dropie din România, precum și o rezervație naturală a Coloniei de Păsări din Pădurea Rădvani, unde se poate practica birdwatching-ul ca și formă de turism.

Pădurile de foioase din dealurile și podișurile Regiunii Nord-Vest (Dealurile Silvaniei, Podișul Someșan etc.) adăpostesc diverse specii de mamifere (lupi, mistreți, vulpi, iepuri, pisici sălbatice, căpioare etc) dar și păsări. Pădurile de amestec dintre fag și conifere (brad, molid, pin etc) din munți reprezintă un mediu de viață pentru urși, râși, cerbi, căprioare, jderi, viezuri precum și pentru păsări (ciocănitori, privighetori, cinteze, grauri, cocoși de mesteacăn, găinuși de alun etc). Nu în ultimul rând, reamarcăm pajiștile alpine și pantele vârfurilor montane care găzduiesc caprele neagre, marmotele alpine din Munții Rodnei, câteva specii de vulturi și acvile.

Parcul Natural Apuseni cuprinde numeroase specii de vertebrate, printre care se numără pești, amfibieni, păsări de munte, mamifere, precum și nevertebrate cu specii endemice, cum sunt Cholevinae (*Leiodidae*), Trechinae (*Carabidae*) și Coleopterele.

Fauna Parcului Național Munții Rodnei este compusă dintr-o mare varietate de nevertebrate, inclusiv cu endemite și relicte; vertebrate specifice Carpaților Orientali, specii de peşti precum păstrăvul (*Salmo trutta fario*) sau boișteanul (*Phoxinus phoxinus*); reptile: șopârla de munte (*Lacerta vivipara*) ca specie relictă; păsări: cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), cocoșul de mesteacăn (*Tetrao tetrix*), acvila de munte (*Aquilla chrysaetos*); mamifere: capra neagră (*Rupicapra rupicapra*), căpriorul (*Capreolus capreolus*), cerbul carpatin (*Cervus elaphus*), ursul (*Ursus arctos*), râsul (*Lynx lynx*), lupul (*Canis lupus*), jderul de copac (*Martes martes*), mistrețul (*Sus Scrofa*), marmota (*Marmota marmota*) etc.

De asemenea, principalele râuri (Someș, Tisa, Crișurile etc.) cu afluenții lor, lacuri (Colibița, Fântânele etc.) dețin foarte multe specii de pești. În râurile repezi montane se află păstrăvul. Râurile din Munții Maramureșului cuprind ultimele populații de lostriță din România. Râurile de podiș și de deal sunt populate cu mreană, clean, somn, iar în râurile din câmpie trăiește crapul.

Fauna subterană, troglobiontă, este formată, preponderent, din nevertebrate (coleoptere, copepode), dar şi din colonii de lilieci care animă cu zborul lor mediul cavernicol al peşterilor Urșilor de la Chișcău, Ghețarul Focul Viu, Peștera cu apă din Valea Leșului, Cetățile Ponorului etc.

Contribuția faunei în dezvoltarea turismului se remarcă, în primul rând, prin fondurile cinegetice și piscicole găzduite.

În România, ***vânătoarea*** practicată în general în scop recreativ se caracterizează prin diversitatea şi bogăţia în exemplare a speciilor de interes cinegetic (urs carpatin, lup, cerb, capră neagră, mistreț etc.) (Cocean P., 2010, p. 78). Turismul cinegetic din Regiunea Nord-Vest se axează pe vânatul de iepuri, prepelițe, fazani, potârnichi din Câmpia Crișurilor și Câmpia Someșului, vânatul de lupi, căprior, vulpi, mistreți din pădurile de foioase din Dealurile Silvaniei, Podișul Someșan și pe vânatul de cocoș de munte, urs, jder, cerb din pădurile de conifere din nordul Munților Apuseni și ale Carpaților Maramureșului din Grupa Nordică a Carpaților Orientali.

Trofeele foarte scumpe de urși și de cerbi din Carpații României sunt renumite la nivel internațional și pot să contribuie în mod evident la dezvoltarea turismului cinegetic, însă trebuie avută mare grijă la faptul că aceste exemplare sunt tot mai puține. Astfel, autoritățile competente trebuie să intervină în acest sens prin anumite condiții sau restricții în ceea ce privește vânatul acestor animale tot mai rar întâlnite.

Conform Ministerului Apelor și Pădurilor, Anexa nr. 1 la Ordinul ministrului apelor și pădurilor nr. 673/13.05.2019, privind cotele de recoltă aprobate pentru perioada 2019/2020, în Regiunea Nord-Vest, la speciile de cerb comun s-au aprobat 810 exemplare, cerb lopătar-89, capră neagră-5, mistreț-13041, iepure-13555, fazan-25128, potârniche-1260, porumbelul gulerat-3473, porumbelul de scorbură-370, turturică-2303, guguștiuc-6643, ieruncă-59, prepeliță-15107, ciocârlia de câmp-8633, graur-6335, sturz de vâsc-1651, sturz cântător-1370, sturzul viilor- 7089, sturzul de iarnă- 5797, stăncuță-90, gâscă de vară-883, garlița mare-712, rața mare-16511, rața mică-2291, rața fluierătoare-20, rața cu cap castaniu-144, rața pestriță-420, rața cârâitoare-16, lisiță-588, găinușă de baltă-85, sitar de pădure-1383, becațină comună-551, becațină mică-78, cioară grivă-14986, cioară de semănătură-7985, coțofană-16143, gaiță-5151, marmotă-195, viezure-3047, vulpe-6027, câine enot-23, șacal-255, jder de copac-142, jder de piatră-119, dihor comun-198, nevăstuică-201, hermelină-173 și bizam-407 exemplare.

Potrivit Ministerului Mediului, la nivelul Regiunii de Nord-Vest există 19 arii de protecție specială avifaunistică.

Tabelul 29. *Arii de protecție specială avifaunistică din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Cod	Denumire
1.	ROSPA0015	Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru
2.	ROSPA0016	Câmpia Nirului – Valea Ierului
3.	ROSPA0067	Lunca Barcăului
4.	ROSPA0068	Lunca Inferioară a Turului
5.	ROSPA0081	Munții Apuseni - Vlădeasa
6.	ROSPA0085	Munții Rodnei
7.	ROSPA0087	Munții Trascăului
8.	ROSPA0097	Pescăria Cefa – Pădurea Rădvani
9.	ROSPA0103	Valea Alceului
10.	ROSPA0104	Bazinul Fizeșului
11.	ROSPA0113	Cânepiști
12.	ROSPA0114	Cursul Mijlociu al Someșului
13.	ROSPA0115	Defileul Crișului Repede – Valea Iadului
14.	ROSPA0123	Lacurile de acumulare de pe Crișul Repede
15.	ROSPA0131	Munții Maramureșului
16.	ROSPA0133	Munții Călimani

17.	ROSPA0134	Munții Gutâi
18.	ROSPA0143	Tisa Superioară
19.	ROSPA0171	Valea Izei și Dealul Solovan

Sursa: Ministerul Mediului

Pescuitul se practică în scop recreativ la marginile lacurilor antropice, de baraj (Colibița, Fântânele, Leșu, Strâmtori, Vârșolț etc.) și pe malurile râurilor principale (Tisa, Someș, Someșul Mic, Someșul Mare, Crișul Negru, Crișul Repede, Barcău etc). Această activitate este mai dificil de cuantificat, însă numărul pescarilor este unul considerabil. Fondurile de pescuit din Regiunea Nord-Vest sunt alcătuite din diverse specii, de la mreană, scobar, lipan, crap, în râurile care străbat zonele deluroase, pâna la păstrăvul din râurile montane. Păstrăvăriile au și ele un rol important în această activitate, mai ales prin asocierea cu anumite unități de cazare sau alimentație publică care deservesc turiștii. De multe ori, păstrăvăriile se regăsesc în zona râurilor de munte, fie în proximitatea unor lacuri (păstrăvăria Bologa și Gilău etc). Sunt anumite specii de pești (lostrița, somnul etc.) pentru care se recomandă doar practicarea pescuitului științific (în modul „Catch and Realease"), ihtiofaună ce beneficiază de statut de protecție în cadrul siturilor Natura 2000 de tip SCI.

Conform AGVPS, competiții de pescuit sportiv se organizează la Săcălășeni, Maramureș; Călinești-Oaș, Satu Mare; pe Someșul Cald Superior în județul Cluj; pe Valea Iadului în județul Bihor, pe lacul de baraj Tarnița, județul Cluj; pe Someșul Rece, județul Cluj; pe lacurile Vârșolț și Sărulești în Sălaj.

De asemenea, Regiunea Nord-Vest deține și 98 fonduri cinegetice, 23 în județul Bihor, 24 în Bistrița-Năsăud, 22 în Cluj, 11 în Maramureș, 8 în județul Satu Mare și 10 în Sălaj.

1.4.2.1. Grădinile zoologice

Au apanajul concentrării într-un spaţiu restrâns a unor specii de animale al căror habitat originar le face inaccesibile vizualizării şi admiraţiei unor grupuri mari de vizitatori. În cadrul Regiunii de Nord-Vest funcţionează actualmente doar *Grădina Zoologică din Oradea, Grădina zoologică Cluj-Napoca (Someşeni), Parcul zoologic Sălicea* şi *Grădina zoologică Jibou*. Grădinile zoologice Turda, înfiinţată în 1953, şi cea din Baia Mare sunt închise.

1.4.3. Ariile protejate (parcuri naţionale, parcuri naturale, rezervaţii)

Gruparea spaţială a unor elemente valoroase de floră şi faună, dar şi a unor elemente geologice sau speologice inedite a condus, în vederea protecţiei şi conservării lor, la instituirea unei game nuanţate de arii protejate. Conform Legii nr. 137 din 1995, prin „*arie protejată se înţelege o zonă delimitată geografic, cu elemente naturale rare sau în procent ridicat, desemnată, reglementată şi gospodărită în sensul atingerii unor obiective specifice de conservare*". În cadrul acestora sunt incluse:

- *parcurile naţionale*, cu funcţie ştiinţifică, turistică şi peisagistică;
- *parcuri naturale*, menite a conserva trăsăturile specifice ale peisajului natural;
- *rezervaţiile naturale*, destinate protecţiei şi conservării unor elemente rare de ordin botanic, zoologic, speologic, forestier, paleontologic, geologic, limnologic etc.

- *rezervaţii ştiinţifice*, destinate cercetărilor ştiinţifice de specialitate şi menţinerii fondului genetic autohton;
- *rezervaţii peisagistice*, menite să păstreze asociaţiile vegetale sau unele forme de relief cu valoare estetică;
- *monumente ale naturii,* care includ specii de plante şi de animale rare sau pe cale de dispariţie, structuri geologice sau forme de relief inedite, răspândite areolar sau punctiform.

Toate aceste entităţi biogeografice şi peisagistice se constituie în materia primă a ***ecoturismului***, un subtip de turism recreativ în expansiune actualmente la scară mondială datorită artificializării continue a peisajului terestru şi a modului de viaţă. Evident, într-o ierarhie instaurată pe criterii valorice, de conţinut atractiv, o importanţă majoră revine parcurilor naţionale şi naturale datorită patrimoniului atractiv pe care îl deţin şi a diversităţii formelor de turism pe care pot să le subvenţioneze.

În regiunea analizată semnalăm prezența următoarelor parcuri naturale și naționale:

- Parcul Național Munții Rodnei, cu o suprafață de 47.202 ha, fiind al doilea parc de acest tip din România. Acesta a fost înființat în 2004 și este administrat de Regia Națională a Pădurilor Romsilva. Parcul se suprapune în întregime Regiunii Nord-Vest, cuprinzând județele Bistrița-Năsăud în proporție de 80% și Maramureș în proporție de 20%. Parcul Național Munții Rodnei este o arie protejată care iese în evidență prin flora foarte numeroasă și diversificată: talpa-ursului (*Heracleum Palmatum*), narcisele din Poiana cu narcise (*narcisssus stellaris*) de pe masivul Saca, bujorul de munte (*Rhododendron kotschyi*) și numeroase specii de plante protejate prin lege, precum floarea de colț (*Leontopodium alpinum*), tisa (*Taxus baccata*), ghintura galbenă (*Gentiana lutea*), sângele-voinicului (*Nigritella rubra*) etc. Pe lângă flora diversificată, turiștii interesați să viziteze Parcul Național Munții Rodnei se pot bucura și de fauna extrem de bogată, precum și de o serie de multe alte obiective, printre care remarcăm: peisajele deosebite din complexele morfologice Ineu (2.279), Pietrosul Rodnei (2.303 m), Galat-Puzdrele (2.048 m, 2.189 m), Omu-Gărgălău (2.134 m, 2.159 m), Bătrâna (1.710 m); văile, lacurile, circurile glaciare, Peștera Izvorul Albastru al Izei de 2,5 km cu cascade și galerii deosebite.
- Parcul Național Călimani datează din anul 2000 şi are o extensiune limitată în cadrul regiunii de Nord-Vest, de numai 5 % din suprafaţa totală. Cele circa 1 230 ha sunt aferente comunei Bistriţa Bârgăului din judeţul Bistriţa-Năsăud.
- Parcul Natural Apuseni are o suprafață de 75.784 ha din care 72% aparţine Regiunii de Nord-Vest (40% județului Cluj şi 32% în județul Bihor), iar 28% judeţului Alba, din Regiunea Centru. Din punct de vedere floristic, parcul deține păduri montane, areale calcaroase, vegetație nordică, specii de lemn specifice luncilor, mlaștini de turbă și un număr însemnat de specii endemice, precum liliacul transilvănean (*Syringa josikaea*), vioreaua (*viola josi*), garofița (*Dianthus julii wolfii*), omagul (*Aconitum calibrotryon ssp. skarisorensis)*, miază-noapte (*Melamphyrum bihariense*) și vulturica (*hieracium pilosella*).
- Parcul Natural Munții Maramureșului - cu o suprafață de 133.418 ha, declarat arie protejată în 2005. Parcul cuprinde o floră și o fauna emblematică pentru Munții Carpați, precum și habitate naturale tradiționale care se află în strânsă legătură cu resursele naturale disponibile.

- Parcul Natural Cefa, situat în Câmpia Crișurilor, cu o suprafață de 5.002 ha. În perimetrul acestuia se regăsesc 3 situri Natura 2000: ROSCI0025 Cefa, ROSCI0387 Salonta și ROSPA0097 Pescăria Cefa – Pădurea Rădvani. Împreună cu cele 3 situri, parcul însumează o suprafață totală de 15.106 ha. Unitățile administrativ-teritoriale peste care se suprapune întreg parcul sunt Cefa, Sînicolau Român, Mădăras, Salonta și Ciumeghiu. Parcul Natural Cefa este administrat din anul 2017 de 3 entități: Asociația pescarilor sportivi Aqua Crisius, Asociația Grupul Milvus și Asociația Agenția de management a destinației Bihor.

În toate ariile protejate de tip parc se pot practica mai multe forme de turism: de recreere, curativ (balnear), ecvestru, agroturismul, ecoturismul.

Parcurile dendrologice s-au format datorită activității umane de cultivare a unor specii de plante, de la cele autohtone, până la cele exotice, dar și adaptarea acestora la clima temperată. În Regiunea Nord-Vest remarcăm:

- parcul dendrologic din Arcalia, județul Bistrița-Năsăud, amenajat la începutul secolului XX și renumit pentru boiodiversitatea deținută prin specii autohtone, dar și floristice rar întâlnite de la stejarul american (*Quercus imbricaia*), molidul caucazian (*Picea orientalis*), bradul argintiu (*Abies concolor*), până la pinul de mătase (*pinus strobes*), locație atractivă pentru elevii și studenții interesați de cercetarea acestor specii dar și de turismul de recreere;
- parcul dendrologic Balc, județul Bihor, declarat monument ocrotit în 1967, cu o suprafață de cca. 15,97 ha, care cuprinde 1.108 arbori din categoria foioaselor, respectiv 763 din categoria coniferelor,
- parcul dendrologic din Oradea, un loc de agrement alcătuit dintr-un alpinariu, un bazin decorativ, un lac cu peste 100 specii de nuferi, o zonă cu diferite specii de arbori, precum și panouri cu informații despre Cetatea Oradea, precum și descrieri cu speciile de arbuști și plante din parc.

Parcurile naționale și naturale, rezervațiile floristice, faunistice, de floră și de faună, peisagistice, forestiere, speologice, geologice, dendrologice au ca scop major ocrotirea speciilor vegetale care contribuie în mod semnificativ la atractivitatea tuturor elementelor componente protejate.

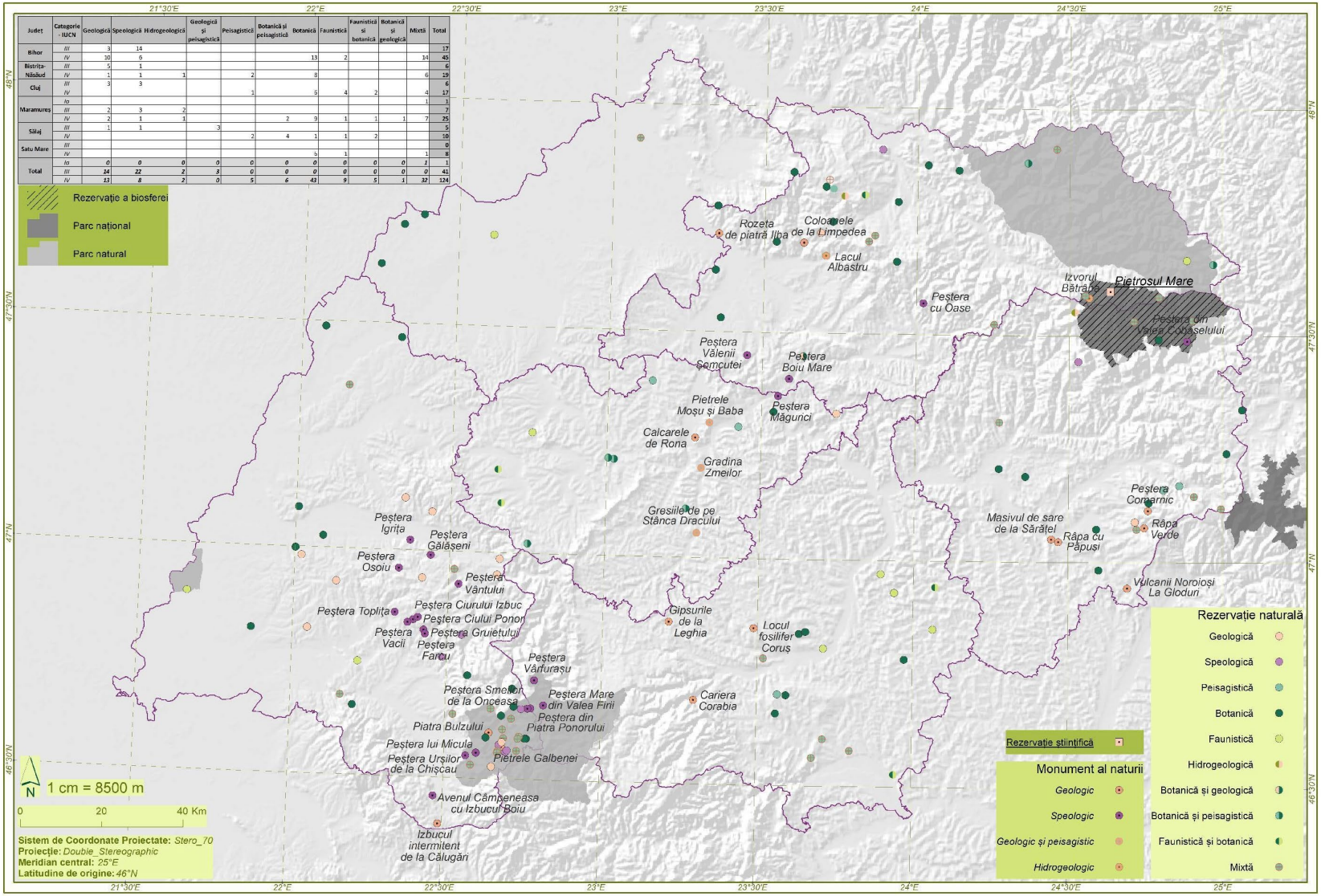

Fig. 34. *Ariile naturale protejate din Regiunea de Nord-Vest*

Tabelul 30. *Arii protejate din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Tipologie	Denumire	Suprafaţa (ha)	Anul înfiinţării	Judeţ
1	**Rezervaţii botanice**	Vârful Buteasa	100	1981	Bihor
2		Molhaşurile din Valea Izbucelor	80	1982	„
3		Padurea Oşorhei	50	1981	„
4		Vârful Cârligaţi	10	1982	„
5		Pârâul Peţea	10	1932	„
6		Dealulu Păcău	8	1981	„
7		Poiana cu narcise de la Goronişte	7	1971	„
8		Coasta Brăiesei	5	1982	„
9		Valea Iadei - Dealul Mare	2	1981	„
10		Turbăriile de la Padiş	1	1981	„
11		Fâneaţa Valea Roşie	1	1981	„
12		Ferice Plai - Hoanca	?	1982	„
13		Fânaţele Crişul Pietros	?	1982	„
14		Poiana Şesul Mogoşenilor	6	1976	Bistriţa-Năsăud
15		La Sărătura - Blajenii de Jos	5	1976	
16		Pădurea Valea Vinului	5	1976	
17		Poiana Saca	5	1976	
18		Şesul Vaii Budacului	5	1976	
19		Piatra Fântânele	5	1976	
20		Piatra Cuşmei	5	1976	
21		Padurea Posmuş	2	1976	
22		Suatu I si II	9.2	1932	Cluj
23		Fânaţele Clujului	1.5	1932	„
24		Valea Morilor	1	1974	„
25		Valea lui Craiu-Fânaţe	1	1932	„
26		Pârâul Dumbrava	0.5	1974	„
27		Molhasul Mare	8	2000	
28		Lacul Morărenilor	20	1977	Maramureş
29		Sălhoi - Zâmbroslavele	5	1977	
30		Mlaştina Poiana Brazilor	4	1977	
31		Mlaştinile Vlăschinescu	2	1977	
32		Tăul lui Dumitru	1	1977	
33		Mlastina Tăul Negru	1	2000	
34		Sanislău – Pişcolţ	60	1982	Satu Mare
35		Dunele de nisip Foieni	10	2000	
36		Tinoavele din Munţii Oaş	3,7	2000	
37		Mlaştina Vermeş	10	2000	
38		Poiana cu narcise Racăş - Hida	1.5	1975	Sălaj
39		Lunca cu lalea pestriţă-Valea Sălajului	10	1975	
40	**Rezervaţii forestiere**	Pădurea Ronişoara	62	1977	Maramureş
41		Pădurea Ocna Şugatag	44	1977	
42		Pădurea Ravna	26	1977	

43		Pădurea Coştiui	0.7	1977	
44		Pădurea cu pini Comja	0,5	2000	
45		Pădurea Crăiasa	44	2000	
46		Codrii seculari Groşii Ţibleşului – Izvorul Şurii; Preluci		UNESCO	
47		Codrii seculari Strâmbu-Băiuţ		UNESCO	
48		Pădurea Runc	68,5	2000	Satu Mare
49		Pădurea Urziceni	38,5	2000	
50		Pădurea La Castani	7,8	2000	Sălaj
51	**Rezervaţii mixte**	Cetăţile Ponorului - Valea Galbenei	491	1955	Bihor
52		Valea Sighiştelului	420.4	1971	
53		Pietrele Boghii	289.2	1971	
54		Defileul Crişului Repede	219.7	1955	
55		Saritoarea Bohodeiului	174.6	1971	
56		Valea Rece	80	1981	
57		Cetatea Rădesei	20	1971	
58		Lacul Cicoş	10	1981	
59		Poiana Florilor	1	2000	
60		Platoul carstic Padiş	39	2000	
61		Depresiunea Bălileasa	?	2000	
62		Vf. Biserica Moţului	3	1981	
63		Platoul carstic Lumea Pierdută	39	1981	
64		Valea Repedea	222	1976	Bistriţa-Năsăud
65		Taul Zânelor	15	1976	
66		Lacul Cetăţele	1	1976	
67		Lacul Zagra	1	1976	
68		Cheile Turzii	104	1938	Cluj
69		Cheile Turenilor	25	2000	
70		Cheile Baciului	3	2000	
71		Sărăturile şi Ocna Veche	10	2000	
72		Cornu Nedeii - Ciungii Bălăsinii	800	1977	Maramureş
73		Creasta Cocoşului	50	2000	
74		Dealul Solovan	1	2000	
75		Rozeta de piatră Ilba	0,5	2000	
76		Poiana cu narcise Tomnatic-Săhleanu	100	2000	
77		Arboretul de castan de la Baia Mare	500	1977	
78		Peştera Izvorul Albastru al Izei	100	1977	
79		Mlaştina Iezerul Mare	5	2000	
80		Defileul (Cheile) Lăpuşului	25	2000	
81		Cursul inferior al râului Tur	6 212	2000	Satu Mare
82		Balta Cehei	36	1975	Sălaj
83		Stejărişul de baltă Panic	1,7	2000	
84		Grădina Zmeilor	3	2000	
85		Mlaştinile de la Iaz	10	2000	
86		Pădurea Lapiş	430	2004	

87	**Rezervaţii paleontologice**	Gruiul Pietrii	1	1981	Bihor
88		Calcarele de la Miheleu	1	1981	
89		Dealul Şomleu	1	1971	
90		Calcarele de la Tăşad	1	1971	
91		Valea Lionii - Pestiş	1	1971	
92		Brusturi - Cornet	1	1981	
93		Valea Crişului - Bratca	1	1971	
94		Corniţel	0.5	1981	
95		Peştera Meziadului	1	1971	
96		Pădurea Rădvani	50	1981	
97		Izvoarele Răbăgani	1	1981	
98		Râpa Mare - Budacu de Sus	1	1976	Bistriţa-Năsăud
99		Locul fosilifer Coruş	2	2000	
100		Rezervaţia fosiliferă Chiuzbaia	50	1977	Maramureş
101	**Rezervaţii geologice**	Groapa Ruginoasa - Valea Seacă	20,4	1981	Bihor
102		Groapa de la Barsa	30	2000	
103		Izbucul de la Călugari	14,4	1971	
104		Pietrele Galbenei	6,3	1981	
105		Piatra Bulzului	1,4	1981	
106		Piatra Corbului	5	1976	Bistriţa-Năsăud
107		Masivul de sare Sărăţel	5	1976	
108		La Gloduri	2	1976	
109		Râpa cu păpuşi	2	1976	
110		Zavoaiele Borcutului	1	1976	
111		Cariera Corabia	0.5	1966	Cluj
112		Gipsurile de la Leghia	1	2000	
113		Lacul Albastru	0.5	1977	Maramures
114		Calcarele de la Limpedea	3	2000	
115		Cheile Babei	15	2000	
116		Cheile Tătarului	15	2000	
117		Calcarele Rackoczi (Rona)	?	1975	Sălaj
118		Pietrele Moşu şi Baba	1	1975	
119		Stânca Dracului	1	1975	
120	**Rezervaţii speologice**	Av. Câmpeneasca - Izbucul Boiu	1	1981	Bihor
121		Gheţarul Focul Viu	1	1981	
122		Peştera Osoiu	1	1981	
123		Peştera Urşilor	1	1981	
124		Peştera Ciur-Izbuc	1	1971	
125		Peştera Ciur-Ponor	1	1981	
126		Peştera cu Apa din Valea Leşului	1	1971	
127		Peştera Vântului	1	1971	
128		Peştera Miculii	1	1981	
129		Peştera de la Galaseni	1	1981	
130		Peştera de la Vadu-Crisului	1	1955	

131		Avenul Borţig	1	1981	
132		Peştera Izovrul Tăuşoarelor	70	1976	Bistriţa-Năsăud
133		Peştera Vârfurașul	1	1974	Cluj
134		Peştera Mare din Valea Firei	5	2000	
135		Peştera Piatra Altarului	2	2000	
136		Peştera Vălenii Şomcutei	5	1977	Maramureş
137		Peştera cu Oase	0.5	1977	
138		Peştera Boiu Mare	0,5	2000	
139		Peştera Măgurici	1	2004	Sălaj
140	**Rezervaţii zoologice**	Balta Morii - Cristur	0.5	1976	Bistriţa-Năsăud
141		Valea Legiilor	20	1966	Cluj
142		Stufărișurile de la Sic	2	1974	
143		Lacul Ştiucilor	26	2000	
144	**Rezervaţii peisagistice**	Valea Cormaia	50	1976	Bistriţa-Năsăud
145		Cheile Bistriţei Ardelene	50	1976	“
146		Stâncile Tătarului	25	1976	“
147		Făgetul Clujului	10	1974	Cluj
148	**Rezervaţii ştiinţifice**	Pietrosul Mare	3.3	1932	Maramureş
149		Piatra Rea	409	2000	“
150	**Parcuri Naţionale**	Munţii Rodnei	47 202	2004	Maramureş/Bistriţa-Năsăud
151		Munţii Călimani	1 230	2000	Bistriţa-Năsăud
152	**Parcuri Naturale**	Munţii Apuseni	75 784	1990	Bihor/Cluj
153		Munţii Maramureşului	133. 418	2005	Maramureş
154		Cefa	5 002	2010	Bihor

Sursa: Ministerul Mediului, Academia Română

Rezervaţiile naturale pot fi părţi constituente ale parcurilor naturale şi naţionale menţionate dar şi entități spaţiale individualizate de sine stătător în teritoriu. Diversitatea lor reflectă, pe de o parte, complexitatea deosebită a peisajului regional, iar pe de altă parte valenţele atractive multiple pe care acesta le posedă.

2. RESURSELE TURISTICE ANTROPICE

Alcătuiesc a doua grupare majoră de obiective turistice, rezultate prin contribuţia exclusivă a factorului uman de-a lungul evoluţiei sale pe scara ascendentă a civilizaţiei. Din preistorie până astăzi, individul şi comunităţile au creat bunuri şi mijloace menite a le satisface necesităţile de ordin material şi spiritual, începând de la cele aferente supravieţuirii şi continuând cu realizările şi manifestările de sorginte cultural-artistică. Un mare număr de elemente create de om în devenirea sa istorică relevă, prin vechime, dimensiune, fizionomie, unicitate sau funcţiile îndeplinite o atractivitate turistică certă. Astfel, în strânsă corelaţie cu funcţia iniţială îndeplinită, întâlnim următoarele grupe principale de obiective antropice: istorice, religioase, culturale, etnografice, economice şi comemorative.

2.1. SITURILE TURISTICE ISTORICE

Locuirea continuă a teritoriului aferent Regiunii de Nord-Vest încă din paleolitic a îmbogăţit zestrea sa materială cu o mare varietate de edificii având ca scop primordial considerente de ordin strategic, funcţile de apărare şi habitaţională asociindu-se permanent. Deoarece factorul timp are, pe lângă atribute pozitive, concretizate în diversificarea şi amplificarea realizărilor antropice, şi efecte negative, în sensul distrugerii voite sau nevoite a unor astfel de construcţii, inventarierea noastră va avea în vedere acele obiective care, in integrum sau prin vestigiile lor, pot fi identificate în teren, adică percepute direct şi „admirate” de către masa de vizitatori.

Din rândul obiectivelor istorice fac parte castrele romane, cetăţile, castelele (conacele) şi palatele.

2.1.1. Castrele romane

Castrele romane erau așezări militare pentru protecția granițelor imperiului roman și a marilor artere de comunicație (drumurile imperiale) lângă care se dezvoltau și așezări civile. Cuprindeau elemente de fortificații (turnuri, valuri de pământ, ziduri) dar și areale cu locuințe, temple și alte dotări publice (ex: amfiteatre). Acestea erau de două tipuri, castre de legiune de mari dimensiuni (cum este cel de la Potaissa, Turda – 23 ha) și castre pentru trupe auxiliare. După retragerea romanilor din Dacia, acestea s-au ruinat treptat, lucru la care a contribuit și extragerea materialului de construcție și folosirea lui la ridicarea altor edificii de-a lungul secolelor următoare. În regiunea de Nord-Vest au fost identificate 14 castre, dar de interes turistic sunt doar cele care au fost excavate, amenajate și prezintă o extindere spațială mai mare. Acestea prezintă interes pentru turismul cultural din perspectiva cunoașterii istorice.

Tabelul 31. *Castrele romane din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Valori	Observații
1	**Potaissa** Castrul legiunii V Macedonica de la	**Turda** "Dealul Viilor-Cetăţii”	sec. II - III p. Chr.	Monument istoric de interes național (CJ-I-s-A-07208). Cuprinde castrul și o	Proiect de amenajare turistică prin POR 2014-2020

	Potaissa			necropolă din perioada romană	
2	**Buciumi** Castru şi vicus militar	**Buciumi**; comuna BUCIUMI, "Grădişte", la 500 m NV de centrul satului	sec. II - III p. Chr	Monument istoric de interes național (SJ-I-s-A-04862)	Amenajare turistică prin proiectul „Circuitul castrelor romane din Sălaj”
3	**Porolissum** Ansamblul arheologic Porolissum	Jac-Moigrad-Porolissum; Comuna Creaca-Mirşid, "Pomet”	sec. II - IV p. Chr.	Monument istoric de interes național (SJ-I-s-A-04909). Cuprinde castrul roman Porolissum, un amfiteatru roman, orașul roman Porolissum, templul lui Liber Pater, un complex de cult dedicat lui Jupiter Dolichenus și porțiuni de drum roman	Amenajare turistică prin proiectul „Circuitul castrelor romane din Sălaj”
4	**Ilişua** Situl arheologic	Ilişua; comuna Uriu, punct "Vicinal”, pe malul stâng al râului Ilişua	sec. II - III p. Chr.	Monument istoric de interes național (BN-I-s-A-01354). Cuprinde castrul, thermele castrului, vicus-ul militar	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

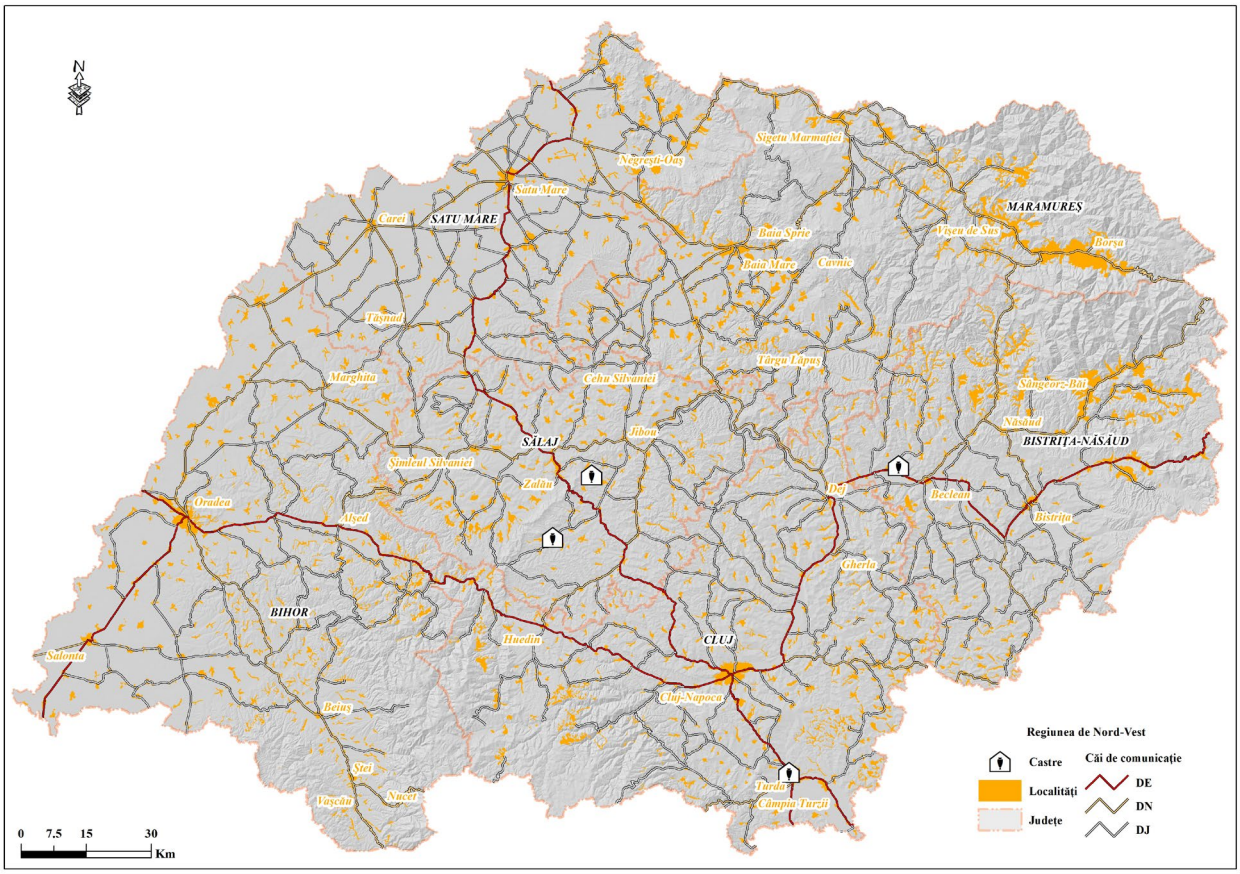

Fig. 35. *Castrele romane din Regiunea de Nord-Vest*

2.1.2. Cetăţile

Cetățile reprezintă obiective cu caracter strategic, de apărare a teritoriului și populației. Din această cauză se remarcă prin elemente constructive ca zidurile, donjoanele, șanțurile de apărare, porți de intrare monumentale și solide. Acestea au evoluat de-a lungul timpului, de la simple locuri întărite până la fortificații ample care închideau în interiorul acestora orașe, cum a fost cazul cu Bistrița sau Cluj-Napoca, în secolele XIV-XVII. Datorită rolului lor în activitatea de apărare elementele de fortificații au avut de suferit distrugeri repetate. Totodată, pe măsura extinderii spațiale a orașelor, fortificațiile trebuiau extinse și ele (pe teritoriul orașului Cluj-Napoca pot fi identificate două incinte fortificate). În secolul XVII apare o nouă generație de cetăți, de tip stelat (Vauban), pentru a rezista mai bine atacurilor de artilerie (ex: Cetatea Oradea), până când și acestea și-au pierdut rostul ca urmare a evoluției tehnicilor războiului.

În prezent, starea de conservare a cetăților este profund afectată. Există și excepții, cazuri în care cetăți sau părți din fortificații au fost restaurate și utilizate pentru activități culturale și turism. Pentru turism, cetățile prezintă interes atât ca obiective turistice unice cât și prin faptul că se pot constitui drept motiv și/sau cadru pentru manifestări culturale de tipul festivalurilor și a târgurilor.

În teritoriul analizat arheologii și istoricii au identificat un număr mare de cetăți și elemente de fortificații dintre care pentru acest inventar au fost selectate 25 elemente care prezintă interes din punct de vedere turistic (sunt vizibile în peisaj, prezintă elemente de fortificație identificabile și sunt accesibile publicului – pe baza acestui criteriu a fost exclusă Cetatea Martinuzzi din Gherla, azi închisoare).

Tabelul 32. *Cetățile din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Valori	Observații
1	Cetatea Oradea	Oradea, Piaţa Emanuil Gojdu 41, jud. Bihor	sec. XVI, XVII, XVIII	Monument istoric de interes național (BH-II-a-A-01052). Cuprinde: Palatul princiar (sec. XVIII), Biserica romano-catolică (1775), Incinta interioară (sec. XVII - XVIII), Bastioanele cetăţii (1569 – 1618), Zid de incintă, şanţul cetăţii şi contraescarpă (1569 – 1618)	Reabilitată și introdusă în circuitul turistic
2	Turnul Ciunt din Salonta (Donjon)	Salonta, Piaţa Libertăţii 4, jud. Bihor	sec. XVI	Monument istoric (BH-II-m-B-00997) Muzeul memorial Arany Janos	Amenajat pentru turism
3	Donjonul Cheresig	Comuna Toboliu, Cheresig, Extravilan, jud. Bihor	sec. XIII - XIV	Monument istoric de interes național (BH-II-m-A-01133)	Ruine neamenajate
4	Cetatea Biharia	Comuna Biharia, Biharia, Str. Cetăţii 59, jud. Bihor	sec. IX - X	Monument istoric de interes național (BH-I-s-A-00951)	Amenajare minimă
5	Cetatea Şinteu - "Piatra Şoimului"	Aleşd, localitate componentă Peştiş, Extravilan, jud. Bihor	sec. XIII	Monument istoric (BH-I-s-B-00988)	Ruine neamenajate
6	Cetatea Korniş-Pomezeu	Comuna Pomezeu, Pomezeu, 18, jud.	sec. XV - XVI	Monument istoric (BH-II-a-B-01186)	Ruine neamenajate

		Bihor			
7	Cetatea Adrian, Sălard	Comuna Sălard, Sălard, Extravilan	sec. XIII	Monument istoric (BH-II-s-B-01198)	Ruine neamenajate
8	Cetatea Finișului	Comuna Finiș, Finiș, Extravilan, jud. Bihor	sec. XIII - XIV	Monument istoric (BH-I-s-B-00964)	Ruine neamenajate
9	Turnul de la "Portus Crisy" ("Vama sării" sau "Casa zmăului")	Vadu Crișului, Comuna Vadu Crișului, în defileul de la Vad, jud. Bihor	sec. XIII	Monument istoric (BH-II-m-B-01223)	Ruine neamenajate
10	Turnul Dogarilor Bistrița	Bistrița, Str. Dogarilor 18, jud. Bistrița-Năsăud	1465 - 1575	Face parte din monument istoric de interes național (BN-II-a-A-01479) - elemente de fortificație ale cetății medievale Bistrița	Reabilitat și introdus în circuitul turistic
11	Cetatea Ciceului	Comuna Ciceu – Mihăiești, Ciceu – Corabia, Extravilan, jud. Bistrița-Năsăud	1294, demantelată în 1544	Monument istoric de interes național (BN-II-m-A-01630)	Ruine neamenajate
12	Fragment din zidul orașului medieval Cluj	Cluj-Napoca, Str. Potaissa 1-3, jud. Cluj	sec. XV	Monument istoric de interes național Fragmente din fortificațiile orașului medieval Cluj (CJ-II-a-A-07242)	
13	Turnul Pompierilor, Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Str. Tipografiei 17, jud. Cluj	1405, partea superioară sec. XIX	Monument istoric de interes național Fragmente din fortificațiile orașului medieval Cluj (CJ-II-a-A-07242)	În curs de reabilitare
14	Bastionul Croitorilor, Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Str. Baba Novac 35, jud. Cluj	sec. XV - XVII, ref.sec. XIX	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07271) Centru de Cultură Urbană	Amenajat pentru turism și activități culturale
15	Cetățuia Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, jud. Cluj	Sec. XVIII	Monument istoric de interes național (CJ-II-a-A-07240)	
16	Cetatea Bologa	Comuna Poieni, sat Bologa, extravilan, jud. Cluj	sec. XIII - XV	Monument istoric CJ-II-m-B-07533	Amenajare în curs
17	Cetatea Dăbâca	Comuna Dăbâca, sat Dăbâca, jud. Cluj	sec. IX – XI, sec. XII - XIV	Monument istoric de interes național (CJ-I-s-A-07027).	Amenajare minimă
18	Cetatea Liteni	Comuna Săvădisla, sat Liteni, extravilan, jud. Cluj	sec. XI - XVII	Monument istoric de interes național (CJ-I-s-A-07090).	Ruine neamenajate
19	Bastionul Măcelarilor (Turnul de Muniții) , Baia Mare	Baia Mare, Str. Izvoarelor 2, jud. Maramureș	sec. XIV - XV	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04431). Face parte din sistemul de fortificații medievale ale orașului Baia Mare	Reabilitat și introdus în circuitul turistic
20	Cetatea Chioarului	Berchezoaia, Comuna Remetea Chioarului, jud. Maramureș	sec. XIII - XVIII	Monument istoric de interes național (MM-I-s-A-04369)	Ruine neamenajate
21	Cetatea Károlyi, Ardud	Ardud, Str. Cetății, 32, jud. Satu Mare	1481, reconstruit 1730	Monument istoric de interes național (SM-II-a-A-05261)	Restaurată și introdusă în circuitul turistic
22	Cetatea Báthory,	Șimleu Silvaniei, Str. Bathory	a doua jum.sec.	Monument istoric de interes național (SJ-II-a-A-05126). Cuprinde Bastioane, Zid de incintă,	Ruine parțial amenajate

	Șimleu Silvaniei	Stefanus 1, jud. Sălaj	XVI	Poartă	
23	Cetatea Cheud (Cetatea Aranyos)	Comuna Năpradea, Cheud, extravilan, jud. Sălaj	sec. XIII - XVI	Monument istoric (SJ-I-s-B-05036)	Ruine neamenajate
24	Cetatea Almaşului	sat Almaşu, Comuna Almaşu, extravilan, jud. Sălaj	sec. XIII, ref. 1627	Monument istoric de interes național (SJ-II-a-A-05009)	Ruine neamenajate
25	Cetatea Valcăului	Comuna Valcău de Jos, Subcetate, extravilan, jud. Sălaj	sec. XIII - XVII	Monument istoric (SJ-II-a-B-05116)	Ruine neamenajate

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

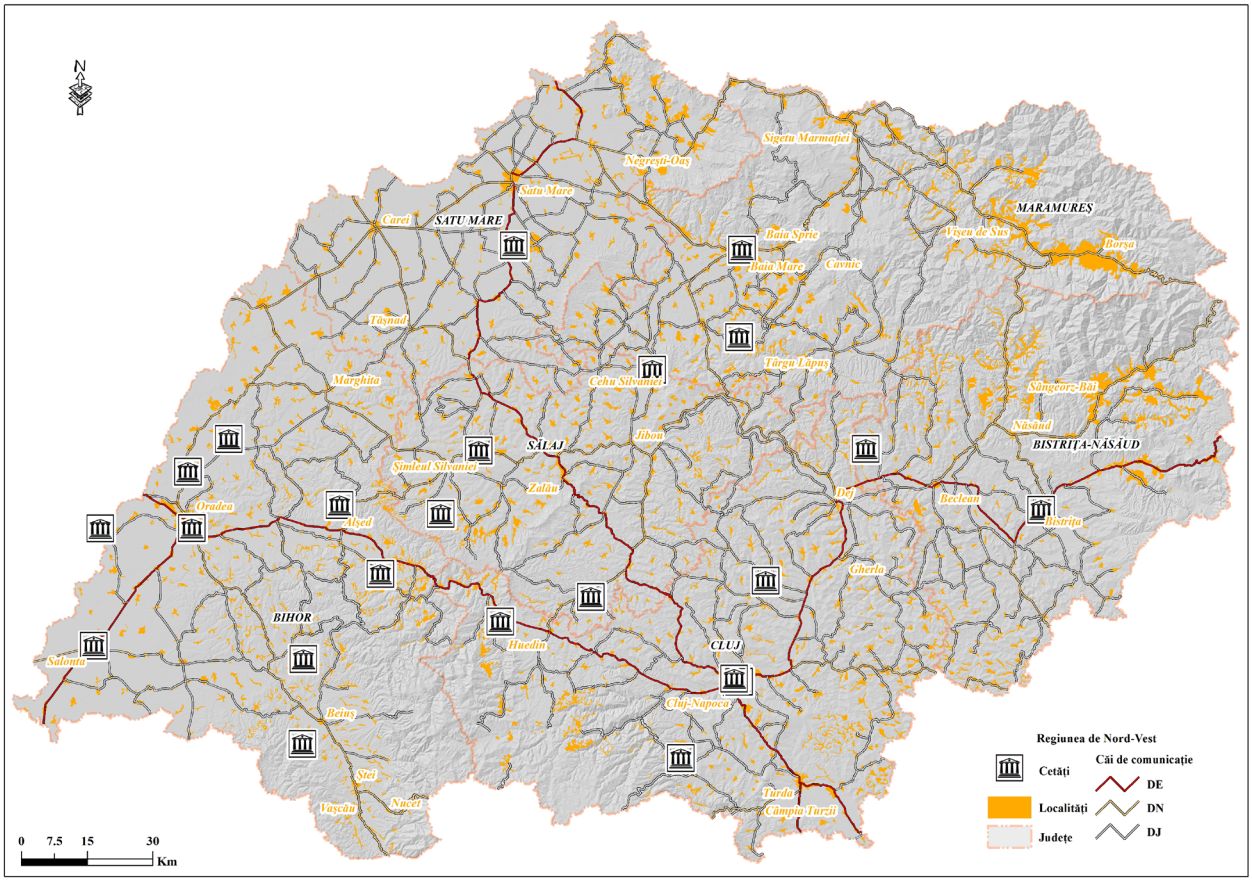

Fig. 36. *Cetățile din Regiunea de Nord-Vest cu vocație turistică*

2.1.3. Castelele, conacele și palatele

Castelele și conacele sunt clădiri de mari dimensiuni, predominant în zona rurală, a căror funcție inițială a fost de locuire sau de agrement (castele de vânătoare, reședințe de vară). Cea mai mare parte dintre cele care se mai păstrează până în prezent au fost construite la sfârșitul secolului XVIII-începutul secolului XX. Prezența lor în teritoriul analizat se datorează, în principal, nobilimii maghiare. Mai noi sau mai vechi, de diverse tipuri și stiluri, ele exprimau puterea, averea și gustul acestor mari moșieri. Prin monumentalitatea construcțiilor, datorită faptului că sunt înconjurate de

parcuri, grădini și anexe gospodărești reprezintă un punct de atracție în mediul rural unde se evidențiază printre celelalte clădiri. De altfel, unele dintre grădinile acestor reședințe nobiliare, fie cu aspect dendrologic fie ca parc istoric pot constitui o resursă pentru practicarea turismului peisager.

Naționalizarea din 1948 a afectat castelele și conacele care au trecut în proprietatea statului. Cu această ocazie au primit alte funcții, multe dintre ele devenind sedii ale unităților agricole centralizate (CAP, IAS), dispensare medicale, magazine sătești, spitale, tabere de copii etc. Chiar dacă organizarea spațiului interior și amenajările interioare au fost afectate de această schimbare a funcției, clădirile au fost întreținute la un nivel de bază, care a permis menținerea integrității acestora și păstrarea în stare bună a zidurilor și acoperișurilor (uneori, chiar a ușilor, ferestrelor și a unor piese de mobilier). După 1990 o parte însemnată din castele și conace au rămas fără funcționalitate și au început să se degradeze. Procesul de retrocedare, adesea îndelungat și sinuos, a contribuit și mai mult la degradarea unora dintre ele (multe nu au mai fost întreținute de noii proprietari – Conacul Dravecsky din comuna Tarcea, Castelul Lovassy din comuna Batăr, ș.a.), dar și la renovări spectaculoase (ex: Castelul Schilling din Corneni). Pentru cele aflate în proprietate publică fondurile europene reprezintă o oprtunitate foarte mare de a le pune în valoare (ex: castelul Banffy din Răscruci).

Conacele și castelele prezintă importanță pentru turismul cultural din perspectiva cunoașterii istorice pe care o prilejuiesc, dar și a elementelor de arhitectură și a decorațiunilor interioare pe care le prezintă. Multe dintre ele se pretează pentru muzee și spații expoziționale (ex. Castelul Karoly din Carei). Utilizarea drept spațiu pentru manifestări culturale și/sau educative de tipul festivalurilor și a școlilor de vară contribuie la crearea unei noi funcții pentru unele dintre castelele acum aflate în ruină (ex: Castelul Banffy din Bonțida).

Conform *Listei Monumentelor Istorice (2015),* rezultă un număr mare de astfel de structuri, toate sunt importante din punct de vedere istoric, dar nu toate prezintă și interes turistic regional (cel puțin nu la momentul actual). Unele conace, de dimensiuni mai reduse și cu posibilități de amenajare mai restrânse, prezintă interes în special pentru turismul local. Anumite castele și conace, în ciuda arhitecturii interesante și a potențialului turistic, sunt inaccesibile publicului larg având multe dintre ele și un regim de proprietate privat, motiv pentru care nu reprezintă destinații turistice în momentul de față: Conacele Banffy din Borșa și Pongraz din Cadea Mare sunt spitale de psihiatrie, Castelul Mikes din Săvădisla este sanatoriu TBC, Castelul Bethlen-Batthány din Aleșd este spitalul orașului, Castelul Josika din Moldovenești, Castelul Schilling din Corneni și Castelul Zsombory din Zimbor sunt locuințe personale. Mai accesibile publicului sunt castelele transformate în mănăstiri (Castelul Zichy din Aleșd, Castelul din Dobric) sau sedii ale primăriilor (Castelul Csaky din Marghita, castelul Bethlen Pal din Beclean). În tabelele de mai jos sunt listate castelele și conacele care prezintă interes turistic prin funcție (sunt muzee, case memoriale), aspect (monumentalitate, detalii arhitecturale, integrare în peisaj), importanță istorică, accesibilitate și situare în proximitatea unor alte obiective turistice (de care pot fi legate într-un circuit turistic).

Tabelul 33. *Castele și conace din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Valori	Observații
Județul Bihor					
1.	Castelul Degenfeld-Schomburg din Balc	Comuna Balc, sat Balc, Str. Petöfi Sandor 51	1896	Monument istoric (BH-II-m-B-01101) cu fațadă spectaculoasă	Neutilizat Proiect pentru aquaparc
2.	Conacul Komarony din Otomani	Comuna Sălacea, sat Otomani, 32bis	sec. XVIII	Monument istoric (BH-II-m-B-01180) Muzeu și centru de informare asupra habitatelor naturale din zonă	Restaurat parțial printr-un program de cooperare transfrontalieră
3.	Castelul Stubenberg din Săcueni	Săcueni, Str. Calea Muncii Nr. 1	între sec. XV–XX	LMI BH-II-m-B-01195 Ansamblu arhitectural	În proces de restaurare (funcție socială)
4.	Castelul de vânătoare Zichy din Gheghie	Comuna Auşeu, sat Gheghie, 64	1860, extins si ref. fațada la înc.sec. XX	Monument istoric de interes local (BH-II-m-B-01151) Fațade spectaculoase	neutilizat
5.	Castelul Zichy, Diosig	Comuna Diosig, sat Diosig, Str. Argeşului 13	1701, sec. XIX	Monument istoric (BH-II-m-B-01142) Muzeu habitate naturale din zonă, ocupații tradiționale	Restaurat parțial printr-un program de cooperare transfrontalieră
6.	Castelul Zichy, Aleșd	Aleșd, Poiana Florilor	1891	Monument istoric (BH-II-A-B-01095) Arhitectură deosebită	mănăstire
7.	Conacul Roxin din Șimian	Comuna Șimian, sat Șimian, 50	Sec. XX	Casă memorială și muzeu. În aceeași comună se mai găsesc alte patru conace datând de la sfârșitul sec. XIX, înc. sec. XX	
8.	Castelul din Sânmărtin (fosta mănăstire premonstratensă)	Comuna Sânmartin, sat Sânmartin, Bd. Felix 106	1784	Monument istoric de interes local (BH-II-m-B-01203). În apropiere de Băile Felix	
Județul Bistrița-Năsăud					
9.	Castelele Bethlen din Beclean	oraș Beclean Aleea Ghiocelului 6-8 și Piaţa Libertăţii 2	a doua jum.sec. XVIII, sf. sec. XIX	Monumente istorice (BN-II-m-B-01615, BN-II-m-B-01616, BN-II-a-A-01617) Muzeul Vânătorii	Funcția principală este comunitară (primăria Beclean și Liceul Agricol)
10.	Castelul Teleki din Posmuș	comuna Șieu, sat Posmuș, 12	sec. XVIII - XIX	Monument istoric de importanță națională (BN-II-a-A-01685). Ansamblu format din mai multe corpuri de clădiri și parc (stejar de 500 ani). În apropiere Castelul Rakoczy Șieu - monument istoric de importanță națională, în prezent Școala de Arte și Meserii Șieu (BN-II-m-A-01710) și Pădurea Posmuș (zadă).	În proces de restaurare prin POR 2014-2020
11.	Castelul Bethlen din Arcalia	comuna Şieu-Măgheruș, sat Arcalia, 132	1800	Monument istoric de importanță națională (BN-II-a-A-01614). Ansamblul	În proprietatea UBB Cluj

				cuprinde castelul și parcul dendrologic. Singurul castel în stil maur-bizantin din Transilvania	
12.	Castelul Lázár din Sărata	municipiul Bistrița, localitatea componentă Sărata, 204	sec. XVIII, XIX	Monument istoric (BN-II-m-B-01695) Situat aproape de obiectivele turistice din Bistrița	
13.	Conacul Hye din Ilișua	comuna Uriu, sat Ilișua, 268	sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01662). în apropiere castrul roman de la Ilișua și Conacul Torma din Cristeștii Ciceului, monument istoric (BN-II-m-B-01641)	
14.	Castelul Teleki din Comlod	Comuna Milaș, sat Comlod 35	1756	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01631). Construcție reprezentativă pentru barocul transilvănean, cu o puternică tentă rurală.	Proprietate CJ BN
15.	Castelul Banffy de la Urmeniș	Comuna Urmeniș, sat Urmeniș, 205-206	1638	Monument istoric de importanță națională (BN-II-a-A-01724).	
Județul Cluj					
16.	Conacul Octavian Goga din Ciucea	Comuna Ciucea, sat Ciucea, Nr. 5	sfârșitul secolului al XIX-lea	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-a-A-07568). Face parte dintr-un ansamblu care mai cuprinde parcul, o biserică și mausoleul soților Goga. Muzeu	
17.	Conacul Banffy din Răscruci	Comuna Bonțida, sat Răscruci; Str. Principală 484	sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-a-A-07742). S-au păstrat până în prezent amenajări interioare și o parte din piesele de mobilier originale.	În proces de restaurare prin POR 2014-2020
18.	Castelul Banffy din Bonțida	Comuna Bonțida, sat Bonțida, 152-154	1652, amplif. 1750 - 1850	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-a-A-07534). Cel mai mare ansamblu din Transilvania (cuprinde mai multe corpuri de clădiri cu diverse funcții și un zid de incintă) Manifestări educaționale și culturale (școli de vară, festivalul Electric Castle)	În proces de restaurare
19.	Castelul Rákóczi-Bánffy din Gilău	Comuna Gilău, Sat Gilău; Str. Principală, nr.719	sec. XV - XIX	Monument istoric (CJ-II-a-B-07673). Face parte dintr-un ansamblu cu mai multe clădiri și anexe și un parc. Urmele unui castru roman sunt vizibile în parcul castelului.	În proces de restaurare prin POR 2014-2020
20.	Castelul Kemény-	Comuna Luna, sat	sec. XVIII	Monument istoric (CJ-II-m-	Degradat

	Bánffy din Luncani	Luncani, 402		B-07697)	
21.	Castelul Kornis din Mănăstirea (Castelul cu unicorni)	Comuna Mica, sat Mănăstire, 160-161	1512, ref. sec. XIX	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-a-A-07704). Ansamblu arhitectural format din mai multe clădiri și parc	Parțial în ruină
22.	Runiele Castelului Haller din Copleni (Castelul cu scoici)	Comuna Căieşu, sat Coplean, 67	sec. XVIII	Monument istoric (CJ-II-m-B-07576). Decorațiuni ale fațadei în stil roccoco executate de sculptorul transilvănean Anton Schuchbauer. În apropiere urmele castrului roman de la Căşeiu	ruinat
23.	Turnul de vânătoare al castelului Teleki din Luna de Jos	Comuna Dăbâca, sat Luna de Jos, 17	sec. XVIII	Monument istoric (CJ-II-a-B-07692). Formă arhitecturală deosebită	degradat
Județul Maramureș					
24.	Castelul Teleki din Coltău	Comuna Coltău ,sat Coltău, 35	1740 - 1780	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04446) Muzeu Petőfi Sándor Aproape de Baia Mare (10 km)	În proces de restaurare prin POR 2014-2020
25.	Castelul Blomberg din Gârdani	Comuna Gârdani, sat Gârdani, 457	sec. XIX	Monument istoric (MM-II-m-B-04578) Arbore de Ginko Biloba, monument al naturii	Restaurat parțial
26.	Castelul Geza Teleki din Pribilești	Comuna Satulung, sat Pribileşti, 60	sf. sec. XIX	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04609) Aproape de Baia Mare (17 km)	degradat
27.	Castelul Teleki din Satulung	Comuna Satulung sat Satulung, 379	1740 - 1780	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04629). Ansamblu format din castel, anexe și parc Aproape de Baia Mare (17 km)	Renovat parțial (proprietate privată)
28.	Castelul Apaffi din Coștiui	Comuna Rona de Sus, sat Coştiui, 85	sec. XV - XVIII	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04557) Fost sediu al conducerii minei de sare. Istorie interesantă	
Județul Satu Mare					
29.	Castelul Károlyi din Carei	oraş Carei Piaţa 25 Octombrie, 1	1794, ref.1894	Monument istoric de importanță națională (SM-II-a-A-05280). Ansamblul cuprinde castelul și un parc dendrologic. Muzeu cu 4 expoziții permanente (Castelul de altădată, Mobilier de epocă, Trofee de vânătoare din Africa și Figuri de ceară),	Renovat prin fonduri europene

				spații pentru expoziții temporare și manifestări culturale	
30.	Castelul Wesselenyi din Hodod	Comuna Hodod, sat Hodod, Str. Principală 164	sec. XVIII	Monument istoric (SM-II-a-B-05313) Mai păstrează decorațiunile baroce ale fațadei, tâmplăria și obloanele și unele decorațiuni originale pe interior	
31.	Conacul Degenfeld, Hodod	Comuna Hodod, sat Hodod, Str. Principală 199	sec. XVIII	Monument istoric (SM-II-a-B-05314). Activități culturale - tabere de creație	Parțial renovat
32.	Castelul Vécsey din Livada	oraş Livada Str. Oaşului 5	1760	Monument istoric (SM-II-m-B-05326)	
33.	Ruinele castelului Lónyai	Comuna Medieşu Aurit, sat Medieşu Aurit; str. Principală 157A	1620 - 1657	Monument istoric de importanță națională (SM-II-a-A-05332) Spectacole și concerte	
34.	Castelul Cserey – Fischer din Tășnad	oraş Tășnad Str. Lăcrămioarelor 14	1771	Monument istoric (SM-II-m-B-05359) Muzeul orășenesc	
Județul Sălaj					
35.	Castelul Wesselényi din Jibou	oraş Jibou Str. Wesselenyi Miklos 18	1779 - 1810	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-a-A-05075). Situat lângă Grădina Botanică din Jibou	
36.	Castelul Béldy din Jibou	oraş Jibou, Str. Stejarilor 199	înc. sec. XX	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-a-A-05076).	Proprietatea CJ SJ – proiect de reabilitare si amenajare turistică
37.	Castelul și conacul Banffy din Nușfalău	Comuna Nuşfalău, sat Nuşfalău, Str. Banffy Baro Ianos 3	sec. XVIII	Castelul este monument istoric (SJ-II-a-B-05088), iar conacul este neclasificat	
38.	Castelul Bethlen din Dragu	Comuna Dragu, sat Dragu, 329	sec. XVIII - XIX	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-a-A-05052).	Primăria are în lucru un studiu de fezabilitate pentru renovare și introducere în circuitul turistic
39.	Ruinele castelului Bay din Treznea	Comuna Treznea, sat Treznea, 245	sf. sec. XIX	Monument istoric (SJ-II-m-B-05134) Importanță istorică În apropiere, monumentul martirilor din Treznea	Foarte degradat, propus pentru eliminare de pe lista monumentelor istorice
40.	Ruinele Castelului Haller din Gârbou	Comuna Gîrbou, sat Gîrbou, 203	mijl.sec. XVIII	Monument istoric (SJ-II-a-B-05055)	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Fig. 37. *Castele și conace reprezentative din Regiunea de Nord-Vest: castelul Banffy din Bonțida (stânga sus), castelul Banffy din Răscruci (dreapta sus), conacul Zsombory din Zimbor (stânga jos) și castelul Bethlen din Arcalia (dreapta jos)*

Orașele care au o existență multiseculară se remarcă adesea prin prezența unor clădiri istorice din diverse epoci, cu stiluri arhitectonice variate și diferite de cele din prezent. Grupate în jurul nucleului medieval (o piață și o biserică reprezentativă) se găsesc locuințe ale aristocrației regionale sau locale din veacurile trecute, case ale meșteșugarilor organizați în bresle, clădiri administrative religioase și laice. Acestea formează ansambluri arhitecturale creând un peisaj urban unitar, cu mare atractivitate turistică (ex: Cluj-Napoca, Oradea, Bistrița). Dincolo de aerul unitar pe care îl degajă astfel de ansambluri, unele dintre aceste clădiri se remarcă prin aspect, prin funcție sau prin istoric, fapt care le evidențiază și le recomandă ca obiective turistice de sine stătătoare. Așa sunt **palatele** (clădiri de mari dimensiuni, cu arhitectură maiestuoasă, cu fațade mai mult sau mai puțin ornate, în funcție de curentele artistice ale epocilor în care au fost construite) și unele case cu aspect și istoric deosebit (ex: Casa argintarului din Bistrița, Casa Matia din Cluj, Casa Iancu de Hunedoara din Baia Mare etc.).

În orașele mai mici cu tentă rurală mai puternică, ansamblurile de arhitectură sunt mai reduse și adesea mai fragmentate, fapt pentru care și clădirile reprezentative sunt mai puține, iar în zona rurală propriu-zisă de obicei lipsesc cu totul. Totuși, edificii cu arhitectură deosebită pot să apară și aici (ex: Hotelul Grăniceresc din Prundu Bârgăului). De interes turistic sunt și satele săsești în care casele de secol XVIII-XIX, înșirate de-a lungul drumurilor, formează ansambluri cu estetică deosebită.

Tabelul 34. *Ansambluri urbane și case reprezentative din județul Bihor*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Valori	Observații
1.	Ansamblul urban „Piața Samuil Vulcan” Beiuș	Beiuș, Piața Samuil Vulcan 1-26	sec XVIII-XX	Monument istoric de interes național (BH-II-a-A-01112)	
2.	Ștrandul "Apollo"	comuna Sânmartin, Băile Felix	1917, ref. anii 1970	Monument istoric (BH-II-m-B-01105)	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

În peisajul urban al Oradei se remarcă cele 2 areale declarate monumente istorice: Ansamblul urban „Centrul istoric Oradea” și Ansamblul urban „Oradea II” din jurul gării CFR, în cadrul cărora se evidențiază mai multe palate și case.

Tabelul 35. *Palate și case reprezentative din Oradea, județul Bihor*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
Palate din Oradea					
1	Palatul Rimanoczy K. junior	Str. Roman Ciorogariu 3	1903	Monument istoric (BH-II-m-B-01038)	Reşedinţa Episcopiei Ortodoxe Române
2	Palatul Poştelor	Str. Roman Ciorogariu 12	1895 - 1911, extindere 1909 - 1911	Monument istoric (BH-II-m-B-01039)	
3	Palatul Baroc	Str. Şirul Canonicilor 2	1762 - 1776	Monument istoric de interes național (BH-II-m-A-01042)	Palatul Episcopal Romano-Catolic
4	Palatul Primariei	Piaţa Unirii 1	1902 - 1903	Monument istoric de interes național (BH-II-m-A-01085)	
5	Palatul Episcopiei Greco-Catolice	Piaţa Unirii 3, Str. Ep. M. Pavel nr. 1	1903 - 1905	Monument istoric (BH-II-m-B-01087)	
6	Palatul "Vulturul Negru”	Piaţa Unirii 2-4, Str.Independenţei nr. 1	1907 - 1908	Monument istoric de interes național (BH-II-m-A-01086)	
7	Palatul Fuchsl	Str. Independenţei 11-13	1902 - 1903	Monument istoric (BH-II-m-B-01053)	
8	Palatul Stern	Str. Republicii 10-10A	1904 - 1905	Monument istoric (BH-II-m-B-01076)	
9	Palatul Apollo	Str. Republicii 12-12 A, Str. Mihai Eminescu nr. 1	1912 - 1914	Monument istoric (BH-II-m-B-01077)	
10	Palatul Ullmann	Piaţa 1 Decembrie 1918 9	1912 - 1913	Monument istoric (BH-II-m-B-01026)	
11	Palatul Moskovits Adolf şi fii	Str. Vasile Alecsandri 1	1910 - 1911	Monument istoric (BH-II-m-B-01028)	
12	Palatul Moskovits Miksa	Str. Parcul Traian 2	1904 - 1905	Monument istoric (BH-II-m-B-01065)	
13	Prefectura judeţului Bihor	Str. Parcul Traian 5	1728, extindere 1855	Monument istoric (BH-II-m-B-20237)	fosta Casă a Comitatului
14	Palatul de Justiţie Bihor	Str. Parcul Traian 10	1898	Monument istoric (BH-II-m-B-01067)	
15	Fost Hotel şi Băi Rimanoczy şi fosta cafenea Royal	Piaţa Libertăţii 8, Str. Nicolae Grigorescu 1	1892 - 1900	Monument istoric (BH-II-m-B-01057)	Palatul Rimanoczy senior

16	Hotel "Parc"	Str. Republicii 5, Str. A. Lazăr nr. 1	1785, transf. în 1915	Monument istoric (BH-II-m-B-01075)	
17	Hotel şi restaurant "Transilvania"	Str. Teatrului 2	1903 - 1904	Monument istoric (BH-II-m-B-01083)	
18	Hotel şi cafenea "Astoria"	Str. Teatrului 1	1902, extindere 1906 -1907	Monument istoric (BH-II-m-B-01082)	Palatul Sztarill
19	Palatul copiilor	Str. Muzeului 2	1895, extindere 1910	Monument istoric (BH-II-m-B-01063)	Fost muzeu
20	Palatul Levay	Str. Libertatii nr. 2-4	1894		
21	Palatul Darvassy	Str. Republicii nr. 75	1911		
22	Palatul Sonnenfeld	Str. Moscovei nr. 8	1912		
23	Clădirea Baroului	Str. George Enescu nr.1	1909		
24	Sediul B.N.R.	Str. Parcul Traian nr. 8	1912		
Case reprezentative din Oradea					
1	Ansamblu urban "Şirul Canonicilor"	Str. Şirul Canonicilor 7-25	1758 - 1875	Monument istoric de interes național (BH-II-a-A-01081)	
2	Casa "Adorjan", I	Str. Patrioţilor 6, Str. Moscovei nr.4	1903	Monument istoric (BH-II-m-B-01071)	
3	Casa "Adorjan", II	Str. Patrioţilor 4	1904 - 1905	Monument istoric (BH-II-m-B-01070)	
4	Hanul "Arborele verde"	Str. Vasile Alecsandri 8-10	1760, transf. 1836, 1885; 1908	Monument istoric (BH-II-m-B-20235)	
5	Magazinul de sticlărie Deutsch K.I.	Str. Vasile Alecsandri 4	1906 - 1910	Monument istoric (BH-II-m-B-01029)	
6	Casa Roth	Str. Vasile Alecsandri 3	1902-1906		
7	Casa "Darvas - La Roche"	Str. Iosif Vulcan 11	1909 - 1910	Monument istoric (BH-II-m-B-01090)	
8	Casa Kovats	Piaţa Unirii 5	1836	Monument istoric (BH-II-m-B-21050)	
9	Casa Poynar	Str. Nicolae Grigorescu 6	1907	Monument istoric (BH-II-m-B-01049)	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Tabelul 36. *Case reprezentative din județul Bistrița-Năsăud*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
1	Ansamblul rural "Comlod"	Comuna Milaş, sat Comlod, Str. Principală 20 – 80	mijl. sec.XX	Monument istoric (BN-II-a-B-01636)	
2	Ansamblul rural "Livezile"	Comuna Livezile, sat Livezile, 59 – 600	a doua jum. sec. XIX - prima jum. sec. XX	Monument istoric de interes național (BN-II-a-A-01667)	Sat săsesc
3	Ansamblul rural "Dorolea" (fosta localitate săsească "Kleinbistritz")	Comuna Livezile, sat Dorolea, 15- 216	a doua jum. sec. XIX - înc. sec. XX	Monument istoric de interes național (BN-II-a-A-01649)	Sat săsesc
4	Ansamblul rural "Runcu Salvei"	Comuna Runcu Salvei, sat Runcu Salvei, 229-301	sec. XVIII - XIX	Monument istoric (BN-II-a-B-01690)	
5	Vila 1 din Sângeorz Băi	str. Trandafirilor 13A	interbelică	Monument istoric (BN-II-m-B-21093)	

6	Hotelul grăniceresc din Prundu Bârgăului	Comuna Prundu Bârgăului, sat Prundu Bârgăului, Str. Principală 513	sf.sec. XVIII - înc. sec. XIX, ref. a doua jum. a sec. XIX	Monument istoric (BN-II-m-B-20959)	azi Şcoala Generală

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Municipiul Bistrița se remarcă, în primul rând, prin prezența ansamblului urban medieval („Bistritz"), monument istoric de importanță națională (BN-II-a-A-01550), format din piața centrală cu clădiri construite între secolele XVI-XIX dispuse în jurul acesteia, la care se adaugă clădiri de secol XVIII-XIX, pe străzile care se desprind din zona pieței.

Tabelul 37. *Palate și case reprezentative din Bistrița, Județul Bistrița-Năsăud*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
1	Primăria veche, "Domus Consistorialis"	Piaţa Centrală 2	sec. XVI,1808	Monument istoric de interes național (BN-II-m-A-01451)	
2	Casa de Economii a Districtului Bistriţa	Piaţa Centrală 29	1884	Monument istoric (BN-II-m-B-01464)	azi Tribunalul Judeţean Bistriţa - Năsăud
3	Ansamblul urban "Şirul Sugălete"	Piaţa Centrală 13-24	sec.XV - XIX	Monument istoric de interes național (BN-II-a-A-01459)	(Piaţa de cereale, "Kornmarkt")
4	Casa Andreas Beuchel/ "Casa Ion Zidaru"	Piaţa Centrală 30	sec. XV, XVI	Monument istoric de interes național (BN-II-m-A-01465)	
5	Casa Argintarului, (Goldschmiedehaus)	Str. Dornei 5		Monument istoric de interes național (BN-II-m-A-01482)	azi "Centrul Judeţean pentru Cultură"

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Pe lângă orașul Cluj-Napoca (care va fi tratat separat), alte două orașe din județul Cluj au ansambluri urbane declarate monumente istorice. Acestea sunt Ansamblul urban „Centrul istoric Dej" (Monument istoric de interes național, CJ-II-a-A-07597), cu clădiri de sec XV-XVIII, organizat în jurul Piaței Bobâlna și Ansamblul urban „Centrul istoric al oraşului Gherla" (CJ-II-a-A-07623), cu construcții de secol XVIII-XIX (străzile 1 Decembrie 1918, Bobâlna, Piața Libertății, Strada Mihai Viteazu).

Tabelul 38. *Palate și case reprezentative din județul Cluj*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
1	Palatul voievodal din Turda	Turda, Str. Bogdan Petriceicu Haşdeu, 2	sec. XV - XVI	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07794)	azi Muzeul de Istorie Turda
2	Prefectura veche din Turda	Turda Piaţa 1 Decembrie 1918	1884 - 1886	Monument istoric (CJ-II-m-B-07788)	Azi primarie
3	Judecătoria Dej	Dej, Str. Nicolae Titulescu 2	sec. XIX - XX	Monument istoric (CJ-II-m-B-07604)	
4	Casa Ioan Vaida-Voievod din Dej	Dej, Piaţa Bobâlna 11	1907	Monument istoric (CJ-II-m-B-20244)	

5	Casa Karacsony din Gherla	Gherla, Str. Mihai Viteazul 6	sec. XVIII	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07653)	azi Muzeul orașului Gherla

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Cea mai mare parte din clădirile istorice ale Clujului sunt cuprinse în ansamblurile urbane „Centrul istoric al oraşului Cluj” (monument istoric de interes național - CJ-II-a-A-07244) și Ansamblul urban „Piaţa Mihai Viteazul” (monument istoric - CJ-II-a-B-07415).

Tabelul 39. *Palate şi case reprezentative din Cluj-Napoca, județul Cluj*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
Palate din Cluj-Napoca					
1	Palatul Tholdalagy-Korda	Str. Brătianu I.C. 14	sec. XIX	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07285)	azi Universitatea "Babeş-Bolyai" - administrația tehnică
2	Palatul Szeki	Str. Doja Gheorghe 37	1893	Monument istoric (CJ-II-m-B-07314)	
3	Palatul Babos	Str. Doja Gheorghe 38 şi Piaţa Mihai Viteazu 1	1889 - 1900	Monument istoric (CJ-II-m-B-07315)	
4	Palatul Berde	Str. Horea 1	1889 - 1900	Monument istoric (CJ-II-m-B-07346)	
5	Palatul Elian	Str. Horea 2	1891	Monument istoric (CJ-II-m-B-07347)	
6	Casa de Comerţ şi Industrie	Str. Horea 3	1903	Monument istoric (CJ-II-m-B-07348)	fost Hotel Astoria
7	Primăria veche	Piaţa Unirii 1	1843 - 1846	Monument istoric (CJ-II-m-B-07470)	
8	Banca Naţională	Piaţa Unirii 7	sec. XX	Monument istoric (CJ-II-m-B-07476)	
9	Palatul Sebestyen	Piaţa Unirii 8 şi str. Universităţii, 1-3	1912 - 1913	Monument istoric (CJ-II-m-B-07477)	
10	Palatul Bornemisza	Str. Napoca 2-4 şi Piaţa Unirii 9	sec. XV - XIX	Monument istoric (CJ-II-m-B-07437)	
11	Palatul Banffy	Piaţa Unirii 30	1774 - 1785	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07497)	azi Muzeul de Artă
12	Palatele "Status-ului romano-catolic"	Str. Maniu Iuliu 1-6	1902	Monument istoric de interes național (CJ-II-a-A-07383).	Clădirile in oglinda
13	Banca "Alpha"	Str. Memorandumului 1	1893	Monument istoric (CJ-II-m-B-07397)	Azi Clădire administrativă Politehnica
14	Primaria Cluj-Napoca	Calea Moţilor 1-3	sec. XIX	Monument istoric (CJ-II-m-B-07416)	
15	Palatul Mikes	Piaţa Muzeului 4	sec. XVIII	Monument istoric (CJ-II-m-B-07434)	
16	Sediul Direcției regionale CFR	Piaţa Iancu Avram 16	sf. sec. XIX	Monument istoric (CJ-II-m-B-07358)	
17	Arhiepiscopia ortodoxă a Vadului, Feleacului şi Clujului	Piaţa Iancu Avram 18A	sec. XIX	Monument istoric (CJ-II-m-B-07359)	
18	Palatul de Finanțe	Piaţa Iancu Avram 19 şi str. Dorobanţilor 1	sec. XIX	Monument istoric (CJ-II-m-B-07360)	Administrația Financiară

19	Palatul de Justiție	Calea Dorobanţilor 24 şi Piaţa Ştefan	1902	Monument istoric (CJ-II-m-B-07316)	Tribunalul şi Curtea de Apel
20	Palatul administrativ	Bd. 21 Decembrie 1989 59 şi Piaţa Avram Iancu	1910	Monument istoric (CJ-II-m-B-07267)	Prefectura Cluj
21	Palatul Teleki	Str. Kogălniceanu Mihail 7	1790 - 1795	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07375)	
22	Palatul Reduta	Str. Memorandumului 21	1810 - 1812	CJ-II-m-B-07407 Casa în care s-a judecat procesul memorandiştilor	azi Muzeul Etnografic al Transilvaniei
23	Cladirea Hotel Melody	Bd. 21 Decembrie 1989 2 şi Piaţa Unirii nr.29	sec. XVI - XIX	Monument istoric CJ-II-m-B-07246	
24	Cladirea fostului hotel Continental	Str. Napoca 1	1895	Monument istoric CJ-II-m-B-07436	
Case reprezentative din Cluj-Napoca					
1	Casa Matia	Str. Matei Corvin 6	sec. XVI - XIX	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07393)	Azi Academia de Arte Vizuale "Ion Andreescu"
2	Casa Beldi	Str. I.C. Brătianu 18	sec. XVIII	Monument istoric (CJ-II-m-B-07288)	Institutul Cultural Francez
3	Casa Aurarului	Str. I.C. Brătianu 27	sec. XVIII	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07290)	
4	Casa Urania	Str. Horea 4-6	1908	Monument istoric (CJ-II-m-B-07349)	
5	Casa mică Banffy	Bd. Eroilor 32	sec. XVI - XIX	Monument istoric de interes național (CJ-II-m-A-07338)	
6	Casa Tricesimei	Bd. Eroilor 16	sec. XVI - XIX	Monument istoric (CJ-II-m-B-07328)	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Centrul istoric al municipiului Baia Mare (Oraşul medieval Rivulus Dominarum), cu clădiri din sec. XV-XIX, a fost declarat monument istoric de interes național (MM-II-a-A-04432).

Tabelul 40. *Palate și case reprezentative din Baia Mare, județul Maramureș*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
1	Palatul Episcopiei Greco - Catolice	Str. Vasile Lucaciu 50	1905 - 1911	Monument istoric (MM-II-m-B-04469)	
2	Fostul palat episcopal greco-catolic	Str. Vasile Lucaciu 61	1891 - 1892	Monument istoric (MM-II-m-B-04472)	Se ruinează,necesită renovare
3	Hotelul Sfântul Ștefan	Piaţa Libertăţii 7, Piaţa Păcii nr. 7	1911	Monument istoric de interes național (MM-II-a-A-04452)	Complex hotel - restaurant "Minerul"
4	Casa Iancu de Hunedoara/Elizabeta	Piaţa Libertăţii 18, Str. Mihai Viteazu nr. 2A, 2C	sf. sec. XV - sec. XVIII	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04463)	Expoziții temporare de artă
5	Hanul "Vulturul Negru"	Str. Vasile Lucaciu 2	sec. XVIII	Monument istoric (MM-II-m-B-04467)	
6	Casa Degenfeld	Piaţa Libertăţii 5, str.Turnului nr. 2, Piaţa Cetăţii nr. 3, Str. Crişan nr. 1	sec. XVI - XVIII	Monument istoric (MM-II-m-B-04450)	

7	Casa Teleky	Piaţa Libertăţii 9	sec. XV - XVIII	Monument istoric (MM-II-m-B-04454)	
8	Casa Teleky Sandor	Str. Minerilor 5	1883 - 1885	Monument istoric (MM-II-m-B-04473)	
9	Magazinul "Central"	Str. Gheorghe Şincai 2	înc. sec. XX	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04487)	
10	Monetăria	Str. Monetăriei 1-3	1734 - 1739	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04477)	azi sediul Muzeului Judeţean Maramureş

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

În Sighetu Marmației se întâlnesc mai multe areale urbane care au fost declarate monumente istorice: Centrul istoric al oraşului Sighetu Marmaţiei cu clădiri din sec. XVIII-X (MM-II-a-A-04666), Ansamblul urban „Cămara Sării" (zona gării), cu clădiri din sec. XV-XIX, Ansamblul urban „Piaţa Libertăţii" monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-20246), Ansamblul urban „Str. Alexandru Ivasiuc" (MM-II-a-B-04709) și Ansamblul urban „Str. Mihail Kogălniceanu" (MM-II-a-B-04710).

Tabelul 41. *Palate și case reprezentative din Sighetu Marmației, județul Maramureș*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
1	Palatul cultural Astra	Str. Iuliu Maniu 31	1913	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04732)	Palatul episcopal ortodox
2	Palatul Comitatens / Fosta Prefectură a comitatului Maramureş	Str. Ioan Mihaly de Apșa 2	1692	Monument istoric (MM-II-m-B-04737)	azi restaurant "Curtea Veche" şi locuinţe
3	Tribunalul vechi, Palatul Justiției	Str. Bogdan Vodă 14, Str. Corneliu Coposu 2	1893 - 1895	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04689)	azi Primăria şi Judecătoria municipiului Sighetu Marmației
4	Palatul Băncii Austro-Ungare	Str. Iuliu Maniu 32	sf. sec. XIX	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04733)	Fostă Banca Naţională, azi sediu BCR
5	Palatul Reduta/ Vigado/ fostul cinema Mara	Piaţa Libertăţii 1	sec. XIX	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04711)	azi Muzeul Maramureşan
6	Hotel "Coroana"	Piaţa Libertăţii 8	sec. XIX	Monument istoric de interes național (MM-II-m-A-04718)	
7	Casa Groedel	Str. Dragoş Vodă 41	1887	Monument istoric (MM-II-m-B-04701)	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Orașul Satu Mare are următoarele areale declarate monumente istorice: Ansamblul urban „Piaţa Libertăţii" cu edificii din sec. XVIII, XIX, XX, monument istoric de importanță națională (SM-II-a-A-05220), Ansamblul urban „Strada Horea" (sec. XIX-XX), Ansamblul urban „Bulevardul Vasile Lucaciu" (sec. XIX-XX), Ansamblul urban „Strada Mihai Viteazul" (sec. XIX),

Ansamblul urban „Strada Paris” (1848-1863), Ansamblul urban „Strada Ştefan cel Mare” (sec. XIX) și Ansamblul urban „Bulevardul Traian” (sec. XIX-XX).

Tabelul 42. *Palate și case reprezentative din Satu Mare, județul Satu Mare*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
1	Palatul administrativ („Cocoșul”)	Piața 25 Octombrie, nr.5	1972	Are o înălțime de 97 m. La vremea construcției, era cea mai înaltă clădire din România	
2	Palatul Episcopiei romano-catolice	Str. 1 Decembrie 1918 2	1805 - 1851, adăugiri 1858, 1892	Monument istoric de interes național (SM-II-m-A-05201)	
3	Palatul CFR	Bd. Lucaciu Vasile 1	1905	Monument istoric (SM-II-m-B-05227)	
4	Palatul Justiției	Str. Mihai Viteazul	1896 - 1897	Monument istoric (SM-II-m-B-05238)	
5	Banca Naţională	Str. Mihai Viteazul 11	1910	Monument istoric (SM-II-m-B-05239)	azi Inspectoratul de Poliție
6	Hotel Dacia	Piaţa Libertăţii 8	1902	Monument istoric de interes național (SM-II-m-A-05221)	Cea mai reprezentativă clădire din Satu Mare
7	Casa Albă	Piaţa Libertăţii 17	1911 - 1912	Monument istoric (SM-II-m-B-05222)	
8	Casa breslei cizmarilor	Piaţa Libertăţii 18	1830	Monument istoric (SM-II-m-B-05223)	
9	Casa Vécsey	Piaţa Libertăţii 21	1798 - 1842	Monument istoric de interes național (SM-II-m-A-05224)	azi Muzeul de Artă
10	Hotel Victoria	Str. Horea 4	înc. sec. XX	Monument istoric (SM-II-m-B-05217)	azi spații comerciale şi locuinţe
11	Casa Muhi	Str. Crasna 1	sec. XIX	Monument istoric (SM-II-m-B-05205)	
12	Baia comunală	Parcul Grădina Romei	1901	Monument istoric (SM-II-m-B-05214)	
13	Turnul Pompierilor	Str. Mihai Viteazul 1	1903 - 1904	Monument istoric de interes național (SM-II-m-A-05233)	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Pe lângă castelul Karoly care reprezintă emblema orașului (a fost abordat în secțiunea castele și conace), în orașul Carei au fost declarate monumente istorice următoarele areale: Ansamblul urban „Strada Culturii” (sec. XIX), Ansamblul urban „Strada Doina” (sec. XIX), Ansamblul urban „Strada Avram Iancu” (sec. XIX) - monument istoric de interes național (SM-II-a-A-05287), Ansamblul urban „Strada Vasile Lucaciu” (sec. XIX) și Ansamblul urban „Bulevardul 1 Decembrie 1918” (sec. XIX).

Tabelul 43. *Palate și case reprezentative din Carei, județul Satu Mare*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
1	Reşedinţa comitatului Satu Mare	Str. Iuliu Maniu 20	1848	Monument istoric (SM-II-m-B-05291)	azi Grup şcolar "Iuliu Maniu"
2	Clădirea fostei Societăți bancare „Albina”	Bd. 1 Decembrie 1918 21	1920	Monument istoric (SM-II-m-B-05275)	Primărie (până in 2014)

3	Hanul "Steaua de Aur”	Bd. 1 Decembrie 1918 40	1805	Monument istoric (SM-II-m-B-05278)	azi cazarma unității de grăniceri

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

Orașul Zalău are declarate monumente istorice în următoarele areale: Ansamblul urban „Strada 22 Decembrie 1989”, Ansamblul urban „Strada Corneliu Coposu”, Ansamblul urban „Piaţa Iuliu Maniu” și Ansamblul urban „Strada Andrei Şaguna”.

Tabelul 44. *Palate și case reprezentative din Zalău, județul Sălaj*

Nr. crt.	Nume	Locație	Vechime	Importanță	Observații
1	Prefectura veche	Piaţa Maniu Iuliu 3	1889	Monument istoric (SJ-II-m-B-04991)	azi Primăria municipiului Zalău
2	Clădirea "Transilvania”	Piaţa Maniu Iuliu 4-6	1836-1838	Monument istoric (SJ-II-m-B-04992)	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice (2015)*

2.2. EDIFICIILE TURISTICE RELIGIOASE

Includem în această vastă categorie edificiile cu funcţie religioasă, în ambele lor ipostaze: ca lăcaşuri de cult (biserici, catedrale, mănăstiri) sau cu rol ritualic, sepulcral (cimitire). Atractivitatea lor turistică este dată, pe lângă atributul general de „locuri sacre” ale diverselor religii, de asocierea unui cumul de trăsături de ordin arhitectural (stil, materiale folosite: biserici din lemn/biserici din piatră), artistic (pictură), dimensional, funcţional, al patrimoniului propriu (cărţi rare, recuzită religioasă valoroasă etc.). Indicele de atractivitate este sporit şi de amplasarea spaţială, în locuri cu largă vizibilitate, cu funcţie de panoramare, dar şi în locuri mai greu accesibile, izolate (schituri, mănăstiri).

2.2.1. Bisericile

Pe lângă valoarea lor ca lăcașe de cult, bisericile reprezintă obiective importante pentru turismul cultural, fiind expresia condițiilor istorice dar și a simțului artistic și a spiritualității populației. Bisericile din orașe constituie obiective turistice care sunt vizitate adesea împreună cu alte clădiri, în timp ce în spațiul rural și în orașele mici bisericile devin obiective de sine stătătoare fiind repere peisagistice vizibile de la distanță. Sunt importante din punct de vedere turistic din perspectiva cunoașterii istorice, a arhitecturii lor, prin inventarul pe care îl dețin unele dintre ele (mobilier bisericesc, decorațiuni interioare, pictură și icoane de preț, cărți bisericești vechi), dar și prin poveștile și legendele care le înconjoară (ex.: Biserica Scroafei din Bistrița-Năsăud).

În Transilvania, condițiile istorice au dus la coexistența a numeroase culte și la apariția a mai multor tipuri de biserici. Bisericile de lemn sunt specifice românilor cărora o mare perioadă de timp li s-au aplicat restricții cu privire la construcția bisericilor de zid. Totuși, în ciuda durabilității mai reduse a lemnului se păstrează astfel de edificii încă din secolul al XVI-lea. Estetica lor este deosebită și turlele pot atinge înălțimi de zeci de metri. Imaginea lor s-a impus ca definitorie pentru Transilvania de Nord și astfel de biserici se mai construiesc și în prezent. Ca importanță culturală și turistică se remarcă, în primul rând, cele opt biserici introduse în patrimoniul UNESCO din județul Maramureș. Tot în Maramureș se întâlnesc bisericile de lemn cu cele mai înalte turle din Europa –

cea de la Bârsana și cea de la Săpânța Peri care fac parte din complexuri mănăstirești. Pe lângă acestea, la nivel regional mai există aproape 300 biserici de lemn înscrise pe *Lista monumentelor istorice* (2015), dintre care 124 de importanță națională.

Deși mult mai puține și de dimensiuni mai reduse decât cele din sudul Transilvaniei, pe teritoriul analizat există și câteva biserici fortificate, în strânsă legătură cu prezența coloniștilor sași în zonă (Lechința, Dumitra ș.a). Acestora li se adaugă biserici reformate, catolice și ortodoxe ridicate în stiluri arhitectonice variate, constituind repere identitare pentru comunitățile în care funcționează sau au funcționat. Prin monumentalitate și inventar, multe dintre ele reprezintă obiective turistice importante.

Unele dintre aceste biserici îndeplinesc și funcția ecleziastică de catedrală (biserici episcopale sau echivalente) fiind localizate de obicei în marile orașe (14 biserici cu funcție actuală de catedrală). Pe lângă acestea mai există și alte biserici care au îndeplinit această funcție în trecut sau biserici de mari dimensiuni denumite de către populație « catedrale », construite în special în secolul XX (13 biserici dintre care câteva sunt foste catedrale).

În regiunea Nord-Vest există peste 200 biserici monumente istorice de importanță națională și de două ori mai multe de importanță locală. Toate bisericile de importanță națională și cele de importanță locală introduse în circuite turistice la scară regională, precum și catedralele în funcție sau doar denumite au fost evidențiate și în cadrul acestui studiu. Dintre acestea, au fost selectate cele mai reprezentative biserici amintite în mai multe ghiduri turistice sau incluse în proiecte de amenajare turistică (135 biserici).

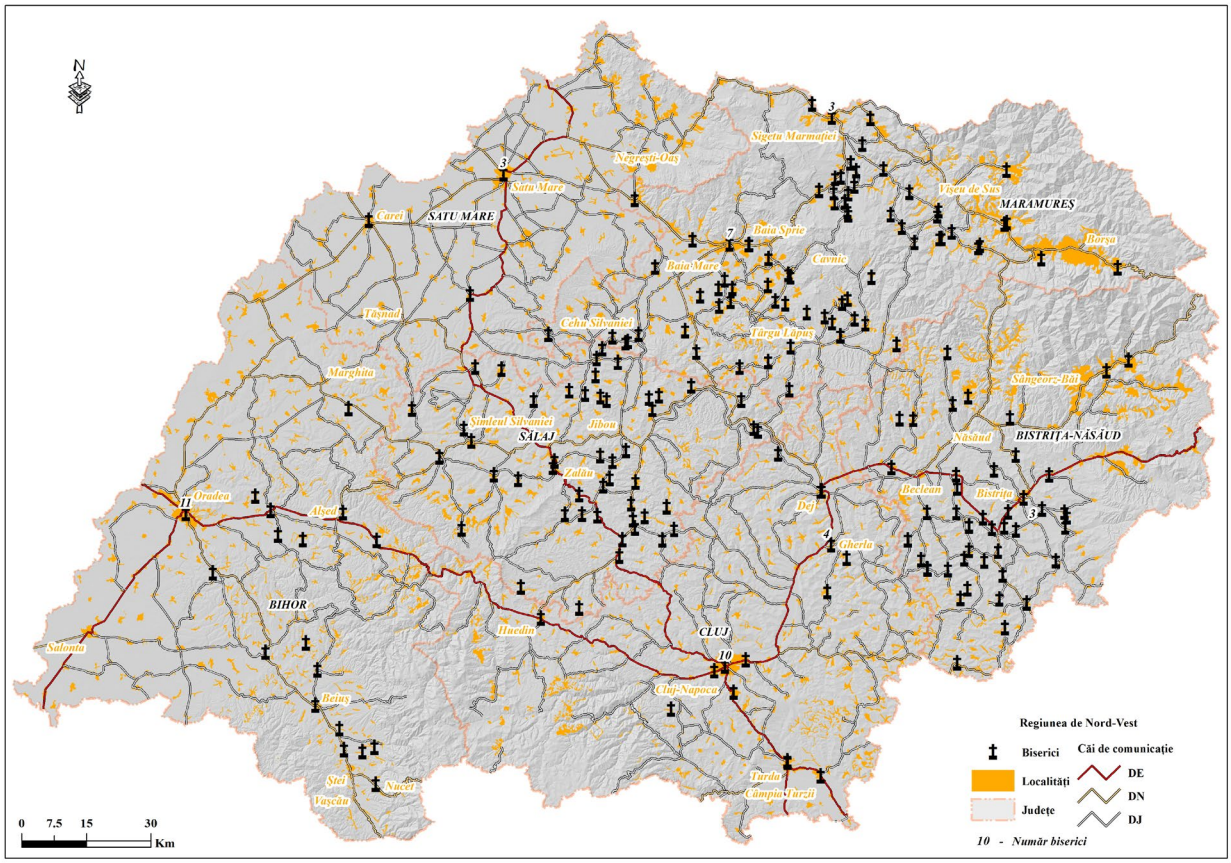

Fig. 38. *Biserici relevante din Regiunea de Nord-Vest*

Tabelul 45. *Biserici relevante din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Nume	Localizare	Vechime	Valori turistice	Observații
Județul Bihor					
1	Biserica "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril" Oradea	Oradea. Str. Anton Bacalbaşa 6	1768-1779, 1864	Monument istoric (BH-II-m-B-01032). *Cea mai veche biserică de rit ortodox de pe teritoriul oraşului. Deține un iconostas foarte valoros.*	Biserica ortodoxa din Velența
2	Biserica romano - catolică "Sf. Ladislau" Oradea	Oradea, Piața Unirii 1A	1723-1742, turn 1800	Monument istoric (BH-II-m-B-01084). *În interiorul său se găseşte cel mai vechi altar din Oradea, funcţional în aceeaşi formă şi fond. O parte din pictură interioară îi este dedicată vieții Sfântului Ladislau, protectorul oraşului*	
3	Capela romano-catolică „Sfântul Ladislau"	Oradea, Str. Mihai Eminescu 28	1900	Monument istoric (BH-II-m-B-01046), *în stil neogotic francez, bogat decorată*	
4	Biserica romano-catolică "Maica Îndurerată", (fostă biserică a mănăstirii premonstratense)	Oradea, Str. Roman Ciorogariu 14	1741 -1766	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01040). Împreună cu clădirea liceului (azi) de lânga ea, formau mănăstirea premostratensă, ansamblu arhitectural masiv.	
5	Biserica romano catolică "Pogorârea Sf. Spirit" Oradea	Oradea, Str. Dunărea 1	1903 -1905	Monument istoric de de importanță națională (BH-II-m-A-01044)	
6	Biserica romano-catolică din cetate	Oradea, Piața Emanuil Gojdu 41	1775	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01052.02). *Biserica face parte din ansamblul arhitectural al Cetății Oradei*	
7	Biserica ortodoxă "Sf. Treime" fosta Biserică romano-catolică "Sf. Brigitta", (fosta biserică ruteană)	Oradea, Str. Parcul Traian 13	1693 -1722	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01066)	
8	Capela romano-catolică "Îngerii păzitori" Oradea	Oradea, Str. Republicii 33	1754 -1760	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01079). *Are o cupolă eliptică.*	Fosta capelă a Spitalului Ordinului Mizericordienilor
9	Biserica romano-catolică din Beiuș	Beiuș, Piața Samuil Vulcan, 25	1752	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01116)	
10	Biserica reformată din Tileagd	Comuna Tileagd, sat Tileagd, Str. Unirii 48	1507, transf. 1724	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01215). Are *picturi murale valoroase şi pietre de mormânt din sec. XVI-XVII, sculptate în stil renascentist.*	
11	Biserica reformată din Remetea	Comuna Remetea, sat Remetea, 234	sec. XIV-XV	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01189) *Are arhitectură neschimbată în mare măsură şi picturi murale din sec XV-XVI de inspirație bizantină.*	
12	Biserica medievală Haieu/Biserica ortodoxă	Comuna Sânmartin, sat Haieu 23	sec. XIV, modif. 1857	Monument istoric BH-II-m-B-01157 *Este singura biserică medievală din imediata apropiere a oraşului care*	

	"Adormirea Maicii Domnului" Haieu			*a supravieţuit în perioada ocupaţiei otomane.*	
13	Biserica Romano-Catolica "Sf. Anton din Padova" Palota	Comuna Sântandrei, sat Palota, 25	1825	Monument istoric BH-II-m-B-01182 *A fost ctitorită de prinţului Johann Frimont, cel care a colonizat saşii din zonă. Are dimensiuni foarte mari pentru o biserică sătească şi planimetrie neobişnuită (în formă de decoraţie militară).*	
14	Biserica fostei mănăstiri premonstratense din Abram	Comuna Abram, sat Abram, 25	sec. XIII-XIV	Monument istoric (BH-II-m-B-01091)	
15	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Botean	Comuna Ineu, sat Botean, 109	1721	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01120) *Are o pictură care personifică moartea (cu coasă și greblă)*	
16	Biserica de lemn "Sf. Gheorghe" din Hotar	Comuna Teţchea, sat Hotar, 263A	1714, adăugire 1880	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01162)	Renovată printr-un proiect de cooperare transfrontalieră
17	Biserica de lemn "Sf. Mucenic Teodor Tiron" din Rieni	Comuna Rieni, sat Rieni 41A	1754	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01190)	
18	Biserica de lemn "Adormirea Maicii Domnului" din Totoreni	Comuna Tărcaia, sat Totoreni, 63A, Extravilan	1697	Monument istoric (BH-II-m-B-01221) *Perindele – loc de pedeapsă*	
19	Biserica de lemn "Buna Vestire" din Peştiş	Aleşd, localitate componentă Peştiş, 194	1797	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01185) *Are sculpturi exterioare bogate și picturi de sec. XVIII.*	
20	Biserica de lemn "Sf. Apostoli Petru şi Pavel" din Gheghie	Comuna Auşeu, sat Gheghie, Str. Principală 66A	înc. sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01152)	Renovată printr-un proiect de cooperare transfrontalieră
Judeţul Bistriţa-Năsăud					
21	Biserica Evanghelică din Bistrița	Bistrița, Piața Centrală	Sec XIV, 1478-1519, 1550,1560-1563, 1858-1861, inc. sec XXI	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01450). *Turn de 75 m, cel mai înalt turn medieval din România. Interiorul bisercii prezintă obiecte de mobilier medieval și copii după steagurile breslelor din oraș.*	
22	Ansamblul mănăstirii călugărilor piariști, Bistrița	Bistrița, Str. Gheorghe Şincai 26	a doua jum. a sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (BN-II-a-A-01568). Cuprinde biserica si mănăstirea (azi casa parohială).	azi ansamblul bisericii romano-catolice "Sf. Treime"
23	Biserica mănăstirii minorite "Sf.Andrei " Bistrița	Bistrița, Piaţa Unirii 8-9	sf. sec. XIII, XV, XVIII	Monument istoric de importanță națională (BN-II-a-A-01610). Face parte dintr-un ansamblu care cuprinde biserica si clădirea mănăstirii minorite (azi casa parohială)	azi ansamblul bisericii ortodoxe "Intrarea in Biserică a Maicii Domnului"
24	Biserica greco-	Bistrița, Str. Gării nr.	Sec. XX	*Arhitectură modernă*	

	catolică din Bistrița	13			
25	Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" din Sărata	Bistrița, localitate componentă Sărata, 142	1735	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01694)	
26	Biserica evanghelică din Viișoara	Bistrița, localitate componentă Viișoara, 175	sec.XV, XVIII, XIX	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01727)	azi biserica ortodoxă "Sf. Ierarh Nicolae"
27	Biserica fortificată din Lechința	Comuna Lechinţa sat Lechinţa, 222	sec. XIV, XV, XVIII	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01664). Cuprinde biserica, un turn clopotniţă și zidul de incintă.	
28	Biserica evanghelică din Dipșa/ Biserica Scroafei	Comuna Galaţii Bistriţei, sat Dipşa, 25	sec. XV, XVIII , XIX	Monument istoric (BN-II-m-B-01645). *Are o legendă interesantă.*	azi biserica ortodoxă "Sf. M. Mc. Dimitrie, izvorâtorul de mir"
29	Biserica evanghelică din Herina	Comuna Galaţii Bistriţei, sat Herina, 171	1200-1214, 1887-1898	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01661) *foarte vizibil în peisajul rural*	
30	Bisericii evanghelică din Dumitra (biserică fortificată)	Comuna Dumitra, sat Dumitra, 1-2	sec. XV-XIX	Monument istoric de importanță națională (BN-II-a-A-01652) ***Turnul Slăninilor***	azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. Ap. Petru și Pavel"
31	Biserica evanghelică din Tărpiu (biserică fortificată)	Comuna Dumitra, sat Tărpiu, 243-244	sec. XIV, XV, XVI, XIX	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01716)	azi ansamblul bisericii ortodoxe " Sf. M. Mc. Gheorghe"
32	Biserica greco-catolică "Sf.M. Mc. Gheorghe" și ruinele bisericii medievale Rodna	Comuna Rodna, sat Rodna, Str. Grănicerilor 761	sec. XIII - XIV - XIX	Monument istoric de de importanță națională (BN-II-m-A-01688). Cuprinde biserica greco - catolică "Sf.M. Mc. Gheorghe", înglobând o parte din corul bisericii medievale (sec. XIII, 1812, 1856) un turn clopotniţă (1859) si ruinele bisericii medievale (sec. XIII – XIV)	
33	Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" din Zagra	Comuna Zagra, sat Zagra, 131	1640, 1938	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01729). *Are o arhitectură tipică pentru stilul bisercilor de lemn din Bistrița-Năsăud*	
34	Biserica de lemn "Naşterea Maicii Domnului" din Budureleni	Comuna Teaca, sat Budurleni, 68	1705-1768, 1925	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01625)	
35	Biserica evanghelică din Teaca	Comuna Teaca, sat Teaca, 345	prima jum. a sec. XIV, 1753, 1799, 1828, 1909	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01717)	
36	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Dobricel	Comuna Spermezeu, sat Dobricel, 40 A	1744	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01647)	
37	Biserica greco - catolică "Naşterea Fecioarei Maria" din Spermezeu	Comuna Spermezeu, sat Spermezeu, 219A	1712	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01704)	
38	Biserica evanghelică din Livezile	Comuna Livezile, sat Livezile, 209A	sec. XVI - XVIII - XIX	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01668)	

39	Biserica evanghelică din Monariu	Comuna Budacu de Jos, sat Monariu, 46A	1755-1782	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01678)	azi biserică penticostală
40	Biserica de lemn “Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil” din Rebrișoara	Comuna Rebrişoara, sat Rebrişoara, 560A	sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01659)	În proces de restaurare
41	Biserica de lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil” din Runcu Salvei	Comuna Runcu Salvei, sat Runcu Salvei, 437	1757	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01691)	
42	Biserica reformată din Șintereag	Comuna Şintereag, sat Şintereag, 42	sec. XIV, XV, XVII	Monument istoric de importanță națională (BN-II-m-A-01714)	
Județul Cluj					
43	Biserica fostei mănăstiri franciscane Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Str. Deleu 2-4 (Piața Muzeului)	sec. XV - XVIII	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07305.01). *În capelele laterale se află monumentele funerare ale unor aristocraţi transilvăneni, cel mai important fiind cel al familiei Korniş.*	
44	Biserica Mănăştur - Calvaria / Biserica romano-catolică „Calvaria”	Cluj-Napoca, Str. Mănăşturului 12	sec. XIII - XIX	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07396 *Ridicată pe locul abaţiei benedictine de la Cluj-Mănăştur (sec. XIII), biserica de astăzi conţine câteva elemente ale bisericilor din perioadele anterioare: vechea poartă a bisericii şi un cadran solar.*	
45	Biserica Piariştilor, Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Str. Universităţii 5	1718 - 1724	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07499) *Interior bogat decorat, în contrast cu fațada sobră*	azi biserica romano-catolică "Sf. Treime"
46	Biserica ortodoxă din Deal/ Biserica "Sf. Treime” Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Str. Bisericii Ortodoxe 10	sec. XVIII	Monument istoric (CJ-II-m-B-07276). *Prima biserică ortodoxă din Cluj.*	
47	Biserica ortodoxă „Învierea Domnului” Câmpia Turzii	Câmpia Turzii, Piaţa Mihai Viteazul 9	1939	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07556.02). Face parte din ansamblul „Centrul civic comunitar interbelic Câmpia Turzii” (CJ-II-a-A-07556)	
48	Biserica reformată din Dej	Dej, Piaţa Bobâlna 6	sec. XV - XVIII	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07598)	
49	Biserica romano - catolică "Sf. Anton din Padova"/ Biserica Franciscană, Dej	Dej, Piaţa Bobâlna 16	sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07600.01) Face parte din ansamblul Mănăstirea franciscană (CJ-II-a-A-07600)	
50	Biserica mănăstirii franciscane, Gherla (Biserica franciscană)	Gherla, Str. Bobâlna 8	sec. XVIII - XIX	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-B-07641.01) Face parte din ansamblul Mănăstirea franciscanilor (CJ-II-a-B-07641)	
51	Biserica reformată	Turda, Str. Haşdeu	Sec XV	Monument istoric de importanță	

	"Turda Veche"	Petriceicu Bogdan 1		națională (CJ-II-m-A-07793)	
52	Biserica romano-catolică „Sfânta Maria", Turda	Turda, Piaţa Republicii 54	1498 - 1504	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07800). *Aici a avut loc un număr mare de sesiuni ale Dietei Transilvaniei, iar în anul 1568 a fost adoptat primul edict de toleranţă religioasă din Europa.*	
53	Biserica reformată din Sic	Comuna Sic, sat Sic, Str. A doua 38	Sec XIII	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07759)	
54	Biserica reformată din Huedin	Huedin, Piaţa Republicii	sec. XIII-XIV	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07679). *Tavan casetat și orgă*	
55	Biserica ortodoxă "Cuvioasa Paraschiva" din Feleacu	Comuna Feleacu, sat Feleacu, 475	1486	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07613). *Tradiția atribuie ctitoria sa lui Ștefan cel Mare.*	A îndeplinit funcția de catedrală a Episcopiei Feleacului şi Vadului în sec XVI.
Județul Maramureș					
56	Ansamblul "Turnul Ştefan" din Baia Mare	Baia Mare, Piaţa Cetăţii	sec. XIV	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04436). Cuprinde Turnul Ștefan (1347) și fundaţiile bisericii gotice (1347)	
57	Biserica romano-catolică "Sfânta Treime" (a fostei mănăstiri iezuite), Baia Mare	Baia Mare, Piaţa Cetăţii 1	1717-1719	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04437). *Statuia Sf. Iosif cu Pruncul pe față, criptă subterană, interior bogat ornamentat*	
58	Biserica romano-catolică "Sf. Anton" Baia Mare/Biserica franciscană	Baia Mare, Piaţa Păcii 8	1402, cu transf. ulterioare	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04479)	
59	Biserica reformată din Baia Mare	Baia Mare, Str. Podul Viilor 10	1792	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04484) *Mobilier bisericesc valoros*	
60	Biserica romano-catolică "Neprihănita Zămislire" din Seini	Seini, Piaţa Unirii 3	1421, cu transf.ulterioare	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04661)	
61	Biserica de piatră "Sf. Apostoli Petru și Pavel" Tăuții de Sus	Baia Sprie, sat aparţinător Tăuţii de Sus, Str. Forestierului 16	1773	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04771)	Biserică ortodoxă
62	Biserica ucraineană "Înălţarea Sfintei Cruci", Sighetu Marmației	Sighetu Marmației, Str. Bogdan Vodă 5A	1791 - 1807	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04681)	
63	Biserica ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului" Sighetu Marmației	Sighetu Marmației, Str. Dragoş Vodă 1-3	1892	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04698). Ansamblu care cuprinde biserica (1892) si casa parohiala (1892).	
64	Biserica reformată din Sighetu Marmanției	Sighetu Marmației, Str. Ioan Mihaly de Apșa 4	sec. XIV-XV	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04743)	
65	Biserica romano-catolică "Ioan şi Ana", Vişeu de Sus	Vişeu de Sus, Str. 22 Decembrie 1989, 32	1812	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04799), *biserică importantă pentru comunitatea țipțerilor*	

66	Biserica de lemn ucraineană "Schimbarea la faţă" din Poienile de sub Munte	Comuna Poienile de sub Munte, sat Poienile de sub Munte, Str. Bisericii 547	1788	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04812)	
67	Ansamblul bisericii "Adormirea Maicii Domnului" Şişeşti	Comuna Şişeşti, sat Şişeşti, 250	1675-1890	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04757). *Cuprinde patru monumente din cadrul Complexului Muzeal „Vasile Lucaciu" închinate unirii românilor*	
68	Biserica de lemn "Sfântul Nicolae" din Bogdan Vodă	Comuna Bogdan Vodă, sat Bogdan Vodă, 367	1718	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04524)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
69	Biserica de lemn "Sfântul Nicolae" din Josani	Comuna Budeşti, sat Budeşti, 135	1643	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04530), înscris în **patrimoniul UNESCO**	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
70	Biserica de lemn „Naşterea Maicii Domnului" din Josani (Căieni)	Comuna Călineşti, sat Călineşti, 451A	ante 1663, extinsă în sec. XIX	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04539)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
71	Biserica de lemn "Naşterea Fecioarei" (din deal) din Ieud	Comuna Ieud, sat Ieud, 236	1717	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04587) înscris în **patrimoniul UNESCO**.	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
72	Biserica de lemn "Naşterea Maicii Domnului" din Ieud (Șes)	Comuna Ieud, sat Ieud, 957	sec. XVII	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04588)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
73	Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva" din Poienile Izei	Comuna Poienile Izei, sat Poienile Izei, 210	1700	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04605) înscris în **patrimoniul UNESCO**.	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
74	Biserica de lemn "Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril" din Plopiș	Comuna Şişeşti, sat Plopiş, 109	1798	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04604) înscris în **patrimoniul UNESCO**.	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de

					lemn din Transilvania de Nord »
75	Biserica de lemn “Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril” din Șurdești	Comuna Şişeşti, sat Şurdeşti, 145	1766	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04769) înscris în **patrimoniul UNESCO**.	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
76	Biserica de lemn “Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril” din Remetea Chioarului	Comuna Remetea Chioarului, sat Remetea Chioarului, 127	sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04614)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
77	Biserica de lemn “Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril”, Rozavlea	Comuna Rozavlea, sat Rozavlea, 396	1716	Monument istoric de importanță națională (MM-II-a-A-04621)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
78	Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva” din Șugatag	Comuna Ocna Şugatag, sat Şugatag, 86	1642	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04627)	Inclusă în proiectul « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
79	Biserica de lemn “Adormirea Maicii Domnului” din Săcălășeni	Comuna Săcălăşeni, sat Săcălăşeni, Str. Muzeului 1	sec. XVII	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04630)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
80	Biserica de lemn “Intrarea Maicii Domnului în Biserică” din Bârsana	Comuna Bârsana, sat Bârsana, Cimitirul de pe dealul Jbir	1720	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04517) înscris în **patrimoniul UNESCO.**	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
81	Biserica de lemn “Cuvioasa Paraschiva” din Deseşti	Comuna Deseşti, sat Deseşti, 88	1770	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04566) înscris în **patrimoniul UNESCO.**	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
82	Biserica de lemn "Cuvioasa Paraschiva” din Rogoz	Târgu Lăpuş, sat aparţinător Rogoz; oraş, 273	sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04617) înscris în **patrimoniul UNESCO.**	

83	Biserica de lemn “Cuvioasa Paraschiva” din Botiza	Comuna Botiza, sat Botiza, 750	1796	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04528)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
84	Biserica de lemn “Adormirea Maicii Domnului” din Cărpiniș	Comuna Copalnic Mănăștur, sat Cărpiniș, 35A	1757	Monument istoric de importanță națională (MM-II-m-A-04541)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
Județul Satu Mare					
85	Biserica reformată "cu lanțuri” Satu Mare	Satu Mare, Piaţa Păcii 8	1788-1807	Monument istoric de importanță națională (SM-II-m-A-05244)	
86	Biserica romano-catolica "Hildegarda", Satu Mare	Satu Mare, Str. Wolfenbüttel 40	1856, adăugiri 1902 - 1903	Monument istoric de importanță națională (SM-II-a-A-05252). Cuprinde biserica și claustrul (azi casă parohială)	azi biserica romano - catolică "Evanghelistul Ioan"
87	Biserica Mănăstirii Piariştilor din Carei	Carei, Str. 1 Decembrie 1918 54-56	1723	Monument istoric de importanță națională (SM-II-a-A-05273). Cuprinde biserica mănăstirii și claustrul surorilor piariste. *Reprezintă una dintre cele mai importante construcţii ecleziastice ale barocului tardiv din zona nord-vestică a ţării.*	azi ansamblul bisericii romano-catolice "Sf. Iosif de Calasanz"
87	Biserica reformată din Tășnad	Tășnad, Str. Ştefan cel Mare 2	1476, modif. 1776, 1867	Monument istoric SM-II-m-B-05360	Inclusă în „Circuitul bisericilor medievale sătmărene”
88	Biserica reformată din Acâș	Comuna Acâș, sat Acâș, Str. Mihăienilor 236	sf. sec. XIII, rest. sec. XVII, XIX	Monument istoric de importanță națională (SM-II-m-A-05253) – *bazilică construită din cărămidă, cu trei nave*	Inclusă în „Circuitul bisericilor medievale sătmărene”
89	Biserica reformată din Ciumești	Comuna Sanislău, sat Ciumeşti, Str. Mare 345	sec. XV	Monument istoric (SM-II-m-B-05302). *Expoziție de istorie locală și cripte*	Inclusă în „Circuitul bisericilor medievale sătmărene”
90	Biserica "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, Țeghea	Comuna Craidorolț, sat Țeghea, Str. Principală 73	1767	Monument istoric (SM-II-m-B-05368). *Expoziție*	Inclusă în „Circuitul bisericilor medievale sătmărene”
91	Biserica reformată din Vetiș	sat Vetiș, Comuna Vetiș, Str. Principală 89	1460	Monument istoric SM-II-m-B-05374	Inclusă în „Circuitul bisericilor medievale sătmărene”
92	Biserica reformată Livada	Livada, Str. 23 August, 40	1457, modif. 1779	Monument istoric SM-II-m-B-05327	Inclusă în „Circuitul bisericilor medievale sătmărene”
93	Biserica romano - catolică "Sf. Anton” Căpleni (mănăstirea franciscană)	Comuna Căpleni, sat Căpleni, Str. Mare 495	1722	Monument istoric (SM-II-m-B-05296). Cuprinde biserica și claustrul mănăstirii "Sf. Anton” a franciscanilor. *Biserica deține câteva picturi valoroase*	Inclusă în „Circuitul bisericilor medievale sătmărene”
94	Biserica de lemn	Comuna Bogdand, sat	1723	Monument istoric (SM-II-m-B-	Inclusă în „Circuitul

	"Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Corund	Corund, Str. Principală 165		05303). *Pictură interioară este bine păstrată.*	bisericilor medievale sătmărene"
95	Biserica romano - catolică "Sf. Ladislau", Beltiug	Comuna Beltiug, sat Beltiug, Str. Bisericii 617	1482, ref.1862	Monument istoric (SM-II-m-B-05265)	Inclusă în „Circuitul bisericilor medievale sătmărene"
Județul Sălaj					
96	Biserica reformată din Cehu Silvaniei	Cehu Silvaniei, Piaţa Trandafirilor, 21	1519-1614, adăugiri în 1801, 1845	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05034)	
97	Biserica romano-catolică din Şimleu Silvaniei	oraş Şimleu Silvaniei, Str. 1 Mai 1A	1532, ref. 1666 şi supraînălţată 1892	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05128)	
98	Biserica reformată din Meseşenii de Jos	Comuna Meseşenii de Jos, sat Meseşenii de Jos, 296	sec. XV-XVII	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-a-A-05080), cuprinde biserica reformată si clopotniţa de lemn	
99	Biserica de lemn "Pogorârea Duhului Sfânt" din Fildu de Sus	Comuna Fildu de Jos, sat Fildu de Sus, 154A	1727	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05053). *Biserică de lemn reprezentativă pentru zona Sălajului*	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
100	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril" din Baica	Comuna Hida, sat Baica, 57	1645	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05011)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
101	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Racîş	Comuna Hida, sat Racîş, 8	1741	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05101)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
102	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Ciumărna	Comuna Românaşi, sat Ciumărna, 240	înc.sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05040) *Uşă de intrare în biserică bogat ornamentată*	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
103	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Poarta Sălajului	Comuna Românaşi, sat Poarta Sălajului, 97	înc. sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05095)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
104	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Sînmihaiu Almaşului	Comuna Sînmihaiu Almaşului, sat Sînmihaiu Almaşului, 469	1778 - 1794	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05109)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
105	Biserica de lemn "Sf. Gheorghe" din Bârsa	Comuna Someş-Odorhei, sat Bârsa, 82	sec. XVIII	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05017)	Inclusă în proiectul ADR NV « Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord »
106	Biserica reformată din Crasna	Comuna Crasna, sat Crasna, 1	1380-1400, transf.1909	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05043)	
107	Biserica reformată	Comuna Coşeiu, sat	sec. XV	Monument istoric de importanță	

	din Coşeiu	Coşeiu, 142		națională (SJ-II-a-A-05042)	
108	Biserica reformată din Stana	Comuna Almaşu, sat Stana, 92	1640, modif. în 1742 şi lărgită în 1838	Monument istoric de importanță națională (SJ-II-m-A-05115)	

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice* (2015)

2.2.2. Catedralele

Sunt edificii religioase cu o aură superioară bisericilor datorită câtorva însuşiri care le-a sporit gradul de percepţie în rândul credincioşilor, şi anume: atributele administrative pentru o comunitate religioasă largă, valenţele arhitecturale înmagazinate (complexitate stilistică, dimensiuni superioare), patrimoniul religios propriu etc.

Tabelul 46. *Catedrale din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Nume	Localizare	Vechime	Valori turistice	Observații
1	Catedrala Ortodoxă „Învierea Domnului" Oradea	Oradea, Piața Independenței, nr. 41, jud. Bihor	1992-2006	*Cel mai mare lăcaș de cult din jud. Bihor, înaltă de 65 m, construită în stil neobizantin.*	Catedrala ortodoxă din Oradea
2	Biserica ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului" (Biserica cu lună) Oradea	Oradea, Piaţa Unirii 10, jud. Bihor	1784-1790	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01088) *În turnul clopotniță se află o sferă care se rotește și redă toate fazele lunii. Portretul lui Horea este pictat pe arcada despărțitoare a naosului de altar. Adăpostește morminte episcopale.*	*Fosta catedrală ortodoxă din Oradea*
3	Biserica reformată din Oradea/ Biserica reformată Orașul Nou	Oradea, Str. Jean Calvin 1, jud. Bihor	Sec XIX	Monument istoric (BH-II-m-B-01035). *În turnul vestic al bisericii se găsește cel mai mare clopot din Oradea.*	Catedrala reformată din Oradea
4	Catedrala greco-catolică "Sf. Nicolae" Oradea	Oradea, str. Iuliu Maniu nr. 1, jud. Bihor	1800 -1810	Monument istoric (BH-II-m-B-01058). *Pictură interioară de calitate deosebită, obiecte de cult dăruite de Maria Tereza şi Iosif al II-lea*	Catedrala greco-catolică din Oradea
5	Basilica romano-catolică "Înălţarea Fecioarei Maria" Oradea	Oradea, Str. Şirul Canonicilor 2 A, jud. Bihor	1752 -1780	Monument istoric de importanță națională (BH-II-m-A-01080). *Prezintă o ornamentație deosebită a altarului. Aici se găsesc pietrele tombale în stil gotic și renascentist aparținând vechii catedrale din Cetatea Oradea și o orgă, funcțională și azi, ce datează din anul 1780, donație a Mariei Tereza.*	Catedrala romano-catolică din Oradea (Sf. Maria Mare)
6	Biserica ortodoxă „Trei Ierarhi" Bistrița	Bistrița, Strada Alexandru Odobescu 5, jud. Bistrița-Năsăud	1927		*Așa numita catedrală ortodoxă din Bistrița*
7	Biserica „Sf. Andrei" Beclean	Beclean, Str. Libertății 2A, jud. Bistrița-Năsăud	1995-2013		*Așa numita catedrală ortodoxă din Beclean*
8	Biserica ortodoxă „Sf.	Năsăud Piața Unirii,	1880		*Așa numita*

	Nicolae" Năsăud	jud. Bistrița-Năsăud			*catedrală ortodoxă din Năsăud*
9	Catedrala Mitropolitană „Adormirea Maicii Domnului" Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Piața Avram Iancu 18, jud. Cluj	1923- 1933	Monument istoric (CJ-II-m-B-07354) *în stil bizantin cu elemente definitorii ale stilului brâncovenesc. Are un ansamblu iconografic lucrat în mozaic de Murano. La subsolul acesteia funcționează un muzeu ce prezintă istoria eparhiilor ortodoxe din zona Cluj, arta iconografică şi tot aici se găseşte şi cripta ierarhilor.*	Catedrala ortodoxă din Cluj-Napoca
10	Catedrala Greco-Catolică „Schimbarea la Față" Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Bd. Eroilor 10, jud. Cluj	sec. XVIII	Monument istoric (CJ-II-m-B-07324.01) Face parte din ansamblul CJ-II-a-B-07324 (Mănăstirea minoriților), care cuprinde biserica și claustrul mănăstirii	Catedrala greco-catolică din Cluj-Napoca
11	Biserica romano-catolică "Sf. Mihail" Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Piața Unirii 0, jud. Cluj	1349 - 1480	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07469). *Turnul bisericii, realizat în stil neogotic, împreună cu crucea din vârful său au o înălțime de 80 m. Capela Schleunig mai păstrează fresce și un altar neogotic.*	*Așa numita catedrală Sf. Mihail*
12	Biserica reformată Matia (Biserica de pe Ulița Lupilor)	Cluj-Napoca, Str. Mihail Kogălniceanu 16, jud. Cluj	1486-1494, ref. 1644	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07380). *Este cea mai mare construcție gotică de tip sală (cu o singură navă) din Transilvania și din sud-estul Europei. Are o orgă în stil rococo (a doua orgă ca mărime după cea a Bisericii Negre din Brașov) și o colecție de blazoane și steme aparținând unor nobili transilvăneni. În fața bisericii se găsește copia statuii ecvestre a Sf. Gheorghe ucigând balaurul (1904, sculptorul József Róna). În această biserică au loc concerte.*	Catedrala reformată din Cluj-Napoca
13	Biserica evanghelică - lutherană Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Bd. 21 Decembrie 1989, jud. Cluj	1816 - 1822	Monument istoric (CJ-II-m-B-07306)	Îndeplinește funcția de catedrală pentru cultul evanghelic-luteran
14	Biserica unitariană Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, Bd. 21 Decembrie 1989 9, jud. Cluj	sec. XVIII	Monument istoric (CJ-II-m-B-07251). *În interior se găsește „Piatra lui Ferenc David"* .	Îndeplinește funcția de catedrală pentru cultul unitarian
15	Catedrala armeano-catolică „Sfânta Treime" Gherla	Gherla, Piața Libertății 6, jud. Cluj	1748-1808	Monument istoric de importanță națională (CJ-II-m-A-07647). *Deține în patrimoniu un tablou cuprinzând elemente stilistice care indică faptul că ar fi fost pictat în atelierele lui Rubens*.	Catedrala armeană
16	Biserica "Intrarea în Biserică a Fecioarei Maria" Gherla	Gherla, Bulevardul Ștefan cel Mare, jud. Cluj	1905-1907		*Fosta catedrală greco-catolică din Gherla*

17	Biserica Ortodoxă „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” Turda	Turda, str Andrei Șaguna 2/ Piață 1 Dec 1918, jud. Cluj	1926-1935	*Icoana Fecioarei Maria cu Pruncul, de ajutor femeilor.*	*Așa numita catedrală ortodoxă din Turda*
18	Biserica Ortodoxă „Sf. Nicolae” din Huedin	Huedin, Piața Victoriei 33, jud. Cluj	1931-1934		*Așa numita “Catedrala Moților” din Huedin*
19	Biserica "Adormirea Maicii Domnului" Baia Mare	Baia Mare, Str. Vasile Lucaciu 59, jud. Maramureș	1905 - 1911	Monument istoric (MM-II-m-B-04471)	*Fosta catedrală greco-catolică în perioada interbelică*
20	Catedrala greco-catolică „Sfânta Maria” Baia Mare	Baia Mare, Bd. Unirii nr. 11A, jud. Maramureș	1992-1999	Arhitectură modernă	Catedrala greco-catolică din Baia Mare
21	Catedrala ortodoxă „Sf Treime” Baia Mare	Baia Mare, Bd. Unirii, 17, jud. Maramureș	În construcție	*A două catedrală ca mărime din România, după Catedrala Mântuirii Neamului din București*	Catedrala ortodoxă din Baia Mare
22	Biserica Ortodoxă „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” Sighetu Marmației	Sighetu Marmației, Strada 22 Decembrie 1989, jud. Maramureș	1985		*Așa numita catedrală ortodoxă din Sighetu Marmației*
23	Catedrala romano-catolică "Înălţarea Domnului" Satu Mare	Satu Mare, Piaţa Libertăţii 24, jud. Satu-Mare	1837	Monument istoric de interes național (SM-II-m-A-05225), *cel mai important exemplu al neoclasicismului din Partium*	Catedrala romano-catolică din Satu Mare
24	Biserica Ortodoxă “Adormirea Maicii Domnului” Satu Mare	Satu Mare, Bulevardul Vasile Lucaciu, jud. Satu-Mare	1937-1938	Monument istoric (SM-II-m-B-05226)	*Așa numita catedrală ortodoxă din Satul Mare*
25	Biserica Ortodoxă „Sf. Dimitrie Izvorâtorul de Mir” Carei	Carei, Piața Avram Iancu, jud. Satu-Mare	2000-2007		*Așa numita catedrală ortodoxă din Carei* „Catedrala Eroii Neamului”
26	Biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” Zalău	Zalău, Strada Crinului 12, jud. Sălaj	1930-1934	Monument istoric (SJ-II-a-B-04984)	*Fosta catedrală ortodoxă din Zalău*
27	Catedrala „Înălțarea Domnului”/Catedrala „Sfânta Vineri” Zalău	Zalău, Str. Sfânta Vineri, nr. 8, jud. Sălaj	În construcție		Catedrala ortodoxă din Zalău

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice* (2015)

2.2.3. Mănăstirile și schiturile

Reprezintă locuri de trăire a spiritualității în afara comunităților, fiind de obicei localizate în locuri retrase, în natură. Cele mai multe dintre mănăstirile care funcționează în prezent sunt recente, înființate după 1990, dar unele continuă tradiția monastică încă din evul mediu. Ele reprezintă obiective importante pentru turismul religios, în special dacă dețin icoane făcătoare de minuni sau moaște. Totodată, prezintă importanță și pentru turismul cultural în măsura în care unele dintre acestea dețin și centre de pictură bisericească, cunoscută fiind din acest punct de vedere mănăstirea Nicula, ateliere artistice sau au fost locuri în care au viețuit personalități ale culturii naționale (Nicolae Steinhardt la Rohia). În teritoriul analizat au fost identificate 90 mănăstiri și schituri (19 în județul Cluj, 11 în județul Bihor, 11 în județul Bistrița-Năsăud, 30 în județul Maramureș, 10 în județul Satu Mare, 9 în județul Sălaj).

Tabelul 47. *Mănăstiri și schituri din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Nume	Localizare	Vechime	Valori culturale și turistice	Observații
Județul Cluj					
1	Mănăstirea Băișoara	Băișoara	Sec. XX		Inființată în 1994 Hram: Sf Proroc Ilie (20 iulie) Cazare: 70 locuri
2	Mănăstirea Ciucea	Ciucea	Sec. XX	Biserica mănăstirii este monument istoric (datată 1575). Atelier de veșminte bisericești	Ctitorită în 1939, la dorința testamentară a lui Octavian Goga, închisă în 1945, reînființată în 1994 Hram: Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie)
3	Mănăstirea Cășiel	Chiuiești	Sec. XVIII	Biserică de lemn din sec. XVIII Ateliere de pictură și croitorie	Prima atestare a mănăstirii datează din 1765. Viața monahală este întreruptă în 1853, este reluată în 1955, apoi din nou întreruptă în 1959 și reluată în 1991. Hram: Înălțarea Sfintei Cruci și Sfânta Treime (14 septembrie și a doua zi de Rusalii) Cazare: 20 locuri
4	Mănăstirea Cristorel	Așchileu Mare	Sec. XX		Înființată în 1999 Hram: Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul și Sâmbăta lui Lazăr (20 iulie și Sâmbăta lui Lazăr)
5	Mănăstirea Feleacu	Feleacu	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVI	Casă muzeu (datată 1870) Altarul de vară acoperit cu picturi în frescă În apropiere se găsește biserica din Feleacu a cărei ctitorie îi este atribuită lui Ștefan cel Mare	La Feleacu a funcționat o mănăstire între sec. XVI-XVIII, a fost sediu episcopal și apoi mitropolitan în sec XV. Mănăstirea actuală a fost înființată în 1991. Hram: Sfânta Troiță și Sfântul Voievod Ștefan cel Mare al Moldovei (14 septembrie și 2 iulie) Cazare: 4 locuri
6	Mănăstirea Florești	Florești, Tăuți	Sec. XX	În apropiere se găsește biserica de lemn din Tăuți (sec. XVIII), monument istoric	Înființată în 1994 Hram: Acoperământul Maicii Domnului (1 octombrie)
7	Mănăstirea Mihai Vodă	Turda, Aleea Obeliscului, nr. 5	Sec. XXI	Biserică în stil bizantin, copie arhitecturală a vechii mănăstiri Mihai Vodă din București Mormântul lui Mihai Viteazu marcat printr-un obelisc	Înființată în 2002, în memoria lui Mihai Viteazu Hram: Mihai Vodă și Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil (8 noiembrie) Comemorarea uciderii lui Mihai Viteazu se face anual în data de 9 august printr-o slujbă religioase și alte manifestări
8	Mănăstirea Muntele Rece	Valea Ierii	Sec. XX	Cimitirul eroilor din al II-lea Război	Înființată în 1995 Hram: Înălțarea Domnului (la

				Mondial	40 de zile după Înviere)
9	Mănăstirea Nicula	Gherla, sat Nicula	Sec XVI	Trei biserici, una de lemn (datată 1770), monument istoric si două de zid (una din 1875 și una mai recentă) Icoană făcătoare de minuni (icoana Maicii Domnului cu Pruncul, datând din 1681) Moaște Iconostas unicat la nivel național, sub formă de soare, reprezentându-i pe cei 12 Apostoli Casă de creație cu ateliere de pictură, muzeu (colecție de icoane și colecție etnografică) și bibliotecă (fond de carte veche din secolele XVII si XVIII) Centru de Cercetări Patrisice și Ecumenice, Editura Ecclesia și școală de muzică bizantină	Prima atestare documentară a unei sihăstrii cu bisericuță de lemn în anul 1552, devine loc de pelerinaj din sec. XVII. Hram: Adormirea Maicii Domnului (15 august) Cazare: 100 locuri Cel mai mare pelerinaj ortodox din Transilvania la 15 august (Adormirea Maicii Domnului)
10	Mănăstirea Sfântul Ioan Iacob Hozevitul, Piatra Craiului	Comuna Negreni, sat Bucea, în pasul Piatra Craiului	Sec. XX	În apropiere, biserica de lemn din Bucea (1791), monument istoric	Înființată în 1995 Hram: Sfântul Ioan Iacob Hozevitul (5 august) Cazare: 200 locuri
11	Mănăstirea Râșca Transilvană	Râșca	Sec. XXI		Înființată în 2002 Hram: Sfânta Cuvioasă Parascheva (14 octombrie)
12	Mănăstirea Schimbarea la Față	Petreștii de Sus, Cheile Turzii	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVI		Prima atestare documentară a unei mănăstiri la Petreștii de Sus s-a făcut la începutul sec XVI-lea, dar clădirile originale nu s-au păstrat. Mănăstirea a fost reînființată în 1998. Hram: Schimbarea la Față (6 august) Cazare: 5-10 locuri
13	Mănăstirea Soporu de Câmpie	Frata, sat Soporu de Câmpie	Sec. XX		Înființată În 1992 Hram: Sfânta Treime (a doua zi de Rusalii)
14	Mănăstirea Sfânta Elisabeta Cluj	Cluj-Napoca, strada Arțarului nr. 7-11	Sec. XXI		Hram: Sfânta Cuvioasă Elisabeta (24 aprilie)
15	Mănăstirea Ștefan Vodă Vad	sat VAD; comuna VAD,	Sec. XV	Deține o biserică monument istoric de	Mănăstire și reședință episcopală în sec. XV, ctitotia

		98		importanță națională (CJ-II-m-A-07805) din sec. XV	acesteia fiind atribuită de tradiție lui Ștefan cel Mare Hram: Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, Adormirea Maicii Domnului (2 iulie și 15 august)
16	Mănăstirea Greco-Catolică Feleacu	Feleacu nr. 697	Sec. XX		Hram: Stavroanastasis Mănăstire de călugări
17	Mănăstirea Greco-Catolică Gherla	Strada Sfântul Anton nr. 14, Gherla	Sec. XX		Hram: Sfântul Anton de Padova Mănăstire de călugări
18	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Maicii Domnului Cluj-Napoca	Strada Romul Ladea nr. 6, Cluj-Napoca	Sec. XX		Hram: Naşterea Maicii Domnului Mănăstire de călugăriţe
19	Mănăstirea Greco-Catolică a Părinţilor Bazilieni Mintiu Gherlii	Mintiu Gherlii, nr. 304A	Sec. XX		Hram: Sfânta Cruce Mănăstire de călugări
Județul Bistrița-Năsăud					
20	Mănăstirea Dobric	Căianu Mic, sat Dobric, în parcul castelului Milea	Sec. XX		Înființată în 1992 Hram: Sfântul Evanghelist Luca (18 octombrie) În vechiul castel funcționează un azil de bătrâni Cazare: 10 locuri
21	Mănăstirea Cormaia	Stațiunea Sângeorz-Băi	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVI	Biserica veche (sec. XVIII), monument istoric, adăpostește icoane ale pictorului Tudor din Lăpuș	Veche vatră monahală (sec. XVI) părăsită în 1761, reînființată în 1995 Hram: Buna Vestire (25 martie) Cazare: 7 locuri
22	Mănăstirea Ilva Mare	Ilva Mare	Sec. XX		Înființată în 1992 Hram: Schimbarea la Față (6 august) Cazare: 80 locuri
23	Mănăstirea Nușeni	Nușeni	Sec. XX		Înființată în 1991 Hram: Sfântul Ilie (20 iulie) Cazare: 10 locuri
24	Mănăstirea Parva (Rebra)	Rebra	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVI	Icoane vechi din patrimoniul vechii biserici din sec XVIII	Înființată inițial la începutul sec XVI, mănăstirea a fost desființată în 1782 și reînființată în 1993 Hram: Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 iunie) Cazare: 70-80 locuri
25	Manastirea Telcișor Buscatu	Telciu, Valea Telcișor	Sec. XX		Înființat în 1995 Hram: Duminica Tuturor Sfinților (Duminica 1-a după Rusalii)
26	Mănăstirea Piatra Fântânele	Tiha Bârgăului, sat Piatra Fântânele, în Pasul Tihuța	Sec. XX	Ateliere de broderie, croitorie și pictură	Înființată în 1928, închisă în 1959, apoi reînființată în 1994 Biserică din 1928 cu hramul Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie) Cazare: 20 locuri
27	Mănăstirea Salva	Salva	Sec. XX		Înființată în 1994 Hram: Izvorul Tămăduirii, Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul și Sfinții Martiri

					Năsăudeni (Vineri în Săptămâna Luminată, 24 iunie și 12 noiembrie)
28	Mănăstirea Sfânta Treime, Bichigiu	Zagra, sat Suplai	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVI		Reînființată în 1995 (La Bichigiu a fost menționată o mănăstire în 1523, în 1716 este distrusă) Hram: Sfânta Treime (A doua zi de Rusalii) Cazare: 6 locuri
29	Mănăstirea Strâmba	Strâmba	Sec. XX		Înființată în 1999 Hram: Sfântul Ierarh Spiridon și Duminica Tuturor Sfinților (12 decembrie și Duminica 1-a după Rusalii)
30	Mănăstirea Greco-Catolică a Părinților Bazilieni Molișet	Molişet, nr. 15	Sec. XX		Hram: Coborârea Sfântului Spirit Mănăstire de călugări
Județul Bihor					
31	Metocul Băile Felix	Stațiunea Băile Felix, în parcul dendrologic	Sec. XX	Biserică de lemn monument istoric din sec XVIII, adusă din județul Sălaj Colecție de icoane vechi	Înființat în 1993, subordonat Centrului Eparhial din Oradea Hram: Pogorârea Sf. Duh - Rusalii (50 de zile după Înviere)
32	Mănăstirea Buna Vestire, Oradea	Oradea, str. Matei Corvin, nr. 234 A	Sec. XX	Moaște	Înființată în 1998 Hram: Buna Vestire (25 martie), Sfântul Mare Mucenic Mina (11 noiembrie)
33	Mănăstirea Izbuc	Cărpinet, sat Călugări	Sec. XX	Izbuc intermitent (monument al naturii), cu apă vindecătoare Icoana Maicii Domnului, făcătoare de minuni Biserică de lemn din sec XVIII	Înființată în 1928 Hram: Izvorul Tămăduirii (Vineri în Săptămâna Luminată), Adormirea Maicii Domnului (15 august) Cazare: 100 locuri
34	Schitul Huta	Finiș	Sec. XX	Icoana Maicii Domnului, făcătoare de minuni Atelier de croitorie și tipografie În apropiere biserica de lemn din Lazuri de Beiuș, monument istoric	Înființat în 1998, subordonat mănăstirii Izbuc Biserică cu hramul Sf. Ioan Botezătorul (7 ianuarie) construită în 1927
35	Mănăstirea Sfânta Cruce, Oradea	Oradea, str. Făcliei, nr. 24	Sec. XX	Biserică de lemn din sec XVII, monument istoric Biserică mănăstirească de zid unică în Transilvania pentru pictură exterioară (scena	Înființată în 1992 Hram: Adormirea Maicii Domnului (15 august) Cazare: 50 locuri

				„Înfricoșătoarele vămi ale văzduhului”) Ateliere de croitorie, broderie, de pictură de icoane pe lemn și pânză Moaște	
36	Schitul Inand	Cefa, sat Inand	Sec. XX		În curs de organizare, dependent de Mănăstirea Sf. Cruce din Oradea Hram: Sfânta Mare Muceniță Ecaterina (25 noiembrie)
37	Schitul Poiana Florilor	Aleșd, pe domeniul castelului de la Poiana Florilor	Sec. XX	Biserică de lemn	Înființat în 1997, dependent de Mănăstirea Sf Cruce din Oradea Hram: Intrarea în biserică a Maicii Domnului (21 noiembrie) Cazare: 20 locuri
38	Mănăstirea Stâna de Vale	Budureasa, Stațiunea Stâna de Vale	Sec. XX		Înființată în 1991 Biserică de zid în stil bizantin cu hramul Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 iunie) Cazare: 12-14 locuri
39	Schitul Barajul Leșu	Bulz, Sat Remeți, Coada lacului (sat de vacanță)	Sec. XX		Înființat în 1999, aparține de Mănăstirea Stâna de Vale Hram: Sfinții Impărați Constantin și Elena (21 mai)
40	Mănăstirea Voievozi	Popești, Voivozi	Sec. XX, cu tradiție din sec. XIV	Biserică de lemn monument istoric Moaște	Veche vatră monahală începând din sec. XIV (se păstrază ruinele unei biserici de piatră datată 1350), mănăstirea a fost reînființată în 1993 Hram: Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie)
41	Mănăstirea Greco-Catolică a Franciscanilor Minori Conventuali Oradea	Strada Corneliu Coposu nr. 2/A, Oradea	1993		Hram: Maica Domnului (Adormirea Maicii Domnului – 15 august) Mănăstire de călugări
Județul Maramureș					
42	Mănăstirea Baia Borșa	Baia Borșa, str. Energiei, 38A	Sec. XXI	În apropiere biserica de lemn din Borșa (sec. XVIII), monument istoric	Înființată în 2001 Hram: Sfântul Ierarh Nicolae (6 decembrie)
43	Schitul Vinișoru	Baia Borșa, Vinișoru	Sec. XXI		Înființat în 2006 Hram Sfântul Vasile cel Mare (1 ianuarie)
44	Mănăstirea Bârsana	Bârsana, nr. 6	Sec XX, cu tradiție din sec. XIV	Complex mănăstiresc unitar din punct de vedere arhitectural Biserică de lemn în stil maramureșean (57m înălțime) În apropiere vechea biserică a mănăstirii,	Veche vatră monahală atestată din sec. XIV. În 1791 mănăstirea este desființată. A fost reînființată în 1993. Hram: Soborul celor 12 Apostoli (30 iunie) Posibilitate de cazare la arhondaricul mănăstirii

				obiectiv UNESCO Muzeu Atelier de pictură și țesătorie	
45	Mănăstirea Berința	Copalnic Mănăștur	Sec. XX		Înființată în 1997 Hram: Sfantul Apostol Andrei (30 noiembrie) Cazare: 10 locuri
46	Mănăstirea Botiza	Botiza, nr. 156	Sec. XX	Biserică în stil maramureșan cu pictură în frescă Două icoane făcătoare de minuni ale Maicii Domnului (Mângâietoarea și Portărița) lucrate la Sfântul Munte În apropiere biserica de lemn Sf. Parascheva din satul Botiza (1699), monument istoric	Înființată în 1992 Hram: Schimbarea la Față (6 august)
47	Mănăstirea Breaza	Suciu de Sus	Sec. XX	Troiță și piatră comemorativă dedicate lui Florea Mureșan În apropiere biserica de lemn din Rogoz, monument UNESCO	Înființată în 1954, incendiată apoi, a fost refăcută din zid începând cu anul 1990 Hram: Sfânta Treime (a doua zi de Rusalii) Cazare: 4 locuri
48	Mănăstirea Dealu Mare	Coroeni, Dealu Mare	Sec. XX	Muzeu etnografic Poartă în stil maramureșean În apropiere biserica de lemn din Drăghia, monument istoric	Înființată în 1992 Biserică de zid în stil bizantin cu hramul Sfântul Proroc Ilie (20 iulie) Cazare: 20 locuri
49	Mănăstirea Dragomirești	Dragomirești, str. 1 Decembrie 1918, nr. 344	Sec. XX	Icoană făcătoare de minuni: Icoana Maicii Domnului cu Pruncul (icoană de lemn din sec XVII) scăpată în mod miraculos dintr-un incendiu În apropiere biserica de lemn din Bogdan Vodă, monument istoric	Înființată în 1926, pe locul unei vetre mănăstirești dispărute, viața monahală se reia din 1990 Hram: Sfântul Prorooc Ilie (20 iulie) Cazare: 60 locuri
50	Mănăstirea Făget	Sălsig	Sec. XX	Ateliere de pictrură, croitorie și broderie Cruce de lemn găsită într-un copac	Înființată în anul 2000 Hram: Înălțarea Domnului (fără dată fixă) Cazare: 20 locuri
51	Mănăstirea Habra	Groși	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVI	Muzeu Monument de bronz reprezentând capul lui Mihai Viteazu	Reînființată în 1996, pe locul unei mănăstiri din sec XVI Hram: Învierea Domnului (fără dată fixă)

				În apropiere biserica de lemn din Săcălășeni, monument istoric	
52	Mănăstirea Ieud	Ieud	Sec. XX	În apropiere biserica din Deal, Ieud (sec XVII), monument UNESCO, Biserica din Șes, Ieud (sec XVII), monument istoric	Înființată în 2003 Hram: Sfinții Trei Ierarhi (30 ianuarie)
53	Mănăstirea Moisei	Moisei, nr. 203	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVII	Icoană Maicii Domnului, făcătoare de minuni	Vechi așezământ monahal datând de la începutul sec XVII unde a funcționat și o școală de pictori bisericești Hram: Adormirea Maicii Domnului (15 august) Cazare: 50 locuri
54	Mănăstirea Petrova	Petrova	Sec. XX	Icoană făcătoare de minuni: icoana Maicii Domnului din paraclisul mănăstirii În apropiere, izvor cu apă tămăduitoare	Înființată în anul 2000 Hram: Izvorul Tămăduirii (Vineri în Săptămâna Luminată, fără dată fixă) Cazare: 50 locuri
55	Mănăstirea Prislop	Borșa, Pasul Prislop	Sec. XX	Cimitirul Eroilor din Primul Război Mondial	Înființată în anul 2000 Hram: Schimbarea la Față (6 august)
56	Mănăstirea Sfânta Ana, Rohia	Târgu Lăpuș, sat Rohia, nr. 18	Sec. XX	Icoana Maicii Domnului, pictată la Muntele Athos, scăpată în mod miraculos dintr-un incendiu în 1927 Bibloteca mănăstirii cu peste 40000 de volume Chilia părintelui Nicolae Steinhardt Muzeu Poartă maramureșeană sculptată de Toader Bârsan „Centrul cultural-monahal Nicolae Stainhardt” Icoane valoroase	Înființată în 1923 Hram: Adormirea Maicii Domnului (15 august) Cazare: 100 locuri
57	Mănăstirea Rohița	Târgu Lăpuș, sat Boiereni	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVIII		Veche mănăstire distrusă în 1761-1762, reînființată în 1994 Hram: Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 iunie) Cazare: 40 locuri
58	Schitul Strâmtura	Strâmtura	Sec. XXI	În apropiere bisericile de lemn din Strâmtura și din Glod, monumente	Înființat în 2003 Hram: Cuvioasa Parascheva (14 octombrie)

				istorice	
59	Mănăstirea Ruoaia	Lăpuș, Lăpușu Românesc, nr. 1303	Sec. XX	Colecție etnografică În apropiere biserica de lemn din Rogoz, monument istoric	Înființată în 1995 Hram: Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie) Cazare: 100 locuri
60	Mănăstirea Săpânța Peri	Săpânța, nr. 85	Sec. XX, cu tradiție din sec. XIV	Biserica Mănăstirii din Săpânța este cea mai înaltă biserică de lemn din Europa (78 m)	Înființată în 1997, din dorința de continua tradiția vechii Mănăstiri Sf. Mihail din Peri-Maramureș, azi în Ucraina Hram: Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril (8 noiembrie)
61	Schitul Borșa Pietroasă	Borșa	Sec. XXI	În apropiere biserica de lemn din Borșa, monument istoric	Înființat în anul 2007 Hram: Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul (29 august)
62	Schitul Budești	Budești	Sec. XX, cu tradiție din sec. XV-XVI	În apropiere biserica de lemn din Budești Josani, monument UNESCO și biserica de lemn din Budești Susani, monument istoric	Reînființat în 1994 pe locul unei vetre monahale din sec. XV-XVI (distrusă în sec XVIII) Hram: Sfinții Impărați Constantin și Elena (21 mai) Cazare: 20 locuri
63	Mănăstirea Chiuzbaia	Chiuzbaia	Sec. XX		Înființată în 1995 Hramul: Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie)
64	Schitul Eroilor Revoluției	Budești	Sec XX	În apropiere bisericile de lemn din Călinești, Sârbi și Budești (monumente istorice) și Mănăstirea Bârsana	Înființat în 1992 Hram: Nașterea Domnului (25 decembrie)
65	Schitul Izvoare	Deseșeni, Stațiunea Izvoarele	Sec. XX		Hram: Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul (29 august)
66	Mănăstirea Oarța de Sus	Oarța de Sus	Sec. XX		Hram: Sf. Maria Magdalena (22 iulie)
67	Mănăstirea Dumbrava	Tg. Lapus, sat Stoiceni, nr. 121	Sec. XX		Înființată în 1990 Hram: Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie)
68	Mănăstirea Vișeu de Sus	Str. Frasinului Nr.1 A, Localitatea Vișeu de Sus Valea Scradei	Sec. XX		Hram: Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie)
69	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Contemplative ”Buna Vestire” Seini	Strada Mihai Eminescu nr. 27, Seini			Hram: Buna Vestire(25 martie) Mănăstire de călugăriţe
70	Mănăstirea Greco-Catolică Prislop	Prislop nr. 148 B, comuna Boiu Mare	1994		Hram: Adormirea Maicii Domnului (15 august) şi Sfântul Andrei (30 noiembrie) Mănăstire de călugări
71	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Maicii Domnului	Strada Bogdan Vodă nr. 178, Sighetu Marmaţiei			Hram: Maica Îndurerată (15 septembrie) Mănăstire de călugăriţe

	Sighetu Marmației				
72	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Baziliene Baia Mare	Strada Plaiului nr. 38, Dealul Crucii, Baia Mare			Hram: Sfânta Maria (15 august) Mănăstire de călugărițe
Județul Satu Mare					
73	Mănăstirea Bixad	Bixad	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVII	Biserică din 1771, monument istoric Icoană făcătoare de minuni: Icoana Maicii Domnului de la Bixad	Vechi așezământ monahal atestat documentar la începutul sec XVII. În 1954 mănăstirea este închisă și apoi redeschisă în 1990. Hram: Sfinții Apostoli Petru și Pavel, Adormirea Maicii Domnului Cazare: 25 locuri
74	Mănăstirea Lunca Apei	Apa	Sec. XX	Moaște	Înființată în 1996 Biserica cu hramul Acoperământul Maicii Domnului (1 octombrie) a aparținut unui sat desființat după inundațiile din 1970
75	Mănăstirea Mărius	Valea Vinului, sat Mărius	Sec. XX		Înființată în 1992 Hram: Izvorul Tămăduirii (fără dată fixă) Cazare: 20 locuri
76	Mănăstirea Sf. Treime, Moișeni	Certeze, sat Moișeni	Sec. XXI		Înființată în 2005 Hram: Sfânta Treime (a doua zi de Rusalii)
77	Mănăstirea Portărița	Oașul Nou, sat Prilog-Vii, nr. 80A	Sec. XX	Ansamblu mănăstiresc cu cinci altare Construcție originală, de formă patrulateră, cu bisericile încorporate în cele patru colțuri și cu altarul de vară în mijloc Muzeu etnografic	Înființată în 1993 Hram: Maica Domnului Portărița de la Muntele Athos (prima duminică din iulie) Cazare: 150 locuri
78	Mănăstirea Scărișoara Nouă	Pișcolț	Sec. XX		Înființată în 1991 de comunitatea de moți stabilită în Scărișoara Nouă în urma reformei agrare din 1924 Hram: Nașterea Sf. Ioan Botezătorul (24 iunie) Cazare: 25 locuri
79	Mănăstirea Țeghea	Craidorolț, sat Țeghea	Sec. XX	Atelier de pictură	Înființată în 1994 Hram: Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie) Cazare: 30 locuri
80	Mănăstirea Greco-Catolică a Părinților Bazilieni Prilog	Prilog, nr. 113			Hram: Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril (8 noiembrie) Mănăstire de călugări

81	Conventul Franciscan Carei	Strada Independenţei nr. 7, Carei			Hram: Sfântul Anton de Padova (13 iunie)
82	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Maicii Domnului Carei	Strada Nicolae Bălcescu nr. 6, Carei			Hram: - Mănăstire de călugăriţe
Județul Sălaj					
83	Mănăstirea Bălan	Chendrea, sat Bălan	Sec. XX, cu tradiție din sec. XV	Biserică de lemn datând din sec XIX, monument istoric În apropiere două biserici de lemn monumente istorice - Bălan Cricova și Bălan Josani	Mănăstire reînființată în 1994 pe locul uneia datând din sec XV (ctitorită de Ștefan cel Mare după bătălia de la Baia, 1477), ulterior părăsită și reconstruită în sec XVII Hram: Adormirea Maicii Domnului (15 august)
84	Mănăstirea Sfânta Maria, Rus	Rus	Sec. XX	În apropiere biserica de lemn din Bârsau Mare, monument istoric	Înființată în 1997 Hram: Izvorul Tămădurii (fără dată fixă) și Adormirea Maicii Domnului (15 august) Cazare: 40 locuri
85	Mănăstirea Sf. Treime, Bic	Șimleul Silvaniei	Sec. XX	Biserică de lemn (1778), monument istoric. Icoană făcătoare de minuni: Icoana Maicii Domnului adusă în mănăstire în anul 2004 În apropiere bisericile de lemn din Măgura Șimleului și din Cehei, monumente istorice	Înființată în 1994 Hram: Sfânta Treime (a doua zi de Rusalii), Adormirea Maicii Domnului (15 august) Cazare: 100 locuri Pe lângă mănăstire funcționează o grădiniță și o școală de tip confesional cu internat pentru copii orfani și un așezământ pentru bătrânii singuri și bolnavi
86	Mănăstirea Strâmba	Hida, sat Păduriș	Sec. XX, cu tradiție din sec. XVII	Biserică de lemn monument istoric Clopot datat 1679 Icoană făcătoare de minuni: Icoana Maicii Domnului „Dulcea Sărutare”, copie a celei de la Nicula În apropiere biserici de lemn monumente istorice la Sâmpetru Almașului, Hida, Baica, Racâș	Reînființată în 1993. Inființarea inițială a mănăstirii este plasată fie la sf sec XV, fie la începutul sec. XVII Hram: Adormirea Maicii Domnului (15 august) Cazare: 20 locuri
87	Mănăstirea Voivodeni	Dragu, sat Voivideni	Sec. XXI	În apropiere bisericile de lemn monumente istorice din Voivodeni, Dragu, Hida, Sânpetru Almașului	Înființată în anul 2002 Hram: Schimbarea la Față (6 august) Cazare: 25 locuri
88	Mănăstirea	Bobota	Sec. XXI	În apropiere	Înființată în 2004

	Bobota			bisericile de lemn monumente istorice de la Derșida, Zalnoc, Sighetu Silvaniei și Chieșd	Hram: Nașterea Sf. Ioan Botezătorul (24 iunie) Cazare: 30 locuri
89	Schitul Marca	Marca	Sec. XXI	În apropiere biserica de lemn monument istoric din satul Porț, com. Marca	Înființat în anul 2005 Hram: Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie)
90	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Maicii Domnului Jibou	Strada Libertăţii nr. 60, Jibou			Hram: - Mănăstire de călugărițe
91	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Preasfintei Inimi a lui Isus Zalău	Strada 22 Decembrie 1989 nr. 25, Zalău			Hram: Preasfânta Inimă a lui Isus (vinerea ce urmează după a doua duminică după Rusalii) Mănăstire de călugărițe

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice* (2015)

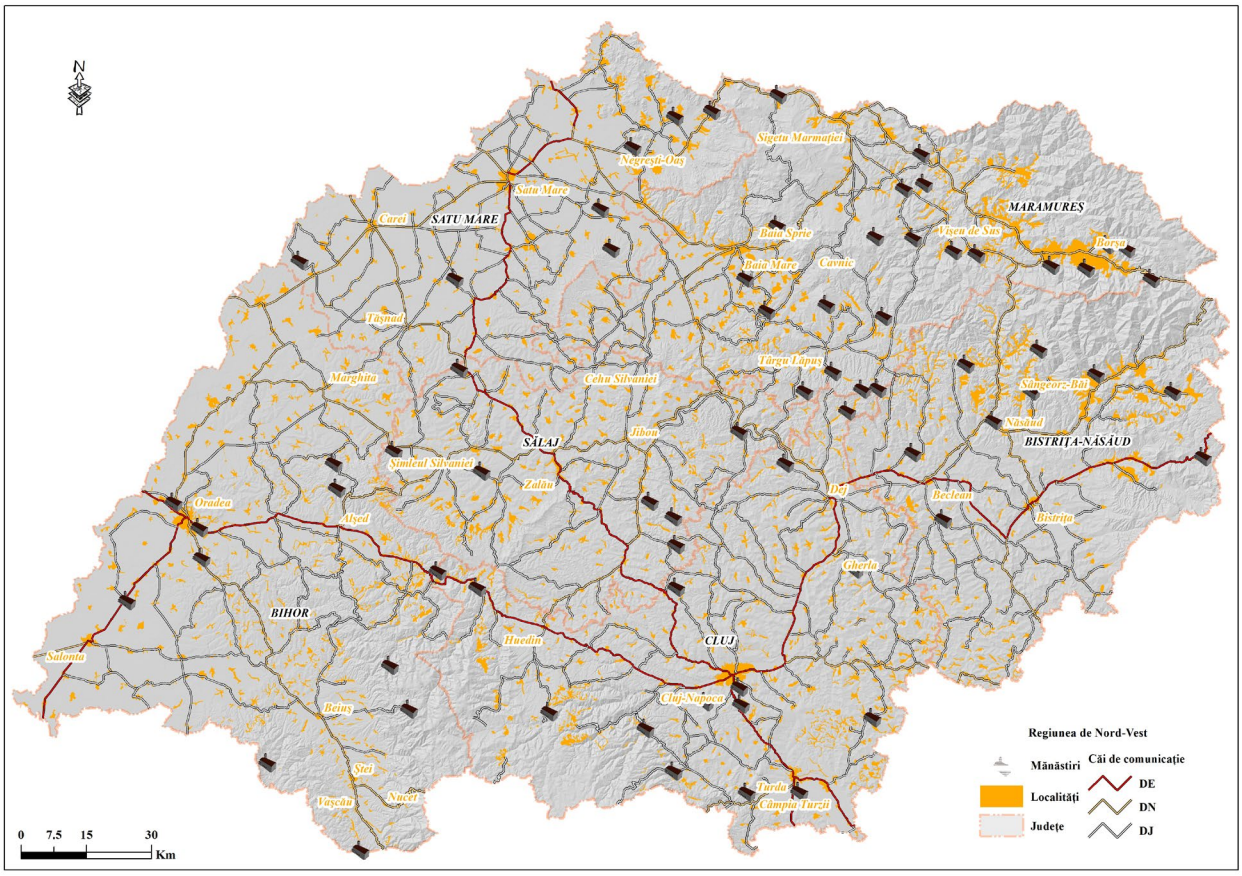

Fig. 39. *Mănăstiri relevante din Regiunea de Nord-Vest*

2.2.4. Sinagogile

Sunt edificii de cult și de viață comunitară a etnicilor evrei. Ca edificii de cult sinagogile și-au pierdut aproape în totalitate funcția odată cu scăderea dramatică a numărului de evrei din

Transilvania, după cel de-al doilea Război Mondial. Ca urmare, cea mai mare parte dintre aceste clădiri fie și-au schimbat funcția, fie au dispărut (s-au degradat și au fost demolate). În tabelul de mai jos sunt listate sinagogile care se mai păstrează în stare bună, fiind încă funcționale, sau care au devenit muzee și centre culturale.

Tabelul 48. *Sinagogile din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Nume	Adresă	Vechime	Valori turistice/observații
1	Sinagoga neologă (Tempul Sion) din Oradea	Str. Independenței 22	1877 - 1878	Monument istoric (BH-II-m-B-01054) *Arhitectură eclectică cu influențe maure - reabilitata si introdusa in circuit turistic*
2	Sinagoga ortodoxă din Oradea	Str. Mihai Viteazul 4	1890	Monument istoric (BH-II-m-B-01060) *În fața ei, monument comemorativ al evreilor deportați*
3	Sinagoga Aachvas Rein din Oradea	str. Primăriei nr. 25	1926	*Muzeului istoriei evreilor din Oradea şi Bihor (un muzeu al contribuţiei populaţiei evreieşti la cultura şi civilizaţia din Oradea şi din Bihor)*
4	Sinagogă din Bistrița	Str. Gen. Grigore Bălan, 10	1856	Monument istoric (BN-II-m-B-01446) *Sală de spectacole și expoziții*
5	Sinagoga Neologă / Templul memorial al deportaţilor evrei din Cluj-Napoca	Str. Horea 21-23	sec. XIX - XX	Monument istoric (CJ-IV-m-B-07837) *Muzeu comemorativ*
6	Sinagoga ortodoxă „Poalei Tzedek” din Cluj-Napoca	Strada George Barițiu 16	1985	*Casa Tranzit - spațiu de artă contemporană*
7	Sinagoga din Dej (Templul "Înfrățirea")	Piaţa Ștefan cel Mare 1	1907	Monument istoric (CJ-II-m-B-07603)
8	Sinagoga din Gherla	Str. Andrei Mureşanu, nr. 4	1911	*în curtea sinagogii de află Monumentul Memorial al Holocaustului dedicat celor 1600 de evrei care au fost deportați din Gherla*
9	Sinagoga din Turda	str. Mihai Eminescu nr.24-28	1921	
10	Sinagoga din Baia Mare	Str. Someşului 3	1885	Monument istoric (MM-II-m-B-04486)
11	Sinagoga din Seini	Str. Cuza Vodă 25	1904	Monument istoric (MM-II-m-B-04649)
12	Sinagoga din Sighetu Marmației	Str. Basarabia 10	1902	Monument istoric (MM-II-m-B-04673) Alte denumiri: Templul Vijnițer Klaus din Sighetu Marmației, Sinagoga Sefardă
13	Sinagoga din Șimleu Silvaniei	Piaţa 1 Mai 13	sec. XIX	Monument istoric (SJ-II-m-B-05125) *Muzeu al Holocaustului*
14	Ansamblul sinagogii din Satu Mare	Str. Decebal 4-6	1889	Monument istoric (SM-II-a-B-05207) Cuprinde Sinagoga (Templul Mare) și Casă de rugăciune (Sinagoga "Share Tova")

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice* (2015)

2.2.5. Cimitirele

Cimitirele prezintă interes pentru turismul cultural prin arhitectura funerară deținută (capele, mausolee, cripte, pietre funerare) și în cazul în care sunt înmormântate acolo personalități istorice sau artistice. Ca locuri de reflecție asupra istoriei atrag în special atenția cimitirele eroilor și cimitirele evreiești, ansambluri de sine stătătoare sau parcele din cimitirele civile unde se găsesc morminte ale eroilor și monumente închinate memoriei acestora sau parcele cu morminte evreiești. Un caz cu totul special îl reprezintă Cimitirul Vesel din Săpânța care surprinde prin abordarea ludică a vieții și a morții pe care o propune, atrăgând un număr foarte mare de turiști.

Tabelul 49. *Cimitire de interes turistic din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Nume	Localizare	Descriere/valoare turistică
1	Cimitirul Central din Cluj Napoca	Cluj-Napoca Str. Avram Iancu 26-28	Cuprinde capela cimitirului datând din 1897 (cod LMI: CJ-IV-m-B-07839.272) și alte 395 de monumente istorice constând din morminte, cavouri, cripte, monumente funerare, obeliscuri funerare, cenotafuri și pietre funerare începand din secolul XVII și până în prezent. Cele mai multe astfel de elemente datează din secolele XIX și XX. Printre acestea se numără cele ale unor reprezentanți ai familiilor Bethlen și Brassai, mormintele lui Emil Racoviță, Gheorghe Dima, Nicolae Drăganu, Iuliu Haţieganu ș.a.
2	Cimitirul Rulikowski din Oradea	Oradea, Str. Ceyrat, nr.1	Cuprinde patru capele, printre care capela Haşaş (BH-II-m-B-21035), două cimitire evreiești (ortodox și neolog), precum și morminte ale mai multor personalități (Cazimir Rulikowsky, Dr. Aurel Lazăr, Nicolae Jiga, Iosif Vulcan ș.a.). Mai cuprinde un monument al ostaşilor români căzuţi în Primul Război Mondial (monument istoric), monumentul Vulturul, un obelisc în memoria soldaţilor Diviziei 2 “Vânători de munte” (monument istoric) și monumentul militarilor unguri căzuți în cele două Războaie Mondiale
3	"Cimitirul Vesel” din Săpânță	Comuna Săpânţa sat Săpânţa, lângă biserica ortodoxă şi cimitirul vechi	Monument de artă populară, pe lista monumentelor istorice de importanță națională (MM-IV-s-A-04832). A fost înființat de Stan Ioan Pătraș care începând din 1935 a realizat cruci viu colorate, care prin imagini de pictură naivă și epitafuri în rimă descriau viață persoanelor decedate. Tradiția a continuat și după moartea maestrului, astfel că în prezent cimitirul a devenit un muzeu în aer liber cu câteva sute de astfel de monumente funerare.
4	Cimitirul Eroilor din Bistrița	Bistrița, str. Tărpiului, nr.1	Morminte ale eroilor și Osuarul eroilor români (1937)
5	Cimitirul Eroilor din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, str. Calea Turzii 116	Morminte ale eroilor și Troița eroilor romani (1935)
6	Cimitirul Eroilor din Zalău	Zalău, str. Florilor 66	Morminte ale eroilor și Monumentul eroilor (1925)
7	Monumente şi morminte ale celor 126 de evrei ucişi în sept.1944	Comuna Cămărașu, sat Cămărașu, 528, Jud. Cluj	Ansamblu - monument istoric (CJ-IV-m-B-07857)
8	Cimitire evreiești din sec XVIII	județul Maramureș	Pe lista monumentelor istorice figurează șase cimitire evreiești în localitățile: Coruia, comuna Săcălășeni (MM-II-s-B-04552); Ieud, comuna Ieud (MM-II-s-B-04586); Săpânţa, comuna Săpânţa (MM-II-s-B-04636); Sighetu Marmaţiei (MM-II-s-B-04665); Vişeu de Sus (MM-II-s-B-04796); Glod, Comuna Strâmtura (MM-II-s-B-04580).
9	Cimitirul Săracilor	Sighetu Marmației, extravilan	Cimitir și ansamblu arhitectural și peisagistic dedicat victimelor comunismului
10.	Mausoleul Octavian Goga	comuna Ciucea, sat Ciucea, 5	Monument istoric (CJ-IV-m-B-07568.03)

Sursa: *Lista Monumentelor Istorice* (2015)

2.2.6. Hramuri și pelerinaje

Mănăstirile sunt locuri de pelerinaj tot timpul anului, dar numărul de vizitatori crește la marile sărbători și la hramurile mănăstirești. Cele mai mari pelerinaje din Transilvania de Nord au loc anual în data de **15 august (Adormirea Maicii Domnului)** la Mănăstirile Nicula (județul Cluj), Izbuc (județul Bihor), Rohia (județul Maramureș), Bixad (județul Satu Mare), dar și la Mănăstirea Moisei (județul Maramureș), Mănăstirea Dobric (județul Bistrița-Năsăud), Mănăstirea Strâmba-Păduriș (județul Sălaj). Pelerinajul de la Nicula este cel mai mare pelerinaj ortodox din Transilvania (cu zeci de mii de participanți). Alte pelerinaje importante au loc de sărbătoarea **Izvorul Tămăduirii (fără dată fixă)** la mănăstirea Izbuc (județul Bihor) și la Mănăstirea Rohia (județul Maramureș). De mai mici dimensiuni, vizând în principal populația din localitățile din apropierea mănăstirilor, sunt pelerinajele care au loc cu ocazia hramurilor și comemorarea lui Mihai Viteazul din data de **9 august** de la Mănăstirea Mihai Vodă din Turda.

Tabelul 50. *Hramuri și pelerinaje în Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Activitate religioasă	Data și sărbătoarea religioasă	Loc de desfășurare
1	Hram	1 ianuarie - Sfântul Vasile cel Mare	Schitul Vinișoru (MM)
2	Hram	7 ianuarie - Sf. Ioan Botezătorul	Schitul Huta (BH)
3	Hram	30 ianuarie - Sfinții Trei Ierarhi	Mănăstirea Ieud (MM)
4	Hram	25 martie - Buna Vestire	Mănăstirea Cormaia (BN), Mănăstirea „Buna Vestire" Oradea (BH), Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Contemplative "Buna Vestire" Seini (MM)
5	Hram	Sâmbăta lui Lazăr - sâmbăta de dinainte de Duminica Floriilor (fără dată fixă)	Mănăstirea Cristorel (CJ)
6	Hram	Învierea Domnului/Paștele (fără dată fixă)	Mănăstirea Habra (MM) Mănăstirea Greco-Catolică Feleacu (CJ)
7	Hram	Izvorul Tămăduirii (vinerea din Săptămâna Luminată, fără dată fixă)	Mănăstirea Salva (BN), Mănăstirea Petrova (MM), Mănăstirea Mărius (SM), Mănăstirea „Sfânta Maria" Rus (SJ)
8	Hram	24 aprilie - Sfânta Cuvioasă Elisabeta	Mănăstirea „Sfânta Elisabeta" Cluj (CJ)
9	Hram	21 mai - Sfinții Împărați Constantin și Elena	Schitul Barajul Leșu (BH), Schitul Budești (MM)
10	Hram	Înălțarea Domnului (la 40 de zile după Înviere, fără dată fixă)	Mănăstirea Muntele Rece (CJ), Mănăstirea Făget (MM)
11	Hram	Pogorârea Sfântului Duh / Sfântului Spirit (50 de zile după Înviere, fără dată fixă)	Metocul Băile Felix (BH), Mănăstirea Greco-Catolică a Părinților Bazilieni Molișet (BN)
12	Hram	Sfânta Treime (a doua zi de Rusalii, fără dată fixă)	Mănăstirea Cășiel (CJ), Mănăstirea Soporu de Câmpie (CJ), Mănăstirea" Sfânta Treime" Bichigiu (BN), Mănăstirea Breaza (MM), Mănăstirea „Sfânta Treime" Moișeni (SM), Mănăstirea „Sfânta Treime" Bic (SJ)
13	Hram	Duminica Tuturor Sfinților (prima duminică după Rusalii, fără dată fixă)	Mănăstirea Telcișor Buscatu (BN), Mănăstirea Strâmba (BN)
14	Hram	Preasfânta Inimă a lui Isus (vinerea ce urmează după a doua duminică după Rusalii, fără dată fixă)	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Preasfintei Inimi a lui Isus Zalău (SJ)
15	Hram	13 iunie - Sfântul Anton de Padova	Mănăstirea Greco-Catolică Gherla (CJ), Conventul Franciscan Carei (SM)
16	Hram	24 iunie - Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul	Mănăstirea Salva (BN), Mănăstirea Scărișoara Nouă (SM), Mănăstirea Bobota (SJ)

17	Hram	29 iunie - Sfinții Apostoli Petru și Pavel	Mănăstirea Parva - Rebra (BN), Mănăstirea Stâna de Vale (BH), Mănăstirea Rohița (MM), Mănăstirea Bixad (SM)
18	Hram	30 iunie - Soborul celor 12 Apostoli	Mănăstirea Bârsana (MM)
19	Hram	2 iulie - Sfântul Voievod Ștefan cel Mare al Moldovei	Mănăstirea Feleacu (CJ), Mănăstirea „Ștefan Vodă" Vad (CJ)
20	Hram	Maica Domnului Portărița de la Muntele Athos (prima duminică din iulie, fără dată fixă)	Mănăstirea Portărița (SM)
21	Hram	20 iulie - Sfântul Proroc Ilie	Mănăstirea Băișoara (CJ), Mănăstirea Cristorel (CJ), Mănăstirea Nușeni (BN), Mănăstirea Dealu Mare (MM), Mănăstirea Dragomirești (MM)
22	Hram	22 iulie - Sfânta Maria Magdalena	Mănăstirea Oarța de Sus (MM)
23	Hram	5 august - Sfântul Ioan Iacob Hozevitul	Mănăstirea Piatra Craiului (CJ)
24	Hram	6 august - Schimbarea la Față	Mănăstirea Cheile Turzii (CJ), Mănăstirea Ilva Mare (BN), Mănăstirea Botiza (MM), Mănăstirea Prislop (MM), Mănăstirea Voivodeni (SJ)
25	Hram	15 august - Adormirea Maicii Domnului	Mănăstirea „Ștefan Vodă" Vad (CJ), Mănăstirea „Sfânta Cruce" Oradea (BH), Mănăstirea Greco-Catolică a Franciscanilor Minori Conventuali Oradea (BH), Mănăstirea Greco-Catolică Prislop - Boiu Mare (MM), Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Baziliene Baia Mare (MM), Mănăstirea Țeghea(SM), Mănăstirea Bălan (SJ), Mănăstirea „Sfânta Maria" Rus (SJ), Mănăstirea „Sfânta Treime" Bic (SJ)
26	Hram	29 august - Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul	Schitul Borșa Pietroasă (MM), Schitul Izvoare (MM)
27	Hram	8 septembrie - Nașterea Maicii Domnului	Mănăstirea Ciucea (CJ), Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Maicii Domnului Cluj-Napoca (CJ), Mănăstirea Piatra Fântânele (BN), Mănăstirea Voievozi (BH), Mănăstirea Ruoaia (MM), Mănăstirea Chiuzbaia (MM), Mănăstirea Vișeu de Sus (MM), Schitul Marca (SJ)
28	Hram	14 septembrie – Înălțarea Sfintei Cruci	Mănăstirea Cășiel (CJ), Mănăstirea Feleacu (CJ), Mănăstirea Greco-Catolică a Părinților Bazilieni Mintiu Gherlii (CJ), Mănăstirea Dumbrava - Tg. Lăpuș (MM)
29	Hram	15 septembrie - Maica Îndurerată	Mănăstirea Greco-Catolică a Surorilor Maicii1Domnului Sighetu Marmației (MM)
30	Hram	1 octombrie - Acoperământul Maicii Domnului	Mănăstirea Florești-Tăuți (CJ), Mănăstirea Lunca Apei (SM)
31	Hram	14 octombrie - Sfânta Cuvioasă Parascheva	Mănăstirea Râșca Transilvană (CJ), Schitul Strâmtura (MM)
32	Hram	18 octombrie - Sfântul Evanghelist Luca	Mănăstirea Dobric (BN)
33	Hram	8 noiembrie - Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil	Mănăstirea „Mihai Vodă" Turda (CJ), Mănăstirea Săpânța Peri (MM), Mănăstirea Greco-Catolică a Părinților Bazilieni Prilog (SM)
34	Hram	11 noiembrie – Sfântul Mare Mucenic Mina	Mănăstirea „Buna Vestire" Oradea (BH)
35	Hram	12 noiembrie - Sfinții Martiri Năsăudeni	Mănăstirea Salva (BN)
36	Hram	21 noiembrie - Intrarea în Biserică a Maicii Domnului	Schitul Poiana Florilor (BH)
37	Hram	25 noiembrie - Sfânta Mare Muceniță Ecaterina	Schitul Inand (BN)
38	Hram	30 noiembrie - Sfântul Apostol Andrei	Mănăstirea Berința (MM), Mănăstirea Greco-Catolică Prislop - Boiu Mare (MM)
39	Hram	6 decembrie - Sfântul Ierarh Nicolae	Mănăstirea Baia Borșa (MM)

40	Hram	12 decembrie - Sfântul Ierarh Spiridon	Mănăstirea Strâmba (BN)
41	Hram	25 decembrie - Naşterea Domnului	Schitul „Eroilor Revoluției” Budești (MM)
42	Pelerinaje	Izvorul Tămăduirii (vinerea din Săptămâna Luminată, fără dată fixă)	- Mănăstirea Izbuc (BH), - Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia (MM)
43	Pelerinaje	15 august - Adormirea Maicii Domnului	- Mănăstirea Nicula (CJ), - Mănăstirea Izbuc (BH), - Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia (MM), - Mănăstirea Bixad (SM), - Mănăstirea Moisei (MM), - Mănăstirea Dobric (BN), - Mănăstirea Strâmba –Păduriș (SJ)
44	Comemorare	9 august – uciderea lui Mihai Viteazu	- Mănăstirea „Mihai Vodă” Turda (CJ)

2.3. OBIECTIVELE TURISTICE CULTURALE

Poporul român, prin evenimentele de zi cu zi, și-a scris istoria, a perpetuat inspirația și creațiile autentice în forme palpabile (concrete) și spirituale, conturându-și astfel caracterul unic, zidit progresiv prin acumulări permanente, fortuite sau sub egida unor instituții specializate.

Caracterul unic al elementelor ivite reprezintă o valoare inestimabilă a umanității, care are posibilitatea de a se conserva prin valorificare economică în context turistic specific prin intermediul instituțiilor adecvate acestora precum: teatre, opere, muzee, colecții de artă, universități, biblioteci, case memoriale, case de cultură. În acest mod iese în evidență ***turismul cultural,*** ca formă de scrutare a trecutului și perceperii prezentului în vederea unei cunoașteri multifațetate a identității locale, prin intermediul celor mai reprezentative elemente.

2.3.1. Teatre și opere

Teatrele, ca edificii culturale, reprezintă lăcașuri de manifestare ale diverselor acte artistice (reprezentări teatrale, muzicale, dans etc.), apărute ca nevoie a omului de exprimare a creațiilor într-un cadru adecvat. Teatrele și operele au o rezonanță culturală mai largă. Astfel de vestigii culturale se remarcă în:

- **județul Bihor**: *Teatrul de Stat* din municipiul Oradea, cu 2 instituții teatrale: *Teatrul Regina Maria* și *Teatrul Szigligeti;*
- **județul Cluj**: *Teatrul Național* este sediul companiei Teatrul Național „Lucian Blaga“ și al companiei Opera Română din Cluj; *Teatrul Maghiar de Stat* din Cluj este o companie națională de teatru în limba maghiară și operă, aflată în municipiul Cluj-Napoca, *Teatrul „Aureliu Manea”* din municipiul Turda;
- **județul Maramureș**: *Teatrul Municipal* din Baia Mare;
- **județul Satu Mare**: *Teatrul Municipal* din Carei, *Teatrul de Nord* (Satu Mare) (în cadrul lui funcționează atât o secție română, cât și secția maghiară).

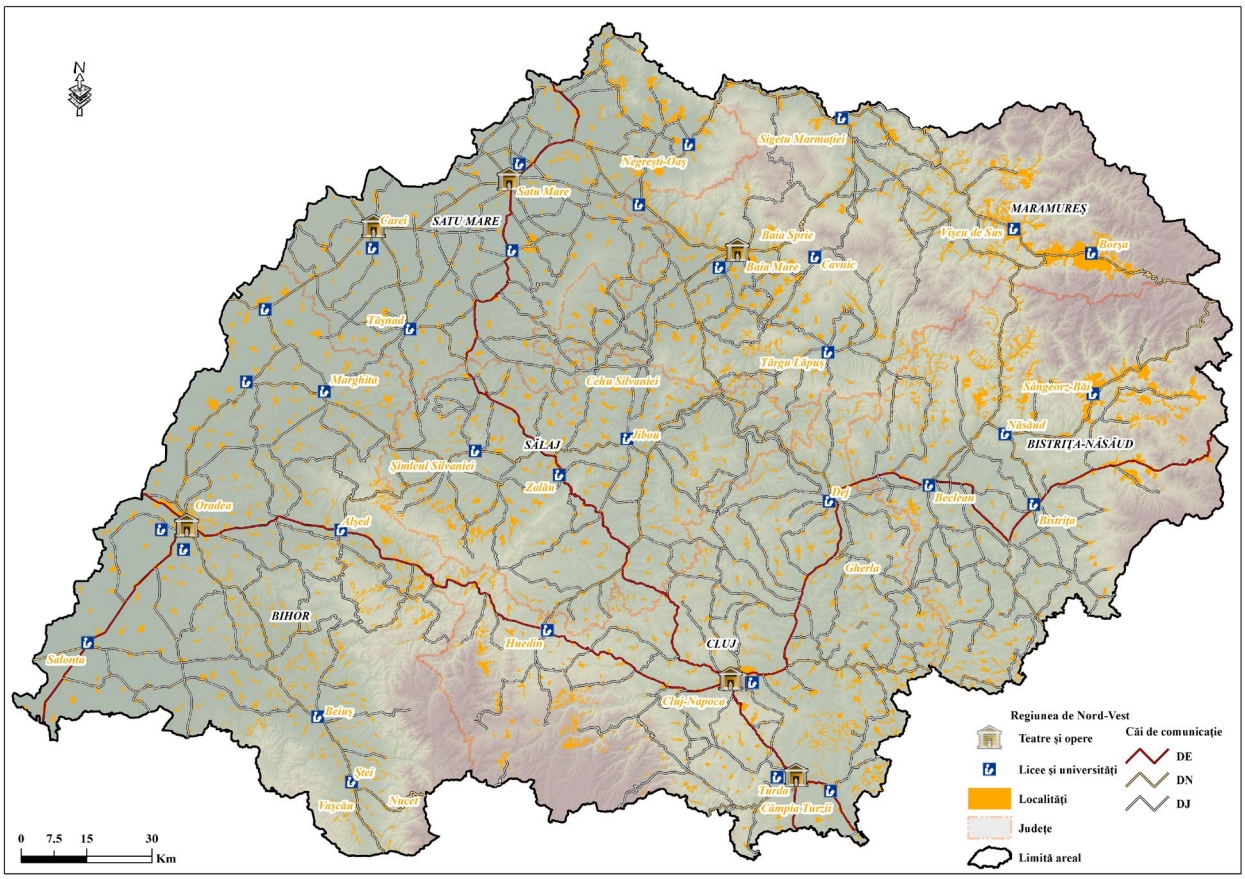

Fig. 40. *Instituții de cultură și educaționale din Regiunea de Nord-Vest*

2.3.2. Muzee

Muzeele sunt printre cele mai vizitate instituții de cultură, datorită concentrării într-un spațiu limitat de valori culturale, arheologice, istorice etc., foarte variate și interesante. În funcție de specificul acestor valori se diferențiază mai multe tipuri de muzee: etnografice, de artă, de istorie și arheologie, mixte, inedite.

Muzeele etnografice sunt în sine o categorie distinctă, prin evidențierea elementelor tradiționale unice (obiecte, vestimentare, unelte, mobilier etc.) care împreună pot oferi o imagine deplină asupra comunității tradiționale locale.

- **județul Bihor:** *Muzeul Municipal Beiuș* (oraș municipiu Beiuș)-Clădirea, monument istoric, datează din sec. al XIX-lea, în stil eclectic, cu elemente baroce (aproximativ 3000 piese); *Muzeul de Etnografie „Horea și Aurel Flutur" Chișcău* (sat Chișcău, comuna Pietroasa) Muzeul este organizat într-o gospodărie țărănească, compusă din casă de locuit, șoproane și alte anexe. Obiectele sunt grupate pe categorii: obiecte industriale, mașini și instalații tehnice, batoze, tractoare, tulumbă de pompieri, locomobilă fabricată la Budapesta în 1907, aflată în perfectă stare de funcționare. Colecția de istorie se compune din lănci și suliițe din perioada Evului Mediu, obiecte militare din epoca modernă și contemporană: caschete, valize, proteze de război; *Muzeul Țăranului Român din Salonta* (oraș municipiu Salonta)-Punctul muzeistic cuprinde o casă tradițională din lemn, cu tindă, târnaț și o cameră, unde sunt expuse obiecte de ceramică, țesături și mobilier. Casa țărănească a fost strămutată din zona Roșia, fiind veche de 170 ani.

- **județul Bistrița-Năsăud**: *Muzeul sătesc „Casa Ethnos”* (Feldru), înființat la inițiativa unor locuitori ai comunei Feldru, sub lui Alexandru Uiuiu, în casa părintească a acestuia. Sunt expuse diferite obiecte donate de localnici: cărţi vechi, ceramică, obiecte de uz casnic, ţesături şi covoare, colecţia revistei "Zestrea" ; *Muzeul Etnografic Archiud* (Archiud, comuna Teaca); *Muzeul Mineritului Rodna* (Rodna), subordonat Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud, o colecţie constituită din bunuri etnografice, eşantioane minerale, unelte de minerit. Un loc distinct îl ocupă piesele de mobilier care au aparţinut academicianului Florian Porcius (1816-1906), botanist, membru al Academiei Române din 1882; *Muzeul Grăniceresc Năsăudean (*Năsăud-etnografie și istorie locală - subordonat Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud), monument istoric datând din secolul al XVIII-lea, fiind fostul sediu al cazarmei Regimentului II românesc de graniţă. Muzeul Năsăudean cuprinde o secţie de artă populară şi etnografie (unelte şi piese de port specifice văii Someşului Mare) şi o alta legată de personalităţi din teritoriul grăniceresc năsăudean.
- **județul Cluj**: *Muzeul Etnografic al Transilvaniei* (Cluj-Napoca), adăpostit într-o clădire din secolul XVI, numită Reduta, unde și-a avut sediul, până în anul 1865, Dieta Transilvaniei. Instituția a fost înființată de către etnologul Romulus Vuia, cu numeroase secții: vânătoare-pescuit, păstorit, agricultură,, industrie casnică, prelucrarea metalelor. Muzeul are și o secție în aer liber, în Pădurea Hoia, cu două sectoare tematice: instalații tehnice țărănești și gospodării (P. Cocean, 2010, p. 115); *Muzeul Bivolului* (Mera, comuna Baciu) - Patrimoniul acestui muzeu este alcătuit din circa o mie de exponate legate de creşterea şi exploatarea bivolilor, ocupaţie cu o tradiţie de peste un secol în satul Mera, fotografii, hărţi şi documente care atestă vechimea şi continuitatea acestor îndeletnicir; *Muzeul Etnografic al Văii Arieşului. Asociația Culturală Octavian Păcurar* (Câmpia Turzii).
- **județul Maramureș:** *Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară Maramureș* (Baia Mare), cu o expoziţie pavilionară de etnografie şi artă populară: ocupaţiile tradiţionale principale şi secundare, meşteşuguri şi instalaţii tehnice, obiecte aparţinând artei populare, ceramică, mobilier, obiecte de uz casnic, elemente de arhitectură populară, port şi textile de interior, din cele patru zone etnografice ale judeţului (Chioar, Codru, Lăpuş, Maramureş); *Muzeul Țărăncii Române* (Dragomirești, comuna Dragomirești), amenajat într-o casă ţărănească, din sec. XVIII, specifică Maramureşului, formată din tindă şi cămară; *Muzeul Etnografic al Maramureșului* (Sighetu Marmației), în subordonarea Muzeului Maramureșului, cu o bogată colecţie de etnografie: piese de industrie casnică, piese de port, de arhitectură populară (porţi, uşi, ferestre), covoare, cergi, ştergare, traiste, măşti populare, icoane pe sticlă, pânză şi lemn; *Muzeul Maramureşului* (Sighetu Marmației) - funcţionează ca un complex muzeal cu dominantă etnologică (muzeu cu expunere pavilionară şi muzeul în aer liber) dar şi cu secţii de istorie-arheologie; *Muzeului Satului Maramureșan* (Sighetu Marmației), conceput ca un sat zonal și include peste 30 monumente de arhitectură ţărănească; *Muzeul Satului Șurdești* (Șurdești, comuna Șișești), înființat de localnicul Gavril Mihai Coroian în gospodăria proprie, într-o șură din bârne de stejar, ridicată în 1970 în spatele casei; *Muzeul Satului „Acasă”* (Tăuții Măgheruș) prezintă o gospodărie ţărănească integrală, originară din Bozânta Mare, veche de peste 300 ani.

- **județul Satu Mare:** *Muzeul Ţării Oaşului* (Negreşti-Oaş) - Muzeul, de importanţă zonală, deţine colecţii de etnografie din zona Ţării Oaşului: mobilier, ceramică, port popular, textile, obiecte de uz gospodăresc, unelte. După 1990 s-au pus bazele unor colecţii noi, cum sunt cele de artă plastică, documente, fotografii şi s-a amenajat o galerie de artă. Muzeul în aer liber este aşezat în centrul Negreştiului, într-un spaţiu mic, dar pitoresc şi sugestiv pentru relieful întregii zone. Principalele monumente sunt: biserica de lemn din satul Lechinţa (prima jumătate a secolului al XVII-lea); casele din Racşa, Cămârzana, Moişeni şi Negreşti (secolele XVIII - XIX) care, împreună cu construcţiile-anexă, formează gospodării; *Muzeul Moților* (Scărișoara Nouă, comuna Pișcolt), în subordonarea Muzeului Județean Satu Mare, cuprinde peste 400 obiecte aduse de moți din Munţii Apuseni, fiind reprezentativă pentru creaţia materială şi spirituală făurită de aceştia de-a lungul timpului.

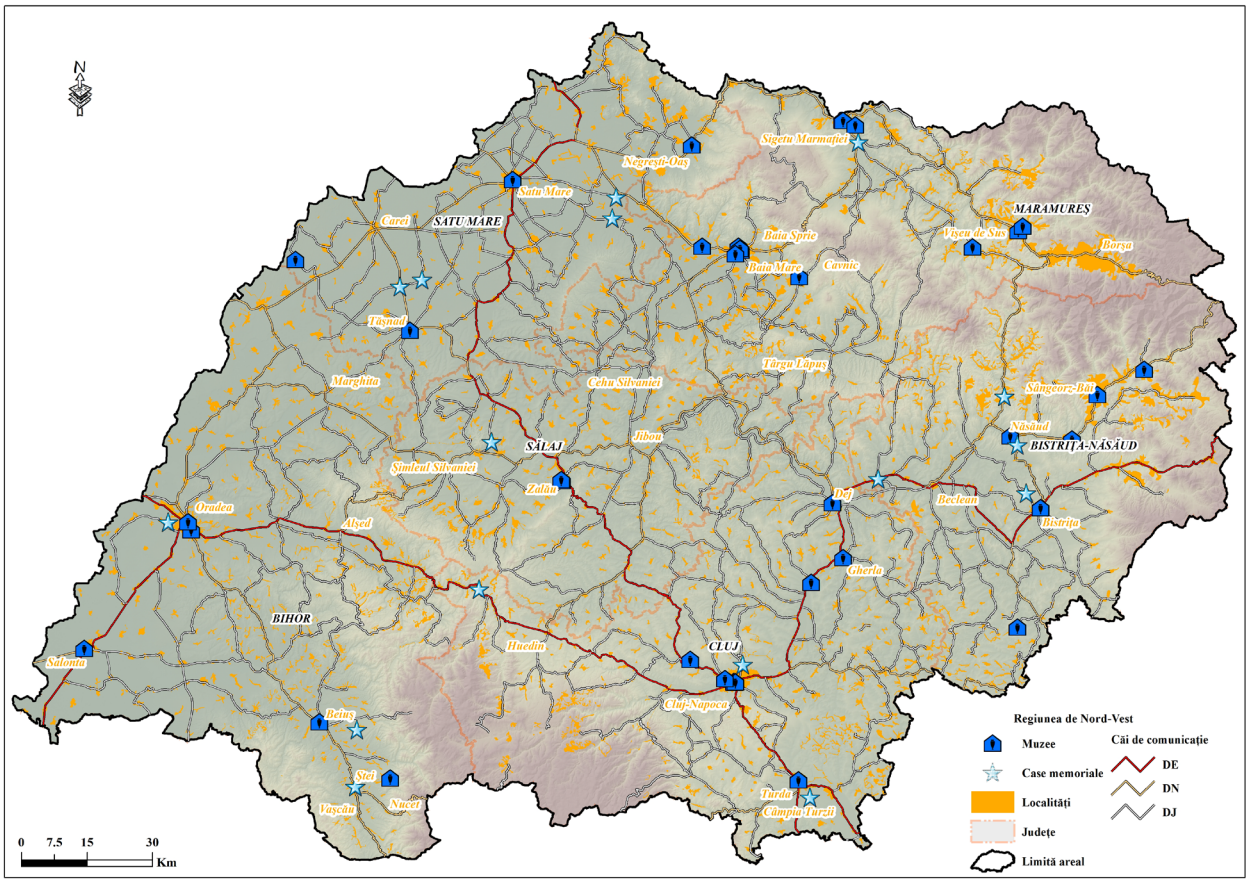

Fig. 41. *Muzee şi case memoriale din Regiunea de Nord-Vest*

Muzeele de artă (pictură, sculptură, literatură, muzică) reflectă prin creațiile prezentate viziuni infinite ale realității, sub diverse forme, fie sculpturale, fie picturale, încadrate unor curente definitorii ale timpului. Acestea sunt concentrate în:

- **județul Bistrița-Năsăud:** *Muzeul de Artă Comparată* (Sângeorz-Băi) ce cuprinde bunuri etnografice şi lucrări de artă contemporană românească şi străină dar și un întreg sistem de documentare şi cercetare de bibliotecă şi ateliere de restaurare.

- **județul Cluj**: *Muzeul de Artă Cluj-Napoca* (Cluj-Napoca), include opere ale lui Barbu Iscovescu, Th. Aman, N. Grigorescu (42 de tablouri), I. Andreescu, Aurel Ciupe, Toth Laszlo, T. Harșia.
- **județul Maramureș:** *Muzeul Județean de Artă „Centrul Artistic Baia Mare"* (Baia Mare), unde noua expoziţie permanentă, intitulată «Centrul Artistic Baia Mare. Repere europene între tradiţii şi inovaţii» prezintă aproape 400 lucrări realizate exclusiv de artişti care au lucrat şi creat la Baia Mare, din 1896 şi până în prezent. Clădirea include peste 3.900 lucrări de artă.
- **județul Satu Mare:** *Muzeul de Artă Satu Mare* (oraș Satu Mare) găzduieşte astăzi secţia de artă a Muzeului Judeţean Satu Mare, construită în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în stil neogotic, fiind declarată monument istoric şi arhitectural şi cunoscută sub numele de „Casa Vécsey".
- **județul Sălaj**: *Muzeul Județean de Istorie și Artă. Galeria de Artă „Ioan Sima"* (Zalău), înfiinţat pe baza donaţiei maestrului Sima, cuprinzând 106 tablouri.

Muzeele de istorie și arheologie pun în evidență, prin intermediul unor exponate descoperite în situri arheologice, mărturii ale principalelor momente evolutive în ceea ce privește societatea umană. Dintre muzeele istorice ce adăpostesc comori neprețuite enumerăm:

- **județul Bihor**: *Muzeul Oraşului Oradea-Complex Cultural* (Oradea)
- **județul Bistrița-Năsăud:** *Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud* (Bistrița), înfiinţat sub titulatura Muzeul Regional Rodna, în una din aripile fostei mănăstiri a minoriţilor.
- **județul Cluj**: *Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei* (Cluj-Napoca), înființat în 1859, adăpostește vestigii paleolitice descoperite la Peștera Cioclovina, unelte, vase și podoabe dacice descoperite la Sarmizegetusa Regia, arme medievale, documente privind istoria medievală a Transilvaniei etc.; *Muzeul de Istorie al Universității „Babeș-Bolyai"* (Cluj-Napoca), inaugurat în 2001; *Muzeul Municipal Dej* (Dej) cuprinde o serie de exponate din diferite perioade istorice care atestă continuitatrea locuirii în zonă; *Muzeul de Istorie Gherla* (Gherla), ce expune piese de arheologie; *Muzeul Sătesc Iclod* (Iclod), conţine colecţii de arheologie preistorică şi antică descoperite în staţiunea arheologică Iclod (ceramică, arme, unelte, podoabe etc), istorie locală sau etnografie; *Muzeul de Istorie Turda* (Turda), ce conservă piese de arheologie preistorică, colecţia de ceramică romană dar și din perioada medievală.
- **județul Maramureș:** *Centrul Documentar-Expoziţional al Nobilimii Române Maramureşene (*Vişeu de Sus), creaţia Fundaţiei Ion şi Livia Piso, în memoria şi pentru redescoperirea trecutului nobilimii maramureşene şi a boierilor de Zârneşteni; *Muzeul evreiesc „Casa Elefant* (Vişeu de Sus) , cu o expoziţie care prezintă istoria comunităţii evreieşti din Vişeu de Sus; *Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș* (Baia Mare), cuprinde cărţi, piese de arheologie, monede, medalii şi arme vechi etc.
- **județul Satu Mare:** *Muzeul Județean Satu Mare* (Satu Mare) deţine colecţii de arheologie (preistorică, dacică, medievală), istorie (exponate legate de istoria breslelor, unelte, lăzi, sigilii, documente, carte veche, memorialistică), etnografie (instalaţii ţărăneşti, mobilier tradiţional românesc, şvăbesc, ucrainean şi maghiar, podoabe, icoane pe sticlă şi lemn,

costume populare, textile utilitare şi decorative, ceramică, fotografii etc.); *Muzeul Orăşenesc Tăşnad* (Tășnad), muzeu unde sunt valorificate expoziţional piese de arheologie și etnografie.

- **județul Sălaj:** *Muzeul Județean de Istorie și Artă* (Zalău), ce cuprinde expoziţia de artă plastică contemporană.

Muzeele mixte, apărute în perioada recentă sub denumirea generică de „muzee județene", includ diverse secții care găzduiesc exponate aparținând unor domenii diverse, dar care împreună pot crea o imagine de ansamblu mult mai complexă și totodată extrem de grăitoare asupra modului de viețuire a unei comunități umane la un moment dat. Se remarcă:

- **județul Bihor**: *Muzeul Ţării Crişurilor* (Oradea), un muzeu cu secţii de istorie, artă, etnografie, ştiinţele naturii, muzee memoriale subordonate: "Iosif Vulcan" şi "Ady Endre", laboratoare de restaurare: pictură, metal, textile, ceramică, os, piele şi obiecte etnografice. Biblioteca muzeului deţine 30.000 volume.
- **județul Satu Mare:** *Muzeul Privat Craidorolț* (Craidorolț), compus din mai multe camere: 1. zona Codru, 2. obiecte ceramice, 3.obiecte din epoca Ceauşescu, 4. mobile ungureşti şi şvăbeşti, 5. obiecte din zona Oaş şi Maramureş, 6. obiecte electrocasnice din secolul trecut, 7. unelte agricole şi meşteşugăreşti, în podul casei mobilier popular, în curte maşini agricole şi viticole. Muzeul numără peste 3.000 exponate.

Muzee inedite ilustrează nișat activități legate de anumite ocupații sau domenii de activitate:

- **județul Cluj**: *Muzeul de Istorie a Farmaciei* (Cluj-Napoca), deţine peste 3000 exponate datând din secolul al XIV-lea; *Muzeul Apei* (Florești), primul și singurul muzeu al Apei din România.
- **județul Maramureș:** *Muzeul de Mineralogie* (Baia Mare) găzduiește o expoziție desfășurată pe 900 m^2, în care sunt expuse peste 1.000 eșantioane minerale, roci și fosile.

2.3.3. Centre culturale (case de cultură)

Centrele culturale (case de cultură) pun în valoare cultura locală, în diversele sale forme. Ele cumulează atributele administrative ale domeniului cultural cu cele de protecţie şi conservare a patrimoniului aferent teritoriului arondat. Apare o ierarhie funcţională, *centrelor judeţene pentru conservarea şi promovarea culturii tradiționale*, situate in cele 6 reşedinte: Oradea, Bistriţa, Cluj-Napoca, Baia Mare, Satu mare, Zalău, adăugându-li-se numeroase *case de cultură* (Casa de Cultură a Sindicatelor din Oradea, Casa de Cultură Dacia Bistrița, Casa Studențească de Cultură din Cluj-Napoca, Casa de cultură a Sindicatelor Baia Mare, Casa de Cultură a Sindicatelor şi Casa municipală de cultură Zalău) din aceaşi capitale de judeţ dar şi din toate oraşele regiunii (Turda, Dej, Năsăud, Beiuş, Marghita, Negreşti Oaş, Târgu Lăpuş, Sighetu Marmaţiei etc., prezentate în tabelul anexat.

Reţine atenţia prezenţa în Cluj-Napoca unor *centre culturale străine*, cu activităţi sp ecifice, precum: Centrul cultural francez (Cluj-Napoca), Centrul cultural italian (Cluj-Napoca), Centrul cultural german - Kulturzentrum Klausenburg (Cluj-Napoca), Centrul cultural rus, Centrul cultural japonez, Centrul cultural chinez etc.

2.3.4. Colecții de artă

Colecțiile de artă însumează creații cu tematici unice diverse, de la pictură, sculptură sau etnografie, la cele heteroclite, strânse de pasionați în domeniu.

2.3.5. Biblioteci

Bibliotecile prezintă importanță prin valoarea fondului de carte, vechimea unor cărți și incunabule, uneori și prin arhitectura deosebită a clădirii care le adăpostește.

- **județul Bihor:** *Biblioteca Județeană "Gheorghe Șincai"* din Oradea, o bibliotecă de drept public, de tip enciclopedic, care permite accesul la colecţii, baze de date şi alte surse proprii de informaţii; *Biblioteca Municipală „Teodor Neş”* din Salonta deține un fond de carte de 94000 u.b.; *Biblioteca Orăşenească Nucet* funcționează în clădirea Casei de cultură, având un număr de colecții total 20302 u.b.; *Biblioteca Orăşenească „Al. Andriţoiu”* (Vaşcău) cu colecții total 22411u.b.; *Biblioteca Municipală „Constantin Pavel”* (Beiuş), în prezent biblioteca „Constantin Pavel”, cu un număr de colecții total: 70515 u.b.; *Biblioteca Municipală „Ioan Munteanu”* (Marghita) cu cărţi şi periodice: 75629 volume; *Biblioteca Orăşenească* (Săcueni), funcţionează în clădirea Casa de Cultură "Ady Endre" Săcueni, Cărţi şi periodice: 33152 vol; *Biblioteca Orăşenească* Ştei, Cărţi şi periodice: 30835 vol. 81 AV; *Biblioteca Orăşenească „Mate Imre”* Valea lui Mihai (funcționează la etajul 2 al spitalului orășenesc, carte românească 10666 ub, carte străină: 8450 ub, periodice românești: 1, periodice străine: 2); *Biblioteca Orăşenească „Octavian Goga*” Aleşd (cu carte românească și străină: 95240 u.b.).
- **județul Bistrița-Năsăud:** *Biblioteca Județeană „George Coşbuc*” Bistriţa deţine un fond de publicaţii de peste 20.000 volume; *Biblioteca Orăşenească Sângeorz-Băi* (colecții 35451 u.b.); *Biblioteca Orăşenească „Liviu Rebreanu*”, Beclean (colecții 36454 u.b.); *Biblioteca Orăşenească „Veronica Micle”*, Năsăud (colecții 57022 u.b.).
- **județul Cluj:** (Cluj-Napoca): *Biblioteca Centrală Universitară Lucian Blaga* (posedă peste 4 milioane cărți și periodice); *Biblioteca Academiei Române* (publică) cu 10.000 manuscrise, codice sau cărţi vechi, unele de aproape 700 ani; *Biblioteca Județeană Octavian Goga* (bibliotecă publică), o bibliotecă înființată la începutul secolului XX; ***Biblioteci ale Universităților****: Biblioteca Universității Tehnice din Cluj-Napoca, Biblioteca USAMV din Cluj-Napoca* (are un fond documentar format din cărţi, cursuri, reviste, ziare, DVD-uri de peste 170000 volume; *Biblioteca Centrală - Universitatea de Medicină şi Farmacie „Iuliu Haţieganu”, Biblioteca Universităţii "Bogdan Vodă", Cluj, Biblioteca Academiei de Arte şi Design Cluj-Napoca; Biblioteca Academiei de Muzică "Gh. Dima", Cluj*; ***Biblioteci ale Muzeelor*** (Muzeului Etnografic al Transilvaniei, Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei); de asemenea *Biblioteca Municipală „Teodor Murăşanu* Turda dispune de o colecţie enciclopedică de peste 100.000 volume; *Biblioteca Municipală Dej* (total documente-volume: 87142, total documente-titluri: 39578, total documente colecții curente: 87204, carte românească: 8611, periodice românești 653, documente audio-video: 62, total documente colecții speciale: 2958); *Biblioteca municipală Gherla* (carte românească: 45007 u.b., carte străină: 598 u.b., colecții audio video: 24); *Biblioteca Orăşenească* Huedin (Carte românească: 25358 ub., carte străină: 364 u.b., colecții audio video).

- **județul Maramureș**: *Biblioteca Universităţii de Nord* din Baia Mare (200.000 cărţi și periodice); *Biblioteca Judeţeană „Petre Dulfu”* Baia Mare (total documente colecții curente 686118 ub, documente colecții speciale 23836, total documente digitale 1746 ub); *Biblioteca Municipală „Laurenţiu Ulici”* Sighetu Marmaţiei (colecții 12264 ub., 31 titluri periodice); *Biblioteca Orăşenească* Baia Sprie (deține 23897 volume); *Biblioteca Orăşenească* Borşa (carte românească 18860 volume, carte străină 136 volume, periodice românești 19 titluri); *Biblioteca Orăşenească* Cavnic (16983 volume); *Biblioteca Orăşenească* Dragomireşti (7503 volume); *Biblioteca Orăşenească* Seini (19665 volume); *Biblioteca Orăşenească* Târgu Lăpuş (36897 volume); *Biblioteca Orăşenească* Tăuţii Măgherăuş (6658 volume); *Biblioteca Orăşenească* Ulmeni (funcționează în incinta căminului cultural, total documente 12285 ub); *Biblioteca Orăşenească* Vişeu de Sus (48930 volume); *Biblioteca Orăşenească ”Elia Pop”*, Şomcuta Mare (21641 volume); *Biblioteca Orăşenească ”Ion Iuga”*, Săliştea de Sus (11100 volume); *Biblioteca Mănăstirii Rohia* Maramureş (40000 cărţi şi periodice); *Biblioteca Muzeului Judeţean de Istorie şi Arheologie Baia Mare* (cu aproximativ 9.500 volume este structurat astfel: *Colecţia de carte veche românească*, constituită prin achiziţii realizate în ultimii cinci ani. Din cele aproximativ 100 volume, 50 exemplare intră în categoria bunurilor cu valoare de patrimoniu cultural naţional, beneficiind de un regim special de păstrare. *Colecţiile de carte veche străină* (câteva mii de exemplare) sunt mult mai consistente, fiind în patrimoniul muzeului de mai bine de 100 ani. Cea mai veche carte străină este „De re metallica”, autor Georgius Agricola, Basel, 1557, un autentic tratat de metalurgie, tipărit în germana gotică şi vreme îndelungată un preţios „manual” pentru meşteşugul mineritului. Colecţia de manuscrise este alcătuită în principal din Fondul Schönherr, care cuprinde: dosare/volume cu fişe tehnice, studii şi materiale documentare, redactate în limba maghiară în vederea alcătuirii unei monografii a oraşului Baia Mare. Periodicele (a doua jumătate a sec. XIX – prima jumătate a sec.XX) oferă o bogată sursă bibliografică pentru cercetătorii istoriei locale).
- **județul Satu Mare:** Biblioteca Muzeului Județean Satu Mare (deține o bibliotecă documentară şi de specialitate numărând în jur de 50.000 volume); *Biblioteca Judeţeană Satu Mare* (Total documente - volume: 423.616, Total documente - titluri: 180.210, Total documente colecții curente: 332.449, din care: carte românească: 252.759, carte străină: 67.976, periodice românești: 8.712, periodice străine: 673, documente audio-video 2.329); *Biblioteca Municipală* Carei (volumul de carte al bibliotecii a ajuns la 104975 u.b., 2009, biblioteca s-a mutat în incinta unei instituții școlare, cu o suprafață de aproximativ 250 mp, acest sediu fiind unul provizoriu pentru bibliotecă); *Biblioteca Orăşenească* Ardud (se găsește în clădirea bisericii româno-catolice; carte românească: 2300 u.b., carte străină: 1650 u.b., Periodice românești: 3 titluri, Periodice străine: 2 titluri); *Biblioteca Orăşenească* Livada (biblioteca dispune de volume ce acoperă toate domeniile cunoaşterii și satisface cerinţele de lectură, informare, documentare și loisir a utilizatorilor săi. Total documente - volume 10.372); *Biblioteca Orăşenească* Negreşti Oaș (carte românească: 31520 u.b., Carte străină: 9895 u.b., Periodice românești 2); *Biblioteca Orăşenească* Tăşnad (carte românească: 43970 u.b., Carte străină: 10656 u.b., Colecții audio video : 18 u.b.).

- **Județul Sălaj**: *Biblioteca Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău* (conține peste 1.500 volume, din care aproximativ 1.300 reprezintă colecția de carte veche și documentară (1555-1952). Cele mai vechi cărți sunt: un exemplar din COSMOGRAFIAE UNIVERSALIS (Basel, 1554) de Sebastian Münster și un exemplar din EPITOME OMNIUM OPERUM DIVI AURELII AUGUSTINI (Pozsony, 1555) – autor Ioannes Piscatorius); *Biblioteca Judeţeană Sălaj "Ioniță Scipione Bădescu"* (Total documente - volume: 234.724*); Biblioteca Orăşenească Cehu-Silvaniei* (43 190 volume; *Biblioteca Orăşenească* Jibou (funcționează în Casa de Cultură, Colecţii: 48 470 volume); *Biblioteca Orăşenească* Șimleu Silvaniei (Colecţii: 84 396 volume).

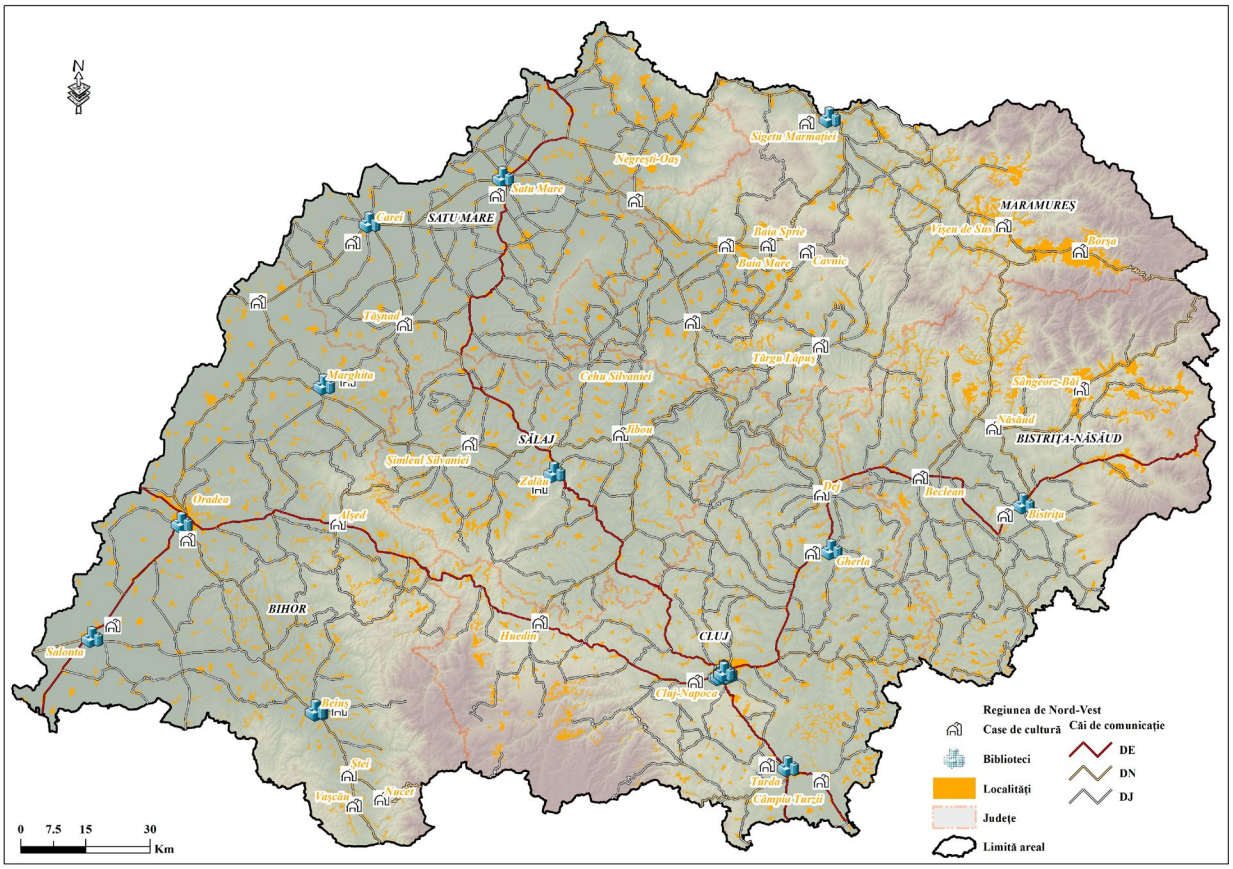

Fig. 42. *Case de cultură și biblioteci din Regiunea de Nord-Vest*

2.3.6. Universități, licee de tradiție

Universitățile devin repere ale turismului cultural prin funcția lor de modelare și elevare a spiritului uman, prin faima personalităților care și-au pregătit devenirea în cadrul acestora, dar și prin vechimea, prestigiul și recunoașterea internațională sau arhitectura specifică:

- **județul Bihor:** *Universitatea din Oradea* a fost fondată în 1990. Universitatea are 15 facultăți, în 2011 a fost clasificată în categoria a II-a, cea a universităților de educație și cercetare științifică, de către Ministerul Educației; i-a fost acordat calificativul „Grad de încredere ridicat" de către ARACIS. În 2018, Universitatea din Oradea ocupă locul 722 din cele 3.234 universități examinate la nivel mondial în *Scimago Institutions Rankings*. În

Metarankingul Universitar 2017, se clasează pe locul 7 la nivel național din cele 92 universități existente până în prezent în România, fiind la egalitate cu alte șase universități.

- **județul Bistrița-Năsăud**: *Extensia Bistrița-Universitatea Babeș-Bolyai* (Facultatea de Geografie, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Facultatea de Educație fizică și Sport, Facultatea de Business); *Extensie Bistrița-Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca*; *Extensia Năsăud-Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca* (Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației).
- **județul Cluj**: *Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca*, avându-și originea în Colegiul iezuit înființat în 1583, este printre cele mai reprezentative instituții din categoria analizată. În cadrul ei a fost organizat, în anul 1920, de către savantul Emil Racoviță, fondatorul științei biospeologice, primul Institut de Speologie din lume, în colecțiile căruia este conservată celebra amprentă plantară a „Omului de Vârtop", cu o vechime de peste 62.000 ani. Universitatea Babeș-Bolyai patronează o serie de muzee (Muzeul Universității, Muzeul Zoologic, Muzeul Botanic, Muzeul Geologic), Grădina Botanică (cu un Ierbar impresionant) și Parcul Hațeganu a căror vizitare lasă turiștilor impresii de neuitat (P. Cocean, 2010, pp. 118-119); *Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca*, o instituție de învățământ superior tehnic de stat. În 2007, Consiliul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) a acordat Universității Tehnice din Cluj-Napoca, calificativul de vârf, adică „grad de încredere ridicat". În 2011 a fost clasificată în prima categorie din România, cea a universităților de cercetare avansată și educație; *Universitatea de Artă şi Design din Cluj-Napoca (UAD)*, înființată în 1926, se impune în spațiul naţional şi internațional ca fiind una dintre cele mai importante instituții de învățământ superior în domeniul artelor vizuale din Sud-Estul Europei. Îmbunătățirea continuă a performanțelor universității se bazează pe schimbul activ de cunoștințe cu sfera internațională, un corp didactic profesionist și susținerea comunității artistice închegate într-un climat local definit de efervescența culturală; *Universitatea de Medicină şi Farmacie „Iuliu Haţieganu" Cluj-Napoca,* considerată a fi una dintre cele mai prestigioase. În 2011 a fost clasificată în prima categorie din România, cea a universităților de cercetare avansată și educație. În cadrul celor trei facultăți, universitatea oferă pregătire pentru 12 specializări. Pentru medicină, medicină dentară și farmacie, învățământul universitar se desfășoară în trei limbi de studiu (română, franceză și engleză); *Universitatea de Științe Agricole şi Medicină Veterinară din Cluj-Napoca* este continuatoarea instituției de învățământ agricol fondată pe domeniul Cluj-Mănăștur în 1869 și ridicat la rang de academie în 1906. Este una din cele mai vechi școli superioare de agricultură din Europa.
- **județul Maramureș:** *Extensia Sighetu Marmației-Universitatea Babeș-Bolyai* (Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Geografie, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor).
- **județul Satu Mare**: *Extensia Satu Mare-Universitatea Babeș-Bolyai* (Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării).
- **județul Sălaj:** *Extensia Zalău-Universitatea Babeș-Bolyai* (Facultatea de Geografie).

Liceele de tradiție sunt instituții de învățământ, cu rol de răspândire a culturii în rândul tinerilor. Sediile lor reflectă, în general, influențele arhitecturale ale vremii, multe dintre ele fiind clădiri de patrimoniu. Le găsim în principal în orașele mari și mijlocii (Oradea, Bistrița, Cluj-Napoca, Baia Mare, Satu Mare, Zalășu, Dej, Turda, Sighetu Marmației, dar și în unele orașe mici cu o aură culturală istorică precum Năsăudul, Beiușul sau Șimleul Silvaniei.

2.3.7. Case memoriale

Casele memoriale, prin localizarea, arhitectura şi inventarul lor redau aspecte interesante, adesea memorabile din devenirea unor personalităţi istorice, culturale sau artistice. Cu o notorietate deja câştigată sunt: Casa memorială *Andrei Mureșanu* din Bistrița, *Casa memorială George Coșbuc* din satul Coșbuc, *Casa memorială Liviu Rebreanu* din oraș Năsăud, *Casa memorială Matei Corvin* Cluj-Napoca, *Casa Memorială Sándor Petőfi* de la Turda*, Casa Memorială Octavian Goga* din Ciucea, *Casa memorială Dr. Vasile Lucaciu* din Apa, *Casa memorială Ady Endre* din localitatea omonimă, *Casa Memorială „Iuliu Maniu"* din Bădăcin etc.

Cu aceeaşi funcţie de comemorare şi cinstire a sacrificiilor înaintaşilor se înscriu şi ***închisorile memoriale***, care pun în lumină, prin intermediul inventarului expus, evenimente și fapte grăitoare referitoare la o anumită perioadă restrictivă din istoria poporului român.

Una dintre cele mai cunoscute închisori politice din România se află în cadrul Regiunii de Nord-Vest, și anume *Închisoarea Sighet* din orașul Sighetu Marmației. După instaurarea regimului comunist în România au fost încarcerate la Sighet elitele intelectuale, politice și religioase care erau considerate periculoase pentru autoritățile comuniste. Închisoarea a fost dezafectată și transformată în muzeu. În prezent, ea adăpostește muzeul „Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței", fiind declarată monument istoric, cu codul cod LMI. O altă închisoare cu aură nefastă este cea de la *Gherla,* din județul Cluj.

Tabelul 51. *Obiective culturale cu funcţie turistică din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Tipologie	Denumire	Localizare
1.	**Teatre și Opere**	-Teatrul de Stat cu două instituții teatrale: Teatrul Regina Maria și Teatrul Szigligeti	Oradea (Bihor)
		- Teatrului Național - sediul companiei Teatrul Național „Lucian Blaga" și al companiei Opera Română -Teatrul Maghiar de Stat - companie națională de teatru în limba maghiară și operă	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Teatrul „Aureliu Manea"	Turda (Cluj)
		-Teatrul Municipal din Baia Mare	Baia Mare (Maramureș)
		- Teatrul Municipal din Carei	Carei (Satu Mare)
		- Teatrul de Nord	Satu Mare (Satu Mare)
2.	**Muzee**	- Muzeul Municipal Beiuș	Beiuș (Bihor)
		- Muzeul de Etnografie „Horea și Aurel Flutur"	Chișcău (Bihor)
2.1.	**Muzee Etnografice**	- Muzeul Țăranului Român	Salonta (Bihor)
		- Muzeul sătesc „Casa Ethnos"	Feldru (Bistrița-Năsăud)
		- Muzeul Etnografic Archiud	Archiud (Bistrița-Năsăud)
		- Muzeul Mineritului Rodna	Rodna (Bistrița-Năsăud)
		- Muzeul Grăniceresc Năsăudean	Năsăud (Bistrița-Năsăud)

		- Muzeul Etnografic al Transilvaniei	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Muzeul Bivolului - Muzeul Etnografic al Văii Arieșului. Asociația Culturală Octavian Păcurar	Mera (Cluj) Câmpia Turzii (Cluj)
		Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară Maramureș	Baia Mare (Maramureș)
		Muzeul Țărăncii Române	Dragomirești (Maramureș)
		- Muzeul Etnografic al Maramureșului - Muzeul Maramureșului - Muzeului Satului Maramureșan	Sighetu Marmației (Maramureș)
		- Muzeul Satului Șurdești	Șurdești (Maramureș)
		- Muzeul Satului „Acasă”	Tăuții Măgheruș (Maramureș)
		- Muzeul Țării Oașului	Negrești-Oaș (Satu Mare)
		- Muzeul Moților	Scărișoara Nouă (Satu Mare)
		- Gospodărie Țărănească Turț	Turț (Satu Mare)
2.2.	**Muzee de artă**	- Muzeul de Artă Comparată	Sângeorz-Băi (Bistrița-Năsăud)
		- Muzeul de Artă Cluj-Napoca	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Muzeul Județean de Artă „Centrul Artistic Baia Mare”	Baia Mare (Maramureș)
		- Muzeul de Artă Satu Mare	Satu Mare (Satu Mare)
		- Muzeul Județean de Istorie și Artă. Galeria de Artă Ioan Sima”	Zalău (Sălaj)
2.3.	**Muzee de Istorie și Arheologie**	- Muzeul Orașului Oradea -Complex Cultural	Oradea (Bihor)
		- Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud	Bistrița (Bistrița-Năsăud)
		- Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei - Muzeul de Istorie al Universității „Babeș-Bolyai”	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Muzeul Municipal Dej	Dej (Cluj)
		- Muzeul de Istorie Gherla	Gherla (Cluj)
		- Muzeul de Istorie Turda	Turda (Cluj)
		- Muzeul Sătesc Iclod	Iclod (Cluj)
		- Centrul Documentar-Expozițional al Nobilimii Române Maramureșene - Muzeul evreiesc „Casa Elefant ”	Vișeu de Sus (Maramureș)
		- Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș Baia Mare	Baia Mare (Maramureș)
		- Muzeul Județean Satu Mare	Satu Mare (Satu Mare)
		- Muzeul Orășenesc Tășnad	Tășnad (Satu Mare)
		- Muzeul Județean de Istorie și Artă	Zalău (Sălaj)
2.4.	**Muzee mixte**	- Muzeul Țării Crișurilor	Oradea (Bihor)
		- Muzeul Privat Craidorolț	Craidorolț (Satu Mare)
2.5.	**Muzee inedite**	- Muzeul de Istorie a Farmaciei	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Muzeu de Mineralogie din Baia Mare	Baia Mare (Maramureș)
3.	**Centre culturale /Case de cultură**	- Centrul Județean pentru conservarea, promovarea culturii tradiționale - Casa de Cultură a Sindicatelor	Oradea (Bihor)
		- Casa de cultură Marghita	Marghita (Bihor)
		- Casa de cultură Salonta	Salonta (Bihor)
		- Casa de Cultură Miron Pompiliu	Ștei (Bihor)
		- Casa de Cultură Vasile Sala	Vașcău (Bihor)
		- Casa de Cultură Nucet	Nucet (Bihor)

		- Casa de Cultură Municipală	Beiuș (Bihor)
		- Casa de Cultură Aleșd	Aleșd (Bihor)
		- Casa de Cultură Bartok Bela	Valea lui Mihai (Bihor)
		- Casă de Cultură la Săcueni	Săcueni (Bihor)
		- Centrul Cultural Municipal George Coșbuc - Casa de Cultură Dacia	Bistrița (Bistrița-Năsăud)
		- Casa de cultură Liviu Rebreanu	Năsăud (Bistrița-Năsăud)
		- Casa de cultură Sângeorz-Băi	Sângeorz-Băi (Bistrița-Năsăud)
		- Casa de cultură Radu Săplăcan Beclean	Beclean (Bistrița-Năsăud)
		- Casa Studențească de Cultură - Centrul cultural Clujean - Centrul județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale Cluj - Centre culturale străine (Centrul cultural francez, Centrul cultural italian, Centrul cultural german - Kulturzentrum Klausenburg, Centrul cultural rus, Centrul cultural japonez)	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Casa municipală de Cultură Turda	Turda (Cluj)
		- Casa de Cultură Câmpia Turzii	Câmpia Turzii (Cluj)
		- Centrul Cultural Arta - Casa de cultură „George Coșbuc”	Dej (Cluj)
		- Casă de Cultură Huedin	Huedin (Cluj)
		- Casa municipală de Cultură Gherla	Gherla (Cluj)
		- Casa de Cultură Baia Mare	Baia Mare (Maramureș)
		- Casa de Cultură Baia Sprie	Baia Sprie (Maramureș)
		- Centrul Cultural Tăuții Măgheruș	Tăuții Măgheruș (Maramureș)
		- Casa de Cultură Sighetu Marmației	Sighetu Marmației (Maramureș)
		- Casa de Cultură Borșa	Borșa/ Județul Maramureș
		- Casă de Cultură Cavnic	Cavnic (Maramureș)
		- Casă de cultură, Vișeu de Sus	Vișeu de Sus (Maramureș)
		- Casă de Cultură „Vasile Grigore Latiș”	Târgu Lăpuș (Maramureș
		- Casă de cultură „Aurel Buteanu”	Șomcuta Mare (Maramureș)
		- Casa de cultură Seini	Seini (Maramureș)
		- Centrul Cultural G.M. Zamfirescu Satu Mare, - Centrul Județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale Satu Mare	Satu Mare (Satu Mare)
		- Casa de Cultură Carei	Carei (Satu Mare)
		- Casa de Cultură Tășnad	Tășnad (Satu Mare)
		- Casa (orășenească) de Cultură Negrești-Oaș	Negrești-Oaș (Satu Mare)
		- Centrul culturii tradiționale Sălaj - Casa de Cultură a Sindicatelor Zalău - Casa municipală de cultură Zalău	Zalău (Sălaj)
		- Casă de Cultură Cehu Silvaniei	Cehu Silvaniei (Sălaj)
		- Casa orășenească de cultură din Șimleu Silvaniei	Șimleu Silvaniei (Sălaj)
		- Casă de Cultură	Jibou (Sălaj)
4.	**Închisori memoriale**	- Închisoarea Sighet	Sighetu Marmației (Maramureș)
5.	**Colecții de artă**	**-** Colecții de artă (pictură, sculptură, grafică şi artă decorativă) - în cadrul Muzeului Ţării Crişurilor	Oradea (Bihor)
		- Colecție, Artă Contemporană – în cadrul Complexului	Bistrița (Bistrița-Năsăud)

		Muzeal Bistrița-Năsăud	
		- Colecții de artă românească și universală - în Patrimoniul Muzeului de Artă Cluj-Napoca	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Colecții de pictură, sculptură, arte decorative, grafică, fotografii de artă - Centrul Artistic Baia Mare – Muzeul Județean Baia Mare	Baia Mare (Maramureș)
		- Colecții artă - în cadrul *Muzeului Județean Satu Mare.*	Satu Mare (Satu Mare)
		- Colecția ceramică, icoane, lemn în cadrul Muzeul Județean de Istorie și Artă	Zalău (Sălaj)
6.	**Biblioteci**	- Biblioteca Județeană "Gheorghe Șincai"	Oradea (Bihor)
		- Biblioteca Municipală ”Teodor Neş”	Salonta (Bihor)
		- Biblioteca Orășenească Nucet	Nucet (Bihor)
		- Biblioteca Orășenească ”Al. Andriţoiu”, Vaşcău	Vașcău (Bihor)
		- Biblioteca Municipală ”Constantin Pavel”, Beiuş	Beiuș (Bihor)
		- Biblioteca Municipală ”Ioan Munteanu”	Marghita (Bihor)
		- Biblioteca Orășenească Săcueni	Săcueni (Bihor)
		- Biblioteca Orășenească Ștei	Ștei (Bihor)
		- Biblioteca Orășenească ”Mate Imre”	Valea lui Mihai (Bihor)
		- Biblioteca Orășenească ”Octavian Goga”	Aleșd (Bihor)
		- Biblioteca Județeană ”George Coșbuc”	Bistrița (Bistrița-Năsăud)
		- Biblioteca Orășenească Sângeorz-Băi	Sângeorz-Băi (Bistrița-Năsăud)
		- Biblioteca Orășenească „Liviu Rebreanu”	Beclean (Bistrița-Năsăud)
		- Biblioteca Orășenească ”Veronica Micle”	Năsăud (Bistrița-Năsăud)
		- Biblioteca Centrală Universitară Lucian Blaga - Biblioteca Județeană Octavian Goga - Biblioteci ale Universităților (Biblioteca Universității Tehnice Biblioteca USAMV , Biblioteca Centrală - Universitatea de Medicină şi Farmacie ”Iuliu Haţieganu”) - Biblioteca Academiei de Arte și Design Cluj-Napoca; - Biblioteca Academiei de Muzică "Gh. Dima", - Biblioteci ale Muzeelor (Muzeului Etnografic al Transilvaniei, Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei)	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Biblioteca Municipală „Teodor Murășanu ”	Turda (Cluj)
		- Biblioteca Municipală Dej	Dej (Cluj)
		- Biblioteca municipală Gherla	Gherla (Cluj)
		- Biblioteca Orășenească Huedin	Huedin (Cluj)
		- Biblioteca Universității de Nord din Baia Mare -- Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare	Baia Mare (Maramureș)
		- Biblioteca Municipală ”Laurenţiu Ulici”	Sighetu Marmației (Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească Baia Sprie	Baia Sprie (Maramureș
		- Biblioteca Orășenească Borșa	Borșa (Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească Cavnic	Cavnic (Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească Dragomirești	Dragomirești (Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească Seini	Seini/ Județul Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească Târgu Lăpuş	Târgu Lăpuș (Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească Tăuţii Măgherăuş	Tăuții Magheruș (Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească Ulmeni	Ulmeni (Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească Vișeu de Sus	Viseu de Sus (Maramureș)

		- Biblioteca Orășenească ”Elia Pop”	Șomcuta Mare (Maramureș)
		- Biblioteca Orășenească „Ion Iuga”	Săliștea de Sus (Maramureș)
		- Biblioteca Mănăstirii Rohia Maramureş	Rohia (Maramureș)
		- Biblioteca Muzeului Judeţean de Istorie şi Arheologie Baia Mare	Baia Mare (Maramureș)
		- Biblioteca Muzeului Județean Satu Mare	Satu Mare (Satu Mare)
		- Biblioteca Judeţeană Satu Mare	Satu Mare (Satu Mare)
		- Biblioteca Municipală Carei	Carei (Satu Mare)
		- Biblioteca Orășenească Ardud	Ardud (Satu Mare)
		- Biblioteca Orășenească Livada	Livada (Satu Mare)
		- Biblioteca Orășenească Negreşti Oaș	Negrești Oaș (Satu Mare)
		- Biblioteca Orășenească Tășnad	Tășnad (Satu Mare)
		- Biblioteca Muzeului Județean de Istorie și Artă	Zalău (Sălaj)
		- Biblioteca Judeţeană Sălaj ”Ioniţă Scipione Bădescu”	Zalău (Sălaj)
		- Biblioteca Orășenească Cehu-Silvaniei	Cehu Silvaniei (Sălaj)
		- Biblioteca Orășenească Şimleu Sivaniei	Șimleu Silvaniei (Sălaj)
		- Biblioteca Orășenească Jibou	Jibou (Sălaj)
7.	**Universități, Licee de tradiție**	- Universitatea din Oradea	Oradea (Bihor)
		- Extensia Bistrița-Universitatea Babeș-Bolyai (Facultatea de Geografie, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Facultatea de Educație fizică și Sport, Facultatea de Business); - Extensie Bistrița-Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca	Bistrița (Bistrița-Năsăud)
		- Extensia Năsăud-Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației)	Năsăud (Bistrița-Năsăud)
		- Universitatea Babeș-Bolyai - Universitatea Tehnică - Universitatea de Artă și Design (UAD) - Universitatea de Medicină şi Farmacie "Iuliu Haţieganu" - Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Extensia Sighetu Marmației-Universitatea Babeș-Bolyai (Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Geografie, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor)	Sighetu Marmației (Maramureș)
		- Extensia Satu Mare-Universitatea Babeș-Bolyai (Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării).	Satu Mare (Satu Mare)
		Extensia Zalău-Universitatea Babeș-Bolyai (Facultatea de Geografie).	Zalău (Sălaj)
.		- Colegiul Tehnic Transilvania - Colegiul Național Mihai Eminescu - Liceul De Arte - Liceul Teoretic Aurel Lazăr - Liceul Teoretic „Lucian Blaga” - Liceul Greco-Catolic Iuliu Maniu - Colegiul Național Emanuil Gojdu - Colegiul Național Iosif Vulcan - Liceul Teoretic Onisifor Ghibu	Oradea (Bihor)

		- Colegiul Tehnic Unirea - Colegiul Național „Avram Iancu”	Ștei (Bihor)
		- Colegiul Național Samuil Vulcan - Liceul Pedagogic Nicolae Bolcaș - Colegiul Tehnic Ioan Ciordaș	Beiuș (Bihor)
		- Colegiul Național Teodor Neș - Liceul Tehnologic nr. 1	Salonta (Bihor)
		- Colegiul Tehnic Alexandru Roman - Liceul Teoretic Constantin Șerban	Aleșd (Bihor)
		- Colegiul Național Octavian Goga - Liceul Tehnologic Horea	Marghita (Bihor)
		- Colegiul Agricol	Valea lui Mihai (Bihor)
		- Liceul Teoretic Petofi Sandor Săcueni.	Săcueni (Bihor)
		- Colegiul Național Andrei Mureșanu - Colegiul Național „Liviu Rebreanu” - Liceul Tehnologic Agricol - Liceul Teoretic Sanitar - Liceul de muzică Tudor Jarda - Liceul de Arte Corneliu Baba - Liceul Tehnic Infoel - Liceul Grigore Moisil	Bistrița (Bistrița-Năsăud)
		- Colegiul Național George Coșbuc - Liceul Tehnologic Economic - Colegiul Silvic Transilvania	Năsăud (Bistrița-Năsăud)
		- Liceul Teoretic Solomon Haliță	Sângeorz-Băi (Bistrița-Năsăud)
		- Colegiul Național Petru Rareș - Liceul Tehnologic Agricol - Liceul Tehnologic Henri Coandă	Beclean (Bistrița-Năsăud)
		- Colegiul Național George Coșbuc - Liceul Teoretic Lucian Blaga - Liceul Teoretic Mihai Eminescu - Liceul de Muzică Sigismund Toduță - Liceul de Informatică Tiberiu Popoviciu - Liceul de Arte Plastice Romulus Ladea - Liceul Sanitar Victor Babeș - Colegiul Tehnic Ana Aslan - Colegiul Național George Barițiu - Colegiul Național Emil Racoviță - Liceul teoretic Avram Iancu - Colegiul Național Pedagogic Gheorghe Lazăr - Liceul Luis Pasteur - Liceul Teoretic Nicolae Bălcescu - Liceul Teoretic Gheorghe Șincai - Liceul Tehnologic Român Unit Inocențiu Micu - Liceul Teoretic Onisifor Ghibu	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Liceul Tehnologic Someș - Colegiul Național Andrei Mureșanu - Liceul Tehnologic Constantin Brâncuși - Liceul Teoretic Alexandru Papiu Ilarian	Dej (Cluj)
		- Liceul Teoretic Pavel Dan	Câmpia Turzii (Cluj)

		- Colegiul Tehnic Victor Ungureanu	
		- Liceul Tehnologic - Liceul Teoretic Ana Ipătescu - Liceul Teoretic Petru Maior	Gherla (Cluj)
		- Liceul Tehnologic Vlădeasa - Liceul Teoretic Octavian Goga	Huedin (Cluj)
		- Liceul Teoretic Liviu Rebreanu - Colegiul Emil Negruțiu - Colegiul Național Mihai Viteazul - Colegiul Tehnic Doctor Ioan Rațiu	Turda (Cluj)
		- Colegiul Național „Gheorghe Șincai” - Colegiul Național „Vasile Lucaciu” - Colegiul Tehnic „George Barițiu” - Liceul Teoretic „Emil Racoviță” - Colegiul de Arte - Colegiul Tehnic „C. D. Nenitescu”	Baia Mare (Maramureș)
		- Liceul Borșa	Borșa (Maramureș)
		- Colegiul Economic „Pintea Viteazul”	Cavnic (Maramureș)
		- Liceul Teoretic „Bogdan Vodă”	Vișeu de Sus (Maramureș)
		- Liceul Tehnologic Agricol ”Alexiu Berinde din Seini”	Seini (Maramureș)
		- Liceul Tehnologic Forestier-Campus Școlar - Liceul Tehnologic Marmația - Liceul „Regele Ferdinand”	Sighetu Marmației (Maramureș)
		- Liceul Teoretic „Petru Rareș”	Târgu Lăpuș (Maramureș)
		- Colegiul Național „Mihai Eminescu” - Colegiul Național „Doamna Stanca” - Colegiul Național „Ioan Slavici” - Liceul de Artă „Aurel Popp” - Liceul tehnologic „Constantin Brâncuși”	Satu Mare (Satu Mare)
		- Liceul Teoretic Carei - Colegiul Tehnic „Iuliu Maniu” - Grupul Școlar Teologic Romano-Catolic Josephus Calantius	Carei (Satu Mare)
		- Liceul Teoretic Negrești Oaș, - Liceul Tehnologic „Ioniță G Andron”	Negrești Oaș (Satu Mare)
		- Liceul Tehnologic Ardud	Ardud (Satu Mare)
		Liceul Tehnologic Tășnad	Tășnad (Satu Mare)
		- Colegiul Național Silvania - Colegiul Tehnic „Alexandru Papiu” - Liceul Pedagogic „Gheorghe Șincai Zalău” - Liceul Tehnologic „Mihai Viteazul” - Liceul Tehnologic „Voievodul Gelu”	Zalău (Sălaj)
		- Colegiul Național „Simion Bărnuțiu” din Șimleu Silvaniei, - Colegiul Tehnic „Iuliu Maniu” din Șimleu Silvaniei,	Șimleu Silvaniei (Sălaj)
		- Liceul Teoretic „Ion Agârbiceanu” din Jibou, - Liceul Tehnologic „Octavian Goga” Jibou	Jibou (Sălaj)
8.	**Case Memoriale**	-Casa memorială Aurel Lazăr	Oradea (Bihor)
		- Casa Memorială Miron Pompiliu din Ștei	Ștei (Bihor)
		- Casa Memorială Gheorghe Pituț	Sălișteu de Beiuș (Bihor)

		- Casa memorială Constantin Pavel	Bistrița Bârgăului (Bistrița-Năsăud)
		- Casa memorială Andrei Mureșanu	Bistrița (Bistrița-Năsăud)
		- Casa memorială George Coșbuc	Coșbuc (Bistrița-Năsăud)
		- Casa memorială Liviu Rebreanu	Năsăud (Bistrița-Năsăud)
		- Casa memorială Ion-Pop Reteganul	Reteag (Bistrița-Năsăud)
		- Casa memorială Matei Corvin	Cluj-Napoca (Cluj)
		- Casa Memorială Sándor Petőfi	Turda (Cluj)
		- Casa Memorială Octavian Goga	Ciucea (Cluj)
		- Casa Memorială Ioan Mihaly de Apșa	Sighetu Marmației (Maramureș)
		- Casa memorială Dr. Vasile Lucaciu din Apa	Apa (Satu Mare)
		- Casa Memorială dr. Aloisie L. Tăutu din Valea Vinului (valea vinului comună)	Valea Vinului (Satu Mare)
		- Casa memorială Ady Endre	Ady Endre (Satu Mare)
		- Casa memorială Aurel Popp	Căuaș (Satu Mare)
		- Casa Memorială „Iuliu Maniu” din Bădăcin	Bădăcin (Sălaj)

2.4. PATRIMONIUL TURISTIC ETNOGRAFIC

Obiectivele acestuia sunt grupate, în funcţie de geneza şi evoluţia lor în timp, în cadrul unor structuri teritoriale cu funcţie multiplă: administrativă, economică, socială sau culturală numite „ţări” şi „ţinuturi”. Ele reprezintă entităţi spaţiale geografice cu caracter identitar, structurate economic, social şi, în unele cazuri, cum ar fi Ţara Maramureşului, chiar politico-administrativ. Evoluţia istorică îndelungată a condus la constituirea, pentru fiecare dintre ele, a unui spaţiu mental specific (Cocean, 2011) cu numeroase trăsături orginale din punct de vedere etnografic, cultural şi social.

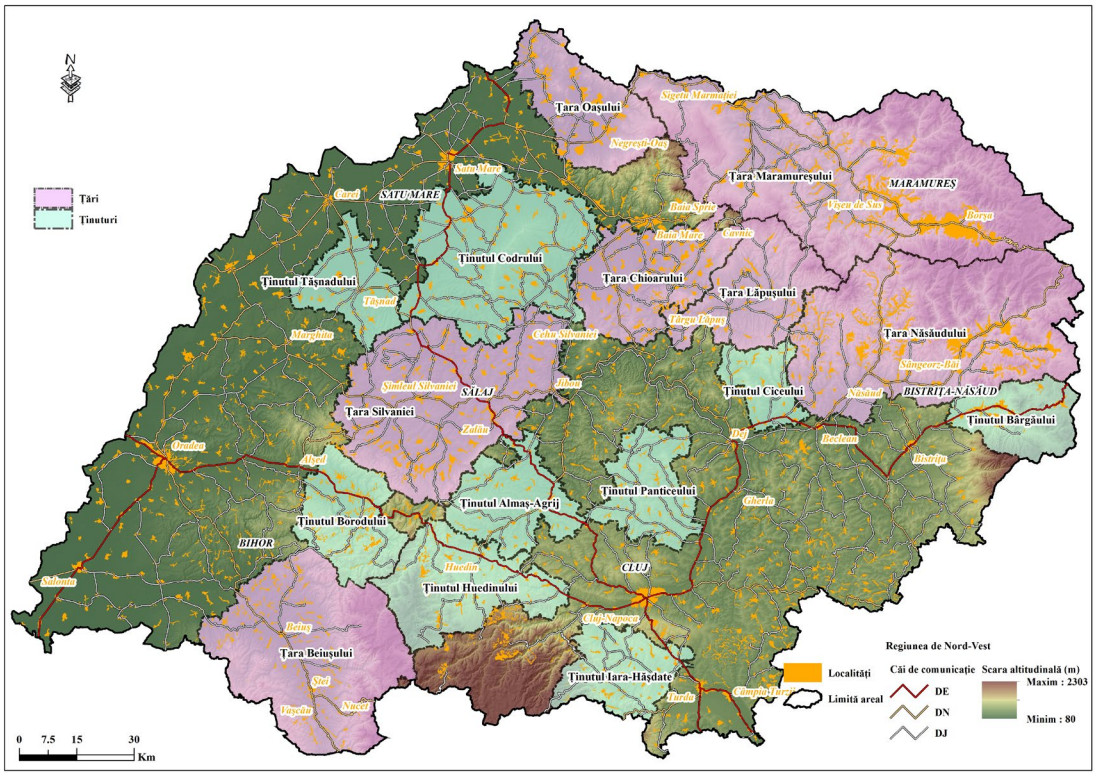

Fig. 43. *„Ţările” şi „ţinuturile” din Regiunea de Nord-Vest*

Datorită autenticităţii şi bogăţiei debordante a culturii populare proprii, „ţările” şi „ţinuturile” se instituie ca domenii de intensă şi eficientă afirmare a ***turismului rural***, în primul rând, dar şi *a turismului cultural* (religios) şi *ecoturismului*.

Tabelul 52. „*Ţările” Regiunii de Nord-Vest şi patrimoniul lor turistic*

Nr. crt.	Denumirea entității	Localizare	Elemente etnografice reprezentative	Elemente etnografice unice
1.	**Țara Năsăudului**	**Județul Bistrița-Năsăud**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria* - casa, anexele (șură, grajd etc) fac corp comun cu casa; *(tipice),* anexele (celturile) nu fac corp comun cu casa; *(atipice),* curte dublă (cu ocol pentru vite) sau curte îngustă *Casa* -de mici dimensiuni, acoperiș înalt (paie sau șindrilă); ferestrele reduse ca număr și dimensiuni; tencuite pe dinafară și văruite în alb sau ceruleum închis sau mai deschis; cu târnaț sau prispă; curte (ocol); tip de locuință mai evoluat cu două niveluri; materiale: cu precădere piatră și lemn, culoarea predominantă fiind albastru, aplicat peste tencuiala exterioară; acoperiș înalt, în patru sau două ape *Poarta și împrejurimile* - porți și garduri simple de scânduri și lețuri, garduri din răzlogi și lodbe (pe câmp). *Podurile înfundate* **2. Folclor** ***Port popular*** *Portul bărbătesc:* cămașa, pieptarele cu ciucuri, izmenele, brâul pe picior, sumanul, opincile, clopul cu pană de păun. *Portul femeisec:* cămașa, zadiile, șurțul,, clopul cu cunună și oglinzi, pieptarul înflorat. ***Dans popular specific*** Ansamblul folcloric „Țibleșul”; Ansamblul folcloric „Păunița”, Ansamblul de copii „Păunița Mică”; Ansamblul folcloric „Cununa”; Trișcașii; Ansamblul de copii al școlii Generale „Mugurașul”; Ansamblul Doina Rebrei; Ansamblul de copii „Păunașii Salvei”. ***Muzică populară specifică*** Festivalul „Cântecului, portului și jocului someșan” Festivalul „Cântecului, portului și jocului din Valea Ilvei”, Hora de la Prislop; Festivalul Concurs de Muzică Populară „De Ispas la Năsăud”. **3. Obiceiuri și tradiții**	- Podurile înfundate clopul cu pană de păun - Dansul „de-a lungu”

			Obiceiuri din ciclul vieții*:** nașterea, botezul, nunta, înmormântarea; ***Obiceiuri din cursul anului: *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza, *obiceiuri de primăvară:* Floriile, Paștele, Craii de la Mocod, Sângeorzul, Măsurișul, Înstrutatul boului; *obiceiuri de vară*: Sânzâienele, Cununa de grâu; *obiceiuri de toamnă*: șezătoarea. **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* păstorit, agricultură, pădurărit și minerit, *Ocupații secundare:* culesul din natură, albinărit sau bărcuit, vânătoare, pescuit, voștinărit și strânsul de lână și de brânză. <u>Meșteșugurile populare</u> - Morărit, bocșeritul (cărbunăritul), cojocărit, fierarit, pielărit și curelărit, tâmplăria (sculptura în lemn), împletitul nuielelor, rotărit și dogărit, cizmărit, confecționatul penelor de păun, țesutul, cusutul cu mărgele pe fir, lumânărit., opincărit.	- Păunăritul (confecționatul penelor de păun)
2.	**Țara Maramureșului**	**Județul Maramureș**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria* - casa, anexe (șură, grajd), cu curți închise, cu curți deschise (sunt excepții mai ales în satele risipite) *Casa* - evoluată în timp de la casa cu o încăpere, la cea cu tindă, sau cu trei; planul în general rectangular; prispa cu stâlpi și arcade (devine modelul casei); acoperișul cu pantă mare, în patru ape; cu două niveluri, primul din cărămidă, cel superior din lemn *Porta maramureșană*: - poarta tipică are trei stâlpi din lemn care a evoluat la cea cu cinci stâlpi, bogat decorați prin sculptare *Bisericile din lemn* *Instalații tehnice țărănești* **2. Folclor** ***Port popular*** *Portul bărbătesc:* cămașa albă, gatiile, pieptarul, pălărie. *Portul femeiesc:* cămașa cu răscroiala pătrată în jurul gâtului, zadii, pieptarul, batic înflorat. ***Dans popular specific*** *Ansamblul Folcloric „Tradiții Maramureşene”* ***Muzică populară specifică*** Cântecele maramureșene se numesc *hori,* Festival folcloric “Roza Rozalina” **3. Obiceiuri și tradiții**	- Porțile maramureșene -Bisericile din lemn

			Obiceiurile din ciclul vieții: naștere, botez, nunta, înmormântare ***Obiceiuri din cursul anului*** : (asociate cu sărbători religioase): *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul și sărbătorile de iarnă, Boboteaza, Aflarea capului Sf. Ioan Botezătorul; *obiceiuri de primăvară*: Odotia (Eudohia), 40 de mucenici, Cald Alexa, Buna vestire (Blagoveștienia), Lăsatu Secului, Ieșitul la arat, Sângerorzul și Tânjaua, Floriile, Paștele, Stâna/mulsul măsurii/ruptul sterpelor, De la Paști 12 joi; *obiceiuri de vară:* Sânzâienele, Rusaliile, Sântiliile (Sf. Ilie), Sântă Mărie Mare; *obiceiuri de toamnă*: Sfânta Ana, Ziua Crucii, Sâmedru (Sf. Dumitru), Arhanghelii, Andreiul. **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* agricultura, creșterea animalelor (păstoritul), lucrul la pădure. *Ocupații secundare:* pescuitul, albinăritul, culesul din natură. *Meșteșugurile populare:* tors, țesut, cusut, cojocărit, opincărit, prelucrarea lemnului, olărit.	
3.	**Țara Silvaniei**	**Județul Sălaj**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria* - casa, bucătărie de vară, anexe (șura, grajdul, șopronul pentru fân) *Casa* - cu „tindă” formată din casa de la drum și tindă; târnațul deschis, susținut prin stâlpi ciopliți; acoperișul (paie, jupi de secară sau nadă). - *casa veche* plasată în fundul curții, paralelă cu ulița, și cu șura perpendiculară pe uliță - *casa nouă* - casa amplasată în imediata vecinătate a uliței, perpendiculară pe ea, cu șura situată în fundul curții. *Poarta* - model uzual la nivelul teritoriului românesc, din lemn sau fier, cu unele ornamentații **2. Folclor** ***Port popular*** *Portul bărbătesc:* cămăși, suman, pantaloni din pânză, largi și mai scurți, pălării de paie, cizme (doar la sărbători) *Portul femeiesc:* cămașă, zadii (șorțuri), chischineu (pe cap), cizme roșii largi (pentru sărbători). ***Dans popular specific*** Ansamblul folcloric „Meseșul” (reprezentativ pentru județul Sălaj).	

			Muzică populară specifică Festivalul Cântecului și Dansului Codrenesc (Cehu Silvaniei) Festivalul folcloric De dor și de omenie (Horoatu Crasnei) Festival folcloric internațional La fântâna dorului (Șimleu Silvaniei) Festivalul Internațional al dansului femeiesc Ecouri Meseșene (Zalău) **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiurile din ciclul vieții***: - ***Obiceiuri din cursul anului*** : (asociate cu sărbători religioase): *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Boboteaza, roata de foc, chiraleisa, vergelul *obiceiuri de primăvară*: Sf. Teodor, Duminica Floriilor, Sf. Gheorghe *obiceiuri de vară:* Sânzâienele, Ispasul și Rusaliile *obiceiuri de toamnă*: claca, șezătoarea, haba sau hăbdiște. **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* agricultura,creșterea animalelor (păstorit) *Meșteșugurile populare:* țesătoria și postăvăritul, împletitul funiilor și frânghiilor, ateliere de produs ceramică brută (cărămizi) sau ceramica fină (olărit)	
4.	**Țara Oașului**	**Județul Satu Mare**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria* - casa, anexe (șura, grajdul, șopronul pentru fân), cu curte închisă *Casa* - din bârne de fag sau stejar; acoperiș țuguiat de șindrile sau paie; unele au târnaț prin care se intră; - variante de casă: - cu două trei ferestre mici și insuficiente; din lemn acoperite cu paie, din lemn acoperite cu dranițe, din lemn sau cărămidă nearsă acoperite cu țiglă *Poarta* - model uzual la nivelul teritoriului românesc, din lemn sau fier, cu unele ornamentații *Instalații tehnice țărănești* precum: vâltori, pive, darace **2. Folclor** ***Port popular*** *Portul bărbătesc:* clop mic din pâslă neagră, cămeșe, straița, sumanul, gaci, obiele cu opinci; *Portul femeiesc:* cămașa, coada, cheșcheneu, pindileu, zadie, suman, opinci sau cizme de sărbători;	

			Dans popular specific - tipul de joc se aseamănă oarecum cu cel din Țara Maramureșului (cu vechi influențe celtice de unde și asemănarea cu dansurile scoțiene); - „Roata” și „Miresele”. ***Muzică populară specifică*** -țâpurituri **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiurile din ciclul vieții***: nunta ***Obiceiuri din cursul anului*** (asociate cu sărbători religioase): *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul *obiceiuri de primăvară*: Paștele, “Sâmbra oilor” serbare câmpenească *obiceiuri de toamnă*: „Osâmbritu” sau ”coborâtu” oilor de la munte. **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații:* păstorit, cultura pomilor fructiferi, exploatarea lemnului, cultura viței de vie, cultura căpșunilor. *Meșteșuguri populare:* torsul, cusutul, țesutul, prelucrarea lemnului, cojocăritul, olăritul.	
5.	**Țara Beiușului**	**Județul Bihor**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria* - casa, bucătărie de vară, anexe (șura, grajdul), dispunerea construcției sub forma unui patrulater prin construirea bucătăriei, băii, anexelor gospodărești pe cele două laturi ale curții (a treia latură reprezentată de camerele de la stradă, iar cea de a patra de șură), în mijlocul construcției rămâne curtea (acoperită cu viță de vie). *Casa* - cu un singur nivel, adesea 3-4 camere la stradă și câteva spre curte; camerele de la stradă dispuse de o parte și de alta a curții sunt unite de acoperișul unitar. *Poarta* - între cele două aliniamente de camere există un spațiu acoperit pe unde se realizează accesul, printr-o poartă pentru persoane și una de lemn (mai recent din metal) pentru animale sau autovehicule, numită căput. *Instalații tehnice țărănești:* mori de apă *Biserici de lemn* (începând din sec. XVIII), care adăpostesc elemente unice precum sculpturi în lemn, icoane pe sticlă sau lemn, manuscrise și exemplare de carte românească veche **2. Folclor** ***Port popular***	Biserici de lemn

			Port bărbătesc: Opincile, cioarecii sau gacii largi, șerparul, cămașa, bitușa, căciula albă sau neagră *Port femeiesc:* Spătoiul (cămașa), poalele, zadie, brâu, suman, batic, opinci ***Dans popular specific*** Roata, Susul ***Muzică populară specifică*** higheghe Festivalul de folclor de la Ștei Festivalul de muzică și obiceiuri de Crăciun și Anul Nou de la Beiuș **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiurile din ciclul vieții***: Nuntă, înmormântare, naștere ***Obiceiuri din cursul anului*** : (asociate cu sărbători religioase): *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Anul Nou, Sf. Ion *obiceiuri de primăvară*: Împistrirea ouălor, Paștele, Sânjorjul, *obiceiuri de vară:* - *obiceiuri de toamnă*: **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* agricultura, creșterea animalelor *Meșteșuguri tradiționale:* Lădăritul, scărăritul, olăritul, țesutul, spătăritul, vărăritul, legate de prelucrarea lemnului (furci și greble, cozi de coasă, de topor etc).	
6.	**Țara Chioarului**	**Județul Maramureș**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria :* *-fără îngrăditură* : locuința propriu zisă și ansamblul acareturilor fiind înconjurată de pășuni și fânețe pentru animale, livezi ori terenuri forestiere; *-cu curte deschisă în fața casei:* grupează mai multe construcții (grajd, fânar, șopru pentru unelte, vase din lemn, utilaje agricole - *cu curte dublă*: integrează *curtea din fața casei* unde sunt se distinge bucătăria de vară, fântâna, grădinița de flori și de legume, colnița pentru miere și *curtea din dosul casei* ce grupează ocolul vitelor, șura cu grajd, cotețele pentru animale și clăile de fân; *-cu curte simplă:* cu un număr redus de construcții gospodărești, grupate în apropierea casei. - șurii îi sunt atașate lateral unul sau două grajduri - recent, la unul din capetele șurii s-a adăugat bucătăria de vară, profilul unității fiind acum de tipul locuință-șură-grajd. - *găbănașul* sau cămara este destinată păstrării unor produse agro-alimentare și textile.	-*Poarta* înaltă de lemn Biserici de lemn

			Casa - a evoluat în timp de la cea cu o încăpere, la locuința cu două încăperi (cameră și tindă) sau locuința cu trei încăperi (frecvent întâlnită în prezent) *Poarta* înaltă de lemn *Instalații tehnice țărănești* - mori de apă, vâltori, darace (acționate hidraulic) - râșnițe, prese de ulei, prese de ceară (cu acțiune manuală) Au supraviețuit timpului morile de capacitate mică (râșnițe) **2. Folclor** **Port popular** *Portul bărbătesc:* Clopul cu calotă supraînălțată, cămașa, pantalonii, (gatii) sau cioarecii, laibărul, cureaua și, în anotimpul rece, căputul și cojocul *Portul femeiesc:* îmbrăcămintea capului, spăcel, poale, rochie, zadie sau șorț și încălțăminte. Când e mai rece mai poartă gubă, o năframă mare pe umeri („zadie după cap") și cojoc ***Dans popular specific*** Formații de dansuri din Finteușu Mare ‚Junii Chioarului din Șomcuta Mare, Festivalul de la Satulung, Ansamblul de muzică și dans rrom din Coltău ***Muzică populară specifică*** -Corul Glasul Chioarului din Șomcuta Mare, Corul bărbătesc din Finteușu Mare, Corul din Buciumi, **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiurile din ciclul vieții***: Nuntă, naștere, botezul ***Obiceiuri din cursul anului*** : *obiceiuri de iarnă:* Crăciunul, Anul Nou *obiceiuri de primăvară*: Măsurișul sau Împreunatul oilor, Nunta Urzicilor, Ziua Crucii Înstrețatul boului, Sângeorzul, Ispas, Tânjaua *obiceiuri de vară*: Sânzâienele sau Sântion de Vară, Circovii de Vară și Măria Măcinica, Rusaliile *obiceiuri de toamnă*: Sânedru sau Ziua Soroacelor **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* cultura plantelor, creșterea animalelor (păstoritul), pomicultura și viticultura, prelucrarea lemnului. *Ocupații secundare:* culesul din natură, vânătoarea, pescuitul, albinărit, *Meșteșugurile populare:* olărit, cojocărit, dulgherit, morărit, fierărit, dogărit, curelărit, vărărit, lumânărit.	

7.	**Țara Lăpușului**	**Județul Maramureș**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria* - cu curte dublă amplasată perpendicular pe uliță sau pe axul cursului hidrografic care drenează vatra satului, alcătuită din trei sectoare distincte: ocolul pentru animale (vite și oi), curtea și casa, grajdul și șura, uneori grupate într-o singură clădire *Casa* - cu un nivel, în plan rectangular, construită din lemn (bârne cilindrice sau paralelipipedice îmbinate în„cununi orizontale", „coadă rândunică" sau în „plot") pe fundație de piatră, acoperiș din paie și șindrilă (inițial), în prezent din tabla sau țiglă, în patru ape. - a evoluat sub forme variate: de la cea cu două încăperi (tindă rece sau caldă și casă), a celor cu trei încăperi (tindă rece sau caldă, „casă" și cămară sau cu tindă, „casă" de locuit și „casă frumoasă"), cu trei sau mai multe camere (din cărămidă tencuită, proprii perioadei de după 1965-1970). - predomină culoarea albastră *Poarta* - model uzual la nivelul teritoriului românesc - din lemn sau fier, cu unele ornamentații *Instalații tehnice țărănești* -mori cu roată verticală și cupe -pive și/sau vâltori pentru țesături -oloinițe sau pive de ulei (de mână și de picior) -pive pentru țesături *Bisericile medievale de lemn* (arhitectură specifică, pictură murală) **2. Folclor** **Port popular** *Portul bărbătesc:* cămașa de culoare albă cu bentițe, mai recent încrețită în jurul gâtului chiar înlocuită cu un guler întors decorat cu motive florale, pieptar și suman (identice cu cele purtate de femei), izmene scurte (până la jumătatea gambei) sau cioareci de pănură albă (iarna), curea lată, opinci și obiele sau cizme, pălăria cu boruri drepte și rotunde de tip năsăudean, cu barșon din mărgele de 2-3 cm lățime, iar partea dreaptă struț sau zgărzi de pene, ciucuri, oglinzi, cușma neagră, în sezonul rece *Portul femeiesc:* cămașa din bumbac sau cânepă încrețită la gât, cu ornamente geometrice (cunoscută sub numele de cămașă rumânească cu chiept tras sau cămașă cu chiept pe crețele); poale din bumbac, brodate pe marginea de jos cu arnici alb, zadii roșii -portocalii terminate în partea de jos cu un rând de ciucuri colorați, înlocuite ulterior cu șorț, pieptar înfundat de culoare albă sau suman din pănură de culoare albă și opinci; basma	

			(diferă în funcție de vârstă și statut: înflorată și divers colorată pentru fete, năframă pentru femeile căcătorite sau de caşmir pentru femeile în vârstă). **Dans popular specific** Ansamblul Groșii Țibleșului **Muzică populară specifică** -element de factură muzicală autentic: „cântecul cu noduri" sau (horea în grumaz", „înturnată" sau „adâncată" **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiurile din ciclul vieții***: nunta, botez, înmormântarea ***Obiceiuri din cursul anului*** (asociate cu sărbători religioase): *obiceiuri de iarnă:* Crăciun, Anul Nou *obiceiuri de primăvară*: fântul Gheorghe sau „Sângeorzul", Paștele, Sfântul cuvios Alexie 17 martie, Buna Vestire 25 martie, Măsurișul oilor (însâmbrat) *obiceiuri de vară*: Sânzâienele, Rusaliile *obiceiuri de toamnă*: Lăsatul secului, claca **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* agricultura, creșterea animalelor (păstoritul) *Ocupații secundare:* - *Meşteşugurile populare:* țesutul sau cusutul	-cântecul cu noduri

Tabelul 53. *„Ţinuturile" Regiunii de Nord-Vest şi patrimoniul lor turistic*

Nr. crt.	Denumire	Localizare	Elemente etnografice reprezentative	Elemente etnografice unice
1.	**Ținutul Bârgăului**	**Județul Bistrița-Năsăud**	**1. Arhitectura populară** ***Gospodăria*** -gospodăriile cu curte dublă în regiunile pastoral-agricole și cu ocol în satele risipite unde se practică păstoritul și creșterea vitelor; materialele de construcție sunt cu precădere locale: lemnul de brad și piatra pentru fundație; multe gospodării au în structura lor două sau mai multe corpuri construite cu funcții diverse: bucătăria de vară, adăpostul animalelor etc. ***Casa*** - specifice pentru sec. XIX și prima jumătate a sec. XX, sunt casele cu una sau două camere și cămară iar pentru anii 1960-1990 cele alcătuite din două niveluri. În prezent stilurile arhitecturale moderne se îmbină armonios cu cele tradiționale, casele părintești fiind renovate și integrate întregului. ***Instalații tehnice populare:*** velniță	

			2. Folclor ***Port popular*** ***Portul bărbătesc:*** ie albă, brodată pe umeri și la marginea mânecilor, pieptar din piele de oaie brodat cu elemente florale locale, într-un colorit bogat, cioareci, clop negru. ***Portul femeiesc:*** cept cu mâneci largi din bumbac, cu fire ce alcătuiesc motive geometrice de culoare roșie și neagră, cu șipcă/cipcă (dantelă) în partea inferioară a mânecilor, zadie, pe cap năframă țesută din „păr de demult". ***Dans popular specific*** - Ansamblul folcloric Plaiurile Bârgăului din Prundu Bârgăului ***Muzică populară specifică*** - Festivalul folcloric „Toamna Bârgăuană", - Festivalul de folclor internațional pentru copii „Regele Brazilor" . **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiuri din ciclul vieții*:** nunta bârgăuană ***Obiceiuri din cursul anului:*** *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza, *obiceiuri de primăvară:* Paștele, Măsura oilor, Sângeorzu *obiceiuri de vară*: Rusaliile, Sfântul Ilie *obiceiuri de toamnă*: Lăsatul secului **4. Ocupații tradiționale** ***Ocupații principale**:* agricultura, creșterea animalelor (păstoritul), pădurăritul ***Ocupații secundare:***pomicultura ***Meșteșugurile populare:*** împletitul manual a fâșiilor de alun sau paltin (coșuri), confecționarea articolelor din piele de oaie și miel: cojoace, pieptare, opinci, globuri din piele de oaie umplute cu lână pentru pomul de Crăciun; țesut; realizarea curelelor cu mărgele (pentru costumul popular bărbătesc).	
2.	**Ținutul Ciceului**	**Județul Bistrița-Năsăud**	**1. Arhitectura populară** ***Gospodăria*** - un număr apreciabil de gospodării tradiționale sunt încă existente datorită continuării locuirii și a reabilitării în spiritul autenticiității; în general gospodăriile tradiționale sunt compuse din: casa tradițională sau cu unele adaosuri contemporane și adăpostul pentru animale cu două încăperi: șura și grajdul, anexe pentru uscat și afumat fructe, pentru creșterea animalelor. ***Casa***	

			- locuință cu una sau mai multe camere, pridvor și pivniță; casa cu o cameră, extinsă ulterior, rezultând casa cu cămară și tindă scurtă, dezvoltată pe două nivele, podul utilizat pentru depozitare și parter împărțit în trei spații: pridvor, camera de locuit și camera de depozitare; pridvorul este de mici dimensiuni, construit spre unul dintre colțurile casei; casa cu două încăperi, cu fundație de piatră și cărămidă cu tindă ce se extinde pe toată fațada clădirii; casa cu două camere și subsol sau demisol, cu acces diferit pentru fiecare încăpere și tindă lungă; pereții erau tencuiți și văruiți predominant în albastru deschis, albastru închis, alb; acoperișul specific caselor tradiționale era cel în două sau în patru ape, din paie, material lemnos, șindrilă, șiță, draniță, tablă, iar mai recent din țiglă, azbociment. ***Instalații tehnice țărănești:*** Instalații hidraulice țărănești: mori și ansambluri mulinologice. **2. Folclor** ***Port popular*** ***Portul bărbătesc:*** cămașa din cânepă sau bumbac cu guler drept brodat și mâneci strânse în manșete, chimirul sau cureaua lată, pantaloni, ca textură și tipologie, diferiți în funcție de anotimp. Iarna, cioareci strâmți pe picior, detaliile ornamentale fiind date de șiretul din postav aplicat pe cusăturile laterale și la buzunare, iar vara din pânză subțire, ornamentați sub forma unei cusături la marginea de jos a pantalonului, pieptar drept, cojoac drept și lung, pălărie ornamentată cu mărgele *Portul femeieesc:* cămașa din cânepă sau bumbac cu mâneci croite dintr-un singur lat, decorate cu modele geometrice și florale colorate frecvent în negru, roșu, galben, poale lungi separate în 5 lațuri, două catrințe, una în spate, iar alta în față, fie catrință cu șorț. Catrințele prezintă în partea de jos fondul roșu, peste care se suprapun cinci dungi cu motive geometrice sau florale multicolore, iar în partea de sus culoare neagră. Acestea sunt fixate prin cingători femeiești, purtate ca brâu țesut iar la gât zgardă din mărgele. **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiuri din ciclul vieții*:** botezul, nunta, înmormântarea ***Obiceiuri din cursul anului:*** asociate cu sărbătorile religioase *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza. *obiceiuri de primăvară:* Floriile, Paștele, Sângeorzul, măsurișul oilor *obiceiuri de vară*: Rusaliile	

			obiceiuri de toamnă: - **4. Ocupații tradiționale** ***Ocupații principale:*** agricultura, creșterea animalelor (și păstoritul), ***Ocupații secundare****:* cultura pomilor fructiferi ***Meșteșugurile populare:*** confecționarea/prelucrarea pietrelor de moară, dulgherit, tâmplărit, tinichigerie/tinichigerit	-Fabricarea roților de moară
3.	**Ținutul Codrului**	**Județul Maramureș**	**1. Arhitectura populară** ***Gospodăria*:** - casa amplasată în lungul curții, anexe: șura situată cu fața la drum, fântâna, cotețul porcilor și al păsărilor, cuptorul, fânăria ; *coșteiul* destinat depozitării știuleților de porumb construit din lețuri de lemn ; *fânăria* pentru depozitarea fânului, construită din stâlpi de lemn așezați pe picioare de piatră sau beton. ***Casa*** - construită din materiale locale, lemn de gorun și piatră (pentru fundație), cu acoperiș foarte înalt din paie de grâu sau secară presate; după a doua jumătate a sec. XVIII se construiește *casa cu două încăperi: tinda, casa mare* și prispa; *casa formată din odaie și tindă,* predomină până în anul 1890, ulterior este înlocuită de casa formată din trei încăperi: două odăi: casa dinainte care are vedere spre drum și casa dinapoi care are vedere spre ogradă și tinda ce este situată între cele două odăi. Pentru acoperiș se folosește șindrila; locul caselor tradiționale este luat treptat de către construcții de mari dimensiuni cu arhitectură occidentală, contemporană. ***Porți:*** două rânduri de porți duble, cele din față de dimensiuni mai mari, sculptate cu diferite modele geometrice. ***Instalații tehnice țărănești:*** morile țărănești (moară de vânt, moară de apă, moară cu aburi, moară de măcinat cereale porumb, grâu); piua de ulei. **2. Folclor** ***Port popular*** *Portul bărbătesc:* cămașă cu mâneci încrețite, prinse de umăr și de manșetă, vestă din pânză (huioș), gaci sunt cei mai largi din toate zonele folclorice, partea de jos fiind prevăzută cu ciucuri. Iarna sunt înlocuiți cu cioareci din pănur (pantaloni larg), pălărie de paie (vara), cușmă (iarna), încălțămintea formată din opinci, cizne, mai recent bocanci. *Portul femeiesc:* cămașă sau spăcelul (în două variante: spăcelul cu guler și gură și spăcelul cu platcă), poale largi și șorț; *spăcelul cu guler și gură* încrețit la gât, cu lungimea mai mare de talie. Gulerul este ornat cu motive mărunte iar pe margine prezintă broderie;	- Pălării de paie cu calotă înaltă și boruri largi

			spăcelul cu platcă reprezintă o bucată de pânză de formă dreptunghiulară, situată peste umeri, lungimea fiind egală în față și spate. Partea de jos a cămășii se leagă de platcă prin încrețituri strânse; *Poale-pindileu* alcătuiesc partea de jos a costumului popular, peste care se pune zadia sau șorțul; năframa este purtată de femeile în vârstă și de femeile măritate; pantofi cu toc. **Dans popular specific** -*Danțu la șură* se practică doar în cadrul unor manifestări organizate: Festivalul interjudețean al Cântecului și Dansului Codrenesc de la Asuajul de Jos, Festivalul Dansului și Portului Codrenesc Oțeloaia din comuna Homorod; **Muzică populară specifică** -balade, doine, strigături, cântece de dragoste, cântece de leagăn, cântece de petrecere, cântece de război și cătănie, istorice, de dragoste. **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiuri din ciclul vieții*:** nașterea, nunta, înmormântarea ***Obiceiuri din cursul anului:*** asociate cu sărbătorile religioase *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza *obiceiuri de primăvară:* Floriile, Paștele, Lăsatul secului *obiceiuri de vară:* Sânzâienele, Rusaliile *obiceiuri de toamnă:* ***4. Ocupații tradiționale*** *Ocupații principale:* agricultura, exploatarea lemnului. *Ocupații secundare:* viticultura, albinărit, prelucrarea fructelor. *Meșteșuguri populare:* țesutul, coșeritul, dulgheritul, tâmplăritul, sticlărie	
4.	**Ținutul Borod**	**Județul Bihor**	**1. Arhitectura populară** ***Gospodăria*:** - Gospodăria țărănească alcătuită din: casa de locuit, grajduri cu şură, anexele pentru animale, cuptorul de copt pâine ***Casa:*** casa tradițională e formată din două încăperi (camera ‘‘de zi" şi tinda), şi o prispă deschisă (târnaţ). *Instalații tehnice țărănești:* Mori de apă **2. Folclor** **Port popular** *Portul bărbătesc:* se compune din căciulă, sau pălărie, cămaşă, cioareci (ismene) şi încălţăminte. *Portul femeiesc:* se compune din îmbrăcămintea	

			capului, cămașa (poale), „zadia“, brâu și încălțăminte. **Dans popular specific** - Ansambluri de dansuri populare Moșuț și Floarea de Cloț din Vadu Crișului. -Hora, - Ansamblul folcloric "Brătcuța", cu obiceiul "Burzucanul"- dans bătrânesc de femei , dans popular de perechi și obiceiuri de nuntă. **Muzică populară specifică** - Festivalul de datini și obiceiuri populare de Crăciun. **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiuri din ciclul vieții:*** botez, înmormântare ***Obiceiuri din cursul anului:*** *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Anul Nou (Vergelul), Boboteaza Chiraleisa). *obiceiuri de primăvară:* „Iesitul la holde” la sărbătoarea Rusaliilor, *obiceiuri de vară*: claca *obiceiuri de toamnă*: - **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* cultivarea pământului, creșterea animalelor *Ocupații secundare:* apicultură *Meșteșuguri populare:* Țesutul, olăritul, realizarea manuală de obiecte gospodărești din lemn, vărărit, scărărit, confecționarea măturilor de nuiele, confecționare macrameu.	
5.	**Ținutul Huedinului**	**Județul Cluj**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria:* - gospodărie *de tip linear* (cu șura construită în curte paralel cu casa și perpendicular pe stradă); alteori șura este așezată ca o prelungire a casei, sau în mijlocul gospodăriei; Acest tip de așezare este specifică zonelor deluroase, cu gospodării înșiruite paralel cu strada. *Casa:* - Case din lemn sau piatră – cărămidă arsă, cu pridvor și fațadă din lemn sculptat în formă de semicerc . - Acoperișul în două ape, cu țigle ceramice și timpanul bogat decorat. *Poarta:* Porți sculptate ***Biserici*** de piatră cu tavan casetat și acoperite cu șindrilă. **2. Folclor** ***Port popular*** *Portul bărbătesc: românesc:* clop de postav cu margini/rever scurt; cămașa cu broderii în zona	

			mânecilor, gâtului și umerilor; pantaloni simpli, largi brodați la baza piciorului; brâu din piele, traistă țesută din lână. *Maghiar:* pantaloni bufanți până la genunchi care se îngustează spre gambă, cămașa brodată simplu, suman scurt și mai subțire cu broderie simplă pe margine, cizme cu tureac lung și cu bot rotund *Portul femeiesc:* a suferit influențe reciproce între portul românesc și cel maghiar prin înlocuirea „*zadiei cu trup vânăt”* cu un *şorţ* lucrat din material industrial cu panglici colorate; în cazul *Cămăşii cu Ciupag*, broderia plină fiind scrisă cu pană de gâscă înmuiată în rugină sau vopsea de arin; *muruna* (coroniţa viu colorată, cu pene de păun și panglici la spate) purtate de fetele mari (nemăritate) din satele româneşti Morlaca şi Bologa; *Panglicile* sunt aproape identice cu cele din *parta* (coroniţă cu mărgele) purtată de fetele (nemăritate) maghiare. ***Dans popular specific*** - dansuri bărbăteşti, hore de fete, dansuri cu pereche. Unul dintre tipurile caracteristice este „*sűrű legényes*” (jocul fecioresc des), jucat singur, în doi sau în grupuri mari. - Joc (Hora satului) - organizat în perioada sărbătorilor de iarnă (Săcuieu). ***Muzică populară specifică*** **3. Obiceiuri și tradiții** *Obiceiuri de vară:* Rusaliile **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* Agricultura, Silvicultura, Creșterea animalelor *Ocupații secundare:* Apicultura, Exploatarea pietrei *Meșteșuguri țărănești:* prelucrarea lemnului, tâmplăria; pictura pe lemn;- ceramica;- țesăturile și portul popular: toate hainele purtate în mediul rural au fost confecționate local (Huedin), cojocărit.	
6.	**Ținutul Iara-Hășdate**	**Județul Cluj**	**1. Arhitectura populară** ***Gospodăria:*** casă cu anexe ***Casa*:** - Casa pune în evidență stilul autohton ce are la bază materiile locale (lemn etc.); în prezent locul acestora este luat cu precădere de locuințele în stil dominant contemporan **2. Folclor** **Port popular** *Portul bărbătesc:* cămașa scurtă cu croi drept, mânecă	

			largă, gaci din pânză albă; iarna - nădragi pricioși, confecționați din pănură de lână, dar bufanți în partea de sus; pieptarul deschis în față; *bilgăr* – cizmă cu tureac, înaltă din piele – sau bocanci; *ţundra* – haină de lână. *Portul femeiesc:* cămaşa cu ciupag cu o croială specifică (tipul carpatic), încreţită în jurul gâtului, cu deschizătura în spate, mânecile largi, pornesc din gâtul cămăşii iar pieptul brodat orizontal în motive geometrice în forme de steluţe şi zăluţe. Mânecile brodate peste cot e termină cu un volan şi cipcă; catrinţă sau zadie roşie (cu doi câmpi cromatici distincţi, unul vânăt sau negru, numit „trup” în partea superioarăşi al doilea roşu, cu) marginea de jos a zadiei se terminată în ciucuri scurţi de diferite culori sau cu colţişori coloraţi; de la începutul secolului al XX-lea se utilizează cămaşa cu gura în faţă, brodată la guler şi pe mânecă cu motive geometrice şi florale în culori negru, galben, roşu; pieptarul deschis în faţă, cu ornamentica îmbogăţită în tehnici meşteşugăreşti comune, prin broderii, aplicaţii de piele, şireturi roşii şi negre; ţundra în culori naturale sură sau albă; ghete, cizme sau pantofi; basma cu contur floral. **Dans popular specific** -Ansamblul Dănțăușii din Iara Muzică populară specifică **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiuri din ciclul vieții*:** nașterea, botezul, nunta, înmormântarea ***Obiceiuri din cursul anului:*** asociate cu sărbători religioase *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza. *obiceiuri de primăvară:* Paștele, Sângeorzul, Împreunatul oilor. *obiceiuri de vară:* Sânzâienele, Rusaliile, Cununa de la seceriș *obiceiuri de toamnă: -* **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* agricultura, creșterea animalelor *Ocupații secundare: -* *Meșteșuguri populare:* țesutul.	
7.	**Ținutul Panticeului**	**Județul Cluj**	**1. Arhitectura populară** *Gospodăria* - casa, adăpostul pentru animale, gropile de cereale, șopronul, fânațul *Casa* - case cu două încăperi (din lemn și pământ, acoperite de obicei „în două ape”, cu paie sau cu șindrilă); case cu	

			arhitectură contemporană. **2. Folclor** **Port popular** *Portul bărbătesc:* „chimeșe" din pânză albă de cânepă, cu guler strâns la gât și mâneci largi cu manșetă; izmene albe din pânză (vara), cioareci suri de lână (iarna); „frișul" (haină din postav 120 vânăt); laibărul, suman negru (iarna), bocanci sau cizme negre; clopul de paie sau din postav cu „prime" (panglici) și cu pene de păun (vara), căciulă neagră sau sură, din blană de miel (iarna - curea lată de vreo trei degete, împodobită și cusută cu „bumbi". *Portul femeiesc:* rochia de culori închise pentru femei și viu colorate pentru fete, două zadii – catrințe; pieptar înfundat (evazat pe talie); laibăr (vesta) din piele de oaie, cu aplicații ornamentale florale și geometrice; sumanul sur de lână de oaie, ornamentat la încheieturi cu prime de postav de culori diferite (iarna); șiraguri de mărgele sau stoli (boabe de sticlă de forma mărgelelor mari). **Muzică populară specifică** -Formația de cântece și jocuri populare „Muguri de Așchileu". **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiuri din ciclul vieții*:** nașterea – botezul, căsătoria, înmormântarea; ***Obiceiuri din cursul anului:*** *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul *obiceiuri de primăvară:* Floriile, Paștele **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* agricultura, creșterea animalelor *Ocupații secundare:* - *Meșteșuguri populare:* -	
8.	**Ținutul Almaș-Agriș**	**Județul Sălaj**	**1. Arhitectura populară** ***Gospodăria:*** **-**Casa, anexe care deservesc diverse scopuri (adăpostirea animalelor, a furajelor, a uneltelor utilizate în gospodărie) ***Casa****:* *Case tradiționale din lemn* (de gorun) cu două încăperi, lipită cu pământ și văruită, pe fundație din piatră. Tărnațul (prispa), din lemn, este situat pe partea de răsărit a casei și are lungimea acesteia și lățimea de un metru. Acoperiș din țiglă. ***Poarta****:* **-** poarta de stejar, sculptată manual (specific zonei). *Instalații tehnice țărănești:* moara cu pietre (pentru măcinatul mălaiului)	

			2. Folclor **Port popular** *Portul bărbătesc:* cămeșa, gaci (pantaloni) și clop de paie (vara), suman, buici de lână, cu ornamente, cojoace de lână brodate, cușma din blană de miel (iarna). *Portul femeiesc:* cămașa (spăcel), poale, zadie sau catrință și năframă sau chișchineu (vara), zadii de lână sau sumne (rochii de lână, în dungi, în culorile roșu, albastru, mov, verde), năframe de lână și pieptare de piele de miel (iarna). *Dans popular specific* Ansamblul de dansuri țigănești Porumbița Ansamblul romilor „Romanița" *Muzică populară specifică* Festivalul coral Ștefan Răcășan **3. Obiceiuri și tradiții** ***Obiceiuri din ciclul vieții:*** nașterea, nunta, înmormântarea; ***Obiceiuri din cursul anului:*** *obiceiuri de iarnă*: Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza. *obiceiuri de primăvară:* Floriile, Paștele *obiceiuri de vară:* Sânzâienele, Rusaliile **4. Ocupații tradiționale** *Ocupații principale:* Agricultura, creșterea animalelor *Ocupații secundare:* pomicultura *Meșteșuguri țărănești:* șindrilăritul, prelucrarea lemnului, țesătorie și cusătorie, fierărit.	
9.	**Ținutul Tășnadului**	**Județul Satu Mare**	**1. Arhitectura populară** ***Gospodăria:*** - casa, pivnița pentru păstrarea legumelor și a fructelor pentru sezonul rece, alte anexe necesare ***Casa:*** - cu trei încăperi (două camere şi o bucătărie-pridvor), prevăzut cu târnaţ pe o latură şi pe faţadă. Casele sunt construite pe talpă şi au acoperiş în două ape. Accesul spre pod se află pe târnaţul din faţă, scara de lemn devenind astfel un element component a faţadei. Majoritatea caselor ţărăneşti ce pot fi văzute şi astăzi, sunt construite din văioage. -din a doua jumătatea a secolului XX, materialele locale au fost înlocuite cu cărămida și țigla. **2. Folclor** ***Port popular*** *Portul bărbătesc:* pantaloni/gaci largi, cămașă cu	

			mânecă lungă, pieptar negru cu ciucuri colorati. *Portul femeiesc:* cămasă cu o fâșie brodată decorativ în zona umeri-față-spate și la încheietura mâinii, zadie de culoare neagră din postav cu linii verticale. ***Muzică populară specifică*** **-** Festivalul Interjudețean de folclor „Dragu-mi-i cântu și jocu” (Tășnad) **3. Obiceiuri şi tradiţii** ***Obiceiuri din ciclul vieții*: -** ***Obiceiuri din cursul anului:*** *obiceiuri de iarnă*: Ziua Sfintei Lucia - 13 decembrie *obiceiuri de primăvară:* Pomi de mai – cu o zi înainte de 1 mai, flăcăii aleg copacul sau pomul de mai, care urmează să fie ridicat în cinstea fetelor sau a iubitei; Sărbătoarea Părului Pădureț *obiceiuri de vară:* Sf. Ilie protector (al comunei Santău (2013) *obiceiuri de toamnă:* Balul Strugurilor (în luna octombrie), Balul recoltei (Săcășeni) **4. Ocupaţii tradiţionale** *Ocupații principale:* agricultura, creșterea animalelor, oieritul *Ocupații secundare:* prelucrarea lemnului, pomicultura, cultura viței de vie (se impune a fi reconsiderată). *Meșteșuguri tradiționale:* prelucrarea lânii, țesături și confecții de lână (sumane tradiționale), olărit.	

2.5. OBIECTIVE ECONOMICE CU FUNCŢIE TURISTICĂ

Dezvoltarea societăţii umane are drept vector fundamental activităţile economice, care asigură sustenabilitatea oricărei comunităţi. În procesul multimilenar al afirmării acestora apar numeroase şi variate edificii care, prin vechime, dimensiune, fizionomie, funcţionalitate se constituie în motivaţii turistice inedite. Cele mai numeroase atracţii de acest gen ne parvin pe filiera meşteşuguri-industrie, forma de *turism industrial* avându-şi preocupările tocmai în valorificarea unor elemente ale patrimoniului în cauză. Considerăm că în Regiunea de Nord-Vest pot fi incluse în portofoliul de viitoare motivaţii turistice următoarele categorii de obiective economice (Tabelul 47).

Tabelul 54. *Edificii şi activităţi economice cu funcţie turistică*

Nr. crt.	Tipuri de obiective	Localizare
1.	Mine	Baia Mare, Cavnic, Băiuţ, Borşa, Rodna etc.; minele din jud. Bihor: Aurica şi Jofi 2, aflate in conexiune cu peşteri spectaculoase
2.	Saline	Turda, Ocna Dej, Coştiui
3.	Varniţe	Platoul Vaşcău, Podişul Someşan, Valea Vinului
4.	Cuptoare de topit fierul	Răşchirata (Platoul Vaşcău)
5.	Bocşe	Munţii Ţibleş, Munţii Apuseni, Munţii Rodnei

6.	Instituţii bancare	Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare, Bistriţa, Satu Mare, Zalău
7.	Expoziţii, târguri	Oraşele regiunii

2.6. MONUMENTE

Includem în această categorie o gamă larg răspândită şi variată tipologic de edificii antropice dedicate celebrării şi comemorării unor personalităţi istorice, culturale, artistice sau sportive cu legături spirituale strânse cu spaţiul regional. De asemenea, nu lipsesc reprezentările unor evenimente cu rezonanţă istorică sau culturală aparte. Monumentele, pe lângă atributul cultural înmagazinat, etalează adesea trăsături arhitecturale, estetice, care le măresc indicele de atractivitate. Inclusiv prin amplasarea lor în parcuri, pieţe, squaruri sau de-o parte şi alta a marilor magistrale rutiere.

Tabelul 55. *Monumente reprezentative din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Tipologie	Denumire	Localizare
1	Statui	Statuia ostaşului român Statuia lui Nicolae Bălcescu Statuia "Dansul Felegii" Statuia lui Dimitrie Cantemir Statuia lui Mihai Eminescu Statuia Szacsvay Imre Statuia regelui Ladislau I Statuia Episcopului Tordai Szanislo Ferencz	Județul Bihor/ Municipiul Oradea
		Statuia Lajos Kossuth Statuia Arany János Statuia lui Avram Iancu	Județul Bihor/ Municipiul Salonta
		Statuia lui Gheorghe Pituț	Județul Bihor/Beiuș
		Statuia Olarului	Vadu Crișului
		Statuia lui George Coşbuc Statuia lui Andrei Mureşanu Statuia lui Georg Pffafenbruder Statuia lui Alexandru Rosu Statuia Petru Rareș	Județul Bistrița / Municipiul Bistrița Năsăud
		Statuia lui Tiberiu Morariu	Județul Bistrița/ Salva
		Statuia lui Iacob si Ioachim Mureşan	Județul Bistrița/ Rebrișoara
		Statuia Lupa Capitolina Statuia lui Mihai Eminescu Statuia lui Matei Corvin Statuia Sfântului Gheorghe ucigând balaurul Statuia lui Mihai Viteazu Statuia lui Baba Novac Statuia lui Avram Iancu Statuia lui Alexandru Ioan Cuza Statuia lui Lucian Blaga Statuia lui Iuliu Maniu Statuia lui Alexandru Borza	Județul Cluj/ Municipul Cluj Napoca

		Statuia Fecioarei Maria Statuia Episcopului Marton Aron	
		Statuia lui Geogre Coșbuc Statuia lui Mihai Eminescu	Județul Cluj/ Municipiul Gherla
		Statuia lui Avram Iancu Statuia doctorului Ioan Raţiu Statuia Lupa Capitolina	Județul Cluj/ Municipiul Turda
		Statuia actorului Marton Lendvay Statuia Minerului Statutia lui Iuliu Maniu Statuia lui Gheorghe Șincai Statuia lui Ștefan cel Mare	Județul Maramureș/ Municipiul Baia Mare
		Statuia "Sfântul Ioan Nepomuk	Județul Maramureș/Coștiui
		Statuia lui Vasile Lucaciu Statuia lui Lucian Blaga	Județul Satu Mare/Municipiul Satu Mare
		Statuia lui Avram Iancu Statuia Lupa Capitolina Discobolul Statuia lui Andrei Șaguna Statuia lui Victor Deleu	Județul Sălaj/Municipiul Zalău
		Statuia Wesselenyi Miklos	Județul Sălaj/Jibou
2.	Busturi	Bustul lui Iosif Vulcan Bustul lui Szigligeti Ede Bustul lui Ady Endre Bustul lui Traian Moșoiu	Județul Bihor/ Municipiul Oradea
		Bustul lui George Enescu	Județul Bihor/Băile Felix
		Bustul lui Octavian	Județul Bihor/Nojorid
		Bustul lui Kossuth Lajos	Județul Bihor/Diosig
		Bustul lui Nicolaie Jiga	Județul Bihor/ Sânicolaul Român
		Bustul lui Liviu Rebreanu Bustul lui Avram Iancu Bustul Alexandru Ioan Cuza Bustul lui Nicolae Bretan Bustul lui Ioan Alexandru Bustul lui Ion Creangă Bustul lui Petru Rareș	Județul Bistrița Năsaud/Municipiul Bistrița
		Bustul lui George Coșbuc Bustul lui Vasile Nașcu Bustul lui Mihai Eminescu Bustul Regelui Ferdinand Bustul lui Liviu Rebreanu	Județul Bistrița Năsăud /Năsăud
		Bustul lui Ion Pop Reteganu	Județul Bistrița Năsăud /Reteag
		Bustul lui Liviu Rebreanu	Județul Bistrița Năsăud/Târlișua
		Bustul regelui Ferdinand	Județul Bistrița Năsăud/Beclean
		Bustul Academicianului Nicolae Drăgan	Județul Bistrița Năsăud/Zagra
		Bustul lui Bolyai Janos	Județul Bistrița Năsăud/ Nușeni
		Bustul lui George Coșbuc	Județul Bistrița Năsăud/Coșbuc

		Bustul lui Lucian Blaga Bustul lui Nicolae Ivan Bustul lui Iuliu Hossu Bustul lui Alexandru Ioan Cuza Bustul lui Liviu Rebreanu Bustul lui Emil Racoviță Bustul lui Octavian Goga Bustul Lui Nicolae Bretan Bustul lui Sigismund Toduță Bustul lui Sextil Pușcariu Bustul lui Bolyai Janos Bustul lui Renè Jannel Bustul lui Alexandru Vlahuță Bustul lui Antonin Ciolan Bustul lui Bogdan Petriceicu Hașdeu Bustul lui Miko Imre Bustul lui Hadrian Daicoviciu Bustul lui Decebal Bustul lui Gheorghe Avramescu Bustul lui Nicolae Bălcescu Bustul lui Ioan Bob Bustul lui Ion Agârbiceanu	Județul Cluj/Cluj Napoca
		Bustul Dr. Ion Rațiu	Județul Cluj/Turda
		Bustul lui Vida Geza	Județul Maramureș/Baia Mare
		Bustul lui Dunca	Județul Maramureș/ Vișeu
		Bustul lui Emerich Dembrovschi	Județul Maramureș/Câmpulung la Tisa
		Bustul lui Mihai Eminescu Bustul lui Ioan Slavici Bustul dr. Lükö Béla Bustul lui Lucian Blaga Bustul lui Avram Iancu	Județul Satu Mare/ Municipiul Satu Mare
		Bustul lui Biro Lajos Bustul lui Coriolan Steer Bustul lui Nagy Karoly Bustul lui Gheorghe Copos	Județul Satu Mare/Tășnad
		Bustul lui Ady Endre	Județul Satu Mare/Căuaș
		Bustul lui Simion Bărnuțiu Bustul lui George Pop de Băseşti Bustul lui Iuliu Maniu Bustul lui Gheorghe Şincai Bustul lui Gheorghe Lazăr Bustul lui Corneliu Coposu Bustul lui Octavian Goga Bustul lui Mihai Eminescu Bustul lui Mihai Viteazul Bustul Voievodului Gelu Bustul lui Ioan Sima Bustul lui Avram Iancu	Județul Sălaj/ Zalău
		Bustul lui Simoin Bărnuțiu	Județul Sălaj/Șimleul Silvaniei
		Bustul lui Iuliu Maniu	Județul Sălaj/Bădăcin

		Bustul lui Simion Bărnuțiu	Județul Sălaj/Bocșa
		Bustul lui Vasile Fati	Județul Sălaj/Jibou
		Bustul lui Gheorghe Pop de Băsești	Județul Sălaj/Cehu Silvaniei
3	Grupuri Statuare	Grupul Statuar Holnaposok	Județul Bihor/Oradea
		Grupul Statuar Școala Ardeleană Grupul Statuar Horea, Cloșca și Crișan Grupul Statuar Stâlpii Împușcați	Județul Cluj/ Municipiul Cluj Napoca
		Grupul Statuar Horea, Cloșca și Crișan	Județul Cluj/Municipiul Turda
		Grupul statuar Sfatul Bătrânilor Grupul stauar Avram Iancu și Prefectii de la revoluția din 1848/1849	Județul Maramures/Baia Mare Județul Maramures/Sighetul Marmației Județul Maramureș/Moisei
		Grupul statuar Cortegiul Sacrificaților Grup Statuar Monumentul de la Moisei	
		Grup statuar Wesselenyi	Județul Sălaj/Zalău
		Grup statuar Iuliu Maniu, Simion Bărnuțiu și Corneliu Coposu	Județul Sălaj/Jibou
4	Alte monumente	Obelisc în memoria soldaților Diviziei 3 vânători de munte Monumentul Holocaustului Monumentul eroilor căzuți în primul război mondial	Județul Bihor/Oradea
		Monumentul vînătorilor de munte Monumentul martirilor beiușeni dr. Ioan Ciocas și Nicolaie Bolcaș	Județul Bihor/Beiuș
		Monumentul ostasilor din primul război mondial Monumentul evreilor deportați Monumentul deținuților politici Monumentul Eroilor Unirii	Județul Bistrița Năsăud/Bistrița
		Monumentul Memorandiștilor Monumentul Obeliscul Carolina Monumentul Rezistenței Anticomuniste Monumentul Flacăra Veșnică	Județul Cluj/Cluj Napoca
		Monumentul Marii Uniri Monumentul evreilor deportați	Județul Cluj/Dej
		Monumentul Eroilor Monumentul lui Mihai Viteazu	Județul Cluj/Turda
		Monumentul comemorativ al răscoalei din 1437	Județul Cluj/Bobâlna
		Monumente și morminte ale celor 126 de evrei uciși în sept.1944	Județul Cluj/Cămărașu
		Monumentul Eroilor (împreună cu mormântul lui Erhard Schröder)	Județul Cluj/ Ceanu Mare
		Monumentul Eroilor căzuți în primul război mondial Monumentul Eroilor căzuți pentru Unirea tuturor românilor	Județul Maramureș/Baia Mare
		Monumentul revoluționarei de la 1848- Clara Leovey Monumentul Holocaustului Monument pentru cinstirea eroilor din primul război mondial	Județul Maramureș/Sighet

		Stâlpul Tătarilor, monument în cinstea victoriei din 1717 împotriva tătarilor	Județul Maramureș/Cavnic
		Monumentul eroului necunoscut Monumentul ostașului roman Monumentul limbii române	Județul Satu Mare/ Municpiul Satu Mare
		Monumentul Eroilor	Județul Satu Mare/Carei
		Monumentul Eroilor	Județul Sălaj/Zalău
		Monumentul eroilor martiri de la 1989	
		Monument comemorativ pe locul luptei lui Mihai Viteazul din august 1601	Județul Sălaj/Guruslău
		Monument amintind Foametea din 1814	Județul Sălaj/ Ileanda
		Monumentul martirilor de la IP	Județul Sălaj/Ip
		Monumentul Cepei	Județul Sălaj/Pericei

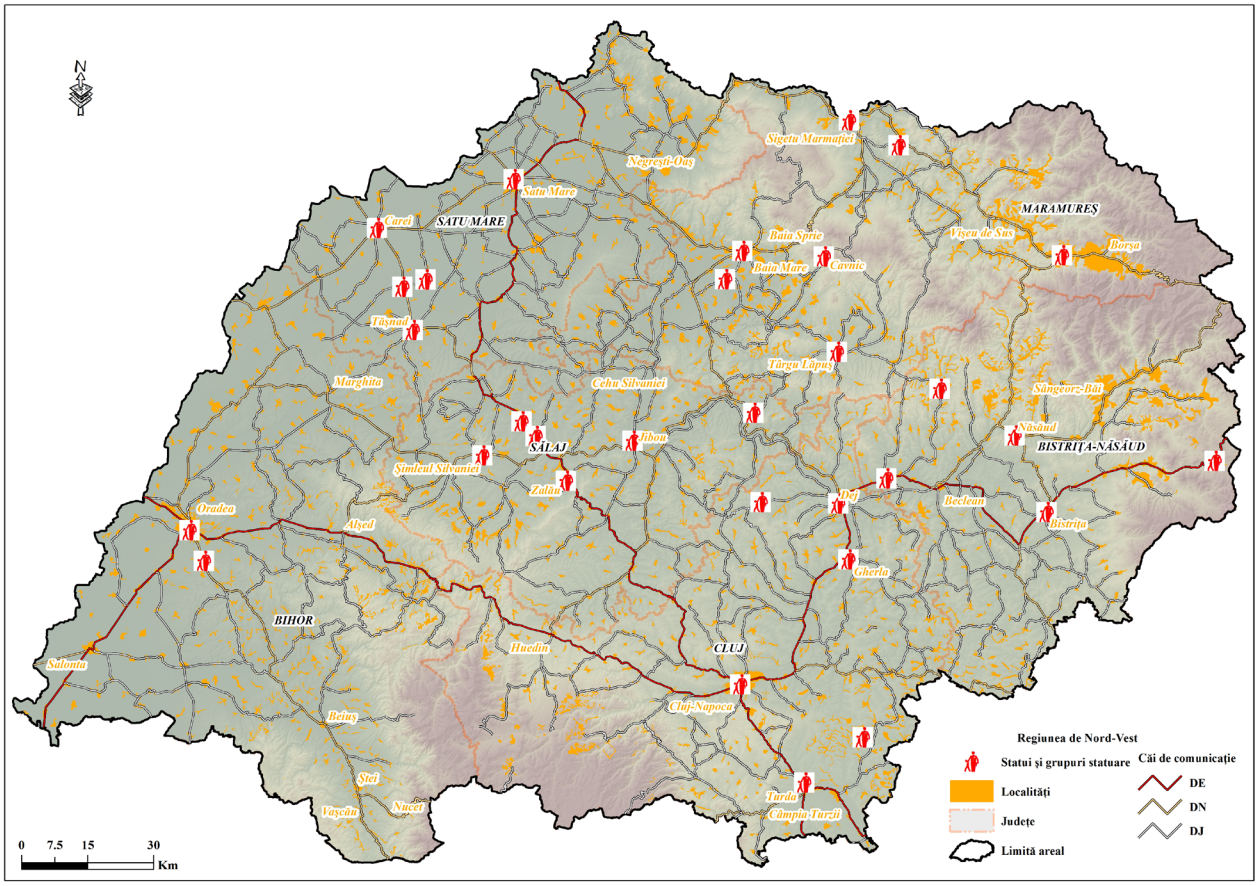

Fig. 44. *Statui și grupuri statuare relevante din Regiunea de Nord-Vest*

2.7. AMENAJĂRI ŞI ACTIVITĂŢI CU FUNCŢIE TURISTICĂ (PARCURI, FESTIVALURI, CAZINOURI)

Turismul nu este numai o activitate umană care uzitează de valenţele atractive, spectaculare, pitoreşti ale altor domenii ci şi un generator, direct sau indirect, de elemente atractive materializate spaţial sau susţinute ca activităţi eficiente prin masa sa de practicanţi. În această categorie heteroclită includem *parcurile, festivalurile* şi *cazinourile.*

2.7.1. Parcurile

Parcurile, în înţelesul tradiţional al cuvântului, sunt spaţii verzi de utilitate publică, cu amenajări floristice îngrijite, adesea stilizate, şi diverse construcţii edificate în scopul recreerii, odihnei și agrementului in aer liber. Parcurile sunt amplasate covârşitor în oraşe şi oferă un număr mare de oportunităţi recreative prin prisma celor trei funcții esențiale pe care le au (ecologică, socială și estetică). Vegetația parcurilor are rol semnificativ în moderarea climatului urban prin efectul de umbră și creșterea umidității aerului care contribuie la crearea unui mediu mai confortabil. Din punct de vedere social, contribuie la creșterea incluziunii sociale, de asemenea pot constitui locuri de desfășurare pentru diverse evenimente sociale și culturale, cum sunt festivalurile, activități teatrale şi sportive etc.

Un tip de parcuri nou apărute este cel al *parcurilor de aventură*: acestea sunt amenajari în scopul agrementului și îmbină într-un mod plăcut activitățile sportive cu cele recreative, cel mai adesea desfășurate în aer liber.

Dacă în urmă cu câțiva ani aceste parcuri erau o noutate la nivelul regiunii NV, ele s-au înmulțit în ultimii ani devenind atractive pentru un număr tot mai mare de turiști.

Tabelul 56. *Principalele parcuri din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Tipologie	Denumire	Localizare
1.	**Parcuri de odihnă și recreere**	Parcul I.C. Brătianu Parcul 1 Decembrie Parcul Libertății Parcul Oloșig Parcul Petofi Sandor Parcul Nicolae Bălcescu Parcul Salca	Județul Bihor/ Municipiul Oradea
		Parcul Central	Județul Bihor/Beiuș
		Parcul Eroilor	Județul Bihor/Marghita
		Parcul Mare	Județul Bihor/Salonta
		Parcul Municipal Padurea Parc Schullerwald	Județul Bistrița/ Municipiul Bistrița-Năsăud
		Parcul Castelului Bethlen	Județul Bistrița/Arcalia
		Parcul Mare	Județul Bistrița/Beclean
		Parcul Central	Județul Bistrița/Năsăud
		Parcul Orașenesc	Județul Bistrița/ Sângeorz-Băi
		Parcul Central Simion Bărnuțiu Parcul Iuliu Hațieganu Parcul Iulius Mall Parcul Baza Sportivă Gheorghieni Parcul Etnografic Romulus Vuia Parcul Feroviarilor Parcul Iuliu Prodan	Județul Cluj/Municipiul Cluj-Napoca
		Parcul Mare	Județul Cluj/Gherla
		Parcul Municipal	Județul Cluj/Turda
		Parcul Municipal Regina Maria	Județul Maramures/Municipiul Baia-Mare

		Parcul Central Parcul Mara	
		Parcul Central Parcul Gradina Romei	Județul Satu Mare/ Municipiul Satu Mare
		Parcul Dendrologic	Județul Satu Mare/Carei
		Parcul Central Municipal Parcul Bradet	Județul Sălaj/Municipiul Zalău
		Parcul castelului Wesseleny	Județul Sălaj/Jibou
2.	**Parcuri de aventură**	Happyland	Județul Bihor/ Stâna de Vale
		Alpina Blazna	Județul Bistrița/Șanț
		Cocoș	Județul Bistrița/Unirea
		Gecko Park Fun Park Adrenalina Park	Județul Cluj/Sălișteˇ Județul Cluj/Feleacu Județul Cluj/Casele Micești
		Jungle Park	Judetul Maramureș/Izvoarele

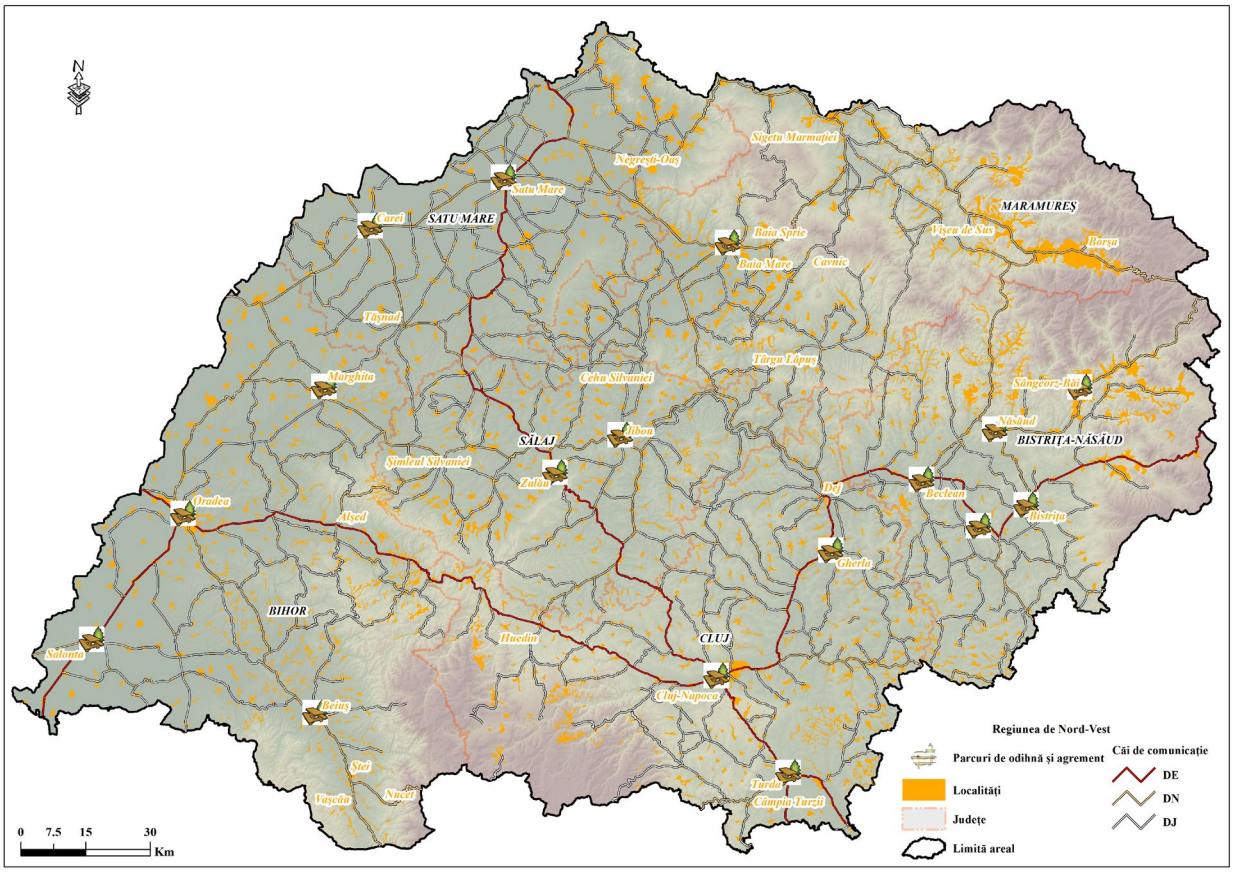

Fig. 45. *Parcurile de agrement și odihnă din Regiunea de Nord-Vest*

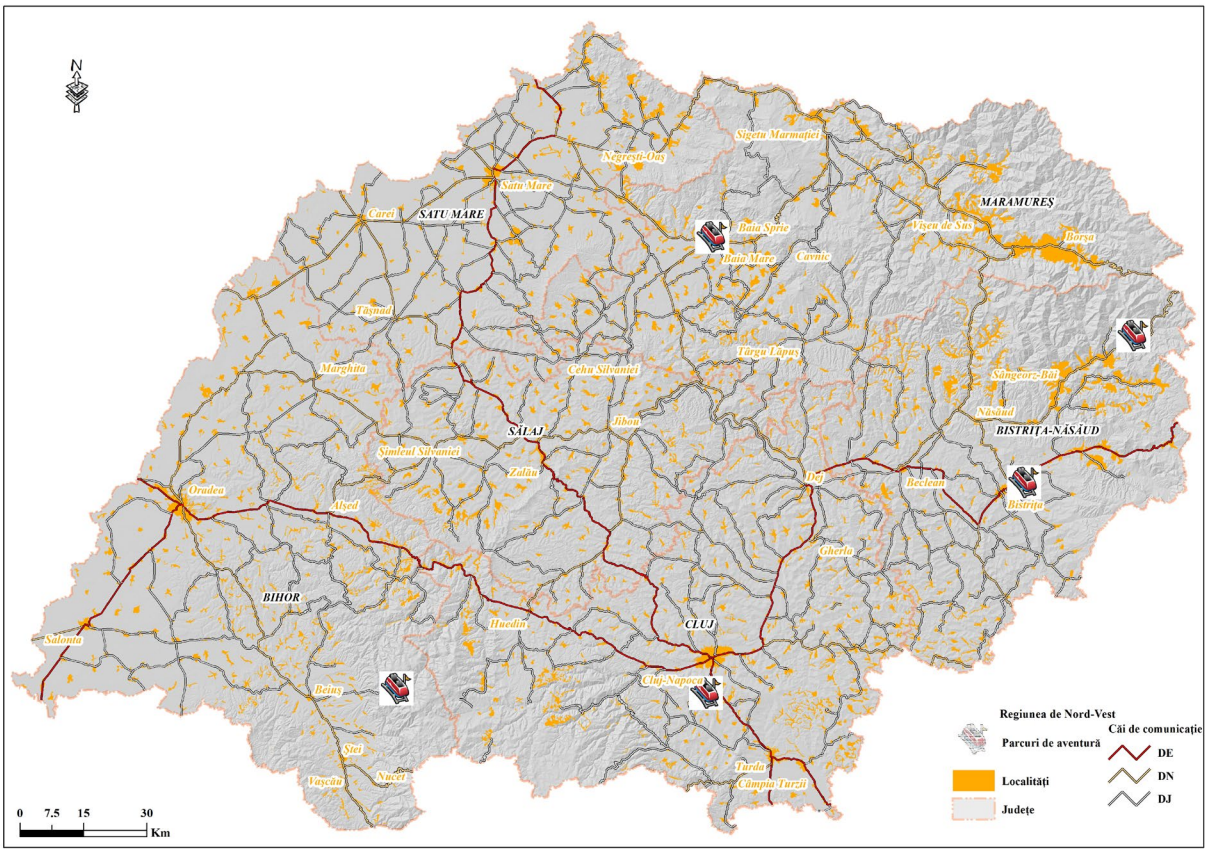

Fig. 46. *Parcurile de aventură din Regiunea de Nord-Vest*

Parcurile acvatice de apă, ştranduri și complexe de natație

O categorie aparte în ceea ce privește valorificarea resursei de apă în domeniul turistic prin amenajări antropice o reprezintă parcurile de apă. Aceste amenajări intră în categoria parcurilor de distracții, în care principalele atracții sunt reprezentate de piscine de diferite mărimi, instalații și infrastructuri de tipul toboganelor, trambulinelor, jeturi de apă, etc. Parcurile de apă au crescut foarte mult în popularitate în ultimii ani, începând de la introducerea lor pe plan mondial în anii 1940. La nivel național, astfel de amenajări au fost asociate în general, locațiilor cu ape termale, iar ulterior dezvoltarea s-a realizat pe baza potențialul demografic adiacent locațiilor în cauză (reședințe de județ, municipii, orașe).

Parcurile acvatice (aquaparc-urile) oferă un număr mare de facilități care combină idea de relaxare și odihnă cu cea de distracție si aventură. În cadrul acestor parcuri întalnim atât elemente specifice (topogane, piscine, bazine cu valuri etc.) cât și zone de relaxare și liniștire, plaje, restaurant etc. Pentru a avea o cerere turistică asigurată, îşi aleg drept locaţii ale amplasării în teritoriu fie staţiunile turistice, fie vecinătatea centrelor urbane.

La nivelul regiunii de Nord-Vest, numărul locațiilor cu amenajări de tipul parcurilor de apă este în continuă creștere. Satisfacerea cererii turistice pentru acest tip de agrement a impulsionat autoritățile locale, dar și persoane private să investească în astfel de amenajări. Distanța relativ ridicată față de litoralul Mării Negre (locația estivală tradițională a turistului român) a condus la alternative abordabile financiar și din punct de vedere al confortului pentru o proporție însemnată din populație, atunci când se vizează un sejur “acvatic”. Din perspectiva potențialului disponibil, județul Bihor prezintă cea mai bogată ofertă de parcuri acvatice din regiunea de Nord-Vest, fapt

justificat de exploatarea intensă a resurselor hidrotermale. O selecție a celor mai relevante parcuri acvatice din regiunea analizată este prezentată mai jos:

a) Aqua Park Nymphaea, Oradea, este considerat a fi cel mai mare aquapark din România, ocupând o suprafață de 7 ha. Parcul dispune de un complex format din 10 tobogane cu lungimi și forme variabile, 15 bazine de înot și relaxare, structuri de joacă speciale pentru copii, 6 saune, saloane de masaj, baie turcească, terenuri de sport și restaurant.
b) Aqua Park President, Băile Felix – valorifică apele termale din bine-cunoscuta stațiune din județul Bihor. Parcul dispune de un complex de facilități format din 14 piscine interioare, 6 piscine exterioare, zonă agrement copii mici, splash pentru copii mai mari, tobogane interior și exterior cu pornire din clădire, 3 tobogane exterioare în zona veche (kamikaze, anaconda, family), 3 tobogane în zona nouă (kamikaze, pendul cu colace, family line), saună turcească, saună finlandeză, 2 centre de masaj, bazin cu valuri și grotă mediteraneeană.
c) Felixarium Băile Felix este un parc acvatic ce face parte din complexul Lotus Therm, cu clasificare de 5 stele. Parcul Felixarium cuprinde 10 piscine acoperite (piscină de relaxare cu apă termală și hidromasaj, două piscine Black&White cu apă termală și hidromasaj, piscină cu apă termală și acces exterior, două jacuzzi, piscină cu peșteri, perdele de apă și cascade, piscină pentru copii, piscină tobogane și o piscină de relaxare). La exterior sunt patru piscine (piscină de relaxare cu apă, termală și hidromasaj, un bazin de înot deschis în perioada estivală, piscină pentru copii, piscină cu apă termală și acces în interior).
d) Aquapark Perla, Băile 1 Mai din cadrul Centrului Wellness & Spa aparținând complexului hotelier omonim cuprinde următoarele facilități: două bazine interioare, două jacuzzi interioare, un bazin semi-olimpic exterior, un bazin exterior de dimensiuni normale, un bazin exterior pentru copii sauna turcească și sauna finlandeză.
e) Aqua Park Florești, situat în comuna omonimă, pe strada Sportului nr.5, în cadrul pensiunii Casa Zânelor. Parcul dispune de patru bazine de apă cu adâncimi diferite: un bazin pentru copii, cu apă încălzită, unul intermediar, cu adâncime mai mare, dotat cu multe accesorii, jocuri de apă, tobogane scurte, un bazin mare, ce prezintă două tobogane sinuoase de aterizare cu lungimi de 115 m, respectiv 95 m și un bazin de spa.
f) Aqua Park Cluj-Napoca – proiect cunoscut sub numele de Parcquarium – urmează să fie construit în zona Becaș, a cartierului Gheorgheni, pe o suprafață de circa 121 mii m^2. Viitorul Aqua Park va avea opt tobogane acvatice – cu o capacitate de aproape 2.000 persoane pe oră, bazine de relaxare, pool bar, un loc de joacă şi o piscină pentru copii, acvariu de mari dimensiuni, locuri de odihnă cu șezlonguri sau hamace, restaurante şi terase. De altfel, în aria limitrofă orașului se intenționează demararea lucrărilor pentru încă două proiecte: Aqua Park Băile Someșeni, pentru care demersurile au început de cel puțin patru ani, respectiv Aqua Park Chinteni, proiect la care au demarat studiile inițiale de proiectare.
g) Aqua Park Chinteni va dispune de o clădire principală ce va găzdui patru bazine interioare, saune și tobogane de diverse mărimi, la care se vor adăuga spații pentru alimentație publică. La exterior, se vor amenaja șase bazine cu tobogane liniare și sinuoase.
h) Aquastar Satu Mare – este un parc acvatic situat la 5 km distanță de centrul de reședință omonim, ocupând o suprafață de circa 3,5 ha. Parcul deține atât piscine exterioare, cât și la interior, valorificând la maxim apele termale existente în regiune. De altfel, competiția dintre amenajările din România, pe fâșia Câmpiei de Vest, și cele existente, în Ungaria, de-a

lungul graniței vestice, este benefică pentru economia locală. Atragerea unui număr mare de turiști presupune asigurarea unor servicii de calitate, care să corespundă exigențelor din ce în ce mai ridicate ale vizitatorilor.

i) Aquasport Drurelax este situat în localitatea Tăuții Măgherăuș, Strada 3, nr. 40, fiind un parc acvatic cu multiple dotări și servicii turistice. La interior se află un bazin semi-olimpic, o piscină de relaxare și un bazin pentru copii. La exterior complexul acvatic dispune de o piscină cu tobogane și una de relaxare – piscina Mikey. Ca și în alte cazuri, deja menționate și în acest spațiu se poate servi masa, se oferă servicii de cazare (Hotelul Primera Dru). Spațiul dispune și de saune (uscată, umedă, infraroșu, de sare), duș emoțional, scoțiene, fântână de gheață, etc.

j) Aqua Park Mirage Vișeu de Sus este o locație recent apărută pe harta investițiilor din domeniu, fiind compus din bazin cu apă dulce, bazin cu apă sărată și încălzită, bazin pentru sărituri, bazin pentru copii, jacuzzi, beach bar.

k) Aqua Park Holiday, este o locație dezvoltată în cadrul unei baze de agrement ce cuprinde și o pensiune în cadrul stațiunii Ocna Șugatag. De altfel, pe plan local, mulți investitori, și-au îmbogățit oferta de servicii turistice prin construcția unor piscine sau bazine de mici dimensiuni, adesea cu apă sărată extrasă din lacurile descrise într-un subcapitol anterior. Aqua Park Holiday dispune atât de piscine interioare, cât șide bazine exterioare, cu tobogane și spații pentru copii.

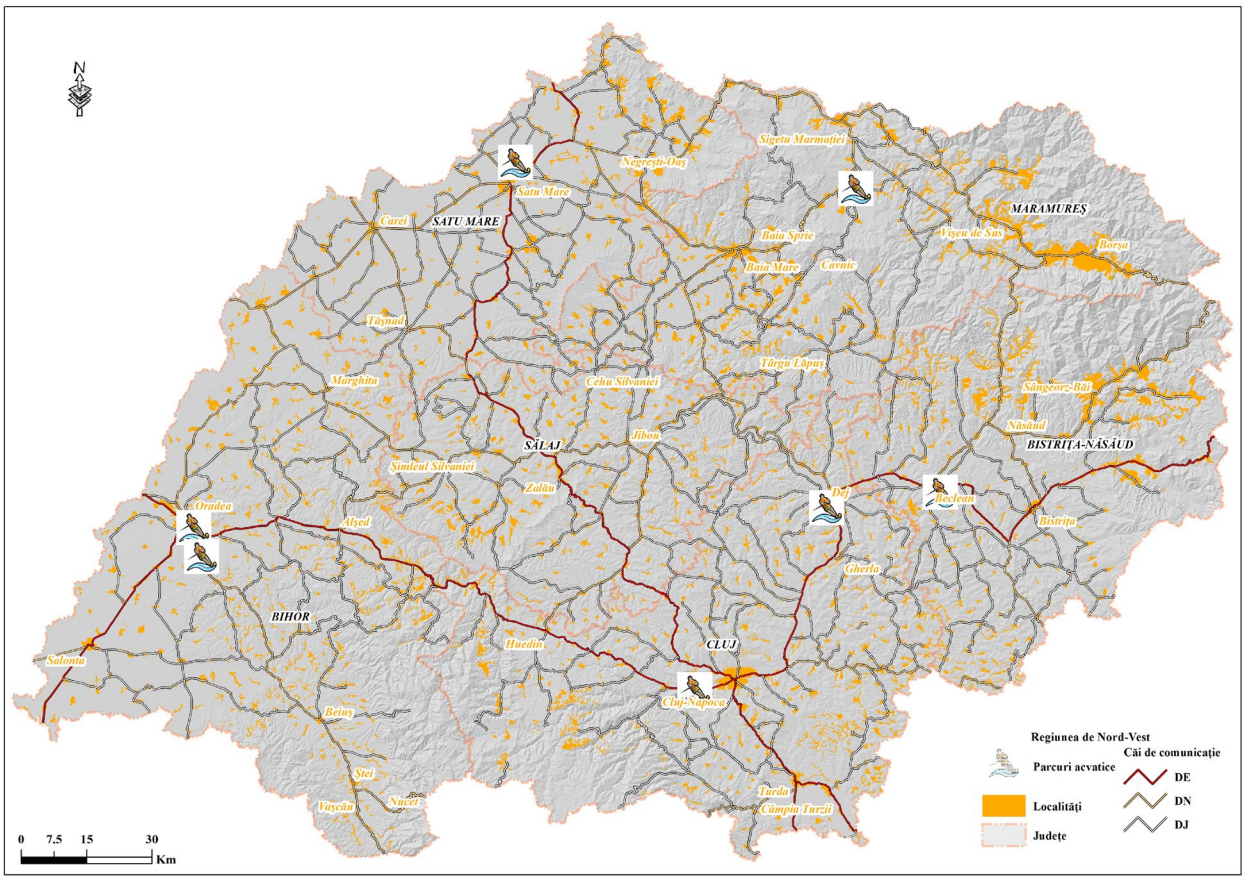

Fig. 47. *Principalele parcuri acvatice din Regiunea de Nord-Vest*

Tabelul 57. *Principalele parcuri acvatice*

Nr. crt.	Denumire parc	Localizare
1.	Aqua park Nymphaea	Oradea
2.	Aqua park President	Băile Felix
3.	Felixarium	Băile Felix
4.	Apollo	Băile Felix
5.	Perla	Băile 1 Mai
6.	Drurelax	Tăuţii Măgheruş
7.	Parc Balnear Baile Figa	Beclean
8.	Parc Balnear Toroc	Dej
9.	Aqua Park Floresti	Floreşti
10.	Aquapark Holiday	Ocna-Şugatag
11.	Aquastar	Satu Mare
12.	Mirage	Vişeu de Sus

*Ştranduri şi piscine individuale***.** Din punct de vedere al infrastructurii tehnice, ștrandurile dispun doar de bazine, lipsite de accesorii suplimentare, fiind de obicei, reprezentate de structuri de formă dreptunghiulară, mai rar circulare, având adâncime fixă sau variabilă. De cele mai multe ori, ștrandurile se alimentează cu apă dulce, dar există și câteva excepții ce iau în considerare apa sărată. Numărul acestor obiective acvatice este mult mai generos decât în cazul parcurilor de apă, multe dintre ele, având o istorie de câteva decenii de funcționare. O parte din ștrandurile municipale, au fost abandonate, lăsate în paragină sau conservare, altele au fost modernizate și au devenit atracții locale în perioada estivală. O selecție a celor a relevante ștranduri și piscine individuale este prezentată în tabelul de mai jos (județele CJ, SJ; MM):

Tabelul 58. *Ştranduri şi piscine*

Nr. crt.	Județ	Denumirea ștrandului sau a locației ce dispune de piscine individuale	Adresa	Dotări
1	CJ	Ștrandul Grigorescu	Cluj-Napoca, cartierul Grigorescu, Bd. 1 Decembrie nr. 41	2 bazine exterioare, tobogan, trambulină, 1 bazin olimpic acoperit
2	CJ	Ștrandul Clujana	Cluj-Napoca, cartierul Mărăști, Str. Tăbăcarilor nr. 15B	2 bazine exterioare
3	CJ	Grand Hotel Italia	Cluj-Napoca, cartierul Bună ziua, Str. Trifoiului nr. 2	1 piscină exterioară
4	CJ	Hotel Ramada	Cluj-Napoca, Calea Turzii 43 49	1 piscină interioară
5	CJ	Hotel City Plaza	Cluj-Napoca, Strada Sindicatelor 9-13	1 piscină interioară, saună, jacuzzi
6	CJ	Hotel Belvedere	Cluj-Napoca, Strada Călărașilor 1	1 piscină interioară
7	CJ	Aquina	Cluj-Napoca, str. Andrei Saguna, nr. 28-30	1 piscina interioară, saună, jacuzzi, hamam, baie de aburi salină
8	CJ	Iulius Mall	Cluj-Napoca, str. Alexandru Vaida-Voevod, nr. 53B.	1 piscină interioară
9	CJ	Alverna Spa	Cluj-Napoca, Strada Alverna 79	1 piscină interioară, saună, salină
10	CJ	Baby Swim	Cluj-Napoca, str. Ion Mihalache, nr 7	1 bazin interior destinate copiilor
11	CJ	La Villa Hill Resort	Cluj-Napoca, cartierul Becaș, Str.	1 piscină exterioară

			Nordului f.n.	
12	CJ	Pensiunea Serena	Cluj-Napoca, cartierul Făget, Str. Dumitru Braharu f.n.	1 piscină exterioară
13	CJ	Boutique Voyage	Cluj-Napoca, Str. Eugen Ionesco nr. 122C	1 piscină exterioară
14	CJ	Pensiunea Mellis	Cluj-Napoca, Str. Moldovei nr. 5	1 piscină exterioară
15	CJ	Vila Escala	Cluj-Napoca, cartierul Gruia, Str. Crișan nr. 33	1 piscină exterioară
16	CJ	TCI Social Club	Cluj-Napoca, cartierul Borhanci, Str. Borhanciului nr. 76F	1 piscină exterioară, 1 bazin cu apă sărată, 1 bazin de înot, 1 ciubăr, saună
17	CJ	World Class Record Park	Cluj-Napoca, str. Onisifor Ghibu	1 piscină exterioară
18	CJ	Lev Fitness& Spa	Florești, str. Ioan Rus 102 B	1 piscină interioară,saună
19	CJ	Oxygen Pool & Lounge	Feleacu, (11 km de Cluj), Complex Premier	1 bazin cu apă încălzită
20	CJ	Pensiunea La Mesteceni	Sălicea (14 km de Cluj), Str. Principală nr. 86	2 piscine exterioare
21	CJ	Sun Garden Resort	Baciu (15 km de Cluj), Str. Poiana Cerbului nr. 1000	1 piscină exterioară, piscine interioare, bazin cu apă sărată, hidromasaj, baie turcească, saune, ciubăr
22	CJ	Casa Dinainte	Sălicea (16 km de Cluj), Str. Principală nr. 102I	1 piscină exterioară, 1 piscină interioară, 2 ciubere
23	CJ	Sun Tropez	Sălicea (18 km de Cluj), Str. Principală nr. 228A	1 piscină exterioară
24	CJ	Pensiunea Lacul Micești	Micești (21 km de Cluj), Str. Principală nr. 152B	2 piscine exterioare, 2 ciubere, lac
25	CJ	The Transylvanian Dutch	Câmpenești (21 km de Cluj), Str. Principală f.n.	1 piscină exterioară
26	CJ	Băile Cojocna	Cojocna (23 km de Cluj), Str. Republicii nr. 126	2 lacuri sărate, 1 bazin cu apă dulce
27	CJ	Salt Resort Cojocna	Cojocna (23 km de Cluj), Str. Sanatoriului nr. 7	3 piscine exterioare (1 sărată, 2 dulci), 3 piscine interioare, jacuzzi și saune
28	CJ	Ștrand Durgău	Turda (32 km de Cluj), Aleea Durgăului nr. 7	2 lacuri sărate: Rotund și Ocnei
29	CJ	Complexul Balnear Potaissa Spa	Turda, Piața Republicii, nr. 6	1 piscină cu apă dulce, 1 saună umedă, 1 bazin săruri, hidromasaj, 1 saună uscată
30	CJ	Bazin Înot didactic	Turda, Strada Stadionului 6	1 piscină interioară
31	CJ	Pensiunea Casa Moțească	Mihai Viteazu (41 km de Cluj), Str. Principală nr. 286	1 piscină exterioară
32	CJ	Complexul Turistic La Broscuța	Câmpia Turzii (43 km de Cluj), Str. Teilor nr. 31	1 piscină exterioară
33	CJ	Baza Euroagrement	Gherla (44 km de Cluj), Str. Fizeșului nr. 18	2 bazine exterioare, 2 bazine interioare (unul sărat), jacuzzi, saună
34	CJ	Parc Balnear Toroc	Dej (55 km de Cluj), Str. Țibleșului f.n	lac sărat, piscină sărată exterioară, 3 piscine cu apă dulce exterioare, tobogane, 2 piscine

				interioare cu apă dulce, saună, cadă cu apă sărată, cadă cu apă dulce și hidromasaj
35	CJ	Pensiunea Mirabilandia	Bucea (85 km de Cluj), Str. Principală nr. 154C	1 piscină exterioară
36	SJ	Ștrandul Tineretului	Zalău, Bulevardul Mihai Viteazul 49,	3 bazine exteriaore
37	SJ	Hotel Severus	Zalău, Blvd. Mihai Viteazul nr.58/A	1 piscină interioară
38	SJ	Hotel Popasul Romanilor	Sat Ciumarna, nr. 259, Comuna Românași	1 piscină exterioară
39	SJ	Băile Boghis	Boghi, nr.5	4 bazine exterioare cu apă termală
40	SJ	Piscina Eden	Jibou, Strada Băilor 37	1 piscină interioară
41	SJ	Pensiunea Amurg	Meseșenii de Sus, Nr 237	1 piscină exterioară
42	SJ	Agape	Aghireș, nr. 450	1 piscină interioară
43	SJ	Piscina Rodina	Șimișna, str. Rodinii (54,55 km)	1 piscină interioară
44	SJ	Castel Inn	Șimleu Silvaniei, Strada Partizanilor 43	1 piscină interioară, jacuzii
45	SJ	Ștrandul Termal Broscarie	Șimleu Silvaniei, str. Oltului nr.1	4 piscine exterioare
46	SJ	AquAngar	Cehu Silvaniei, Strada 1 Mai 69	1 piscină exterioară, sauna, jacuzii
47	MM	Casel Transilvania	Baia Mare, Str. Mihai Eminescu, Nr.136i	1 piscină exterioară
48	MM	Hotel Seneca	Baia Mare, str. Mărgeanului 11B, 430014	1 psicină interioară, centru spa
49	MM	Pensiunea Marea Alpină	Ocna Șugatag, str. lie Lazar 25	1 piscină exterioară, 1 bazin interior, saună
50	MM	Hotelul Roman Maramureș	Borșa, Str. Brădet, nr. 2A,	1 piscină interioară
51	MM	Pensiunea Anca	Deseşti, Str. Principală DN18, Nr. 286	1 piscină, saună, salină
52	MM	Hotelul Romanita	Recea, Str. Europa, Nr. 95	1 piscină interioară, 1 piscină exterioară
53	MM	Nord Hotel	Borșa, Str.Al.Ioan.Cuza Nr.237/A	1 piscină interioară, salină, saună
54	MM	La Dănuț	Vișeu de Jos, str. Principala nr. 1039	1 piscină exterioară
55	MM	Complexul Summer-Time	Cavnic, Str. Mogoșa nr.10A	2 piscine exterioare
56	MM	Hotelul „Secret Garden“	Dănești, DJ184A nr. 61	3 piscine exterioare
57	MM	Complexul Moara Veche	Săcălășeni	1 piscină interioară, 2 piscine exterioare
58	MM	Pensiunea Rustic	Baia Sprie, str. Ignis, nr. 1b	2 piscine exterioare
59	MM	Pensiunea Lăcrămioara	Săcel, 755	1 piscină interioară
60	MM	EuroHotel	Baia Mare, Blvd. București, 23	1 piscină interioară
61	MM	Complex Caprioara Firiza	Firiza, Str. Firiza, nr. 1	1 piscină interioară
62	MM	Complex La Nuci	Satu Nou de Jos, str. Nucilor 6	1 piscină exterioară
63	MM	Pensiunea Crystal	Ocna Șugatag, str. Unirii nr. 96	1 piscină exterioară 1 piscină interioară cu apă sărată, încălzită
64	MM	Pensiunea Miller	Ocna Șugatag, str. Unirii nr. 94	1 piscină exterioară 1 piscină interioară cu apă sărată, încălzită

Complexul de agrement „Someșul” din Satu Mare, situat pe malul râului omonim, cuprinde ștrandul municipal - cu două bazine cu apă termală - un complex de tratament cu vane etc.

2.7.2. Festivalurile sunt manifestări care îmbracă o gamă extrem de variată de motivaţii, de la cele culturale, preponderente, la cele ocupaţionale sau gastronomice. Ele se constituie într-un fenomen social cu potenţial major de atractivitate şi o pondere sporită în economia locală. Turismul festivalier cunoaşte, în România, inclusiv în Regiunea de Nord-Vest, o veritabilă explozie care trebuie orientată spre deziderate culturale, sociale şi economice majore.

Activitățile culturale și artistice care inițial erau desfășurate în marile orașe, în spații generoase capabile să adăpostească un public pe măsură (case de cultură, săli polivalente, teatre) s-au extins și în afara acestor locaţii, în zone mai mult sau mai puțin învecinate, orientându-se cu predilecţie spre spaţii cu rezonanţă istorică sau chiar mitică sau sacră.

Beneficiile acestui nou și promițător tip de turism sunt imense pentru populația zonei, odată sosit, turistul este nevoit să se înscrie la un întreg pachet de servicii necesare staționării pe întreaga perioadă a evenimentului ales, începând de la cazare și masă până la transport și alte servicii.

Turismul generat de festivaluri înseamnă o concentrare spaţială, cu o durată anume, a unui mare număr de persoane care consumă produsele locale, accesează infrastructura de transport şi cazare, apelează la serviciile conexe ale teritoriului, devenind astfel un contributor economic important. Mai mult, el devine un vector activ al promovării naţionale şi internaţionale a ofertei turistice regionale, capitol deficitar al strategiei de dezvoltare a turismului românesc în general.

Tabelul 59. *Festivalurile din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Tipologia	Denumire	Localizare
1.	Festivaluri de Muzică	Untold Mioritmic Festivalul International de muzică George Enescu Transilvania Jazz Festival	Județul Cluj/ Municipiul Cluj-Napoca
		Music Outdoor Experience	Județul Cluj/ Poieni/ Valea Drăganului
		Electric Castle	Județul Cluj/ Bontida
		Smida Jazz Festival	Județul Cluj/ Smida/ Belis
		Way Too Far Rock Festival	Județul Bihor/ Ineu
		Samfest Jazz	Județul Satu Mare/ Satu Mare
2.	Festivaluri de Film	Festivalul Internațional de Film Transilvania	Județul Cluj/ Municipiul Cluj-Napoca
3.	Festivaluri de teatru	Festivalul Internațional de Teatru	Județul Bihor/ Municipiul Oradea
4.	Altele	Festivalul Medieval al Cetații Oradea	Județul Bihor/ Municipiul Oradea
		Festivalul Castanelor	Județul Maramures/ Baia Mare

2.7.3. Cazinourile

Cazinourile sunt obiective turistice apărute relativ recent (sfârșitul sec XIX-începutul sec XX), având funcții agrementale specifice, arhitectură îngrijită și amplasare pitorească. Deși în spațiul regional sunt menționate mai multe edificii de acest tip, funcția lor a fost preponderent sistată după 1945, fiind înlocuită cu alte destinații. Se semnalează faptul că după 1989, deși rigorile anterioare

au fost înlăturate, nu s-a mai revenit vreodată la vechea funcție. Actualmente, cazinourile functionează fie în locații noi, fie sunt asociate altor instituții hoteliere sau de alimentație publică.

Disiparea funcțiilor specifice cazinourilor într-un număr mare de locații, multe dintre ele nereprezentative ca arhitectură și oferta atractivă de profil, transformă această grupare de obiective recunoscute pe plan mondial ca o nișă turistică foarte productivă într-o disfuncție la nivelul Regiunii de NV.

Activități specifice cazinourilor sunt concentrate în marile orașe ale regiunii și se practică în așa-numitele *săli de jocuri* și *case de pariuri*. Odată cu expansiunea internetului aceste activități s-au mutat în mediul online unde au marele avantaj al accesibilității lor mult mai facile. Semnalăm faptul că edificiile reprezentative pentru începutul secolului XX care aveau funcție de cazinou în orașele regiunii au actualmente alte destinații decât cele inițiale (case de cultură, muzee, săli de evenimente etc).

2.8. ANTROPO-PEISAJE CU FUNCŢIE TURISTICĂ

Asocierea pe teritorii restrânse a unor elemente specifice de habitat, cultural-istorice, etnografice, economice, comemorative etc. generează ansambluri peisagistice cu un indice de atractivitate ridicat, derivat, în primul rând, din diversitatea obiectivelor existente. Ea s-a multiplicat atât datorită intensităţii şi continuităţii multimilenare a fenomenelor de antropizare a spaţiului transilvan cât şi datorită aspectelor multiculturale izvorâte din coabitarea strânsă, seculară, a populaţiei româneşti autohtonă cu naţionalităţile conlocuitoare: maghiari, germani, ucraineni etc.

Tabelul 60. *Peisaje antropice din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Tipologie	Localizare	Atribute	Tipuri şi forme de turism
1.	Peisaj urban	Centrele istorice ale oraşelor mari şi mijlocii ale regiunii („city”)	-Arhitecturale - Estetice - Funcţionale - Culturale - Educaţionale - Sportive	- Turism cultural - Turism religios - Turism ştiinţific - Turism de afaceri - Turism de nişă
2.	Peisajul ruralului profund	Localităţi rurale emblematice pentru „ţările” şi „ţinuturile” regiunii	- Arhitectura specifică; - Biserici vechi, din lemn; - Folclor autentic	- Turism rural - Turism religios - Ecoturism - Turism cultural
3.	Peisajul satelor risipite	Măguri, Mărişel, Muntele Băişorii, etc.	- Tradiţii şi obiceiuri inedite; -Arhitectura tradiţională	- Turism rural - Ecoturism
4.	Peisaje pastorale	munţii Rodnei, Ţibleş, Munţii Apuseni, Maramureş.	- Ocupaţie arhaică - Produse ecologice - Folclor specific	- Turism rural - Agroturism
5.	Peisaje turistice	Staţiunile turistice ale regiunii	- Arhitectura heteroclită - Dotări de agrement şi cură	- Turism recreativ, curative şi mixt

3. POTENȚIALUL ATRACTIV AL CENTRELOR URBANE

3.1. Specificul turismului urban

După o lungă perioadă în care a fost perceput mai mult ca spaţiu generator de turişti, se observă în prezent o tendinţă tot mai accentuată a oraşelor de a se afirma ca destinaţie turistică pentru numeroase categorii de vizitatori. Dezvoltarea şi modernizarea oraşelor, creşterea mobilităţii persoanelor, a interesului pentru valorile culturale şi istorice, a cererii pentru noi activităţi de petrecere a timpului liber, la care se adaugă diversificarea ofertelor şi intensificarea eforturilor de îmbunătăţire a imaginii şi de creştere a atractivităţii oraşelor au condus în timp la conturarea unei forme specifice de turism – turismul urban.

Per ansamblu, turismul urban este condiţionat de trei mari categorii de factori (Erdeli, Gheorghilaş, 2006; Cocean, Dezsi, 2009; Bellini, Pasquinelli, 2017; Bogan, 2019):

- resursele atractive, naturale şi antropice, existente pe teritoriul oraşului sau în imediata sa vecinătate;
- factorul uman, care creează premisele economice, infrastructurale, sociale, fiscale, juridice, administrative, tehnologice pentru practicarea turismului în mediul urban, pe de o parte, dar şi care îşi exprimă interesul pentru un anumit tip sau formă de turism în funcţie de nevoile socio-culturale şi posibilităţile materiale individuale, pe de altă parte.
- infrastructura, atât cea de bază, utilizată în mod normal de rezidenţii oraşului, cât mai ales amenajările realizate în sprijinul activităţii turistice: dotări şi servicii turistice pentru cazare, sport, agrement, divertisment şi recreere, structuri pentru cură şi tratament, dotări comerciale şi alte servicii publice, transporturi care fac legătura între zona rezidenţială şi cea de agrement etc.

Deşi complexitatea turismului urban nu permite o identificare clară a trăsăturilor sale specifice dată fiind marea diversitate impusă de interferenţa celor trei categorii de factori sus-menţionaţi, pot fi identificate totuşi câteva caracteristici definitorii:

- numărul şi varietatea resurselor atractive pot fi adesea mari şi se pot caracteriza prin complementaritate;
- lipsa sezonalităţii - deplasările în scop turistic având loc pe toată durata anului, indiferent de anotimp; cu cât oraşul prezintă o ofertă turistică mai diversificată şi o infrastructură caracterizată prin complexitate şi coerenţă, cu atât lipsa sezonalităţii este mai evidentă;
- imprevizibilitate – datorită bazei tehnico-materiale existente şi a utilizării tehnologiilor digitale şi de telecomunicaţii, decizia poate fi luată spontan, oferind posibilitatea cunoaşterii, în orice moment, a posibilităţilor de cazare, de deplasare sau de petrecere a timpului liber;
- accesibilitate – susţinută de căile de comunicaţie şi infrastructura de transport a oraşului;
- antrenează un număr ridicat de persoane şi poate implica toate segmentele de populaţie;
- distanţa de deplasare către destinaţia turistică şi durata şederii în oraş variază mult, în funcţie de oferta oraşului şi de solicitările şi posibilităţile materiale ale turiştilor;
- oraşul vizitat poate reprezenta punct final de destinaţie pentru anumite segmente de turişti, cum ar fi iubitorii de *city break*, practicanţii de turism curativ, participanţii la anumite evenimente ştiinţifice, de afaceri, sportive, gastronomice sau culturale (evenimente care

implică o şedere scurtă, de 1-3 zile) sau poate reprezenta oraş de tranzit pentru alte segmente cum ar fi iubitorii de turism itinerant (ex. parcurgerea unor trasee turistice tematice) sau practicanţii de alte forme de turism care văd în oraş un punct de plecare către alte destinaţii (ex. cazul oraşelor aflate la poalele unităţilor montane, utilizate ca punct de plecare pentru practicarea turismului montan);

- pondere ridicată a implicării în actul turistic a resurselor oraşului, a unităţilor financiar-bancare, comerciale, de alimentaţie publică, a serviciilor publice, precum şi a infrastructurii tehnico-edilitare dezvoltate în scop non-turistic;
- populaţia oraşului şi navetiştii sunt utilizatori semnificativi, adesea majoritari, ai atracţiilor turistice şi ai infrastructurii;
- turismul reprezintă doar una dintre activităţile economice ale unui oraş, cu implicaţii directe şi indirecte asupra dezvoltării celorlalte ramuri economice;
- prin implicarea unor resurse variate, îmbinarea unor valenţe multiple şi antrenarea unor venituri financiare semnificative (cheltuieli efectuate de turişti pentru cazare, alimentaţie, cumpărături, servicii culturale, de agrement-divertisment, transport etc.), eficienţa sa economică poate deveni una ridicată;
- acţionează ca un veritabil motor al amenajării şi dezvoltării urbane prin extinderea şi modernizarea infrastructurii, stimularea altor activităţi economice conexe, creşterea eforturilor realizate în direcţia protejării, conservării, valorificării şi promovării unor elemente ale patrimoniului cultural local (imobil, mobil sau imaterial) sau a valorificării unor resurse naturale atractive, sprijinirea iniţiativelor culturale, crearea unor locaţii care oferă o gamă variată de experienţe artistice, culturale şi recreaţionale, diversificarea şi creşterea calitativă a serviciilor, stimularea inovaţiei – ţinând cont de faptul că, în general, practicanţii turismului urban se caracterizează prin selectivitate, înclinaţie către experienţe noi, produse inovative şi servicii turistice de calitate, o mare varietate a opţiunilor şi preferinţelor individuale, aflate în permanentă schimbare etc.
- poate combina culturi, aşteptări, valori şi experienţe diferite;
- are la bază motivaţii dintre cele mai diverse, reprezentând un câmp de interferenţă a mai multor tipuri şi forme de turism:
    - turism cultural (vizitarea obiectivelor patrimoniului istoric: vestigii arheologice, istorice, monumente de arheologie, arhitectură, de for public, memoriale şi funerare, monumente istorice cu valoare industrială, parcuri şi grădini etc.; vizitarea muzeelor: de arheologie, istorie, ştiinţe naturale, tehnice şi industriale, pinacoteci, grădini botanice, parcuri şi grădini zoologice etc.; participarea la evenimente artistice: spectacole de operă, balet, teatru, festivaluri de muzică, umor, teatru, film, dans, arte vizuale, cu tematică istorică sau gastronomică, etnice sau multiculturale, sărbători tradiţionale etc; vizitarea unor obiective economice, construcţii specifice, elemente de infrastructură tehnico-edilitară, ansambluri arhitectonice urbane etc.)
    - turism religios şi de pelerinaj
    - turism de recreere şi agrement (turism de agrement; turism de odihnă şi recreere; turism sportiv, care implică practicarea unui sport, vizitarea unor obiective cu caracter sportiv sau participarea la evenimente sportive);

- turism de îngrijire a sănătăţii (turism de tratament medical; turism de întreţinere şi revitalizare; turism de reabilitare şi recuperare)
- turism tehnic şi ştiinţific (vizitarea cu caracter documentar sau în schimb de experienţă a unor obiective de factură economică, institute de cercetare, observatoare astronomice, biblioteci)
- turism de afaceri şi profesional (turism general de afaceri; turism de reuniuni: participarea la evenimente de tipul întâlnirilor, conferinţelor, simpozioanelor, colocviilor, congreselor; târguri şi expoziţii)
- la acestea se adaugă vizitele la rude sau prieteni sau practicarea unor forme mai noi de turism, determinate de preferinţele de moment ale practicanţilor şi de ofertele prestatorilor de servicii: turism de cumpărături, turism creativ (o formă a turismului cultural în care locuitorii nu mai sunt doar producători şi vânzători ci devin producători şi instructori care transmit turiştilor aspectele imateriale ale culturii locale) sau alte forme ale turismului de nişă: turism vitivinicol, turism sumbru, turism în suburbii şi cartiere sărace (slum şi poverty tourism), turism de lux etc.

Cu toate acestea, prin diversitatea activităţilor pe care le include, turismul urban nu reprezintă doar „*suma activităţilor turistice petrecute în oraşe...*", ci „*reprezintă un caz particular de turism care face parte integrantă din viaţa specifică urbană*" (Ashworth, 1989, citat de Bogan, 2019).

3.2. Elemente de atractivitate ale oraşelor

Fără îndoială, cele mai numeroase şi variate resurse turistice sunt concentrate în spaţiul urban. Elementele atractive ale oraşelor sunt acele componente care fac ca un oraş să devină de neuitat, care provoacă turistului dorinţa de a reveni de fiecare dată şi care-l împlinesc în plan fizic şi spiritual.

Elementele atractive urbane pot fi grupate în trei categorii:

- tangibile: 1. edificii şi monumente cu funcţie turistică: vestigii arheologice; monumente istorice: fortificaţii, castre, cetăţi şi castele, palate, curţi boiereşti, clădiri cu valoare istorică; monumente de cult; monumente de for public: statui, busturi, monumente comemorative; monumente istorice cu valoare arhitecturală (clădiri civile urbane); ansambluri cultural istorice: centre istorice ale oraşelor (ansambluri urbane); aşezări istorice; parcuri şi rezervaţii arheologice; monumente istorice cu valoare industrială şi zone industriale cu valoare istorică; situri istorice: preistorice, dacice, romane (inclusiv drumurile romane), post-romane şi medievale, pre-moderne şi moderne; muzee; teatre; biblioteci; restaurante; hoteluri; centre comerciale; pieţe şi grădini urbane; amenajări pentru activităţi de recreere şi agrement-divertisment etc.

  2. activităţi antropice cu funcţie turistică (Cocean, Dezsi, 2009, p. 147): târguri şi expoziţii, festivaluri artistice, evenimente culturale, carnavaluri, nedei, hramuri şi pelerinaje religioase, competiţii sportive, alte manifestări (festivităţi, sărbători etc.)
- intangibile: caracteristicile intrinseci ale comunităţii urbane din oraşul de destinaţie - stilul de viaţă, etnia, religia, legăturile sociale, încărcătura simbolică conferită locului, deschiderea faţă de turişti etc.

- ambientale: calitatea aerului, mirosurile specifice, muzica ambientală în spaţiile publice, calitatea iluminării, gradul de curăţenie, cromatica clădirilor, cromatica şi morfologia vegetală, estetica elementelor morfologice de fundal, prezenţa fronturilor de apă, a fânânilor arteziene şi a jocurilor de apă etc.

În anul 1991, Butler (citat de Law, 2002) identifică cinci categorii de atracţii care ademenesc turiştii într-un oraş, în funcţie de importanţa acestora:

- atracţii de interes internaţional, care atrag turişti de pe tot globul
- atracţii de interes naţional
- atracţii de interes naţional, cu un anumit specific sau destinate unui anumit grup de turişti
- atracţii de interes regional
- atracţii de interes local

De asemenea, Law (2002) menţionează trei categorii de elemente care exprimă relaţia dintre turism şi spaţiul urban:

- elemente primare: 1. după locul activităţii - dotări culturale (muzee şi galerii de artă, teatre şi cinematografe, săli de concert, centre de conferinţe, spaţii expoziţionale); dotări sportive (de interior şi de exterior); dotări de agrement (cluburi de noapte, cazinouri şi săli de jocuri, evenimente organizate, festivaluri); 2. după cadrul de petrecere a timpului liber – caracteristici ale cadrului fizic (structura şi textura reţelei stradale din zona istorică; clădiri interesante; monumente şi statui vechi; parcuri şi zone verzi; fronturi de apă: port, canal, râu); caracteristici socio-culturale (animaţia locului; limba vorbită; obiceiuri şi port local; ospitalitatea; securitatea);
- elemente secundare: cazare, localuri pentru alimentaţie şi catering, unităţi comerciale, pieţe;
- elemente adiţionale: accesibilitate, transport şi locuri de parcare, informare turistică (hărţi, indicatoare, ghiduri).

3.3. Profilul turistic al centrelor urbane din Regiunea de Nord-Vest

JUDEŢUL BIHOR

A. Municipii

1. Oradea

Reşedinţă a judeţului Bihor, Oradea s-a afirmat iniţial ca un vechi centru cultural, urmând ca în secolele următoare, datorită poziţiei sale avantajoase în raport cu principalele drumuri comerciale să ajungă în sec. XVII unul dintre centrele comerciale ale Europei Centrale. Devenit în a doua jumătate a sec. XX un puternic centru industrial, în prezent este un oraş cu o economie polivalentă. Oradea concentrează o mare parte a resurselor turistice antropice ale judeţului, fiind unul din principalele centre de atracţie ale regiunii.

Turismul cultural se bazează pe:

- 121 de monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 27 sunt de interes naţional şi 94 de interes local
- Lăsată în paragină după 1989, ***Cetatea Oradiei***, ale cărei prime fortificaţii au fost înălţate în sec. X-XI şi refăcute de-a lungul timpului ajungând să ocupe în prezent 15 ha, cu 8 corpuri

de clădire etajate, o biserică, parcuri, lac şi şanţuri de apărare, a intrat după 2010 într-un amplu proces de reconstrucţie, consolidare, conservare şi restaurare desfăşurat pe două etape. Este considerată cea mai mare şi mai bine păstrată cetate pentagonală, în stil renascentist italian, din Europa Centrală. Investiţia este realizată prin POR 2007-2013 (etapa I) şi 2014-2020 (etapa II).

- Centrul istoric al municipiului, de o mare valoare arhitecturală, aflat în plin proces de resturare şi renovare
- Muzeul Ţării Crişurilor, Expoziţia memorială „Iosif Vulcan", Expoziţia memorială Ady Endre", Colecţia muzeală Episcopia Oradea (cărţi şi obiecte de cult)
- Instituţii culturale: Filarmonica de Stat, Teatrul Regina Maria, Teatrul pentru Copii și Tineret Arcadia, Teatrul Studio, Teatrul Szigligeti Ede, Galeria Artiștilor Plastici, Școala de Artă Francisc Hubic, Casa de Cultură a Sindicatelor Oradea, Casa de Cultură a Tineretului
- Festivaluri de muzică clasică: European Music Open, ediţia IV (11-16 iunie 2019)
- Festivaluri de muzică jazz: Ora Jazz Festival, ediţia II (20-22 septembrie 2019)
- Festivaluri de muzică jazz: Pro LIRIKA (iunie-iulie)
- Festivaluri de teatru: Festivalul Internațional de Teatru Oradea - FITO, ediţia VII (2-9 iunie 2019), Festivalul de Teatru Scurt - FTS, ediţia XXV (2-9 iunie 2019)
- Festivaluri de film: Oradea Summer Film, ediţia III (8-25 august 2019)
- Festivaluri tematice: Ziua Internaţională Art Nouveau „Celebrezi o zi, admiri o viaţă întreagă" (15-16 iunie 2019), Festivalul Medieval al Cetăţii Oradea, ediţia IV (4-7 iulie 2019), Toamna Orădeană, ediţia XXVIII (3-6 octombrie 2019), The Big Picnic, ediţia III (30 august - 1 septembrie 2019), Festum Varadinum, ediţia XXVIII (5-19 mai 2019), Zilele Oraşului Oradea (12-13 octombrie 2019)
- Festivaluri gastronomice: Street Food Festival (17-19 mai 2019)
- Festivaluri multiculturale şi ale minorităţilor etnice: Zilele Sfântului Ladislau (24-30 iunie 2019)

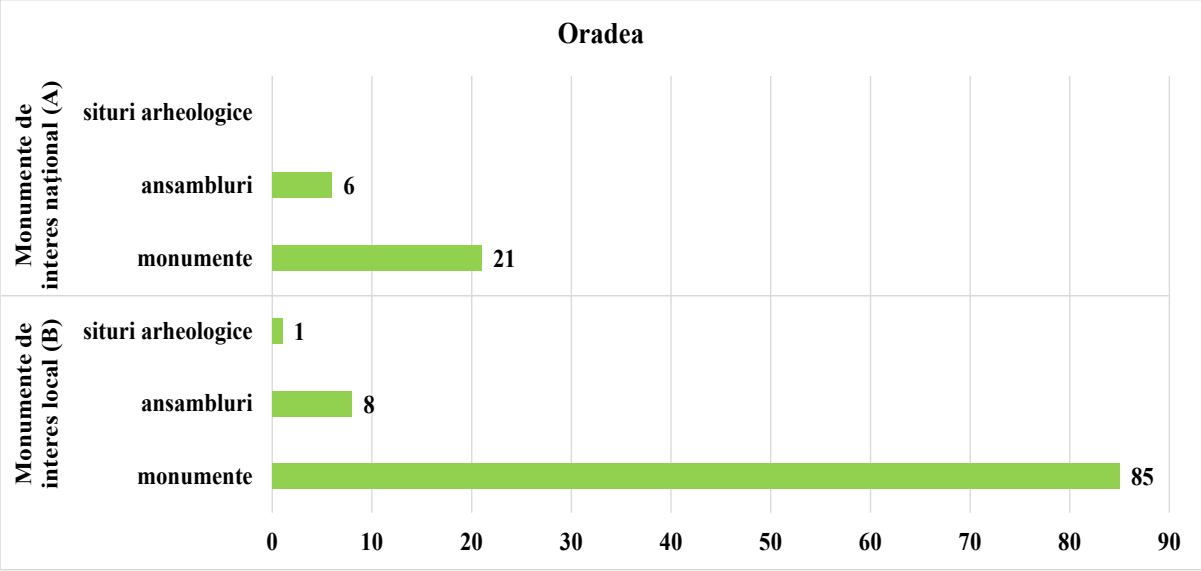

Fig. 48. *Ponderea monumentelor istorice din Oradea (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Sondele hidrogeologice săpate până la adâncimi de circa 3400 m au pus în evidenţă prezenţa unor resurse hidrotermominerale în zona municipiului Oradea, pe o suprafaţă de circa 75 km^2, cu valori ale temperaturii la capul sondei între 75°C şi 105°C. Apele geotermale din acest zăcământ au o valorificare multiplă: încălzirea spaţiilor şi a serelor, pentru procese industriale şi ferme, dar mai ales pentru balneologie, activităţi sportive şi de agrement (alimentarea Ştrandului Municipal, Ştrandului Ioşia, Palatului Sport, Bazinului Olimpic Sportiv, a piscinei termale din cadrul *Elite Resort Hotel & SPA* sau *Hotelului Continental Forum Oradea* – fostul *Hotel Dacia*). La acestea se adaugă *Aquaparkul Nymphaea Oradea*, finalizat în 2016, cel mai mare aquapark din regiune, întins pe o suprafaţă de 7 ha. Proiectul, în valoare de 91.422.112 lei cu TVA, finanţat prin Programul Operaţional Regional 2007-2013, este cea mai mare investiţie publică de acest gen din România, prin care s-a urmărit „*diversificarea şi îmbunătăţirea serviciilor turistice în general, şi de agrement în special, oferite locuitorilor municipiului Oradea şi turiştilor, ridicarea standardului de ofertă turistică, exploatare durabilă şi responsabilă a resursei minerale geotermale*" (https://www.fonduri-structurale.ro, 2016).
- Parcul Municipal şi Grădina Zoologică
- Stadioane: Stadionul Iuliu Bodola (18.000 locuri, din 1925, renovat în 2015), Stadionul Luceafărul (2.200 locuri)
- Evenimente sportive: The Color Run (22 iunie 2019), Oradea City Trail (16 februarie 2019), X-MAN ROMANIA: campionat internațional de triatlon (1 iunie 2019), Oradea Night Run, semimaraton de noapte (26 octombrie 2019), Santa Cross (7 decembrie 2019), ORGANICA FX SUPERMARATON Oradea – Debrecen (20 octombrie 2019)

Turism de afaceri şi profesional:

- Centre de afaceri, centre de conferinţe şi evenimente, centre expoziţionale: Trade Center Oradea
- Prin infrastructura de care dispune, Oradea găzduieşte anual întâlniri de afaceri, manifestări ştiinţifice de nivel naţional şi internaţional.

Turism religios şi de pelerinaj

- Catedrala Episcopală Oradea (1992-2006), „Biserica cu Lună" (fosta Catedrală Episcopală) (1784-1790), Mănăstirea Buna Vestire (1998), Schitul Sfânta Cuvioasă Parascheva, Mănăstirea Sfânta Cruce (1992), Schitul Inand, Schitul Sfânta Muceniţă Filofteea, Schitul Sfântul Ioan Botezătorul (1994)

Turism de cumpărături

- Mall-uri şi centre comerciale importante: Era Shopping Park, Lotus Center, Oradea Plaza

2. Beiuş

Turism cultural

- 15 monumente înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 2 sunt de interes naţional şi 13 de interes local

- Centrul istoric
- Colegiul Naţional „Samuil Vulcan”, clădirea care adăpostea Casina Română
- Muzeul Orăşenesc, cu profil de istorie şi etnografie, Muzeul de Ştiinţe Naturale, Muzeul de Istorie sl Colegiului „Samuil Vulcan”
- Festivaluri tematice: Ziua municipiului, 19 aprilie
- Centru polarizator incontestabil al Ţării Beiuşului, o regiune etnografică şi mentală bine individualizată, cu resurse turistice etnografice valoroase, dar total nevalorificate (Filimon, 2012, p. 284).

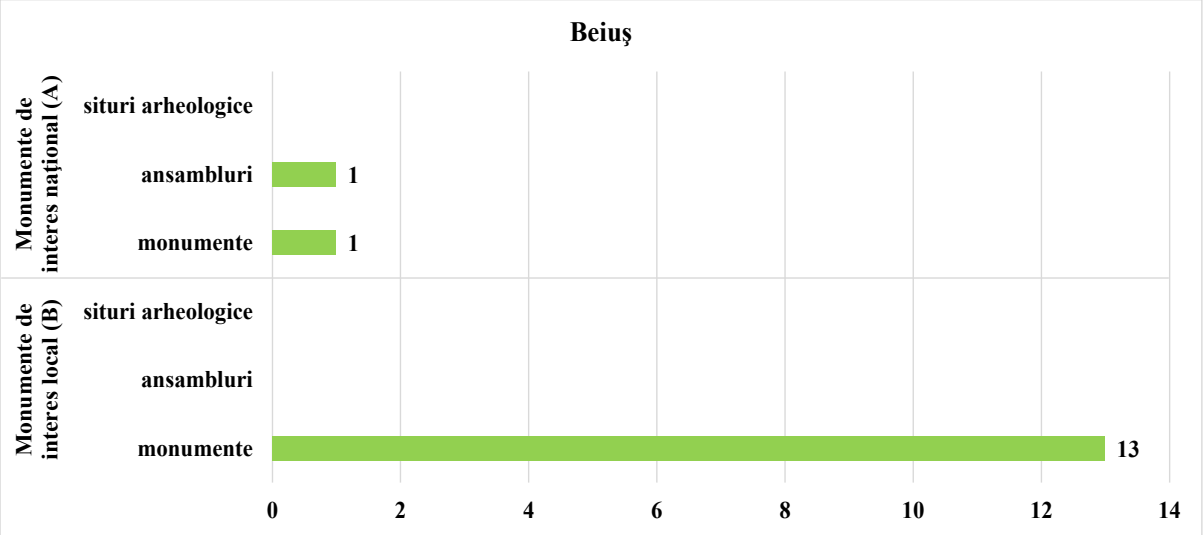

Fig. 49. *Ponderea monumentelor istorice din Beiuş (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- În anul 2009 a fost lansat proiectul „Beiuş - Oraş Geotermal”, un proiect de 4,3 milioane de euro, și formulată o platformă de dezvoltare prin turismul balnear şi de agrement (realizarea unui parc balneoclimatic alimentat de apa geotermală). Rezervorul geotermal Beiuş este situat la cca 60 km sud-est de Oradea şi este adânc de 1870–2370 m. Primul puţ a fost forat în 1996, la o adâncime de 2576 m, având o temperatură la capul sondei de 83°C. Apa geotermală este utilizat pentru încălzirea spaţiilor, Beiuşul fiind singurul oraş din România care funcţionează în prezent aproape în întregime cu ajutorul resurselor geotermale pentru încălzirea locuinţelor. În prezent sunt active două sonde de apă geotermală cu temperaturi la capul sondei între 70°C-84°C.
- Bazin didactic de înot, semiolimpic, şi bazin de înot pentru copii (proiect aprobat în 2018)
- Pădurea Delani, valea Crișului Negru și Valea Nimăieștilor
- Beiușul este principalul punct de plecare dinspre vest pentru zonele turistice ale Munților Apuseni (Platoul Carstic Padiș, Peștera Urșilor - Chișcău, Stâna de Vale, Vârtop - Arieșeni).

3. Marghita

Turism cultural

- 4 monumente de interes local înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015)
- Castelul Csaky, azi Primăria, Casa de Cultură

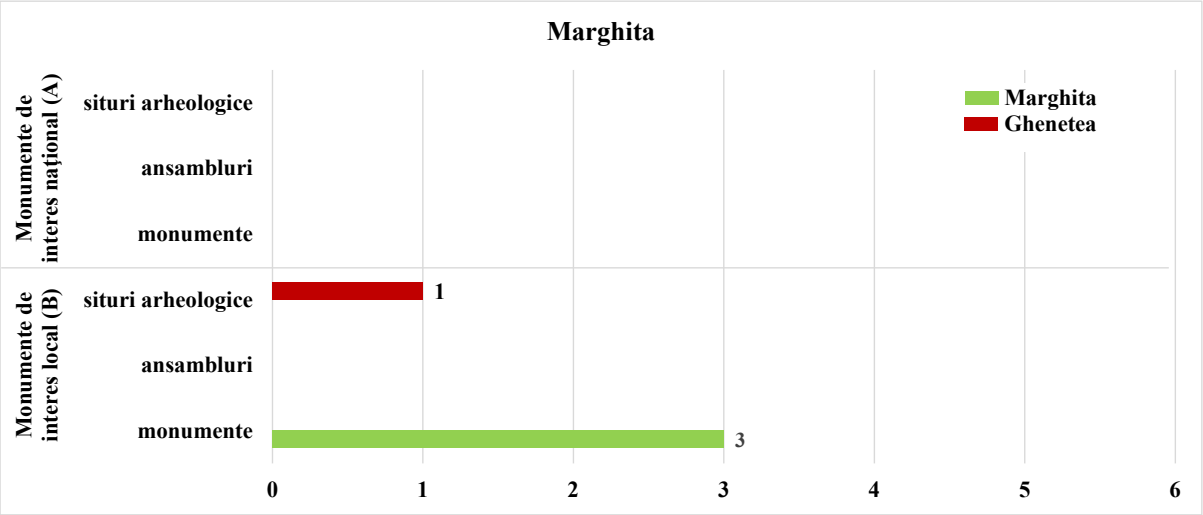

Fig. 50. *Ponderea monumentelor istorice din Marghita (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Apele termominerale din zăcământul deschis în anul 1972, cu o temperatură la capul sondei de 65°C, sunt valorificate atât pentru încălzirea spaţiilor, cât şi în scop balnear şi de agrement (bază de tratament şi ştrand termal pentru balneaţie liberă, cu două bazine). Deşi în anii 1980 avea statut de localitate balneară sezonieră de interes local (Munteanu, Stoicescu, Grigore, 1978, p. 284; Pricăjan, 1985, p. 317), în prezent nu este inclusă pe lista localităţilor atestate ca staţiuni turistice de interes local (H.G. nr. 916/2018).
- Izvoare cu apă termominerală
- Două lacuri neamenajate, utilizate pentru agrement
- Bazin didactic de înot, semiolimpic, şi bazin de înot pentru copii (proiect aprobat în 2018)

Turism tehnic şi ştiinţific

- Pădurea Mare, alcătuită predominant din gorun, în care mai apar specii de stejar pedunculat, cer şi gârniţă, este o pădure cu arbori seculari de mare interes ştiinţific şi turistic.

4. Salonta

Turism cultural

- 16 monumente de interes local înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015)
- Muzeul de Istorie şi Etnografie, Turnul Ciunt (Turnul Haiducilor) - un fragment din construcţia medievală din sec. XVII, aparţinând sistemului de apărare al fostei cetăţi Salonta, care găzduieşte un muzeu literar, Muzeul Memorial Arany János, Muzeul Ţăranului Român (casă ţărănească din zona Budureseі), casele poeţilor Arany János, Sinka István și Zilahy Lajos
- Biblioteca orăşenească Teodor Neş, Galeria de Artă

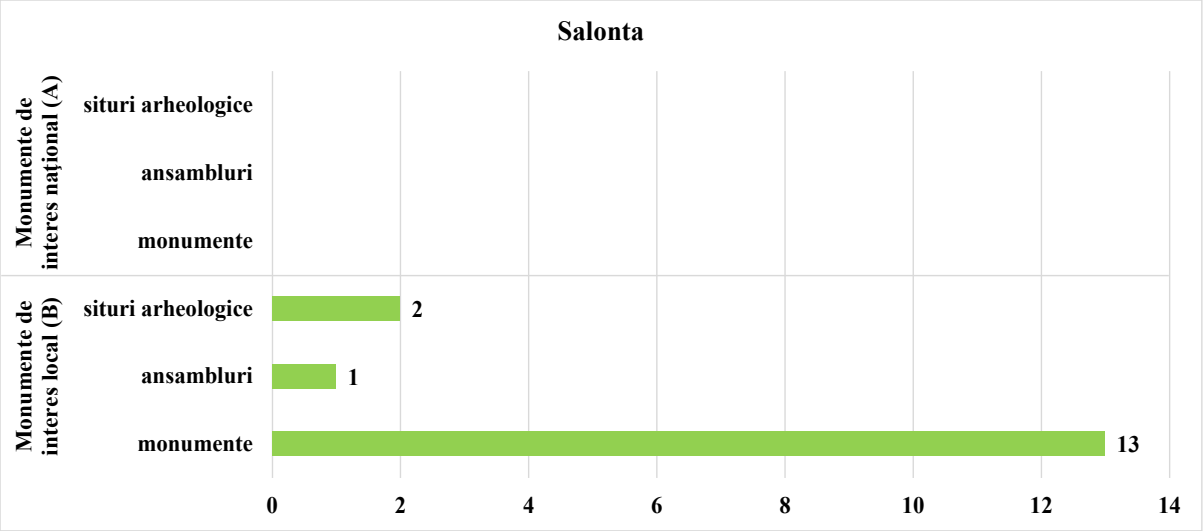

Fig. 51. *Ponderea monumentelor istorice din Salonta (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Salonta are în plan accesarea de fonduri europene pentru a reuşi să rezolve problema încălzirii clădirilor publice din municipiu cu apă geotermală şi, într-o fază ulterioară, conectarea consumatorilor privaţi la această reţea, încălzirea bazinului de înot semiolimpic şi realizarea un mic ştrand cu apă termală.
- Bazin didactic de înot, semiolimpic, şi bazin de înot pentru copii (proiect aprobat în 2018)

B. Oraşe

1. Aleşd

Turism cultural

- 9 monumente înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 8 de interes local
- Vechea fabrică de sticlă din Pădurea Neagră, Castelul Poiana Florilor (sec. XIX), Peştera Osoiu
- Festivaluri tematice: Zilele oraşului Aleşd, Târgul de vară Aleşdana

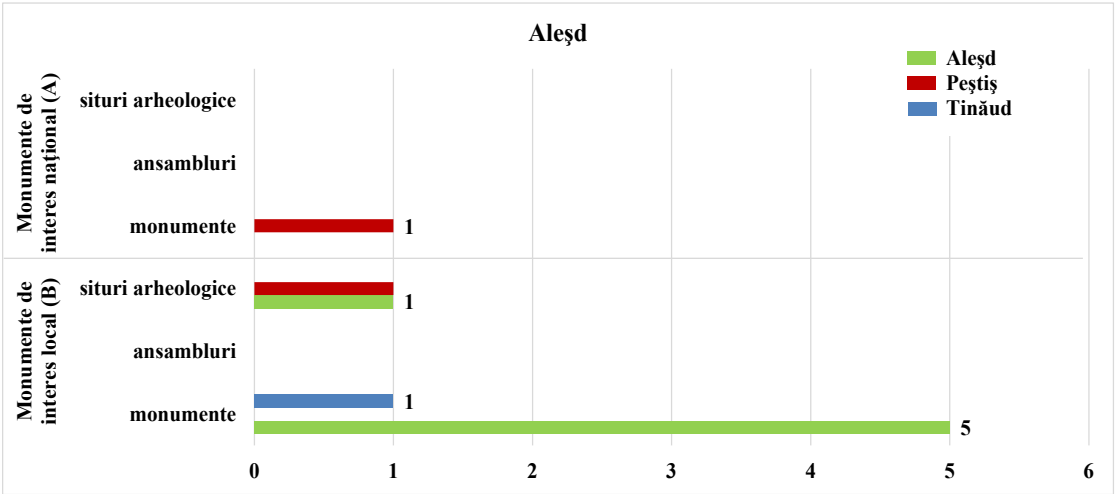

Fig. 52. *Ponderea monumentelor istorice din Aleşd (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Izvor de apă minerală în localitatea Pădurea Neagră şi apă termală în Aleşd
- Ştrand cu apă termală
- Lac de acumulare în care se pot practica pescuitul şi sporturile nautice
- 1 stadion cu 2000 locuri, 2 săli de sport, 2 baze sportive, un teren de fotbal și un bazin de înot
- Posibilitatea desfășurării de activități de vînătoare și pescuit sportiv
- Bazin didactic de înot, semiolimpic (proiect aprobat în 2018)

Turism religios şi de pelerinaj

- Schitul Poiana Florilor (1997)

2. Nucet

Turism cultural

- 1 monument de interes local înscris în Lista Monumentelor Istorice (2015)

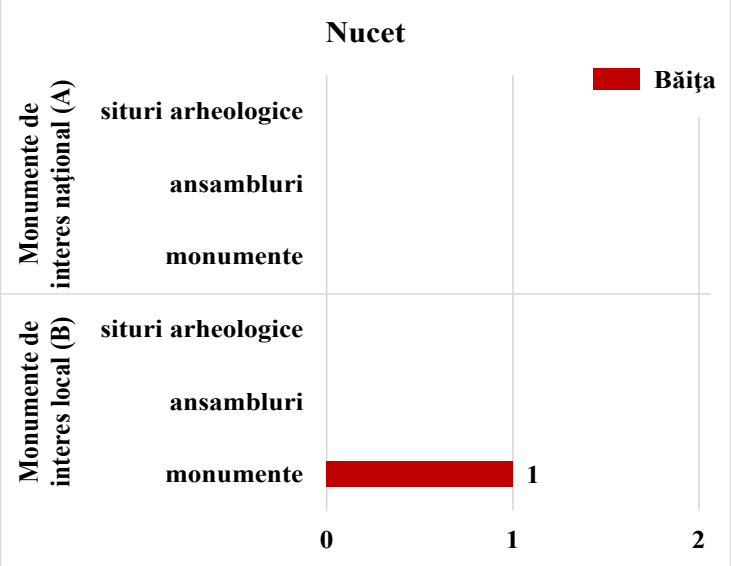

Fig. 53. *Ponderea monumentelor istorice din Nucet (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Satul de vacanță Vârtop oferă posibilitatea practicării sporturilor de iarnă în sezonul rece și drumeții pe trasele turistice din zonă, peșteri, Groapa Ruginoasă, Pietrele Negre etc.
- Bazin didactic de înot, semiolimpic (lucrări începute în 2019)

Condiţii de practicare şi a *turismului rural*

3. Săcueni

Turism cultural

- 9 monumente de interes local înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015)
- Având o istorie de sute de ani, cu perioade de strălucire şi decădere, ***Castelul Stubenberg din Săcueni*** este „inima” localităţii. Construit în 1460 pe ruinele unei vechi construcţii

medievale, castelul a fost extins treptat, primind amprenta arhitecturală a sec. al XVIII-lea: stilul baroc şi clasicist. În anul 2010, primăria a concesionat Castelul Fundaţiei Sfântului Francisc pentru 49 de ani, cu condiţia de a-l restaura şi întreţine. Castelul se află în mijlocul unui parc dendrologic.

- Muzee: Muzeul de Istorie, Etnografie şi de Pescuit
- Festivaluri tematice: Manifestarea anuală „Toamna pe Valea Ierului" (prima sâmbătă şi duminică din luna octombrie), Zilele oraşului

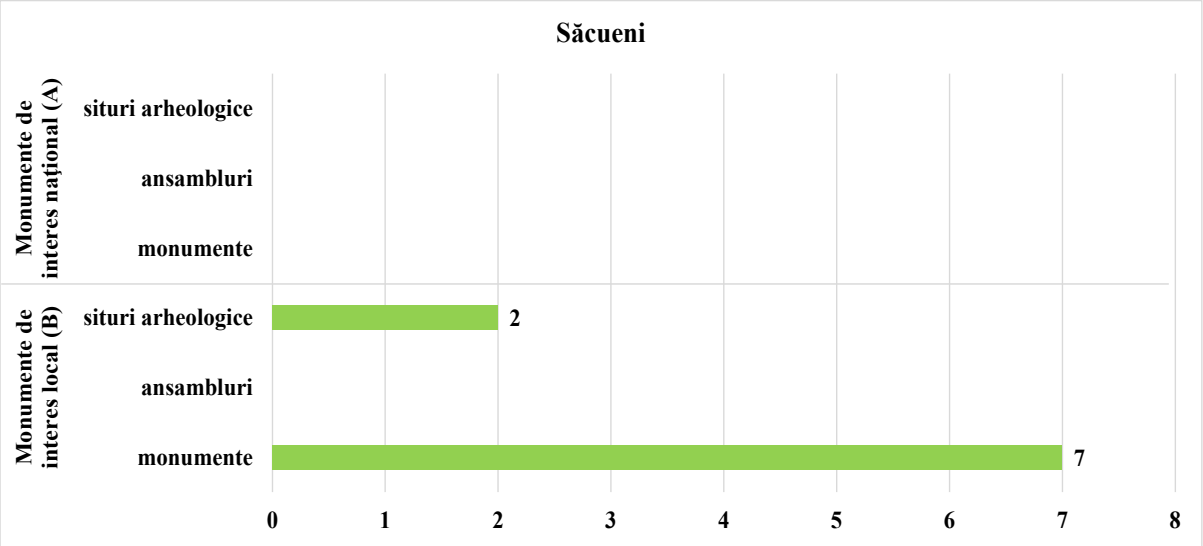

Fig. 54. *Ponderea monumentelor istorice din Săcueni (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Apele geotermale, cu o temperatură la capul sondei de 82°C, au o valorificare multiplă: încălzirea spaţiilor şi a unui complex de sere, pentru procese industriale şi ferme, dar şi pentru balneologie şi activităţi de agrement, în nordul localităţii fiind funcţional un ştrand termal pentru balneaţie liberă.
- În *Ghidul staţiunilor balneoclimatice din România* (Munteanu, Stoicescu, Grigore, 1978, p. 257), localitatea ***Ciocaia***, localitate componentă a oraşului Săcueni, este menţionată ca staţiune turistică de interes local, utilizată pentru afecţiuni reumatismale, posttraumatice, ginecologice, ale sistemului nervos central şi periferic. Ştrandul, alimentat de un puţ forat în anul 1969, era renumit şi în alte judeţe pentru apa cu calităţi curative, cu o temperatură ce atingea 72°C la capul sondei. Aflat în curtea reşedinţei nobiliare Casa Fényes (sec. al XVIII-lea), după retrocedarea acesteia după 1989, ştrandul a fost închis. În prezent, apa geotermală arteziană din puţ se varsă liberă pe terenul dintre Ciocaia şi Săcueni.
- Apa oligominerală şi geotermală de la ***Sânnicolau de Munte***, o altă localitate componentă a oraşului Săcueni, are o temperatură la capul sondei ce s-a redus treptat de la 66°C la 62°C, este slab radioactivă şi cu un conţinut de parafină lichidă. Apa este utilizată şi în prezent pentru balneaţie şi agrement în cadrul unui ştrand termal deschis în anul 1971.
- Bazin didactic de înot, semiolimpic, şi bazin de înot pentru copii (lucrări începute în 2019)

Turism viniviticol

- Localizat într-un areal viticol de tradiţie, centrul viticol Săcueni, format din localităţile Săcueni şi Cadea, face parte din podgoria Diosig, alături de alte centre viticole ale judeţului Bihor precum Diosig, Sâniob, Biharia şi Tileagd. Dintre acestea, centrele viticole Diosig, Săcueni şi Sâniob au o tradiţie ce coboară până în perioada anilor 1569-1578. Aici se obţin vinuri albe ample, cu gust expresiv, cu un puternnic caracter acid şi fructuos. Între soiurile cu potenţial în aceste centre viticole se remarcă Fetească albă, Fetească regală, Riesling italian şi Muscat Ottonel (Oficiul Naţional al Viei şi Produselor Vitivinicole, 2015). Cu toate că tehnologia utilizată nu permite încă impunerea pe piaţa externă, tot mai mulţi viticultori locali participă la concursuri de pofil reuşind să câştige premii, fapt ce atestă calitatea vinului obţinut. Ţinând cont de faptul că centrul viticol Săcueni este localizat pe Valea Ierului, renumită pentru pivniţele de vin săpate în dealuri, remarcabile prin originalitatea şi unicitatea porţilor, adesea ferecate cu lacăte imense, oraşul Săcueni prezintă veleităţi pentru dezvoltarea acestei forme specifice de turism.

Turism tehnic şi ştiinţific

- Rezervația naturală „Lacul Cicoș” (10 ha)

4. Ştei

Turism cultural

- 1 monument de interes local înscris în Lista Monumentelor Istorice (2015)
- Casa memorială „Miron Pompiliu”

Turism de recreere şi agrement

- Bazin didactic de înot, semiolimpic, şi bazin de înot pentru copii (proiect aprobat în 2018)

5. Valea lui Mihai

Turism cultural

- Nu există monumente înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015)
- Căminul Cultural Bartók Béla: trupa de teatru Móka, sau cercul literar Máté Imre
- Festivalul „Zilele Salcâmului în Floare”, care are loc în al treilea week-end al lunii mai

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Apa geotermală şi ştrand termal
- Bazin didactic de înot, semiolimpic, şi bazin de înot pentru copii (proiect aprobat în 2018)

Turism vitivinicol

- Viile din podgoria Valea lui Mihai, amplasate pe celebrele dune de nisip din zona Nirului, au cele mai mici distanţe de plantare din Transilvania, în special datorită solului care se încălzeşte puternic vara. În secolul al XVII-lea, viile de la Valea lui Mihai erau organizate în aşa-numitele „grădini de struguri”, separate de terenuri arabile. Vinurile sunt obţinute, tradiţional, din soiurile Fetească regală şi Mustoasă de Măderat, soi numit local Lampau. Sunt vinuri caracterizate de aciditate şi fructozitate, proaspete, dar şi cu un potenţial serios de învechire (Oficiul Naţional al Viei şi Produselor Vitivinicole, 2015). În prezent, podgoria

nu este valorificată la adevărata ei valoare, însă prezintă potenţial pentru dezvoltarea în viitor.

Turism religios şi de pelerinaj

- Schitul Valea lui Mihai (2009)

Turism tehnic şi ştiinţific

- Parc dendrologic

Condiţii de practicare şi a *turismului rural*

6. Vaşcău

Turism cultural

- 1 monument de interes local înscris în Lista Monumentelor Istorice (2015).
- Posibilităţi de valorificare a elementelor legate de exploatarea şi prelucrarea marmurei (exploatarea de marmură)
- Locaţie în zona etnografică a Ţării Beiuşului
- Muzeul „Nicolae Bocu”, Casa de Cultură „Vasile Sala”

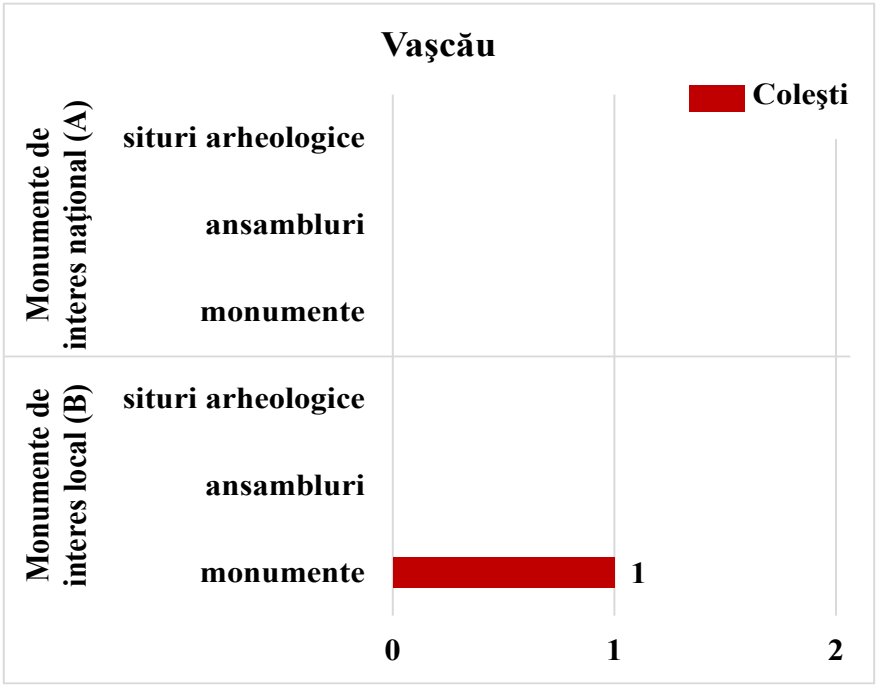

Fig. 55. *Ponderea monumentelor istorice din Vaşcău (2015)*

Turism de recreere şi agrement

- Acces către Izbucul de la Călugări şi formele carstice de pe Platoul Vaşcăului (peşteri, doline şi avene: Avenul Iliei, 153 m, unul dintre cele mai adânci din România)
- Bazin didactic de înot, semiolimpic (proiect aprobat în 2018)

JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

A. Municipii

1. Bistriţa

Reşedinţă a judeţului Bistriţa-Năsăud, Bistriţa se înscrie prin tradiţiile culturale printre centrele importante ale Transilvaniei. Tradiţia meşteşugărească şi comercială şi-au pus amprenta asupra centrului istoric şi a peisajului urban, în general, oraşul deţinând în prezent un număr impresionant de monumente istorice, al doilea ca număr după Cluj-Napoca, majoritatea fiind clădiri şi construcţii cu valoare arhitecturală.

Turism cultural

- 211 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 54 sunt de interes naţional şi 157 de interes local
- Cetatea Bistriței (sec. XV-XVI) din care se păstrează Turnul Dogarilor (35 m înălţime) și câteva fragmente de ziduri, Ansamblul de clădiri Şugălete (complex din 13 clădiri renascentiste datând din sec. XV-XVI, unul dintre cele mai lungi ansambluri arhitecturale medievale din estul Europei), Casa Argintarului (începutul Renașterii), Casa lui Ion Zidarul -Casa lui Johannes Lapicida (începutul Renașterii, cea mai veche clădire din Bistrița)

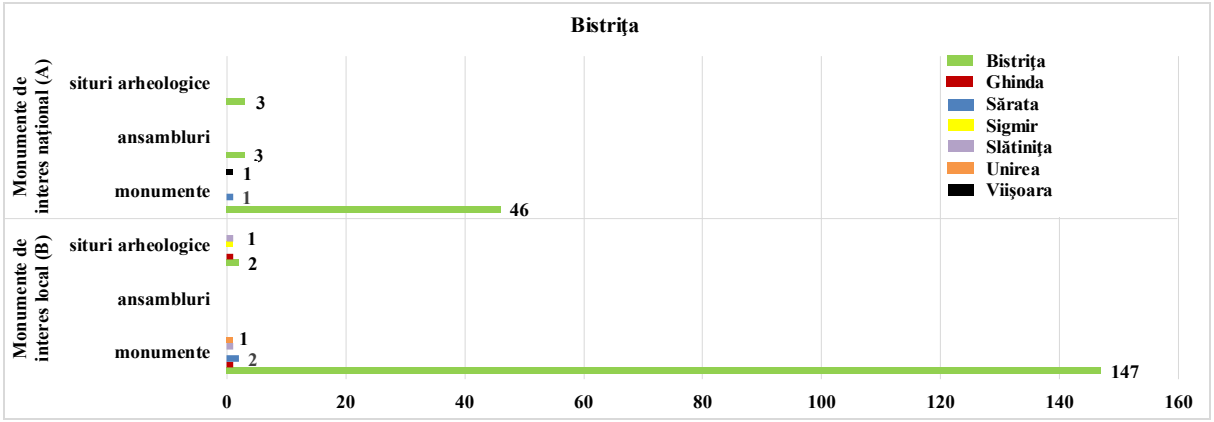

Fig. 56. *Ponderea monumentelor istorice din Bistrița (2015)*

- Muzee: Muzeul Județean Bistrița-Năsăud (Bistriţa), Muzeul de sub poartă (Livezile), Muzeul Casa Argintarului (Bistrița), Casa Memorială Andrei Mureșanu (Bistrița), Galeria Arcade 24, Sala de expoziții „George Coșbuc”
- Instituţii culturale: Opera „Constantin Pavel”, Centrul Cultural Dacia
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul-Concurs Naţional de Interpretare a Cântecului Popular Românesc „Valeria Peter-Predescu”, ediţia X (14-16 mai 2019), Festivalul Naţional de Folclor „Zestrea Nordului, ediţia II (29-30 iunie 2019), Festivalul de Folclor şi Romanţe „Ion Blăjan”, ediţia XIII (ediţie găzduită de Bistriţa), Festivalul Internaţional de Folclor „Nunta Zamfirei” ediţia XXIII (26-31 iulie 2019), Festivalul de Datini şi Tradiţii Populare „Rădăcinile Eternităţii”, ediţia XV (decembrie 2019)

- Festivaluri de muzică clasică: Concursul de interpretare a muzicii româneşti „Sigismund Toduţă”, ediţia XXXVI (11 mai 2019), Zilele Operei „Constantin Pavel”, ediţia X (21 mai 2019)
- Festivaluri de muzică corală: Festivalul Coral de Muzică Sacră „Tudor Jarda”, ediţia VI (2 iunie 2012)
- Festivaluri de muzică folk: Festivalul Național „Bistrița Folk”, ediţia XVIII (noiembrie 2019)
- Festivaluri de muzică rock: WTF - Way Too Far Rock Festival (ediţia I şi II, ediţia din 2019 a fost mutată la Oradea)
- Festivaluri de literatură: Festivalul internaţional de Poezie şi Muzică de Cameră „Poezia e la Bistriţa”, ediţia XI (11-14 iulie 2019), Festivalul Internaţional de Teatru şi Literatură „Liviu Rebreanu”, ediţia XV (noiembrie 2019)
- Festivaluri tematice: Târgul Mare al Bistriţei (Zilele oraşului Bistriţa, august 2019)

Turism de recreere şi agrement

- Pădurea de Stejar „Codrişor” cu ştrandul Codrişor
- Aventura Parc – zonă de agrement amenajată în incinta Complexului Wonderland
- Stadionul „Jean Pădureanu” (7.800 locuri, din 1930, renovat în 2008)

B. Oraşe

1. Beclean

Turism cultural

- 13 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 5 sunt de interes naţional şi 8 de interes local
- În apropierea complexului balnear de la Băile Figa a fost descoperită şi o mină de sare veche de 3.000 de ani. Zona se află într-o depresiune străbătută de Pârâul Sărat, pe malurile căruia au fost găsite numeroase urme de amenajări specifice unei mine de sare. Situl arheologic de aici este considerat, în prezent, cel mai vechi şi mai important sit salifer din sud-estul Europei şi se fac eforturi pentru protejarea şi punerea în valoarea a acestuia, inclusiv în scop turistic.

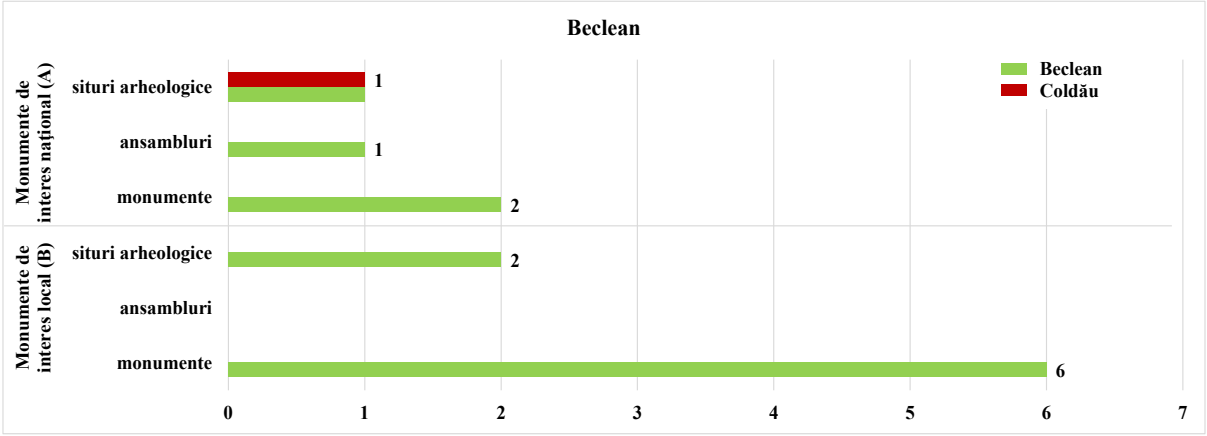

Fig. 57. *Ponderea monumentelor istorice din Beclean (2015)*

- Festivaluri de muzică folk, rock şi metal: Festivalul Celtic Transilvania, ediţia VI (Băile Figa, 19-21 iulie 2019)
- Festivaluri tematice: Zilele Oraşului, ediția a XVII-a (28-30 iunie 2019)

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Complexul balnear Băile Figa, situat la 3 km de Beclean şi întins pe 15 ha, a fost inaugurat în luna iulie 2010. Potenţialul turistic al staţiunii constă în apele curative (clorosodice, puternic concentrate) şi în nămolul sărat, valorificate în prezent în lacul amenajat pentru balneaţie, bazinul cu apă sărată, în băile exterioare rustice în care se efectuează împachetări cu nămol, la care se adaugă amenajările pentru agrement care vin în completare: ştrandul cu trei bazine cu apă dulce, centrul sportiv şi zona de Aqualand, cu trei topogane şi o piscină cu apă dulce şi încălzită (BaileFiga.com, 2019).

2. Năsăud

Turism cultural

- 8 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 4 sunt de interes naţional şi 4 de interes local
- Muzee: Muzeul Grăniceresc Năsăudean (deschis în 1931, funcționează într-o clădire declarată monument istoric - Șvardia - fosta reședință a „Regimentului 2 grăniceresc”, Muzeul memorial „Liviu Rebreanu” (Liviu Rebreanu)
- Statut de „oraş al academicienilor”
- Centru polarizator al Ţării Năsăudului, o regiune etnografică şi mentală bine individualizată, în care pecetea naturii asupra comunităţii umane este evidentă, în care asociarea spaţială şi funcţionarea organică a componentei naturale şi umane proiectează această regiune într-o construcţie de netăgăduită originalitate.

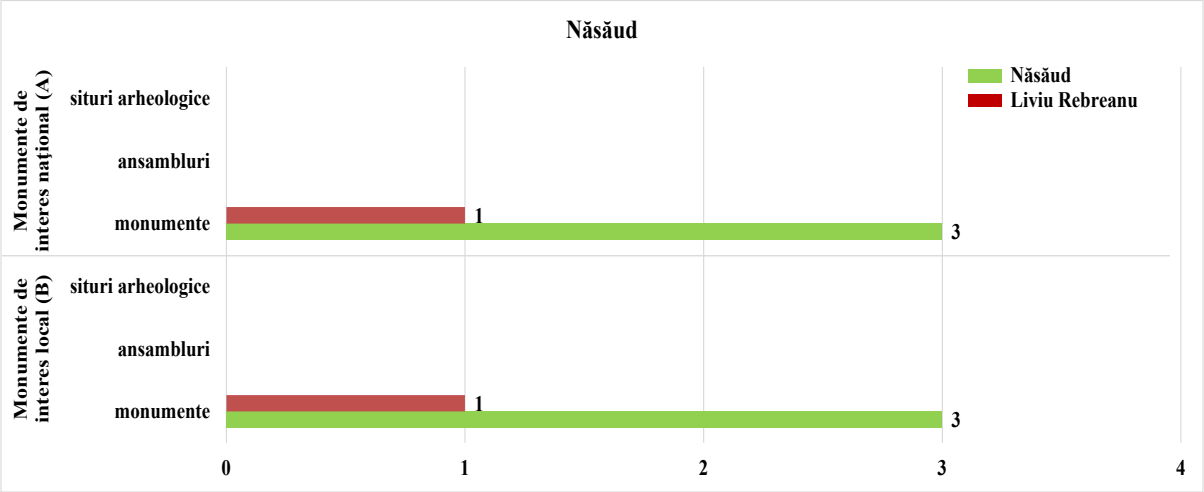

Fig. 58. *Ponderea monumentelor istorice din Năsăud (2015)*

- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul folcloric „De Ispas la Năsăud”, ediţia XIX (6-7 iunie 2019),
- Festivaluri de muzica electronică: „Stereo September Festival” (septembrie 2019)

- Festivaluri tematice: Zilele Oraşului Năsăud
- „Năsăudul, oraş al culturii nationale” – o serie de activităţi de comemorare a academicienilor năsăudeni (octombrie 2019)

Turism tehnic şi ştiinţific

- Biblioteca documentară a Academiei Române, cu o mare valoare turistică şi ştiinţifică, prin cele 60.000 de volume, prin coleţiile de ziare şi reviste de au apărut în Năsăud de-a lungul timpului

3. Sângeorz-Băi

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Cunoscute încă din 1780, apele minerale de tip bicarbonatat, clorurat, sodic, calcic, magnezian, slab bromurate, carbogazoase, cu o mineralizaţie totală de 8539,9 mg/l şi un conţinut de CO_2 de 1108,8 mg/l (Pricăjan, 1985, p. 375) sunt folosite pentru staţiunea balneară cu acelaşi nume. Oraşul, atestat ca staţiune turistică de interes naţional (H.G. nr. 916/2018), beneficiază pe lângă resursele de apă minerală terapeutică (9 tipuri diferite de izvoare) şi de prezenţa nămolului mineral şi a gazelor mofetice. Tratamentul se face într-o bază de tratament modernă care aparține stațiunii, dotată cu instalații de hidroterapie, electroterapie, instalații pentru băi calde cu apă minerală și mofete. De asemenea, stațiunea are și instalații pentru aerosoli și inhalații, instalații pentru împachetări cu parafină și săli de gimnastică medicală.
- Valea Borcutului

Turism cultural

- 2 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 1 de interes local
- Vila nr.1 (monument istoric)
- Muzee: Muzeul de Artă Comparată
- Cariera de Marmură
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Sângeorzul – Sărbătoarea Sfântului Mare Mc. Gheorghe – Sărbătoarea Sângeorzenilor (29 aprilie 2019), Festivalul Regional Sărbătoarea Străbunilor „Măsura Laptelui”, ediţia II (Cormaia, 19 mai), Festivalul Naţional de Folclor „Saveta Bogdan” ediţia I (7-8 septembrie 2019)
- Festivaluri de jazz: Roland Jazz Festival, ediţia VIII (26-28 iulie 2019)
- Simpozionul de artă contemporană artFORest „NO LIMIT”, Dosul Gârciului, ediţia XXX (5-20 august 2018)
- Tabăra de Literatură de la Sângeorz-Băi, ediţia III (29 aprilie-5 mai 2019)

Turism religios şi de pelerinaj

- Mănăstirea Cormaia (sec. XVI)

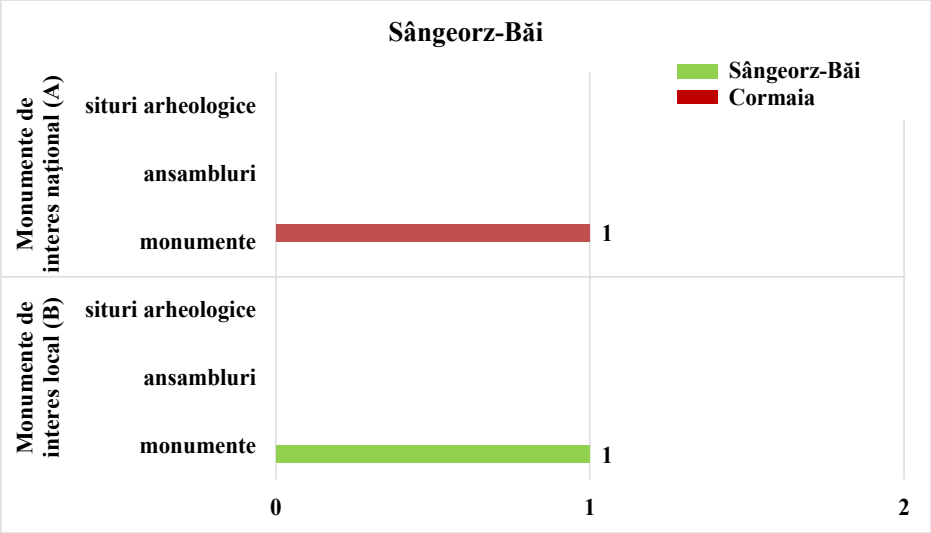

Fig. 59. *Ponderea monumentelor istorice din Sângeorz-Băi (2015)*

JUDEŢUL CLUJ

A. Municipii

1. Cluj-Napoca

Reşedinţă a judeţului Cluj, Cluj-Napoca este unul dintre cele mai mari oraşe ale României, principalul centrul polarizator al Regiunii Nord-Vest. Situat la intersecţia unor drumuri comerciale majore, oraşul se dezvoltă mai întâi pe baza cometului şi a meşteşugurilor, diversificându-şi apoi paleta de funcţii: administrativă, culturală, educaţională, ajungând ca la sfârşitul secolului al XVI să îşi atragă supranumele de „oraş-comoară". Devenit în a doua jumătate a sec. XX un puternic centru industrial, în prezent este şi el un oraş polivalent, care concentrează o mare parte a resurselor turistice antropice ale judeţului.

Turism cultural

- 759 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 46 sunt de interes naţional şi 713 de interes local
- Muzee: Muzeul Apei, Muzeul Arhiepiscopiei Ortodoxe, Muzeul de Artă, Muzeul Botanic, Muzeul Etnografic al Transilvaniei, Muzeul Farmaciei (singurul din țară), Muzeul de Istorie al Universității Babeș-Bolyai, Muzeul Memorial „Emil Isac", Muzeul de Mineralogie, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Muzeul de Paleontologie și Stratigrafie, Muzeul de Speologie „Emil Racoviță", Muzeul Zoologic, Vivariul (singurul din țară)
- Instituţii culturale: Filarmonica de Stat, Academia de Muzică „Gheorghe Dima", Casa Universitarilor, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj, Centrul Cultural Clujean, Centrul Cultural Brazilian „Casa do Brasil" și Biblioteca de Studii Latino-Americane, Centrul de Limbă Portugheză Camões I. P., Centrul Cultural Coreean, Centrul Cutural German, Centrul de Studii Canadiene, Centrul de Studii Literare Belgiene de Limbă Franceză, Centrul de Limbă şi Cultură Poloneză, Centrul Clujean pentru Studii Indiene, Institutul Confucius, Institutul Francez din România Direcţia Generală Cluj-Napoca, Institutul de Iudaistică şi Istorie Evreiască „Dr. Moshe

Carmilly", Institutul de Turcologie şi Studii Central-Asiatice, British Council, Institutul de Armenologie, Centrul de Studii Africane, Centrul Cultural și Academic Olandez Cluj-Napoca, Centrul Cultural Japonez, Biblioteca Austria „Bernhard Stillfried", Biblioteca de Studii Nordice, Biblioteca de Studii Americane „J. F. Kennedy", Centrul de Studii Japoneze SEMBAZURU, Filarmonica de Stat „Transilvania", Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Institutul de Istorie „George Barițiu", Institutul de Iudaistică și Istorie Evreiască „Dr. Moshe Carmilly", Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu", Institutul Teologic Protestant, Opera Maghiară de Stat, Opera Română, Teatrul Maghiar de Stat, Teatrul Național „Lucian Blaga"

- Cinematografe: Cinema Arta, Cinema Florin Piersic, Cinema Mărăști, Cinema Victoria, Cinema Dacia, Odeon Cineplex (VIVO), Cinema City (Iulius Mall)
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul Naţional „Colind Ianculuí", ediția a XXV (decembrie 2019)
- Festivaluri de muzică clasică: Cluj International Music Competition (7-14 iulie 2019), Transilvania International Guitar Festival, ediţia XVII (21-25 august 2019), Toamna Muzicală Clujeană - TMC, ediţia LIII (octombrie 2019), Festivalul SoNoRo, ediţia XIV (noiembrie 2019)
- Festivaluri de muzică jazz: Jazz in the Park, ediţia VII (1-7 iulie 2019)
- Festivaluri de muzică electronică: Untold Festival, ediţia V (1-4 august), Mioritmic, festival de muzică electronică, ediţia XVIII (3-6 octombrie)
- Festivaluri de umor: Comedy Cluj International Festival, ediţia X (11-20 octombrie 2019)
- Festivaluri de teatru: Festivalul Naţional de Teatru Studenţesc „Zilele Imago" , ediţia V (17-18 mai 2019), Festivalul Teatrelor de Păpuși și Marionete „Puck", ediția XVIII
- Festivaluri de film: ClujShorts – International Shorts Film Festival, ediţia VII (5-14 aprilie 2019), Festivalul Internaţional de Film Serile Filmului Gay, ediţia XIII (15-21 aprilie 2019), Festivalul Internațional de Film Transilvania – TIFF, ediția XVIII (31 mai-9 iunie 2019)
- Festivaluri de literatură: Festivalul Internaţional Lucian Blaga, ediţia XXIX (17-18 mai 2019)
- Festivaluri tematice: Zilele Clujului, ediţiile I-IX
- Festivaluri gastronomice: Street Food Festival - spring edition, ediţia IV (9-12 mai 2019), Street Food Festival (10-13 octombrie 2019), Beer Crafters Festival, ediţia III (6-9 iunie 2019), Septemberfest, ediţia XXI (septembrie 2019)
- Festivaluri multiculturale şi ale minorităţilor etnice: World Experience Festival, ediţia V (13-16 iunie 2019)
- Cluj-Napoca – titlul de Capitală Europeană a Tineretului 2015

Turism tehnic şi ştiinţific

- Olimpiada Internaţională de Matematică 2018
- Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga"
- Academia Română – Filiala Cluj
- Grădina Botanică „Alexandru Borza" (cea mai mare din România)
- Parcul Etnografic Național „Romulus Vuia"

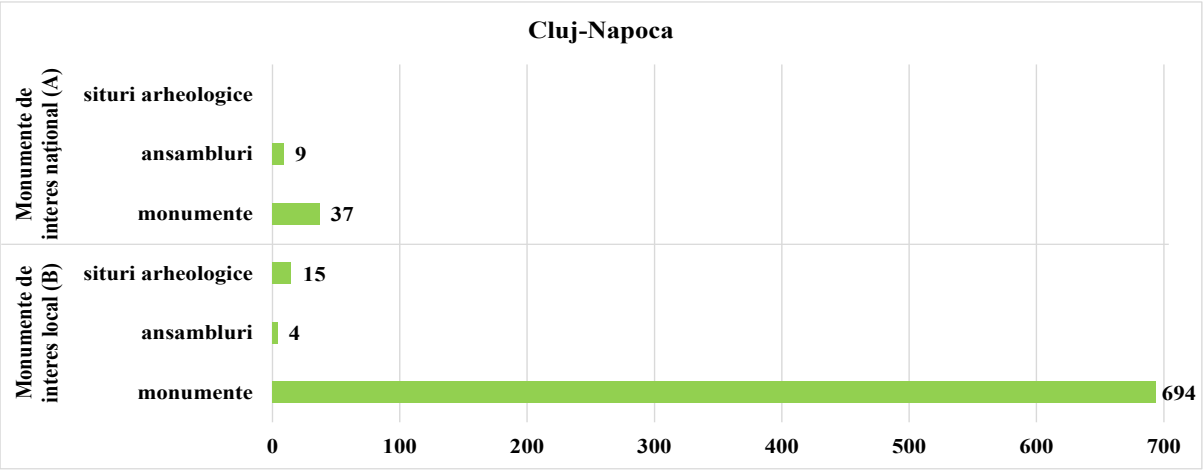

Fig. 60. *Ponderea monumentelor istorice din Cluj-Napoca (2015)*

Turism de recreere şi agrement

- Parcul Central „Simion Bărnuțiu”, Parcul Colina, Parcul Engels, Parcul Feroviarilor, Parcul „Ion Luca Caragiale”, Parcul Între Lacuri (Iulius), Parcul Rozelor, Pădurea Hoia, Pădurea Făget
- Stadioane: Cluj Arena (30.201 locuri, din 2011), Stadionul Dr. Constantin Rădulescu (23.500 locuri, din 1973, renovat în 2008), Stadionul C.M.C. (C.F.R. Cluj II, 5.000 locuri, din 2009), Stadionul C.U.G. (3.000 locuri, C.F.R. Cluj II, până în 2009), Stadionul Clujana (2.000 locuri, din 1936), Stadionul Victoria (1.000 locuri)
- Săli polivalente: BTarena-Sala Polivalentă, Sala Sporturilor „Horia Demian”
- Baze sportive: Parcul Sportiv Universitar „Prof. dr. Iuliu Haţieganu”, Baza sportivă Napoca, Baza sportivă Gheorgheni, Baza sportivă „Clujeana” (popicăria şi poligon tir dezafectate), Baza sportivă „Record”, Baza sportivă „Constructorul” (teren de tenis dotat cu nocturnă), Baza sportivă „C.F.R.”, Baza sportivă „C.M.C.” (popicărie dezafectată), Baza sportivă „C.U.G.”, Baza sportivă „Unirea”, Baza sportivă „Tehnofrig”, Baza sportivă „Farmec”, Baza sportivă „Armătura”, Baza sportivă „Iuliu Haţieganu”, Baza sportivă „Casa Tineretului”, Baza sportivă „Electronica”, Baza sportivă „Sănătateea”, Baza sportivă „Patinoar” (neutilizată), Baza sportivă „A.C.R.”, Baza sportivă „Armata”, „Aeroclub”, Centrul de Natație „Politehnica”, Complex de refacere Sala Sporturilor, Sala mixtă, Baza sportivă „Electrica”, Baza sportivă „Offside”
- Orașul a găzduit o serie de evenimente sportive de rezonanţă internaţională: Campionatele europene de gimnastică individuală (2017), o grupă de la Campionatul European de Baschet Masculin (2017), Campionatul European de tenis de masă pentru cadeţi şi juniori (2018), Campionatul European de Judo pentru cadeţi (2019), Sports Festival (2019)
- Cluj-Napoca – titlul de *Oraş European al Sportului 2018*

Turism de îngrijire a sănătăţii

- ***Băile Someşeni***, organizată încă din 1928 ca staţiune balneoclimatică sezonieră de interes local, a fost recunoscută pentru efectele terapeutice excepţionale ale apei minerale clorurate, bicarbonatate, sulfatate, sodice, cu valori ale mineralizaţiei totale de 2,64 g/l (Izvorul 1), 4,21 g/l (Izvorul 2), 20,05 g/l (Izvorul 3), 86,78 g/l (Forajul 1), 7,53 g/l (Sonda 2), 35,00 g/l

(Sonda 3), 28,63 g/l (Sonda 4) şi 8,83 g/l (Sonda 6) (Munteanu, Stoicescu, Grigore, 1978, pp. 251-252), cu rezerve importante cantitativ, utilizate atât în scop balnear, cât şi pentru cură internă. La acestea se adaugă nămolul sapropelic format in situ, pe o suprafaţă de circa 1 ha în zona de înmlăştinire din lunca Someşului, izvoarele cu apă minerală clorurată sodică hipotonă din proximitate, a căror compoziţie chimică este influenţată de prezenţa, aproape de suprafaţă, a sâmburilor de sare din extremitatea vestică a Câmpiei Someşene, dar şi bioclimatul de cruţare (Pricăjan, 1985, pp. 296-297). Aflată într-o continuă degradare, staţiunea a fost închisă după anul 2000. În prezent trece printr-o fază de prospectare a eventualelor posibilităţi de intervenţie în areal. În tot acest timp, vocaţia balneară a municipiului, favorizată de prezenţa unor resurse hidrominerale de mare valoare, se rezumă doar la utilizarea de către localnici a unui lac sărat neamenajat, de mici dimensiuni, situat în imediata vecinătate a rampei de gunoi de la Pata Rât, cu nămol şi apă a căror compoziţie chimică şi proprietăţi terapeutice se presupun a fi asemănatoare cu cele de la Băile Someşeni, dar care este afectat de scurgerile de levigat.

Turism de afaceri şi profesional

- Centre de afaceri, centre de conferinţe şi evenimente, centre expoziţionale

Turism de cumpărături

- Iulius Mall, Vivo (Floreşti)

Turism religios şi de pelerinaj

- Catedrala Mitropolitană (1923-1933), Mănăstirea Sfânta Elisabeta (1934)

Turism sumbru

- Cimitirul Central (circa 14 ha), inclus în Ruta Cimitirelor Europene - cel mai vizibil şi activ proiect al Asociaţiei cimitirelor semnificative din Europa

2. Câmpia Turzii

Turism cultural

- 13 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 3 sunt de interes naţional şi 10 de interes local
- Conacul Paget, Conacul Szentkereszty-Bethlen, Conacul Betegh
- Instituţii culturale: Casa de Cultură „Ionel Floașiu”
- Festivaluri de muzică populara şi folclor: Festivalul Jocului Fecioresc din Transilvania, ediţia a XXXIII-a (4 noiembrie 2018)
- Festivaluri de muzică corală: Festival coral de primăvară, ediţia XXVIII (11 mai 2019)
- Festivaluri gastronomice: Festivalul Peştelui, ediţia II (18-19 mai 2019)
- Festivaluri tematice: Zilele Câmpiei Turzii (14-16 august 2019), Ziua Recoltei (25 septembrie 2019)

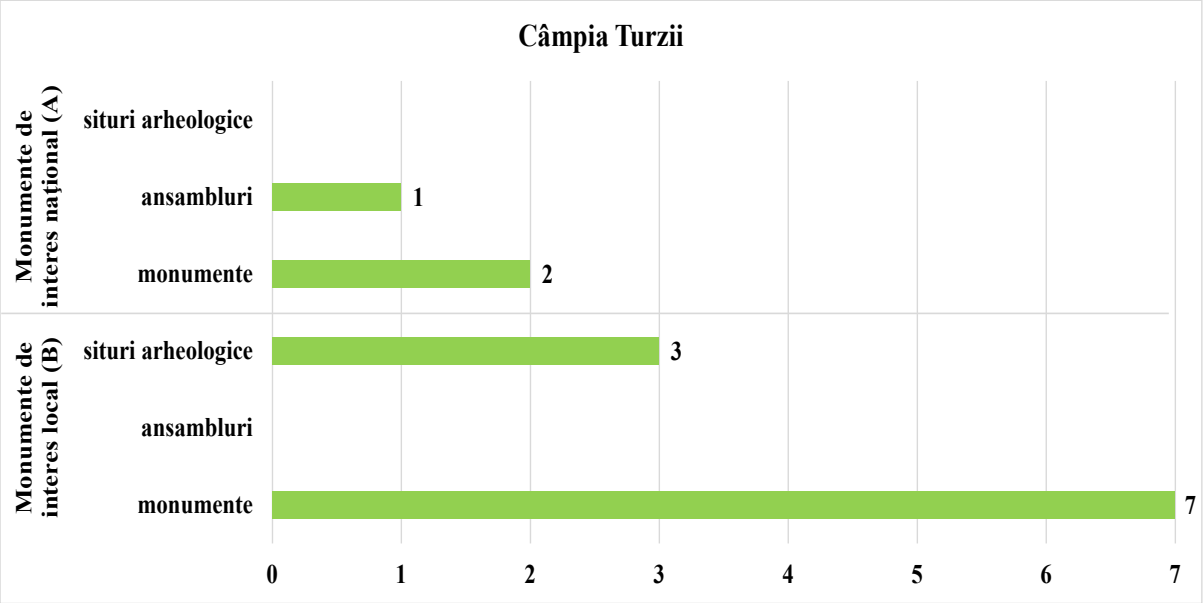

Fig. 61. *Ponderea monumentelor istorice din Câmpia Turzii (2015)*

Turism de recreere şi agrement

- Complexul turistic „La Broscuţa” (restaurant, bază sportivă, ştrand, pensiune, sală de nunţi şi evenimente, servicii de catering)
- Complexul de agrement La Trei Lacuri
- Stadionul Mihai Adam (2.700 locuri, din 1938)

3. Dej

Turism cultural

- 26 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 15 sunt de interes naţional şi 11 de interes local
- Muzee şi case memoriale: Muzeul Municipal Dej, Casa memorială „Dr. Teodor Mihail”, Casa memorială „Dr. Alexandru Vaida-Voievod”
- Galeriile vechi şi noi ale Salinei Ocna Dejului

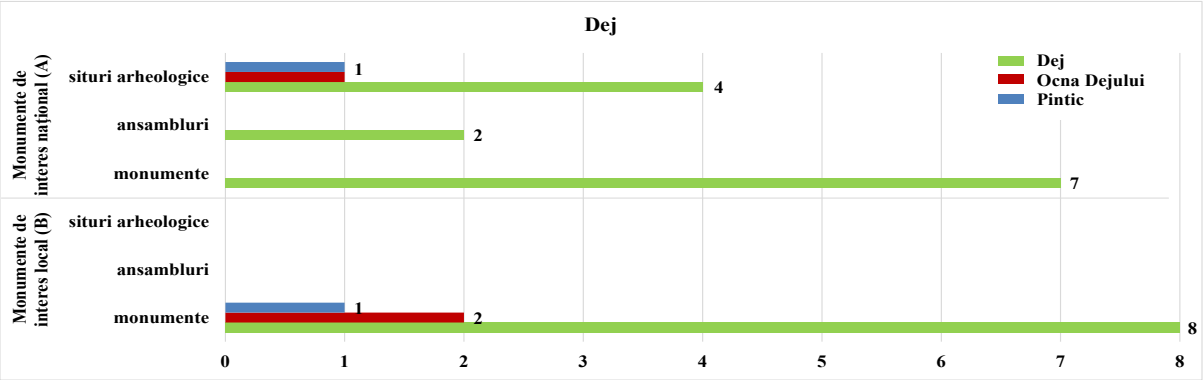

Fig. 62. *Ponderea monumentelor istorice din Dej (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- ***Băile Ocna Dej.*** Municipiul Dej beneficiază de două sectoare cu lacuri antroposaline, unul nordic, în zona Dealului Cabdic, între Dej şi Ocna Dejului, şi unul sudic, în zona Ocna Dejului. Dacă în anul 1969 erau semnalate 14 lacuri sărate, 10 în sectorul nordic şi 4 în sectorul sudic, în prezent se păstrează doar două: *Lacul Toroc* (*Cabdic*), cu o suprafaţă de 154,8 m^2, o adâncime de 41 m şi o salinitate de 250 g/l, amenajat în cadrul *Parcului Balnear Toroc*, şi *Lacul Minei Mari*, localizat în sectorul sudic. În cazul celui din urmă, cantitatea de material aluvionar intrată în lac a condus la întreruperea legăturii cu masivul de sare, astfel încât apa este dulce. Celelalte 12 lacuri, de mărimi variabile, au ajuns deja în faza finală de colmatare. Valorificarea apelor minerale clorurate sodice în cadrul Parcului Balnear Toroc, inaugurat în 2010, apoi modernizat în anul 2017, care include pe lângă lacul cu apă sărată, piscine exterioare şi interioare cu apă dulce pentru adulţi şi copii, bazine cu nămol, căzi pentru hidromasaj, saună, zonă de plajă şi agrement, a fundamentat atestarea Băilor Ocna Dej ca staţiune turistică de interes local (H.G. nr. 916/2018).
- Stadionul Unirea (5.000 locuri, din 1921)

4. Gherla

Turism cultural

- 81 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 19 sunt de interes naţional şi 62 de interes local
- Cetatea Gherla (Cetatea Martinuzzi, construită în 1540, în prezent penitenciar de maximă siguranţă)
- Muzee: Muzeul de Istorie (o secţie de istorie şi una de etnografie)
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul-concurs de Meşteşuguri artistice tradiţionale Micii Meşteri Mari, ediţia a VI-a (7 septembrie 2018), Gala Colindelor Tradiţionale „Pe la noi de sărbători”, ediţia a VI-a (decembrie 2019)
- Festivaluri de muzică clasică: Festivalul–concurs naţional Trio transilvan–Trio instrumental, Gherla (18 noiembrie 2019)
- Festivaluri tematice: Ziua recoltei (prima zi de vineri a lunii octombrie)

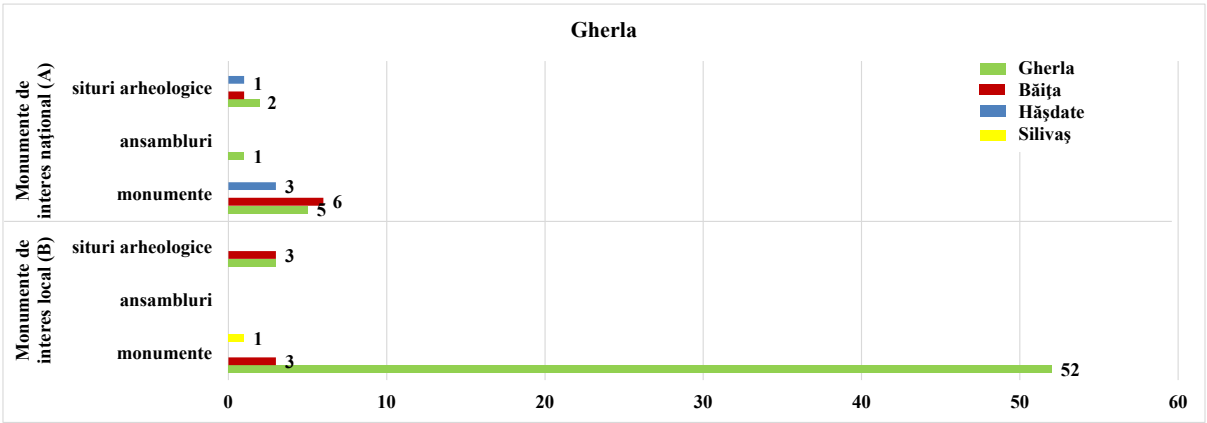

Fig. 63. *Ponderea monumentelor istorice din Gherla (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Băile Băiţa, întinsă pe o suprafaţă de 2,5 ha, recunoscută în anii 1980 ca staţiune balneoclimatică permanentă ce dispunea de instalaţii pentru băi calde cu apă minerală, oligominerală şi sulfuroasă, cu o mineralizaţie totală de 2,32 g/l, un bazin în aer liber cu apă minerală şi amenajări pentru aerohelioterapie (Munteanu, Stoicescu, Grigore, 1978, pp. 231-232), se află în prezent în stare de declin. Atestată ca staţiune turistică de interes local (H.G. nr. 916/2018), Băile Băiţa urmează să fie supusă unui proces de demolare pentru a face loc unui hotel cu centru SPA şi bazine exterioare, investiţie realizată de firma Dacia Română S.R.L. din Gherla, care o administrează în prezent.
- De asemenea, la circa 2 km în sud-estul municipiului Gherla se află microstaţiunea Sărătura, o suprafaţă lacustră sărată, cu nămol sapropelic de mare valoare terapeutică, care atrage în timpul verii numeroşi locuitori ai municipiului. Pornind de la atributele curative ale apei şi ale nămolului sapropelic, elevii liceului „Ana Ipătescu" din Gherla au atribuit lacului, într-un proiect şcolar de reamenajare a zonei şi de revigorare a turismului local, denumirea de „Perla Neagră a Gherlei" (www.gherlainfo.ro, 22.07.2012).
- Spitalul de Reabilitare Medicală EUROTRAT este situat în zona Sărăturii Gherla unde pacienții beneficiază de facilitățile oferite de factorul naturl: ap**a** minerală de mare concentrație, clorurată, sodică, hipertonă și nămolul mineral, sulfuros, cu soluție apoasă de tipologie clorurată, sodică. Această unitate medicală privată asigură atât servicii de recuperare, medicină fizică și balneologie, cât și diagnostic și tratament pentru următoarele specialități: cardiologie, endocrinologie și pneumologie.
- Ştrandul Euroagrement Gherla – Baza de agrement Gherla (bazin cu apă sărată, bazine cu apă dulce, jacuzzi şi saună)

5. Turda

Turism cultural

- 36 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 15 sunt de interes naţional şi 21 de interes local
- Muzee: Muzeul de Istorie şi Lapidariul
- Instituţii culturale: Casa de Cultură, Biblioteca Municipală „Teodor Murăşanu", Societatea Culturală „Filarmonia", Societatea Culturală „Rei Culturaes Fautores", Fundația Potaissa, Teatrul Municipal „Aureliu Manea", Clubul Copiilor, Fabrica de Timp Liber, Galeria de Arta Turda
- Festivaluri de teatru: Festivalul Internaţional de Teatru ediţia III (28 iunie-7 iulie 2019)

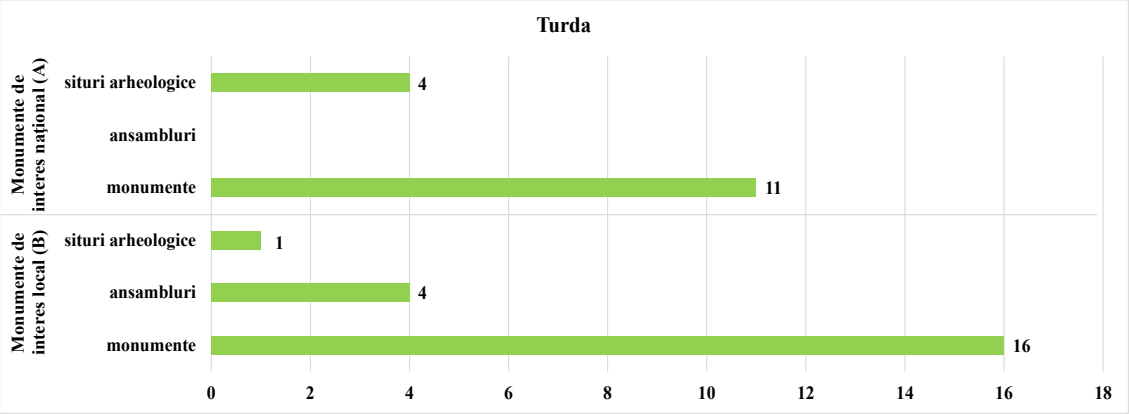

Fig. 64. *Ponderea monumentelor istorice din Turda (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- În zona Turda au fost identificate două masive diapire de sare. De cel din zona Băile Turda, unde au avut loc primele exploatări din areal, sunt legate cele 11 lacuri antroposaline existente în prezent, dintre care *Lacul Roman*, cu o suprafaţă de 3.690 m^2, o adâncime medie de 3,56 m, o salinitate de 41 g/l şi un strat de nămol terapeutic de 0,45-0,80 m, a fost valorificat încă din jurul anului 1840 în scop balnear (*O. Mera et al.*, 2010, p. 31), fiind un important punct de atracţie pentru populaţia municipiului Turda şi a localităţilor apropiate, în timp ce *Lacul fără Fund*, numit şi *Lacul Tarzan*, cu o suprafaţă de 3.522 m^2, o adâncime medie de 11,2 m, o salinitate de 56 g/l şi un strat de nămol terapeutic de circa 0,80 m, a fost mult timp utilizat pentru a furniza apa necesară bazei de tratament (*O. Mera et al.*, 2010, p. 60). Aceste lacuri cu apă minerală clorurată sodică au stat la baza înfiinţării staţiunii balneoclimatice Băile Turda, constituită dintr-o zonă balneară şi de agrement cu caracter sezonier (bazin cu apă sărată în aer liber) şi o bază de tratament cu caracter permanent, dotată cu instalaţii pentru băi calde cu apă sărată, amenajări pentru aerohelioterapie şi împachetări cu nămol (Munteanu, Stoicescu, Grigore, 1978, pp. 255-256).
- În zona Durgău-Valea Sărată sunt concentrate salina, transformată într-o mină muzeu a sării, loc de agrement (amenajată cu amfiteatru, debarcader în Mina Terezia, loc de joacă pentru copii, teren de minigolf, bowling, teren de sport, mese de biliard şi tenis, roată cu o înălţime de 20 m) şi bază de tratament pentru afecţiunile respiratorii, precum şi cele 6 lacuri antroposaline, dintre care *Lacul Carolina*, cu cea mai mare salinitate dintre toate lacurile de la Turda (300 g NaCl/l soluţie), a fost amenajat pentru balneaţie încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Ca urmare a colmatării intense, suprafaţa şi adâncimea lacului s-au redus drastic, de la o suprafaţă de 706 m^2 în 1937 la sub 30 m^2 în prezent şi de la 45 m adâncime în 1910 la 0,5 m în prezent (*O. Mera et al.*, 2010, p. 63). Începând cu data de 31 iulie 2009, alte două lacuri, *Lacul Rotund* şi *Lacul Ocnei* (utilizat pentru balneaţie încă din anii 1930), au fost amenajate pentru balneaţie şi tratament sub denumirea de Ştrandul Durgău, atrăgând în lunile de vară în jur de 1.000 de turişti/zi la sfârşit de săptămână. Conţinutul ridicat de clorură de sodiu (sare gemă) din apa lacurilor (10% la suprafaţă şi 28% la 30 m admâncime) face ca fenomenul de heliotermie să fie foarte intens.
- În prezent, Băile Turda sunt atestate ca staţiune turistică de interes local (H.G. nr. 916/2018).

- Potaissa Spa Center, situat în incinta Potaissa Hotel, include o piscină cu apă dulce, încălzită (28-30°C), 3 jacuzzi-uri, dintre care unul cu apă rece, două tipuri de saună (umedă și uscată) și o sală de fitness cu echipamente profesionale
- Bazin de înot didactic (lungime 25 m, lăţime 12,5 m, adâncime variabilă 1,2-1,8 m, temperatura apei de 26-28°C, temperatura aerului între 30-32°C)
- Centrul de Echitaţie Salina Equines (18 cai proprii)
- Stadionul Municipal (10.000 locuri, din 1975)

Turism vitivinicol

- Podgoria (42 ha) şi Crama „La Salina" cu Restaurant şi Pensiune „Sarea-n bucate" (13 camere ultramoderne, cu 40 locuri de cazare)

Turism religios şi de pelerinaj

- Mănăstirea Mihai Vodă (2002) - mormântul lui Mihai Viteazul, marcat printr-un obelisc, se află în faţa porţii mănăstirii. În fiecare an, la 9 august, se comemorează uciderea acestuia.

B. Oraşe

1. Huedin

Turism cultural

- 6 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 3 sunt de interes naţional şi 3 de interes local
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul de Colinde "Noi umblăm să împlinim", ediţia XII (decembrie 2019), Concursul Costumul popular – istorie şi autenticitate, ediţia VIII (decembrie 2019)

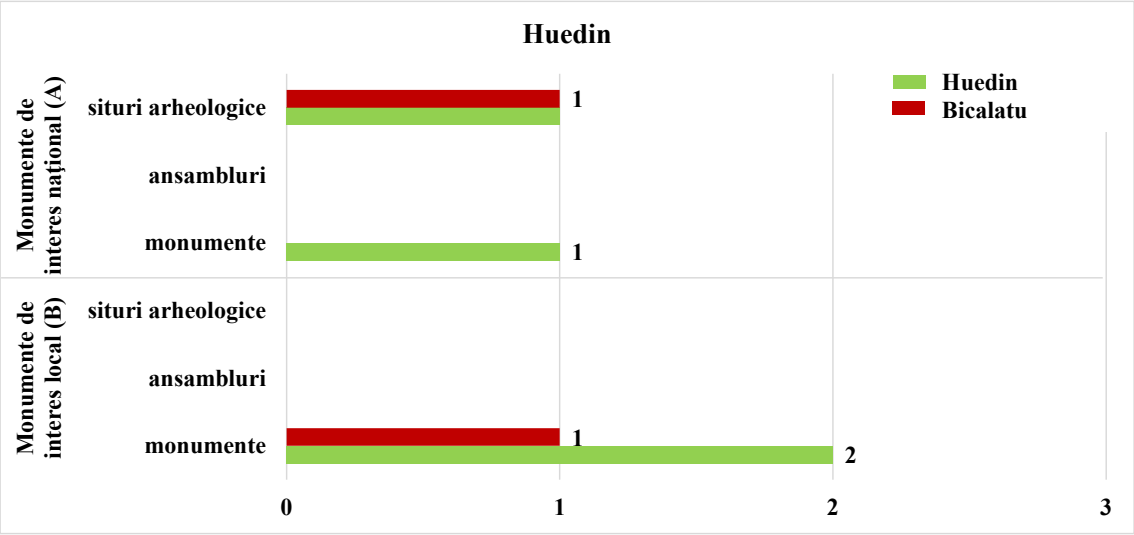

Fig. 65. *Ponderea monumentelor istorice din Huedin (2015)*

Turism de recreere şi agrement

- Huedinul reprezintă punct de plecare dinspre nord pentru Ţara Călatei şi zona turistică a Munților Apuseni (Parcul Natural Apuseni).

- În 2019 a fost aprobată realizarea obiectivului investiţional „Înfiinţarea unei piste de biciclişti pe traseul fostei căi ferate Huedin - Sâncraiu – Călăţele”
- Stadionul Vlădeasa (1.500 locuri)

JUDEŢUL MARAMUREŞ

A. Municipii

1. Baia Mare

Reşedinţă a judeţului Maramureş, Baia Mare şi-a clădit de-a lungul secolelor o identitate bazată pe activitatea de exploatare şi prelucrare a minereurilor auro-argentifere şi complexe, de la minerit şi activităţile meşteşugăreşti conexe, până la activităţile industriale diverse ale secolului al XX-lea. În prezent este un oraş cu funcţii multiple, fiind un centru important de atracţie atât prin obiectivele turistice de care dispune, cât şi prin calitatea sa de oraş de tranzit către Ţara Maramureşului (aşa numitul „gateway effect”).

Turism cultural

- 73 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 22 sunt de interes naţional şi 51 de interes local
- Turnul Ştefan, o anexă a Catedralei „Sfântul Ştefan”, ridicată de Iancu de Hunedoara pe parcursul sec. al XV-lea, este construit în stil gotic şi are 40 m înălțime. Turnul, devenit un element emblematic al Băii Mari, fost folosit pentru supravegherea eventualelor posibile incendii și supravegherea strategică a orașului. În jurul lui a fost amenajată Piaţa Cetăţii.
- Bastionul Măcelarilor, construit în sec. al XV-lea, este un fragment din vechiul zid de apărare a oraşului
- Vechiul han Vulturul Negru, construit înainte de 1790, este amplasat în centrul istoric al municipiului Baia Mare (în prezent Piața Libertății). În 1880 a devenit sediu al Primăriei. Din 1950 până în 1999 clădirea a fost ocupată de Judecătoria Baia Mare și de Oficiul de Carte Funciară. În prezent, imobilul (cunoscut sub denumirea de M1) este cuprins în proiectul „*Centrul de Afaceri Millennium III*”, fiind reabilitat. Prin implementarea acestui proiect PHARE, centrul istoric a fost revitalizat aproape în totalitate şi s-a reintegrat în circuitul economic şi turistic local şi regional. Pe lângă refacerea infrastructurii urbane, proiectul a contribuit la reabilitarea a trei clădiri importante din zona veche a oraşului, inclusiv clădirea M1. În cele trei clădiri s-au amenajat birouri, săli de expoziţie şi centre de conferinţă, toate dotate cu tehnologie de ultimă oră. Centrul de afaceri a devenit un etalon sub aspectul renovării şi dezvoltării centrelor urbane, proiectul Millennium III Business Centre fiind premiat de Ministerul Culturii cu Marele Trofeu al anului 2004 pentru „Idei de Restaurare şi Revitalizare a unei Zone Istorice”.
- Turnul Combinatului Phoenix (Cuprom), inaugurat în 1995, cu o înălţime de 351,5 m (cel mai înalt turn industrial din România)
- Activităţile de exploatare şi de prelucrare a resurselor de minereuri complexe şi a-argentifere, care şi-au pus amprenta asupra destinului acestui oraş pot constitui resurse turistice pentru dezvoltarea unei forme de turism particulare – *turismul industrial*.

- Muzee: Muzeul Județean de Istorie și Arheologie (în clădirea fostei Monetării a oraşului ridicată între anii 1734 şi 1737), Muzeul Judeţean de Mineralogie „Victor Gorduza”, Centrul artistic Baia Mare - Muzeul de Artă, Muzeul de Etnografie și Artă Populară Baia Mare, Muzeul Satului – secţie în aer liber a Muzeului de Etnografie şi Artă Populară (include bserica de lemn din Chechiş, construită în anul 1630)
- Complexe statuare reprezentative: Sfatul Bătrânilor, amplasat în fața Prefecturii Județului Maramureș, şi Statuia Minerului, amplasată în Piața Revoluției din Baia Mare, ambele opere ale artistului Vida Gheza
- Instituţii culturale: Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Teatrul Municipal Baia Mare, Teatrul de Păpuși Baia Mare, Casa de Cultură, Casa Tineretului
- Cinematografe: Cinema City în complexul Vivo
- În 2016, Baia Mare a candidat pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021 și s-a calificat în finală alături de Timișoara, București și Cluj-Napoca
- În 2018 - Capitala Tineretului din România (2 mai 2018 – 1 mai 2019)
- În 2019, Baia Mare a intrat în finala pentru titlul de Capitală Europeană a Tineretului 2022 împreună cu Kazan (Rusia), Poznań (Polonia), Tirana (Albania), Varaždin (Croaţia).
- Festivaluri de muzică pentru copii şi tineri: „Ursuleţul de Aur”, festival internaţional de muzică uşoară pentru copii, ediţia XXXVI (26-29 iunie 2019)
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Zilele Maramureşului „Haida, hai în Maramureş”, 17-19 mai 2019, „Crăciun în Maramureş”, ediţia XI (decembrie 2019)
- Festivaluri de teatru: „Atelier”, cel mai vechi festival internațional de teatru din România, ediţia XXVI (2-9 iunie 2019)
- Festivaluri literare: Zilele Revistei „Nord Literar” (1-5 octombrie 2019)
- Festivaluri tematice: Festivalul dacilor liberi, ediţia V (17-19 mai 2019), „Festivalul Castanelor”, ediţia XXVII (23-29 septembrie 2019)
- Festivaluri multiculturale şi ale minorităţilor etnice: „Főtér Fesztivál”, festivalul cultural și de divertisment al comunității maghiare, ediţia XIV (16-22 septembrie 2019)

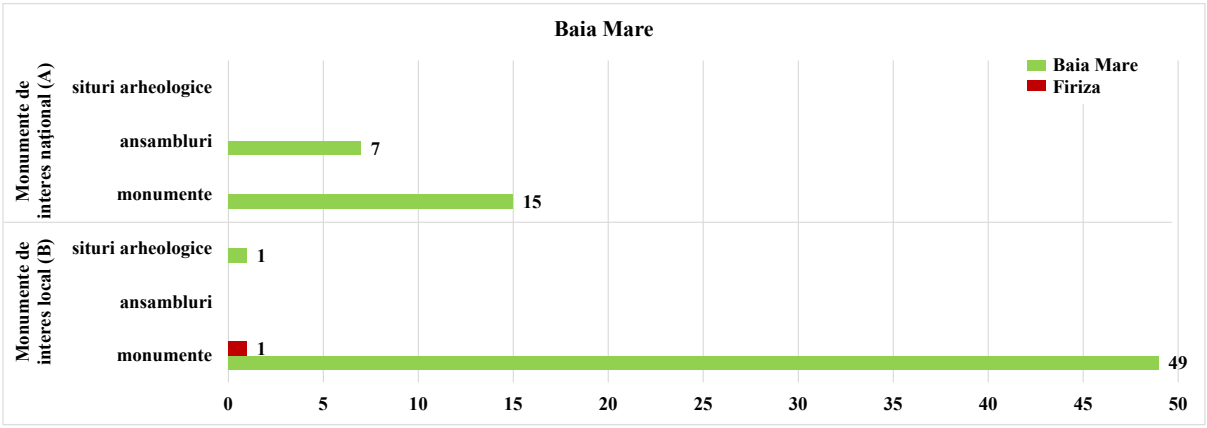

Fig. 66. *Ponderea monumentelor istorice din Baia Mare (2015)*

Turism tehnic şi ştiinţific

- Planetariul și Observatorul Astronomic Baia Mare

Turism de recreere şi agrement

- Complexul Sportiv Naţional „Lascăr Pană”, cu Sala Polivalentă „Lascăr Pană”, Baza de Atletism, 2 bazine de înot (acoperit şi în aer liber), Terenul de Rugby, un Centru Medical de Refacere Sportivă
- În prezent, se area în vedere şi deschiderea unei Baze de pregătire de Kaiac-Canoe, sport care are tradiţie în municipiu
- Stadionul Viorel Mateianu (15.500 locuri, din 1929, renovat în 2008)

Turism religios şi de pelerinaj

- Catedrala Episcopală (1990)

Turism de îngrijire a sănătăţii

- Pe teritoriul Băii Mari au fost menţionate mai multe izvoare cu apă minerală, însă toate utilizate doar pe plan local, pentru consumul sporadic al localnicilor sau a persoanelor din alte localităţi care cunosc calităţile acestor ape.
- Singurul izvor utilizat pentru tratament pe scară largă a fost cel de pe Valea Usturoiului, cu apă feruginoasă, calcică, sulfatată, magneziană, aluminoasă şi chiar vitriolică, cu o concentraţie a ionului de Fe^{++} de 3133,4 mg/l, reprezentând nivelul cel mai ridicat din Europa, precum şi o concentraţie a manganului de 17,4 mg/l, ce mai ridicată valoare din România (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 49-50). Pe baza valorificării acestei ape, Baia Mare a fost declarată în 1930 Staţiune climaterică, statut pe care l-a pierdut în anul 1969, când operaţiunea de executare a unei galerii a determinat schimbarea cursului acestui izvor.
- Analizele chimice ale apei din izvorul mineral Valea Borcutului indică o apă feruginoasă, bicarbonatată, sodică, calcică, magneziană şi carbogazoasă, cu un conţinut de 1,6027 mg/kg CO_2 liber, o mineralizaţie totală de 4,8329 g/l (în 1995 faţă de 3,851 g/l în 1959) şi o temperatură a apei de 19°C (luna iunie). În prezent este amenajat şi, datorită acesibilităţii lui, este utilizat frecvent de către locuitorii Băii Mari sau de către cei aflaţi în tranzit, care ştiu de prezenţa acestuia. La circa 300 m în direcţie estică faţă de primul izvor se află Izvorul nr. 2, cu apă asemănătoare primului izvor, dar care, fiind situat pe teritoriul unei gospodării, are utilizare limitată (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 50-53).
- Borcutul „lui Matei” de la Firiza-Baraj este un izvor captat într-un puţ de beton, cu apă minerală bicarbonatată, clorosodică şi carbogazoasă, cu o mineralizaţie totală de 6,3 g/l din care CO_2 = 1,7 g/l. În prezent, izvorul este neîntreţinut, ridicând problema unei posibile contaminări (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 56-59).
- Borcutul „Creanga Pustie” sau „La Trestia” este situat în Masivul Gutâi, pe traseul Izvorului de lângă Barajul Firiza. Apa minerală este alcalină, uşor feruginoasă, carbogazoasă, hipotonă, cu o mineralizaţie totală de 4,2218 g/l în 1977 şi o temperatură de 11°C (luna iulie) (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 59-60).
- Forajele geologice efectuate în anii 1940-1950 au pus în evidenţă şi prezenţa apei geotermale, care nu este însă valorificată. Unul dintre foraje, executat în curtea Flotaţiei Săsar în anul 1943, a interceptat o apă sărată termală, însoţită de emanaţii de metan. Forajele executate ulterior sub Dealul Dura şi la Apa Sărată (Tăuţii Măgherăuş) au pus în evidenţă acvifere care au atins o temperatură de 50°C (Nădişan, Bologa, 2012, p. 71).

2. Sighetu Marmaţiei

Turism cultural

- 99 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 25 sunt de interes naţional şi 74 de interes local
- Muzee: Muzeul Satului Maramureșean (în aer liber), Muzeul Etnografic al Maramureşului, Muzeul Culturii Evreiești, cu o expoziție dedicată sigheteanului laureat al premiului Nobel pentru pace, Elie Wiesel, Casa-Muzeu „Dr. Ioan Mihalyi de Apșa", Casa memorială „Alexandru Ivasiuc"
- Instituţii culturale: Centrul Cultural Sighetu Marmaţiei, Şcoala Populară de Artă, Biblioteca Municipală
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Tradiţie şi continuitate „Uniţi prin cântec şi iubire de ţară" ediţia III (15 noiembrie - 1 decembrie 2019), Festivalul de Datini și Obiceiuri de Iarnă „Marmația" (14-28 decembrie 2019)
- Festivaluri de muzică folk: Gala Muzicii Folk „Floare de Colţ", ediţia VII (10-11 august 2019)
- Festivaluri literare: Festivalul Internaţional de Poezie (26-28 septembrie 2019)
- Festivaluri tematice: Zilele Orașului (4–7 octombrie), Festivalul Antic şi Medieval Aeternus Maramorosiensis (9-11 august 2019)
- Tabără internaţională de tradiţii şi folclor: „Tradiţii şi folclor în Maramureş" (1-12 august 2019), organizata de Clubul Rotary Voievodal în parteneriat cu Muzeul Maramureşan şi Centrul Cultural
- Este centrul polarizator principal al Ţării Maramureşului, reprezentând „inima" acestei regiuni entografice şi mentale renumite la nivel internaţional, care a găsit în turism o oportunitate reală de dezvoltare economică cu efecte locale şi regionale multiple, devenit inclusiv o pârghie pentru căutarea autenticului şi păstrarea vie a moştenirii culturale maramureşene.

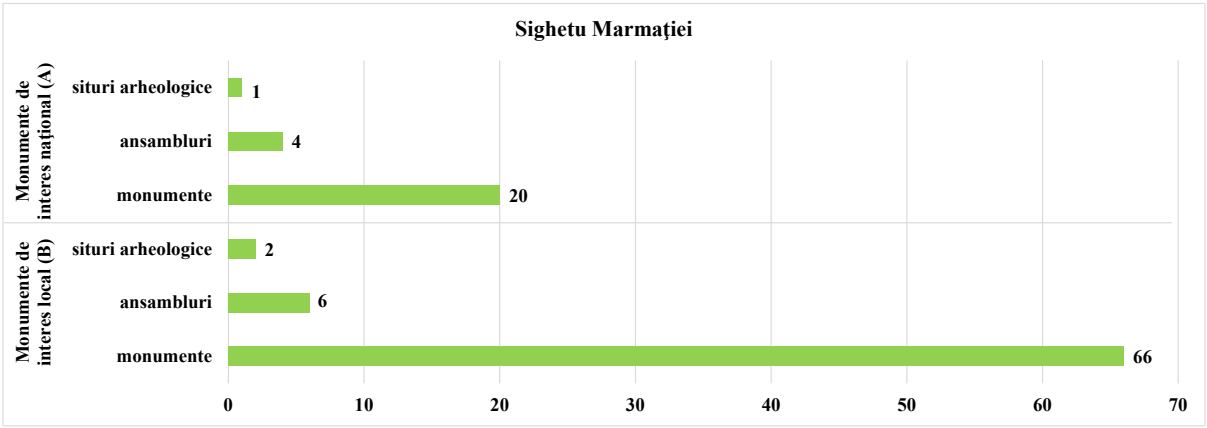

Fig. 67. *Ponderea monumentelor istorice din Sighetu Marmației (2015)*

Turism sumbru

- Clădirea Închisorii Sighet este amenajată, începând din 1994, ca muzeu, aici avându-și sediul Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, cunoscut ca Memorialul Durerii din Sighet. Memorialul Durerii, cel mai important obiectiv turistic al orașului, a fost

pus în anul 1995 sub egida Consiliului Europei, fiind recunoscut drept cel mai important proiect dedicat de societatea civilă reconstituirii și analizei trecutului comunist, proiect unic în țările est-europene.

- Cimitirul evreiesc din Sighet, datat din secolul al XVIII-lea, cu Monumentul Săpunului
- Cimitirul Săracilor, în care, între 1950 și 1954, au fost îngropaţi fie individual, fie în gropi comune, deținuții politici din închisoarea de la Sighet. Printre cei îngropați aici se numară Iuliu Maniu, Daniel Ciugureanu, Constantin I. C. Brătianu, Gheorghe Brătianu, precum şi alte personalităţi politice ale României interbelice. Acest cimitir este inclus în Memorialul Victimelor Comunismului.

Turism îngrijire a sănătății, de recreere şi agrement

- Parcul Grădina Morii, situat pe malul drept al râului Iza, în care este localizat şi Hotelul Grădina Morii (fostul Hotel Marmaţia construit în 1942, un hotel emblematic pentru Sighetu-Marmaţiei), devenit după renovarea din 2013 cel mai nou hotel de lux destinat pentru turismul de agrement sau de afaceri din Ţara Maramureşului.
- Pe teritoriul cartierului Iapa a fost folosită o sursă hidrominerală cu apă alcalină, bicarbonatată, hipotonă, în cazul căreia se impune o recaptare corectă, la care se adaugă o altă sursă pe Valea Şugău, cu apă clorosodică, oligominerală, cu conţinut de hidrogen sulfurat, utilizată frecvent în cură externă.

B. Oraşe

1. Baia Sprie

Turism de recreere şi agrement

- Baia Sprie a fost declarată staţiune turistică de interes local prin H.G. nr. 916/2018. Zona Şuior-Mogoşa-Baia Sprie include:
    - Complexul turistic Şuior (Şuior Bază şi Şuior Cota 1000) dispune de 3 pârtii: Şuior 1 (1500 m), Şuior 2 (1200 m), Şuior 3 (900 m) cu nocturnă, telescaun, teleski, pârtie tubing pentru perioada de iarnă, la care se adaugă diferite facilităţi pentru practicarea sporturilor în timpul verii (parapantă, escaladă, trekking, ciclism, alpinism, paint-ball, tenis de câmp). Se poate remarca concentrarea dotărilor tehnico-edilitare şi de agrement intr-un spaţiu restrâns, fapt ce îngreunează accesibilitatea şi mobilitatea în zona de bază.
    - Complexul turistic Mogoşa dispune de 2 pârtii: Moski (600 m) şi Mogoşa (2.200 m, omologată pentru competiţii FRSB), telescaun. Cu toate că locaţia îl avantajează din plin, existând spaţiu pentru extinderea dotărilor, lipsa investiţiilor în infrastructură au făcut ca acest complex să rămână în umbra complexului Şuior, situat în imediata vecinătate (la circa 2 km). Se remarcă, de asemenea, slaba interconectivitate dintre cele două.
- Lacul Albastru, situat pe versantul sud-vestic al Dealului Minei, la o altitudine de 337 m, într-o pădure de amestec (foioase şi conifere), este format în urma surpării unor lucrări miniere de pe filonul Domnişoara (1919-1920). Lacul are diametrul de circa 70 m şi adâncimea de 4 m. Levigarea sulfurilor metalice din haldele vechilor lucrări miniere din amonte îi dă apei culoarea verde-albăstruie. Lacul, considerat unic în ţară atât prin originea

depresiunii formată prin surparea unei mine de minereuri complexe, cât şi prin caracterele sale hidrochimice, este utilizat pentru balneaţie liberă.

- Lacul Bodi-Mogoşa, situat pe versantul nordic al Vf. Mogoşa, dispune de amenajări pentru agrement în timpul sezonului cald.

Turism cultural

- 17 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 3 sunt de interes naţional şi 14 de interes local
- În Baia Sprie exista un centru de ceramică încă din sec. XVII (în 1780 erau menţionati 50 de olari). Centrul de ceramică de la Baia Sprie se păstrează încă, Daniel Leş fiind considerat continuator şi promotor al artei olăritului pe plan local. La pensiunea şi atelierul tău, există posibilitatea practicării *turismului experienţial*, turiştii având ocazia să fie implicaţi în actul artistic şi să experimenteze ei înşişi practicarea olăritului.
- Festival gastronomic: Gusturi din Ţara Chioarului (iulie)
- Festival de muzică populară şi folclor: Festivalul de Crăciun (15 decembrie)
- Festival tematic: Festivalul Lacului Albastru-Baia Sprie (25-26 mai), Zilele Oraşului (16-18 august 2019)

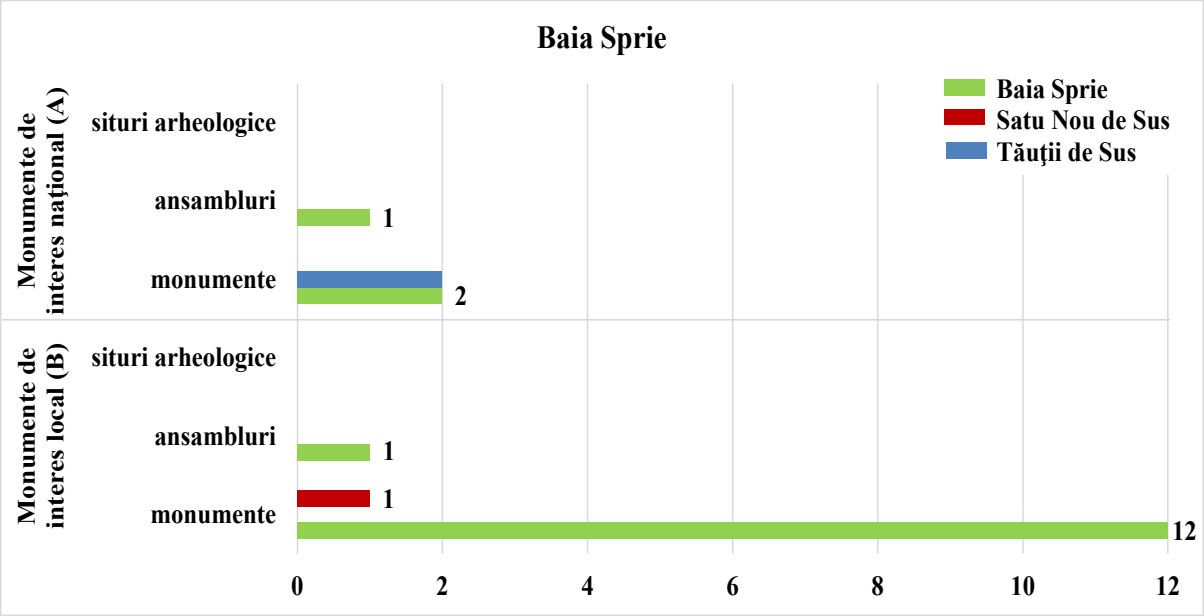

Fig. 68. *Ponderea monumentelor istorice din Baia Sprie (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii

- La fel ca în cazul municipiului învecinat, Baia Mare, pe teritoriul administrativ al oraşului Baia Sprie au fost menţionate câteva izvoare cu apă minerală, utilizate de către localnici ca apă de masă. Este cazul surselor hidrominerale de la Chiuzbaia: Borcutul „din Groape", cu un conţinut de CO_2 care a scăzut de la 1374,0 mg/l în 1959 la 308,0 g/l, 20 de ani mai târziu, sau Borcutul „La Fântână".
- În Baia Sprie sunt menţionate două izvoare cu apă clorosodică, bicarbonatată, carbogazoasă, cu o mineralizaţie totală de 7,2 g/l. Prezenţa bicarbonatului de plumb (0,2 mg/l) face ca

această apă să nu fie recomandată pentru consum îndelungat (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 53-56).

- Ape termominerale au fost identificate în Mina de la Baia Sprie, cu temperaturi de 40,5°C, cu o mineralizaţie totală de 3,9 g/l.

Turism religios şi de pelerinaj

- Schitul Chiuzbaia (1995-1998)

2. Borşa

Turism de recreere şi agrement

- Borşa este declarată staţiune turistică de interes naţional (H.G. nr. 916/2018). ***Complexul turistic Borşa*** dispune de două pârtii de schi, Vârful Ştiol (730 m, cu teleski) şi Poiana Ştiol (1.980 m, cu telescaun).
- Turismul de recreere şi agrement este dezvoltat, cu un maxim în timpul sezonului de iarnă datorită condiţiilor oferite pentru practicarea sporturilor de iarnă. În zona Pârtia Olimpică, Primăria Borșa construiește o nouă pârtie de schi, Telegondola, de 2.420 m, care se vrea a fi cea mai lungă din țară și printre cele mai moderne din estul Europei, cu instalație de transport pe cablu și o instalație de telegondolă debraiabilă de 8 locuri. Există încă din perioada interbelică o trambulină olimpică de sărituri cu schiurile, singura trambulină naturală din Europa, unde până în anul 2000 se organizau concursuri internaționale.
- În perioada de vară, drumețiile montane au ca puncte de interes: Cascada Cailor, cariera de piatră din zona Complexului Turistic, vârfurile Pietrosul Rodnei, Lacul Iezer, cabana meteorologică, lacul Știol, vârful Toroioaga și Căldarea Puzdrele.

Turism cultural

- 2 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 1 de interes local
- Instituţii culturale: Casa de Cultură și Biblioteca Orășenească
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festival folcloric „Nopţi de Sânziene”, ediţia XXXVII (24 iunie), Festivalul Interjudeţean de Folclor „Hora la Prislop”, ediţia XLIX (18 august 2019), Datini de iarnă (5-31 decembrie)
- Festivaluri de muzică folk: Festivalul Tabăra de Folk ediţia II (august 2019)
- Festivaluri gastronomice: Festivalul Hribilor (august)
- Festivaluri tematice: Ziua Oraşului, ediţia XI (23 aprilie 2019), Ziua fermierului, ediţia IV (24 aprilie 2019)
- Evenimente sportive: Rodnei Sky Race, ediţia III (competiţie outdoor cu caracter montan), 20 iulie 2019, Serbările Zăpezii, ediţia XVI (16-17 februarie 2019) – Pârtia Complexului Turistic Borşa

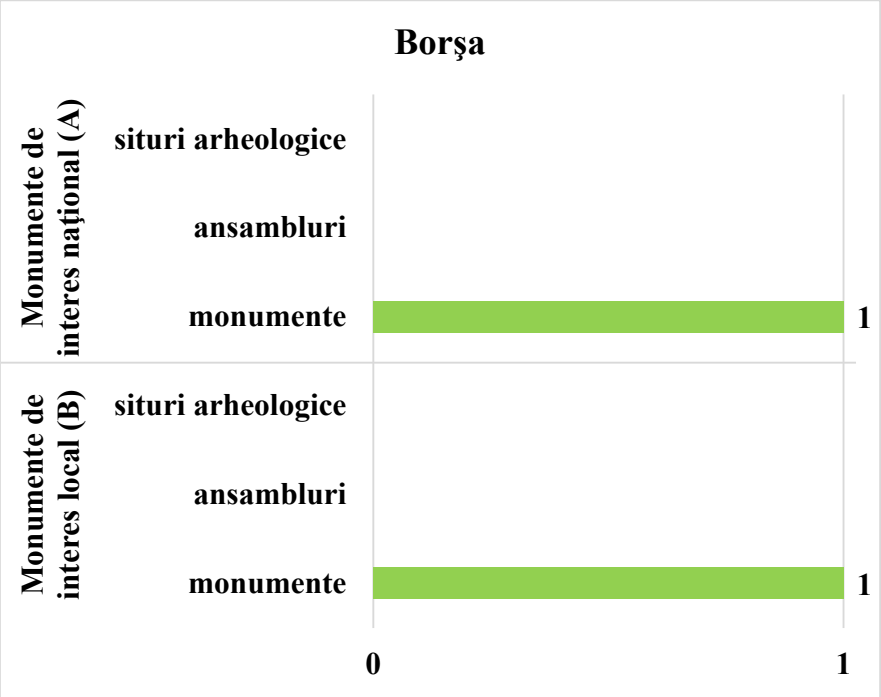

Fig. 69. *Ponderea monumentelor istorice din Borşa (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii

- Staţiune climaterică cu caracter permanent, profilată cu precădere pentru relaxare şi odihnă, Complexul turistic Borşa valorifică bioclimatul tonic, stimulent, aerul ozonat, dar şi prezenţa masivă a mofetelor şi a numeroaselor izvoare cu apă minerală.
- În bazinul Văii Ţâşla, pe un teritoriu relativ restrâns, apare o zonă aproape continuă, unde au fost inventariate până acum peste 40 de surse hidrominerale cu apă bicarbonatată, clorosodică, ferugioasă sau sulfuroasă. În tot perimetrul Borşa-Baia Borşa, se înregistrează „peste 75 de surse hidrominerale, aproximativ un sfert din numărul total pe judeţ" (Nădişan, Bologa, 2012, p. 152). Principalele ape minerale din această zonă sunt utilizate local doar ca apă de masă. Au exista însă şi iniţiative de îmbuteliere sub numele Alpina sau Aqua Nordica Borşa.
- În sectorul nordic din Masivul Rodnei, ivirea hidrominerală se află în versantul stâng al Văii Fântâna. Apa izvorului de la Fântâna este una feruginoasă, carbogazoasă, hipotonă, cu o mineralizaţie totală de 1,904 g/l. Alte izvoare sunt Izvorul „Băile Romane" şi Izvorul „din Pasul Prislop" (bicarbonatată, calcică, carbogazoasă, feruginoasă, hipotonă, cu o mineralizaţie totala de 2,008 g/l) (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 158-163).
- De asemenea, au fost identificate gaze carbonice utilizate pentru tratament în cadrul Complexului turistic Borşa, dar şi în cadrul unei mici investiţii private (Băile „Mihali" de pe Valea Fântâna).

Turism religios şi de pelerinaj

- Mănăstirea Baia Borşa (2001-2010), Schitul Vinişoru (2006), Mănăstirea Prislop (1999-2008), Schitul Borşa Pietroasa (2007)

3. Cavnic

Profilul minier al oraşului a fost înlocuit treptat cu cel turistic, ţinând cont de numărul în creştere a iniţiativelor antreprenoriale din domeniul turismului (ex. creşterea numărului de pensiuni în apropierea complexului turistic).

Turism de recreere şi agrement

- Cavnic: domeniu schiabil cu 7 pârtii: Roata 1 (920 m), Roata 2 (1030 m), Roata 3/Reiner 1 (800 m), Roata 4/Reiner 2 (1000 m), Roata 5/Pârtia Albastră (2250m), Icoana 1 (700 m), Icoana 2 (750 m), cu Fun Park, pârtie tubing, pârtie pentru sanie, nocturnă şi teleschi.

Turism cultural

- 5 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 4 de interes local
- Logolda – ruinele unei topitorii de aur din sec. XIX

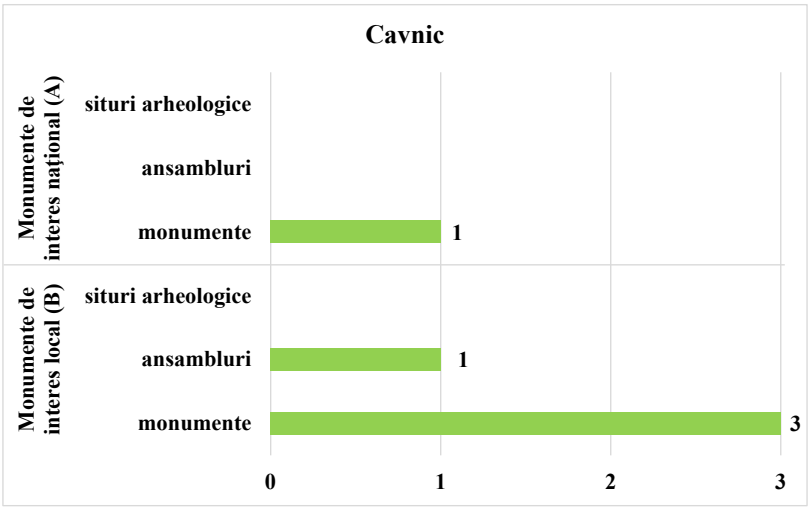

Fig. 70. *Ponderea monumentelor istorice din Cavnic (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii

- În urma executării unor lucrări miniere în anul 1968, în Mina Cavnic au fost identificate resurse termominerale (apă termală de circa 30°C, cu caracter carbogazos, uşor sulfuros, dar şi apă termală de 45°C). Aceste resurse nu sunt valorificate, închiderea minei îngreunând efectuarea unor cercetări actuale amănunţite.

4. Dragomireşti

Turism cultural

- 1 monument istoric de interes local înscris în Lista Monumentelor Istorice (2015)
- Muzee: Muzeul Ţărăncii Române
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul Primăverii „Câte flori pe Iza-n sus”, ediţia XXII (4-5 mai 2019)

Turism de îngrijire a sănătăţii

- În Dragomireşti au fost identificate 4 surse hidrominerale care se pot valorifica în cura internă şi externă. Izvoarele de la Băile „de Păcură” conţin o apă sulfuroasă, sulfatată, bicarbonatată, calcică, sodică, cu hidrogen sulfurat, acumulată într-un mic lac amenajat rudimentar, folosit pentru băi (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 137-138).

Turism religios şi de pelerinaj

- Mănăstirea Dragomireşti (1926)

Posibilităţi de practicare a *turismului rural.*

5. Săliştea de Sus

Turism cultural

- 3 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 2 sunt de interes naţional şi 1 de interes local
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festival de Datini şi Obiceiuri Săliştea de Sus, 25-26 august 2019

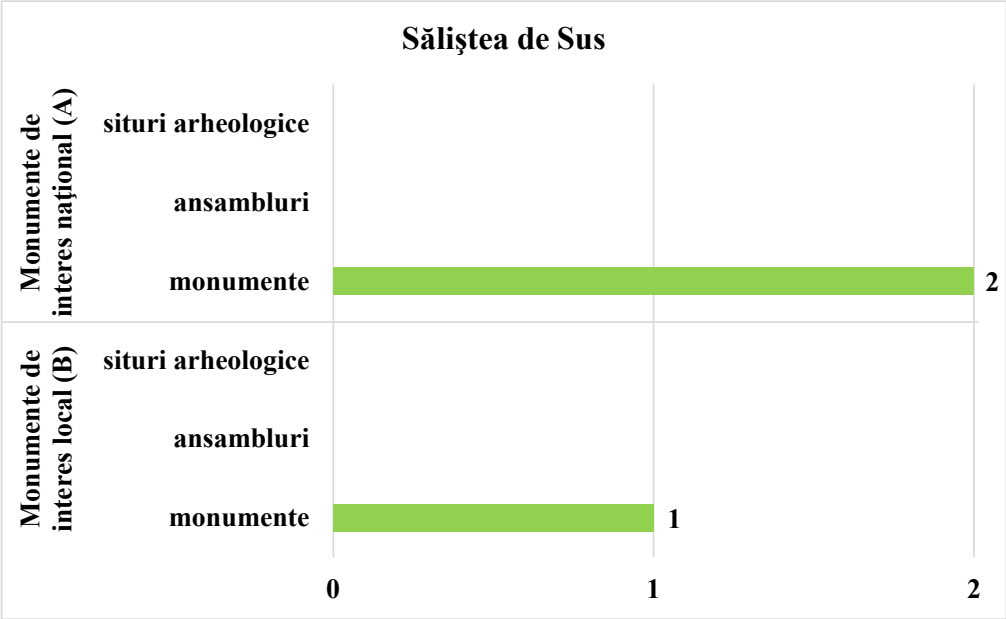

Fig. 71. *Ponderea monumentelor istorice din Săliştea de Sus (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii

- În Săliştea de Sus au fost identificate 2 surse hidrominerale diferite: Izvorul Sulfuros, cu apă sulfuroasă şi o mineralizaţie totală de 7,8 g/l, şi Izvorul Sărat, cu apă minerală clorosodică hipertonă, cu o mineralizaţie totală de 263,137 g/l, ocupând locul 2 în judeţ după Coştiui şi Ocna Şugatag şi locul 1 privind elementul brom: 8,7 mg/l (Nădişan, Bologa, 2012, p. 138).

Posibilităţi de practicare şi a *turismului rural.*

6. Seini

Turism cultural

- 35 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 2 sunt de interes naţional şi 33 de interes local
- Ruinele cetăţii medievale Zynyr (Castrum Zynyr) din sec. XIII
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Balul Coşercilor, Viile Apei (3 noiembrie)
- Festivaluri tematice: Zilele oraşului Seini – Cetatea Zynyr (13-14 iulie 2019), Ziua Satului Viile Apei (25 august 2019)

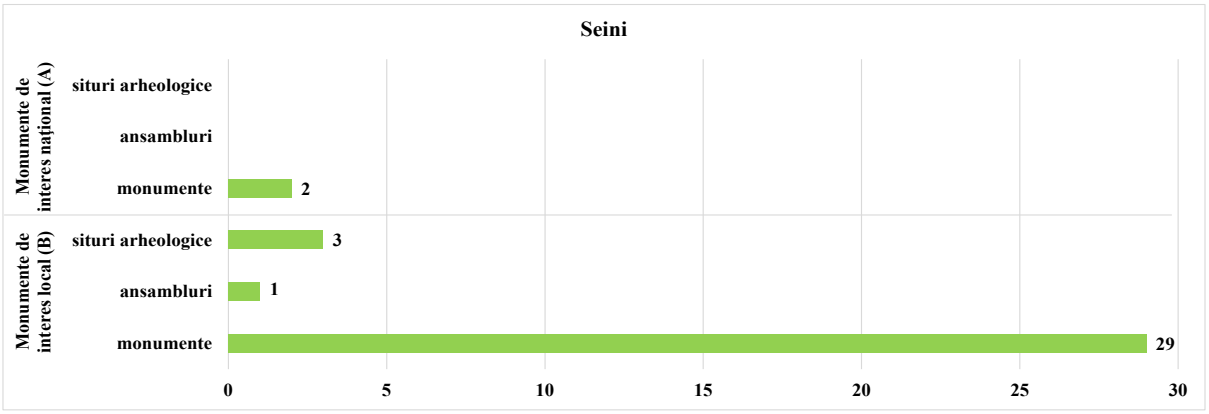

Fig. 72. *Ponderea monumentelor istorice din Seini (2015)*

Turism de recreere şi agrement

- Cupa Off-Road Seini, ediţia XI, mai

Turism de îngrijire a sănătăţii

- Prezenţa unei surse hidrominerale cu caracter feruginos, a cărei compoziţie chimică nu a fost analizată, a favorizat utilizarea acesteia pe plan local, ca apă de masă, dar şi în scop terapeutic şi de agrement în cadrul Complexului turistic Viile Apei, o investiţie privată care nu a avut însă şanse de reuşită.

Turism vitivinicol

- Ca urmare a prezenţei centrului viticol Seini, un centru independent, cu o suprafaţă de circa 6.200 ha, specializat în producerea vinurilor albe curente de masă şi a vinurilor roşii superioare, precum şi în producerea de struguri de masă pentru consum local, la care se adaugă activitatea micilor producători locali, a căror producţie este însă inferioară calitativ, oraşul prezintă valenţe pentru o eventuală valorificare turistică a resurselor vitivinicole locale.

7. Şomcuta Mare

Turism cultural

- 23 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 22 de interes local

- Monumente de arhitectură, unele dintre ele aflate în proces de restaurare: Curia familiei Nyilvan (sec. XIX); „Banca Chioreană” (sec. XIX); Curia Teleki (sec. XIX); Sediul Districtului Chioar (azi, Unitatea militară de jandarmi) (1861); Cazino (sec. XIX); Tribunalul de plasă (sec. XIX).
- Festivaluri de muzică corală: Festivalul Coral Interjudeţean „Valentin Băinţan” (31 august – 1 septembrie 2019)
- Festivaluri tematice: Zilele culturale ale oraşului Şomcuta Mare „Cultură, Tradiţie şi Continuitate în Ţara Chioarului” (22-23 iunie 2019)
- Tabără internaţională multietnică „Corneasa” pentru elevi români şi ucrainieni între 10-15 ani (17-27 august 2019)

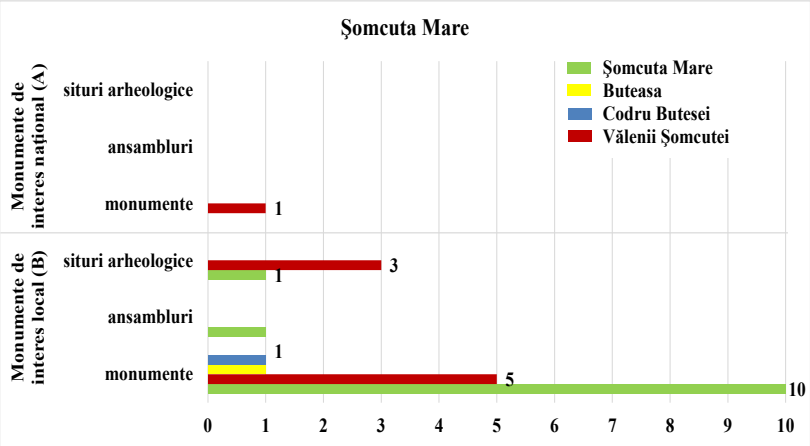

Fig. 73. *Ponderea monumentelor istorice din Şomcuta Mare (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii

- Ivirea hidrominerală din Şomcuta Mare a fost utilizată în cadrul unor băi cu apă minerală înainte de cel de-al doilea război mondial. Ulterior, apa bicarbonatată, clorurată, sodică, sulfatată, magneziană, calcică, cu o mineralizaţie totală de 1,31 g/l a fost utilizată doar ca apă de masă. Verificarea în teren efectuată în 2010 de Nădişan şi Bologa (2012, p. 70), a relevat starea de degradare accentuată a izvorului.

8. Târgu Lăpuş

Turism cultural

- 23 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 4 sunt de interes naţional şi 19 de interes local
- Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Rogoz (1663) este singurul monument istoric din mediu urban din Regiunea Nord-Vest înscris şi pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO (cod 904).
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Sărbătoarea Armindenului, iunie, Festival „Horea în grumaz”, ediţia XIX, Festivalul de Colinde şi Obiceiuri de Iarnă, 20 decembrie 2019
- Festivaluri tematice: „Sărbătorile Lăpuşului”, iunie-iulie
- Centru polarizator incontestabil al Ţării Lăpuşului, o regiune etnografică şi mentală bine individualizată, una dintre puţinele regiuni în care patrimoniul turistic aparţinând civilizaţiei

şi culturii tradiţionale rurale s-a păstrat până azi într-o formă foarte apropiată de cea originală.

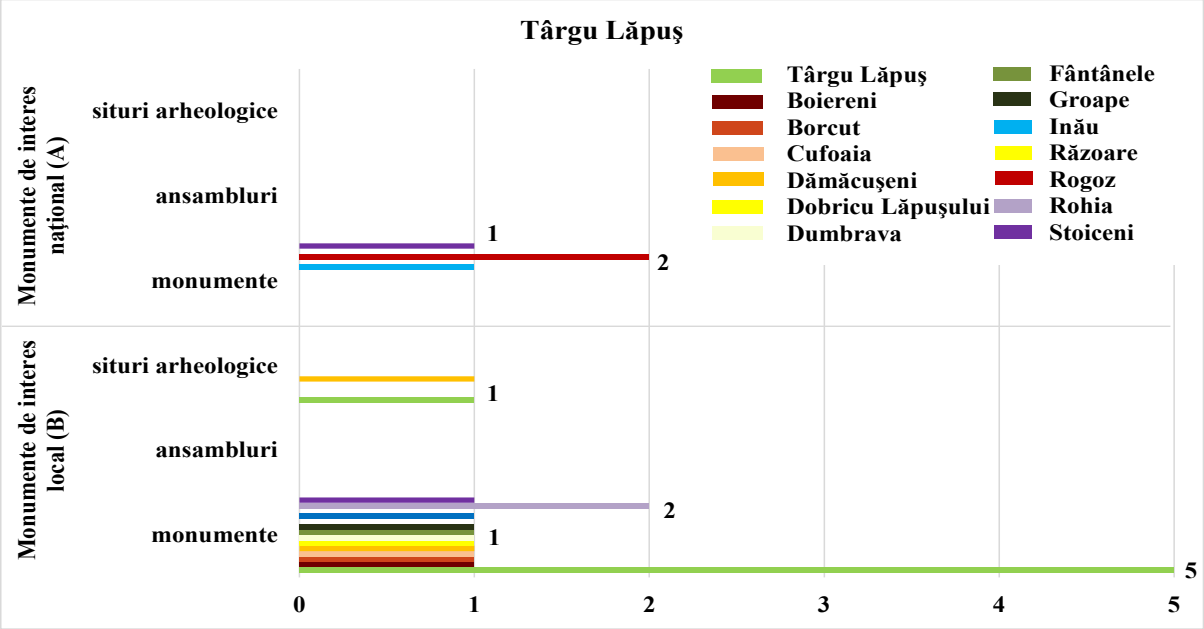

Fig. 74. *Ponderea monumentelor istorice din Târgu Lăpuş (2015)*

Turism religios şi de pelerinaj

- Mănăstirea Sfânta Ana Rohia (1923-1926), Mănăstirea Rohiţa (1985-1986), Mănăstirea Şatra Stoiceni (1990)

Turism de îngrijire a sănătăţii

- Cinci din cele 13 localităţi componente ale oraşului Târgu Lăpuş beneficiază de prezenţa resurselor hidrominerale, însoţite de emanaţii de gaze mofetice.
- În localitatea Borcut au fost identificate 4 surse hidrominerale cu apă carbogazoasă, bicarbonatată, calcică, sulfuroasă, bromoiodurată şi feruginoasă (ex. Izvorul Borcut, cu o mineralizaţie totală de 1764,8 mg/l). Probele din anul 1991 au indicat faptul că sursa hidrominerală de la Borcut este „cel mai important zăcământ de acest fel din judeţ", prezentând „perspective deosebit de importante prin îmbuteliere", dar şi în scop balneologic (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 79-82). Cu toate acestea, izvoarele din zonă sunt amenajate în continuare doar rudimentar.
- La Cufoaia, sursa de apă sulfuroasă, ologominerală este folosită de către localnici în mod sporadic şi empiric în cura internă.
- În Dămăcuşeni sursa hidrominerală Fântâna „puturoasă" sau Puţul cu „apă pucioasă" este momentan colmatat.
- În Rogoz sunt menţionate 4 surse, unele cu emanaţii puternice de gaze carbonice (izvorul Borcutul Vechi), a căror apă este utilizată ca apă de masă.
- Stoiceni este o localitate renumită pe plan regional, numele său asociindu-se de-a lungul timpului cu cea mai imporantă resursă a sa: apa minerală. Cele mai vechi analize, realizate în anul 1895 indică prezenţa unei ape cu o mineralizaţie totală de 7,4898 g/l, cu o cantitate

mare de acid carbonic, clorură şi bicarbonat de sodiu care „fac să fie una dintre cele mai preţioase ape cloruro-sodice şi stă cu drept cuvânt alături de apele de la Emms-Germania” (Ţeposu, Câmpeanu, 1921, citaţi de Nădişan, Bologa, 2012, p. 87). Calităţile sale curative au determinat construcţia unui stabiliment balnear, distrus ulterior în timpul celui de-al doilea război mondial. Apele au continuat însă să fie îmbuteliate, însă contaminările bacteorologice frecvente, ca urmare a unor măsuri nesatisfăcătoare de protecţie, au dus la suspendări repetate ale acestei activităţi. Apa îmbuteliată era destinată cu precădere muncitorilor care lucrau în locuri de muncă cu temperaturi ridicate (minele din Baia Sprie, Cavnic, Săsar, unităţi metalurgice, fabrici de pâine etc.) deoarece conţinutul adecvat de săruri ale acestor ape compensa sărurile minerale pierdute prin transpiraţie, dar şi pentru tratamentul afecţiunilor profesionale specifice zonei. În prezent, activitatea de îmbuteliere a apei este sistată, terenul pe care se află sursa intrând în proprietate privată, apa fiind furnizată celor interesaţi doar aleator, în regim orar.

9. Tăuţii-Măgherăuş

Turism cultural

- 13 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 12 de interes local
- Casa memorială a poetului-erou Ion Şiugariu (Băița)
- Monumentul deţinuţilor politici (Nistru)
- Muzeul satului „Acasă” (gospodărie tradițională cu specific local), Colecție vestimentară și de obiecte vechi de uz casnic și gospodăresc, Colecție de fotografie veche
- Instituţii culturale de interes local: Casa Orășenească de Cultură Tăuții-Măgherăuș, Centrul Cultural „Ion Şiugariu” (Băița), Căminele Culturale Bușag, Merișor, Bozânta Mare și Ulmoasa, Biblioteca orașului
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festival de colinde „O, ce veste minunată!” (14 decembrie 2019)
- Festivaluri de muzică uşoară: Festivalul Naţional de Muzică „Lira” (8-10 noiembrie 2019)
- Festivaluri tematice: Sărbătoarea oraşului „Cununa de Sânziene” (22-23 iunie), „Bulci la Băiţa” (8 septembrie)

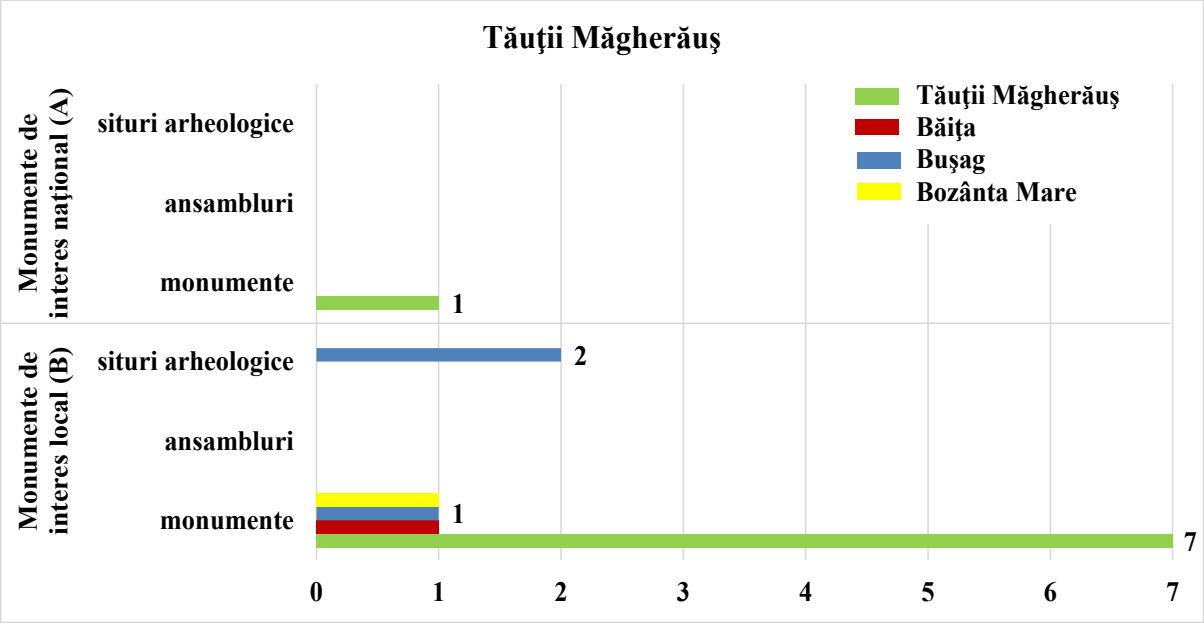

Fig. 75. *Ponderea monumentelor istorice din Tăuții Măgheraŭș (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- AquaSport DruRelax este un centru de natație, SPA & wellness, care dispune de un Aqua Park cu piscine interioare şi exterioare şi un centru în care se utilizează hidroterapia cu apă sărată de la Ocna Şugatag. Printre alte facilităţi oferite se regăsesc saunele uscate şi umede, jacuzzi, fotolii anatomice, duşuri emoţionale şi scoţiene, hammam, se poate face fitness sau se poate benficia de masaje pentru recuperare şi întreţinere.
- Menţionată în 1924 ca Băile din Măghiărăuş, zona Apa Sărată a fost intens utilizată atât pentru îmbutelierea rudimentară a apei clorosodice, bicarbonatate (în preajma anilor 1920), cât mai ales în scop balnear, Băile „Apa Sărată" fiind recunoscute ca microstaţiune balneară de interes regional (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 46-49). Băile au fost abandonate, lucrările miniere efectuate în zonă în anii 1980 impun în prezent o recaptare a surselor. Actualul proprietar al terenului nu are în prezent intenţia de a face investiţii în acest sens.
- Lacul Nistru – lac artificial, destinat agrementului şi pescuitului sportiv
- „Parc de relaxare şi agrement Hoşteze, Oraş Tăuţii-Măgheraŭş", proiect de reconversie a unui teritoriu neutilizat în spaţiu verde, destinat relaxării şi agrementului (în implementare, 01.05.2017-31.01.2021)
- „Maramureş International Balloon Fiesta", ediţia V, 5-7 octombrie 2018, Aerodromul Baia Mare al Aeroclubului României (Tăuţii Măgheraŭş)

10. Ulmeni

Turism cultural

- 10 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 6 sunt de interes naţional şi 4 de interes local
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul „Emil Gavriş" (noiembrie)
- Festivaluri gastronomice: Sărbătoarea Vinului, Arduzel (noiembrie)
- Festivaluri tematice: Serbările Oraşului „Toamna someşană" (septembrie)

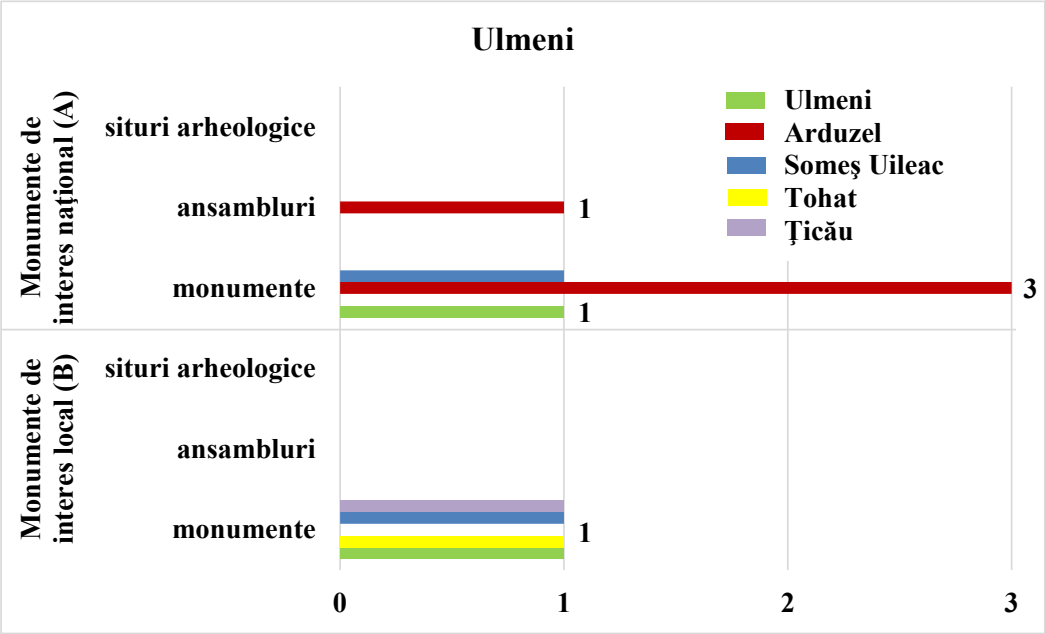

Fig. 76. *Ponderea monumentelor istorice din Ulmeni (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Posibilităţi de recreere în zona Defileului Someşului de la Benesat-Ţicău.
- În Ulmeni a fost identificată o sursă hidrominerală în urma unui foraj executat cu scopul identificării resurselor de hidrocarburi (Nădişan, Bologa, 2012, pp. 67-68). Apa este una oligominerală, uşor clorosodică şi sulfuroasă, utilizată ca apă de masă de către localnici sau de către persoanele aflate în tranzit, dar şi pentru băi calde efectuate la domiciliu.
- În Mânău, apa minerală sulfuroasă cunoscută sub numele „La feredeu” este utilizată în scop balnear. Dacă la începutul secolului trecut în acest loc au funcţionat „băi”, în prezent apa este transportată pentru tratament la domiciliu.

11. Vişeu de Sus

Turism cultural

- 15 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 2 sunt de interes naţional şi 13 de interes local
- Muzee: Muzeul de Istorie, Etnografie și Centrul de Meșteșuguri, Muzeul Nobilimii Maramureșene, Casa-muzeu „Elefant” (ultima casă evreiască tradițională)
- Cartierul germanilor numit Țâpțărai (Zipserai)
- Instituţii culturale: Casa de Cultură Vişeu de Sus, cu ansamblul folcloric „Maramureşul”, Biblioteca orășenească şi Salonul Artelor
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul Naţional de colinde şi obiceiuri de iarnă „Veniţi, creştini, la Viflaim!” (jumătatea lunii decembrie), Noaptea Viflaiemurilor (24 decembrie 2019)
- Festivaluri de muzică clasică: Nopțile Muzicale de la Paltin, pe Valea Vaserului (în luna august a fiecărui an)

- Festivaluri literare şi de folclor: Festivalul Naţional de Literatură şi Folclor „Armonii de Primăvară” (25-26 mai)
- Festivaluri de satiră şi umor: Festivalul Naţional de Satiră şi Umor Zâmbete în Prier (ultima săptămână din aprilie)
- Festivaluri tematice: Zilele Oraşului (27-28 iulie 2019)
- Festivaluri multiculturale şi ale minorităţilor etnice: Întâlnirea Ţipţerilor de pretutindeni „Zipsertreff”, Serbarea Ţipţerilor „Sus pe Valea Vaserului”
- Tabăra Internaţională de Pictură „Impresionism pe Valea Vaserului”, proiect din cadrul cooperării descentralizate Vişeu de Sus-Croissy sur Seine, Franţa (la jumătatea lunii iulie)

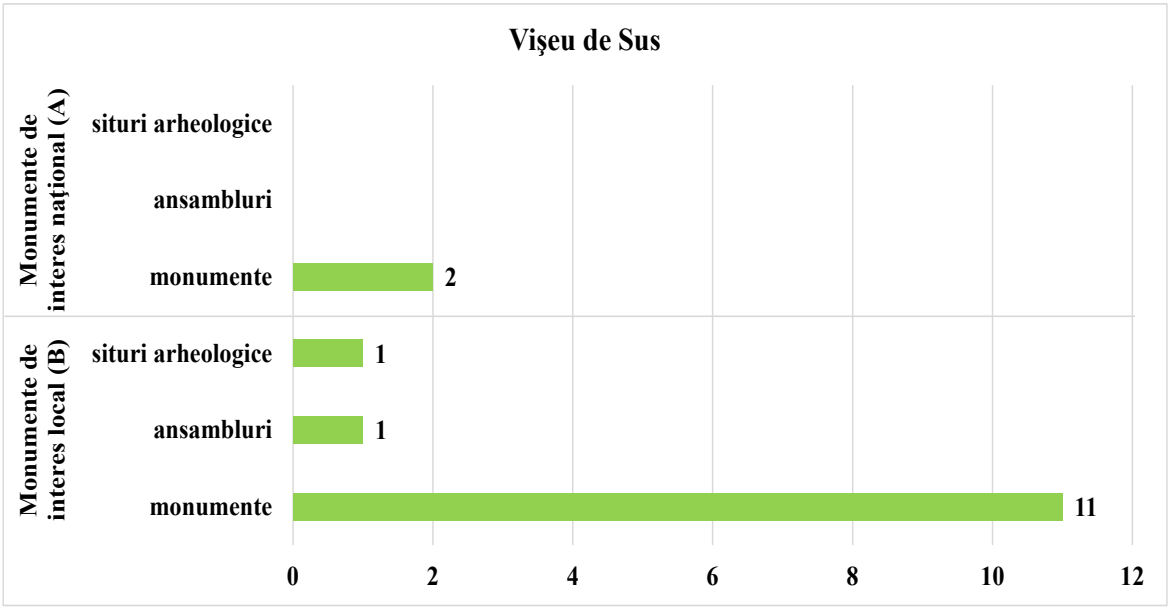

Fig. 77. *Ponderea monumentelor istorice din Vişeu de Sus (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Vişeu de Sus deţine un potenţial turistic uriaş, însă insuficient valorificat, fiind declarată staţiune turistică de interes local (H.G. nr. 916/2018)
- Valea Vaserului este renumită pentru spectaculozitatea peisajului natural şi pentru Calea Ferată Forestieră Vişeu de Sus, numită „Mocaniţa de pe Valea Vaserului”. Începând din anul 1932 CFF Vişeu de Sus funcţionează aproape fără întrerupere, fiind ultima cale ferată cu ecartament îngust din Europa care mai este încă folosită pentru transportul lemnului. În prezent, pe lângă funcţia economică de bază, mai îndeplineşte încă două funcţii: funcţia culturală – prin restaurarea şi utilizarea unor elemente de patrimoniu istoric şi industrial (calea ferată, locomotivele originale, vagoanele, depoul şi clădirea istorică a gării) şi funcţia turistică – din anul 2000 circulă regulat trenuri cu abur pentru turişti (mai-octombrie). Traseul complet are o distanţă de 46,3 km (din Vişeu de Sus până la staţia terminală Izvorul Boului), însă trenurile turistice străbat doar 21,6 km, până la staţia Paltin, aproximativ două ore depărtare de Vişeu de Sus. Un traseu complet străbătut cu trenul turistic ar dura 12-13 ore dus-întors.

- Valea Vinului reprezintă o zonă de agrement apreciată de turişti pentru peisajul natural de excepţie, dar şi pentru ştrandul cu bazin de înot și piscină pentru copii sau concentrarea de izvoare cu apă minerală.
- În partea sudică a oraşului sunt concentrate cel puţin 7 surse hidrominerale, aproape toate având un caracter hidrochimic carbogazos şi feruginos asemănător. Unele din acestea sunt folosite ca apă de masă sau au fost folosite în cura balneară, sub formă de „băi" sau ca apă curativă în uz public sub formă de baie comunală. În prezent, unele surse au dispărut, rămânând puţine izvoare, amenajate rudimentar, a căror apă este utilizată ca apă de masă.
- În nordul oraşului se extinde zona bazinului Văii Vaserului în care sunt concentrate peste 40 de surse hidrominerale a căror apă are un caracter bicarbonatat, clorosodic, calcic-magnizian, feruginos, cu un conţinut ridicat de CO_2 liber. Asocierea zonei cu Parcul Natural Munţii Maramureşului oferă protecţia necesară împotriva poluării provenite din eventuale infiltraţii de suprafaţă.
- Izvoarele minerale de pe Valea Vinului, precum cele denumite „La căldare", „La Ştiubei", „Izvorul lui Victor" şi „Gulaci", au fost la începutul secolului al XX-lea parte a unei staţiuni balneoclimaterice şi au în continuare un potenţial imens de valorificare, prin calitatea apelor şi proprietăţilor curative (mineralizaţie totală de 12,7 g/l şi o concentraţie de 2,26 g/l CO_2), dar şi pentru calitatea peisajului natural şi liniştea locului.
- Stadionul Orășenesc Bradul; Sala Orășenească de Sport - cu tribună pentru spectatori şi cu posibilitatea practicării sporturilor de echipă indoor (volei, futsal, handbal, baschet, tenis etc.); sala de sport a Liceului Bogdan-Vodă (unde se pot practica diverse sporturi precum volei, baschet, tenis de masă, gimnastică) și alături, un teren de sport cu bitum; Complex Sportiv Gabriela (cu teren de tenis şi teren sintetic de minifotbal)
- Aqua Park-ul complexului Hotel Mirage, cu piscine în aer liber pentru adulţi şi copii, un bazin cu apă sărată şi un pool bar

Turism religios şi de pelerinaj

- Mănăstirea „Naşterea Maicii Domnului" de pe Valea Scradei este amplasată pe locul unei vechi mănăstiri, construite în 1719 şi distrusă de armata condusă de generalul Bucow. În 1990-1992 a fost construită o biserică de lemn pe locul vechii vetre monahale. La această mănăstire de maici se merge în pelerinaj în fiecare an pe data de 8 septembrie.

JUDEŢUL SATU MARE

A. Municipii

1. Satu Mare

Reşedinţă a judeţului cu acelaşi nume, Satu Mare s-a afirmat ca un puternic centru cultural, meşteşugăresc şi de învăţământ. În secolul al XIX-lea debutează o perioadă de intensă urbanizare şi dezvoltare comercială, economică, culturală şi socială, afectată apoi din plin de climatul politic şi de efectele negative din timpul celor două războaie mondiale, când o bună parte din clădirile şi construcţiile cu valoare de patrimoniu ale oraşului au fost distruse, din care unele nu au mai fost refăcute niciodată. În prezent este un oraş cu funcţii multiple, care exercită atracţie prin obiectivele

culturale şi de agrement de care dispune, dar şi prin calitatea sa de oraş de frontieră, efectul de poartă („gateway effect") fiind observabil şi în acest caz.

Turism cultural

- 68 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 12 sunt de interes naţional şi 56 de interes local
- Turnul Pompierilor (1904), Hotelul Dacia (fost Pannónia) – o clădire secession din 1902 a cărei machetă a obţinut în 1903 premiul II la Expoziţia Mondială de la Viena, Palatul Episcopiei Romano-Catolice de Satu Mare, Clădirea Breslei Cizmarilor, Casa Ormos
- Muzee: Muzeul Judeţean, Atelierul memorial Aurel Popp, Casa memorială Vasile Lucaciu
- Instituţii culturale: Teatrul de Nord Satu Mare (cu secție română și maghiară), Filarmonica „Dinu Lipatti", Casa de Cultură a Sindicatelor, Casa de Cultură „G. M. Zamfirescu", Muzeul Județean, Muzeul de Artă (departament al Muzeului Județean), Teatrul de Păpuși Brighella (în cadrul Trupei „Harag György" a Teatrului de Nord), Galeria de Arte Plastice a Primăriei Municipiului Satu Mare

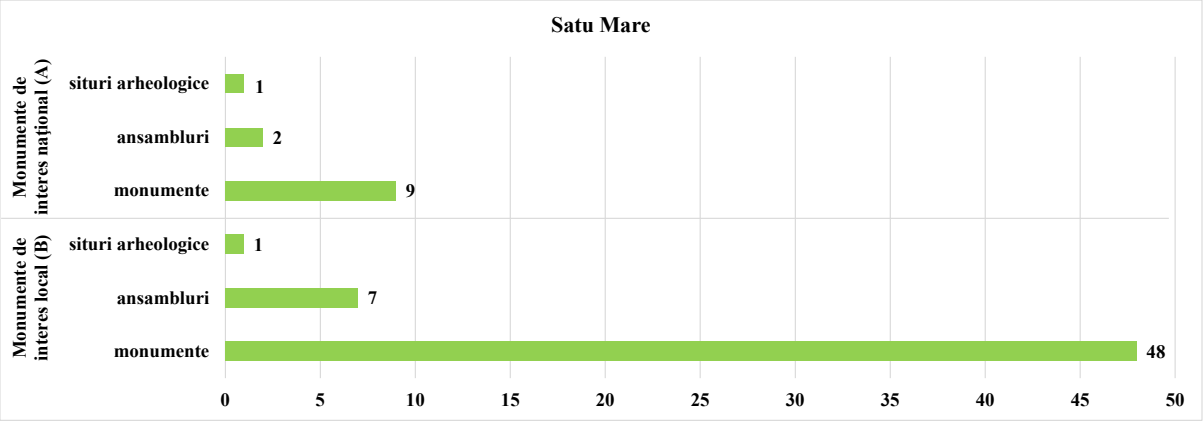

Fig. 78. *Ponderea monumentelor istorice din Satu Mare (2015)*

- Cinematografe: GM Cinema 3D - cinematograf în complexul Grand Mall
- Festivaluri de muzică clasică: Festivalul Internațional „Zilele Muzicale Sătmărene", ediţia XLII (octombrie)
- Festivaluri de muzică jazz: Samfest Jazz International, ediţia XI (21-23 iunie 2019)
- Festivaluri de muzică folk: Concursul Naţional de Muzică Folk „Octavian Bud", ediţia III (octombrie 2019)
- Festivaluri de muzică rock: Festivalul Rock Camp
- Festivaluri de teatru: Festivalul Internațional Multicultural de Teatru Tranzit Feszt
- Festivaluri de literatură: Zilele Culturale Poesis, ediția XXVIII (octombrie)
- Festivaluri tematice: Zilele oraşului Satu Mare, ultima săptămână din luna mai, ediţia XXIII (24-26 mai 2019)
- Festivaluri gastronomice: Beerfest – Festivalul Berii Artizanale Sătmărene, ediţia II (9-11 august 2019), Festivalul Ştrudelului, noiembrie

- Festivaluri multiculturale şi ale minorităţilor etnice: Zilele Maghiare Partium (a doua parte a lunii august), Festivalul Internațional al Romilor -festivalul comunităților țigănești (romungro, beas, gabor), Oktoberfest - festivalul de bere al șvabilor sătmăreni

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- În timpul cercetărilor geologice efectuate în anii 1960-1970, cu scopul identificării zăcămintelor de hidrocarburi, au fost identificate resurse de apă cu caracter bicarbonatat, sodic, cu concentraţie mică (o mineralizaţie totală de 4,436 g/l) şi cu o temperatură de 65°C (Pricăjan, 1985, p. 306). Aceste resurse au fost valorificate ulterior în cadrul unei baze de tratament şi a unui ştrand termal şi de agrement, în prezent *Nord Vest Termal Park*, la care s-a adăugat, în anul 2013, *AquaStar*, primul aquapark de 4 stele din regiune, finanţat prin Programul Operaţional Regional 2007-2013
- Stadionul Olimpia (18.000, din 1942)
- Parcul Grădina Romei (6 ha)

2. Carei

Turism cultural

- 39 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 8 sunt de interes naţional şi 31 de interes local
- Castelul Karolyi şi Parcul Dendrologic al castelului (12 ha). Renovat în perioada 2009-2012 cu ajutorul Programului Operaţional Regional 2007-2013, castelul familiei nobiliare Karolyi a redevenit o atracţie turistică locală şi un reper cultural şi istoric, găzduind inclusiv activităţi cultural-artistice.
- Monumentul Ostașului Român, opera sculptorului Vida Gheza și a arhitectului Anton Dâmboianu

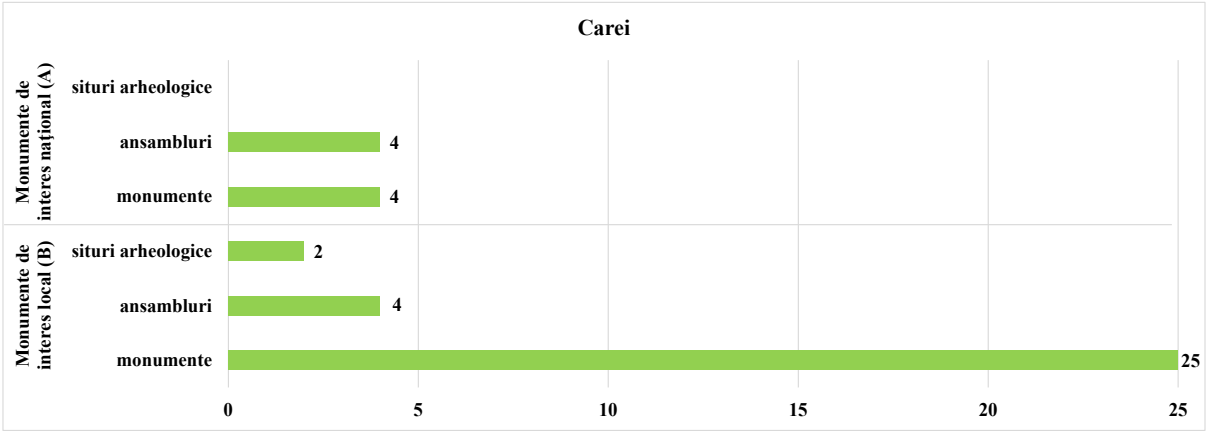

Fig. 79. *Ponderea monumentelor istorice din Carei (2015)*

- Instituţii culturale: Teatrul Municipal, construit în anul 1907, care are o capacitate de 280 de locuri
- Festivaluri de muzică pentru copii şi tineri: Festival-Concurs de Percuție pentru Elevi și Studenți „Big Drum Day” (septembrie)
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul Internațional de folclor (august)

- Festivaluri de muzică clasică: Festival-Concurs Internațional de Vioară (august)
- Festivaluri de muzică veche: Festival Internațional de Muzică Veche „Deák Endre” (iulie)
- Festivaluri de muzică ușoară: Concurs Regional de Interpretare Muzică Ușoară „Star Select” (noiembrie)
- Festivaluri de umor: Festivalul de Comedie (30-31 iulie)
- Festivaluri tematice: Primăvara Culturală Careiană BestFest Carei (aprilie), Festivalul Villa Karul (iulie), CareiFest, ediţia (29 iulie-6 august 2019), Festivalul Zmeielor (septembrie), Ziua Orașului Carei (august 2019), Festivalul „Magia Crăciunului” (7-21 decembrie)
- Festivaluri multiculturale şi ale minorităţilor etnice : Sărbătoarea șvabilor (iunie)

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Municipiul este atestat ca staţiune turistică de interes local (H.G. nr. 916/2018), cu caracter sezonier. Cercetările geologice din 1980, realizate cu ajutorul unei sonde amplasate la 3 km NE de Carei, care a furnizat apă de la adâncimea de 2211 m, au pus în evidenţă prezenţa resurselor de apă termominerală. Apa, cu un debit artezian de circa 604,8 m^3/zi, este clorosodică, bicarbonatată, cu o mineralizaţie totală de 4,66 g/l şi o temperatură de 54°C în lunile de vară (Pricăjan, 1985, pp. 306-307). Pentru valorificarea în scop balnear a acestor resurse a fost înfiinţat un ştrand cu ape termale, cu o temperatură de 52°C.

B. Oraşe

1. Ardud

Turism cultural

- 3 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 2 de interes local
- Cetatea Ardud (1481) a fost una dintre cele mai puternice fortăreţe seniorale din nordul Transilvaniei. În 1730 familia Karolyi a utilizat ruinele medievale pentru a construi un castel în stil baroc, urmând ca 1890 turnul de sud-vest să fie refăcut în totalitate în stil neo-gotic. Abandonat în a doua jumătate a sec. XIX, castelul a intrat într-o stare de degradare continuă. Abia în anul 2009 a fost inclus, împreună cu Castelul Karolyi din Carei, într-un proces de restaurare prin implementarea proiectului „Circuitul târgurilor medievale din Transilvania de Nord - Castel Karolyi din Carei, Castelul (Cetatea) Karolyi din Ardud”, finanţat prin Programul Operaţional Regional 2007-2013. O dată cu restaurarea unuia dintre turnuri şi a unei părţi a cetăţii, administraţia locală a conceput şi o strategie turistică de promovare a Ardudului ca oraş turistic medieval, încercând să valorifice elementele atractive tangibile ale cetăţii (turnul şi pivniţa) în corelaţie cu elemente intangibile, aşa cum este legenda fantomei din cetate. În plus, i se asociază o serie de evenimente cultural-artistice menite să amplifice valenţele cultural-istorice ale oraşului: festivalul medieval MedievArtFest, Zilele Cetăţii, proiecţii de filme, tabără internaţională de pictură, sculptură, simpozioane de istorie.
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul de muzică populară Cetatea Codrului (mai), Festivalul judeţean de colinde şi cântece de Crăciun (decembrie), Festivalul de colinzi şi datini româneşti (decembrie)
- Festivaluri tematice: Farsang Bal (februarie), MedievArtFest Ardud (iulie), Ziua Cetăţii (august)

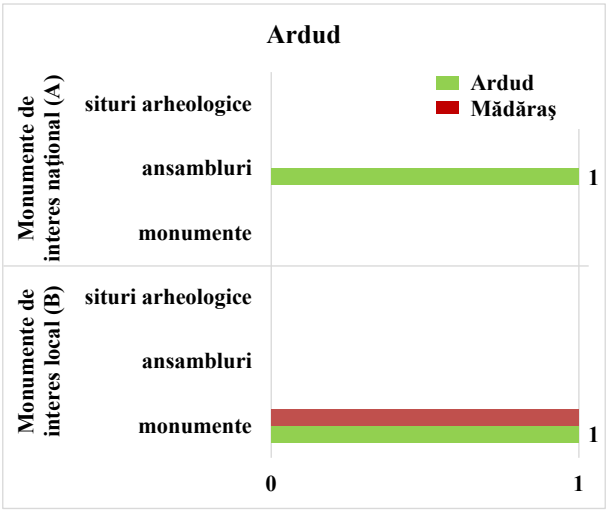

Fig. 80. *Ponderea monumentelor istorice din Ardud (2015)*

Turism vitivinicol

- Localizată într-o zonă renumită în producţia vitivinicolă încă din secolul al XVIII-lea, când a fost supranumită "Reşedinţa lui Bacchus". Împreună cu localităţile Beltiug şi Răteşti formează un areal în care au fost construite sute de pivniţe pe două sau trei niveluri, săpate în dealuri. Se observă un interes în creştere pentru revitalizarea activităţii vitivinicole, cum ar fi înfiinţarea cramei Ardud, în care se obţin vinuri din soiurile Sauvignon Blanc și Riesling de Rhin – vinuri reductive, rozeuri extractive din Syrah și Cabernet Sauvignon, precum și vinuri roșii din Syrah și Cabernet Sauvignon, măturate în butoaie de stejar.
- Festivaluri gastronomice: Sărbătoarea strugurilor, octombrie

2. Livada

Turism cultural

- 7 monumente istorice de interes local înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015)
- Castelul Vécsey, construit în 1760, pe trei niveluri, cu o mică curte interioară, este un exemplu remarcabil de arhitectură barocă, înconjurat de un vast parc dendrologic
- Festivaluri tematice: Ziua Oraşului Livada (sfârşitul lunii iulie); Zilele Culturii Sătmărene (luna mai, timp de 7 zile), Balul Strugurilor, bal mascat

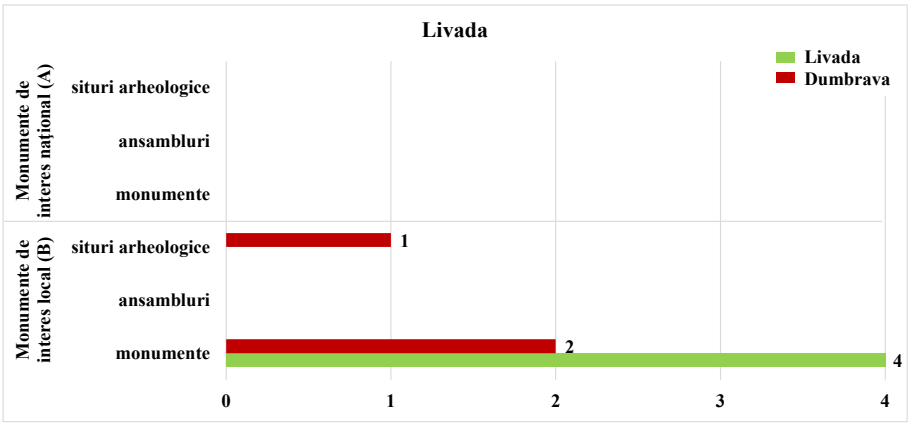

Fig. 81. *Ponderea monumentelor istorice din Livada (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Staţiune turistică de interes local (H.G. nr. 916/2018)
- Teren de fotbal, o sală de sport în cadrul şcolii, săli de conferințe, două terenuri de tenis, o sală de fitness, ștrand în aer liber și de opt lacuri, din care două sunt amenajate pentru agrement.

Turism tehnic şi ştiinţific

- Rezervația naturală „Râul Tur", declarată arie protejată pentru diversitatea habitatelor şi peisajelor existente, precum şi datorită numărului mare de specii ocrotite din zonă, precum: barza neagă (*Ciconia nigra*), lopătarul (*Plataea leucorodia*), egreta albă, stârcul cenuşiu (*Ardea cinerea*), crocodelul (*Podicepsauritus, Somateria mollisima*) şi uliganul pescar (*Pandion haliaetus*) considerat cea mai rară specie de pasăre răpitoare migratoare. Parţial, rezervaţia râului Tur împreună cu mlaştinile de la Ecedea fac parte din Coridoul Verde de migraţie a păsărilor. Habitatele acvatice din bazinul Someş – Tur adăpostesc vidra (*Lutra lutra*), declarată monument al naturii. Oraşului Livada îi revin 5.520 ha – zonă cuprinsă în Reţeaua Natura 2000.

3. Negreşti-Oaş

Turism cultural

- 3 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 2 de interes local
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Zestrea Oraşului – Festivalul Patrimoniului Ţării Oaşului (august), Festivalul Datinilor şi Obiceiurilor de Iarnă, ediţia XXI (ianuarie)
- Expoziţie anuală de artă plastică contemporană: Art Bunavestire XXXII (martie)
- Expoziţie anuală de fotografie: Versus, dar împreună (decembrie)
- Centru polarizator al Ţării Oaşului, o regiune cu resurse turistice etnografice valoroase

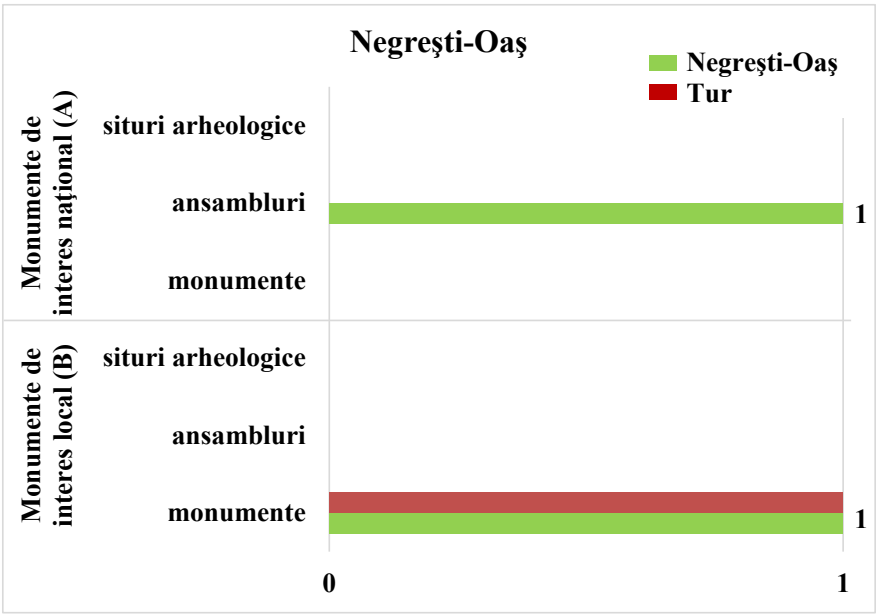

Fig. 82. *Ponderea monumentelor istorice din Negreşti-Oaş (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Staţiune turistică de interes local (H.G. nr. 916/2018)
- Forajele executate în 1976 au pus în evidenţă prezenţa în nordul oraşului (zona Negreşti-Certeze) a unui zăcământ de apă carbogazoasă, bicarbonatată, clorurată şi potasică, cu o mineralizaţie totală de 2,16 g/l.
- Satul de vacanță „Grigdan” - bază de agrement şi tratament, cu hotel şi restaurant
- Domeniul schiabil Luna Şes: pârtie de schi (1800 m), telescaun, sistem de înzăpezire a pârtiei (investiţie în lucru)

4. Tăşnad

Turism cultural

- 5 monumente istorice de interes local înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015)
- Amenajat în anul 1978, într-un vechi conac nobiliar, „Castelul Cserey-Fischer”, reconstruit în a doua jumatate a secolului al XVIII-lea (1771), Muzeul Orășenesc Tășnad cuprinde 4 săli expoziționale, grupate pe două secții: arheologie și istorie locală; etnografie.

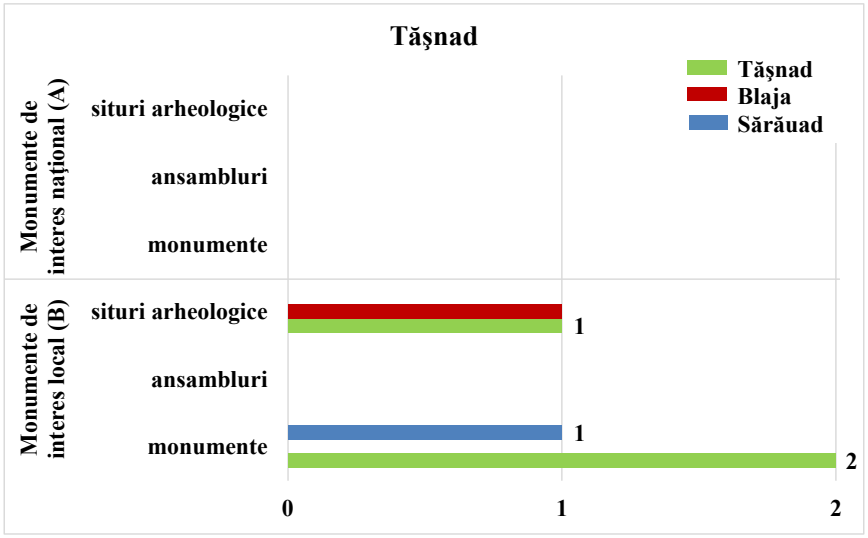

Fig. 83. *Ponderea monumentelor istorice din Tăşnad (2015)*

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Staţiune turistică de interes local (H.G. nr. 916/2018), bazată pe doi factori terapeutici principali: apele termominerale şi bioclimatul sedativ.
- În zona de agrement a oraşului funcţionează un ştrand termal încă din anul 1978, când a fost descoperit un important zăcământ hidrotermomineral în urma unui foraj executat la o adâncime de 1.354 m. Apa termominerală are o temperatură la capul sondei de 72°C şi este o apă predominant clorurată, bicarbonatată, sulfatată, dar şi sodică, calcică, magneziană, cu o mineralizaţie totală de 9,84 g/l.
- Staţiunea Băile Tăşnad beneficiază în prezent de 3 bazine cu apă termală la temperatura de 37-40°C, neacoperite, o piscină cu apă rece, garderobă cu cabine amenajate pentru masaje recuperatorii și reflexoterapie, spații de cazare, unități de alimentație publică

JUDEŢUL SĂLAJ

A. Municipii

1. Zalău

Reşedinţă a judeţului Sălaj, Zalău s-a afirmat iniţial ca un centru comercial, meşteşugăresc şi agricol, devenit în a doua jumătate a secolului al XX-lea un puternic centru industrial. În prezent este un oraş cu o economie polivalentă.

Turism cultural

- 68 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 1 este de interes naţional şi 67 de interes local
- Instituţii culturale: Casa de Cultură a Sindicatelor, Casa Municipală de Cultură, Biblioteca Județeană „I. S. Bădescu", Muzeul Județean de Istorie și Artă, Galeria de Artă „Ioan Sima", o bibliotecă documentară, fondată în 1646 în cadrul Colegiului Reformat (în 2014, biblioteca dispunea de peste 210.000 de volume, din care cea mai mare parte este carte rară sau unicat).
- Festivaluri de muzică pentru copii şi tineri: Festivalul – concurs judeţean de interpretare a cântecului popular sălăjean – vocal pentru preşcolari şi elevi clasele I – IV (18 mai, 24-26 mai 2019)

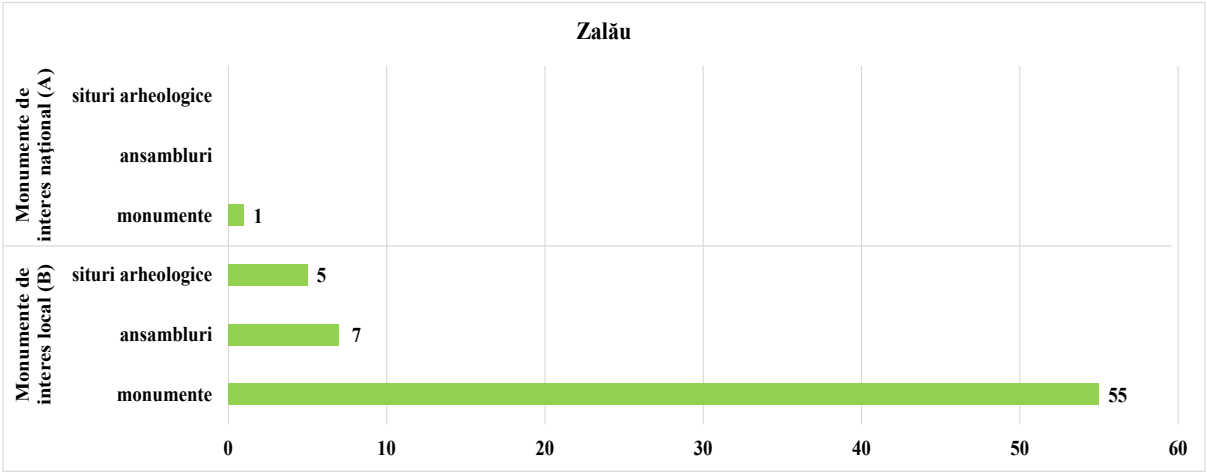

Fig. 84. *Ponderea monumentelor istorice din Zalău (2015)*

- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul Concurs „Mândru Cântec Sălăjean" pentru soliști vocali şi instrumentişti ediţia XI (24-26 mai 2019), Festivalul internaţional de folclor „Ecouri meseşene", editia XLIV (25-29 iulie 2019)
- Festivaluri de muzică corală: Festivalul coral internațional „Ecouri transilvane", ediţia a XVIII-a
- Festivaluri de teatru: Festivalul Judeţean de Teatru pentru Elevi, ediţia a IX-a (22-24 noiembrie 2019), Festivalul de Teatru „Virgil Flonda" (13-15 decembrie 2019)
- Festivaluri de arte plastice: Muza Fest – Festivalul Artelor, ediţia a XI-a (septembrie – noiembrie 2019)

- Festivaluri de literatură: Zilele revistei „Caiete Silvane”, ediţia a XII-a, (29-31 martie 2019), Festivalul „Primăvara Poeziei”, ediţia a XIX-a (9-12 mai 2019)
- Festivaluri tematice: Festivalul Roman (ajuns în anul 2018 la ediţia a XIV-a, în 2019 s-a renunţat la organizarea lui), Zilele Zalăului (ultimul sfârșit de săptămână din luna iulie, 26-28 iulie 2019), Porolissum Fest, ediţia IX (13-14 iulie, 2019, Moigrad)
- Festivaluri multiculturale şi ale minorităţilor etnice: Festivalul Minorităţilor din Sălaj, ediţia a IX-a (mai/septembrie 2019), „Maifest”, ediţia XXII organizat de Forumul Democrat al Germanilor din România (25 mai 2019)
- Este centrul polarizator principal al Ţării Silvaniei, o regiune etnografică şi mentală distinctă în cadrul Regiunii Nord-Vest. Prin intermediul Asociaţiei de Dezvoltare Intercomunitară Sălaj Plus, cu sediul în Zalău, se întreprind, printre numeroase activităţi, şi acţiuni de promovare şi valorificare a elementelor specifice Ţării Silvaniei.

Turism de afaceri şi profesional

- Festivalul Naţional al Ştiinţei, ediţia XII (18 mai 2019)

Turism de recreere şi agrement

- Stadionul Municipal „Armătura” (4.000 locuri)

Turism vitivinicol

- Localizat în cadrul arealului mai extins al Podgoriei Şimleul Silvaniei, centrul viticol Zalău, cuprinde, pe lângă viile din comunele Meseşenii de Jos, Crişeni, Hereclean, Dobrin, Horoatu Crasnei, Coşeiu şi pe cea de la Zalău. La fel ca în cazul centrului de la Şimleul Silvaniei, şi în centrul Zalău s-a impus producerea de vinuri spumante. Se remarcă, de asemenea, prezenţa unor mici crame.

Turism religios şi de pelerinaj

- Catedrala Episcopală „Sf. Vineri”, replică a Hagiei Sophia din Istanbul. Ansamblul arhitectual modern include: Catedrala Înălțarea Domnului, Obeliscul Eroilor (50 m înălțime) și spații muzeale pentru bunurile ce fac parte din Patrimoniul Cultural Național

B. Oraşe

1. Cehu Silvaniei

Turism cultural

- 6 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 4 sunt de interes naţional şi 2 de interes local
- Cetatea regală din Cehu Silvaniei, menţionată pentru prima dată într-un act din 1319, devenită cetate de graniţă după căderea Cetăţii Oradiei în 1660, este în prezent în stare avansată de degradare.
- Fântâna de piatră, care aparţinea fostei cetăţi, construită în secolul al XVI-lea
- Instituţii de cultură: Casa Orăşenească de Cultură

- Festivaluri de muzică pentru copii şi tineri: Festivalul – concurs judeţean de interpretare a cântecului popular sălăjean – vocal pentru preşcolari şi elevi clasele I – IV, 18 mai, 24-26 mai 2019
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul Cântecului şi Dansului Codrenesc, 29-30 iunie 2019
- Festivaluri de teatru: Festivalul – concurs naţional de teatru „Padif", octombrie 2019
- Festivaluri de literatură: Concursul judeţean „Seara poveştilor populare", noiembrie 2019
- Tabăra de meşteşuguri tradiţionale, teatru, dans popular „Zsibai", ediţia a 19-a, Cehu Silvaniei, iulie 2019
- Centru polarizator principal al Ţinutului Codrului

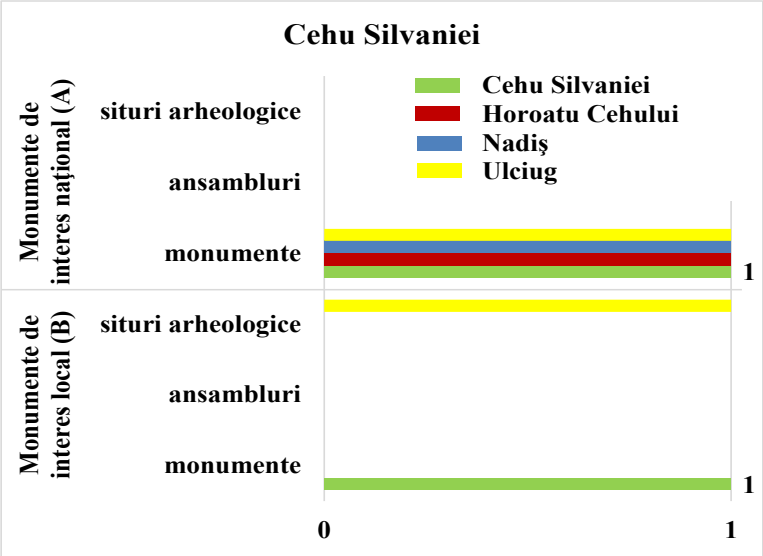

Fig. 85. *Ponderea monumentelor istorice din Cehu Silvaniei (2015)*

2. Jibou

Turism cultural

- 22 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 5 sunt de interes naţional şi 17 de interes local
- Ansamblul Wesselényi, cu Palatul Wesselényi (1779-1810) - construit în stil baroc, parcul englez - devenit ulterior spaţiul în care a fost amenajată Grădina Botanică, menajeria (1771).
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul internaţional de folclor şi meşteşuri artistice tradiţionale, „Someş, cântecele tale" (26-29 iulie 2019)
- Festivaluri de arte vizuale: Simpozionul de Arte Vizuale „Arta în grădină", ediţia a VIII-a, Jibou, Grădina Botanică

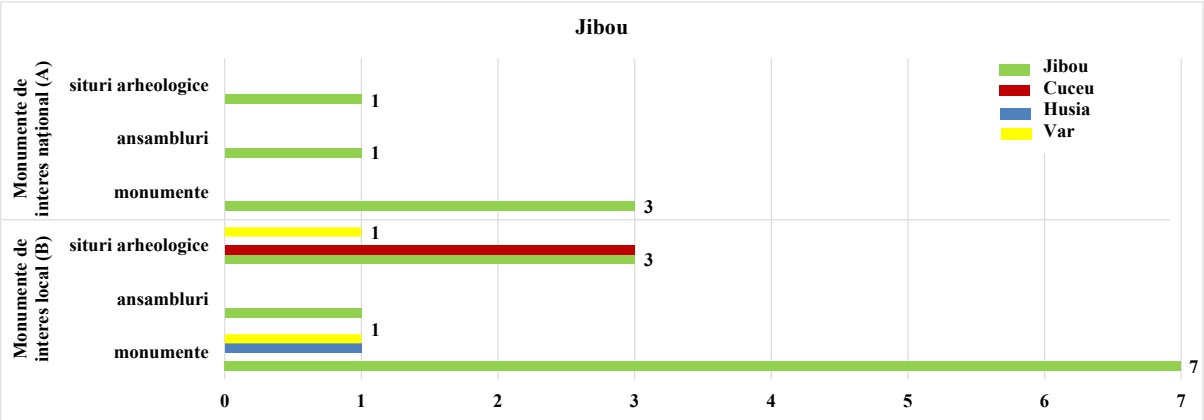

Fig. 86. *Ponderea monumentelor istorice din Jibou (2015)*

Turism tehnic şi ştiinţific

- Grădina Botanică (înfiinţată în 1968, cu o suprafaţă de 25 ha), amplasată în cadrul ansamblului Wesselényi, cuprinde o colecţie de peste 5000 de specii de plante provenite din diferite zone geografice ale lumii.

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Izvorul cu apă minerală din partea sud-vestică a oraşului, cunoscut încă din anul 1906, precum şi resursele de nămol sapropelic au fost valorificate din anul 1966 în cadrul unei baze de tratament ce i-au adus oraşului statutul de staţiune balneoclimatică sezonieră, de interes local. Băile Jibou, alături de Băile Bizuşa (Ileanda), au fost singurele staţiuni balneoclimatice din judeţul Sălaj menţionate în anul 1978 (Munteanu, Stoicescu, Grigore, 1978, p. 286). Apa minerală captată este sulfuroasă, clorurată, sulfatată-sodică, calcică, magneziană, izotonă. Băile Jibou au fost închise în anul 2000, însă, începând din 2004 s-au efectuat investiţii pentru reabilitarea pavilioanelor de tratament şi în construirea unei pensiuni.

3. Şimleu Silvaniei

Turism cultural

- 28 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice (2015), din care 14 sunt de interes naţional şi 14 de interes local
- Orașul este așezat la poalele Măgurii Șimleului, unde în epoca dacică a existat cetatea Dacidava, zona fiind locuită de dacii liberi. Pe același amplasament, în evul mediu a fost construită o fortificație din lemn și pământ. Ruinele, vizibile azi, aparțin ultimei faze de piatră a cetății, datate după toate probabilitățile între 1315-1317 (prima fază de piatră aparținând celei de a doua jumătăți a secolului al XIII-lea). Tot aici au fost descoperite mai multe vestigii arheologice, printre care și două tezaure de argint și unul de aur, care acum se află la Viena.

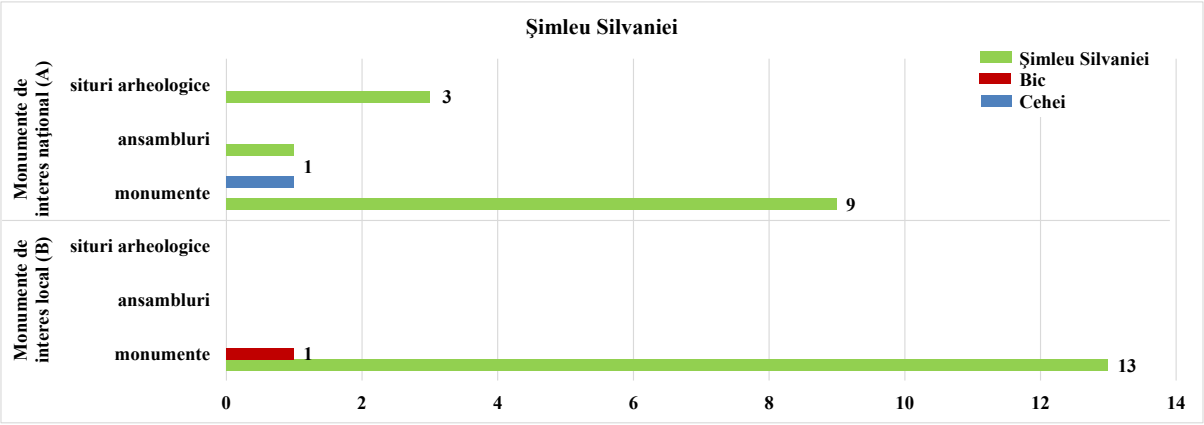

Fig. 87. *Ponderea monumentelor istorice din Şimleu Silvaniei (2015)*

- Cetatea Báthory (sec. XVI) constituie o prezenţă a arhitecturii renascentiste din Transilvania. Ansamblul este un castel rezidenţial alcătuit din două incinte fortificate, construite în două etape. Aflat azi în ruină, castelul păstrează pavilionul porții, cu două niveluri, deasupra gangului boltit. Se mai păstrează de asemenea două turnuri, un bastion și o parte din zidurile de apărare. În 2007 au avut loc săpături arheologice în vederea unei restaurări și eventuale puneri în valoare a sitului arheologic.
- Muzee: Sinagoga, construită în anul 1876, a fost transformată în anul 2005 în primul Muzeu al Holocaustului din România.
- Este un centru polarizator important al Ţării Silvaniei.
- Festivaluri de muzică pentru copii şi tineri: Concurs Naţional de Muzică Populară pentru Tinere Talente „Tradiţii” (21-23 aprilie 2019)
- Festivaluri de muzică populară şi folclor: Festivalul Românilor de Pretutindeni, „La Fântâna Dorului” (iulie 2019)
- Festivaluri de umor: Festival naţional de umor (25 octombrie 2019)
- Festivaluri tematice: Ziua Silvaniei (24 iunie 2019), Festivalul de reconstituire a perioadei medievale (27-29 septembrie 2019)

Turism de îngrijire a sănătăţii, turism de recreere şi agrement

- Complexul „Broscărie” dispune de 7 bazine cu apă termală din care 4 în aer liber şi 3 acoperite (1 pentru adulţi şi 2 pentru copii), cu o capacitate totală de 4000 de persoane, locuri de cazare, dar şi de un lac de pescuit, un teren de minifotbal şi unul de volei.
- Măgura Şimleului care oferă o panoramă largă asupra peisajului cultural al zonei

Turism vitivinicol

- Localizat într-un areal viticol de tradiţie, centrul viticol Şimleu Silvaniei, format din localităţile Şimleu Silvaniei şi Cehei, face parte din arealul mai extins al podgoriei Silvania. În acest areal se obţin unele dintre puţinele vinuri spumante naturale produse în România după metoda clasocă Champenoise, adică prin fermentare în propria sticlă, într-o perioadă care poate ajunge până la trei ani. Întreaga tehnologie este manuală şi important pentru vinurile tradiţionale, fiecare sticlă are o personalitate distinctă. În prezent, se remarcă o încercare de revitalizare a brandului „Silvania”, în condiţiile în care în ultimul timp s-a

plasat înt-un con de umbră faţă de alte mărci viticole româneşti. În plus, crama săpată în Măgura Şimleului este remarcabilă prin ea însăşi, având o întreagă reţea de galerii cu o lungime de 3,5 km, aflate la 60 m sub stâncă. Se remarcă prezenţa unor crame în zona Măgurii Şimleului, atât pe teritoriul Şimleului (Podgoria Silvania), cât şi în comunele limitrofe (ex. Fort Silvan, Camăr) care oferă posibilităţi de practicare a turismului vitivinicol.

Turism religios şi de pelerinaj

- Mănăstirea Sfânta Treime Bic (1994)

Turism tehnic şi ştiinţific

- Numit și Lacul fără Fund, Balta Cehei este o arie protejată de interes național ce corespunde categoriei a IV-a IUCN (rezervație naturală de tip floristic și faunistic), extinsă pe o suprafață de 18,20 ha.

Tabelul 61. *Profilul turistic al centrelor urbane din Regiunea de Nord-Vest*

Judeţ	Municipiu/Oraş	Turism cultural	Turism de recreere şi agrement	Turism de îngrijire a sănătăţii	Turism de afaceri şi profesional	Turism religios şi de pelerinaj	Turism tehnic şi ştiinţific
BH	Oradea	*	*	*	*	*	*
	Beiuş	*	*				*
	Marghita	*	*				
	Salonta	*					
	Aleşd	*	*	*		*	
	Nucet	*	*				
	Săcueni	*	*	*			*
	Ştei	*	*				
	Valea lui Mihai					*	*
	Vaşcău	*	*				
BN	Bistriţa	*					
	Beclean	*	*	*			
	Năsăud	*					*
	Sângeorz-Băi	*	*	*		*	
CJ	Cluj-Napoca	*	*	*	*	*	*
	Câmpia Turzii	*	*				
	Dej	*	*	*			
	Gherla	*	*	*			
	Turda	*	*	*			*
	Huedin	*	*				
MM	Baia Mare	*	*	*	*	*	*
	Sighetu Marmaţiei	*	*		*		
	Baia Sprie	*	*			*	
	Borşa	*	*	*		*	
	Cavnic	*	*				
	Dragomireşti	*	*			*	
	Săliştea de Sus	*					
	Seini	*					
	Şomcuta Mare	*					
	Târgu Lăpuş	*				*	
	Tăuţii-Măgherăuş	*	*	*			
	Ulmeni	*	*				

	Vişeu de Sus	*	*	*		*	*
SM	Satu Mare	*	*	*	*		
	Carei	*	*	*		*	
Judeţ	**Municipiu/Oraş**	**Turism cultural**	**Turism de recreere şi agrement**	**Turism de îngrijire a sănătăţii**	**Turism de afaceri şi profesional**	**Turism religios şi de pelerinaj**	**Turism tehnic şi ştiinţific**
	Ardud	*					
	Livada	*	*	*			*
	Negreşti-Oaş	*	*	*			
	Tăşnad	*	*	*			
SJ	Zalău	*			*	*	
	Cehu Silvaniei	*	*				
	Jibou	*	*				*
	Şimleu Silvaniei	*	*	*			*

Tabelul 62. *Forme specifice de turism cu potenţial de dezvoltare*

Judeţ	**Municipiu/ Oraş**	**Turismul evenimentelor artistice**	**Turism industrial**	**Turism vitivinicol**	**Turism gastronomic**	**Turism de recreere şi agrement**	**Turismul evenimentelor sportive**	**Turism balnear**	**Turism de cumpărături**	**Turism sumbru**
BH	Oradea	*					*	*	*	
	Beiuş					*		*		
	Marghita					*		*		
	Salonta					*		*		
	Aleşd		*					*		
	Nucet					*				
	Săcueni			*		*		*		
	Ştei					*				
	Valea lui Mihai			*				*		
	Vaşcău		*			*				
BN	Bistriţa	*			*					
	Beclean	*				*		*		
	Năsăud	*								
	Sângeorz-Băi					*		*		
CJ	Cluj-Napoca	*			*	*	*	*	*	*
	Câmpia Turzii				*	*				
	Dej					*		*		

	Gherla					*		*		
	Turda	*		*		*		*		
	Huedin				*	*				
Judeţ	**Municipiu/ Oraş**	**Turismul evenimentelor artistice**	**Turism industrial**	**Turism vitivinicol**	**Turism gastronomic**	**Turism de recreere şi agrement**	**Turismul evenimentelor sportive**	**Turism balnear**	**Turism de cumpărături**	**Turism sumbru**
MM	Baia Mare	*	*			*	*			
	Sighetu Marmaţiei	*			*	*				*
	Baia Sprie		*			*	*			
	Borşa					*	*	*		
	Cavnic					*	*			
	Dragomireşti				*	*		*		
	Săliştea de Sus					*		*		
	Seini	*		*				*		
	Şomcuta Mare	*						*		
	Târgu Lăpuş	*						*		
	Tăuţii-Măgherăuş		*			*		*		
	Ulmeni					*		*		
	Vişeu de Sus		*			*				
SM	Satu Mare	*			*	*		*		
	Carei	*				*		*		
	Ardud	*		*						
	Livada			*		*		*		
	Negreşti-Oaş	*			*	*		*		
	Tăşnad					*		*		
SJ	Zalău	*		*						
	Cehu Silvaniei	*								
	Jibou	*				*		*		
	Şimleu Silvaniei	*		*		*		*		

4. ATRACŢII TURISTICE NECONVENŢIONALE

4.1. MITURI ŞI LEGENDE

Transilvania, loc natal al voievodului Vlad Țepeș, este repurtat peste hotarele țării ca un spațiu unde s-a născut și a trăit contele Dracula, mitul Dracula, generat de scrierea omonimă a lui Bram Stoker, fiind unul din cele mai notorii branduri turistice pe care le are România (Reijnders, 2011; Drule et al., 2014; Stoleriu, 2014). Loc al superstițiilor și ritualurilor, același spațiu este perceput de comunitatea internațională ca un loc central al legendarului Dracula. Locații ce valorifică acest mit sunt castelul Bran, casa natală a voievodului Țepeș din Sighișoara dar și castelul din Pasul Tihuța (Piatra Fântânele, județ Bistrița-Năsăud). Exploatarea mitului Dracula se face în prezent prin intermediul operatorilor de turism și a agențiilor turistice, prin oferirea unor pachete turistice tematice.

Alte legende valorifică imaginea haiducilor români (panduri), înconjurați de o aură de mister, percepuți mai mult decât niște simpli hoți datorită caracterului lor justițiar împotriva nedreptăților vremurilor trăite. Amintim numele haiducilor Gheorghe Pașca (partizan al luptei anticomuniste), ce a activat în zona Bichigiu, Baba Novac (ars pe rug în vechea cetate a municipiului Cluj-Napoca), Pintea Voinicul (Măgoaja – loc natal).

Imaginea lacurilor naturale din zonele montane „fără fund" au generat o serie de istorisiri, asupra multora dintre acestea planând legende locale. Este cazul pentru Tăul Zânelor (Munții Călimani), lacul Iezer (o istorisire locală promovează ideea unei conexiuni a lacului cu marea). Nici lacurile de acumulare nu au fost scutite de astfel de povești locale, imagine alor fiind asociată cu cea a existenței unor monștri (lacul Tarnița – legenda monștrilor acvatici, lacul Colibița – legenda șarpelui uriaș).

Cetățile, castelele sau conacele figurează și ele ca potențiale locații bântuite, printre cele mai cunoscute legende identificate sunt castelul Bannfy din Cluj-Napoca, cetatea Ardud.

Povești misterioase au fost țesute și în jurul unor locații asociate celui de-al doilea război mondial, cum sunt ruinele buncărelor și cazematelor germane de la Ilva Mică sau povestea celor 7 pitici evrei din Rozavlea, familia Oviz, subiect al unei cărți (*Giants: The Dwarfs of Auschwitz*) și producții cinematografice (*Warwick Davis. The Seven Dwarwes of Auschwitz*).

4.2. LOCURI SACRE, LOCURI STRANII

De-a lungul timpului, anumite locuri au fost marcate de o anumită spiritualitate, dând naștere unor peisaje sacrale (Cocean, David, 2014; Halafoff, Clarke, 2018). Amintim ca relevante câteva locații identificate la nivelul Transilvaniei, respectiv centrul multiconfesional Cluj-Napoca, templul lui Liber Pater de la castrul Porolissum, dar și o serie de lăcașuri de cult, indiferent de confesiune.

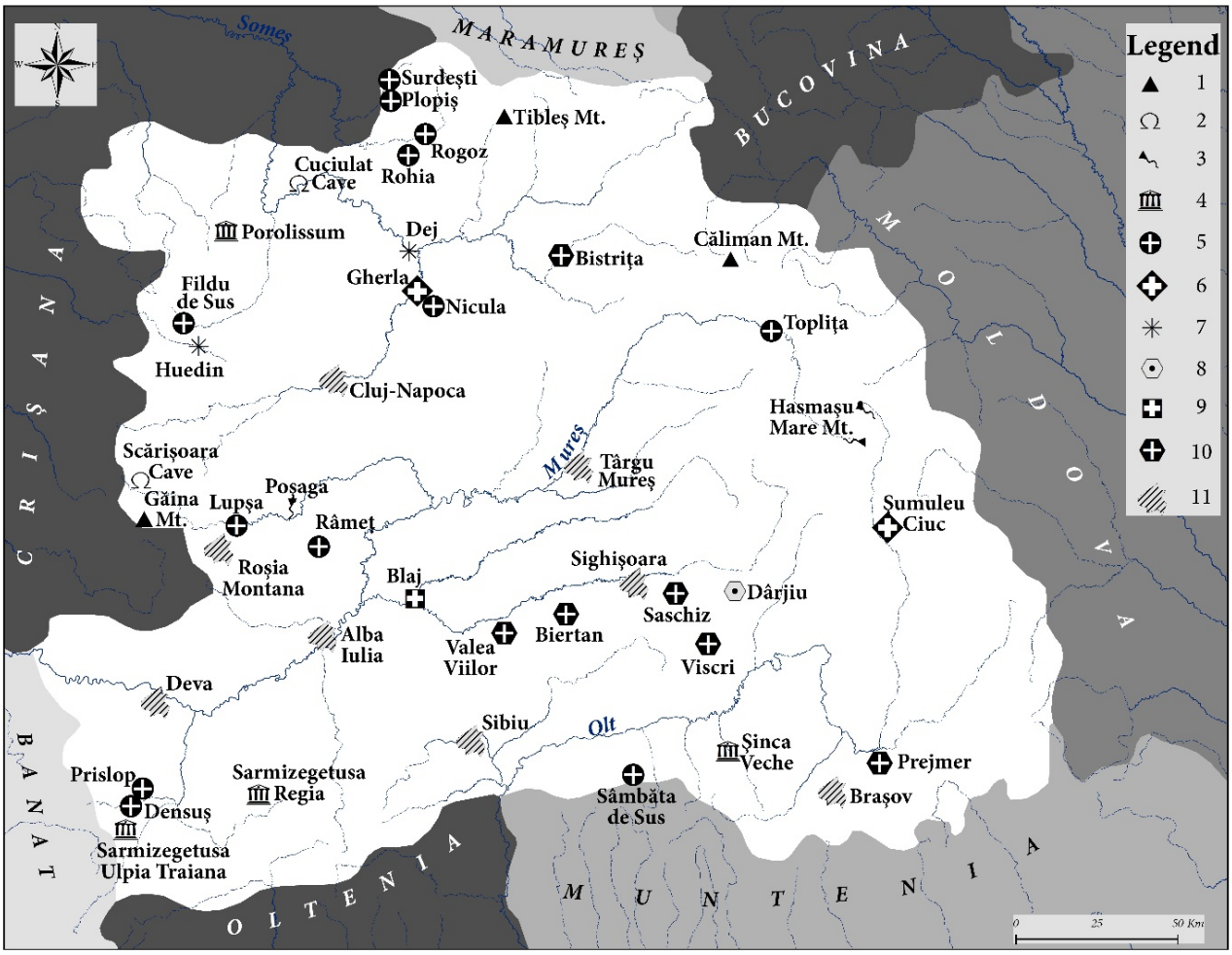

Fig. 88. *Locuri sacre în Transilvania: 1 – munte, 2 – peșteră, 3 – izvor, 4 – templu, 5 – biserică/mănăstire ortodoxă, 6 – biserica romano-catolică, 7 – biserică reformată, 8 – biserică unitariană, 9 – biserică greco-catolică, 10 – biserică evanghelică, 11 – centru multiconfesional*

Sursa: Munteanu Gabriela, Cocean P. (2019)

Apariția unor locuri bazate pe ficțiune (literare și cinematografice), alături de materializări ale unor forme virtuale, se poate transforma într-o formă de turism consistentă (*mystery and thriller tourism*) (Strielkowski, 2013), la fel ca și crearea unor tururi ghidate în locații bântuite (*paranormal/travelling tourism*) (Pharino et al., 2018). Un segment important de turiști este atras de locuri asociate cu locații de groază descrise în cărți sau vizualizate în cadrul unor producții cinematografice, având ca trăsătură comună faptul că acestea sunt rodul imaginației autorului/scenaristului. Exemplificăm prin locuri precum orașul Forks (SUA), locație unde s-au filmat scene din *Twilight Series* sau locuința din Georgetown (SUA) unde au fost turnate cadre din filmul *Exorcistul*.

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest apar câteva posibile locații ce valorifică atributul „straniu", fiind percepute fie ca spații bântuite fie ca locuri unde s-au înregistrat fenomene de paranormal. Primul caz este cel al **Pădurii Baciu-Hoia**, intens mediatizată în mass-media internațională și pe site-uri dedicate fenomenelor paranormale ca o locație bântuită. Activitățile turistice desfășurate de asociația Romania – Your Lifetime Experience (RYLEx), cum ar fi treasure hunt-uri, jocuri de evadare, întâlniri științifice, crearea unor materiale de promovare (Oprea et al.,

2016), au menirea salvării pădurii de extinderea spațiului construit și promovarea acesteia prin activități turistice.

Fig. 89. *Hartă turistică a Pădurii Hoia-Baciu*
Sursa: Lazin & Oprea (2016)

La ora actuală, conform propunerii Asociației Cluj-Napoca 2021-Capitală Culturală Europeană, s-a propus construirea unui parc intergalactic în apropierea pădurii, în prelungirea Parcului Etnografic „Romulus Vuia".

O altă locație ce valorifică în manieră modestă, insignifiantă, **brandul Dracula** este castelul din pasul Tihuța. Arealul aferent zonei Piatra Fântânele, al pasului Tihuţa (Borgo Pas, în celebra ficţiune vampirică a lui Bram Stocker) are, din acest punct de vedere, şi prin mijlocirea universală a creaţiei literare menţionate, o rezonanţă internaţională certă. Mai rămâne ca ea să fie valorificată, de actorii regionali îndrituiţi, la adevăratul potenţial al semnificaţiei şi percepţiei sale.

Evident, alte legende urbane planează și asupra altor locații, dar nu au notorietatea celor menționate mai sus (Muzeul de Speologie, bântuit de stafiile deținuților fostei temnițe aflate inițial pe acest amplasament; cetățuia Cluj-Napoca, ca un fost loc de detenție; castelul Banffy din Bonțida; Cimitirul Hajongard).

4.3. RESURSE ŞI LOCURI PENTRU PRACTICAREA TURISMULUI DE NIŞĂ

Nevoia oamenilor de a experimenta stă la baza creării unor alternative inovative de locații și de activități de agrement unde turiștii sunt motivați în alegerea destinațiilor de cu totul alte deziderate recreative decât cele ale turiștilor obişnuiţi (Gherțoiu, 2014).

4.3.1. Turismul sumbru

Aspectele întunecate ale vieții și confruntarea cu moartea au determinat conturarea unei forme de turism de nișă din ce în ce mai practicate, putându-se individualiza mai multe ipostaze ale acesteia:

- turismul negru *(dark tourism/thanatourism/morbid tourism)* face referire la actul turistic în locații asociate cu moartea, suferința și aspecte macabre (Krokusova et al., 2015; Mundt, 2016; Wright, 2016); locațiile asociate războaielor pot individualiza o categorie distinctă de turiști, la care pot fi adăugate locațiile privind Holocaustul (Kidron, 2013) sau locații cu sclavi;
- primele forme aparținând turismului negru s-au suprapus cu arenele gladiatorilor romani, cruciade locuri medievale publice de execuție, acestea dezvoltându-se în prezent până la luarea în considerare a unor locații cu dezastre naturale sau cu parcuri tematice de tip Dracula;
- conform precizărilor aduse de Light (2017), turismului negru îi pot fi asociate următoarele locații: zone de conflicte/război (cimitire de război, câmpuri de luptă), situri asociate Holocaustului (lagăre de concentrare, ghetouri, muzee memoriale), închisori (centre de detenție, tabere de ostatici) și locații de genocid (Bosnia, Cambodgia), muzee ale torturii, locații asociate sclavagismului, zone de conflict contemporan, cimitire, areale cu dezastre naturale, locații specifice comunismului, case ale terorii;
- plecând de la premisa că moartea încorporează valorile socio-culturale fundamentale, turismul sumbru face trimitere la un comportament aplicat turismului, politicii, societății sau economiei ce permite indivizilor consolidarea conștiinței lor istorice, rememorarea trecutului și experimentarea morții (Yan et al., 2016).

Scenarii de evoluție ale acestei forme de turism de nișă includ în viitor ca posibile locații de vizitat destinații asociate dezastrelor naturale, conflictelor teritoriale (atacuri teroriste, locuri cu produse contaminate, preluări de prizonieri), cadre cinematografice din filme dedicate vânării oamenilor precum *Hunger Games, Divergent* sau locații paupere de tip ghettou (Wright, 2016). Există inclusiv un Institut dedicat cercetării turismului negru (Institute for Dark Tourism Research) în UK. Pe de altă parte, un alt trend în ceea ce privește promovarea turismului negru este dat de apariția unor „cafenele ale morții" (*death cafes*), o rețea răspândită în peste 65 state ale lumii, cu 8802 de astfel de locații (https://deathcafe.com), unde oamenii discută despre moarte.

Prima categorie de locații fezabile practicării turismului negru în Regiunea de Nord-vest sunt **cimitirele**, interesul unor potențiali turiști fiind justificat în literatura de specialitate prin raportarea la funcția ancestrală, culturală, ecologică, politică, religioasă (Pécsek, 2015; Tomašević, 2018), în multe cazuri fiind particularizate ca și elemente ale unei alte forme de turism de nișă, turismul genealogic (*genealogy tourism*) (Young, Light, 2016).

Dovada cea mai prezentă a prezenței turismului genealogic o constituie tururile organizate pentru evrei în cimitirele evreiești, și nu numai.

Pe lângă acestea, o notă distinctă de particularitate o conferă Cimitirul Vesel din Săpânța, cu ale sale 957 cruci sculptate în lemn și viu colorate, un cimitir înființar de Stan Ioan Pătraș și cu creații perpetuate (cruci cu epitafuri ludice) prin măiestria artistului popular Dumitru Pop Tincu.

Promovarea locurilor de veci ca elemente fundamentale ale patrimoniului universal este recunoscută și prin statutul de cimitire semnificative pe care unele dintre acestea le obțin, un statut ce facilitează includerea lor pe ruta europeană a edificiilor de acest tip, propusă de Consiliul Europei (Graf, Popesku, 2016; Association of Significant Cemeteries in Europe). Din România pe această rută sunt incluse 2 cimitire: Cimitirul Bellu (București) și Cimitirul Hajongard (Cluj-Napoca), ultimul în arealul de studiu.

Fig. 90. *Cimitirul Vesel (Săpânța) și Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței (Sighetu Marmației) – destinații ale practicării turismului sumbru*
Foto: Gheorghe-Gavrilă Hognogi

Spațiile concentraționare naziste (lagăre de concentrare și de eliminare/ghetouri) pentru uciderea în masă a evreilor nu au ocolit teritoriul românesc, mii de sute de evrei și sute de romi au fost deportați din România în timpul celui de-al doilea război mondial. La ora actuală există programe educaționale dedicate Holocaustului și educării populației despre rasismul în societate. Cea mai efervescentă campanie, printr-o serie de activități punctiforme, este repurtată de *Muzeul Memorial al Holocaustului din Transilvania de Nord* (cu sediul în fosta sinagogă din Șimleu Silvaniei). Au fost reperate 6 lagăre de concentrare (Baia Mare, Cehei, Bistrița, Gherla, Dej, Cluj-Napoca) și 7 ghetouri (Cluj-Napoca, Vișeu de Sus, Oradea, Cehei, Satu Mare, Sighetu Marmației, Gherla).

Spațiile concentraționare comuniste au apărut o dată cu instalarea regimului comunist și așa-numita reeducare a deținuților politici prin încarcerarea celor care n-au aderat la noua ideologie, 15 situri înscriindu-se în această categorie (Sighetu Marmaţiei şi Gherla detasându-se ca locaţii emblematice din acest punct de vedere).

Mărturii ale primului și celui de-al doilea război mondial o constituie și **cimitirele eroilor necunoscuți**, cele mai relevante fiind redate și spațial la nivelul regiunii de Dezvoltare Nord-Vest.

Alte evenimente istorice rămân în memoria comunităților umane implicate și pot constitui un motiv de rememorare a trecutului și pentru un anumit segment de turiști. Aici includem

câmpurile de luptă, consemnate în filele istoriei (Bobâlna – 1437; Guruslău – 1601; Baia Mare – 1703; Măguri-Mărişel – 1848; Carei – 1944) dar şi **locuri ale martirajului suprem** precum Beliș, Ip, Treznea, Nușfalău sau Moisei etc.

4.3.2. Turismul de wellness

Apărută ca o formă de turism inclusă turismului medical, turismul terapeutic *(wellness tourism)*, unde unitățile de tip SPA (*day spa, hotel spa, destination spa, medical spa*, *club spa, cosmetic spa*, *mineral springs spa, cruise ship spa*) sunt părți componente ale destinațiilor turistice medicale (Gustavo, 2010; Joppe, 2010; Dryglas, Salamaga, 2018; Ahani et al., 2019), include acele destinații turistice alese de turiști pentru îmbunătățirea stării lor de sănătate sau bunădispoziție. Conform Asociației Europene a SPA-urilor, SPA-urile sunt considerate locații medicale de cel mai înalt nivel, recunoscute legal ca baze de tratament pe baza caracteristicilor lor curative dovedite științific. Literatura de specialitate consemnează exemplificări de SPA-uri ce au un impact turistic important în statele baltice (Estonia, Lituania, Letonia), Polonia, Germania, Portugalia, România etc. (Drăghici et al., 2015; Dryglas, Salamaga, 2018). Printre motivațiile turiștilor pentru alegerea unor astfel de destinații turistice precizăm relaxarea, îmbunătățirea stării de sănătate, tratamentele medicale oferite, detoxifiere, tratament anti-îmbătrânire etc. (Gustavo, 2010).

În baza tipologiilor de spa menționate mai sus, în arealul analizat au fost evidențiate **unitățile de cazare și locațiile (stațiuni, parcuri tematice) ce oferă servicii de spa/wellness**, juxtapuse stațiunilor balneare existente:

- marea parte a spa-urilor apărute sunt recente și figurează în cadrul unor unități de cazare unde proprietarii acestora au conștientizat valoarea terapeutică a unor astfel de locații crescând valoarea infrastructurii prin diversificarea serviciilor oferite;
- potențialul balnear existent în cadrul unor stațiuni este valorificat inclusiv prin modernizarea serviciilor turistice oferite și includerea unor spa-uri, precum Turda, Sângeorz Băi, Vișeu de Sus, Borșa, Negrești Oaș, Ocna Șugatag, Carei, Boghiș, Băile Felix;
- centrele urbane Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare polarizează un segment important de turiști din prisma apariției unor spa-uri.

Ținând cont de numărul ridicat de stațiuni balneo-climatice existente în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest dar fără o orientare spre turismul de wellness considerăm oportune investițiile în acest sector. Ba mai mult, pentru a ilustra potențialul balnear existent, dar nevalorificat, aflat în varii stadii de degradare (dacă vorbim de foste stațiuni balneo-climatice), au fost reprezentate spațial 23 de astfel de posibile locații ce pot fi redate circuitului turistic, cu investiții financiare mai mult sau mai puțin considerabile. Exemplificăm ca fiind relevant pentru contextul prezentat cazul Băilor Someșeni (Cluj-Napoca), locație dezafectată, privatizată, asupra căreia au existat mai multe tentative de finanțare, însă niciuna soldată cu un proiect fezabil.

4.3.3. Turismul gastronomic

O altă formă de turism de nișă, bazat pe testarea unor experiențe de către turiști, în cazul de față culinare, prin degustarea unor produse locale în restaurante tradiționale, ferme rurale sau participarea la evenimente ce au de-a face cu gastronomia, îl reprezintă turismul gastronomic (*gastronomic/culinary/food tourism*) (Bessière, 1998; Gheorghe et al., 2014; Diaconescu et al.,

2016; Privitera et al., 2018). Tendința turiștilor pentru produse culinare tradiționale este direct asociată cu lipsa de conservanți și E-uri, existența unor rețete tradiționale, obținute din ingrediente naturale și menționarea zonei din care provin. În multe cazuri, acesta este asociat și cu degustarea de vinuri (Diaconescu et al., 2016; Florea, 2018).

O dată cu creșterea interesului pentru slow food și agricultură sustenabilă, turismul gastronomic poate fi perceput ca o formă de ecoturism (Gajić, 2012).

Forma cea mai uzuală de întâlnire a turiștilor cu produsele gastronomice locale o constituie **festivalurile cu tentă culinară/gastronomică**, chiar dacă în multe cazuri acestea vizează primordial comunitatea locală. În Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest au fost identificate 47 evenimente gastronomice și următoarele specificități spațiale:

- 3 centre urbane desfășoară concursuri de tipul Street Food Festival (Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare);
- o serie de așezări rurale și mai puțin urbane specializate pe producția unui anumit tip de produs agricol organizează, cu o anumită continuitate sau temporar, festivaluri/sărbători tematice, cum ar fi cele dedicate cireșelor (Cireșoaia, Făget, Coruia), strugurilor (Remetea Oașului, Sanislău, Căpleni, Ghenci, Tiream, Urziceni), prunelor (Săcășeni, Satu Mare, Bixad, Medieșu Aurit, Tășnad) etc., multe dintre ele fiind organizate de administrația locală.

Pentru a veni în întâmpinarea potențialilor turiști în selectarea produselor tradiționale românești și a întregirii unor experiențe culinare, atașăm cele 52 **produse alimentare certificate** de Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR), omologate la nivel național (produse tradiționale, montane, cu rețetă consacrată) și la nivel european (produse cu denumire de origine protejată – DOP sau cu indicație geografică protejată – IGP). Se pot distinge câteva trăsături ca urmare a distribuției lor teritoriale:

- conștientizarea de către un număr din ce în ce mai ridicat de producători a autenticității produselor alimentare și a oferirii consumatorilor unui brand alimentar, securizat și personalizat și a unor experiențe culinare tradiționale;
- asocierea experienței gastronomice cu degustările de vin, producătorii de vin îmbuteliat demonstrând un grad ridicat de receptivitate spre dezvoltarea turismului enogastronomic;
- valorificarea materiilor prime locale în crearea unor produse și preparate alimentare tradiționale cum ar fi produsele lactate, de panificație, din carne sau din legume-fructe;
- o deschidere din ce în ce mai accentuată a producătorilor individuali spre certificarea produselor alimentare (PFA, întreprindere familială);
- la concurență cu cramele apar producători individuali ce și-au certificat pălinca, în areale pomicole recunoscute, însă cu o mediatizare mai scăzută, ceea ce face ca acest produs alimentar să aibă mai puțină notorietate pentru o destinație turistică românească.

Tabelul 63. *Produse alimentare certificate*

Nr. crt.	Județ	Localitatea	Producător	Produse atestate	Tip produs
1.	BH	Oradea	Bunexim S.R.L.	Produse de panificație	Pâine semialbă cu cartofi
2.	BH	Salonta	Vespan S.R.L.	Produse de panificație	Pâine de casă Salonta C.A.P.
3.	BH	Vașcău	Alexpan S.R.L.	Produse de	Pâine semialbă cu cartofi, pâine ală cu cartofi

				panificație	
4.	BH	Tulca	Chișe Florian P.F.A.	Băuturi	Pălincă „Trămuța”
5.	BN	Sângeorz-Băi	Societate Cooperativă Agricolă de gr. 1	Produse din lapte	Brînză frămîntată de Sângeorz Băi
6.	BN	Monor	Carmo-Lact S.R.L.	Produse din lapte	Sana, chefir, lapte bătut, caşcaval Dalia
7.	BN	Sat Nou	Drosera Comserv S.R.L.	Cramă	Crama Jelna
8.	BN	Bistrița	Profamilia A.F.I.	Mixtă	Pită cu crumpiri, povilă de Bârgău
9.	BN	Lechința	Ateliere Bănică S.R.L.	Cramă	Crama Vie-Vin Lechința
10.	BN	Beclean	Romfulda Prod S.R.L.	Produse din lapte	Caşcaval Rucăr, caşcaval Delia, sana, chefir, lapte bătut, unt superior
11.	BN	Lechința	Gurato Cristiano I.F.	Cramă	Crama Lechburg
12.	CJ	Ciumbrud	Vinifera Eco Zem S.R.L.	Cramă	Casa de Vinuri Zaig
13.	CJ	Fizeșu Gherlii	Wine Barabas S.R.L.	Cramă	Domeniile Vatra Roșie
14.	CJ	Țaga	Fabrica de brânzeturi Transilvania S.R.L.	Produse din lapte	Brânză Năsal, brânză produs de Țaga
15.	CJ	Mihai Viteazu	Cia Aboliv S.R.L.	Produse din carne	Salinate ceafă, cotlet, piept, pulpă de porc
16.	CJ	Turda	Crama La Salina S.R.L.	Cramă	Crama La Salina
17.	CJ	Sânnicoară	Vonaș Mihai Ștefan P.F.A.	Produse din legume-fructe	Silvoiță ardeleană
18.	CJ	Sânnicoară	Cosm-Fan Carmangerie S.R.L.	Produse din carne	Cabanos
19.	CJ	Cluj-Napoca	C&A Products and Services S.R.L.	Produse din panificație	Pâine tradițională Alina
20.	MM	Moisei	Altstel Ro S.R.L.	Produse de panificație	Tăiței de casă Viorica
21.	MM	Vișeu de Jos	Universal 91 S.R.L.	Produse din carne	Cârnați de casă și de oaie, costiță afumată, pastramă de oaie, slănină afumată „Tomoioagă de Vișeu de Jos”
22.	MM	Botiza	Maria Corau S.R.L.	Mixtă	Plăcinte și sarmale maramureșene ca la Ancuța
23.	MM	Sighetu Marmației	La Beladona S.R.L.	Produse din lapte	Brânză frământată, telemea și caşcaval Petrovan Valea Stejarului
24.	MM	Ocna Șugatag	Ștefanca Exim S.R.L.	Mixtă	Caltaboși, cârnați afumați, pâine, păstramă de porc, tobă, șuncă afumată Mișka de Ocna Șugatag
25.	MM	Prislop	Ciurte Aurelia Maria I.F.	Produse din legume-fructe	Magiun de prun, suc de mere, zacuscă de ciuperci Ciurte din Chioar
26.	MM	Buciumi	Pop A. Ioan-Gheorghe P.F.A.	Produse din legume-fructe	Dulceață de afine, magiun, suc de mere, zacuscă Pop din Buciumi
27.	MM	Preluca Nouă	Ungur Lucia-Aurica I.I.	Produse din lapte	Brânză dulce și telemea, caşcaval, smântână Ungur de Preluca
28.	MM	Tulghieș	Leș Maria I.I.	Produse de panificație	Pâine de casă Mariana din Tulghieș
29.	MM	Lăpușel	Toto S.R.L.	Produse din carne	Caltaboș, cârnați de casă, cotlet crud „Tătăran” etc.
30.	MM	Tăuții Măgherăuș	Libotean Constantin Eugen I.I.	Produse din legume-fructe	Sirop de cătină Miorița
31.	MM	Baia Mare	Baguette Prod Impex S.R.L.	Produse de panificație	Covrigei, haioșe cu magiun, păjitură cu vișine Gina etc.
32.	MM	Baia Mare	Sava Ioan Matei I.I.	Produse de panificație	Prăjitură cu foi și cu mere Sava etc.
33.	MM	Chechiș	Distileria Voica S.R.L.	Băuturi	Palincă, horincă și țuică de mere Voica de

					Chechiș
34.	MM	Cărpiniș	Botiș Ilisie P.F.A.	Produse din lapte	Cașcaval, smântână, urdă Botiș de Cărpiniș
35.	MM	Lăschia	Filip Aurica P.F.A.	Băuturi	Horincă de prune, pălincă de mere și pere Filip din Lăschia
36.	MM	Seini	Stauder Iozef-Gyula P.F.A.	Produse din carne	Cțrnați, mititei, tobă de casă Stauder
37.	SM	Dobra	Instal Roland S.R.L.	Crama	Crama Dobra
38.	SM	Beltiug	Weingut Edgar Brutler S.R.L.	Crama	Crama Nachbil
39.	SM	Beltiug	Heitei S.R.L.	Crama	Crama familiei Hetei
40.	SM	Rătești	Giurgiu Teodor I.I.	Crama	Crama Teodor
41.	SM	Ardud	Schwab Agro Prod S.R.L.	Crama	Crama Rătești
42.	SM	Mărtinești	Alcorom S.R.L.	Produse din legume-fructe	Palincă, rachiu, țuică Bran
43.	SM	Satu Mare	Ad S.R.L.	Produse din carne	Caltaboș, ciolan, jambon Debreczeni etc.
44.	SM	Micula Nouă	Mihai George Raul I.F.	Produse din lapte	Caș de capră, oaie Raul
45.	SM	Turț	Rus Mărioara I.I.	Produse de panificație	Cozonac, brânzoaice, pâine de mălai Anamaria Rus etc.
46.	SM	Cămârzana	Dregan Grigore I.F.	Băuturi	Palincă tradițională ocenească
47.	SJ	Zalău	Ardelean Grigore I.F.	Băuturi	Palincă de fructe „Ardelean”
48.	SJ	Moiad	Porumb Nicolae P.F.A.	Produse din lapte	Caș, telemea de capră etc.
49.	SJ	Șimleu Silvaniei	Siciliana S.R.L.	Produse din carne	Cârnăciori, ceafă afumată „Cordiș” etc.
50.	SJ	Șimleu Silvaniei	Podgoria Silvania S.R.L.	Crama	Podgoria Silvaniei
51.	SJ	Carastelec	Vinum Partium S.R.L.	Crama	Crama Carastelec
52.	SJ	Camar	Bibrokem S.R.L.	Crama	Crama Fort Silvan

Sursa: AFIR, *Catalogul produselor alimentare certificate* (2019)

O altă mișcare culturală ce prinde din ce în ce mai mult contur este dată de trendul **slow food,** ce militează pentru educația gustului și sprijinirea comunităților locale și care este împotriva standardizării gusturilor (Voinea et al., 2016), târgurile și evenimentele culinare inițiate de reprezentanții Slow Food intermediind conexiunea dintre micii producători și consumatori (Matteo D.D., Cavuta G., 2016). Slow Food International are în prezent 100.000 membri în 160 țări. La nivelul României există 15 membri înscriși în această rețea internațională, sub forma unor convivii sau comunități, în arealul analizat având Conviviumul Cluj Transilvania, Conviviumul Turda, Conviviumul Țara Silvaniei și Conviviumul Maramureș. Din 2003, produsele susținute de Slow Food beneficiază de o etichetă narativă, girant al autenticității produsului gastronomic oferit. Spre exemplificare, amintim restaurantul Burger House (Cluj-Napoca), printre puținele locații ce promovează această mișcare gurmandă.

Un alt trend promovat, din 2017, de Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor asociat oferirii de produse și preparate alimentare ce respectă condițiile de siguranță alimentară și încurajează meniurile preparate de proprietari sau membrii familiei acestuia este conferit de **punctele gastronomice locale**. Materiile prime utilizate pot fi laptele și produsele lactate, mierea, ouăle, carnea, peștele și vânatul. Încercări timide de înființare a unor ferme și gospodării familiale care asigură hrană calitativă apar și în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, în 6 locații promovate oficial (platforma *Harta fermelor*), oferta producătorilor autohtoni fiind în creștere.

4.3.4. Parcurile tematice

Parcurile tematice sunt parcurile ce au un anumit concept/temă și care prezintă anumite caracteristici particulare și sunt create în funcție de necesitățile vizitatorilor (Nurrurohmah, Suhirman, 2016). Factorul cel mai important pentru invididualizarea acestei forme de turism este tema parcului (Li, Lai, 2011), care determină un anumit tip de emoții și experiențe. Printre caracteristicile acestor locații tematice amintim existența unor costuri financiare mai ridicat, majoritatea sunt artificiale, create de om, existența unei taxe de intrare, extensiunea spațială a parcului, caracterul deschis al acestora (în aer liber) (Dridea, Strutzen, 2008; Kruczek, 2012; Richard et al., 2017). Expansiunea industriei atracțiilor turistice s-a realizat la nivel mondial o dată cu crearea parcului Disneyland.

Pentru cele 6 județe din nord-vestul țării, interesul comunităților locale pentru crearea unor parcuri tematice este unul recent și mai puțin extins ca amploare, condiționat și de capitalul financiar al investitorilor. Se pot individualiza următoarele caracteristici ale parcurilor tematice identificate:

- specializarea parcurilor tematice pe parcuri de aventură și acvatice, cu extensiuni spațiale mai reduse, corelate și cu interesul turiștilor dar și cu specificitățile teritoriale existente;
- dezvoltarea parcurilor tematice în proximitatea marilor centre urbane (Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare), multe dintre acestea fiind gândite ca un spațiu de destindere pentru populația urbană;
- parcurile acvatice, balneare sau termale s-au dezvoltat în centrele urbane și unele stațiuni balneo-climaterice, potențialul acvatic fiind încă slab valorificat din acest punct de vedere;
- doar 3 parcuri identificate au tematici diferite: Parcul etnografic „Romulus Vuia” (Cluj-Napoca), Parcul Etnoarheologic Experimental (Țaga) și Arkhai Park (Vlaha), un parc inedit cu sculpturi din fân, locație cinematografică printre altele în cadrul festivalului TIFF;
- parcurile de aventură sunt puține la număr și oferă activități precum tiroliana, cățărări, trasee suspendate, tabere educative, fiind frecventate de grupuri de elevi/studenți, turiști individuali sau grupuri de turiști ce adoptă varianta de teambuildinguri.

Tentative de investiții în parcuri tematice au fost propuse pentru unele locații, nesoldate însă într-o materializare a lor. Amintim în acest sens parcul tematic de aventuri „Dracula” de la Piatra Fântânele (o investiție estimată la 5 mil. euro), parcuri acvatice (Cluj-Napoca, Bistrița).

4.3.5. Turismul viniviticol (oenologic)

În spațiile rurale s-au dezvoltat noi produse turistice, în directă conexiune cu condițiile fizico-geografice existente și activitatea economică desfășurată, motiv pentru care turismul viniviticol este o formă de turism de nișă ce a adus o importantă valoare adăugată la economia locală (Alonso et al., 2008), forma cea mai cunoscută de promovare fiind aceea a unor rute tematice create, de pildă Drumul vinului. Pentru astfel de destinații turistice, strategia de marketing este un instrument de lucru util (Gomez et al., 2015), materializat prin obținerea unor sisteme de calitate pentru producătorii viticoli.

Turismul viniviticol (*wine tourism*) este definit de vizitarea podgoriilor, cramelor și participarea la diferite evenimente ce promovează vinurile (târguri/saloane de vinuri, degustări etc.)

motivând turiștii să experimenteze arealul viticol la care se face referire (Alonso et al., 2008; Hojman și Hunter-Jones, 2012; Fernandes și Cruz, 2016; Thanh și Kirova, 2018). În literatura de specialitate, o serie de autori particularizează diferite direcții de dezvoltare ale turismului viniviticol, cum ar fi: strategii de branding pentru destinațiile turistice (Hojman și Hunter-Jones, 2012; Gomez et al., 2015; Nicolosi et al., 2016), înțelegerea motivației de vizitare a unor areale viticole de către turiști și analiza lor comportamentală (Byrd et al., 2016; Xu et al., 2016) sau profilul turiștilor ce practică această formă de turism (Garibaldi et al., 2017).

În ceea ce privește suprafețele ocupate cu vii, conform structurii fondului funciar (Recensământul General Agricol, 2010), acestea ocupă zonele colinare din județele Bistrița-Năsăud, Cluj, Sălaj și Maramureș (Dealurile Bistriței, Dealurile Clujului, Dealurile Silvaniei) și mare parte din județele Bihor și Satu Mare, unde zonele deluroase au devenit „terroir”-uri specifice pentru cultivarea anumitor soiuri de vinuri. Se disting câteva concentrări de suprafețe viticole:

- arealul Turda, cu precădere pe Dealurile Durgăului, cu o suprafață de 60 ha vii în Turda, 11 ha în Călărași, 15 ha în Luna și valorificat prin Crama *La Salina*;
- Dealurile Clujului cu suprafețe mai extinse de vii în Fizeșu Gherlii (18 ha), Sic (21 ha), valorificate prin Domeniile Vatra Roșie;
- Dealurile Bistriței, cu individualizarea unor UAT-uri cu suprafețe însemnate de viță de vie, cum ar fi Lechința (110 ha), Teaca (15 ha), Galații Bistriței (16 ha), Șieuț (12 ha), Matei (42 ha), Chiochiș (16 ha), Nușeni (25 ha), Brăniștea (28 ha), Budacu de Jos (15 ha) și cu producții de struguri certificați în centrele viticole Lechința și Teaca;
- Arealul sătmărean Halmeu-Seini-Beltiug, cu suprafețe compacte de vii în Halmeu (113 ha), Orașu Nou (135 ha), Racșa (44 ha), Turț (20 ha), Cicârlău (48 ha), Medieșu Aurit (64 ha), Gherța Mică (68 ha), Tarna Mare (56 ha), Beltiug (465 ha), Ardud (194 ha), Supur (178 ha), Viile Satu Mare (159 ha);
- arealul viticol Dealurile Silvaniei, particularizat prin viile de la Pericei (318 ha), Hereclean (235 ha), Sărmășag (183 ha), Vârșolț (86 ha), Crasna (134 ha), Bobota (110 ha), Hodod (185 ha), Bogdand (313 ha) etc. și cu producție de vinuri la Podgoria Silvaniei;
- Dealurile Crișanei cu suprafețe de vii mai extinse în Săcueni (250 ha), Șimian (191 ha), Diosig (62 ha), Sălacea (102 ha).

Microclimatul specific și practicile tradiționale din unitatea de habitat viticol (regiune, podgorie, centru și plai viticol) au individualizat și pe teritoriul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest mai multe **areale viticole**, mare parte din ele beneficiind deja fie de certificarea originii și autenticității vinurilor ca indicație geografică (IG) sau denumire de origine controlată (DOC), în conformitate cu *Ordinul de ministru nr. 247/2012* privind modificarea anexelor 1 și 5 la Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale nr. 732/2005. De altfel, fiecare areal viticol oferă produse diferite, o anumită calitate a serviciilor oferite și experiențe particularizante, ceea ce determină o personalizare a destinațiilor turistice ce valorifică viața de vie și produsul rezultat, vinul.

Tabelul 64. *Principalele centre viticole din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Regiunea viticolă	DOC/*IG*	Terroir	Crama	Soiuri de vin
1.	Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei	Lechința	Sîniacob	Crama Lechburg	Gewurztraminer, Pinot gris, Rielsing de Rhin, Fetească regală, Chardonnay, Sauvignon, Pinot noir
2.		Lechința	-	Crama Vie Vin Lechința	Fetească Regală, Neuburger, Sauvignon Blanc, Chardonnay, Pinot Noir, Muscat Ottonel, Fetească Albă, Riesling de Rhin, Merlot
3.		Lechința	Dealurile din Ascunsa	Crama Valea Ascunsă Teaca	Sauvignon Blanc, Fetească Regală, Fetească Albă, Chardonnay, Fetească Neagră Barrique
4.		Lechința	-	Casa de vinuri Zaig	Chardonnay, Muscat Ottonel, Sauvignon Blanc, Neuburger, Traminer, Fetească Neagră
5.		Lechința	Colinele Mădărașului	Crama Jelna	Sauvignon Blanc, Sauvingnon Blanc Late Harvest, Cabernet Sauvignon Reserva, Pinot Noir Wild Yeast, Merlot Rose
6.		*Dealurile Transilvaniei*	-	Domeniile Vatra Roșie	Muscat Ottonel, Sauvignon Blanc, Pinot Gris, Riesling Italian, Pinot Noir, Traminer Roz, Fetească Regală
7.		*Dealurile Transilvaniei*	Dealurile Durgău	Crama La Salina	Issa Chardonnay Barrique, Issa Rhein Riesling, Issa Pinot Noir, Issa Sauvignon Blanc, Issa Pinot Noir Rose, Issa Chardonnay
8.	Regiunea viticolă a Dealurilor Maramureșului și Crișanei	*Dealurile Sătmarului*	Dealurile Halmeului	Crama Mike	Fetească Neagră, Cabernet Sauvignon, Merlot, Riesling
9.		*Dealurile Sătmarului*	Dealurile Halmeului	Crama Năstase	Fetească Neagră, Cabernet Sauvignon, Merlot, Riesling
10.		-	Dealurile Răteștiului	Crama Răteşti	Dealul Pivnițelor Cupaj 2015, Traminer 2016, Sauvignon Blanc 2016, Merlot 2015, Pinot Noir 2013 etc.
11.		*Dealurile Sătmarului*	Dealurile Răteștiului	Crama Teodor	Sauvignon Blanc, Tămâioasă Românească, Riesling de Rhin, Pinot Gris, Cabernet Sauvignon, Dealurile Răteşti Cupaj, Fetească Neagră, Cadarcă
12.		Podgoria Silvaniei	Dealurile Beltiugului	Crama Hetei	Chardonnay Barique, Fetească Neagră, Merlot, Pinot Noir, Syrah, Rose, Tămâioasă Românească
13.		*Dealurile Sătmarului*	-	Crama Nachbil	Sauvignon Blanc, La Capela Gewurztraminer, La Capela Rose, La Capela Trio Alb, La Capela Trio Roșu, Syrah, Versil, Grand Pa etc.
14.		75/2014	-	Crama Dobra	Brandul Dobra Wine
15.		Crișana	Colinele Camărului	Crama Fort Silvan	Fetească Neagră, Fetească Albă, Chardonnay Barique, Merlot, Rose,
16.		Crișana	Dealurile din Carastelec	Crama Carastelec	Brandurile Carassia, Vinca, Friza
17.		Crișana	Dealurile Silvaniei	Podgoria Silvaniei	Traminer, Muscat Ottonel, Pinot Noir Roșu, Fetească regală, Vinuri spumante Premium și Premium Lux
18.		-	-	Crama Mados	-
19.		-	Valea Ierului	Crama Rittner Vinarium	-
20.		-	-	Crama Anca	Fetească Regală, Riesling, Bacator, Sauvignon Blanc, Pinot Gris, Traminer Roz, Tămâioasă Românească
21.		-	Podgoria Sântimreu	Crama Ur	Vin de Sântimreu

Un areal viticol de extensiune mai mică, Lechința reprezintă un teritoriu recunoscut pentru practicarea viticulturii încă din secolul al XII-lea, odată cu colonizarea sașilor, suprapus regiunii deluroase a Someșului Mare și Mureșului, cu altitudini mai joase (400 m), versanți moderat sau

puternic înclinați (5-25˚), cu ierni geroase și prezența unor soluri puternic erodate (Stroe, 2012). Valorificarea strugurilor din Podgoria Lechinței se face în următoarele locații:

- crama Lechburg, achiziționată în 2015, cu o extensiune de 70 ha și o densitate a plantației de 5000 butuci ha, favorizată de condițiile climatice existente, cu precădere optime pentru cultivarea soiurilor de viță nobile albe;
- crama Jelna, o cramă artizanală ce valorifică producția de struguri de pe cele 26 ha de viță de vie în aproximativ 80.000 sticle anual;
- crama Vie Vin Lechința, cu o suprafață cultivată de 15 ha de către familia Botiș;
- crama Valea Ascunsă Teaca, o cramă de familie ce exploatează 20 ha viță de vie, cu o capacitate de producție de 100.000 litri pe an;
- Casa de vinuri Zaig, o cramă revitalizată de un viticultor sas, Eckehardt Zaig, pe cele 8 ha de viță de vie deținute.

Cramele Jelna, Valea Ascunsă Teaca și Casa de vinuri Zaig fac turism viticol în prezent, prin organizarea unor degustări de vin.

Tot din aceeași regiune viticolă a Podișului Transilvaniei fac parte și Domeniile Vatra Roșie din Fizeșu Gherlii, cu o plantație de viță de vie de 12 ha și 5.000 litri îmbuteliați anual și Crama La Salina, ce exploatează 20 ha de viță de vie de pe Dealurile Durgăului. Ambele au primit indicația geografică „Dealurile Transilvaniei". Arealul viticol situat pe teritoriul administrativ al municipiului Turda este valorificat turistic prin intermediul pensiunii „Sarea-n bucate" și organizarea unor degustări de vin și evenimente private la cerere.

Cea de-a doua regiune viticolă regăsită în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest este regiunea viticolă a Dealurilor Maramureșului și Crișanei, situată în nord-vestul țării. Un prim areal viticol identificat este cel din localitatea Halmeu Vii unde viticultura reprezintă deja o activitate de tradiție în comunitatea locală sătmăreană. În prezent, aici există 2 crame: Crama Mike, produs al Cooperativei Agricole Dealurile Halmeului, un business al fraților Alexandru și Csaba Mike ce au reușit să reaudcă la viață o plantație de viță de vie cu o vechime de peste 50 ani și Crama Năstase, o altă afacere de familie.

Alte crame pot fi întâlnite în centrele viticole Beltiug, Rătești și Ardud, toate utilizate deja în scop turistic prin degustările de vin organizate, participări la târguri/salonuri de vinuri:

- Crama Rătești din localitatea Rătești, unde pe cele 205 ha de viță de vie cultivate pe Dealurile Rățeștiului se obțin vinuri albe proaspete și vinuri roșii echilibrate;
- Crama Teodor, ce valorifică cele 12 ha de viță de vie de pe Dealurile Rățeștiului, produce 40.000 litri de vin îmbuteliați/an;
- Crama familiei Hetei, asociată unei pivnițe vechi de peste 100 ani, proprietatea individuală a familiei Hetei, cu o adâncime de 33 m;
- Crama Dobra, înființată în 2010;
- Cramele Nachbil, prima înființată în 1999, iar cea de-a doua în 2016, cu o suprafață cultivată de viță de vie de aproximativ 25 ha și 70.000 litri de vin îmbuteliați/an.

Un alt element de unicitate al acestui areal viticol îl constituie prezența unor pivnițe săpate în deal (340 în Beltiug, alături de alte pivnițe din localitățile Dobra, Rătești, Ardud), demonstrând practicarea viticulturii de câteva secole o dată cu colonizarea șvabilor ce au primit terenuri pe care să poată practica viticultura.

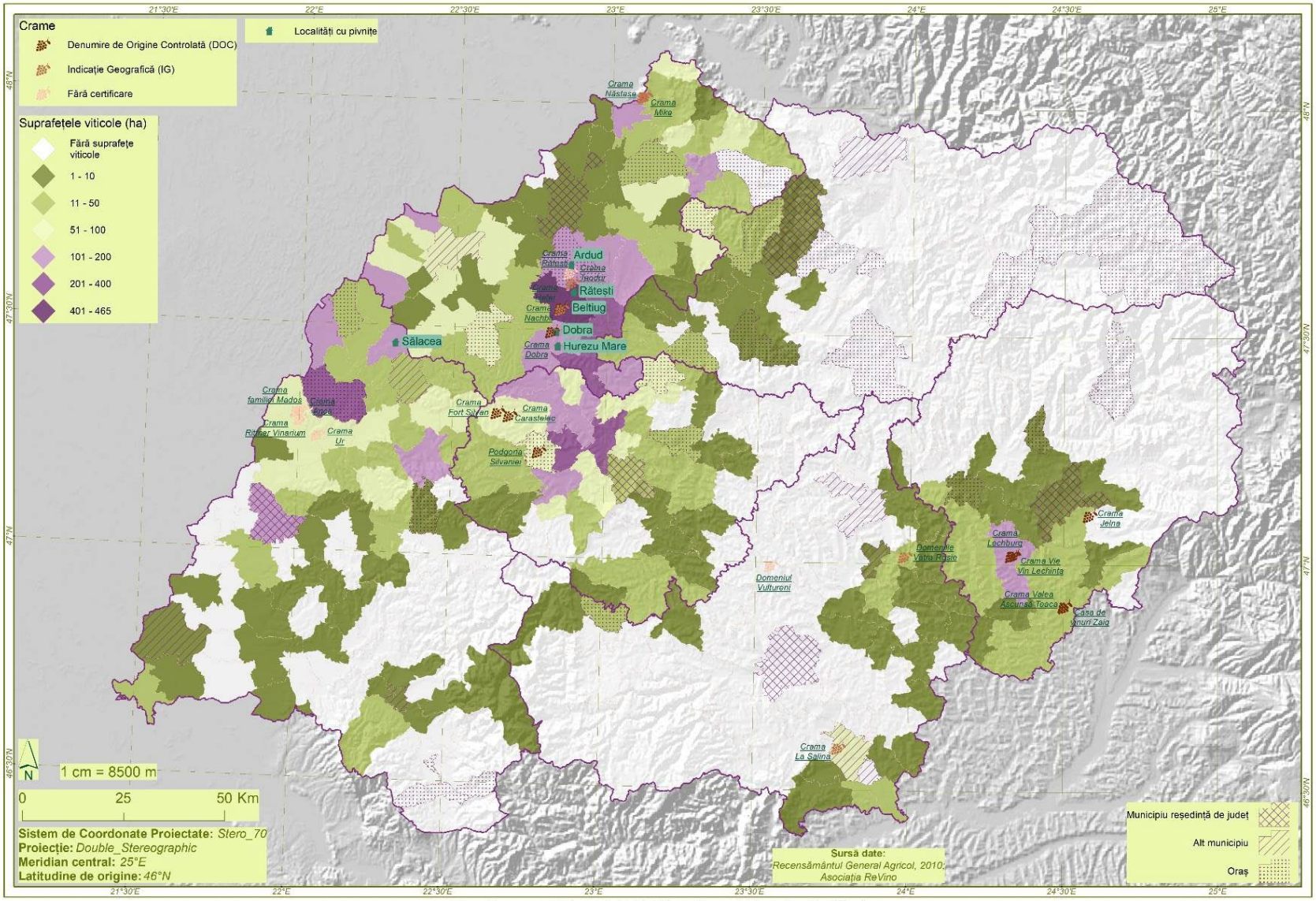

Fig. 91. *Areale viticole din Regiunea de Nord-Vest*

În județul Sălaj, circumscrise regiunii viticole a Dealurilor Maramureșului și Crișanei, cu DOC Crișana, pot fi identificate 3 zone viticole valorificate turistic prin:

- Crama Fort Silvan, cu o suprafață cultivată de 33,5 ha și 20.000-30.000 litri de vin îmbuteliați/an, cu vinuri cu aciditate ridicată și caracter mineral;
- Crama Carastelec, ce produce pe o suprafață cultivată de 22,4 ha brandurile de vin Friza, Vinca și vinurile spumante Carassia;
- Podgoria Silvaniei, cu 40 ha de viță de vie cultivate și 150.000 litri de vin îmbuteliați anual

Un ultim areal viticol individualizat în județul Bihor coincide cu Podgoria Diosig, cu condiții climatice pielnice obținerii vinurilor de calitate superioară, în special vinuri albe de masă (Stroe, 2012) și este reprezentat prin următoarele crame:

- Crama Ur ce exploatează strugurii obținuți de pe cele 37 ha ale podgoriei Sântimreu, cu 7 magazine de desfacere în Oradea, Salonta și Marghita;
- Crama Anca;
- Crama Rittner Vinarium, prima plantație prin reconversie din Bihor, promovată de către Asociația Ordinul Cavalerilor Vinului;
- Crama familiei Mados.

Valea Ierului este recunoscută și prin prezența celor aproximativ 1000 pivnițe din localitatea Sălacea, cu lungimi cuprinse între 30-80 m, din cărămidă sau săpate direct în pământ, cea mai veche datând din 1803.

O altă componentă importantă inclusă în cadrul turismului viticol este dată de itinerariile tematice, unele organizate de tour-operatori, altele propuse de administrația locală. Amintim în acest sens *Drumul vinului sătmărean*, propus de Consiliul Județean Satu Mare, cu 3 trasee: Carei-Pir, Halmeu-Orașu Nou, Hodod-Viile Satu Mare (http://vinulsatmarean.ro) sau *Drumul Vinului în Bistrița-Năsăud*.

4.4. POTENŢIALUL DE AFIRMARE AL TURISMULUI EXTREM

Una din cele mai puternic dezvoltate forme de turism de nișă o constituie turismul de aventură (*adventure tourism*) și se adresează în general unor turiști tineri, activi, educați, ce preferă locațiile mai îndepărtate și care își asumă anumite riscuri (Williams, Soutar, 2009). O serie de activități pot fi incluse în cadrul sportului extrem, tipizate în funcție de arealul de desfășurare: în subteran, pe pământ, în aer, pe cursul unui corp de apă (Jamal et al., 2019). Activitățile care se pretează cle mai bine acestei forme de turism vor fi redate în cele ce urmează:

- **speoturismul extrem,** practicat în peşterile şi avenele cu numeroase restrictivităţi morfologice are un câmp larg de afirmare în munţii Pădurea Craiului (Avenul Stanul Foncii, Ponorul Sâncuta, peştera Vântului), Bihor (Avenul din Hoanca Urzicarului, avenele din Lumea Pierdută, sistemul Zăpodie-Peştera Neagră) sau Rodnei (Jghiabul lui Zalion);
- ***rafting-ul*** este un sport ce presupune coborârea unor sectoare de râuri repezi de munte, cu bărci pneumatice, în echipe de două sau mai multe persoane. Pe lângă ambarcaţiune şi vâsle (padele), practicanţii acestui sport trebuie să îşi asigure un echipament de protecţie adecvat care să îi protejeze de eventualele pericole: vestă flotabilă, costum de neopren şi cască.

Traseele de rafting sunt alese pe sectoarele de râu cu debite suficiente, care să permită flotabilitatea ambarcaţiunii, viteze mari de curgere şi pantă mare.

Pe teritoriul regiunii de Nord-Vest sectoarele de desfășurare a sporturilor acvatice din categoria celor cunoscute sub numele de "whitewater sports" sunt asociate Crișului Repede, pe sectorul cuprins între Șuncuiuș și Vadu Crișului, în sectorul de maximă spectaculozitate al defileului cursului menționat; pe Crișul Pietros, între Boga și Sighiștel, respectiv pe Crișul Negru, între Beiuș și Șoimi. Alte locații frecvent asociate cu activitatea de cayaking sunt reprezentate de lacurile Colibița și Firiza.

- **cannoyng-ul** presupune existenţa unor cursuri de apă repezi, vijelioase, cu scurgere turbulentă, condiţii întâlnite de-a lungului Galbenei, Oşelului sau Rebra;
- **scufundările în izbucuri** (Izbândiş, Galbenei, Dămişenilor, Bratcanilor) au nota lor de risc şi aventură;
- **zborurile cu parapanta și parașuta în tandem** reprezintă o altă posibilitate de destindere pentru doritorii de adrenalină, aerocluburile din zonă fiind în principal responsabile pentru organizarea unor astfel de activități. Menționăm ca potențiale locații de zbor zonele de chei și defilee dar și arealele montane cu deschidere mai largă, precum Creasta Cocoşului, Munţii Ţibleş, Culmea Breaza, Piatra Boghii Măgura Şimleu etc.;
- **via ferrata** în locații precum Cheile Turzii, Cheile Turenilor sau Defileul Crişului Repede;
- **enduro și off-road**, materializate mai ales prin concursuri tematice (Cupa Bihor 4x4, Festivalul Hard Enduro, Cupa Enduro-Cross Păunița, Tracking Dracula Hard Enduro Racing);
- **escaladă,** inclusiv escaladă pe gheață, exemplul cel mai grăitor constituindu-l Festivalul pereților de gheață de la Cascada Răchițele;
- **schiul extrem,** se poate practica pe versanţii prelungi şi înclinaţi ai munţilor Rodnei, Ţibleş, Bihor şi Vlădeasa;
- în mod distinct, regăsit în literatura de specialitate ca o subformă a turismului sportiv (Palmer, 2004; Aksu et al., 2016), turismul de golf, determinat de ideea de a juca golf, este puțin individualizat la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, existând doar 3 **terenuri de golf** (Sun Garden Golf & Spa Resort – Cluj-Napoca, Transilvania Golf Club – Sânpaul, județ Cluj, Kings Land – Oradea).

5. INFRASTRUCTURI, CIRCULAŢIE ŞI DISPARITĂŢI TURISTICE

Regiunea de Nord-Vest a României dispune de un cadru natural bogat, variat și complex cu o structură peisagistică armonioasă, bucurându-se de o climă favorabilă practicării turismului pe tot parcursul anului. Zona este înzestrată cu floră și faună bogată, cu numeroase monumente ale naturii dar și cu vestigii istorice, artistice și arhitecturale dar și valoroase resurse curative. Astfel, prin resursele turistice de care dispune teritoriul analizat poate satisface și preferințele cele mai exigente ale unor segmente variate ale cererii turistice interne și internaționale (Altman, 2013). Cu toate acestea, obiectivele turistice și infrastructura existentă nu sunt repartizate uniform în spațiu, fapt ce creează disparități semnificative nu doar la nivel regional, dar și la nivel local.

În cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest se pot delimita o serie de zone turistice, ceea ce determină concentrarea diferitelor tipuri de unități de cazare, cum ar fi:

- *zone de turism montan*: în special în cadrul Munților Apuseni (județul Bihor), care reprezintă cel mai bogat relief carstic din țară, cu numeroase peșteri, chei precum și spectaculoase forme de relief. În această categorie se încadrează Munții Rodnei (județul Bistrița-Năsăud) – cu o largă varietate a unităților de cazare - și Munții Maramureșului (județul Maramureș) care alături de complexul Stațiunea Băișoara și Stâna de Vale (județul Cluj) oferă cele mai importante dotări pentru practicarea sporturilor de iarnă (Stațiunea Borșa, Cavnic, Șuior).
- *zone de turism rural*: mai ales zonele turistice din nordul Transilvaniei (zona Maramureșul și Țara Oașul) care deși dispun de o serie de atracții naturale și monumente istorice, se remarcă totuși prin păstrarea nealterată a tezaurului folcloric (port popular, cântece și jocuri populare) și prin arta deosebit de valoroasă a prelucrării lemnului. În această categorie se încadrează și zona Călățele (județul Cluj), unde tradițiile populare maghiare încă se mai păstrează, iar bogăția și unicitatea porturilor populare atrag un număr însemnat de turiști atât din țară cât și din afara granițelor.
- *zone de turism balnear*: zonele cele mai reprezentative fiind stațiunile balneoclimatice: arealul Băile Felix din structura comunei Sânmartin, arealul corespunzător stațiunii turistice 1 Mai, comuna Tinca (județul Bihor), arealul Băile Turda (județul Cluj), arealul balneoclimatic din structura comunei Ocna Șugatag (județul Maramureș), orașul Sângeorz-Băi (județul Bistrița-Năsăud), precum și satul Bizușa-Băi din structura comunei Ileanda (județul Sălaj) dezvoltat pe seama izvoarelor minerale și termale de importanță națională.
- *zone de turism cultural*: în arealele care dispun de numeroase monumente istorice și arhitecturale (vestigii antice, cetăți, palate și castele feudale, biserici medievale, mănăstiri și catedrale) și care se regăsesc în majoritatea localităților urbane și rurale.
- *zone de turism de afaceri*: în ultima perioadă extinderea și dezvoltarea mai ales a infrastructurii aparținând transportului aerian a favorizat și această formă de turism, fiind alimentată de participanții la congrese, conferințe, training-uri, expoziții și târguri comerciale, cu precădere în marile orașele ale regiunii (Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare, Satu Mare).

În prezent, în România, conform Hotărârii nr. 107/2018[3], sunt atestate ca stațiuni turistice de interes național 47 localități, lista fiind completată de 72 stațiuni turistice de interes local. Dintre stațiunile turistice de interes național 3 se regăsesc pe teritoriul Regiunii Nord-Vest: Băile Felix (județul Bihor), Stațiunea Borșa (județul Maramureș) și Sângeorz-Băi (județul Bistrița-Năsăud). Conform aceluiași document, stațiunile turistice de interes local din regiune sunt: Băile 1 Mai, Stâna de Vale, Tinca (județul Bihor), Băile Turda, Băile Băița, Zona Băile Ocna Dej, Zona Fântânele, Zona Muntele Băișorii (județul Cluj), Bârsana, Botiza, Moisei, Ocna Șugatag, Oncești, Vișeu de Sus, Zona Șuior (județul Maramureș), Boghiș (județul Sălaj), Carei, Livada, Negrești-Oaș, Tășnad (județul Satu Mare), Colibița, Rodna (județul Bistrița-Năsăud).

5.1. INFRASTRUCTURA DE CAZARE

Gradul de valorificare a potențialului turistic diferă de la un județ la altul, fiind influențat de factori multipli, printre care: implicarea în activitatea de marketing turistic de către fiecare entitate activă din domeniul turismului, eficiența politicilor și strategiilor de marketing turistic concepute și aplicate de fiecare din actorii implicați în dezvoltarea turismului, gradul de implicare la nivel național în dezvoltarea turismului din zona respectivă, eficiența utilizării fondurilor provenite din partea Uniunii Europene.

5.1.1. Structuri de primire turistică pe tipuri de baze

În ultimii ani au survenit modificări importante în privința numărului, tipurilor și a capacităților structurilor de primire turistică, în sensul creșterii dinamice a numărului unităților de cazare în anumite zone, în paralel cu o creștere mai moderată a capacității de cazare. Cauzele acestei schimbări – mai ales după anul 2000 – se pot scrie pe seama răspândirii unor noi forme de unități de cazare (pensiuni și ferme agroturistice, pensiuni urbane și rurale sau hosteluri și hoteluri apartamente), concomitent cu continuarea degradării fizice și morale ale altor unități de cazare (hoteluri, vile turistice, cabane turistice, etc.). Astfel numărul ***structurilor de primire turistică*** a crescut de la 292 în anul 2000 la 658 până în anul 2010 (125%) și cu încă 71,3% în perioada 2010-2018 în pofida efectelor crizei economice. În anul 2018 în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest s-au înregistrat 1127 de unități de cazare (13,3% din totalul structurilor de primire turistică existente la nivel național), ocupând locul al treilea după regiunile de Centru și Sud Est.

Tabelul 65. *Repartiția pe tipuri a structurilor de primire turistică în Regiunea Nord-Vest (2018)*

	Bihor	**Bistrița-Năsăud**	**Cluj**	**Maramureș**	**Satu-Mare**	**Sălaj**	**Regiunea Nord-Vest**	**% din total**
Hoteluri	52	16	68	34	17	10	**197**	**17.5**
Hosteluri	11	1	11	3	4	2	**32**	**2.8**
Hoteluri apartament	1	-	2	-	-	-	**3**	**0.3**
Moteluri	5	3	6	7	13	-	**34**	**3**
Hanuri	1	-	--	-	-	-	**1**	**0.1**

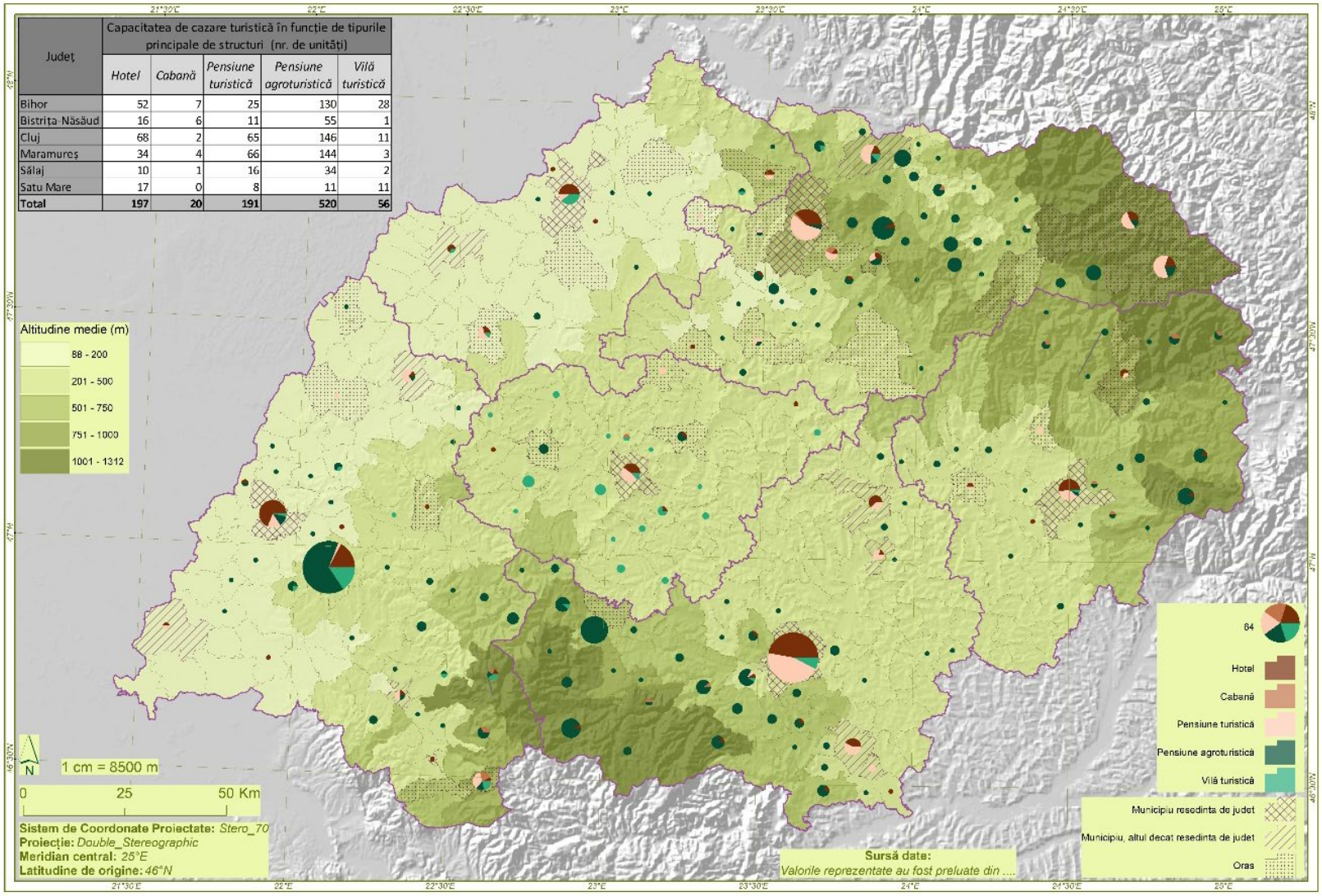
[3] Hotărârea nr. 107/2018 privind aprobarea atestării unor localități sau părți din localități ca stațiuni turistice de interes național sau local și privind modificarea anexei nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice.

Vile turistice	28	1	11	3	10	2	**55**	**4.9**
Cabane turistice	7	6	2	4	-	1	**20**	**1.8**
Bungalouri	-	-	-	-	-	50	**50**	**4.4**
Sate de vacanță	-	-	1	-	-	-	**1**	**0.1**
Campinguri	4	-	2	1	3	-	**10**	**0.9**
Popasuri turistice	1	-	-	1	-	-	**2**	**0.2**
Căsuțe turistice	-	-	-	-	2	2	**4**	**0.4**
Tabere de elevi și preșcolari	3	1	1	1	-	1	**7**	**0.6**
Pensiuni turistice	25	11	65	66	8	16	**191**	**16.9**
Pensiuni agroturistice	130	55	146	144	11	34	**520**	**46.1**
Total	**268**	**94**	**315**	**264**	**68**	**118**	**1127**	**100**
% din total	**23.8**	**8.3**	**28**	**23.4**	**6**	**10.5**	**100**	

Sursa: INSSE, Baze de date Tempo Online

Conform numărului de unități de cazare, predomină pensiunile agroturistice (46,1%), urmate de hoteluri (17,5%) și pensiuni turistice (16,9%). Însă unitățile de cazare respective nu sunt repartizate uniform pe teritoriul regiunii, cele mai multe unități fiind concentrate în județul Cluj (28%), urmat de județul Bihor (23,8%) și județul Maramureș (23,4%), în timp ce în județul Satu-Mare regăsim doar 6% din totalul structurilor de primire turistică. În cadrul localităților urbane, cele mai multe unități de cazare sunt prezente în municipiul Cluj-Napoca (117), urmat de municipiul Baia-Mare (45), municipiul Oradea (43) și municipiul Satu-Mare (24) iar în cadrul localităților rurale, în comunele Sânmartin (jud. Bihor) (117 unități), Boghiș (jud. Sălaj) cu 56 unități de cazare și Sâncraiu (jud. Cluj) cu 32 structuri de primire turistică. Dacă în cazul municipiilor infrastructura existentă este dominată de structuri de cazare de tip hotelier - de diferite dimensiuni și cu diferite clasificări -, în cazul localităților rurale cele mai răspândite tipuri de cazare sunt pensiunile rurale și pensiunile agroturistice, fiind o consecință naturală a dezvoltării turismului rural. Excepție fac stațiunile balneoclimatice, de multe ori amplasate în mediul rural, unde predomină de asemenea mai mult unitățile de cazare de tip hotelier.

Analizând distribuția teritorială a unităților de cazare, reiese că există o serie de zone geografice fără niciun fel de tip de cazare, conform statisticilor naționale. Cel mai evident exemplu este reprezentat de Câmpia Transilvaniei, cuprinzând o multitudine de zone de interes local și regional care – în urma dezvoltării capacității de cazare turistică – ar putea intra în circuitul turistic regional. De exemplu comuna Viile Tecii și localitatea Budurleni, unde – construind pe existența fermei piscicole – s-ar putea dezvolta și promova pescuitul sportiv. Puțin mai spre sud găsim localitatea Lechința, o zonă viticolă renumită – dar care nu dispune de nicio unitate de cazare. Tot în Câmpia Transilvaniei, în partea de nord-vest a județului Cluj (Dealurile Clujului și Dejului), în afara orașului Gherla și Dej statisticile oficiale arată o lipsă totală a capacităților de cazare în ciuda existenței unor resurse turstice antropice (orașul baroc din Gherla – biserica franciscană, biserica armeano-catolică, sinagoga, portul popular și tradițiile populare de la Sic, Castelul Bánffy din Bonțida, Răscruci, Dăbâca, etc.) și naturale (parcul balnear Toroc, stufărișul de la Sic, salina de la Dej).

Județ	Capacitatea de cazare turistică în funcție de tipurile principale de structuri (nr. de unități)				
	Hotel	*Cabană*	*Pensiune turistică*	*Pensiune agroturistică*	*Vilă turistică*
Bihor	52	7	25	130	28
Bistrița-Năsăud	16	6	11	55	1
Cluj	68	2	65	146	11
Maramureș	34	4	66	144	3
Sălaj	10	1	16	34	2
Satu Mare	17	0	8	11	11
Total	**197**	**20**	**191**	**520**	**56**

Fig. 92. *Distribuția structurilor de primire turistică*
Sursa: INSSE (2018)

Chiar dacă județul Mararmureș dispune de o gamă variată a unităților de primire turistică, există totuși zona Țării Lăpușului care se confruntă cu o lipsă acută de cabane și pensiuni, în ciuda resurselor turistice naturale și etno-culturale, dar și având în vedere poziția geografică strategică care permite explorarea atât a zonelor montane din județele Maramureș și Bistrița, dar și a atracțiilor din Câmpia Transilvaniei în cadrul turelor de o zi. Aceeași situație o întâlnim și în zona Munților Maramureșului și a Munților Țibleșului.

O altă arie extinsă cu o deficiență evidentă a capacităților de cazare cuprinde o mare parte a județului Satu Mare, unde în afara centrelor urbane și a stațiunilor turistice, marea majoritate a localităților nu dispun de nicio unitate de cazare, în ciuda existenței patrimoniului construit bogat, multe dintre acestea fiind reabilitate cu finanțare prin Programul Operațional Regional și puse în circuit turistic. La acestea se adaugă și lipsa totală a cabanelor turistice și numărul redus a pensiunilor turistice și agroturistice.

Județul Bihor reprezintă cea mai ridicată concentrare a unităților de cazare, dar fiind vorba de o zona balneară lipsesc apropae în totalitate bungalourile (un singur bungalou găsindu-se la Băile Felix) iar campingurile sunt într-un număr foarte redus (numai la Marghita, Remetea, Cordău și la Băile Felix).

Din datele prezentate mai sus rezultă că una din problemele principale ale turismului din Transilvania de Nord este reprezentată de existența comunelor cu un potențial turistic ridicat sau foarte ridicat, dar care nu dispun de niciun fel de unitate de cazare. A doua problemă majoră este legată în schimb de calitatea infrastructurii existente. Trebuie menționat faptul că în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest există doar 6 hoteluri de 5 stele, dintre care patru se regăsesc în județul (hotelurile Opera Plaza, Double Tree by Hilton, Sungarden Resort și Sun Garden Resort), și câte una în județele Bihor (Hotel Lotus Therm) și Bistrița-Năsăud (Hotel Metropolis). Hotelurile cu cel mai înalt nivel de confort lipsesc în totalitate din județele Satu Mare, Sălaj și Maramureș. Dacă luăm în considerare hotelurile de 4 stele, în regiune există un număr de 42 astfel de unități, cele mai multe hoteluri din regiune fiind din categoria cu 3 sau 2 stele (124 în total). Dintre cele 5 pensiuni agroturistice cu 5 flori, un număr de trei se regăsesc în județul Cluj (pensiunea turistică Transilvania Villa & Spa în satul Muntele Băișorii – comuna Băișoara, pensiunea turistică Colonia Făget Serena în municipiul Cluj-Napoca și pensiunea turistică Sarea-n Bucată în municipiul Turda) și câte una în județele Maramureș (pensiunea turistică Dacii Liberi în comuna Petrova) și Sălaj (pensiunea agroturistică Orgona în satul Stana – comuna Almașu). Aceste două aspectele explică parțial performanțele economice modeste ale activității turistice din regiune, oferind în același timp motivul pentru care cererea turistică internă dar și cea de peste hotare este încă redusă (chiar dacă în ultimii ani se poate observa o creștere continuă). Un element care contrabalansează într-o oarecare măsură aceste aspecte negative este reprezentat de prezența pe piața românească a lanțurilor hoteliere internaționale, deoarece o prezență mai puternică a brandurilor internaționale nu poate decât să contribuie la creșterea calității ofertei de cazare, prin intensificarea concurenței de pe piață. Astfel, prin stabilirea unor standarde mai înalte și lanțurile și grupurile hoteliere autohtone sunt stimulate în vederea îmbunătățirii ofertei (Coros, 2014).

Analizând densitatea ***unităților turistice de cazare*** (numărul unităților de cazare turistică raportat la suprafața teritoriului) observăm că aceasta este mai ridicată în județele Cluj, Bihor și Maramureș mai ales datorită numărului unităților de cazare din localitățile Sânmartin (190,4 unități/km^2), Vadu Izei (69,5 unități/km^2), Cluj-Napoca (65,4 unități/km^2), Sâncraiu (56,7

unități/km^2) și Oradea (37,7 unități/km^2). De remarcat este și faptul că unele orașe din regiune – conform datelor statistice - nu dispune de nicio unitate de cazare. Este vorba de orașele Vașcău (Bihor), Huedin (Cluj), Ardud (Satu Mare), Dragomirești și Săliștea de Sus (Maramureș).

Dacă luăm în considerare ***capacitatea de cazare turistică în funcțiune*** (numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către unitățile de cazare turistice, ținând cont de numărul de zile cât sunt deschise unitățile respective), se poate constata o creștere aproape continuă a acestui indice în perioada 2010-2018 (46,6%).

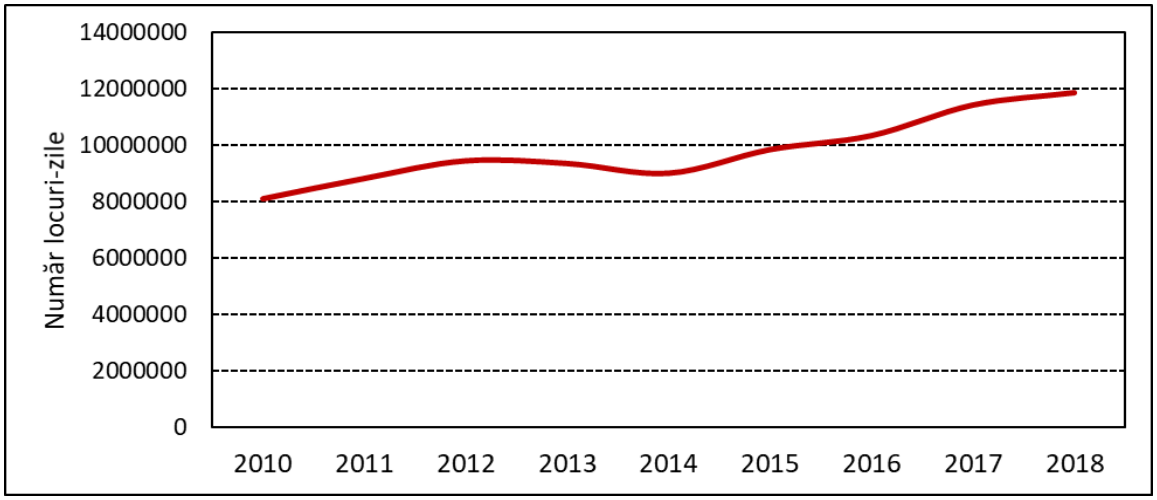

Fig. 93. *Evoluția capacității de cazare turistică în funcțiune*
Sursa: INSSE

Totuși, în privința acestui indicator în cadrul Regiunii Nord-Vest se poate observa o diferență semnificativă atât în cazul județelor, cât și în cazul localităților. Pe primele două poziții cu valori similare se situează județele Cluj și Bihor (30,2% respectiv 29,9% din totalul capacității de cazare înregistrată la nivelul regiunii), fiind urmate de județul Maramureș (20,6%), pe când treapta inferioară a ierarhiei este ocupată de județul Sălaj (5,3%).

Poziția municipiului Cluj-Napoca este unipolar în cadrul județului, acesta concentrând peste 60% din capacitatea de cazare turistică în funcțiune, indicele respectiv de abia ajungând la 5% în cazul altor localități din județ. O polarizare ridicată se observă și în cazul județului Bihor, unde municipiul Oradea alături de localitatea Sânmartin concentrează 80% din capacitatea de cazare turistică în funcțiune. În celelalte județe – chiar dacă în cazul municipiilor reședință de județ observăm valori mai ridicate – distribuția capacității de cazare în funcțiune nu este așa unipolară.

În funcție de tipul unităților de cazare, cea mai mare parte a capacității în funcțiune este reprezentată de hoteluri (53,2%), pensiuni agroturistice (20,6%) și pensiuni turistice (12.2%), ceea ce denotă existența a celor trei tipuri principale de turism în regiune: turism balnear, turism rural și turism de afaceri.

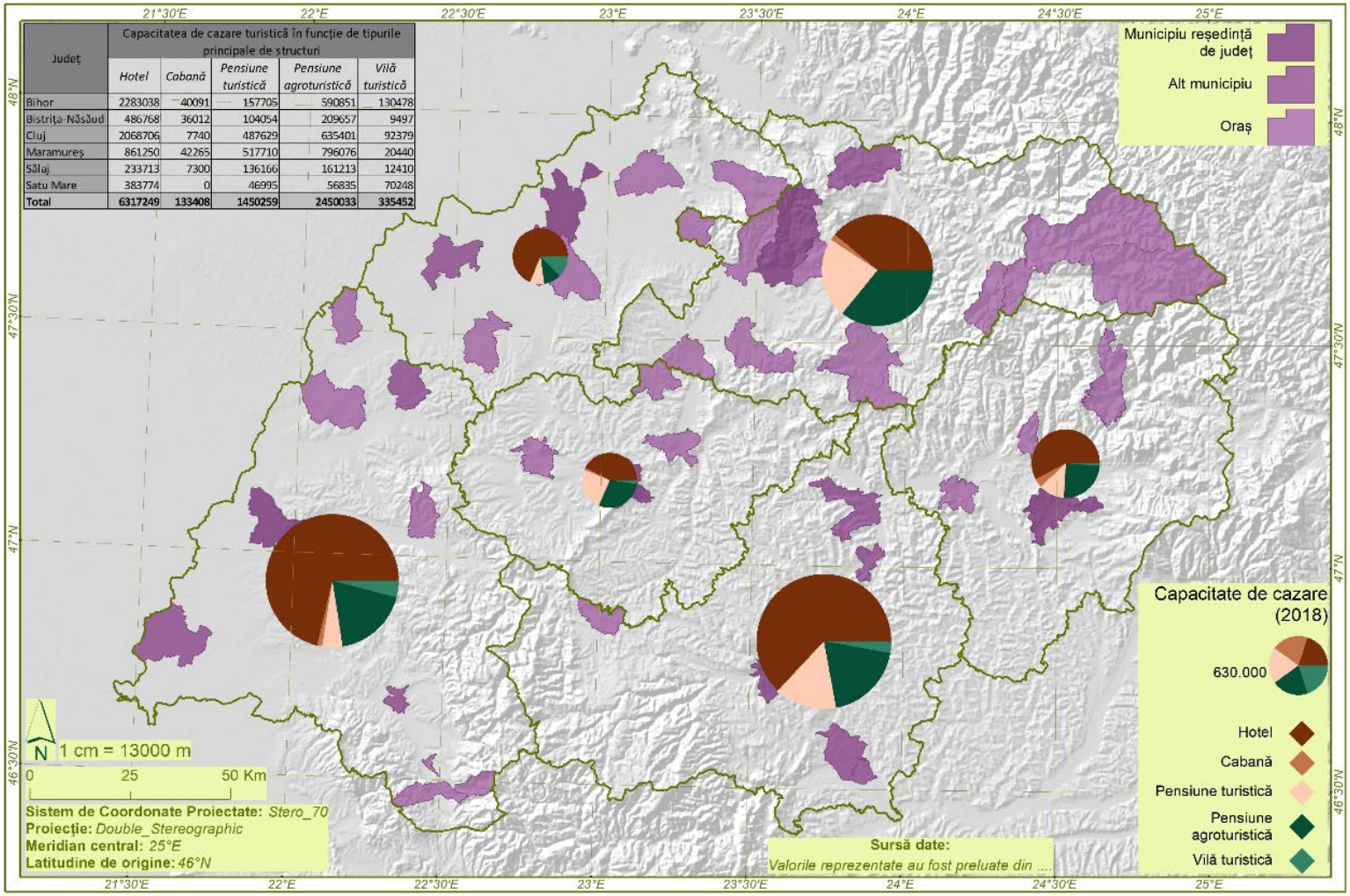

Fig. 94. *Capacitatea de cazare turistică în funcțiune pe județe, 2018*

Sursa: INSSE

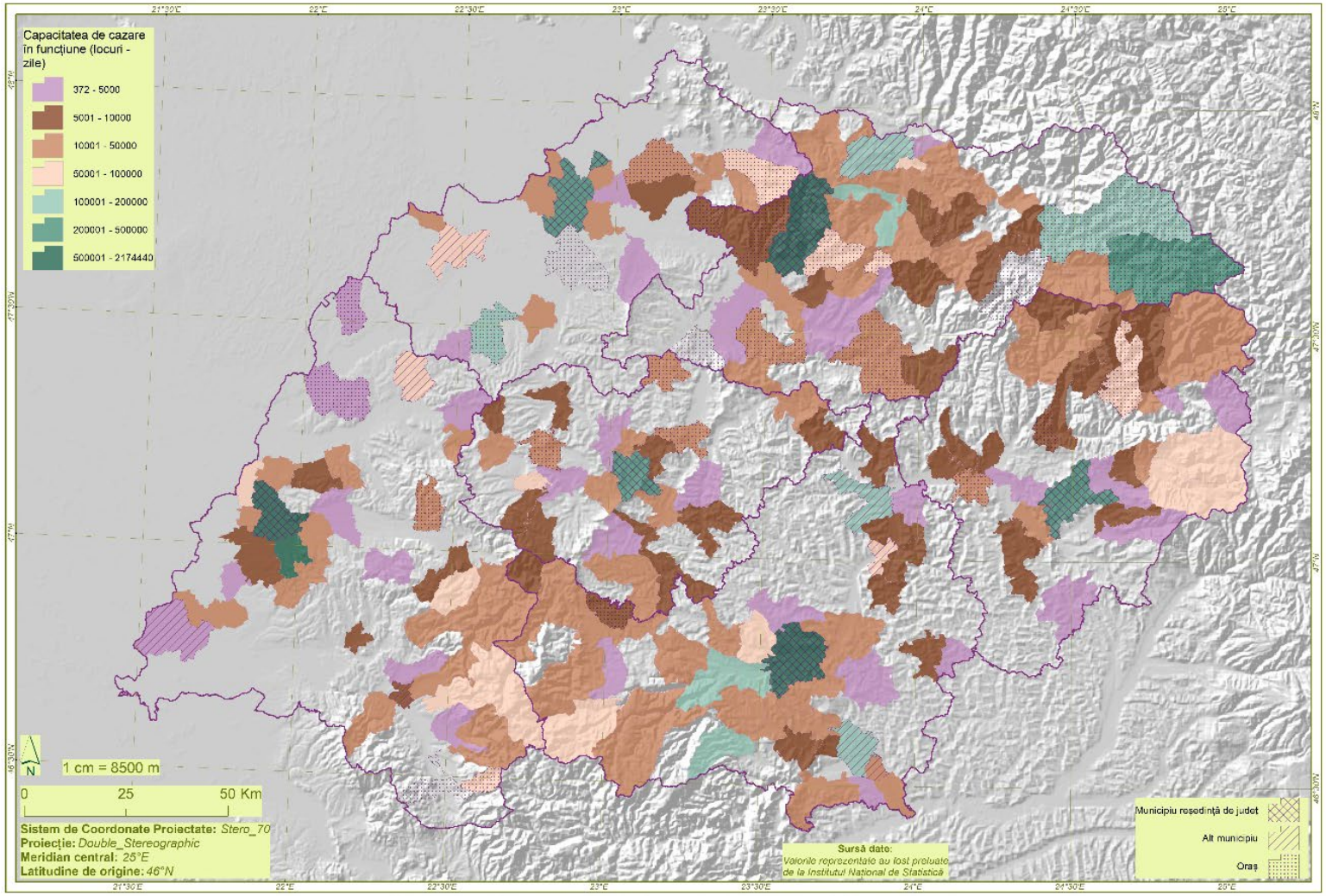

Fig. 95. *Distribuția capacității de cazare turistică în funcțiune pe județe, 2018*
Sursa: INSSE

Structuri de cazare rurale

Cele mai frecvent structuri de primire din rural sunt pensiunile agroturistice. Datorită specificului serviciilor în pensiuni am analizat cele doua tipuri comparativ. La nivelul regiunii se ramarcă o concentrare puternică în sectorul dintre Cluj-Napoca şi Oradea, respectiv în Maramureş, cu tendinţa de a forma culoare pe principalele căi de comunicaţie şi de contopire a celor două.

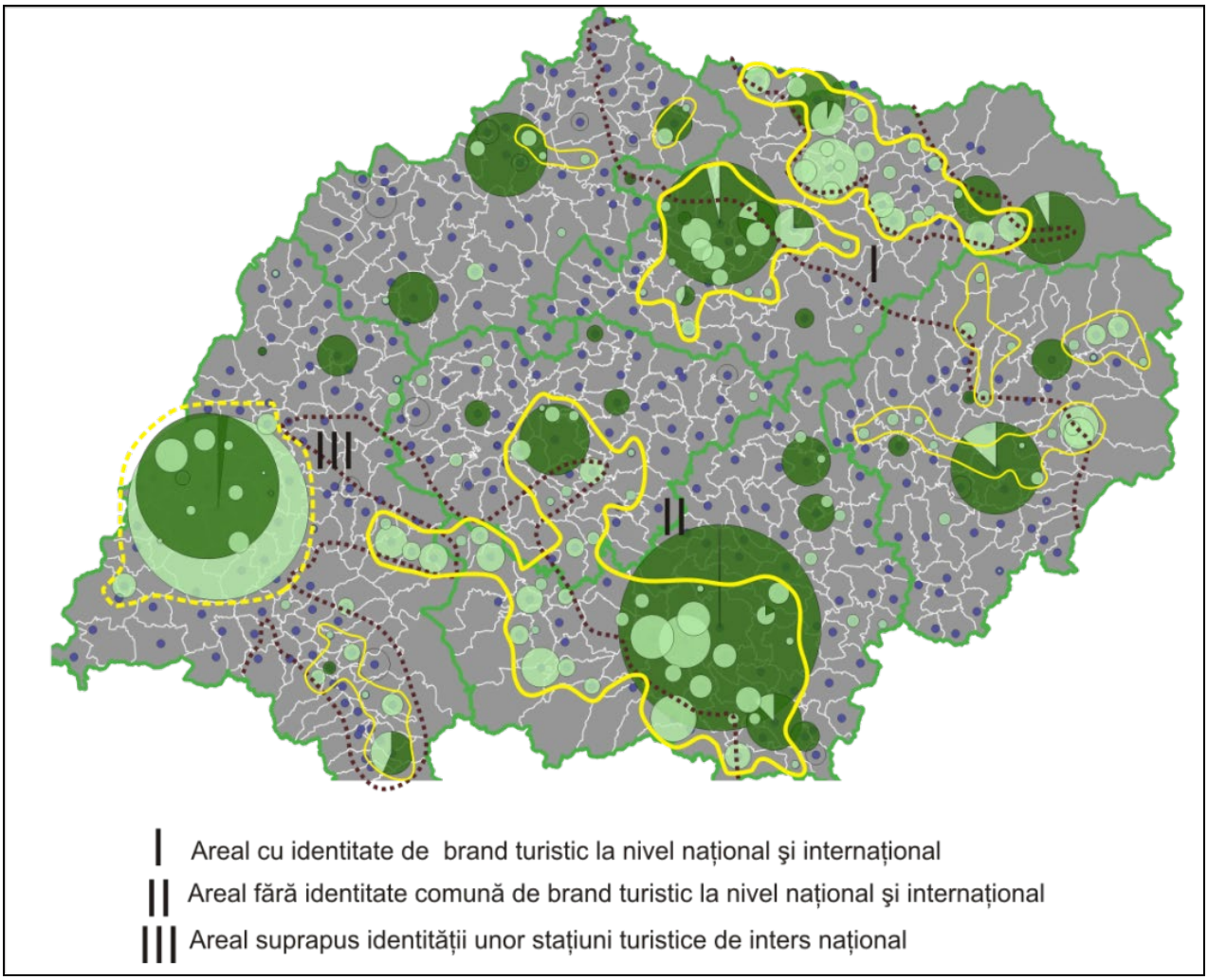

Fig. 96. *Pensiuni turistice și agroturistice*

Tabelul 66. *Pensiuni agroturistice pe categorii de confort şi judeţe (număr de locuri)*

Tipuri de structuri clasificate	*	%	**	%	***	%	****	%	*****	%	**Total**
Bihor	11	0.3	815	22.9	2458	69.1	160	4.5	0	0	3554
Bistrița-Năsăud	14	1.4	64	6.9	589	61.6	89	9.3	0	0	956
Cluj	37	0.9	1038	24.5	2873	67.9	515	12.8	58	1.4	4229
Maramureș	33	0.9	1322	39.7	2525	71.1	345	10.3	20	0.6	3354
Sălaj	52	5.6	171	18.6	603	65.5	79	8.6	16	1.7	921
Satu-Mare	16	4.48	204	57.1	93	26	32	9	0	0	357

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

Conform OMADR (Ordinul ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale) nr. 54/2012 a fost întocmită „Lista comunelor dezvoltate din punct de vedere turistic". Astfel, fiecare unitate administrativ-teritorială (UAT) de nivel NUTS 5 a fost analizată din punct de vedere al numărului structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și al numărului de locuitori la nivelul anului 2010, calculându-se indicatorul „gradul de dezvoltare al UAT din punct de vedere al capacității de cazare".

Conform acestei clasificări, comunele cele mai dezvoltate din punct de vedere turistic (peste 50 de puncte) sunt Sânmartin din județul Bihor, Deseși și Budești din județul Maramureș alături de Livezile și Lechința[4] din județul Bistrița-Năsăud. O atenție deosebită ar trebui acordată acelor comune care dispun de un potențial turistic ridicat dar care au o infrastructură turistică mai puțin dezvoltată, cum ar fi comunele Ciceu-Mihăiești din județul Bistrița-Năsăud, Coaș din județul Maramureș, Carastelec din județul Sălaj, deoarece dezvoltarea infrastructurii din aceste zone poate contribui pe termen mediu și lung la atenuarea dezechilibrelor regionale, constituind și o sursă de creștere a veniturilor populației rurale.

Ca și o concluzie a analizei ofertei turistice din Regiunea Nord-Vest putem constata următoarele:

- numărul unităților de cazare și a capacității de cazare turistică din Regiunea Nord-Vest a înregistrat o creștere continuă în perioada 2010-2018
- județele cu cel mai ridicat număr de unități de cazare sunt Cluj, Bihor și Maramureș, concentrând peste 80% din numărul total al structurilor de cazare turistică la nivel regional
- în cazul structurilor de primire turistică în funcțiune, ponderea cea mai mare aparține pensiunilor agroturistice și hotelurilor, importanța cabanelor și a infrastructurilor de cazare aferente turismului montan fiind în descreștere
- prezența redusă a lanțurilor hoteliere internaționale
- observăm atât existența a zonelor cu potențial turistic ridicat dar care – conform datelor statistice – nu dispun de unități de cazare, cât și a centrelor urbane cărora le lipsește în totalitate infrastructura turistică (structuri de primire turistică, agenții de turism, centre de informare turistică?)
- există diferențe semnificative în privința concentrării infrastructurii turistice, atât la nivel județean cât și la nivel local

[4] Trebuie să atragem atenția aspra limitărilor acestei metode, având în vedere că Lechința – din cauza numărului mic al populației - în ciuda faptului că dispune de doar 2 pensiuni agroturistice, se clasează pe primele locuri între localitățile cele mai dezvoltate din punct de vedere turistic.

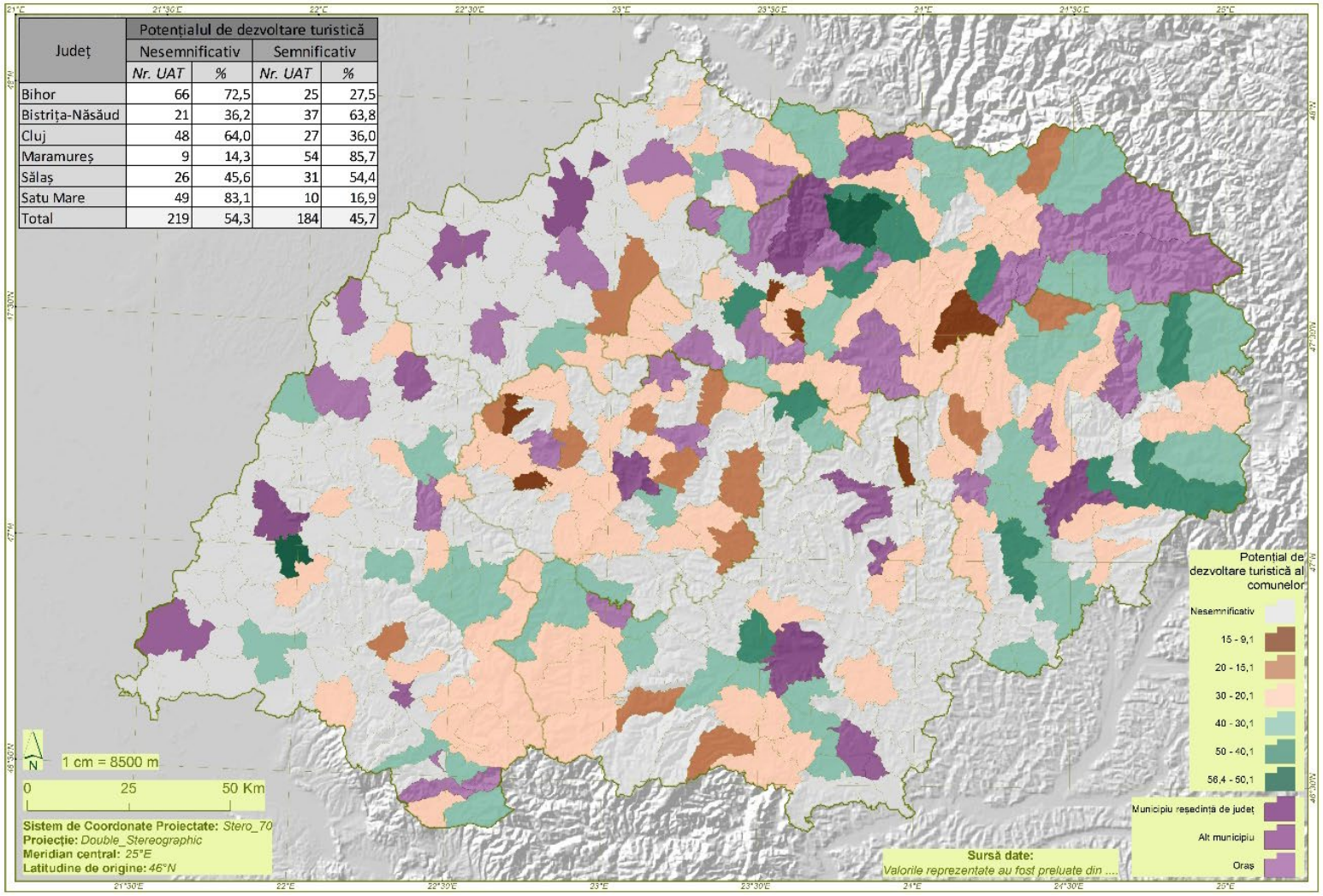

Fig. 97. *Gradul de dezvoltare al comunelor din punct de vedere al capacității de cazare*
Sursa: OMADR

5.1.2. Structuri de primire turistică pe categorii de confort

În Regiunea de NV au fost autorizate un număr total de unități clasificate 2 038. Judeţele Cluj, Maramureş şi Bihor concentrează majoritatea unităţilor de cazare (83%). Din perspectiva calităţii ofertei, 90% din structuri sunt clasificate cu 2-3 stele (margarete) ceea ce denotă o slabă preocupare pentru serviciile din grupa superioară de calitate. Capacitatea de cazare existentă se ridica la 52 083 de locuri, cu două judeţe care polarizează 62,3% din locuri (Cluj şi Bihor), urmate de Maramureş cu 19%. Situaţia se explică prin prezenţa unităţilor cu capacitate mică, 246 de unităţi au sub 5 locuri, însumând un număr total de 721 de locuri (12% din numărul de unităţi şi 1,4% din numărul de locuri). La nivel de categorii de confort, ponderea mare a locurilor în unităţi de 2-3 stele se menţine, o uşoară creştere pe segmentul de 4-5 stele (16% din numărul total de locuri).

Tabelul 67. *Structuri de primire turistică pe categorii de confort şi judeţe (număr de unități)*

Judeţ/Categoria	**1***	**2***	**3***	**4***	**5***	**Total (nr. unit.)**	**Total (%)**
Bihor	32	116	272	18	1	439	21.5
Bistrița-Năsăud	3	51	91	10	1	156	7.7
Cluj	37	161	416	57	9	680	33.4
Maramureș	19	204	300	27	1	551	27.0
Sălaj	3	20	55	7	1	86	4.2
Satu-Mare	8	40	69	9	0	126	6.2
Total NV	**102**	**592**	**1203**	**128**	**13**	**2038**	
Total NV (%)	**5.0**	**29.0**	**59.0**	**6.4**	**0.6**	**100**	

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

Tabelul 68. *Structuri de primire turistică pe categorii de confort şi judeţe (număr de locuri)*

Judeţ/Categoria	**1***	**2***	**3***	**4***	**5***	**Total**	**Total (%)**
Bihor	663	3937	8094	2025	262	14981	28.8
Bistrița-Năsăud	189	1729	1850	375	610	3709	7.1
Cluj	2733	2481	8076	3046	1098	17434	33.5
Maramureș	447	2718	5964	747	20	9896	19.0
Sălaj	62	295	1298	279	16	1950	3.7
Satu-Mare	219	1293	2232	262	0	4022	7.7
Total NV	**4150**	**11903**	**27779**	**6767**	**1484**	**52083**	
Total NV (%)	**8.0**	**22.9**	**53.3**	**13.0**	**2.8**	**100**	

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

5.1.3. Structuri de primire turistică pe tipuri şi categorii de confort

Analiza pe tipuri de structuri şi categorii de confort a surprins specificul serviciilor de cazare din Regiunea de NV (Tabel 4). Majoritatea locurilor bungalourilor, cabanelor, hotelurilor, motelurilor, pensiunilor şi vilelor sunt clasificate la 3*. În schimb, hotelurile-apartament se situează la 4-5*. În afară de structurile cuprinse de INS, ministerul mai calculează şi clasifică două tipuri de structuri (camere şi apartamente de închiriat), cu un număr de 6950 de locuri (13,3% din total), integrate cel mai probabil într-unul din sistemele de tip „shared economy”, clasificate la 1 şi 3*.

Tabelul 69. *Structuri de primire turistică pe tipuri şi categorii de confort (număr de locuri)*

Tipuri de structuri clasificate	1*	2*	3*	4*	5*	Total
Bungalouri	10	8	152	0	0	170
Cabane turistice	21	279	531	0	0	831
Campinguri	497	442	329	2	0	1270
Hosteluri	1324	1113	1066	0	0	3503
Hoteluri	153	3862	10100	5078	1148	20341
Hoteluri apartament	0	0	32	142	242	416
Moteluri	0	331	893	0	0	1224
Pensiuni agroturistice	76	1171	1615	162	16	3040
Pensiuni turistice	220	2767	7799	1087	78	11951
Popasuri turistice	0	267	16	0	0	283
Sate de vacanta	0	12	0	0	0	12
Vile turistice	14	357	1440	296	0	2107
Apartamente de închiriat	29	20	946	0	0	995
Camere de închiriat	1806	1274	2860	0	0	5940
Total Regiunea NV	**4 150**	**11 903**	**27 779**	**6 767**	**1 484**	**52 083**

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

Analiza pe tipuri de structuri şi categorii de confort, la nivel de judeţ, a surprins aspecte generate de tipruile şi formele de turism practicate. Se pot observa diferenţe semnificative între judeţe, dar descrierea acestora a fost abordata mai sumar, datorită nevoii de integrare la nivel regional, interjudeţean, rezultatele ei fiind prezentate în subcapitolele următoare. Ceea ce este important de menţionat este marea varietate a tipurilor de structuri specifice spaţiului montan, rural şi urban în Cluj, Bihor şi Maramureş, respectiv preponderent urban în Satu-Mare, Bistriţa-Năsăud şi Sălaj.

Tabelul 70. *Structuri de primire turistică pe tipuri*, *categorii de confort şi judeţe (număr de locuri)*

Tipuri de structuri clasificate/Categorie	1*	2*	3*	4*	5*	Total
Bihor	**663**	**3937**	**8094**	**2025**	**262**	**14981**
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	3	4	52			59
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	165	286	689			1140
BUNGALOW			32			32
CABANA TURISTICĂ	21	48	210			279
CAMPING	311	184	152			647
HOSTEL	8	201	303			512
HOTEL	25	2218	3400	1842	262	7747
HOTEL- APARTAMENT			32			32
MOTEL		52	157			209
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	14	66	154			234
PENSIUNE TURISTICĂ	97	705	2226	144		3172
PENSIUNE TURISTICĂ RURALĂ		54	78	16		148
PENSIUNE TURISTICĂ URBANĂ	19					19
VILĂ TURISTICĂ		119	609	23		751
Bistrița-Năsăud	**189**	**1729**	**1850**	**375**	**610**	**3709**

APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT		71	140			211
BUNGALOWURI			8			8
CABANA TURISTICĂ		102	106			208
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	8	24				32
CAMPING		202	59			261
HOSTEL	39	705	784	286	88	1902
HOTEL			44			44
MOTEL	128	361	33		522	
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	14	196	589	89		888
PENSIUNE TURISTICĂ		68				68
POPAS TURISTIC			87			87
VILĂ TURISTICĂ	189	1729	1850	375	610	3709
Cluj	**2733**	**2481**	**8076**	**3046**	**1098**	**17434**
APARATAMENTE DE ÎNCHIRIAT	1559	242	1644			3445
BUNGALOW	10	8				18
CABANA TURISTICĂ		36	53			89
CAMPING		6	147			153
HOSTEL	1113	391	189			1693
HOTEL		417	2829	2178	798	6222
HOTEL APARTAMENT				142	242	384
MOTEL		40	242			282
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	20	428	292	20		760
PENSIUNE TURISTICĂ	17	610	2251	495	58	3431
PENSIUNE TURISTICĂ RURALĂ			38			38
PENSIUNE TURISTICĂ URBANĂ		26				26
POPAS TURISTIC		94				94
SAT DE VACANȚĂ		12				12
VILĂ TURISTICĂ	14	171	391	211		787
Maramureș	**447**	**2718**	**5964**	**747**	**20**	**9896**
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	73	354	948			1375
CABANA TURISTICĂ		93	162			255
CAMPING	120	142	20	2		284
HOSTEL	203	319	153			675
HOTEL	18	304	1866	400		2588
MOTEL		78	190			268
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	10	333	471	77		891
PENSIUNEA TURISTICĂ	33	1296	2505	345	20	3308
PENSIUNE TURISTICĂ RURALĂ		26	20			46
PENSIUNE TURISTICĂ URBANĂ		28				28
POPAS TURISTIC		50	16			66
VILĂ TURISTICĂ		28	84			112
Sălaj	**62**	**295**	**1298**	**279**	**16**	**1950**
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT		20	74			94
BUNGALOW			112			112
CAMPING	10	30				40
HOSTEL			135			135
HOTEL		74	302	200		576
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	16	99	121		16	252
PENSIUNE TURISTICĂ	36	72	482	79		669

PENSIUNE TURISTICĂ RURALĂ			8			8
VILĂ TURISTICĂ			64			64
Satu-Mare	**219**	**1293**	**2232**	**262**		**4022**
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	35	317	259			611
CAMPING	83	373	269			725
HOSTEL			227			227
HOTEL	71	144	919	172		1306
MOTEL		161	260			421
PENSIUNE AGROTURISTICĂ		37	72	16		141
PENSIUNE TURISTICĂ	16	167	21	12		216
PENSIUNE TURISTICĂ URBANĂ	14					14
POPAS TURISTIC		55				55
VILĂ TURISTICĂ		39	205	62		306
Total	**4150**	**11903**	**27779**	**6767**	**1484**	**52083**

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

5.1.4. Structuri hoteliere

În mediul urban, structurile hoteliere reprezintă sectorul spre care se poate gândi o strategie de dezvoltare care să reducă efectiv sezonalitatea fluxurilor de turişti. În regiunea de NV există un număr de 212 structuri hoteliere, din care 58,5% sunt clasificate la 3*. Din cele 7 hoteluri de 5*, 5 sunt în Cluj, unul în Bihor şi unul în Bistrița - Năsăud.

Tabelul 71. *Structuri hoteliere pe categorii de confort şi judeţe (număr de locuri)*

Județe	**1***	**2***	**3***	**4***	**5***	**Total**	**Total (%)**
Bihor	1	10	32	9	1	53	**25.0**
Bistrița-Năsăud	1	5	10	3	1	20	**9.4**
Cluj		9	40	19	5	73	**34.4**
Maramureș	1	5	22	6		34	**16.0**
Sălaj		1	6	3		10	**4.7**
Satu Mare	2	2	14	4		22	**10.4**
Total NV	**5**	**32**	**124**	**44**	**7**	**212**	
Total NV (%)	**2.4**	**15.1**	**58.5**	**20.8**	**3.3**	**100**	

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

5.1.5. Capacitatea de cazare în funcțiune

Capacitatea de cazare în funcțiune (11,9 milioane locuri-zile) oferă informaţii despre durata de funcţionare a unei structuri de primire de-a lungul unui an, precum şi baza de calcul pentru coeficientul de utilizare netă a capacităţii (Tabel 7). Din date reiese că hotelurile, motelurile şi pensiunile au o durată de funcţionare apropiată de un an, restul fiind structuri sezoniere ce funcţionează între 60 -140 de zile/an.

Tabelul 72. *Capacitatea de cazare în funcțiune pe județe și tipuri (număr locuri-zile)*

Tipuri	**Bihor**	**Bistrița-Năsăud**	**Cluj**	**Maramureș**	**Sălaj**	**Satu Mare**	**Total**
Bungalouri					23556		23556
Cabane turistice	40091	36012	7740	42265	7300		133408
Campinguri	16192		2418	20634		19652	58896

Casute turistice					3672	4758	8430
Hanuri	6993						6993
Hosteluri	220507		87933	78785	48855	45210	481290
Hoteluri	2283038	486768	2068706	861250	233713	383774	6317249
Hoteluri apartament	11804		89790				101594
Moteluri	57462	30660	80276	67412		156627	392437
Pensiuni agroturistice	590851	209657	635401	796076	161213	56835	2450033
Pensiuni turistice	157705	104054	487629	517710	136166	46995	1450259
Popasuri turistice				2392			2392
Tabere de elevi si prescolari	31607	8468	31319	39312	7181		117887
Vile turistice	130478	9497	92379	20440	12410	70248	335452
Total Regiune NV	**3546728**	**885116**	**3583591**	**2446276**	**634066**	**784099**	**11879876**

Sursa: INSSE, Tempo online

Repartiția pe localități a capacităţii de cazare în funcţiune , pe tipuri de unităţi şi pe medii arată câteva areale de concentrare în jurul oraşelor reşedinţă de judeţ şi în destinaţii-brand.

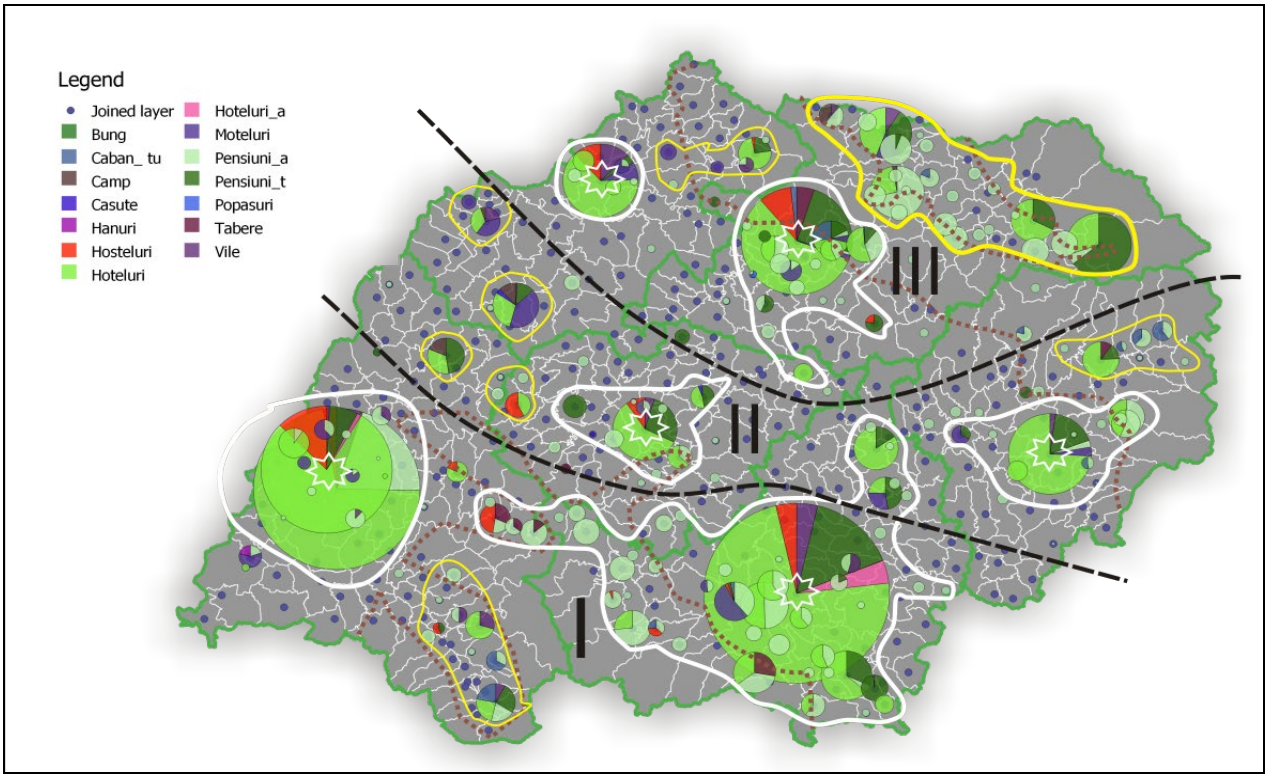

Fig. 98. *Capacitatea de cazare totala pe tipuri de structuri*

5.1.6. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație

În Regiunea de NV sunt autorizate un număr de 1355 structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică, însumând 119596 locuri. Majoritatea locurilor sunt concentrate în județele Bihor, Bistriţa-Năsăud şi Cluj, iar la capitolul clasificare, 90% se află între 3-4*. Din lunga listă de tipuri de structuri, în regiune funcţionează 43 tipuri (conform datelor de la Ministerul

turismului, 2019). 70% din locuri sunt specifice restaurantelor clasice, urmate de baruri (10%) şi de restaurantele-pnsiune (6%). Din total, 23 de unităţi au un anumit specific (asiatic, libanez, italian etc). Cu specific național sau regional (ex. „cu specific maramureşean") sunt 14 unităţi, însumând 1338 locuri.

Tabelul 73. *Structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație, pe județe și categorii (număr de locuri)*

Judet	**1***	**2***	**3***	**4***	**5***	**Total**
BIHOR	564	9732	10934	1766	921	23917
BISTRIȚA-NĂSĂUD	954	13020	15312	2579	1251	33116
CLUJ	11856	18123	17965	4606	2368	54918
MARAMURES	242	7370	9236	827		17675
SALAJ	207	1524	4030	950		6711
SATU MARE	602	2728	3591	255		7176
Total Regiune NV	**13861**	**42765**	**50134**	**9217**	**3619**	**119596**

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

Tabelul 74. *Structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație, pe județe și tipuri (număr de locuri)*

Tipuri de structuri	**BH**	**BN**	**CJ**	**MM**	**SJ**	**SM**	**Total**
Bar de noapte	80		76		50		206
Bar de zi	1765	475	5930	1776	415	526	10887
Berarie	40		96	70			206
Bistrou			2177		80		2257
Braserie	344	90	176	40			650
Bufet bar	867		592	354		642	2455
Bufet tip expres	35		18	27		20	100
Bufet-bar	180			114			294
Cafe-bar	254	70	5334	110		110	5878
Cafe-bar-cafenea			459				459
Cafenea			435		12		447
Cofetarie			116	50			166
Cofetarie-patiserie						32	32
Crama		90	140	88		80	398
Disco bar	672	120	3294	50			4136
Fast food	420	45	1642	242	51	24	2424
Grădina de vară	180		60	30			270
Pizzerie	70		763	309		106	1248
Rest. Cu specific irlandez			200				200
Rest. Cu specific mexican			90				90
Rest.cu specific chinezesc			198				198
Restaurant	112		1190	132			1434
Restaurant-pensiune	808	260	822	3987	528	376	6781
Restaurant - autoservire	705		1117	517	317		2656
Restaurant clasic	17154	7309	26533	9244	5050	3102	70392
Restaurant cu program artistic			140				140
Restaurant cu sp. Maramuresan				120			120
Restaurant cu specific italian			596				596
Restaurant cu specific japonez			106				106

Restaurant cu specific local			30	200			230
Restaurant cu specific national			908				908
Restaurant cu specific romanesc			80				80
Restaurant dietetic		740					740
Restaurant familial(pensiune)				68		110	178
Restaurant libanez			80				80
Restaurant sp. Asiatic			30				30
Restaurant specific frantuzesc			120				120
Restaurant specific german			90				90
Restaurant specific spaniol			10				10
Restaurant spefific unguresc			272			48	320
Restaurant vanatoresc			290				290
Snack - bar	231		508	147	208		1094
Terasa			200				200
Total	**23917**	**9199**	**54918**	**17675**	**6711**	**7176**	**119596**

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

5.1.7. Staţiunile turistice

Staţiunile turistice reprezintă unul dintre elementele domerniului existente în toate judeţele Regiunii de NV. La nivelul regiunii există 3 staţiuni de interes naţional (Băile Felix, Borşa şi Sângeorz-Băi) şi 17 staţiuni de interes local. Pe lângă acestea, infrastructura de agrement/balneară este completată de un număr similar de baze turistice neatestate de Ministerul turismului (dar care poartă frecvent numele de „băi").

Tabelul 75. *Baze turistice din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Localitate	Rang	Judeţ
1	**Băile Felix**	**Naţional**	*BH*
2	**Sângeorz Băi**	**„**	*BN*
3	**Borşa**	**„**	*MM*
4	Colibiţa	Local	BN
5	Stâna de Vale	„	BH
6	1 Mai	„	BH
7	Tinca	„	BH
8	Turda	„	CJ
9	Ocna Dej	„	CJ
10	Băile Băiţa	„	CJ
11	Beliş-Fântânele	„	CJ
12	Băişoara	„	CJ
13	Ocna Şugatag	„	MM
14	Onceşti	„	MM
15	Vişeu de Sus	„	MM
16	Şuior	„	MM
17	Moisei	„	MM
18	Negreşti-Oaş	„	SM
19	Tăsnad	„	SM
20	Boghiş	„	SJ
21	Figa	Locaţii turistice neatestate	BN

22	Piatra Fântânele (Tihuța)	„	BN
23	Marghita	„	BH
24	Cojocna	„	CJ
25	Someșeni	„	CJ
26	Cărbunari	„	MM
27	Coștiui	„	MM
28	Dănești	„	MM
29	Cavnic	„	MM
30	Stoiceni	„	MM
31	Vama	„	SM
32	Beltiug	„	SM
33	Acâș	„	SM
34	Carei	„	SM
35	Satu Mare	„	SM
36	Meseșeni Băi	„	SJ
37	Bizușa	„	SJ

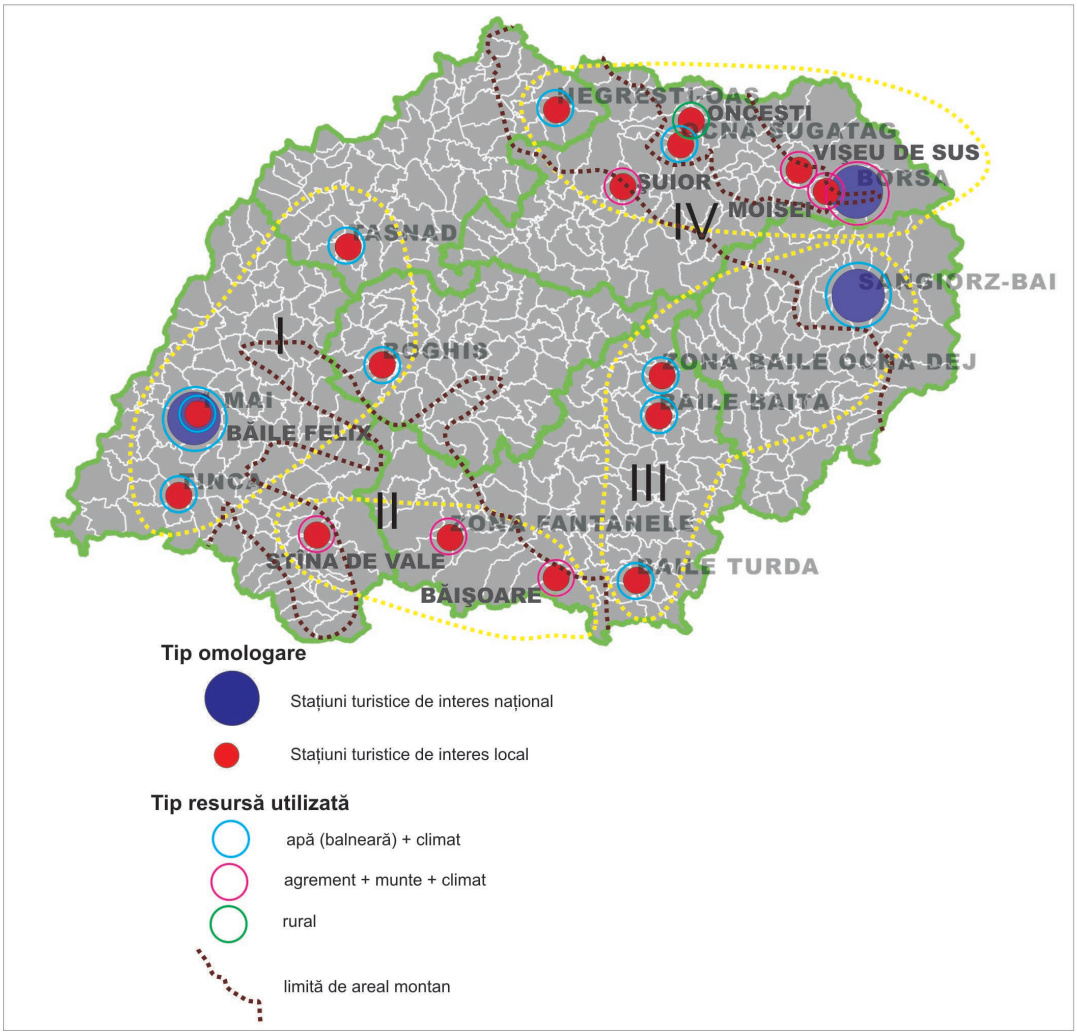

Fig. 99. *Infrastructura turistică atestată din Regiunea de Nord-Vest*

Se constată existența a patru grupări teritoriale transjudeţene:

I. Gruparea de staţiuni balneare din vestul regiunii

II. Gruparea de staţiuni montane din sudul regiunii, în Munţii Apuseni
III. Gruparea de staţiuni balneare din estul regiunii
IV. Gruparea nordică, cu staţiuni din toate categoriile (balnear, montan, agrement, rural

Omologarea acestor staţiuni este în strânsă legătură cu existenţa unei tradiţii mai îndelungate sub acest aspect sau prin iniţiative locale, în multe cazuri fără o valorificare evidentă a unei resurse naturale.

5.2. INFRASTRUCTURA DE ACCES

Activitatea turistică este în strânsă legătură cu accesibilitatea zonelor turistice, în special cu cea rutieră. Gradul de accesibilitate este influențat la rândul lui de nivelul de dezvoltare a infrastructurii de transport, dar și de funcționarea optimă a acestora. Una din cele mai mari problemele legate de dezvoltarea turismului în Regiunea Nord-Vest este legată de starea infrastructurii de acces în zonele turistice, care în multe cazuri este încă slab dezvoltată relativ la nevoile regiunii. O deficiență mai accentuată în privința infrastructurii se poate observa mai ales în zonele turistice montane, cum ar fi Munții Apuseni (zona Vlădeasa, Băișoara, Muntele Mare) sau Munții Maramureșului.

În privința **rețelei rutiere,** Regiunea Nord-vest este străbătută de 12 738 km de drumuri, densitatea medie a drumurilor în regiune fiind de 37,2 km/100 km^2, ușor peste media de 36,2 km/100 km^2 înregistrată la nivel național. Din cei 12 738 km de drumuri 2 369 km sunt drumuri naționale și doar 4256 km sunt modernizați, reprezentând 33,4% din total. În cazul drumurilor *naționale,* situația poate fi considerată satisfăcătoare, 93,6% din totalul lungimii drumurilor din această categorie fiind modernizate, înlesnind transportul și mărind accesibilitatea diferitelor teritorii ale regiunii. Problema este mai severă în cazul drumurilor *județene și* a celor *comunale*, care sunt modernizate într-un procent nesatisfăcător (doar 19,7% din totalul drumurilor județene și) mai ales în județele care se confruntă cu cele mai mari disparități de dezvoltare cum ar fi județele Sălaj și Bistrița-Năsăud unde doar 7,9%, respectiv 11,4% din totalul drumurilor din categoria celor județene și comunale sunt modernizate.

Tabelul 76. *Rețeaua de drumuri în Regiunea Nord-Vest*

	Drumuri naționale (km)	**Modernizate**	**% față de total drumuri naționale**	**Drumuri județene și comunale**	**Modernizate**	**% față de total drumuri județene și comunale**	**Densitatea drumurilor publice (km/100 km²)**
Bihor	528	483	91,5	2475	404	14,3	39.8
Bistrița-Năsăud	315	282	89,5	1281	146	11,4	29.8
Cluj	566	543	95,9	2262	834	36,9	42.4
Maramureș	371	366	98,7	1438	260	18,1	28.7
Satu Mare	303	289	95,4	1408	275	19,5	38.7
Sălaj	286	255	89,2	1505	119	7,9	46.4
Regiunea NV	2369	2218	93,6	10369	2038	19,7	37.3

Sursa: INSSE

Densitatea redusă a drumurilor publice și implicit a celor modernizate ridică probleme în dezvoltarea turismului în special în cazul localităților rurale ale regiunii, o bună parte a așezărilor rurale neavând drumuri asfaltate sau nici măcar pietruite. La acestea se mai adaugă lipsa sau lungimea redusă a autostrăzilor, ceea ce îngreunează mobilitatea persoanelor și face ca fluxul de turiști să fie direcționat spre alte zone. Finalizarea autostrăzii Borș – Oradea – Zalău – Cluj-Napoca – Turda – Brașov va scurta timpul de călătorie către principalele centre turistice ale regiunii, înlesnind accesul în județele mai slab dezvoltate și conectând rețeaua de drumuri la infrastructurile de transport pe direcția est-vest, asigurând legătura cu Europa de Vest.

Dacă accesul populației la zonele turistice prin intermediul rețelei de drumuri publice este parțial asigurată, situația este mai îngrijorătoare în cazul **transportului feroviar**. În anul 2018 lungimea totală a căilor ferate a fost de 1663 km, din care 311 km sunt linii electrificate. Prin acest fapt și cu o densitate a căilor ferate de doar 4,9 km/100 km^2, regiunea Nord-Vest se situează pe ultimul loc la nivel național, în condițiile în care ar trebui să reprezinte poarta de acces și să asigure legătura infrastructurii naționale cu cea din vestul Europei. Valori mai ridicate în privința densității căilor ferate regăsim în județele Bihor și Bistrița-Năsăud, liniile electrificate fiind prezente doar în județele Cluj și Bistrița-Năsăud, în proporție de 50-55%. Problemele sunt legate de asemenea și de starea precară a infrastructurii feroviare, de legăturile interjudețene deficitare și de prezența numeroaselor zone cu restricții de viteză.

O atracție turistică mai deosebită o reprezintă linia de cale ferată îngustă pe valea Vaserului în județul Maramureș denumit Calea Ferată Forestieră Vișeul de Sus. Trenul este utilizat în principal pentru transportul buștenilor, pe o linie da cale ferată cu ecartament de 735 mm, între Vișeu de Sus și halta Comanu (56 km), însă în ultimii ani au fost introduse vagoane speciale pentru turiști care circulă pe o porțiune mai scurtă până la halta Făina, cu o capacitate totală de 150 de pasageri. Din anul 2000 organizaţia non-profit „Hilfe für die Wassertalbahn” („Ajutor pentru Calea Ferată Forestieră de pe Valea Vaserului“) cu sediul în Berna/Elveţia s-a dedicat Căii Ferate Forestiere din Vişeu de Sus. Fundaţia este înregistrată oficial în Elveţia şi are, conform statutului, scopul de „a sprijini material, financiar şi logistic CFF Vişeu de Sus şi de a lupta împotriva scoaterii ei din funcţiune. În special trebuie să fie înlesnit şi pe viitor aportul locomotivelor cu abur…”[5]

Accesibilitatea **pe calea aerului** este asigurată prin prezența a patru aeroporturi: Cluj-Napoca, Oradea, Baia-Mare și Satu-Mare. Traficul pe aeroportul din Cluj-Napoca a crescut constant în ultimii ani, în anul 2018 înregistrându-se peste 2,5 milioane de pasageri (12,7% din numărul total de pasageri la nivel național), cu această valoare ocupând poziția a doua în clasament după aeroportul internațional ”Henri Coandă” din București (63,2%). Celelalte trei aeroporturi din regiune totalizează 1,4% din numărul total de pasageri. Dezvoltarea continuă a aeroportului ”Avram Iancu” din Cluj-Napoca se poate scrie mai ales pe seama dezvoltării slabe a infrastructurilor de transport rutier și feroviar, ceea ce a condus la o creștere considerabilă a numărului de pasageri, făcând necesară modernizarea și dezvoltarea infrastructurii aeroportuare. Transportul aerian a devenit astfel cel mai important mijloc de transport pentru turiștii străini, dând un impuls important pentru dezvoltarea turismului în cadrul regiunii.

[5] CFF Vișeul de Sus, România (www.cffviseu.ro)

Din cele menționate mai sus rezultă că principalele probleme legate de infrastructura de transport sunt:

- lipsa rețelei de drumuri rapide și a autostrăzilor adecvate care ar favoriza accesul la stațiunile turistice și ar asigura legăturile cu poli de dezvoltare din regiunile vecine (Sibiu, Timișoara)
- gradul insuficient de modernizare a insuficientă a drumurilor județene car ar trebui să compenseze această lipsă
- densitatea redusă a rețelei rutiere, mai ales în județele Maramureș și Bistrița-Năsăud, precum și în partea sudică a județului Bihor, zone care dispun de un potențial turistic ridicat dar care nu sunt valorificate la maxim tocmai din cauza accesibilității reduse
- supraaglomerarea orașelor mari datorită lipsei traseelor de ocolire, insuficiența locurilor de parcare și a pistelor pentru bicicliști
- lipsa și slaba dezvoltare a infrastructurii de transport feroviar, prezența redusă a liniilor electrificate

5.3. INFRASTRUCTURA DE AGREMENT

5.3.1. Domeniul schiabil

Domeniul schiabil în regiunea de NV are o dezvoltare modestă, cu pârtii scurte, dispuse la altitudini relativ reduse, având în vedere condiţiile potenţiale de care dispune. Lungimea totală a pârtiilor este de 29,6 km, de dificultate 83% în judeţele Cluj şi Maramureş. Conform datelor Ministerului turismului, jumătate din ele nu sunt clasificate după gradul de dificultate. Transportul pe cablu este strict legat de domeniul schiabil, neexistând în regiunea de NV şi transport pe cablu pentru alt tip de turism (Ex. Tururi panoramice).

Tabelul 77. *Pârtii de schi alpin pentru agrement şi instalaţii de transport pe cablu*

Judeţe/Dificultate	dificilă	medie	medie şi dificilă	uşoară	(blank)	Total (m)	%
Bihor	-	-	1880	-	550	2430	8.1
Bistriţa Năsăud	-	2550	-	-	-	2550	8.5
Cluj	-	5767	-	987	2690	9444	31.8
Maramureş	1530	350	-	1510	11859	15249	51.3
Sălaj	-	-	-	-	-	-	
Satu Mare	-	-	-	-	-	-	
Total Regiune NV	**1 530**	**8 667**	**1 880**	**2 497**	**15 099**	**29 673**	

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, 28.06.2019

5.3.2. Trasee turistice omologate

În regiunea NV sunt omologate 158 trasee turistice montane, administrate fie de consiliile judeţene, fie de UAT-uri sau consilii locale. Datorită specificului transjudeţean al acestora, unele judeţe figurează cu cifre mai mici.

Tabelul 78. *Numărul traseelor montane omologate, după administrator*

Administrator	**BH**	**BN**	**CJ**	**MM**	**SM**	**Total**
Consiliul Județean Bihor	64					64
Consiliul Judeţean Bistrița-Năsăud		43				43
Consiliul Județean Maramureș				34		34
Consiliul Județean Satu Mare					2	2
Consiliul Local al Orașului Borșa				1		1
Consiliul Local Negreni			4			4
Primăria Borșa				9		9
U.A.T Comuna Rodna		1				1
Total	**64**	**44**	**4**	**44**	**2**	**158**

Sursa: Ministerul turismului, 2019

Tabelul 79. *Numărul traseelor montane omologate, după amplasare*

Amplasare	**BH**	**BN**	**CJ**	**MM**	**SM**	**Total**
Masivul Bihor	1					1
Masivul Pădurea Craiului	12					12
Masivul Rodnei				1		1
Masivul Vlădeasa	9					9
Masivul Vlădeasa, Munții Apuseni			4			4
M-ţii Bârgăului		7				7
M-ţii Bihor	4					4
M-ţii Bihor-Vlădeasa	20					20
M-ţii Călimani		9				9
M-ţii Gutâi				17		17
M-ţii Gutâi				3		3
M-ţii Gutâi mas.Igniș				1		1
M-ții Maramureșului				3		3
M-ţii Rodnei		22				22
Muntele Șes	2					2
Munții Bârgăului		2				2
Munții Bihor	3					3
Munții Bihor	1					1
Munții Bihor-Vlădeasa	5					5
Munții Căliman, Piemontul Călimanului		1				1
Munții Codru Moma	1					1
Munții Gutâi					2	2
Munții Maramureșului				13		13
Munții Pădurea Craiului	5					5
Munții Pădurea Craiului- Vlădeasa	1					1
Munții Rodnei		1		6		7
Piemontul Munților Căliman		2				2
Total	**64**	**44**	**4**	**44**	**2**	**158**

Sursa: Ministerul turismului, 2019

5.3.3. Alte tipuri de structuri amenajate

Pentru *agrementul nautic* care se desfăşoară pe marile lacuri de acumulare din regiune există un oficiu de căpitănie la Dej, unde sunt înregistrate circa 3000 ambarcaţiuni de agrement şi care are dreptul să emită permise. *Echitaţie* se poate practica în centrele de echitaţie de pe lângă herghelii sau la pensiunile turistice specializate pe acest serviciu.

Tabelul 80. *Herghelii – Echitaţie - Călărie*

Nr. crt.	Tip amenajare	Judeţ
1.	Centru de echitaţie Jucu	CJ
2.	Centru de echitaţie Baciu	Cj
3.	Centru de echitaţie Feleacu	Cj
4.	Centru de echitaţie Sălicea	Cj
5.	Centru de echitaţie Hipopas Băiţa	MM
6.	Centru de echitaţie Alex Vişeu de Sus	MM
7.	Centrul de călărie Budeşti	MM
8.	Centru de echitaţie Recea	MM
9.	Centru de echitaţie Atea Satu Mare	SM
10.	Centru de echitaţie Botiz Satu Mare	SM
11.	Centru de echitaţie Felix Bihor	BH
12.	Centru de echitaţie Hidişelu Bihor	BH
13.	Beclean-Figa (BN) - herghelie naţională	BN

Tabelul 81. *Parcuri de distracţie/aventură*

Nr. crt.	Tip amenajare	Judeţ	Nr. parcuri de distracţie/aventură
1	Sălicea	CJ	1
2	Micești	CJ	1
3	Feleacu	Cj	1
4	Cluj-Napoca	CJ	9
5	Turda	Cj	1
6	Dej	Cj	1
7	Satu Mare	SM	1
8	Budureasa-Stâna de Vale	BH	1
9	Băile Felix	BH	2
10	Oradea	BH	1

Parcurile de distracţie se adresează mai mult populaţiei urbane din reşedinţele de judeţ şi foarte puţin unui turism naţional sau internaţional. Totuşi, apariţia acestora în apropierea oraşelor asigură un surplus de atractivitate şi regiunilor în care sunt amplasate, contribuind la valoarea produselor turistice.

5.4. CIRCULAŢIA TURISTICĂ

Analizând ***numărul turiștilor cazați*** (sosiri ale turiștilor) - pe fondul existenței unor stațiuni balneoclimatice cu o capacitatea de cazare considerabilă și cu o pondere însemnată în sectorul balnear din România, dar și datorită atractivității orașelor mai mari – în ultimii ani observăm o evoluție pozitivă continuă în Regiunea Nord-Vest, mai ales începând din a doua parte a anilor 2000.

Astfel, circulația turistică a crescut de la 702 mii persoane în anul 2010 la 1.721 mii până la sfârșitul anului 2018, reprezentând o creștere de 144% într-un interval de timp relativ scurt (2010-2018). Cele mai multe sosiri au fost înregistrate în județele Cluj (656 de mii) și Bihor (549 de mii), împreună cele două județe totalizând peste 70% din numărul total de turiști din regiune. Creșterea numărului de turiști cazați în regiune se poate pune atât pe seama turiștilor români (o creștere de 148,8% în intervalul 2010-2018), cât și pe seama turiștilor străini (127,2%). Această evoluție se datorează în primul rând interesului din ce în ce mai ridicat acordat peisajului pitoresc transilvănean, unde încă se mai păstrează obiceiurile și tradițiile seculare, ceea ce a atras după sine consolidarea turismului rural și dezvoltarea infrastructurii turistice din aceste zone. Marile orașe din regiune au rămas de asemenea atractive din punct de vedere turistic datorită bogăției ofertei turistice antropice dar și a consolidării unor noi forme de turism – turismul de afaceri – care au dus la dotarea hotelurilor cu noi facilități pentru organizarea de conferințe, simpozioane și traininguri. Cele de mai sus sunt bine ilustrate și de repartiția teritorială a numărului turiștilor, majoritatea acestora fiind cazați în hoteluri (65%), urmate de pensiunile agroturistice (15%) și turistice (11%), subliniind încă odată preponderența și concentrarea în regiune a anumitor forme de turism, cum ar fi turismul balnear, turismul rural și turismul de afaceri.

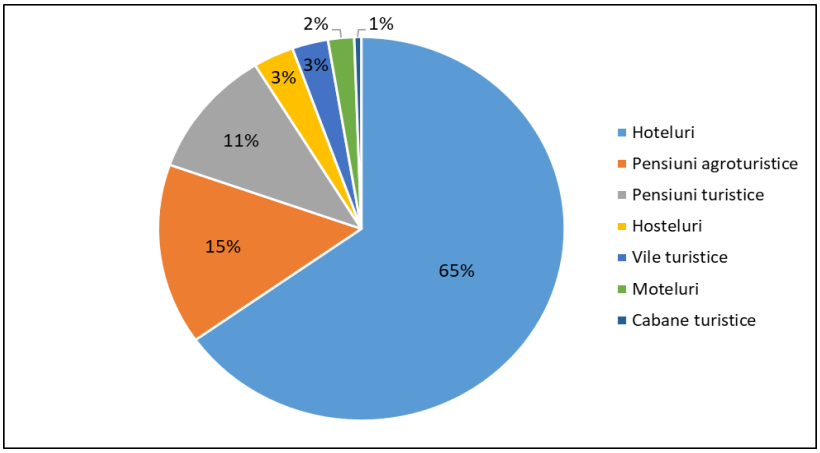

Fig. 100. *Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică*
Sursa: INSSE

În anul 2018, din totalul numărului de turiști străini sosiți în regiune regiune, cea mai mare pondere la nivel de județ o reprezintă județul Cluj (21,6%), urmat de județul Maramureș (14,7%), pe ultimul loc în această privință situându-se județul Satu Mare (11,3%). Raportul mediu la nivel de regiune este de aproximativ un turist străin la cinci turiști români, acest raport fiind mai mic în cazul județelor din vârful clasamentului, unde circulația turiștilor străini este mai ridicată. În același an cel mai vizitat oraș din regiune a fost municipiul Cluj-Napoca (477 577 turiști), urmat de municipiile Oradea (250 395 turiști) și Baia Mare (103 305 vizitatori), iar în cazul localităților rurale situate în afara zonelor metropolitane pe locurile fruntașe găsim comunele Tiha Bârgăului (10 155 vizitatori) și Ocna Șugatag (9 684 turiști cazați) alături de Stațiunea Beliș (9 632 vizitatori).

Analizând ***densitatea turistică*** (sosiri ale turiștilor raportat la numărul total al populației) se poate observa o creștere dinamică în județele Cluj și Bihor, o creștere mai moderată în județele Maramureș și Bistrița-Năsăud și una mai lentă în județele Satu Mare și Sălaj.

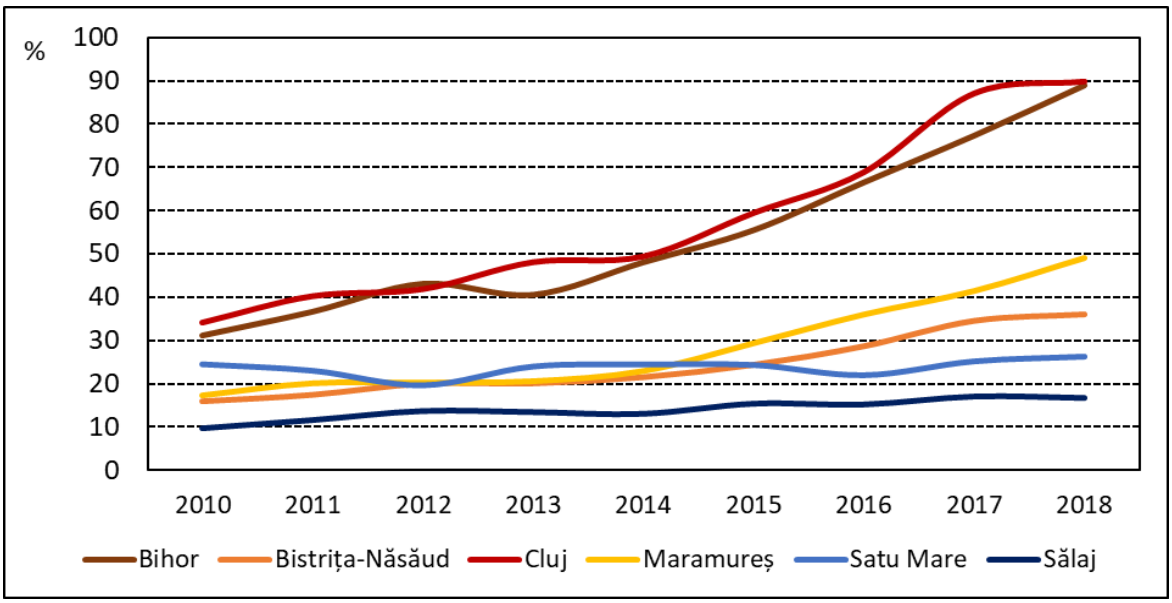

Fig. 101. *Densitatea turistică în Regiune Nord-Vest la nivel de județ*
Sursa: INSSE

Analizând densitatea circulației turistice la nivel de UAT, se constată o densitate mai ridicată în cazul localității Sânmartin, urmată de localitățile Beliș, Băișoara, Gilău, Budureasa, Ocna Șugatag, Cavnic, Sâncraiu, municipiul Cluj-Napoca și orașul Vișeu de Sus. Densitatea ridicată a circulației turistice în aceste localități se datorează atât ofertei turistice mai variate (aici găsim diferite tipuri de turism începând de la turism montan, turism balnear, turism rural inclusiv turism cultural) cât și ofertei de cazare mai variate (localitățile amintite dispun de o gamă largă de unități cazare: hoteluri, pensiuni turistice și pensiuni agroturistice, inclusiv cabane), ceea ce contribuie la aplanarea sezonalității ridicate. La polul opus, cu valori scăzute ale densității turistice găsim localitățile Ineu, Teaca, Crasna, Săcădat, Hida, Copalnic-Mănăștur, Tăuții-Măgherăuș, Hereclean etc. ceea ce se datorează nu doar lipsei unităților de cazare, ci și numărului redus al obiectivelor turistice.

Chiar dacă turismul balnear și stațiunile turistice balneare sunt considerate atuuri importante pentru dezvoltarea circulației turistice din regiune, potențialul apelor termale, a apelor sărate și a celor minerale este departe de a fi valorificat la maxim din cauza stării infrastructurii de transport și a infrastructurii turistice și impedimentelor financiare și legislative în privința exploatării acestora.

Un fenomen demn de analizat îl reprezintă sosirile turiștilor în structurile de primire turistice pe luni calendaristice. În defalcare lunară - cu excepția lunilor de vară când pe primul loc se situează județul Bihor, ca urmare a afluxului de turiști în stațiunile balneare – cele mai multe sosiri sunt înregistrate în județul Cluj. De altfel, cel mai mare număr de sosiri în Regiunea Nord-Vest este înregistrat în lunile de vară, în special luna august, cu un total de 218 de mii de turiști. Această cifră este cu aproximativ 50% mai ridicată comparativ cu luna decembrie, ceea ce denotă o sezonalitate ridicată, un fenomen prezent atât la nivel național, cât și la nivelul altor regiuni. Este de accentuat faptul că sezonul turistic este oarecum prelungit prin prezența turismului de afaceri, drept urmare multe dintre hotelurile situate atât în zonele montane (de ex. Stâna de Vale), cât și în stațiunile balneare (de ex. Băile Felix, Sângeorz Băi) au fost dotate cu facilități pentru organizarea de conferințe, simpozioane și training-uri.

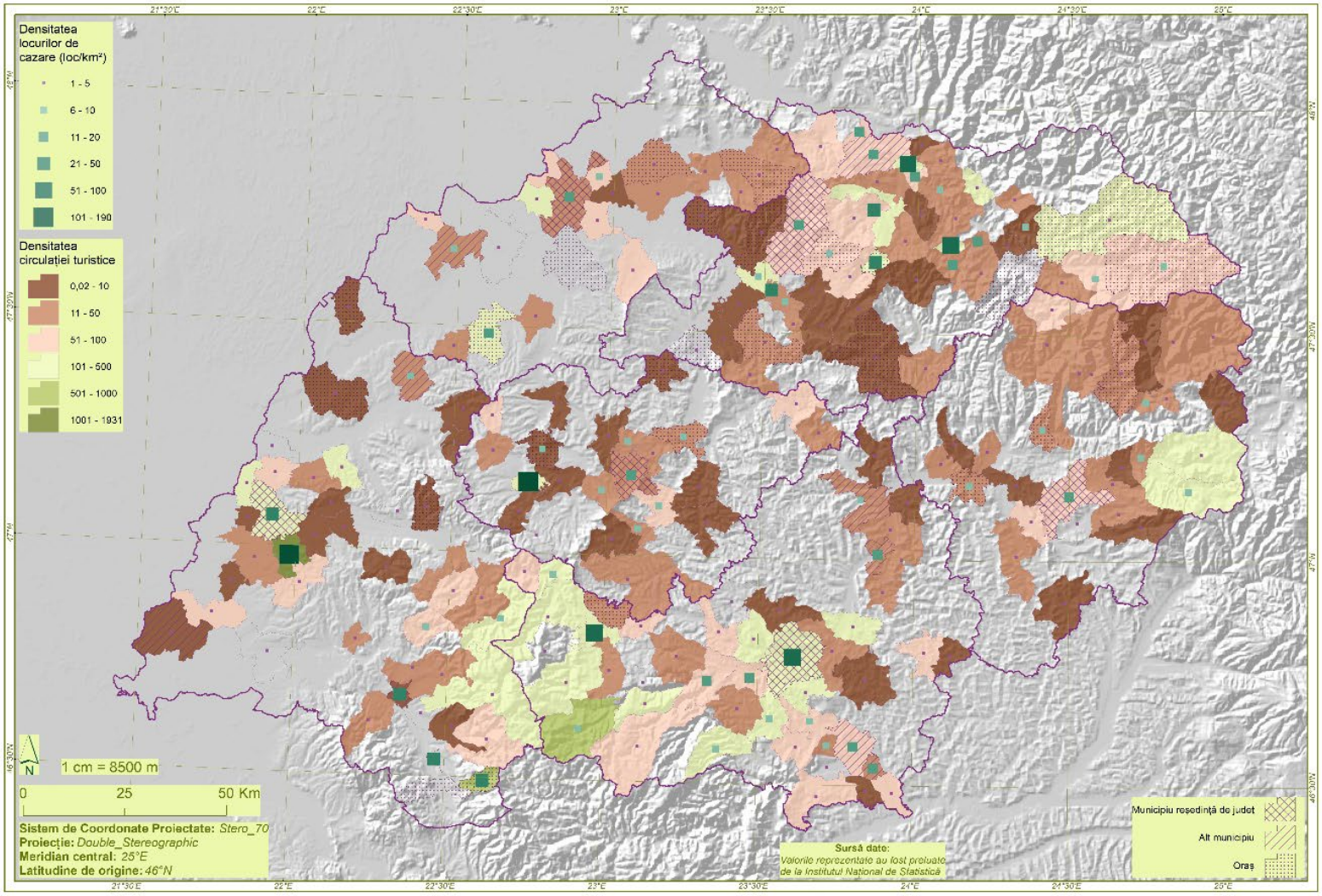

Fig. 102. *Distribuția densității circulației turistice, 2018*

Sursa: INSSE, Tempo Online

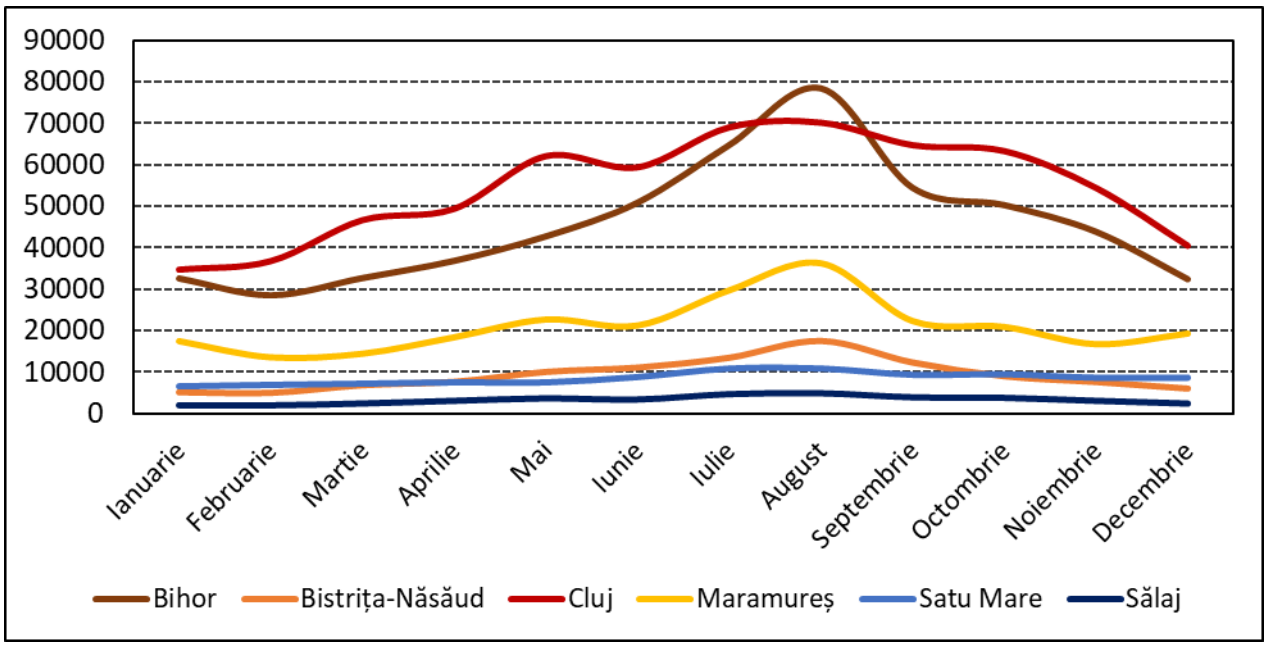

Fig. 103. *Sosiri ale turiștilor în Regiunea Nord-Vest – defalcare lunară (anul 2018)*
Sursa: INSSE

Evoluția numărului de ***înnoptări*** în cadrul structurilor de primire turistică arată o evoluție asemănătoare cu numărul sosirilor turiștilor, fiind caracterizată de o creștere dinamică începând din anul 2010 (o creștere de peste 90%). Repartiția teritorială a numărului de înnoptări pe județe dint totalul înnoptărilor la nivel regional arată și în acest caz o concentrare mai ridicată în județele Bihor (41,9%), Cluj (33,6%) și Maramureș (12,9%), cele trei județe totalizând 88,4% din total. Astfel, numărul înnoptărilor turistice în celelalte județe rămâne net inferioară, cu un total de 11,6%.

După cum se poate observa, față de ceilalți indici analizați, în cazul numărului de înnoptări ierarhia județelor și a localităților polarizatoare se modifică: județul Cluj este devansat de județul Bihor iar municipiul Cluj-Napoca de localitatea Sânmartin. Acesta se datorează în principal perioadei de ședere a turiștilor: dacă în Cluj-Napoca, perioada de ședere a turiștilor în anul 2018 a fost 1,9 nopți (având în vedere prezența turismului de afaceri și al turismului tranzit) în cazul localității Sânmartin, acest indice s-a ridicat la 4,1 nopți, fenomen specific turismului balnear practicat mai ales de turiști veniți în scop de agrement, odihnă și/sau vindecare (mare parte a tratamentelor fiind subvenționate de stat). De fapt, aceste două localități contribuie cu 49,4% la traficului turistic al regiunii de dezvoltare Nord-Vest. Restul localităților în această privință este mai redus: pe locul trei se situează municipiul Oradea cu aproape 460 mii de înnoptări, ceea ce contribuie cu 12,6% la traficul turistic al regiunii, urmat de municipiile Baia Mare cu 186 mii înnoptări (reprezentând 5,1% al traficului turistic regional), Bistrița cu 115 mii de înnoptări, Satu Mare cu 64 mii de înnoptări și Turda cu 58 mii înnoptări, contribuind cu valori între 2-3% la traficul turistic al regiunii.

Indicele de utilizare a capacității de cazare turistică (numărul de înnoptări raportat la capacitatea de cazare turistică în funcțiune) reprezintă un indicator care oferă posibilitatea evaluării eficienței în exploatarea echipamentelor și a spațiilor de cazare, fiind considerat indicatorul cel mai expresiv și cumulativ pentru evaluarea activității desfășurate în spațiile de găzduire a turiștilor.

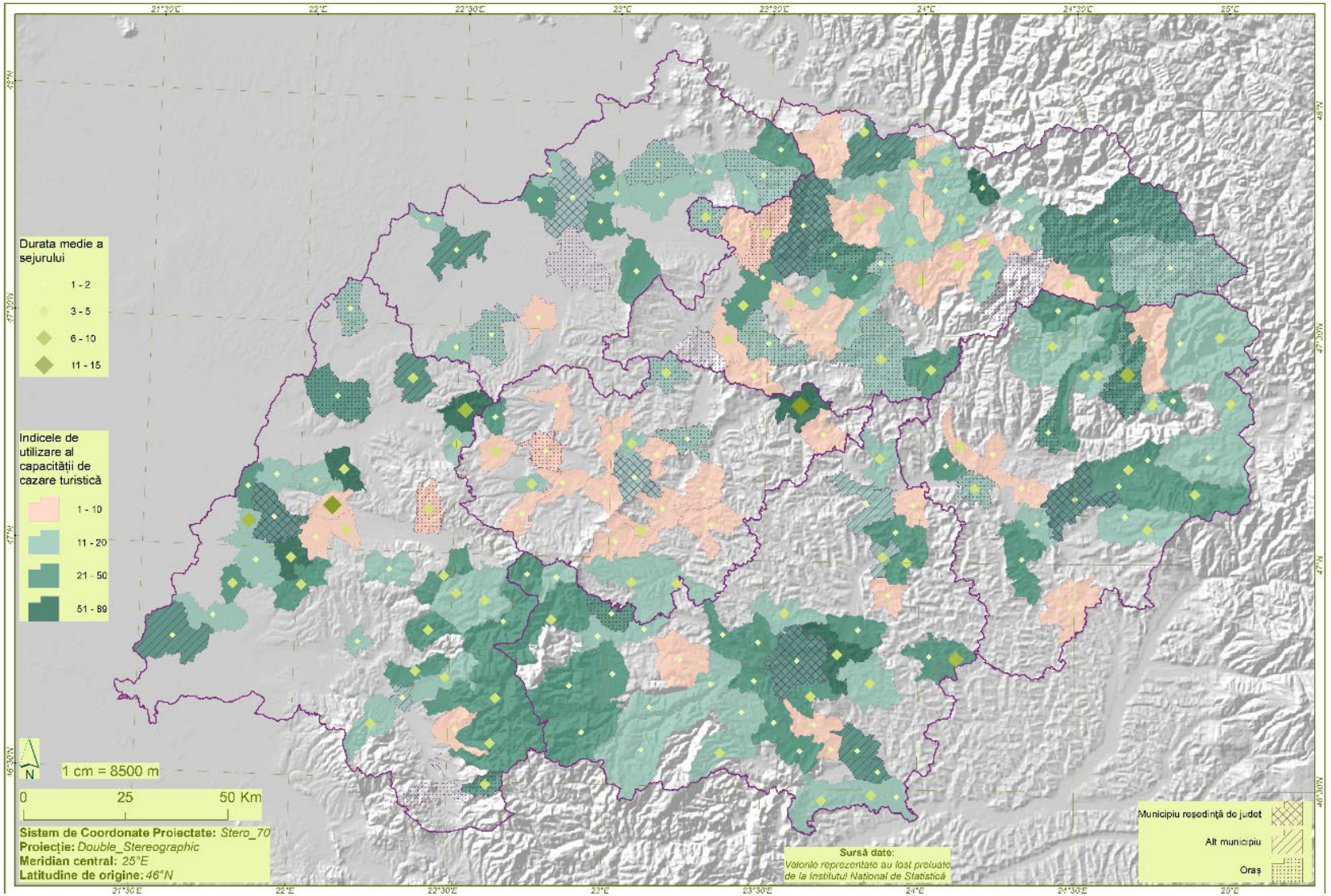

Fig. 104. *Distribuția duratei medii a sejurului și a indicelui de utilizare a capacității de cazare turistică, 2018*

Sursa: INSSE

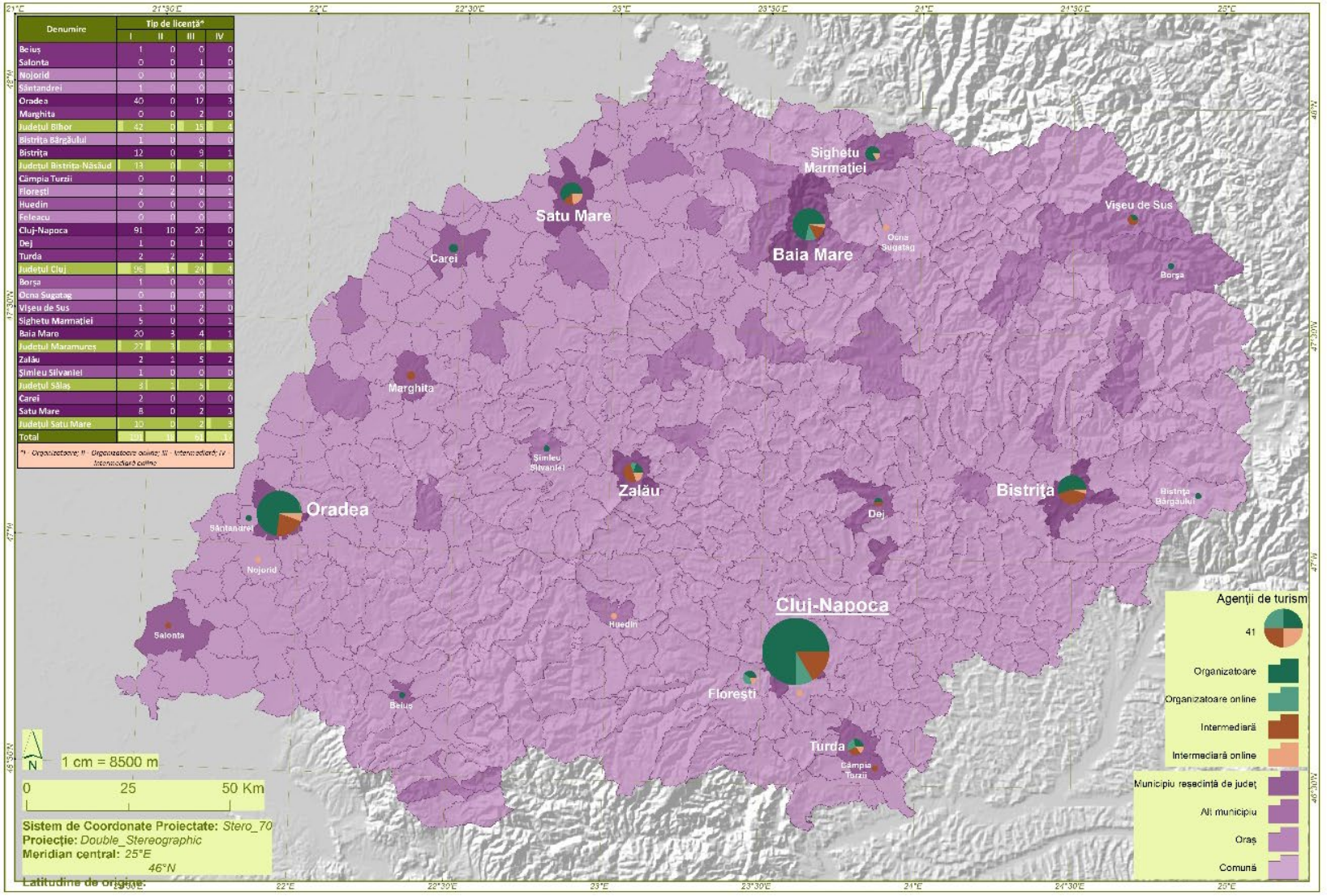

Fig. 105. *Distribuţia agenţiilor de turism, 2018*

Sursa: INSSE, Tempo Online

Valoarea indicelui de ocupare netă a capacității în funcțiune a înregistrat o tendință ascendentă, crescând de la 23,3% în anul 2010 până la 30,6% în anul 2018. Valoarea medie a indicelui a fost devansată doar în cazul județelor Bihor (43%) și Cluj (34,1%), în celelalte județe utilizare efectivă a capacității de cazare variind între 22,3% (județul Bistrița-Năsăud) și 14,3% (Sălaj). Toate acestea confirmă din nou sezonalitatea ridicată a turismului, caracteristică regiunii.

Analizând per ansamblu circulația turistică a regiunii pe parcursul anului 2018 putem constata:

- o creștere semnificativă a numărului de sosiri și înnoptări, ceea ce se poate scrie cu precădere pe seama creșterii numărului de turiști, dar cu o contribuție importantă și a turiștilor străini
- o frecvență mai ridicată a turiștilor în sezonul estival, cu o scădere treptată odată cu apropierea sezonului rece
- o concentrare mai ridicată a circulației turistice în județele Cluj, Bihor și Maramureș.

De asemenea, o analiza mai detaliată a distribuției teritoriale în privința ***agențiilor de turism*** evidențiază existența unor disparități teritoriale semnificative, având în vedere că din 2381 agenții de turism existente la nivel de țară 289 doar se regăsesc în regiunea de dezvoltare Nord-Vest. Dintre acestea aproape jumătate sunt situate în județul Cluj (48,4%), aceasta fiind urmată de județele Bihor (21,1%) și Maramureș (13,5%).

Județul Bistrița-Năsăud dispune de doar 23 agenții de turism (8%), pe când județele Satu Mare și Sălaj există doar 15 respectiv 11 astfel de structuri, ceea ce denotă o situație nefavorabilă în privința promovării turistice a acestor zone.

5.5. DISPARITĂŢI TURISTICE ÎN REGIUNEA DE NORD-VEST

Analiza evoluției infrastructurilor existențe precum și a accesibilității zonelor turistice a evidențiat o concentrare mai ridicată a infrastructurilor turistice în doar câteva localități ale regiunii, pe când altele – deși dispun de un potențial turistic ridicat – se confruntă cu o deficiență sau o lipsă totală a acestora. Cunoaşterea dimensiunii şi dinamicii inegalităţilor teritoriale într-o regiune este importantă pentru definirea priorităţilor din strategiile de dezvoltare, ca bază solidă pentru conturarea politicilor în domeniul coeziunii economice, sociale şi teritoriale. Inegalitatea spaţială este analizată de regulă cu ajutorul unor indici care exprimă diferenţele în cazul structurilor teritoriale, dar şi variaţia lor în timp.

Pentru evidențierea disparităților existente au fost luați în considerare mai mulți indici care măsoară concentrarea: curba Lorenz, indicele Hirschman-Herfindahl, indicele Hoover și autocorelația teritorială, pe baza cărora se pot identifica diferite tipare și tipuri de structuri spațiale în ceea ce privește dezvoltarea turismului la nivel regional. În cazul analizei de față este luată în considerare capacitatea de cazare turistică în funcțiune la nivel de UAT pentru perioada 2010 și 2018.

O metodă consacrată pentru analizarea concentrării teritoriale a anumitor fenomene este utilizarea curbei Lorenz, acesta fiind un instrument ce oferă atât o imagine asupra intensității

proceselor spațiale, cât și posibilitatea cuantificării a gradului de concentrare[6]. Valoarea indicatorului poate varia între 0 și 1, valoarea minimă (când curba lui Lorenz coincide cu diagonala - linia neagră) denotând o repartiție teritorială uniformă a indicilor analizați, valori extreme putându-se atinge în cazurile în care fenomenele sau procesele analizate se concentrează într-un singur teritoriu, în acest caz curba Lorenz coincizând cu axele coordonatelor. Deși această metodă ilustrează doar gradul de concentrare al proceselor analizate și nu exprimă și amploarea inegalităților spațiale, totuși, prin compararea gradului de concentrare ale aceluiași fenomen în diferite intervale de timp, aceasta ne oferă informații valoroase despre variația disparităților regionale.

Figura 106 ilustrează concentrarea teritorială a capacității de cazare turistică pentru anii 2010 și 2018. După cum se vede atât în anul 2010 cât și în anul 2018 inegalitatea distribuției spațiale a capacităților de cazare turistică a fost extrem de ridicată, având în vedere că 20% din localități au concentrat aproape 85% din capacitatea totală. Totuși se poate observa o scădere în acest sens în intervalul analizat, mai ales în cuantila inferioară, ceea ce denotă aplanare a inegalităților existente pe fondul creșterii unităților de cazare și implicit a capacității de cazare turistică în mai multe unități teritoriale ale regiunii.

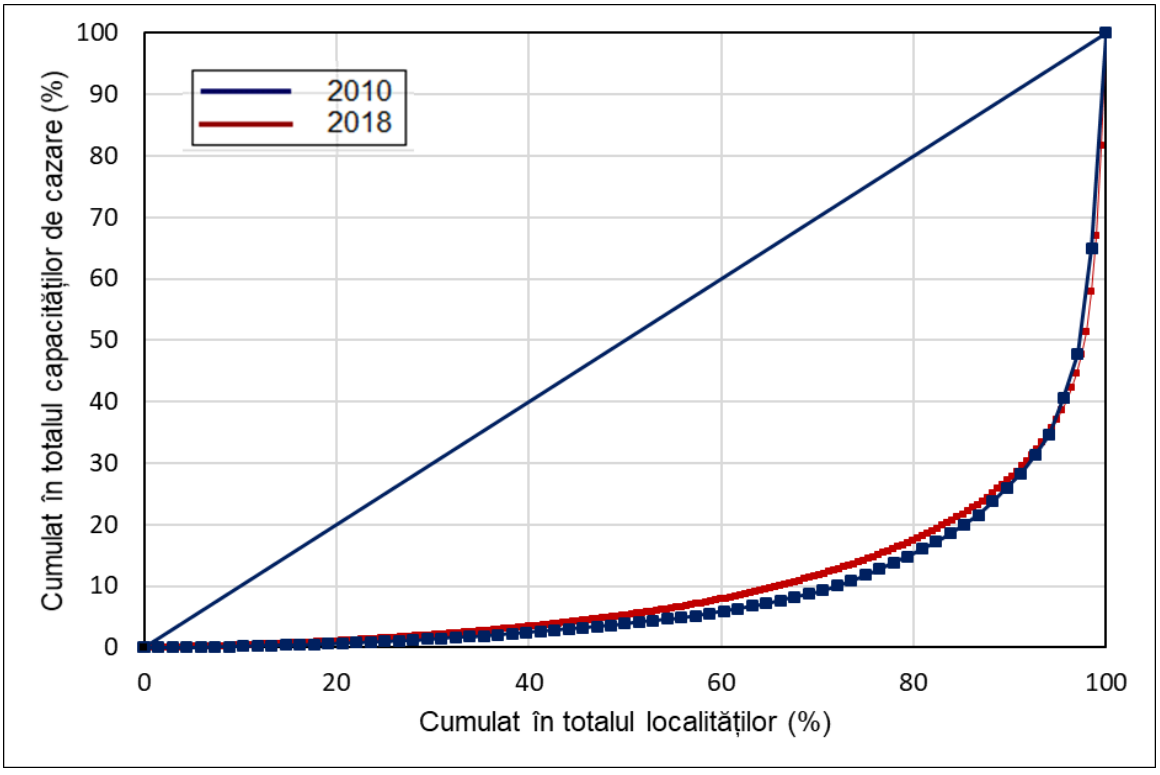

Fig. 106. *Curba Lorenz ilustrând disparitățile teritoriale în privința capacităților de cazare turistică în funcțiune în anii 2010 și 2018*

Sursa: INSSE

[6] Curba Lorenz ilustrează frecvențele relative cumulate în funcție de sumele valorilor relative cumulate. Dacă ponderea unităților din suma valorilor este egală, atunci frecvențele relative cumulate și valorile relative cumulate sunt și ele egale. Toate acestea conduc la lipsa concentrației. În acest caz, curba coincide cu diagonala pătratului. Dar dacă între unitățile analizate sunt câteva care concentrează o mare parte a sumei valorilor relative cumulate, atunci frecvențele relative și suma valorilor cumulate se diferențiază mult între ele, ceea ce conduce la îndepărtarea curbei de diagonala pătratului. În cazuri extreme, când concentrația este foarte ridicată sau totală, curba coincide cu laturile pătratului.

Tot din analizarea graficului putem deduce că în această periodă a continuat expansiunea numărului unităților de cazare în localitățile care erau și până acum în fruntea clasamentului, contribuind la o creștere a polarizării în cuantila superioară. După cum s-a evidențiat și din analizele anterioare, este vorba de ponderea ridicată a capacității de cazare turistică în cadrul municipiilor Cluj-Napoca și Oradea, alături de comuna Sânmartin, cele trei localități deținând o majoritate absolută în privința capacității de cazare în funcțiune. La acestea se mai adaugă restul municipiilor reședință de județ (Baia Mare, Zalău, Satu Mare, Bistrița), precum și orașele Borșa, Sighetu Marmației, Turda, Tășnad, Dej și Vișeu de Sus. Dintre localitățile rurale numai stațiunile Ocna Șugatag și Băișoara, alături de comunele suburbane ale municipiului Cluj-Napoca (Florești și Gilău) se desprind cu o concentrare mai ridicată a capacității de cazare existentă. Această situație este extrem de îngrijorătoare având în vedere repartiția teritorială a potențialului turistic din regiune, dar și din punctul de vederea al valorificării capacității existente.

Indicele de concentrare Gini este strâns legat de Curba Lorenz și ne arată în mod grafic gradul de concentrare, reprezentând suprafața dintre curba de concentrare și diagonala pătratului. Valorile indicelui de concentrare Gini sunt cuprinse între 0 și 1, cu cât valoarea este mai aproape de 1, cu atât mai ridicată este concentrarea în spațiu a fenomenului sau al procesului analizat. Cu cât coeficientul Gini este mai mic, cu atât distribuţia indicelui analizat este mai apropiată de distribuţia uniformă. Teoretic, acest coeficient ar fi zero dacă toate localitățile ar avea aceeaşi capacitate de cazare turistică. În cazul analizei de față, în anul 2010 indicele Gini era de 0,81 scăzând până în anul 2018 doar la o valoare de 0,79, ceea ce totuși confirmă gradul ridicat al rolului de polarizare a localităților situate pe treptele superioare ale ierarhiei. De fapt valorile ridicate ale coeficientului Gini sunt influențate în mare măsură de concentrarea ridicată a numărului de capacităț de cazare în doar câteva localități, și anume Cluj-Napoca (18,3%), Sânmartin (14,7%) și Oradea (9,2%), cele trei deținând 42,2% din totalul capacităților de cazare turistică în funcțiune. Dacă la acestea se mai adaugă și municipiile situate pe următoarele două poziții (Baia Mare - 6,6% și Bistrița - 3,7%), se poate afirma că cele cinci localități concentrează mai mult de jumătate din valorile indicelui analizat (52,4%), restul (48,6%) fiind împărțite între celelalte 190 de localități care dispun de unități de cazare turistică.

O metodă des întâlnită în măsurarea polarizării, a formării unor grupe teritoriale (clusterizării) cu valori asemănătoare, este analiza hotspot. Analiza hotspot reprezintă un instrument al statisticii spațiale utilizat la identificarea unor hot spots (zone de mare concentrare) și cold spots (zone de slabă concentrare) statistic semnificative, evidențiind modelele spațiale înregistrate de date. La baza analizei stă principiul autocorelației spațiale conform căruia elementele geografic apropiate au șanse mai mari de a avea caracteristici similare. În cazul de față analiza a fost aplicată pentru a identifica zonele de concentrare a infrastructurii și circulației turistice.

Autocorelaţia spaţială reprezintă autocorelarea valorilor observate ale unui singur atribut (de exemplu unitățile de cazare), în funcţie de distribuţia geografică (spaţială) a valorilor atributului. Există două tipuri de autocorelaţie spaţială: pozitivă şi negativă. Autocorelaţie spaţială pozitivă apare atunci când valori mari ale unei variabile, tind să se grupeze împreună, în spaţiu. Autocorelaţia spaţială negativă are loc atunci când anumite locaţii, cu valori mari ale variabilelor ce caracterizează un fenomen economic sunt înconjurate de locaţii cu valori mici ale aceloraşi indicatori economici şi vice-versa (de Dominicis, 2007, p. 15).

Metoda autocorelației permite identificarea existenței modelelor sau tiparelor specifice de distribuție a valorilor unei variabile în locații apropiate, oferind astfel posibilitatea identificării factorilor comuni (Reveiu și Dârdală, 2011). Practic, prin calcularea autocorelației spațiale putem verifica dacă valorile unui indicator studiat sunt sau nu independente de valorile aceluiași indicator din zone adiacente (Cliff și Ord, 1973). Dintre indicatori statistici folosiţi pentru măsurarea autocorelaţiei spaţiale, s-a ales utilizarea statisticilor lui Moran. Indicatorul global al lui Moran are rolul să compare valoarea indicatorilor economici caracteristici fiecărei unităţi teritoriale, cu media ponderată a valorilor aceloraşi indicatori, caracteristice însă vecinilor săi. Indicele global al autocorelaţiei spaţiale oferă o imagine de ansamblu referitoare la o regiune şi anume gradul de autocorelare spaţială, în ansamblul regiunii (Anselin, 2005). Indicele autocorelației spațiale poate avea valori între -1 și +1. Valorile sub zero ale indicelui denotă o autocorelație spațială negativă, cele peste zero indicând o autocorelație spațială pozitivă (clustere cu valori ridicate sau cu valori scăzute).

Pe când Indicele Moran Global măsoară nivelul autocorelației spațiale în ansamblu, sugerând dacă distribuția spațială a unui indicator este sau nu aleatorie, Indicatorii Locali de Autocorelație Spațială - LISA (Local Indicators of Spatial Association) permit cuantificarea gradului de autocorelație în cazul fiecărei locații în parte (Anselin, 1995).

O valoare pozitivă ridicată a autocorelației teritoriale indică faptul că locația studiată este înconjurată de teritorii cu valori similare în privința variabilei studiate. Drept urmare zona respectivă face parte ori dintr-un cluster compus din locații cu valori ridicate (cluster RR / Ridicat-Ridicat) ori dintr-unul format din locații cu valori scăzute (cluster SS / Scăzut-Scăzut). Valorile negative ale autocorelației teritoriale pe de altă parte înseamnă că locația analizată are caracter insular, cu valori peste medie, fiind înconjurată de zone vecine cu valori sub medie sau invers (cluster de tip RS sau SR). Principalul avantaj al utilizării autocorelației spațiale față de alte metode de măsurare a disparităților regionale constă în faptul că putem identifica clusterele (turistice) spațiale. Aceasta înseamnă că există o interacțiune spațială mare și semnificativă în interiorul fiecărui cluster spațial identificat.

Tabelul 82. *Autocorelație teritorială*

Cluster	Interpretare	Tipuri de structuri spațiale
Ridicat-ridicat	Concentrația infrastructurilor turistice și circulația turistică sunt semnificativ mai ridicate față de media regională atât în localitatea analizată, cât și în localitățile învecinate	Structuri spațiale fragmentate, posibilitatea formării unui centru turistic polarizator
Ridicat-scăzut	Concentrația infrastructurilor turistice și circulația turistică sunt semnificativ mai ridicate față de media regională în localitatea analizată, aceasta fiind înconjurată de localități cu valori semnificativ mai reduse	Structuri spațiale polarizate de o zonă turistică de importanță majoră
Scăzut-ridicat	Concentrația infrastructurilor turistice și circulația turistică sunt semnificativ mai scăzute față de media regională în localitatea analizată, aceasta fiind înconjurată de localități cu valori semnificativ mai ridicate	Structuri spațiale invers polarizate
Scăzut-scăzut	Concentrația infrastructurilor turistice și circulația turistică sunt semnificativ mai scăzute față de media regională atât în localitatea analizată, cât și în localitățile învecinate	Structuri spațiale fragmentate, formarea unei zone periferice extinse

Sursa: Benedek, 2015, cu modificări

Utilizarea tehnicii ESDA (Exploratory Spatial Data Analysis) în cadrul acestei secțiuni este menită să ne ajute în evaluarea mai exactă a distribuției spațiale a infrastructurilor turistice, în special prin identificarea zonelor compacte care excelează în privința unuia sau mai multor indicatori studiați. În acest sens au fost calculate Indicele Moran Global și graficele cu puncte Moran („Moran Scatter Plot") precum și Indicatorii Locali de Autocorelație Spațială – LISA. Pe când primul indicator ne ajută la elaborarea unei reprezentări grafice a relațiilor spațiale, cuantificând corelația spațială per ansamblu, cel de-al doilea măsoară gradul de autocorelație în cadrul fiecărei locații specifice (Anselin, 1995). În vederea identificării clusterelor spațiale a fost luată în considerare repartiția unităților de cazare, capacitatea de cazare turistică precum și sosirile și înnoptările turiștilor. Având în vedere că un număr semnificativ de localități rurale unde conform statisticilor oficiale nu este înregistrat nicio unitate de cazare, rezultatele finale ale analizei par a fi puțin distorsionate în sensul că apar o serie de teritorii unde valoarea indicelui nu pare a fi semnificativă (marcate cu gri). În acest sens clusterele formate din valori scăzute (marcate cu albastru), unde localitățile dispun de un număr redus de structuri de primire turistică și o circulația turistică scăzută indică totuși o situație oarecum mai promițătoare, decât zonele unde aceste infrastructuri lipsesc în totalitate.

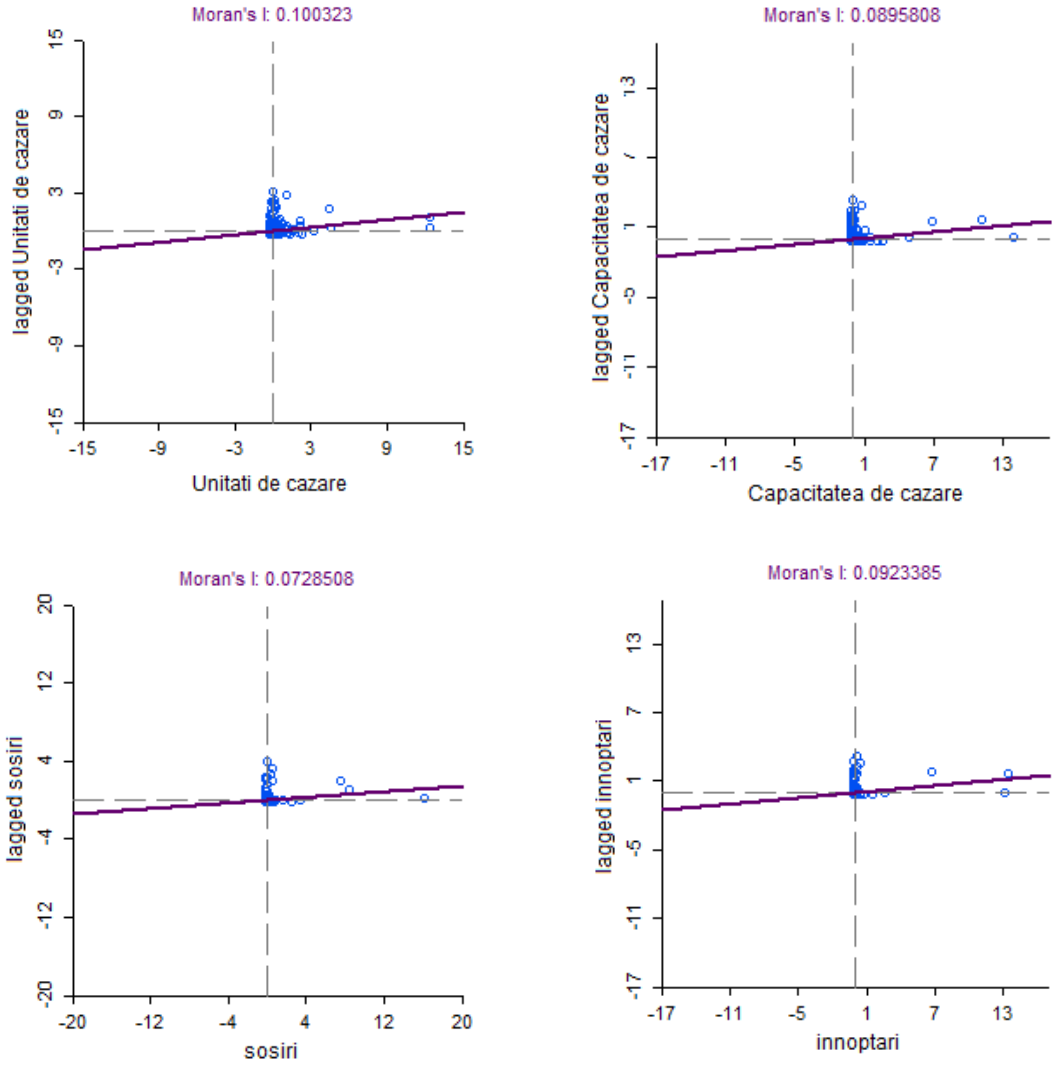

Fig. 107. *Diagrama autocorelației spațiale globale a infrastructurii și circulației turistice*
Sursa: INSSE

Analizând Figura 107, având în vedere că Indicele Moran este mai mare de zero în toate cazurile, putem deduce că există o autocorelație spațială pozitivă în cazul tuturor celor patru indicatori utilizați pentru analizarea infrastructurii și a circulației turistice în ansamblu.

Trebuie menționat de asemenea faptul că valorile indicatorului LISA ne ajută și la identificarea fenomenelor locale care au condus la formarea clusterelor spațiale analizate. Ulterior calculării valorilor indicelui Moran pentru fiecare UAT analizat, există posibilitatea adăugării acestora în grupuri omogene sau clustere. În cadrul procesului de delimitare a clusterelor criteriul principal este similitudinea valorilor analizate în relație cu UAT-urile adiacente.

În urma efectuării acestor operațiuni și reprezentarea grafică a rezultatelor în privința ponderii **numărului de unități de cazare** putem observa că aproape toate clusterele de tip RR - cu o corelație pozitivă a valorilor peste media regională – au o concentrare mai ridicată în jurul a trei municipii reședință de județ: Cluj-Napoca (incluzând Apahida, Feleacu, Tureni, Ciurila, Florești și Baciu), Oradea (Sânmartin, Oșorhei, Hidișelu de Sus) și Baia Mare (Baia Sprie, Desești, Ocna Șugatag, Giulești, Săpânța, Negrești-Oaș). Mai mult, toate clusterele de tip SS (cu o corelație pozitivă, dar valori sub medie) sunt situate în afara marilor centre urbane (nord-vestul județului Bistrița-Năsăud, nordul județului Cluj și părțile estice ale județelor Sălaj și Satu Mare). Aceste rezultate ne arată de fapt că hotspot-urile în privința concentrării numărului unităților de cazare sunt localizate în zonele metropolitane iar cold-spot-urile, sau cu alte cuvinte clusterele cu ponderi sub media regională în această privință au tendința de a fi situate la o distanță relativ mare de marile centre urbane și de stațiunile turistice. Cu toate acestea mai putem identifica două localități rurale din zona Tarnița și Fântânele unde turismul de agrement și în ultimii anii sporturile de iarnă au contribuit la o dezvoltare rapidă a capacităților de cazare.

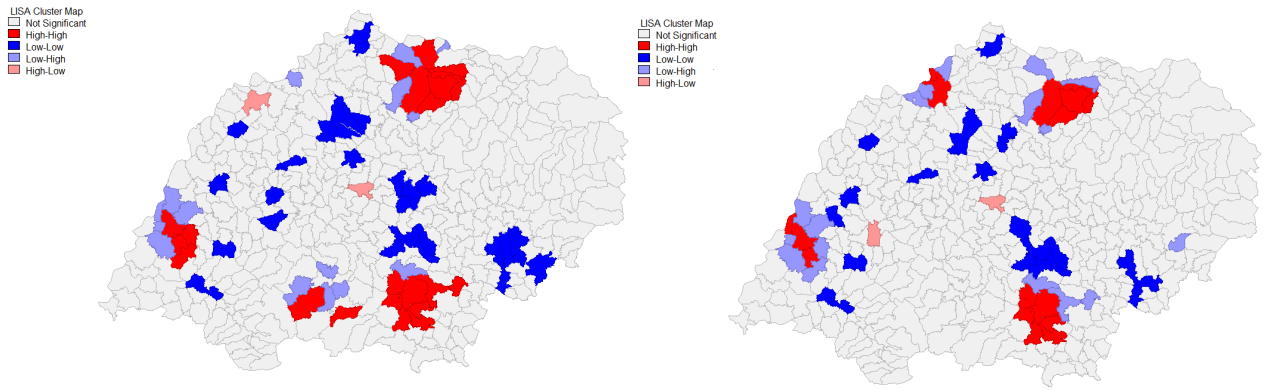

Fig. 108. *Clustere spațiale cu valori corelate ale concentrării numărului de unități de cazare și a capacității de cazare turistică, delimitate cu ajutorul autocorelației teritoriale*

Sursa: autorul, pe baza datelor INS, realizat cu programul GeoDa 1.6.2., la un nivel de semnificație de 5%

Cu toate acestea putem găsi câțiva „campioni ascunși” (clustere de tip RS) marcați cu culoare roșu deschis, care reprezintă așa numitele „spatial outliers” și care reprezintă zone punctuale de concentrare cu o pondere mai ridicată a numărului de unități de cazare, fiind înconjurate de UAT-uri care în privința indicatorului respectiv se situează cu mult sub media pe țară (orașele Carei în județul Satu-Mare și Jibou în județul Sălaj). Aceste două localități, cu ajutorul unor politici coerente pentru promovarea turismului vor putea constitui bazele dezvoltării activităților turistice din cele două județe în viitor.

În cazul **capacității de cazare turistică**, celor trei clustere menționate cu o concentrarea mai ridicată a indicelui analizat li se alătură și zona municipiului Satu Mare și rămâne un singur cluster mai extins care grupează UAT-urile cu valori reduse: partea nordică a județului Cluj, incluzând localitățile Cornești, Dăbâca, Borșa, Vultureni, Panticeni și Gărbău. Se evidențiează și în acest caz că toate localitățile cu valori peste media regională se găsesc în ariile de influență a municipiilor reședință de județ. Ca și campion ascuns în acest caz, pe lângă Jibou apare orașul Aleșd, însă având în vedere că acesta în cazul sosirilor și înnoptărilor nu se remarcă, putem trage concluzia localitatea nu dispune de o circulație turistică suficent de mare pentru a deveni un pol microregional în acest sens.

În cazul **sosirilor turiștilor și al înnoptărilor** în cadrul structurilor de primire turistică formarea clusterelor este aproape identică: trei clustere cu valori mai ridicate în jurul municipiilor Cluj-Napoca, Oradea, Baia-Mare și un cluster cu o concentrare mai scăzută în nordul Clujului.

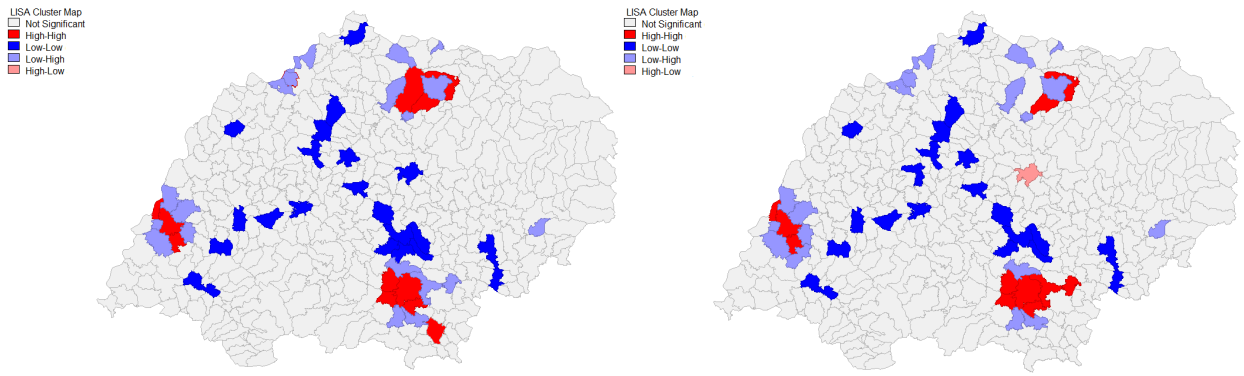

Fig. 109. *Clustere spațiale cu valori corelate ale concentrării numărului de unități de cazare și a capacității de cazare turistică, delimitate cu ajutorul autocorelației teritoriale*
Sursa: autorul, pe baza datelor INS, realizat cu programul GeoDa 1.6.2., la un nivel de semnificație de 5%

Clusterele SS de regulă sunt formate din localități rurale care nu dispun de o varietate suficient de mare a atracțiilor turistice pentru a acoperi durate ale sejurirlor de mai multe zile, drept urmare și numărului înnoptărilor este mai moderată decât în cazul marilor centre urbane. Este exemplul comunelor Dăbâca, Vultureni, Cornești din județul Cluj; Homoroade, Socond, Bogdand din județul Satu-Mare; Aleșd, Vârciorog din județul Bihor sau Plopiș și Crasna din județul Sălaj.

Din toate aceste analize rezultă că în cazul regiunii Nord-Vest există trei (patru) centre polarizatoare turistică cu o concentrare mai ridicată a infrastructurii și implicit a circulației turistice în pofida existenței mai multor stațiuni turistice de interes național și local.

Aceste rezultate trebuie să reprezinte punctul de plecare în vederea analizării problemelor specifice fiecărei zone, contribuind la identificarea elementelor ce împiedică dezvoltarea infrastructurii turistice în funcție de specificul zonelor respective. În baza acestor analize vor trebui identificate soluțiile punctuale prin consultări continue cu reprezentanții localităților în cauză.

BIBLIOGRAFIE

Ahani A., (2019), *Market segmentation and travel choice prediction in Spa Hotels through TripAdvisor's online reviews*, International Journal of Hospitality Management, 80, pp. 52-77.

Aksu A., Uçar O., Kiliçarslan D. (2016), *Golf tourism: a research profile and security perceptions in Belek, Antalya, Turkey*, International Journal of Business and Social Research, 6 (12), pp. 1-13.

Alonso A.D., Sheridan L., Scherrer P. (2008), *Wine tourism in the Canary Islands. An exploratory study*, Pasos, 6 (2), pp. 291-300.

Anghel, D. (2007), *Munții Apuseni Ghidul Traseelor de escaladă* , Editura GrafNet, Oradea

Anghel, D. (2014) *Alpinism și escaladă în Munții Trascău,* Editura România pitorească, Bucureşti.

Barnea I. (a.n.), *Le système répressif en Roumanie et Moldavie*, Institut d'Archéologie de Bucarest.

Bessière J. (1998), *Local Development and Heritage: traditional food and cuisine as tourist attractions in rural areas*, Sociologia Ruralis, 38 (1), pp. 21-34.

Blau C. (2018), *Inside the controversial world of slum tourism*, National Geographic.

Buckley R., McDonald K., Duan L., Sun L., Chen L.X. (2014), *Chinese Model for mass adventure tourism*, Tourism Management, 44, pp. 5-13.

Cejas M. (2006), *Tourism in Shantytowns and Slums: a new „Contact Zone" in the era of globalisation*, Intercultural Communications Studies, XV (2), pp. 224-230.

Cocean Gabriela (2011)*, Munții Trascău. Relief, geomorfosituri, turism*, Edit. Risoprint, Cluj-Napoca.

Cocean P. (1984), *Chei şi defilee din Munții Apuseni*, Edit. Academiei, Bucureşti.

Cocean P. (1992), *Ecogeografia turismului*, Curs litografiat, Deva.

Cocean P. (1995), *Peşterile României, Potențial turistic*, Edit. Dacia, Cluj-Napoca

Cocean P. – coord. (2004), *Planul de Amenajare a Teritoriului Regiunii de Nord-Vest*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Cocean P. (2010), *Patrimoniul turistic al României*, Edit. Risoprint, Cluj-Napoca.

Buta Iulia, Buta Aurelia (1979), *Munții Rodnei – Ghid turistic*, Edit. Sport-Turism, Bucureşti.

Byrd E.T., Canziani B., Hsieh Y.C., Debagge K. (2016), *Wine tourism: motivating visitors through core and supplementary services*, Tourism Management, 52, pp. 19-29.

Cocean P., David N. (2014), *Peisaje culturale*, Edit. Risoprint, Cluj-Napoca.

Diaconescu D.M., Moraru R., Stănciulescu G. (2016), *Considerations on Gastronomic Tourism as a Component of Sustainable Local Development*, Amfiteatru Economic, 18 (10), pp. 999-1014.

Diekmann A., Hannam K. (2012), *Touristic mobilities in India's slum spaces,* Annals of Tourism Research, 39(3), pp. 1315-1336, doi:10.1016/j.annals.2012.02.005

Dohotaru A., Harbula H., Vincze E. (2016), *Pata*, Edit. Efes, Cluj-Napoca.

Drăghici C.C., Pintilii R.D., Peptenatu D., Comănescu L.G., Sirodoev I. (2015), *The role of SPA tourism in the development of local economies from Romania*, Procedia Economics and Finance, 23, pp. 1573-1577.

Dridea C.R., Strutzen G. (2008), *Theme park – the main concept of tourism industry development*, Analele Universității din Oradea, Științe Economice, pp. 635-640.

Drule M.A., Chiș A., Tomoaie L. (2014), *Dark tourism, Romania and Dracula. The perceptions of potential american tourists*, The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences, pp. 309-319.

Dryglas D., Salamaga M. (2018), *Segmentation by push motives in health tourism destinations: a case study of Polish spa resorts*, Journal of Destination Marketing and Management, 9, pp. 234-246.

Fernandes T., Cruz M. (2016), *Dimensions and outcomes of experience quality in tourism. The case of Port wine cellars*, Journal of Retailing and Consumer Services, 31, pp. 371-379.

Florea C. (2018, *Culinary tourism - a key aspect of Romanian tourism development*, International Conference Competitiveness of agro-food and environmental economy, pp. 325-331.

Gajić M. (2012), *Gastronomic tourism – a way of tourism in growth*, Quaestus Multidisciplinary Research Journal, pp. 155-166.

Garibaldi R., Stone M.J., Wolf E., Pozzi A. (2017), *Wine travel in the United States: a profile of wine travellers and wine tours*, Tourism Management Perspectives, 23, pp. 53-57.

Gheorghe G., Tudorache P., Nistoreanu P. (2014), *Gastronomic tourism, a new trend for contemporary tourism?*, Cactus Tourism Journal, 9 (1), pp. 12-21.

Gherțoiu D.M. (2014), *Noi forme de turism dezvoltate după 1990. Turismul de nișă din România,* teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Geografie, Cluj-Napoca.

Gomez M., Gonzalez-Diaz B., Molina A. (2015), *Priority maps at wine tourism destinations: an empirical approach in five Spanish wine regions*, Journal of Destination Marketing and Management, 4, pp. 258-267.

Gomez M., Lopez C., Molina A. (2015), *A model of tourism destination brand equity: the case of wine tourism destinations in Spain*, Tourism Management, 51, pp. 210-222.

Goran C. (1982), *Catalogul sistematic al peşterilor din România*, CNEFS, Bucureşti

Graf M., Popesku J. (2016), *Cultural routes as innovative tourism products and possibilities of their development*, International Journal of Cultural and Digital Tourism, 3 (1), pp. 24-44.

Grigore M. (1989), *Defilee, chei şi văi de tip canion din România*, Edit. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.

Gustavo S.N. (2010), *A 21st century approach to health tourism spas: The case of Portugal,* Journal of Hospitality and Tourism Management, 17, pp. 127-135, DOI 10.1375/jhtm.17.1.127.

Halafoff A., Clarke M. (2018), *Sacred places and sustainable development*, Religions, 9, pp. 1-12.

Hetea E.R. (2012), *Raport cu privire la situația comunităților de romi din Baia Mare (Craica, Cuprom, Horea, Pirita și Ferneziu),* Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale.

Hojman D.E., Hunter-Jones P. (2012), *Wine tourism: Chilean wine regions and routes*, Journal of Business Research, 65, pp. 13-21.

Light D. (2017), *Progress in dark tourism and thanatourism research: an uneasy relationship with heritage tourism*, Tourism Management, 61, pp. 275-301.

Kidron C.A. (2013), *Being there together: dark family tourism and the emotive experience of co-presence in the Holocaust past*, Annals of Tourism Research, 41, pp. 175-194, http://dx.doi.org/10.1016/j.annals.2012.12.009.

Krokusova J., Miscikova B., Novakova S., Slivkova S., Spoko P. (2015), *Symbolical cemeteries as an impulse of tourism development in mountainous areas of Slovakia*, Acta facultatis studiorum humanitatis et naturae Universitas Prešoviensis, Prírodné vedy, Folia geographica, 57 (2), pp. 75-91.

Kruczek Z. (2012), *Amusement Parks as Flagship Tourist Attractions. Development and Globalization*, Economic Review of Tourism, 3, pp. 156-163.

Jamal S., Aminudin N., Kausar D.R. (2019), *Family adventure tourism motives and decision-making: a case of whitewater rafting*, Journal of Outdoor Recreation and Tourism, 25, pp. 10-15.

Joppe B. (2010), *One country's transformation to spa destination: The case of Canada*, Journal of Hospitality and Tourism Management, 17, pp. 117-126, DOI 10.1375/jhtm.17.1.117.

Lăzuran A.L., Ungureanu M. (2014), *Adventure tourism as insufficiently exploited opportunity in Bihor County, Romania*, Analele Universității din Oradea, Seria Geografia, 1, pp. 44-54.

Li C., Lai L. (2011), *The development and utilization of forest parks based on the experiences strategy*, Procedia Environmental Sciences, 5, pp. 37-42.

Matteo D.D., Cavuta G. (2016), *Enogastronomic tourism: can it mitigate the intangibility of the destination? Streetfood as a new business model for the management of tourist regions*, Procedia Economics and Finance, 39, pp. 347-356.

Mekawi M.A. (2012), *Responsible slum tourism: Egyptian experience*, Annals of Tourism Research, 39 (4), pp. 2092-2113, http://dx.doi.org/10.1016/j.annals.2012.07.006.

Micle F., Șuteu A., Hentea Sorana, Csergo Ana-Maria (2002), *Grădina botanică „Alexandru Borza" din Cluj-Napoca*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Mitchell J., Ashley C. (2010), *Tourism and poverty reduction: Pathways to prosperity*, Earthscan, London, pp. 1-20.

Mundt C.A. (2016), *Motivation and behaviour in cemetery tourism: a case study of Glasnevin Cemetery, Dublin, Ireland*, University College Dublin.

Nicolosi A., Cortese L., Nesci F.S., Privitera D. (2016), *Combining wine production and tourism. The Aeolian Islands*, Procedia Social and Behavioral Sciences, 223, pp. 662-667. Hojman D.E., Hunter-Jones P. (2012).

Nurrurohmah Z., Suhirman (2016), *Shared-power governance in managing common pool resources case study: collaborative planning to manage thematic parks in Bandung City*, *Indonesia*, Procedia Social and Behavioral Sciences, 227, pp. 465-476.

Oprea M.-G., Lazin M.-C., Martiuc E.C. (2016), *The niche tourism development of one of the most mysterious forests in Romania: the Hoia-Baciu forest*, Territorial Identity and Development, 1 (1), pp. 75-84, DOI: http://dx.medra.org/10.23740/TID12016.

Orăşeanu I., Iurkiewicz A. (2010), *Karst Hydrogeology of România*, Edit. Belvedere, Oradea.

Palmer C. (2004), *Golf tourism and the developing world: exploring the Issues*, in Ritchie, B & Adair, D (eds.), Sports Tourism: Interrelationships, Impacts and Issues, Clevedon: Channel View Publications, pp.117-134.

Pécsek B. (2015), *City cemeteries as cultural attractions: towards an understanding of foreign visitors' attitude at the national graveyard in Budapest*, DETUROPE – The Central European Journal of Regional Development and Tourism, 7 (1), pp. 44-61.

Pharino C., Pearce P., Pryce J. (2018), *Paranormal tourism: assessing tourists' onsite experiences,* Tourism Management Perspectives, 28, pp. 20-28.

Pop P. Gr. (2000), *Carpaţii şi Subcarpaţii româneşti*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Privitera D., Nedelcu A., Nicula V. (2018), *Gastronomic and food tourism as an economic local resource: case studies from Romania and Italy*, GeoJournal of Tourism and Geosites, 21 (1), pp. 143-157.

Racoviţă, Gh., Cocean P. (1977), *Recherches climatologiques dans la Grotte de Valea Leşului,* Trav. Instit. Speol. „Emile Racovitza", XVI, p. 183-201, Bucarest.

Reijnders S. (2011), *Stalking the count Dracula, fandom and tourism*, Annals of Tourism Research, 38, pp. 231-248.

Richard B., Kaak K., Orlowski M. (2017), *Theme park tourism*, The SAGE International Encyclopedia of Travel and Tourism, pp. 1218-1221.

Sârbu Anca - coord. (2001), *Asociația Grădinilor Botanice din România, un pas spre integrarea Europeană*, Edit. Alo, București.

Stoleriu O.M. (2014), *Dracula tourism and dark geographies of Romania*, International Antalya Hospitality Tourism and Travel Research, Conference Proceedings, Antalya, Turkey, December 9-12, 2014*,* pp. 44-69.

Strielkowski W. (2013), *Mystery and thriller tourism: novel solutions for European Cities*, Tourism, 61 (3), pp. 277-287.

Stroe M. (2012), *Ampelografie*, Facultatea de Horticultură, note de curs, București.

Thanh T.V., Kirova V. (2018), *Wine tourism experience: a netnography study*, Journal of Business Research, 83, pp. 30-37.

Tomašević A. (2018), *Cemeteries as tourist attractions*, Turisticko poslovanje, pp. 13-24.

Voinea L., Atanase A., Schileru I. (2016), *Perceptions of the Slow Food Cultural Trend among the Youth*, Amfiteatru Economic, 18 (10), pp. 847-861.

Williams P., Soutar G.N. (2009), *Value, satisfaction and behavioral intentions in an adventure tourism context*, Annals of Tourism Research, 36 (3), pp. 413-438, doi:10.1016/j.annals.2009.02.002.

Wright D.W.M. (2016), *Hunting humans: a future for tourism in 2200*, Futures, 78-79, pp. 34-36.

Yan B.-J., Zhang J., Zhang H.-L., Lu S.-J., Guo Y.-R (2016), *Investigating the motivation-experience relationship in a dark tourism space: a case study of the Beichuan earthquake relics, China*, Tourism Management, 53, pp. 108-121.

Young C., Light D. (2016), *Interrogating spaces of and for the dead as „alternative space": cemeteries, corpses and sites of Dark Tourism*, International Review of Social Research, 6 (2), pp. 61-72.

Xu S., Barbieri C., Anderson D., Leung Y.F., Rozier-Rich S. (2016), *Residents' perceptions of wine tourism development*, Tourism Management, 55, pp. 276-286.

*** (1955), *Staţiunile balneo-climatice din Republica Populară Română*, Edit. Consiliului Central al Sindicatelor.

*** (2012-2015), *Planul de dezvoltare al Regiunii Nord-Vest (2014-2020),* Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest.

*** (2012), *Ordinul de ministru nr. 247/2012 privind modificarea anexelor 1 şi 5 la Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor şi dezvoltării rurale nr. 732/2005 pentru aprobarea Listei denumirilor de origine controlată (DOC) pentru vinurile liniştite, admise pentru utilizare în România, a Listei denumirilor de origine controlată pentru vinurile spumante, admise pentru utilizare în România, a Listei indicaţiilor geografice pentru vinurile liniştite, admise pentru utilizare în România, a Listei indicaţiilor geografice pentru vinurile aromatizate, admise pentru utilizare în România, a Listei menţiunilor tradiţionale ale vinurilor, admise pentru utilizare în România, şi a Listei denumirilor de origine controlată (DOC) pentru vinurile petiante, admise pentru utilizare în România*, Monitorul Oficial al României, Partea I.

*** (2015), *Lista Monumentelor Istorice*, Ministerul Culturii.

*** (2018), *Statistica activităților din Silvicultură în anul 2017,* Institutul Național de Statistică.

*** (a.n.), *European Cemeteries Route. A cultural route of the Council of Europe*, Association of Significant Cemeteries in Europe.

http://hoiabaciuproject.ro, Accesat în 2.07.2019, ora 17.04.

https://cccluj.ro/parcul-etnografiei-intergalactice, accesat în 2.07.2019, ora 14.21.

http://www.mmhtn.org, Accesat în 21.06.2019, ora 13.00.

http://www.significantcemeteries.org, Accesat în 22.06.2019, ora 23.00.

https://cemeteriesroute.eu, Accesat în 22.06.2019, ora 9.00.

https://deathcafe.com, Accesat în 2.07.2019, ora 12.00.

http://www.memorialsighet.ro, Accesat în 2.07.2019, ora 12.00.

http://www.europeanspas.eu, Accesat în 26.06.2019, ora 5.30.

https://www.slowfood.com, Accesat în 30.06.2019, ora 15.00.

http://www.ansvsa.ro, Accesat în 30.06.2019, ora 14.00.

https://platferma.ro/harta-fermelor-romania, Accesat în 30.06.2019, ora 9.45.

https://www.crameromania.ro, Accesat în 25.06.2019, ora 15.00.

https://www.revino.ro, Accesat în 26.06.2019, ora 12.14.

www.lechburg.com, Accesat în 26.06.2019, ora 12.20.

www.jelnatransilvania.ro, Accesat în 26.06.2019, ora 14.05.
http://www.transylvaniavinum.com, Accesat în 24.06.2019, ora 23.00.
http://www.cramavatrarosia.com, Accesat în 25.06.2019, ora 9.40.
http://cramalasalina.ro, Accesat în 25.06.2019, ora 10.15.
http://www.cramaratesti.ro, Accesat în 23.06.2019, ora 12.03.
https://www.nachbil.ro, Accesat în 23.06.2019, ora 10.15.
https://cramateodor.ro, Accesat în 23.06.2019, ora 11.25.
https://www.hetei.ro, Accesat în 23.06.2019, ora 10.05.
https://www.podgoriasilvania.ro, Accesat în 23.06.2019, ora 20.15.
https://www.fortsilvan.ro, Accesat în 23.06.2019, ora 20.23.
http://www.carastelecwinery.com, Accesat în 23.06.2019, ora 20.46.
http://vin-de-santimreu.ro, Accesat în 23.06.2019, ora 22.46.
http://vinulsatmarean.ro, Accesat în 29.06.2019, ora 12.
http://www.habit-change.eu, Accesat în 12.06.2019, ora 12.00.
http://dac.usamvcluj.ro, Accesat în 12.06.2019, ora 22.00.
https://www.muntiimaramuresului.ro, Accesat în 15.06.2019, ora 11.00.
https://milvus.ro, Accesat în 15.06.2019, ora 18.00.
http://www.parcapuseni.ro, Accesat în 25.06.2019, ora 10.00.
https://www.parcrodna.ro, Accesat în 15.06.2019, ora 21.12.
https://www.bgci.org, Accesat în 15.06.2019, ora 21.30.
https://www.romaniaturistica.ro/parcul-dendrologic-arcali, Accesat în 15.06.2019, ora 21.00.
http://www.mmediu.ro, Accesat în 16.06.2019, ora 10.00.
http://agvps.ro, Accesat în 15.06.2019, ora 12.03.
http://alpinismbihor.ro, Accesat în 15.06.2019, ora 12.10.
http://www.salvamontbihor.ro/page/trasee-turistice, Accesat în 15.06.2019, ora 14.00.

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
Facultatea de Geografie
Str. Clinicilor 5-7, 400006, Cluj-Napoca
ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA CLUJ-NAPOCA
Colectivul de Geografie
Str. A.T. Laurian nr. 42, Cluj-Napoca

Nr. proiect

18/27.05.2019

TITLU: INVENTARIEREA, EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR TURISTICE ALE REGIUNII DE NORD-VEST

Raport II

RAPORT INTERMEDIAR

EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR TURISTICE

Beneficiar: AGENŢIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-VEST

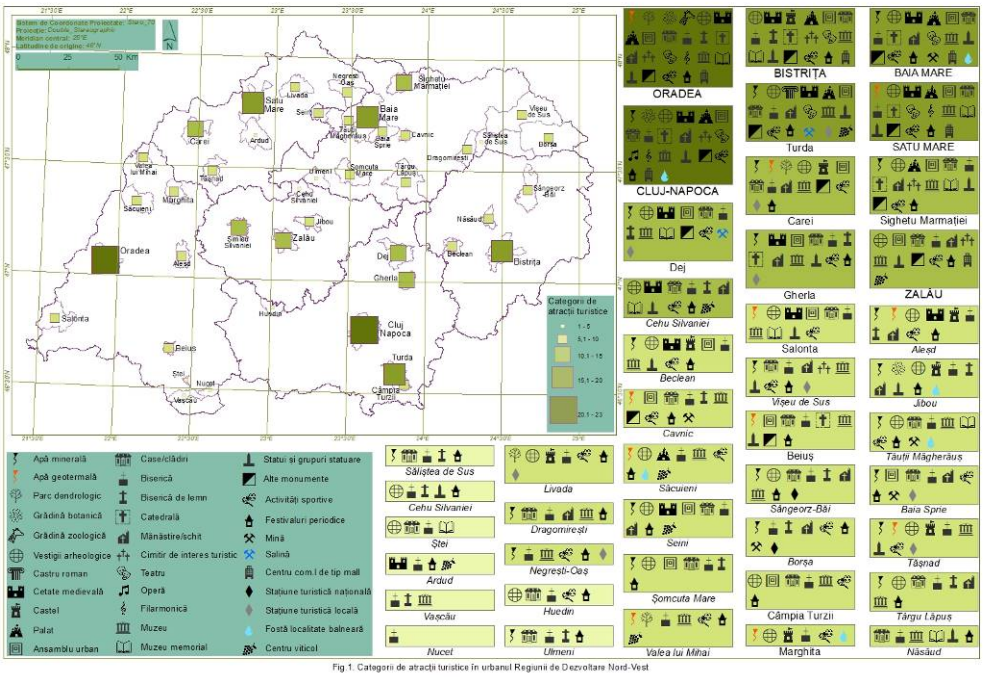

Fig.1. Categorii de atracții turistice în urbanul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest

Noiembrie 2019

Proiect nr. 18/27.05.2019

INVENTARIEREA, EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR TURISTICE ALE REGIUNII DE NORD-VEST

RAPORT INTERMEDIAR

EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR TURISTICE

Beneficiar: ***AGENŢIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-VEST***

Proiectant: **UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI**
Facultatea de Geografie
Str. Clinicilor 5-7, 400006, Cluj-Napoca

ACADEMIA ROMÂNĂ - FILIALA CLUJ-NAPOCA
Colectivul de Geografie
Str. A.T. Laurian nr. 41, Cluj-Napoca

Şef de Proiect*: Prof. univ. dr. Pompei Cocean .....*

Noiembrie, 2019

COLECTIV ELABORARE

1. Prof. univ. dr. Pompei Cocean – *Coordonator*
2. Conf. dr. Sorin Filip – *Manager de proiect*
3. Cerc. şt. III dr. Ana-Maria Pop
4. Şef lucr. dr. Gheorghe-Gavrilă Hognogi
5. Șef lucr. dr. Lelia Papp
6. Cerc. şt. III dr. Gabriela Munteanu
7. Asist. cerc. dr. Magdalena Drăgan
8. Asist. cerc. dr. Ileana-Cristina Vasiliţă-Crăciun

CUPRINS

	Pag.
INTRODUCERE	**5**
Metodologie – precizări conceptuale	**5**
Cap. 1. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR MORFOLOGICE	**7**
1.1. Evaluarea resurselor geomorfologice	**7**
1.1.1. Cheile şi defileele	*10*
1.1.2. Peşterile	*13*
1.1.3. Vârfuri, creste şi platouri	*13*
1.2. Prioritizarea amenajării obiectivelor morfologice	**15**
Cap 2. EVALUAREA ŞI EXPLOATAREA TURISTICĂ A POTENŢIALULUI CLIMATIC	**20**
2.1. Evaluarea calitativă a climatului regional	**20**
2.2. Acţiuni prioritare de exploatare turistică	**21**
Cap. 3. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA INTEGRĂRII ÎN EXPLOATARE A RESURSELOR HIDROGRAFICE	**23**
3.1. Evaluarea resurselor hidrografice	**23**
3.2. Prioritizarea punerii în valoare	**33**
Cap. 4. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR BIOGEOGRAFICE	**34**
4.1. Evaluarea calitativă a fondului biogeografic	**34**
4.2. Acţiuni prioritare de valorificare	**37**
Cap. 5. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA VALORIFICĂRII OBIECTIVELOR ISTORICE	**38**
5.1. Evaluarea edificiilor istorice	**38**
5.2. Intervenţii prioritare de valorificare turistică	
Cap. 6. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA VALORIFICĂRII OBIECTIVELOR RELIGIOASE	**48**
6.1. Evaluarea atractivităţii edificiilor religioase	**48**
6.2. Intervenţii prioritare de valorificare turistică	**66**
Cap. 7. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA VALORIFICĂRII RESURSELOR CULTURALE	**68**
7.1. Evaluarea turistică a patrimoniului cultural regional	**68**
7.1.1. Teatre şi opere - Case de Cultură / Centre culturale	*68*
7.1.2. Muzeele	*69*
7.1.3. Case memoriale	*69*

7.2. Acţiuni prioritare de valorificare turistică 73

Cap. 8. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA VALORIFICĂRII TURISTICE A MONUMENTELOR 74

8.1. Evaluarea turistică a monumentelor 74

8.2. Modalităţi prioritare de valorificare turistică 83

Cap. 9. EVALUAREA RESURSELOR TURISTICE URBANE ȘI PRIORITIZAREA ACȚIUNILOR DE PUNERE ÎN VALOARE A LOR 84

9.1. Evaluarea calitativă a fondului turistic urban 84

9.2. Prioritizarea intervențiilor de exploatare turistică 99

Cap. 10. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN EXPLOATARE TURISTICĂ A RESURSELOR ATRACTIVE NECONVENŢIONALE 101

10.1. Evaluarea atractivităţii resurselor neconvenţionale 101

10.2. Modalităţi prioritare de valorificare turistică 110

BIBLIOGRAFIE 111

INTRODUCERE

Metodologie - precizări conceptuale

Conform Metodologiei pentru analiza potenţialului turistic al teritoriului din 25 aprilie 2016, elaborată de către *Ministrul Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice*, potenţialul turistic al teritoriului este rezultatul existenţei resurselor turistice la nivelul teritoriului, resurse definite ca fiind componente ale mediului natural şi antropic, care prin calităţile şi specificul lor recunoscute şi înscrise pot genera dezvoltarea uneia sau mai multor forme de turism, în măsura în care nu sunt supuse unui regim de protecţie integrală.

În general, activitatea de evaluare reprezintă procesul de estimare a unui tip al valorii, pentru un anumit tip de bun, la o anumită dată și concretizat în raportul de evaluare. Evaluarea este o estimare și nu un calcul exact al unei valori printr-o formulă matematică sau printr-o cuantificare precisă. Activitatea de evaluare impune întotdeauna *aplicarea raționamentului profesional al evaluatorului* (ANEVAR, 2016).

Evaluarea valorii turistice a resurselor atractive vizează determinarea gradului de atractivitate turistică a teritoriului supus analizei și, pe baza acesteia, stabilirea priorităților și modalităților concrete de derulare a acțiunii de amenajare turistică și, implicit, a modalităților concrete de integrare a acestor perimetre în circuitul turistic, prin indicarea tipurilor optime de construcții, echipamente, instalații și dotări auxiliare, care să asigure realizarea obiectivelor propuse.

Expresia cantitativă a unor calități asociate resurselor turistice precum frumusețea peisajului, gradul inedit al unor obiective etc. presupune o doză de subiectivism, care poate fi însă atenuată de buna pregătire și specializarea evaluatorului, care are capacitatea de reducere a diferențelor de percepții care apar de obicei între diverși indivizi.

Utilizarea unor *criterii de evaluare* este larg răspândită în practica evaluatorie. Dintre numeroasele modele existente în literatura de specialitate, Cocean P[1]. (1984) concepe o metodă de estimare valorică a potențialului atractiv al unei regiuni, în funcție de modul în care obiectivul turistic răspunde la următoarele criterii:

1. măsura în care obiectivul se constituie ca unicat (U). Unicat poate să fie local, regional, național, internațional;
2. valența turistică (V) înmagazinată de un obiectiv (dimensiune, fizionomie, vârstă, funcție, structură etc.). Indicii variază de la 1 la infinit;
3. modul și timpul cât satisface cererea turistică (T);
4. gradul de dificultate sau favorabilitate (G) al amenajării și punerii în valoare.

Prin însumarea tuturor elementelor menționate, se obține următoarea formulă matematică: $\mathbf{P_a = U + V + T +(-)G}$

Indicii acordaţi primelor 3 criterii exprimă valoric *potenţialul brut* (P_b), ca expresie a atributelor turistice intrinseci. Această valoare cantitativă poate fi utilizată ca reper pentru amenajările ulterioare, iar ierarhizarea strictă are capacitatea de a indica prioritățile de rezolvare a problemelor iar indicii aparţinând celui de-al patrulea criteriu exprimă *potenţialul poziţional al obiectivului* (P_p). Potenţialul brut şi cel poziţional dau, prin însumarea valorilor lor, *potenţialul de atractivitate absolută:* $\mathbf{P_a = P_b + P_p}$

În cadrul proiectului de faţă, metodologia menţionată a fost completată cu alte criterii, derivate, pentru evaluarea formelor de relief, din *metodologia de evaluare a geositurilor*, iar pentru obiectivele antropice gama criteriilor a fost nuanţată în funcţie de specificul şi funcţiile lor. Ca şi criterii fundamentale au fost, pentru majoritatea tipurilor de obiective antropice, cele ale *vechimii* şi *gradului de conservare*, atractivitatea acestora fiind strâns dependentă de valorile astfel obţinute.

Pornind de la aceste considerente și luând în considerare *valențele multiple pe care le au resursele turistice* în perioada contemporană, s-a realizat o **evaluare multicriterială** în care s-a urmărit surprinderea

[1] Cocean P. (1984), *Potențialul economic al carstului din Munții Apuseni*, Edit. Academiei, București.

aspectelor din care derivă **valoarea** (**V**) și **atractivitatea**, dar au fost luate în considerare și aspectele care pot inhiba atractivitatea (cuantificați sub forma factorului de restrictivitate - FR, sau a gradului de conservare).

În cadrul proiectului de faţă, evaluarea potențialului turistic a fost realizată pe categorii de resurse turistice, astfel încât relevanța demersului să fie cât mai ridicată în raport cu obiectivele studiului. În acest sens, a fost utilizată ***una din cele mai versatile metode de evaluare - cea a bonitării***. În acest sens, pentru fiecare categorie de resursă au fost stabilite o serie de criterii de evaluare, urmărindu-se surprinderea caracteristicilor cu maximă relevanță pentru fiecare categorie în parte prin utilizarea unor *indici numerici*.

Acțiunea de evaluare s-a efectuat atât în raport cu caracteristicile resurselor turistice, cât și cu tendințele și particularitățile cererii turistice, realizarea acesteia fiind posibilă prin parcurgerea a 2 trepte în următoarea succesiune:

- inventarierea (investigarea/cunoașterea) obiectivelor;
- clasificarea, ierarhizarea și cuantificarea propriu-zisă.

Astfel, ierarhizarea obiectivă a luat în considerare capacitatea de a exercita o atracție originală și una derivată, modul de integrare a obiectivelor în imaginea de ansamblu a teritoriului la care se face referire și potențialul de poziție și comunicare, respectiv existența căilor de acces facile, sigure și rapide.

În privinţa **prioritizării** punerii în valoare, apare o grilă de condiţionări impuse operatorului, cea mai relevantă referindu-se la necesitatea ***amenajării obiectivelor***, adică a unei intervenţii obligatorii pentru mijlocirea valorificării turistice a unor elemente atractive ale cadrului natural. Alte obiective, deja intrate în circuitele turistice (edificii istorice, religioase, culturale, monumente, etc.), substituie amenajarea propriu-zisă cu scop turistic cu acţiuni de reconstrucţie, protecţie şi conservare.

CAP. 1. EVALUAREA POTENŢIALULUI GEOMORFOLOGIC ŞI PRIORITIZAREA AMENAJĂRILOR

Relieful este elementul cadrului natural cu cea mai pregnantă prezenţă în turism, el asigurând atât suportul fizic al infrastructurilor şi activităţilor acestuia cât şi o serie de obiective atractive extrem de pitoreşti cum ar fi cheile şi defileele, peşterile şi ponoarele, crestele şi piscurile montane etc. Evaluarea atractivităţii formelor menţionate reprezintă pasul necesar pentru formularea prioritizării amenajării şi a introducerii lor în circuitele turistice de anvergură.

1.1. Evaluarea resurselor geomorfologice

1.1.1. Cheile și defileele

Pentru evaluarea cheilor și defileelor din Regiunea de Nord-Vest s-a folosit metoda elaborată de Cocean și Cocean (2017) pentru inventarierea văilor carstice cu importanță geoturistică (aplicată de aceștia pe Munții Apuseni). Menționăm că schimbarea ariei de referință și includerea defileelor pe aceeași grilă de evaluare a condus la adaptarea unor criterii referitoare la standardele de raportare pentru desfășurarea lineară a geositurilor.

Metoda folosită urmărește două tipuri de valori ale geomorfositurilor: **valorile structurale (intrinseci)** și **valorile funcționale**. Valorile structurale cuprind valorile geomorfologice, estetice și ecologice, în timp ce valorile funcționale urmăresc aspectele științifice, culturale și turistice propriu-zise. Această structură de analiză va fi reluată și în cazul celorlalte forme de relief de interes vizate în actuala strategie, criteriile de cuantificare a valorilor fiind însă atent adaptate la formele analizate.

În cazul cheilor, ***valoarea geomorfologică*** (VS1 în tabel) urmărește aspecte legate de complexitatea genezei și evoluției, aspecte care pentru geoturism au o deosebită importanță, dată fiind latura informativă a acestei forme de turism. Spre exemplu, geneza prin captare carstică (pentru care s-a și acordat punctajul maxim) poate fi explicată prin folosirea în teren a unor panouri informative amplasate de-a lungul traseului, în locurile unde indiciile acestei geneze sunt prezente, descriind evoluția cheii de la stadiul de peșteră la vale carstică, fapt care ar spori calitatea actului geoturistic. Pe lângă geneză și evoluție, au mai fost cuantificate aspecte legate de dezvoltarea cheilor și defileelor, urmând cele două elemente de interes, lungimea și adâncimea văii (respectiv înălțimea relativă a versanților), complexitatea structurală și litologică (bine pusă în evidență în cazul unor chei) și complexitatea morfologică. Aceasta din urmă este vizată de două criterii care au presupus inventarierea formelor și elementelor atractive situate la nivelul talvegului (cascade, repezișuri, izvoare carstice) sau la nivelul versanților, în principal prezența peșterilor de clasă de protecție A sau B dar și alte forme endocarstice sau exocarstice (poduri naturale, turnuri, lapiezuri etc.) sau alte elemente de relief rezidual. ***Valoarea estetică*** (VS2) s-a estimat folosind 3 criterii: aspectele morfologice specifice (îngustarea și evazarea profilului văii, respectiv gradul de verticalitate al versanților), conservarea statutului natural (primind punctaj maxim cheile unde intervenția antropică este aproape inexistentă, continuând cu cele cu o amenajare sumară care asigură trecerea în siguranță a turiștilor peste pasajele dificile și până la cele cu intervenții antropice pregnante în peisaj). ***Valoarea ecologică*** (VS3) a fost dată de prezența unor specii importante aparținând faunei sau florei și gradul de protejare al acestora.

Valoarea culturală (VF1) a fost estimată în cazul cheilor urmărind prezența unor elemente valoase din punct de vedere arheologic-istoric, arhitectural sau simbolistic și artistic. ***Valoarea științifică*** (VF2) a făcut apel la literatura de specialitate și a urmărit rolul de resursă științifică și formativă a geositurilor precum și prezența elementelor de valoare paleontologică. În fine, ***valoarea turistică*** (VF3) primează prin numărul de criterii folosite, dată fiind destinația acestui studiu. Au fost evaluate complexitatea actuală a exploatării turistice (număr și tipuri de activități desfășurate, și sezonalitatea exploatării), complexitatea ofertei turistice

(situarea în cadrul ofertei regionale, apropierea de alte situri cu care ar putea intra în circuite complexe de exploatare și promovarea pe piața turistică), accesul (atât până la obiectivul analizat cât și în perimetrul geositului) și distanța față de centrele cu servicii turistice complexe (infrastructuri turistice de cazare, restaurante etc.) precum și distanța față de orașe și stațiuni turistice.

Din totalul cumulat al valorilor structurale și funcționale s-a scăzut apoi ***suma factorilor restrictivi (FR***), elemente care țin de vulnerabilități, riscuri naturale (prezența fracturilor, inundații etc.) și antropice (prezența activităților industriale, a fondurilor locative sau infrastructurilor degradate, poluare etc.) cu impact direct asupra geositului în ansamblu dar și a calității peisajului și, în ultimă instanță, asupra actului turistic. Au fost notate aici și riscurile morfo-turistice, cu impact direct asupra siguranței turistului. Toate criteriile prezentate mai sus au sub-criterii clar definite, cuantificate pe o scară de la 1 la 3.

Tabelul 1. *Evaluarea cheilor și defileelor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Cheia/defileul/canionul	VS1	VS2	VS3	VF1	VF2	VF3	FR	Total
1.	Cheile Turzii	11	7	4	5	5	13,5	5	40,5
2.	Defileul Crișului Repede	17	6	3	5	3	14,5	8	40,5
3.	Cheile Galbenei	18	8	4	4	0	7,5	5	36,5
4.	Cheile Someșului Cald	16	8	3	4	0	8,5	5	34,5
5.	Cheile Sighiștelului	15	7	3	3	3	7	4	34
6.	Defileul Văii Cormaia	13	4	5	3	1	9,5	2	33,5
7.	Defileul Lăpușului	10	6	3	3	4	9,5	3	32,5
8.	Defileul Arieșului (Buru-Moldovenești)	9	5	2	3	2	11	1	31
9.	Cheile Văii Cetății	13	8	4	2	0	7,5	5	29,5
10.	Cheile Turului	13	6	2	3	2	10,5	8	28,5
11.	Defileul Rebrei	13	5	1	2	1	7	2	27
12.	Defileul Hășdatelor	10	7	1	3	0	7,5	2	26,5
13.	Cheile Mișidului	9	6	1	4	2	7	4	25
14.	Canionul Văii Oșelu	10	6	3	3	0	6,5	4	24,5
15.	Cheile Videi	14	6	1	3	0	5,5	5	24,5
16.	Cheile Bistritei Ardelene	10	3	2	2	0	9	3	23
17.	Cheile Albioarei	9	5	1	4	0	8	4	23
18.	Defileul Turului	6	4	1	3	2	8	1	23
19.	Cheile Babei	11	4	2	2	0	5	2	22
20.	Defileul Crișului Negru	11	3	2	2	0	5	1	22
21.	Cheile Bogăi	11	5	3	2	0	5	4	22
22.	Cheile Cuților	10	7	1	2	0	6,5	5	21,5
23.	Cheile Vaii Bulbuci	8	5	3	2	0	4,5	2	20,5
24.	Defileul Someșului Mare	11	3	1	2	1	6,5	4	20,5
25.	Cheile Tătarului	11	4	3	1	0	4	3	20
26.	Cheile Borzești	6	4	2	3	0	7,5	3	19,5
27.	Defileul Ilvei	10	3	1	1	0	6,5	2	19,5
28.	Cheile Lazurilor	10	5	1	1	0	7	5	19
29.	Cheile Văii Stanciului	8	4	1	1	0	8	5	17
30.	Defileul Someșului Cald	8	6	1	1	0	1,5	2	15,5
31.	Defileul Barcăului	5	5	1	2	0	4	2	15
32.	Defileul Someșului Rece	9	4	1	1	0	2	2	15

33.	Defileul Iarei	6	4	1	1	0	4,5	2	14,5
34.	Cheile Baciului	4	3	2	1	0	8.5	4	14,5
35.	Cheile Runcului	9	4	0	1	0	2,5	3	13,5
36.	Defileul Someșului (sector Culmea Prisnel)	3	3	2	1	0	6,5	3	12,5
37.	Defileul Borzeștilor	5	3	0	1	0	4,5	2	11,5
38.	Defileul Ocolișelului	4	3	0	1	0	2	2	8
39.	Cheile Crișului Negru	7	1	1	1	0	1	6	5

1.1.2. Peșterile

Pentru inventarierea peșterilor de interes turistic din regiune am propus o metodă de evaluare calitativă similară cu cea folosită pentru văi. Structura a fost păstrată urmărind cele două tipuri de valori, funcțională și structurală, și factorii restrictivi, însă au fost adaptate criteriile și subcriteriile de evaluare la specificul formelor endocarstice.

Astfel, pentru estimarea valorii geomorfologice (VS1) au fost folosite criterii care vizau desfășurarea peșterii, varietatea și suprafețele acoperite cu speleoteme (stalactite, stalagmite, coloane, draperii, baldachine, coralite, helictite, cristalictite, anthodite etc.), prezența formațiunilor de gheață, a cursurilor subterane, cascadelor și lacurilor. În estimările făcute au fost luate desigur în considerare și clasele de protecție a peșterilor studiate (A, B, C, D sau neclasificate). Valoarea estetică (VS2) a fost abordată prin prisma desfășurării cavernamentului (sălile de mari dimensiuni, desfășurarea labirintică, verticală etc.), a gradului de conservare (de la peșterile care au fost închise foarte repede după descoperire și au fost prezervate aproape în totalitate, până la cele în care morfologia peșterii a făcut ca accesul dificil să reprezinte o pavăză în fața impactelor antropice nefaste, a peșterilor care au fost amenajate sau cele care, în cazuri nefericite, au suferit de pe urma furturilor sau vandalizării). Tot aici s-a luat în considerare și încadrarea peșterilor în peisajul exterior, prin intrările uneori impresionante, cu dimensiuni care le clasează în primele locuri pe plan regional sau național sau cele situate la poalele unor abrupturi impunătoare. Pentru valoarea ecologică (VS3) s-au punctat acele peșteri care sunt incluse în proiecte de protecție a liliecilor sau peșterile unde apar semnalate specii importante de elemente faunistice cavernicole. Tot aici am urmărit și localizarea peșterii în cadrul unor arii naturale protejate mai vaste, rezervații, parcuri naturale sau parcuri naționale.

Valoarea științifică (VF1) a fost estimată urmărind în literatura de specialitate unicitatea unor forme sau fenomene, cărora li s-au dedicat studii aprofundate, precum și reprezentativitatea regională a altor tipuri de peșteri. Tot aici au fost incluse vestigiile palenontologice complexe, unice sau rare în cazul peșterilor notate cu coeficient maxim și a vestigiilor abundente în diverse grade de conservare. Pentru valoarea culturală (VF2) a fost folosit un singur criteriu care a urmărit prin cele trei subcriterii prezența vestigiilor arheologice, relaționarea geositului cu o simbolistică sau cu legende transmise din generație în generație. Pentru cuantificarea valorii turistice, s-au folosit criteriile aplicate pentru chei și defilee, însă cu adaptările de rigoare. Am analizat în primul rând exploatarea turistică actuală, de la peșterile turistice, amenajate, până la cele în care se practică speoturismul (peșteri cu intrări controlate, unde anumiți promotori ai acestei forme de turism pot facilita accesul turiștilor în cadrul peșterilor – ne referim atât din punct de vedere legal, formalitățile de vizitare a unei peșteri fiind destul de elaborioase, cât și fizic, prin ghidaj și asigurarea echipamentului și instruirii tehnice) sau cele în care intrările sunt limitate, fie datorită clasei de protecție, fie datorită dificultății excesive a traseelor. Apoi, s-a urmărit de la caz la caz sezonalitatea valorificării turistice, de la tot anul, pentru peșterile amenajate, până la anumite perioade fixate în funcție de factori obiectivi ca perioada de hibernare sau de maternitate a liliecilor, perioade în care riscul de viitură este extrem de ridicat etc. Următoarele criterii aplicate au fost cele deja descrise: poziția în raport cu alte obiective turistice, promovarea sitului, accesul până la obiectiv, precum și în cadrul peșterii, distanța față de amplasări care oferă servicii turistice precum și distanța față de orașe sau stațiuni.

Factorii restictivi au fost din nou adaptați la realitatea subterană, însă s-au urmărit și factorii restrictivi care acționează la exterior, prezența activităților industriale, a infrastructurilor degradate, și a poluării (un factor extrem de prezent în cazul unor peșteri din areal). Factorii mai specifici au vizat acele caracteristici care ar îngreuna o eventuală amenajare turistică: viiturile, galeriile foarte înguste sau sectoarele de acces foarte lungi până la partea interesantă. Însă o pondere deosebită au avut riscurile morfoturistice derivate din gradul de dificultate pe care îl prezintă peștera: riscul de sifonare (peșterile total inundate au fost excluse), prezența verticalelor de zeci-sute de metri, a verticalelor pozitive etc. Din nou, toate criteriile prezentate mai sus au avut sub-criterii clar definite și au fost cuantificate pe o scară de la 1 la 3.

Tabelul 2. *Evaluarea peșterilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Peșteri	VS1	VS2	VS3	VF1	VF2	VF3	FR	Total
1.	P. Urşilor	8	2	2	5	0	11	0	28
2.	P. Meziad	7	5	2	2	3	10	1	28
3.	P. Tăuşoare	11	5	4	4	0	5	2	27
4.	P. din Valea Firei	10	6	4	4	0	4,5	4	24,5
5.	P. Vântului	11	6	2	3	0	4,5	2	24,5
6.	P. Ciur-Izbuc	6	5	3	4	3	3	1	23
7.	Cetăţile Ponorului	8	7	3	2	0	6	4	22
8.	P. Cerbului	9	4	3	4	0	2,5	3	19,5
9.	Sistemul Zăpodie-Peştera Neagră	8	6	3	2	0	3,5	3	19,5
10.	P. Coliboaia	6	2	4	4	3	2,5	2	19,5
11.	P. Ciur-Ponor	10	6	3	1	0	4,5	6	18,5
12.	P. cu Cristale din Mina Farcu	3	3	2	1	0	9,5	0	18,5
13.	P. Micula	10	6	3	2	0	2	5	18
14.	P. Vadu Crişului	5	3	2	1	0	8	1	18
15.	P. Vârfuraşul	6	5	4	3	0	3	3	18
16.	P. Cetatea Rădesei	5	3	3	3	0	6	2	18
17.	P. Osoi	6	3	2	1	0	7,5	2	17,5
18.	P. Măgurici	3	3	4	3	0	6,5	2	17,5
19.	Gheţarul Barsa	9	3	3	2	0	5	5	17
20.	P. Cornilor	7	5	1	3	0	3	2	17
21.	P. Moanei	6	4	1	2	1	4	1	17
22.	Peştera din Valea Rea	9	7	3	2	0	2,5	7	16,5
23.	Av. Borţig	7	6	3	2	0	4	6	16
24.	P. Ungurului	2	3	3	1	1	8	2	16
25.	Gheţarul Focul Viu	6	2	2	2	0	5,5	2	15,5
26.	P. Ponoraş	7	5	1	1	0	3,5	2	15,5
27.	P. Bătrânului	6	5	2	1	0	3	2	15
28.	P. Căput	5	3	3	1	0	5	2	15
29.	P. Zmeilor de la Onceasa	5	2	4	5	0	1	2	15
30.	P. de la Stracos	4	2	1	1	0	9	2	15
31.	P. de la Fântâna Roşie	4	5	2	2	0	5	3	15
32.	P. Grota Zânelor	7	3	4	1	0	2	2	15
33.	P. de la Ferice	4	2	2	2	0	5,5	1	14,5
34.	P. Gălăşeni	7	3	2	1	0	3,5	2	14,5

35.	Peştera din Faţa Muncelului (Avenul V5)	7	6	3	3	0	2,5	7	14,5
36.	Jghiabul lui Zalion	7	4	3	1	0	5,5	6	14,5
37.	P. Bonchii	6	5	1	2	0	3,5	3	14,5
38.	P. Aştileu	6	3	2	1	0	5,5	3	14,5
39.	P. Măgura	4	3	4	2	0	3	2	14
40.	P. Gruieț	4	2	2	1	0	6	1	14
41.	Av. Betfia	3	4	2	1	0	9,5	6	13,5
42.	P. Igriţa	3	2	1	2	2	5	2	13
43.	Lumea Pierdută (Av. Negru şi Av. Gemănata)	4	6	3	2	0	4	6	13
44.	Baia lui Schneider	3	2	4	1	0	6	3	13
45.	P. Fânaţe	2	2	3	2	0	5	1	13
46.	P. de la Secătura	4	2	4	1	1	2	1	13
47.	P. Aurica	5	4	2	1	0	3,5	3	12,5
48.	P. cu Cascadă	6	3	2	1	0	3,5	3	12,5
49.	P. Sâncuta	8	4	2	1	0	3,5	6	12,5
50.	P. din Gruiul Pietrelor	3	4	3	1	0	3,5	2	12,5
51.	Avenul din Stanu Foncii	7	5	1	2	0	3	6	12
52.	P. Corbasca	4	1	4	2	0	3	2	12
53.	P. Câmpenească	6	5	2	1	0	4	6	12
54.	Peştera din Dealul Vîrseci	2	2	4	1	0	3,5	1	11,5
55.	P. Fagului	6	2	4	1	0	2,5	4	11,5
56.	P. lui Potrivă	5	2	2	2	0	4	4	11
57.	P. de la Izvorul lui Gabor	4	3	2	1	0	3,5	3	10,5
58.	Av. Pobraz	6	3	2	1	0	3	5	10
59.	P. de la Izvorul Albastru al Izei	5	2	3	1	0	4	5	10
60.	P. din Valea Cobăşelului	4	2	2	1	0	2,5	2	9,5
61.	P. cu Apă din Valea Leşului	5	3	2	2	0	2	5	9
62.	P. din Valea Seacă	1	4	2	1	0	2,5	2	8,5
63.	P Vacii	2	2	2	1	0	3,5	2	8,5
64.	P.Vălenii Șomcutei	1	1	1	1	1	4	1	8
65.	P. cu Apă de la Bulz	5	5	1	1	0	3	7	8
66.	P. de la Cubleș	2	1	1	2	0	3	1	8
67.	Ponorul din Cuciulata	3	2	2	1	0	2	2	8
68.	P. de la Cetatea Ciceului	2	1	1	1	0	3,5	1	7,5
69.	P. de la Faţa Apei	2	3	1	1	0	1,5	2	6,5
70.	P. Gaura cu Vânt	3	2	0	1	0	2,5	2	6,5
71.	P. Pepii	3	1	2	1	0	1,5	2	6,5
72.	P. din Valea Luncii	2	3	1	1	0	1,5	2	6,5
73.	P Toplița	2	2	1	1	1	5	6	6
74.	P. din mina Jofi 2	3	2	1	1	0	1,5	4	4,5
75.	P. Porţile Bihorului	1	2	2	1	0	2	4	4
76.	P. Moara lui Pocol	4	2	1	1	0	3	7	4
77.	P. Lii	4	2	1	1	0	2,5	7	3,5
78.	P. Dămișeni Izvor	4	3	0	1	0	1	6	3

Se observă că în cadrul evaluării peșterilor au fost cuprinse și **ponoarele** cu peșteră: Cetățile Ponorului, Căput, Cuciulata, Săncuta, Ponoraș și Măgurici. Pentru celelalte forme puse în discuție se remarcă faptul că ele vin mai mult în completarea potențialului turistic al unei zone și mai rar se constituie ele în obiective turistice generatoare de fluxuri turistice în areal. Ponoarele Ponorul Sitarului sau Tăul Negru diversifică oferta turistică a Văii Stanciului și Masivului Vlădeasa. La fel, ponoarele din Padiș sporesc atractivitatea zonei, însă se pierd uneori în lunga listă de atracții complexe ale zonei: peșteri, chei, culmi etc. Ponorul din Poiana Ponor este mai cunoscut datorită lacului care ocupă primăvara poiana, care atrage iubitorii de munte și fotografii în areal. Ponorul Runcșor, deși deosebit de interesant din punct de vedere științific datorită formei elicoidale inedite este cunoscut mai mult de cercetătorii sau speologii care ajung în zonă. De aceea, ele nu trebuie uitate în momentul planificării turistice în arealele în care se situează.

1.1.3. Vârfuri, creste și platouri

Pentru evaluarea vârfurilor, crestelor și platourilor s-a apelat la aceeași metodă de evaluare, adaptând criteriile care vizează valoarea geomorfologică (VS1) la tipicitatea acestor forme de relief. A fost folosit un criteriu altimetric, vârfurile de peste 2000 metri având punctajul maxim, fiind urmate de cele peste 1700 și 1400 metri. Pentru evaluarea complexității morfologice au fost inventariate formațiunile caracteristice celor trei tipuri de relief atractive pentru turism: relieful vulcanic (cu crestele tipice, neck-uri, dyke-uri, cu platouri de lavă, și în fine, cu inserții de roci vulcanice bine evidențiate), relieful glaciar (crestele cu aspect zimțat și vârfurile ascuțite care adăpostesc la baza lor lacuri și văi glaciare având punctaj maxim, iar cele cu forme periglaciare –circuri nivale sau culoare de avalanșă, având punctajul cel mai mic) și relieful carstic (cu formele endo și exocarstice tipice). În cadrul evaluării atributelor estetice (VS2) a fost folosit criteriul diferenței de nivel (diferit de cel al altitudinii absolute), gradul de conservare al naturaleții locului și etalarea (atât perspectivele asupra masivului analizat cât și importanța lui ca punct de belvedere). Pentru calcularea valorilor ecologice (VS3), științifice (VF1), culturale (VF2) și turistice (VF3) au fost folosite aceleași criterii ca în cazul cheilor și defileelor. Estimarea factorilor restrictivi (FR) a menținut aceeași structură, fiind doar adaptate riscurile morfoturistice la tipicul sectoarelor montane.

Tabelul 3. *Evaluarea vârfurilor și crestelor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Geomorfosit	Unitate de relief	VS1	VS2	VS3	VF1	VF2	VF3	FR	Total
1.	Vârful Pietrosu	M. Rodnei	7	9	5	3	0	7,5	3	28,5
2.	Vârful Ineu	M. Rodnei	8	9	4	2	0	5,5	3	25,5
3.	Creasta Cocoșului	M. Gutâi	4	7	3	3	0	9	1	25
4.	Vârful Toroioaga	M.Maramureșului	8	7	4	3	0	5,5	3	24,5
5.	Vârful Mihăilecu	M.Maramureșului	9	7	4	2	0	5	3	24
6.	Vârful Puzdrele	M.Rodnei	6	8	4	2	0	6,5	3	23,5
7.	Vârful Buhăescu Mare	M.Rodnei	7	9	4	2	0	4,5	3	23,5
8.	Vârful Farcău	M.Maramureșului	7	7	4	3	0	4	2	23
9.	Vârful Curcubăta Mare	M. Bihor	5	7	4	3	0	5,5	2	22,5
10.	Culmea Cârligatele	M. Bihor	5	8	4	2	0	5,5	2	22,5
11.	Vârful Bohodei	M. Bihor	5	5	3	2	0	6,5	1	20,5
12.	Vârful Laptele Mare	M. Rodnei	8	6	4	2	0	3,5	3	20,5
13.	Vârful Rebra	M. Rodnei	6	6	4	2	0	3,5	1	20,5
14.	Bistriciorul	M. Călimani	5	7	2	1	0	8,5	3	20,5
15.	Piatra Boghii	M. Bihor	3	7	4	2	0	4,5	1	19,5

16.	Vârful Gărgălău	M. Rodnei	5	8	4	1	0	4,5	3	19,5
17.	Vârful Ţibleș	M. Ţibleș	6	7	3	2	2	2,5	3	19,5
18.	Vârful Ineuț	M. Rodnei	6	7	4	1	0	4	3	19
19.	Piatra Rea	M. Rodnei	5	5	5	2	0	4	2	19
20.	Vârful Gutâi	M. Gutâi	3	7	1	2	0	7	1	19
21.	Vârful Galațului	M. Rodnei	5	7	4	2	0	3,5	3	18,5
22.	Pietrele Galbenei	M. Bihor	3	7	3	2	0	6,5	3	18,5
23.	Vârful Vărășoaia	M. Bihor	2	7	3	2	0	5	1	18
24.	Vârful Omului	M. Rodnei	5	7	4	1	0	3,5	3	17,5
25.	Vârful Roșu	M. Rodnei	5	7	4	1	0	3,5	3	17,5
26.	Vârful Bătrâna	M. Rodnei	7	4	4	2	0	3,5	3	17,5
27.	Vârful Pietrosu Bardăului	M.Maramureșului	5	6	4	2	0	3,5	3	17,5
28.	Muntele Cearcănu	M.Maramureșului	3	5	4	2	0	5	2	17
29.	Pietrele Albe	M.Vlădeasa	4	6	1	3	0	4	2	16
30.	Vârful Biserica Moțului	M.Bihor	2	4	3	2	0	5,5	1	15,5
31.	Vârful Vlădeasa	M.Vlădeasa	4	5	1	2	0	4	1	15
32.	Vârful Pietriceaua	M.Maramureșului	4	5	3	1	0	4	2	15
33.	Culmea Sândului	M. Trascău	2	4	2	1	0	8	2	15
34.	Piatra Bulzului	M. Bihor	3	5	2	2	0	4,5	2	14,5
35.	Vârful Igniș	M. Gutâi	2	5	1	1	0	7,5	2	14,5
36.	Vârful Peana	Culmea Feleac	1	4	1	1	0	8	1	14
37.	Vârful Heniu Mare	M. Bârgău	4	5	1	1	0	3,5	1	13,5
38.	Vârful Buteasa	M. Bihor	3	6	2	2	0	3	3	13
39.	Vârful Pop Ivan	M.Maramureșului	4	3	4	1	0	3	2	13
40.	Măgura Șimleu	Dealurile de Vest	1	4	1	1	1	5,5	1	12,5
41.	Vârful Aria Vulturilor	M. Bihor	2	3	1	1	0	6	1	12
42.	Vârful Hudin	M. Ţibleș	3	5	2	2	0	1,5	3	10,5
43.	Vârful Comanu	M.Maramureșului	2	3	4	1	0	2,5	2	10,5
44.	Vârful Heniu Mic	M. Bârgău	2	4	1	1	0	3	1	10
45.	Vârful Hodrângușa	M.Pădurea Craiului	2	4	1	1	0	3	1	10
46.	Culmea Codru	Dealurile de Vest	1	3	1	1	0	5	1	10
47.	Culmea Breaza	Podișul Someșan	1	3	1	1	0	4	1	9

Evaluarea **platourilor,** preponderent situate în carst, a urmărit aceeași structură de analiză, cu inserarea unor criterii specifice doar în cazul valorilor geomorfologice, criteriile incluse vizând amploarea dezvoltării spațiale și complexitatea morfologică (tipurile de forme endo și exocarstice prezente în cadrul platourilor analizate).

Tabelul 4. *Evaluarea platourilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Geomorfosit	VS1	VS2	VS3	VF1	VF2	VF3	FR	Total
1.	Șesul Padiș	10	5	4	4	0	8	3	28
2.	Poiana Vărășoaia	10	5	4	3	0	5	1	26
3.	Polia Poiana Ponor	8	5	3	4	0	7	2	25
4.	Platoul Piatra Fântânele	7	5	2	3	3	5	1	24

5.	Platoul Zece Hotare	9	5	2	3	1	6	3	23
6.	Platoul Runcuri	6	4	2	3	3	7,5	3	22,5
7.	Poiana Florilor	6	4	4	2	0	3,5	1	18,5
8.	Platoul Lumea Pierdută	7	4	4	2	0	4	3	18
9.	Uvala Bălileasa	5	4	4	2	0	5,5	3	17,5
10.	Depresiunea Damiș-Ponoraș	6	3	2	2	1	4	1	17
11.	Platoul Vașcău	6	2	3	2	0	6	3	16
12.	Platoul Vida-Răcaș	6	4	1	2	1	2	5	11

Au mai fost analize și **alte geosituri** cu importanță recunoscută, pentru care, din nou, au fost folosite criterii specifice în cadrul valorii geomorfologice (VS1) care au urmărit amploarea dezvoltării, complexitatea genezei și evoluției, complexitatea morfologică, litologică și structurală. Celelalte tipuri de valori au fost evaluate folosind aceleași criterii ca în cazul masivelor și platourilor.

Tabelul 5. *Evaluarea altor geosituri din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Geosit	VS1	VS2	VS3	VF1	VF2	VF3	FR	Total
1.	Groapa Ruginoasa - Valea Seacă	13	7	2	5	0	5,5	3	29,5
2.	Grădina Zmeilor	11	4	2	4	0	5,5	0	26,5
3.	Coloanele de la Limpedea	8	2	1	2	0	9,5	0	22,5
4.	Cariera Corabia	7	2	1	5	0	7	2	20
5.	Gipsurile de la Leghia	6	3	1	3	0	6	1	18
6.	Sărăturile și Ocna Veche	4	2	2	2	0	7,5	0	17,5
7.	Rozeta de piatră Ilba	8	2	1	3	0	5	2	17
8.	Stanii Clițului	5	4	3	1	0	4	2	15
9.	Stâncăriile Salhoi-Zambroslavele	4	3	3	1	0	5,5	2	14,5
10.	Stâncile Tătarului	8	3	1	1	0	2	1	14
11.	Piatra Corbului de la Budacu de Sus	3	3	2	2	0	4,5	1	13,5
12.	Râpa cu păpuși	5	1	1	1	0	6,5	1	13,5
13.	Stânca Dracului	3	1	1	1	1	5,5	0	12,5
14.	Masivul de sare de la Sărățel	3	1	2	1	0	4	0	11
15.	Pietrele Moșul și Baba	3	1	2	1	0	3	2	8
16.	Vulcanii noroioși La Gloduri	4	1	1	1	0	2	1	8
17.	Calcarul de la Rona	3	1	1	1	0	3	2	7

1.2. Prioritizarea amenajărilor obiectivelor geomorfologice

Obiectivele turistice morfologice se individualizează pregnant şi sub aspectul amenajărilor şi introducerii în circuitele turistice datorită intervenţiilor complexe şi relativ costisitoare ale operaţiunii de punere în valoare. Din această cauză intervenţia factorului timp este şi ea prezentă, durata lucrărilor de amenajare fiind extinsă adesea la intervale temporale de câţiva ani ceea ce reclamă o atenţie sporită la includerea lor în anumite intervale suprapuse unor cicluri de dezvoltare economică generală şi, implicit, de finanţare, depăşirea acestora fiind oricând posibilă.

În consecinţă, pentru obiectivele din această grupă, vom propune pentru perioada imediat următoare, 2020-2027, un număr mai restrâns de intervenţii majore, dar cu impact turistic regional asigurat.

De asemenea, având în vedere că strategia de dezvoltare a turismului în Regiunea de Nord-Vest va încununa proiectul în cauză, prioritizarea de faţă coincide cu *etapa strategică a termenului scurt*,

susmenţionat. Focalizarea pe anumite obiective nu urmează strict ierarhizarea valorică, scopul final fiind introducerea în exploatare a câtor mai multe elemente atractive disipate larg în teritoriu, şi nu a mai multor obiective grupate spaţial, fapt ce ar genera încă din start o competiţie între ele sub aspectul adjudecării cererii turistice.

a). Astfel, pentru **chei şi defilee**, considerăm stringente următoarele intervenţii (Tabelul 6).

Tabelul 6. *Propuneri de intervenţii pentru chei şi defilee*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Tip de intervenţie	Argumentaţie
1.	Cheile Turzii	M. Trascău	- Amenajări de detaliu privind accesul şi siguranţa turiştilor; - Amenajarea traseelor de escaladă pe grade de dificultate; - Dotare cu infrastructură de cazare modernă în proximitate	- Obiectiv morfologic complex, cu numeroase elemente atractive; - Localizare optimă în raport cu fluxurile de turişti; - Căi de acces moderne în vecinătate (inclusiv autostradă).
2.	Cheile Galbenei	M. Bihor	- Amenajări de detaliu privind accesul şi siguranţa turiştilor; - Amenajări de platforme de „belvedere” (vechile „balcoane”); - Baze turistice de tip camping şi cabane (pensiuni) în vecinătate.	- Cel mai spectaculos complex de chei din România; - Obiectiv complementar major pentru fluxurile de turişti din alte zone (Padiş, baz. Crişului Pietros).
3.	Defileul Crişului Repede (sector Bratca-Vadu Crişului)	M. Pădurea Craiului	- Amenajări de trasee de escaladă (sector Şuncuiuş-Vadu Crişului); - Amenajări cu impact atractiv în peşterile Ungurului, Vântului şi Vadu Crişului; - Baza de cazare modernă pe promontoriul situat vis-a-vis de Peştera Ungurului; - Bază de cazare modernă pe temelia fostei cabane Peştera Vadu Crişului.	- Cel mai lung şi spectaculos sector de defileu din Regiunea de Nord-Vest; - Acces facil (inclusiv feroviar); - Diversitate de atracţii turistice morfo-hidrografice.
4.	Cheile Someşului Cald	M. Bihor	- Dotări vizând accesul; - Amenajări ale traseelor de escaladă - Bază de cazare modernă la Ic-Ponor.	- Relief spectaculos; - „poartă de intrare dinspre nord” în nucleul turistic al Apusenilor – Platoul Padiş; - Potenţial spoturistic major.
5.	Defileul Lăpuşului	Masivul Preluca	- Amenajări pentru navigaţie de agrement şi pescuit	- Accesibilitate ridicată; - Diversificare a ofertei turistice locale
6.	Cheile Turenilor	M. Trascău	- Amenajări privind accesul; - Echipare trasee de escaladă.	- Proximitatea unor centre urbane cu cerere numeroasă (Cluj-Napoca, Turda); - Accesibilitate asigurată; - Baze turistice (pensiuni) în vecinătate.

b). Pentru **peşteri** şi **avene,** datorită faptului că Regiunea de Nord-Vest deţine cca 50% dintre cavităţile subterane ale ţării cu potenţial turistic recunoscut, apreciem că în procesul de amenajare şi introducere în circuitele turistice pot fi vizate, în perioada 2020-2050, aproximativ 35 dintre ele. Problema

care trebuie însă surmontată derivă din gruparea strânsă a peşterilor de mare atractivitate în unele grupe montane (Bihor şi Pădurea Craiului) şi răspândirea mai modestă sau deloc în celelalte unităţi de relief ale regiunii.

Şi în acest caz, la baza prioritizării va sta indicele de atractivitate estimat, dar şi localizarea spaţială favorabilă în raport cu bazinul de recrutare al potenţialilor vizitatori. Pentru etapa pe termen scurt a dezvoltării turismului regional propunem amenajarea (sau reamenajarea la standarde moderne) a peşterilor şi avenelor din tabelul alăturat.

Tabelul 7. *Propuneri de intervenţii pentru peşteri şi avene*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Tip de intervenţie	Argumentaţie
1.	Complexul carstic Cetăţile Ponorului	M. Bihor	Amenajare complexă (inclusiv pentru navigaţie subterană)	- Al doilea fenomen carstic european ca pitoresc; -Cavernament de mare amploare; - Râu subteran cu debit apreciabil; - Peisaj pitoresc (dolinele de la intrare, portalul).
2.	Avenele din Lumea Pierdută (Negru + Gemănata)	M. Bihor	Dotări pentru practicarea în siguranţă a speoturismului extrem	- Peisaj subteran spectaculos; - Morfologie variată, austeră; - Obiective vizate de turiştii din zona Padiş.
3.	Peştera din Valea Firei	M. Bihor	Amenajare complexă	- Cavernament de mari dimensiuni; - Speleoteme variate.
4.	Peştera Vântului	M. Pădurea Craiului	Amenajare complexă	- Cea mai lungă peşteră din ţară; - Galerii şi săli numeroase.
5.	Peştera Vadu Crişului	M. Pădurea Craiului	Reamenajare	- Peisaj subteran atractiv - Context turistic local favorabil (defileul Şuncuiuş-Vadu Crişului; cascadă).
6.	Avenul Stanu Foncii	M. Pădurea Craiului	Dotări pentru practicarea în siguranţă a speoturismului extrem	- Printre cele mai adânci avenuri din ţară.
7.	Avenul Betfia	M. Pădurea Craiului	Reamenajare complexă	- Apropierea de Băile Felix îi asigură o cerere turistică permanentă
8.	Peştera din mina Aurica	M. Pădurea Craiului	Amenajare complexă: muzeu subteran al mineritului + circuit speoturistic	- Morfologie atractivă; - Speleoteme specifice geodelor.
9.	Peştera Tăuşoare	M. Rodnei	Amenajare complexă	- Cea mai dezvoltată peşteră din Carpaţii Orientali; - Obiectiv turistic major al judeţului BN.
10.	Jghiabul lui Zalion	M. Rodnei	Dotări pentru practicarea în siguranţă a speoturismului extrem	- Morfologie variată: hornuri, galerii înguste, cascadă.
11.	Peştera Lii	Podişul Someşan	Amenajare simplă (iluminat + cale de acces)	- Localizare într-un spaţiu vast fără astfel de obiective.

3. În ceea ce priveşte **vârfurile, crestele şi platourile,** importantă este funcţia lor de ***puncte*** sau ***arii de belvedere.*** Introducerea lor în exploatare turistică este strict dependentă de prezenţa căilor de acces, iar

eficienţa valorificării depinde de infrastructura de cazare şi sejur existentă în proximitate. Transportul pe cablu (telecabine) le va transforma în obiective turistice propriu-zise, datorită panoramelor peisagistice pitoreşti pe care le supun percepţiei vizuale a vizitatorului.

Tabelul 8. *Propuneri de intervenţii pentru vârfuri şi creste*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Indice valoric
1.	Vârful Pietrosu	M. Rodnei	28,5
2.	Vârful Ineu	M. Rodnei	25,5
3.	Creasta Cocoşului	M. Gutâi	25
4.	Vârful Toroioaga	M.Maramureşului	24,5
5.	Vârful Curcubăta Mare	M. Bihor	22,5
6.	Bistriciorul	M. Călimani	20,5
7.	Piatra Boghii	M. Bihor	19,5
8.	Vârful Ţibleş	M. Ţibleş	19,5
9.	Pietrele Galbenei	M. Bihor	18,5
10.	Pietrele Albe	M.Vlădeasa	16
11.	Vârful Biserica Moţului	M.Bihor	15,5
12.	Vârful Vlădeasa	M.Vlădeasa	15
13.	Culmea Sândului	M. Trascău	15
14.	Vârful Igniş	M. Gutâi	14,5
15.	Vârful Heniu Mare	M. Bârgău	13,5
16.	Măgura Şimleu	Dealurile de Vest	12,5
17.	Vârful Hudin	M. Ţibleş	10,5
18.	Culmea Codru	Dealurile de Vest	10
19.	Culmea Breaza	Podişul Someşan	9

d). Ierarhizarea **platourilor** după criteriile complexe stabilite oferă actorilor implicaţi în dezvoltarea turismului regional ***locaţii*** pitoreşti, cu numeroase obiective strâns grupate spaţial, pentru amplasarea viitoarelor baze turistice de anvergură.

Tabelul 9. *Propuneri de intervenţii pentru platouri*

Nr. crt.	Geomorfosit	Indice valoric	Localizare	Elemente atractive
1.	Şesul Padiş	28	M. Bihor	Peşteri, avene, ponoare, izbucuri
2.	Platoul Piatra Fântânele	24	M. Bârgău	Borgo Pass al lui Bram Stoker, păduri, poiene, văi, piscuri
3.	Platoul Zece Hotare	23	M. Păd Craiului	Doline, uvale, peşteri, ponoare
4.	Poiana Florilor	18,5	M. Bihor	Panoramă spre Cheile Galbenei, izbucuri, doline
5.	Depresiunea Damiş-Ponoraş	17	M. Păd. Craiului	Peşteri, ponoare, uvale, doline
6.	Platoul Vaşcău	16	M. Codru Moma	Doline, uvale, văi oarbe, ponoare, izbucuri, lacuri
7.	Platoul Vida-Răcaş	11	M. Păd. Craiului	Doline, uvale, ponoare, păduri

e). **Geositurile** punctiforme, generate de procesele de eroziune diferenţiată şi torenţialitate, pot deveni obiective turistice de importanţă naţională (Groapa Ruginoasă), regională (Grădina Zmeilor) sau

locală (Coloanele de la Limpedea, Cariera Corabia etc.). În majoritatea cazurilor, costurile amenajărilor (căi de acces, platforme de regrupare a turiştilor, panouri informative) sunt relativ reduse ceea ce ne determină să le includem în totalitate în prima etapă de intervenţie (2020-2027).

Tabelul 10. *Propuneri de intervenţii pentru geosituri*

Nr. crt.	Geosit	Indice valoric	Localizare	Amenajări
1.	Groapa Ruginoasa - Valea Seacă	29,5	Munţii Bihor	Căi de acces, platforme de regrupare în puncte de belvedere, balustrade
2.	Grădina Zmeilor	26,5	Dep. Almaş-Agrij	“
3.	Coloanele de la Limpedea	22,5	Dep. Baia Mare	“
4.	Cariera Corabia	20	Munţii Gilăului	“
5.	Gipsurile de la Leghia	18	Podişul Someşan	“
6.	Sărăturile și Ocna Veche	17,5	Câmpia Transilvaniei	“
7.	Rozeta de piatră Ilba	17	Munţii Gutâi	“
8.	Stanii Clițului	15	Podişul Someşan	“
9.	Stâncăriile Salhoi-Zambroslavele	14,5	Munţii Maramureş	“
10.	Stâncile Tătarului	14	Munţii Călimani	“
11.	Piatra Corbului de la Budacu de Sus	13,5	Dealurile Bistriţei	“
12.	Râpa cu păpuși	13,5	Dealurile Bistriţei	“
13.	Stânca Dracului	12,5	Dep. Almaş-Agrij	“
14.	Masivul de sare de la Sărățel	11	Dealurile Bistriţei	“
15.	Vulcanii noroioși La Gloduri	8	Dealurile Bistriţei	“
16.	Pietrele Moșul și Baba	8	Podişul Someşan	“
17.	Calcarul de la Rona	7	Podişul Someşan	“

CAP. 2. EVALUAREA POTENŢIALULUI CLIMATIC ŞI PRIORITIZAREA AMENAJĂRILOR DE PROFIL

2.1. Evaluarea calitativă a climatului regional

Evaluarea turistică a potenţialului climatic se deosebeşte de cea a celorlalte elemente ale cadrului natural unde operaţiunea poate fi focalizată punctiform, la nivel de obiectiv. În cazul climei, dinamica accentuată a fenomenelor meteorologice, variaţia lor în timp şi imprevizibilitatea manifestărilor în spaţiu, conduce operatorul înspre decelarea caracterelor generale ale acesteia, derivate din mersul multianual al principalilor parametrii (temperatura aerului, precipitaţiile, nebulozitatea, radiaţia solară, vânturile) şi a pecetei pusă asupra activităţilor turistice dintr-un teritoriu dat. Ca urmare, ierarhia va include cele cinci tipuri majore de climat din regiune: montan propriu-zis (la peste 1800 m altitudine), climatul moderat de munţi joşi şi mijlocii (800-1800 m), de dealuri şi podiş, de câmpie şi subteran, cu atributele lor atractive, valorificabile în plan turistic ca ambient, ca resursă curativă şi ca factor agremental.

O atenţie deosebită s-a acordat acelor climate care, prin unele atribute ale lor, devin o ***resursă turistică*** recreativă (climatul munţilor înalţi, favorabil practicării sporturilor de iarnă), celui specific munţilor mijlocii şi mici (domenii ale „curei reci" şi agrementului pe baza drumeţiilor îndelungate) respectiv climatului subteran, din unele peşteri şi saline, cu valenţe curative recunoscute. Nu trebuie uitat însă că acelaşi factor natural, climatul, situează spaţiul ocupat de dealuri şi podişuri, predominant în cadrul Regiunii de Nord-Vest, în categoria unităţilor geografice „fără contraindicaţii" sub aspectul funcţionării armonioase a organismului uman, deci recomandate accesării tuturor categoriilor de turişti existente.

Evaluarea se bazează pe acordarea de indici valorici, de la 1 la 5, următoarelor funcţii ale climatului: ambientală, curativă şi recreativă.

Pentru funcţia ***ambientală*** se iau în considerare caracteristicile de lungă durată ale climei, cum ar fi: excesele şi amplitudinile termice majore, intensitatea radiaţiei solare, nebulozitatea (direct responsabilă de durata „timpului frumos" ce mijloceşte activităţile turistice în aer liber), intensitatea vânturilor, fenomenele orajoase, riscurile climatice etc. Prin această grilă, climatul cel mai favorabil este cel de dealuri şi podiş, cu amplitudini termice moderate, durată de strălucire a soarelui relativ ridicată, riscuri climatice limitate. Dimpotrivă, climatul subteran, cu temperaturi constant scăzute şi umiditate ridicată, este defavorabil ca ambient de lungă durată.

Valoarea ***curativă*** cea mai ridicată o întâlnim în cazul topoclimatelor din peşteri şi saline unde constanţa anuală a parametrilor, în primul caz, şi încărcarea aerului cu particule fine de sare, în cel de-al doilea, le conferă atribute curative de prim rang. Îl urmează climatul montan de joasă şi moderată altitudine (800-1800 m), un domeniu al „curei reci", de fortificare a organismului.

Valoarea recreativă este asociată, în primul rând, cu climatul munţilor înalţi, unde durata, grosimea şi particularităţile fizice ale stratului de zăpadă favorizează practicarea cât mai îndelungată a agrementului hivernal, bazat pe sporturile de iarnă. În condiţiile actuale, ale manifestării unor fenomene specifice încălzirii globale, perspectiva prezenţei unui strat de zăpadă cu trăsăturile susmenţionate se reduce simţitor, limita zăpezilor pretabile unui agrement hivernal eficient inclusiv economic urcând progresiv în înălţime, la peste 1800 m. Nu excludem însă ca în anumite situaţii locale cu totul particulare (expoziţie nordică a versanţilor, inversiuni climatice, adăpost faţă de curenţii de aer etc.) această limită să coboare la altitudini mai coborâte precum cele din Munţii Gutâi (Cavnic, Mogoşa, Şuior) transformându-se într-o excepţie dificil (şi riscant!) a fi luată în considerare în viitoarele strategii de amenajare.

Tabelul 11. *Evaluarea tipurilor de climat întâlnite în Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Tip de climat	Unitate geografică	Valoare ambientală	Valoare curativă	Valoare recreativă	Total
1.	**Montan** (peste 1800 m altitudine)	- M. Rodnei - M. Maramureş - M. Bihor - M. Vlădeasa - Gilău-Muntele Mare - M. Ţibleş - M. Călimani	2	3	5 (domeniul agrementului hivernal)	10
2.	**Montan moderat** (între 800-1800 m altitudine)	- M. Bărgău - M. Oaş - M. Gutâi - M. Codru-Moma - M. Pădurea Craiului - M. Plopiş - M. Meseş	3	4 (domeniul „curei reci", ioni terpenici)	2	9
3.	**Climat de dealuri şi podişuri**	-Depresiunea Transilvaniei - Dealurile de Vest	4	3 (climat tonifiant, fără contraindicaţii)	1	8
4.	**Climat subteran**	- Saline - Peşteri	1	5 (domeniul curei subterane, aerosoli salini)	1	7
5.	**Climat de câmpie**	- Câmpia de Vest	3	2	1	6

2.2. Acţiuni prioritare de exploatare turistică

Pentru prima etapă de dezvoltare a turismului regional, 2020-2027, propunem următoarele intervenţii stringente.

Tabelul 12. *Acţiuni prioritare de valorificare a climatului*

Nr. crt.	Locaţia	Tip amenajare	Elemente de infrastructură	Argumentaţie
1.	Băile Borşa	Dezvoltarea domeniului schiabil	- Noi părtii de schi pe categorii de competiţie olimpică (slalom, coborâre, schi fond etc.); - Pationar; - Teleschiuri - Baze de cazare	- Locaţia cu cele mai optime condiţii de afirmare a sporturilor de iarnă din regiune: expoziţie nordică a versanţilor M. Rodnei, latitudine ridicată, inversiuni termice la bază;
2	Vlădeasa	Dezvoltarea domeniului schiabil	- Infrastructura de agrement hivernal; - infrastructuri de cazare; - căi de acces modernizate	- altitudine de cca 1800; - apropiere de căi de transport (rutier şi feroviar) magistrale;
3.	Stâna de Vale	Diversificarea infrastructurii turistice climaterice	- Patinoar; - Partie schi fond - Modernizarea căii de acces pe Valea Iadului.	- Bază turistică de tradiţie ce trebuie ranforsată;
4.	Peştera din	- Sanatoriu	- Dotări adecvate	- Peşteră cu o constanţă ridicată a

	Valea Leşului	subteran pentru maladii respiratorii	tratamentului propus şi sejurului în subteran;	parametrilor climatici (temperatură a aerului, umiditate, circulaţie a aerului etc.)
5.	Salinele Turda şi Ocna Dej.	- Extinderea domeniului vizitabil; - Spaţiu curativ în salina Ocna Dej	- Dotări vizând accesul şi siguranţa turiştilor; - Diversificarea produsului turistic al obiectivului (statui şi busturi sculptate în sare, spectacole de sunet şi lumină, colţuri expoziţionale etc.)	- Succesul dovedit, prin creşterea continuă a numărului de vizitatori, al amenajărilor moderne de la Salina Turda; - Existenţa unei cereri potenţiale numeroase pentru o astfel de ofertă.
6.	Târlişua	Staţiune montană profilată pe sporturi de iarnă şi drumeţii alpine („cură rece”)	- Partie de schi (coborâre); - Pârtie de schi fond; - Teleschi - Telecabină (Borcut-Vf. Păltiniş)	- Singura bază turistică din Munţii Ţibleş (1840 m); - Domeniu schiabil amenajabil cu potenţial ridicat (Păltiniş-Dosul Porcului); - Ape minerale - Domeniu cinegetic (urs, cerb, mistreţ, căprior)

CAP. 3. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA INTEGRĂRII ÎN EXPLOATARE A RESURSELOR HIDROGRAFICE

3.1. Evaluarea resurselor hidrografice

Primul element hidrografic luat în calcul din punct de vedere al valorificării turistice sunt **râurile**, pentru care au fost evaluate 5 variabile: morfologia văii (indicele de spectaculozitate al văii propriu-zise), lungimea râului, accesibilitatea rutieră, ariile de concentrare ale cererii turistice dar și amenajările hidrotehnice existente.

Tabelul 13. *Indicatori utilizați pentru evaluarea râurilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
		1	2	3	4	5
1.	***Morfologia văii***	Sectoare deal-câmpie	Sectoare munte-deal	Sectoare montane	Sectoare de defilee/canioane	Sectoare de chei
2.	***Lungimea râului***	1-5 km	6-25 km	26-50 km	51-100 km	Peste 100 km
3.	***Accesibilitatea***	Acces la drum forestier	Acces la drum comunal	Acces la drum județean	Acces la drum național	Acces la drum european
4.	***Arii de concentrare a cererii turistice***	Localități cu pop. însumată pe cursul de apă sub 20.000 loc.	Localități cu pop. însumată pe cursul de apă între 20.000-50.000 loc.	Localități cu pop. însumată pe cursul de apă între 50.000-100.000 loc.	Localități cu pop. însumată pe cursul de apă între 100.000-300.000 loc.	Localități cu pop. însumată pe cursul de apă de peste 300.000 loc.
5.	***Amenajări hidrotehnice***	Fără amenajări	Amenajări hidrotehnice în zona de șes, fără fenomen turistic	Amenajări hidrotehnice în zona de deal-munte, fără fenomen turistic	Amenajări hidrotehnice cu o acumulare cu fenomen turistic dezvoltat	Amenajări hidrotehnice cu mai mult de o acumulare cu fenomen turistic dezvoltat

Ca urmare a evaluării realizate, cele mai atractive râuri sunt Crișul Repede, Someșul Mic, Someșul Cald, Crișul Negru, Bistrița Ardeleană, Lăpuș, Someș, Crasna, Vișeu, Săsar, cu o atractivitate turistică dată de traversarea unor aglomerări urbane importante dar și de spectaculozitatea unor sectoare de râu, prin prezența unor chei/defilee. Se impune, așadar, amenajarea tuturor malurilor sectoarelor de râu ce traversează marile centre urbane.

Tabelul 14. *Evaluarea turistică a râurilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumire râu	Morfologia văii	Lungimea râului	Accesibilitate	Arii de concentrare a cererii turistice	Amenajări hidrotehnice	TOTAL
1	Crişul Repede	5	5	4	4	2	20
2	Someşul Mic	1	5	5	5	2	18
3	Someşul Cald	5	4	3	1	5	18
4	Crişul Negru	4	5	4	3	1	17
5	Bistriţa Ardeleană	2	4	4	3	4	17
6	Lăpuş	2	5	3	2	4	16
7	Someş	1	5	5	4	1	16

8	Someşul Mare	3	5	4	3	1	16
9	Crasna	1	5	4	3	2	15
10	Vişeu (Borşa)	2	4	4	3	1	14
11	Arieş	1	4	5	3	1	14
12	Nadăş	1	3	4	5	1	14
13	Săsar	2	3	4	4	1	14
14	Someşul Rece	4	4	3	1	1	13
15	Crişul Băiţa	5	2	4	1	1	13
16	Iza	2	4	3	3	1	13
17	Valea Racilor (Cheia Turului, Valea Mare)	5	3	3	1	1	13
18	Holod	4	4	3	1	1	13
19	Drăgan	3	3	3	1	3	13
20	Barcău	1	5	4	2	1	13
21	Peţa	1	2	5	4	1	13
22	Tisa	1	4	4	2	1	12
23	Iad	3	4	3	1	1	12
24	Cheile Băişoarei	1	2	3	1	5	12
25	Cavnic	4	3	3	1	1	12
26	Firiza	2	3	3	1	3	12
27	Feneş	2	2	5	2	1	12
28	Ilva	3	4	3	1	1	12
29	Ruscova	3	3	3	2	1	12
30	Zalău	1	3	4	3	1	12
31	Beliş	3	2	4	1	1	11
32	Bistra	2	4	3	1	1	11
33	Almaş	1	4	4	1	1	11
34	Bistriţa Moldoveană	3	2	4	1	1	11
35	Borod	2	2	5	1	1	11
36	Fizeş	1	3	3	2	2	11
37	Leşul	3	3	3	1	1	11
38	Ier (Eriu)	1	5	3	1	1	11
39	Ilişua	2	4	3	1	1	11
40	Mara	2	3	4	1	1	11
41	Săcuieu (Henţ)	3	3	3	1	1	11
42	Sălăuţa	2	3	4	1	1	11
43	Şieu	1	4	4	1	1	11
44	Talna	1	3	5	1	1	11
45	Ţibleş (Zagra)	3	3	3	1	1	11
46	Crişul Pietros	2	3	3	1	1	10
47	Corhana	1	3	3	1	2	10
48	Cormaia	3	2	2	1	1	10
49	Cosău	2	3	3	1	1	10
50	Bârgău	2	2	4	1	1	10
51	Bârsău	1	3	4	1	1	10
52	Agrij	1	4	3	1	1	10
53	Budac	2	3	3	1	1	10
54	Călata	1	3	4	1	1	10
55	Căpuş	1	3	4	1	1	10

56	Dipşa	1	3	4	1	1	10
57	Fâneaţa Mare	1	3	4	1	1	10
58	Hăşdate (Hânsuri)	1	3	3	1	2	10
59	Hidişel	1	3	4	1	1	10
60	Iara	1	4	3	1	1	10
61	Rebra	2	3	3	1	1	10
62	Sălătruc	1	3	4	1	1	10
63	Suciu	2	3	3	1	1	10
64	Runcul Marei	3	2	3	1	1	10
65	Ţâşla (Cisla)	3	2	2	2	1	10
66	Valea Fâneţelor (Ghepeş)	1	3	4	1	1	10
67	Tur	1	4	3	1	1	10
68	Olpret	1	3	3	1	1	9
69	Bandău	1	3	3	1	1	9
70	Anieş	3	2	2	1	1	9
71	Borşa	1	3	3	1	1	9
72	Botiza	2	2	3	1	1	9
73	Crişul Vărateculuı	2	2	3	1	1	9
74	Culişer	1	4	2	1	1	9
75	Fâneaţa Vacilor	1	2	2	2	2	9
76	Homorodul Vechi	1	3	3	1	1	9
77	Fiad	3	2	2	1	1	9
78	Ieud	2	2	3	1	1	9
79	Lechinţa	1	3	3	1	1	9
80	Lonea (Panticeu)	1	3	3	1	1	9
81	Maja	1	3	3	1	1	9
82	Meleş	1	3	3	1	1	9
83	Meziad	2	2	3	1	1	9
84	Nimăieşti	2	2	3	1	1	9
85	Răcătău	3	3	2	1	1	9
86	Rohia (Valea Mare)	1	2	4	1	1	9
87	Rona	1	2	4	1	1	9
88	Repedea	3	2	2	1	1	9
89	Sălaj	1	3	3	1	1	9
90	Şoimul	3	2	2	1	1	9
91	Suat	1	2	3	1	2	9
92	Santău (Ceha)	1	3	3	1	1	9
93	Valea Rea (Răul)	1	3	3	1	1	9
94	Valea Roşie (Roşia)	1	3	3	1	1	9
95	Valea Vinului de Poiana Codrului	1	3	3	1	1	9
96	Valea Vinului de Vişeu	3	2	2	1	1	9
97	Vaser	3	3	1	1	1	9
98	Valea Morii (Jimbor)	1	2	2	1	1	9
99	Cerna	1	2	3	1	1	8
100	Comlod (Lechinţa)	1	2	3	1	1	8
101	Dobric	1	2	3	1	1	8

102	Egher	1	3	2	1	1	8
103	Homorod	1	2	3	1	1	8
104	Inot	1	2	3	1	1	8
105	Lala	3	2	1	1	1	8
106	Leghia	1	2	3	1	1	8
107	Mortăuţa	1	2	3	1	1	8
108	Muncel	2	2	2	1	1	8
109	Novăţ	3	2	1	1	1	8
110	Novicior	3	2	1	1	1	8
111	Ocoliş (Runc)	3	1	2	1	1	8
112	Pârâul Chintenilor	1	2	3	1	1	8
113	Rimetea (Trascău)	2	1	3	1	1	8
114	Rişca	3	2	1	1	1	8
115	Pârâul Ocnei	1	2	3	1	1	8
116	Runcul de Săpânţa	3	2	1	1	1	8
117	Sălicea	1	2	3	1	1	8
118	Săpânţa	2	2	2	1	1	8
119	Topa (Răul)	1	3	2	1	1	8
120	Turţ	1	3	2	1	1	8
121	Valea Leşului	1	2	3	1	1	8
122	Valea Mare	1	3	2	1	1	8
123	Valea Neagră	3	2	1	1	1	8
124	Veljul Negreştilor	1	2	3	1	1	8
125	Şes (Silivaş)	1	2	3	1	1	8
126	Valea Morii de Iza	2	2	2	1	1	8
127	Homorodul Nou	1	3	1	1	1	7
128	Hosu	1	1	3	1	1	7
129	Dobricel	1	2	2	1	1	7
130	Gădălin (Căian)	1	3	2	1	1	7
131	Măgura	1	2	2	1	1	7
132	Moneasa (Boroaia)	3	1	1	1	1	7
133	Pârâul de Câmpie	1	2	2	1	1	7
134	Pârâul Sărat	1	2	2	1	1	7
135	Băiţa	1	2	2	1	1	7
136	Poiana	1	2	2	1	1	7
137	Rosua (Sărata, Rosuva)	1	2	2	1	1	7
138	Runcul Crişului Pietros	1	2	2	1	1	7
139	Sărata Ronei	1	2	2	1	1	7
140	Sicu (Tăuşeni)	1	2	2	1	1	7
141	Tarna Mare	1	2	2	1	1	7
142	Valea Morii (Matca, Frata)	1	2	2	1	1	7
143	Valea Morii (Peştiş)	1	2	2	1	1	7
144	Valea Morii de Vişeu	2	2	1	1	1	7
145	Cheiţa	1	2	1	1	1	6

O altă categorie de obiective hidrografice cu impact turistic sunt lacurile, fie că vorbim de **lacuri** naturale sau de sorginte antropică. Pentru evaluarea lor au fost luați în calcul 4 indicatori: suprafața (observându-se existența unor acumulări de extensiuni considerabile), funcția terapeutică, atractivitatea turistică rezultată din complexitatea funcțiilor îndeplinite de lacuri și accesibiltiatea rutieră. Variabila asociată atractivității turistice înregistrează valori mai scăzute pentru lacurile naturale ce au doar funcție peisagistică, în vreme ce cele antropice îndeplinesc mai multe roluri, de la cel de pescuit de agrement până la cel balnear.

Tabelul 15. *Indicatori utilizați pentru evaluarea lacurilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
		1	2	3	4	5
1.	Suprafața (ha)	Sub 5 ha	5-50 ha	51-100 ha	101-500 ha	Peste 500 ha
2.	Funcție terapeutică	Fără funcție terapeutică	Lacuri pseudo-carstosaline	Lacuri termale	Lacuri sărate	Lacuri sărate cu nămol sapropelic
3.	Atractivitate turistică	Funcție peisagistică	Funcție peisagistică, pescuit de agrement	Funcție peisagistică, pescuit de agrement și nautică	Funcție peisagistică, de agrement, nautică, balneară	Funcție peisagistică, de agrement și nautică, balneară, rafting, cannoing
4.	Accesibilitate	Acces la drum forestier	Acces la drum comunal	Acces la drum județean	Acces la drum național	Acces la drum european

Cel mai mare potențial turistic lacustru îl au lacurile din arealul Turda (cu un indice de atractivitate crescut datorat prezenței salinei), acumulările Fântânele, Vârșolț, Firiza-Berdu și Someșul Cald, complexul de heleștee Cefa, Ocna Șugatag, Toroc, majoritatea cu suprafețe extinse și cu o funcție terapeutică deja valorificată turistic.

Tabelul 16. *Evaluarea turistică a lacurilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumire	Suprafața	Funcție terapeutică	Funcția peisagistică	Accesibilitate	TOTAL
1.	Lacurile de pe Valea Sărată (Turda)	1	5	4	5	15
2.	Acumularea Fântânele	5	1	5	4	15
3.	Acumularea Vârşolţ	5	1	5	4	15
4.	Acumulările Firiza-Berdu	4	1	5	4	14
5.	Acumularea Someşul Cald	5	1	5	3	14
6.	Lacurile Băilor	1	4	4	5	14
7.	Lacul Toroc și bazinele salinei	1	4	4	5	14
8.	Lacurile de la Cojocna	1	5	4	3	13
9.	Acumularea Călineşti-Oaş	4	1	5	3	13
10.	Complex lacustru Ocna Șugatag	1	5	4	3	13
11.	Complex heleştee Cefa	5	1	2	5	13
12.	Complex iazuri şi heleştee Viile Tecii-Budurleni	4	1	3	5	13
13.	Complex iazuri şi heleştee Câmpeneşti	4	1	3	5	13
14.	Acumularea Gilău	2	1	5	5	13

15.	Acumularea Tarniţa	4	1	5	3	13
16.	Acumularea Colibiţa	4	1	5	3	13
17.	Acumularea Drăgan	4	1	5	3	13
18.	Acumularea Leşu	4	1	5	3	13
19.	Acumularea Floreşti II	2	1	5	5	13
20.	Acumulare Tileagd	1	1	5	5	12
21.	Acumulare Lugaşu de Jos	1	1	5	5	12
22.	Complex lacustru rezidual Aghireşu-Cornești	4	1	4	3	12
23.	Lacul Apa	3	1	3	5	12
24.	Complex iazuri şi incinte piscicole Ciurila	2	1	3	5	11
25.	Complex heleştee Homorog-Mădăraș	4	1	2	4	11
26.	Complex iazuri Cătina-Geaca-Sucutard-Ţaga	4	1	3	3	11
27.	Complex iazuri şi heleştee Mărtineşti	2	1	3	5	11
28.	Lacul Bodi Ferneziu	1	1	4	5	11
29.	Lacul Mogoșa	1	1	4	4	10
30.	Lacul Albastru	1	1	4	4	10
31.	Lacul Peţea	1	3	1	5	10
32.	Complex iazuri Manic	3	1	3	3	10
33.	Incinta Suplacu de Barcău	4	1	1	4	10
34.	Acumularea Someșul Rece I	5	1	1	3	10
35.	Iazul Chinteni	2	1	3	3	9
36.	Complex iazuri Suatu	3	1	3	2	9
37.	Acumularea Luncasprie	2	1	3	3	9
38.	Complex heleştee şi iazuri Adrian	2	1	3	3	9
39.	Complex heleştee Tămaşda	1	1	2	5	9
40.	Complex iazuri şi heleştee Sântejude	2	1	3	2	8
41.	Complex incinte lacustre Băgara	1	1	3	3	8
42.	Iazul Brăteni	2	1	3	2	8
43.	Lacul Ştiucii	2	2	1	3	8
44.	Lacul Căianului	1	1	1	3	6
45.	Tăul Vărăşoaia	1	1	1	3	6
46.	Tăul lui Alac	1	1	1	3	6
47.	Tăul de la Colești	1	1	1	2	5
48.	Tăul Vinderelu	1	1	1	1	4
49.	Tăul Zânelor	1	1	1	1	4
50.	Complex lacustru glaciar Munţii Rodnei	1	1	1	1	4

În evaluarea **cascadelor** s-au luat ca și variabile înălțimea cascadei, demonstrându-se că majoritatea au înălțimi cuprinse între 10-50 m, cu excepția Cascadei Cailor, contextul morfologic în care acestea au apărut și accesibilitatea rutieră. Se observă faptul că pentru majoritatea dintre acestea, infrastructura de acces este una deficitară, nefiind prevăzute drumuri de acces distincte pentru aceste obiective turistice.

Tabelul 17. *Indicatori utilizați pentru evaluarea cascadelor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
		1	2	3	4	5
1.	***Înălțimea***	1-10 m	11-20 m	21-50 m	51-100 m	Peste 100 m
2.	***Contextul morfologic***	Areal cu altitudini sub 500 m	Areal cu altitudini între 500-1000 m	Areal cu altitudini între 1000-1500 m	Areal situat la peste 1500 m	Areal carstic
3.	***Accesibilitate***	Acces la drum forestier	Acces la drum comunal	Acces la drum județean	Acces la drum național	Acces la drum european

Cel mai mare potențial turistic îl dețin Cascada Vadu Crișului, Bulbuci, ambele dezvoltate în areale carstice, și Cascada Cailor, unde concură atât lungimea cât și localizarea sa în cadrul Parcului Național Munții Rodnei. Un alt areal cu cascade spectaculoase este cel suprapus Munților Vlădeasa, respectiv cascadele Răchițele și Moloh.

Tabelul 18. *Evaluarea turistică a cascadelor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumirea	Înălţime	Contextul morfologic	Accesibilitate	TOTAL
1.	Vadu Crișului	4	5	4	13
2.	Bulbuci	3	5	3	11
3.	Cailor	5	5	1	11
4.	Răchiţele	3	5	1	9
5.	Săritoarea Bohodeiului	4	3	1	8
6.	Moloh	2	5	1	8
7.	Puzdrele	3	4	1	8
8.	Iadolina	2	2	3	7
9.	Săritoarea Ieduţului	2	2	3	7
10.	Păniceni	1	2	4	7
11.	Șipot	2	2	1	5
12.	Brătcuţa	2	1	1	4
13.	Moara Dracului	2	1	1	4

În ceea ce privește **izbucurile**, parametrii evaluați fac referire la debitul mediu, accesibilitatea, morfometria conductei subterane dar și alte caracteristici relevante ce derivă din utilizarea acestora sau din frecvența apariției lor, aspect ce le conferă, în cazul unor intermitențe, mai multă spectaculozitate. Criteriul morfometriei conductei inundate are relevanţă prin prisma facilitării plonjărilor subterane aferente speoturismului extrem. Conductele inaccesibile vor primi cel mai mic punctaj iar cele accesibile pe distanţe lungi punctajul maxim.

Tabelul 19. *Indicatori utilizați pentru evaluarea izbucurilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
		1	2	3	4	5
1.	***Debitul mediu (l/s)***	≥15	15-30	31-50	51-100	Peste 100
2.	***Morfometria conductei subterane***	Conducte inaccesibile		Diametru accesibil plonjărilor subterane pe distanţe scurte		Diametru accesibil plonjărilor subterane pe distanţe lungi
3.	***Accesibilitate***	Acces la drum	Acces la drum	Acces la drum județean	Acces la drum	Acces la drum european

		forestier	comunal		național/tren	
4.	***Alte caracteristici relevante***	Fără specificități deosebite	Hipoterm al	Apă plată	Cu caracter permanent	Cu caracter intermitent

Cele mai spectaculoase izbucuri sunt Izbândiș și Boiu, unde morfometria conductei subterane e dublată de valori importante ale debitului și o accesibilitate ridicată ce facilitează accesul turiștilor.

Tabelul 20. *Evaluarea turistică a izbucurilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	**Denumire**	**Debitul**	**Morfometria conductei subterane**	**Accesibilitate**	**Alte caracteristici relevante**	**TOTAL**
1	Izbândiș	5	5	4	4	18
2	Brătcanilor	5	5	3	4	17
3	Boiu	5	3	4	4	16
4	Roșia	5	4	3	4	16
5	Topleț (Tăul fără Fund)	5	3	3	4	15
6	Dămișenilor	4	4	3	4	15
7	Topliţa de Vida	5	4	2	4	15
8	Galbenei	5	4	1	4	14
9	Toplicioara	5	3	1	4	13
10	Valea Morii, Borz	5	1	3	4	13
11	Șopoteasa	5	1	2	4	12
12	Tisa	5	1	2	4	12
13	Boga	5	1	1	4	11
14	Fântâna	5	1	1	4	11
15	Izvorul Rece	3	1	2	4	10
16	Călugări	1	1	2	5	9
17	Izvorul Albastru al Izei	3	1	1	4	9
18	Zugău	Fără date	1	4	4	9
19	Păuleasa	5	1	1	1	8
20	Alunul Mic	5	1	1	1	8
21	Izbucul Mare	2	1	1	4	8
22	Negrenilor	2	1	1	4	8
23	Izvorul Minunilor	Fără date	1	3	3	7
24	Hera	Fără date	1	3	3	7
25	Oșelu	Fără date	1	1	4	6
26	Bulbuci	Fără date	1	3	1	5
27	Izbucul din Poiana Ponor	Fără date	1	1	3	5
28	Racova	1	1	1	2	5
29	Tăul Fierbintea	Fără date	1	1	2	4
30	Rengle	1	1	Fără date	2	4
31	Sfărășele	1	1	Fără date	2	3

Pentru evaluarea **apelor minerale** se consideră relevanți 3 indicatori, funcția curativă dată de compoziția chimică și concentrația în substanțe minerale, tradiția utilizării (unele dintre surse au fost exploatate de câteva secole) și localizare, respectiv gradul de concentrare al izvoarelor. Apele clorurate sunt utilizate în cura internă pentru boli digestive, bronșite și rinite cronice; apele feruginoase servesc afecțiunilor

gastrice și anemiilor; apele sulfuroase se administrează în cazul bolilor reumatismale, dar și în cazul rinitelor și bronșitelor cronice; apele sulfatate se folosesc în cura internă pentru afecțiuni digestive.

Pentru determinarea gradului de concentrare al apelor minerale s-a luat în calcul un buffer de câțiva km (între 5-20 km).

Tabelul 21. *Indicatori utilizați pentru evaluarea apelor minerale din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
		1	**2**	**3**	**4**	**5**
1.	***Funcția curativă***	Ape sulfatate	Ape bicarbonatate	Ape sulfuroase	Ape feruginoase	Ape clorurate
2.	***Tradiția utilizării***	Neutilizată în prezent	Izvor	Punct turistic sezonier local	Stațiune balneoclimatică de interes local	Stațiune balneoclimatică de interes național
3.	***Localizare***	Areal cu încă 1 izvor pe o rază de peste 20 km	Areal cu încă 1 izvor pe o rază de 20 km	Areal cu încă 1 izvor pe o rază de 15 km	Areal cu încă 1 izvor pe o rază de 10 km	Areal cu încă 1 izvor pe o rază de 5 km

Din punct de vedere al potențialului turistic, concentrările cu izvoare minerale se regăsesc în Sângeorz-Băi, Ocna Șugatag, Ocna Dejului, Borșa, Brev, Rodna, Coștiui, Turda, Sânmărghita, unele dintre ele fiind deja valorificate în cadrul stațiunilor climaterice existente, altele necesită investiții în acest sens (de exemplu, Coștiui).

Tabelul 22. *Evaluarea turistică a apelor minerale din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Ape minerale	Funcția curativă	Tradiția utilizării	Localizare	TOTAL
1	Sângeorz-Băi	5	5	5	15
2	Ocna Șugatag	5	4	5	14
3	Ocna Dejului	5	4	4	13
4	Borșa	4	4	4	12
5	Breb	5	2	5	12
6	Sânmărghita	5	2	5	12
7	Rodna	2	4	5	11
8	Turț	4	3	4	11
9	Baia Sprie	4	2	5	11
10	Valea Vinului	4	3	4	11
11	Zalnoc	4	3	4	11
12	Coștiui	5	2	4	11
13	Mica	5	1	5	11
14	Turda	5	4	2	11
15	Someșeni	5	2	3	10
16	Cojocna	5	2	3	10
17	Tarna Mare	4	2	4	10
18	Certeze	4	2	4	10
19	Chiuzbaia	4	1	5	10
20	Șendroaia	4	2	4	10
21	Bobota	4	2	4	10
22	Ieud	3	2	5	10
23	Băile Figa	5	2	3	10
24	Crișeni	5	1	3	9

25	Chiuza	5	1	2	9
26	Șanț	4	1	4	9
27	Romuli	4	2	3	9
28	Strâmbu-Băiuț	4	2	3	9
29	Budureasa	4	2	3	9
30	Bixad	2	3	4	9
31	Valea Măriei	2	2	5	9
32	Vama	3	2	4	9
33	Puturoasa	3	2	4	9
34	Brebu	3	2	4	9
35	Dragomirești	3	1	5	9
36	Botiza	3	2	4	9
37	Săliștea de Sus	3	1	5	9
38	Băița	3	2	4	9
39	Meseșenii de Sus	3	3	3	9
40	Sic	5	1	3	9
41	Orașu Nou	2	2	4	8
42	Anieș	2	1	5	8
43	Oncești	2	2	4	8
44	Glod	2	2	4	8
45	Vișeu de Sus	2	2	4	8
46	Botiza	2	2	4	8
47	Târlișua	2	2	4	8
48	Tăuții Măgherăuș	2	2	4	8
49	Tinca	2	4	2	8
50	Valea Vinului	2	2	4	8
51	Șuligu	4	2	2	8
52	Dănești	3	1	4	8
53	Cărbunari	3	1	4	8
54	Vinișoru	4	2	2	8
55	Poiana Ilvei	4	2	4	8
56	Măgura Ilvei	4	2	4	8
57	Pădurea Neagră	4	2	2	8
58	Valea Pomilor	3	1	4	8
59	Slătinița	5	1	1	7
60	Stoiceni	2	2	3	7
61	Piatra	2	2	3	7
62	Săpânța	2	2	3	7
63	Dănești	1	2	4	7
64	Sântimreu	4	2	1	7
65	Măgureni	3	1	3	7
66	Jibou	3	2	2	7
67	Glâmboaca	4	2	Fără date	6
68	Parva	2	1	3	6
69	Zăuan	1	1	4	6
70	Chieșd	1	1	4	6
71	Oșorhei	3	1	1	5
72	Ghenci	1	2	1	4
73	Leghia	1	2	1	4

Pentru evaluarea **apelor termale**, variabilele de care s-a ținut cont au fost termalismul, tradiția valorificării și accesibilitatea rutieră, menționând faptul că prin termalism s-a luat în calcul potențialul curativ al apelor.

Tabelul 23. *Indicatori utilizați pentru evaluarea apelor termale din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
		1	2	3	4	5
1.	***Termalism***	Fără valoare curativă	Cu valoare curativă redusă	Cu valoare curativă bună	Cu valoare curativă ridicată	Valoare curativă excepțională
2.	***Tradiția valorificării***	Neutilizată în prezent	Izvor	Punct turistic sezonier local	Stațiune turistică de interes local	Stațiune turistică de interes național
3.	***Accesibilitate***	Acces la drum forestier	Acces la drum comunal	Acces la drum județean	Acces la drum național	Acces la drum european

Cel mai ridicat potențial turistic îl au izvoarele termale Băile Felix, Băile 1 Mai, Oradea, Carei, Satu Mare și Tășnad.

Tabelul 24. *Evaluarea turistică a apelor termale din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Ape termale	Termalism	Tradiția valorificării	Accesibilitate	TOTAL
1.	Băile Felix	5	5	5	15
2.	Băile 1 Mai	5	4	5	14
3.	Oradea	5	4	5	14
4.	Carei	4	4	5	13
5.	Satu Mare	4	3	5	12
6.	Tășnad	4	4	4	12
7.	Salonta	4	2	5	11
8.	Borș	5	0	5	10
9.	Beiuș	4	2	4	10
10.	Răbăgani	3	2	5	10
11.	Boghiș	3	4	3	10
12.	Tămășeu	2	2	5	9
13.	Marghita	3	2	4	9
14	Ady Endre	4	2	3	9
15	Simleul Silvaniei	2	2	4	8
16.	Meseșeni Băi	2	3	3	8
17.	Șumal	2	2	2	6

3.2. Prioritizarea punerii în valoare

Tabelul 25. *Prioritizarea resurselor hidrografice cu potențial turistic din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Locația	Tip amenajare	Elemente de infrastructură	Argumentație
1.	Borș	Băi termale	Complexă	- Acviferul subteran cu cea mai ridicată temperatură din regiune; resursa neexploatata; degradarea termica a altor acvifere.
2.	Beiuș	Băi termale	Complexă	- Lărgirea „aureolei'' termale; complementaritate a ofertei locale
3.	Simleul Silvaniei	Băi termale	Complexă	- Lărgirea „aureolei'' termale; complementaritate a ofertei locale

CAP. 4. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR BIOGEOGRAFICE

4.1. Evaluarea calitativă a fondului biogeografic

În ceea ce privește ariile protejate, cea mai pretabilă formă de turism este ecoturismul, cu impactul cel mai scăzut asupra mediului înconjurător. Indiferent de categoria de arii protejate de care aparțin, toate au ca obiectiv de management practicarea turismului și recreerea, exceptând rezervațiile științifice destinate exclusiv cercetării științifice și protecției biodiversității existente (Pietrosul Mare, Piatra Rea).

La ora actuală, programe ecoturistice regăsite în regiunea de Nord-Vest se întâlnesc în Parcul Natural Munții Apuseni, Parcul Național Munții Rodnei, cu tururi ghidate, turism ecvestru, cicloturism, ski de tură, observarea florei și faunei etc. (*Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului în România*, 2015).

Unul din conceptele asociate dezvoltării comunităților locale în arealele naturale în care există un fond important de biodiversitate îl constituie destinația de ecoturism. Asociația de Ecoturism în România a certificat ca destinații ecoturistice arealul Mara-Cosău, sub titlul Eco Maramureș, și Munții Pădurea Craiului.

În vederea surprinderii arealelor care au vocație ecoturistică au fost luate în calcul 3 criterii de evaluare: suprafața deținută, geodiversitatea și fondul biogeografic existent. Menționăm faptul că în toate ariile protejate de interes comunitar circumscrise rețelei Natura 2000 se încurajează practicarea activităților ecoturistice, dar această categorie de arii nu a fost luată în calcul în prezenta evaluare datorită suprapunerii multora dintre siturile protejate cu alte categorii de arii naturale protejate, disipării investițiilor financiare și impactului național și internațional mai redus decât a ariilor protejate de importanță națională.

Din punct de vedere al mărimii/suprafeței, dacă ne raportăm la o scară relativă, de regulă parcurile naturale și naționale au cea mai mare extindere, înglobând o paletă mai extinsă de habitate și elemente faunistice și floristice, în vreme ce monumentele naturii au dimensiuni spațiale mai reduse, limitate multe dintre acestea la un element ecologic de referință.

Pe de altă parte, au fost luați în calcul și diversitatea biologică, geologică și geomorfologică existentă ca repere de unicitate și reprezentativitate ale ariilor protejate.

Tabelul 26. *Indicatori utilizați pentru evaluarea ariilor protejate din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
		1	2	3	4	5
1.	***Suprafața (ha)***	Sub 2,5 ha	2,5-25 ha	25-50 ha	50-100 ha	Peste 100 ha
2.	***Fondul biogeografic***	Areale cu elemente faunistic/floristice comune	Areale cu o varietate mai redusă de elemente floristice și faunistice protejate	Areale cu o varietate ridicată de elemente floristice și faunistice protejate	Areale cu elemente floristice și faunistice vulnerabile și relicte	Areale cu elemente floristice și faunistice indicatoare de biodiversitate (plante rare și foarte rare, specii endemice)
3.	***Geodiversitate***	Areal pretabil unor activități de dezvoltare durabilă	Areal cu valorificări asociate peisajelor culturale	Areal pretabil unor habitate și specii protejate de interes major	Areal cu o caracteristică individuală de interes (peșteră, cascadă)	Un areal cu un ansamblu de forme de relief

Înscrise în patrimoniul UNESCO, suprafețele asociate codrilor seculari din Munții Țibleș (563 ha) și Strâmbu-Băiuț (713 ha), ca structuri asociate pădurilor seculare și virgine de fag din Carpați și alte regiuni ale Europei, alături de Pietrosul Rodnei, aflat pe *Tentative List of UNESCO*, se află în topul listei ca importanță, atât prin biodiversitatea regăsită, cât și prin notorietatea adusă de afilierea în patrimoniul UNESCO.

Un alt potențial de dezvoltare ecoturistic însemnat se întâlnește în parcurile naturale și naționale ale Regiunii de Nord-Vest, fapt generat de diversitatea biologică și geodiversitatea pregnantă pe care o au acestea, cu atât mai mult cu cât acestea, la rândul lor, includ alte tipuri de arii protejate de interes național și comunitar. Valori ridicate de pretabilitate la ecoturism definesc și arealele carstice sau anumite forme de relief impozante în teritoriu.

Tabelul 27. *Evaluarea turistică a ariilor protejate din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Tipologie	Suprafața	Fondul biogeografic	Geodiversitatea	TOTAL
1.	Grohii Țibleșului-Izvorul Șurii	5	5	5	15
2.	Grohii Țibleșului-Preluci	5	5	5	15
3.	Strâmbu Băiuț	5	5	5	15
4.	Munţii Rodnei	5	5	5	15
5.	Munţii Călimani	5	5	5	15
6.	Munţii Apuseni	5	5	5	15
7.	Munţii Maramureşului	5	5	5	15
8.	Platoul carstic Padiș	3	5	5	15
9.	Cheile Turzii	5	5	5	15
10.	Vârful Buteasa	5	5	5	15
11.	Valea Repedea	5	4	5	14
12.	Valea Sighiştelului	5	5	3	13
13.	Defileul (Cheile) Lăpuşului	3	4	5	12
14.	Coasta Brăiesei	2	5	5	12
15.	Molhaşurile din Valea Izbucelor	4	3	5	12
16.	Cheile Turenilor	3	4	5	12
17.	Creasta Cocoşului	4	4	4	12
18.	Arboretul de castan de la Baia Mare	5	4	3	12
19.	Pădurea Lapiș	5	4	3	12
20.	Stâncile Tătarului	3	5	4	12
21.	Peştera Măgurici	1	3	4	11
22.	Cetăţile Ponorului - Valea Galbenei	5	2	4	11
23.	Săritoarea Bohodeiului	5	1	5	11
24.	Depresiunea Bălileasa	5	1	5	11
25.	Cornu Nedeii - Ciungii Bălăsinii	5	1	5	11
26.	Peştera Izvorul Albastru al Izei	5	1	5	11
27.	Pietrele Boghii	5	1	4	10
28.	Defileul Crişului Repede	5	1	4	10
29.	Piatra Cuşmei	2	5	3	10
30.	Vârful Cârligaţi	2	5	3	10
31.	Grădina Zmeilor	2	4	4	10
32.	Tăul Zânelor	2	4	4	10
33.	Cefa	5	3	2	10
34.	Valea Iadei - Dealul Mare	1	5	3	9

35.	Poiana cu narcise Racăş - Hida	1	5	3	9
36.	Peştera Izvorul Tăuşoarelor	4	1	4	9
37.	Ferice Plai - Hoanca	1	5	3	9
38.	Lacul Cicoş	2	5	3	9
39.	Poiana Florilor	1	5	3	9
40.	Platoul carstic Lumea Pierdută	3	1	5	9
41.	Sărăturile şi Ocna Veche	2	4	3	9
42.	Dealul Solovan	1	4	4	9
43.	Lacul Ştiucilor	3	4	3	9
44.	Cheile Bistriţei Ardelene	3	3	3	9
45.	La Sărătura - Blăjenii de Jos	2	5	1	8
46.	Suatu I și II	2	4	2	8
47.	Valea Morilor	1	5	3	8
48.	Mlaştina Poiana Brazilor	2	3	3	8
49.	Mlaştinile Vlăşinescu	1	4	3	8
50.	Mlaştinile de la Iaz	2	3	3	8
51.	Poiana cu narcise Tomnatic-Săhleanu	5	2	1	8
52.	Peştera Vântului	1	3	4	8
53.	Valea Legiilor	2	3	3	8
54.	Pădurea Rădvani	4	3	1	8
55.	Cetatea Rădesei	2	1	4	7
56.	Fâneaţa Valea Roşie	1	3	3	7
57.	Vf. Biserica Moţului	1	3	3	7
58.	Mlaştina Tăul Negru	1	5	1	7
59.	Cursul inferior al râului Tur	5	1	1	7
60.	Groapa Ruginoasă - Valea Seacă	2	1	4	7
61.	Pietrele Galbenei	2	1	4	7
62.	Cheile Tătarului	2	1	4	7
63.	Peştera Vălenii Şomcutei	2	1	4	7
64.	Peştera cu Oase	1	2	4	7
65.	Peştera de la Vadu-Crişului	1	2	4	7
66.	Peştera Mare din Valea Firei	2	1	4	7
67.	Stufărişurile de la Sic	1	3	3	7
68.	Piatra Corbului	2	4	1	7
69.	Pădurea Ronişoara	4	1	1	6
70.	Pădurea Crăiasa	3	2	1	6
71.	Avenul Câmpeneasca - Izbucul Boiu	1	1	4	6
72.	Gheţarul Focul Viu	1	1	4	6
73.	Peştera Osoiu	1	1	4	6
74.	Peştera Urşilor	1	1	4	6
75.	Peştera Ciur-Izbuc	1	1	4	6
76.	Peştera Ciur-Ponor	1	1	4	6
77.	Peştera cu Apa din Valea Leşului	1	1	4	6
78.	Peştera Miculii	1	1	4	6
79.	Peştera de la Gălăşeni	1	1	4	6
80.	Avenul Borţig	1	1	4	6
81.	Peştera Meziadului	1	1	4	6
82.	Rezervaţia fosiliferă Chiuzbaia	4	1	1	6
83.	Peştera Boiu Mare	1	1	4	6

84.	Peştera Vârfuraşul	1	1	4	6
85.	Peştera Piatra Altarului	1	1	4	6
86.	Izvoarele Răbăgani	1	4	1	6
87.	Pădurea Runc	4	1	1	6
88.	Valea Rece	4	1	1	6
89.	Dealul Pacău	2	2	1	5
90.	Poiana cu narcise de la Goronişte	2	2	1	5
91.	Piatra Fântânele	2	2	1	5
92.	Poiana Şesul Mogoşenilor	2	2	1	5
93.	Poiana Saca	2	2	1	5
94.	Şesul Văii Budacului	2	2	1	5
95.	Sâlhoi - Zâmbroslavele	2	2	1	5
96.	Lunca cu lalea pestriţă-Valea Sălajului	2	2	1	5
97.	Mlaştina Vermeş	2	2	1	5
98.	Pădurea Bavna	3	1	1	5
99.	Groapa de la Bârsa	3	1	1	5
100.	Valea Cormaia	3	1	1	5
101.	Făgetul Clujului	2	2	1	5
102.	Pădurea Urziceni	3	1	1	5
103.	Balta Cehei	3	1	1	5
104.	Pădurea Oşorhei	1	2	1	4
105.	Pârâul Peţea	2	1	1	4
106.	Pădurea Posmuş	1	2	1	4
107.	Fânaţele Clujului	1	2	1	4
108.	Valea lui Craiu-Fânaţe	1	2	1	4
109.	Pârâul Dumbrava	1	2	1	4
110.	Molhaşul Mare	2	1	1	4
111.	Lacul Morărenilor	2	1	1	4
112.	Dunele de nisip Foieni	2	1	1	4
113.	Tinoavele din Munţii Oaş	2	1	1	4
114.	Cheile Baciului	2	1	1	4
115.	Pădurea La Castani	2	1	1	4
116.	Mlaştina Iezerul Mare	2	1	1	4
117.	Stejărişul de baltă Panic	1	2	1	4
118.	Izbucul de la Călugări	2	1	1	4
119.	Piatra Bulzului	1	2	1	4
120.	Calcarele de la Limpedea	2	1	1	4
121.	Cheile Babei	2	1	1	4
122.	Masivul de sare Sărăţel	2	1	1	4
123.	Tăul lui Dumitru	1	1	1	3
124.	Pădurea Coştiui	1	1	1	3
125.	Pădurea cu pini Comja	1	1	1	3
126.	Lacul Cetăţele	1	1	1	3
127.	Lacul Zagra	1	1	1	3
128.	Rozeta de piatră Ilba	1	1	1	3
129.	Gruiul Pietrii	1	1	1	3
130.	Calcarele de la Miheleu	1	1	1	3
131.	Dealul Şomleu	1	1	1	3
132.	Calcarele de la Tăşad	1	1	1	3

133.	Valea Lionii - Pestiş	1	1	1	3
134.	Brusturi - Cornet	1	1	1	3
135.	Valea Crişului - Bratca	1	1	1	3
136.	Corniţel	1	1	1	3
137.	La Gloduri	1	1	1	3
138.	Râpa cu păpuşi	1	1	1	3
139.	Zăvoaiele Borcutului	1	1	1	3
140.	Cariera Corabia	1	1	1	3
141.	Gipsurile de la Leghia	1	1	1	3
142.	Lacul Albastru	1	1	1	3
143.	Râpa Mare - Budacu de Sus	1	1	1	3
144.	Locul fosilifer Coruş	1	1	1	3
145.	Calcarele Rackoczi (Rona)	1	1	1	3
146.	Pietrele Moşu şi Baba	1	1	1	3
147.	Stânca Dracului	1	1	1	3

4.2. Acțiuni prioritare de valorificare

În ceea ce privește locațiile propuse ca intervenție turistică din Regiunea de Nord-Vest, ele se subscriu acelor teritorii cu reverberație națională și internațională, cu un statut de protecție certificat de instituții de profil (UICN, UNESCO), a căror notă de originalitate este dată de biodiversitatea existentă.

Tabelul 28. *Prioritizarea acțiunilor de valorificare a ariilor protejate din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Locaţia	Tip amenajare	Elemente de infrastructură	Argumentaţie
1.	Munții Țibleș	- includerea Munților Țibleș în categoria ariilor naturale protejate naționale - Crearea unei eco-destinații turistice - Dezvoltarea unor servicii turistice	- Plan de management - Baze de cazare - Trasee turistice omologate	- valoarea deosebită conferită de înscrierea în patrimoniul UNESCO a 2 rezervaţii forestiere; - posibilitatea practicării unui turism cinegetic - domeniu al ecoturismului
2.	Pietrosul Rodnei	- Crearea unei eco-destinații turistice - Dezvoltarea unor servicii turistice	- Baze de cazare - Trasee turistice omologate	- valoarea deosebită conferită de înscrierea în lista patrimoniului UNESCO -existența în proximitate a destinației ecoturistice Creasta Cocoșului
3.	Munții Apuseni, Munții Rodnei, Munții Maramureșului	-Includerea ariilor protejate în pachete turistice și diversificarea ofertelor existente		-parcuri naționale/naturale - biodiversitate

CAP. 5. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA VALORIFICĂRII OBIECTIVELOR ISTORICE

5.1. Evaluarea edificiilor istorice

Pentru desfășurarea acestei operațiuni propunem următoarea metodă de apreciere a valorii obiectivelor istorice pe baza a 7 criterii: criteriul vechimii obiectivelor, criteriul complexității sitului, criteriul valorii de patrimoniu, criteriul estetic, criteriul unicității, criteriul gradului de conservare și criteriul funcțiilor îndeplinite. Aceste criterii descriu caracteristici notate cu valori de la 0.5 (minim) la 5 (maxim). Toate valorile vor fi însumate rezultând o valoare finală în funcție de care este făcută ierarhizarea obiectivelor analizate. Evaluarea a fost indirectă, pe baza mai multor surse de informații dintre care cele mai importante au fost paginile de internet pentru promovare turistică din regiune, paginile de internet ale comunelor (http://www.castelintransilvania.ro/, http://monumenteuitate.org, https://www.medievistica.ro/), enciclopedii clasice și virtuale și numeroase articole din presa locală și regională.

Criteriul vechimii ierarhizează obiectivele în funcție de vechimea lor:

- obiectiv datând din Paleolitic, Mezolitic și Neolitic: 5 puncte
- obiectiv datând din Antichitate: 4 puncte
- obiectiv datând din Evul Mediu (sec. V-XV): 3 puncte
- obiectiv datând din perioada modernă (sec. XVI - prima jumătate a sec. XX): 2 puncte
- obiectiv datând din perioada contemporană (a doua jumătate a sec. XX - sec. XXI): 1 punct

Criteriul complexității evaluează complexitatea în ceea ce privește elementele componente ale obiectivului și dimensiunea spațială a obiectivelor analizate:

- sit complex, de dimensiune mare, cuprinzând mai multe elemente cu rol central: 5 puncte
- obiectiv cuprinzând mai multe elemente organizate în jurul unuia central: 4 puncte
- obiectiv arhitectural de dimensiune mare cuprinzând un singur element: 3 puncte
- obiectiv arhitectural de dimensiune medie, cuprinzând un singur element: 2 puncte
- obiectiv format dintr-un singur element de mici dimensiuni sau ruine: 1 punct

Criteriul valorii de patrimoniu ilustrează valoarea obiectivelor analizate din perspectivă legislației privind protecția monumentelor istorice materializată în Lista Monumentelor Istorice din 2015:

- monument istoric de importanță națională (clasă A): 5 puncte
- monument istoric de importanță locală (clasă B): 3 puncte
- obiectiv neclasificat: 1 punct

Criteriul estetic urmărește analiza și clasificarea obiectivelor din perspectiva aspectului lor placut vederii. Nu ne propunem o ierarhizare a stilurilor arhitecturale ci doar o analiză a obiectivelor în funcție de spectaculozitatea fațadelor și/sau a decorațiunilor interioare:

- obiectiv cu arhitectură spectaculoasă și interior deosebit: 5 puncte
- obiectiv cu arhitectură deosebită: 3 puncte
- obiectiv cu elemente de arhitectură/decorațiuni deosebite: 1 punct
- obiectiv cu arhitectură banală: 0.5 puncte

Criteriul unicității scoate în evidență acele obiective care se remarcă printre celelalte datorită specificității lor deosebite:

- obiectiv unic la nivel mondial: 5 puncte
- obiective unic la nivel european: 4 puncte
- obiective unic la nivel național: 3 puncte
- obiective unic la nivel regional: 2 puncte
- obiective unic la nivel local: 1 punct

Criteriul stării de conservare propune evaluarea integrității fizice a obiectivelor. Pe lângă obiectivele aflate efectiv în stare de conservare foarte bună, primesc punctaj maxim și obiectivele care la momentul evaluării se găseau în proces de reabilitare/restaurare:

- stare de conservare foarte bună: 5 puncte
- stare de conservare bună: 4 puncte
- stare de conservare medie: 3 puncte
- stare de conservare precară: 2 puncte
- stare de conservare dezastruoasă/ruine: 1 punct

Criteriul funcțiilor îndeplinite presupune identificarea funcțiilor pe care obiectivele analizate le au la momentul realizării studiului și propune o ierarhizare în funcție de disponibilitatea pentru amenajare/utilizare turistică. Primesc punctaj maxim și obiectivele care la momentul realizării studiului se găseau în proces de amenajare pentru turism:

- obiective cu funcție turistică - reprezintă obiectivele turistice de sine stătătoare (muzee, case memoriale, situri amenajate pentru turism) și hotelurile și restaurantele care funcționează în clădiri istorice: 5 puncte
- obiective parțial turistice - funcția lor de bază nu este cea turistică, dar sunt accesibile într-o oarecare măsură utilizării turistice (clădiri publice, sedii de societăți comerciale): 3 puncte
- obiective inaccesibile publicului larg - funcțiile îndeplinite în momentul de față le fac improprii pentru utilizare turistică (locuințe, cabinete medicale, spitale, case de copii și azile de bătrâni): 1 punct
- obiective fără funcție actuală – conace și castele retrocedate si neutilizate de noii proprietari, clădiri istorice nefolosite ca urmare a desființării unor instituții (foste sedii CAP), cetăți aflate în ruină și neamenajate: 0.5 puncte. Aceste obiective sunt neîntreținute de multă vreme și se degradează într-un ritm accelerat sau sunt deja ruine. Deși nu au acces restricționat, cele mai multe nu pot fi amenajate pentru turism datorită neclarității regimului de proprietate.

Tabelul 29. *Evaluarea castrelor și cetăților din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Vechime	Stare de conservare	Complexitate	Estetică	Unicitate	Valoare de patrimoniu	Functii indeplinite	TOTAL
1	Castrul roman Porolissum	comuna Mirșid, SJ	4	5	5	5	3	5	5	32
2	Cetatea Oradea	Oradea, BH	2	5	5	5	2	5	5	29
3	Cetatea Károlyi, Ardud	Ardud, SM	3	5	4	5	1	5	5	28
4	Castrul roman Potaissa	Turda, CJ	4	3	5	3	2	5	5	27
5	Cetățuia Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	2	3	5	5	1	5	5	26
6	Bastionul Măcelarilor, Baia Mare	Baia Mare, MM	3	5	3	3	1	5	5	25
7	Turnul Dogarilor, Bistrița	Bistrița, BN	3	5	3	3	1	5	5	25
8	Fragment din zidul orașului medieval, Strada Potaissa	Cluj-Napoca, CJ	3	5	3	3	1	5	5	25
9	Bastionul Croitorilor, Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	3	5	3	3	1	5	5	25

10	Turnul Pompierilor, Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	3	5	3	3	1	5	5	25
11	Cetatea Báthory, Șimleu Silvaniei	Șimleu Silvaniei, SJ	2	3	4	3	1	5	5	23
12	Castrul roman Buciumi	comuna Buciumi, SJ	4	3	3	1	1	5	5	22
13	Castrul roman Ilișua	comuna Uriu, BN	4	3	3	1	1	5	5	22
14	Turnul Ciunt din Salonta	Salonta, BH	2	5	3	3	1	3	5	22
15	Cetatea Biharia	comuna Biharia, BH	3	3	3	1	2	5	5	22
16	Cetatea Bologa	comuna Poieni, CJ	3	3	4	3	1	3	5	22
17	Cetatea Dăbâca	comuna Dăbâca, CJ	3	3	2	1	1	5	0.5	15.5
18	Donjonul Cheresig	comuna Taboliu, BH	3	3	2	1	1	3	0.5	13.5
19	Cetatea Lita	comuna Săvădisla, CJ	3	1	2	1	1	5	0.5	13.5
20	Cetatea Ciceului	comuna Ciceu-Mihăiești, BN	3	1	1	0.5	1	5	0.5	12
21	Cetatea Chioarului	comuna Remetea Chioarului, MM	3	1	1	0.5	1	5	0.5	12
22	Cetatea Almaşului	comuna Almaşu, SJ	3	1	1	0.5	1	5	0.5	12
23	Cetatea Șinteu	Aleșd, BH	3	1	1	0.5	1	3	0.5	10
24	Cetatea Korniş-Pomezeu	comuna Pomezeu, BH	3	1	1	0.5	1	3	0.5	10
25	Cetatea Adrian-Sălard	comuna Sălard, BH	3	1	1	0.5	1	3	0.5	10
26	Cetatea Finișului	comuna Finiş, BH	3	1	1	0.5	1	3	0.5	10
27	Turnul de la "Portus Crisy"	comuna Vadu Crişului, BH	3	1	1	0.5	1	3	0.5	10
28	Cetatea Cheud	Comuna Năpradea, SJ	3	1	1	0.5	1	3	0.5	10
29	Cetatea Valcăului	Comuna Valcău de Jos, SJ	3	1	1	0.5	1	3	0.5	10

Tabelul 30. *Evaluarea castelelor și conacelor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Vechime	Stare de conservare	Complexitate	Estetică	Unicitate	Valoare de patrimoniu	Funcții îndeplinite	TOTAL
1	Conacul O. Goga, Ciucea	comuna Ciucea, CJ	2	5	5	5	3	5	5	30
2	Castelul Károlyi, Carei	Carei, SM	2	5	4	5	2	5	5	28
3	Conacul Banffy, Răscruci	comuna Bonţida, CJ	2	5	4	5	2	5	5	28
4	Castelul Bethlen, Arcalia	comuna Șieu-Măgheruș, BN	2	5	5	5	2	5	3	27
5	Castelul Teleki, Coltău	comuna Coltău, MM	2	4	4	5	2	5	5	27
6	Castelul Teleki, Posmuș	comuna Șieu, BN	2	5	5	3	1	5	5	26
7	Castelul Béldy, Jibou	Jibou, SJ	2	4	4	5	1	5	5	26
8	Castelul Banffy, Bonțida	comuna Bonţida, CJ	2	3	5	3	2	5	5	25
9	Castelul Bethlen, Beclean	Beclean, BN	2	4	5	3	2	5	3	24
10	Castelul Rákóczi-Bánffy, Gilău	comuna Gilău, CJ	3	3	5	3	2	3	5	24
11	Castelul Teleki, Satulung	comuna Satulung, MM	2	4	4	3	1	5	5	24
12	Curia Komarony, Otomani	comuna Sălacea, BH	2	5	4	1	1	3	5	21
13	Castelul Zichy, Aleșd	Aleșd, BH	2	4	4	3	2	3	3	21
14	Castelul Rakoczy, Șieu	comuna Șieu, BN	2	5	4	3	1	3	3	21
15	Castelul Apaffi, Coștiui	comuna Rona de Sus,	3	4	4	1	1	5	3	21

		MM								
16	Conacul Zsombory, Zimbor	comuna Zimbor, SJ	2	5	4	5	1	3	1	21
17	Castelul Wesselényi, Jibou	Jibou, SJ	2	3	5	3	2	5	0.5	20.5
18	Castelul Stubenberg, Săcueni	Săcueni, BH	2	4	4	3	1	3	3	20
19	Castelul Zichy, Diosig	comuna Diosig, BH	2	4	4	1	1	3	5	20
20	Castelul Blomberg, Gârdani	comuna Gârdani, MM	2	4	4	1	1	3	5	20
21	Castelul Lónyai, Medieșu Aurit	comuna Medieșu Aurit, SM	2	1	3	3	1	5	5	20
22	Castelul Bethlen Pal, Beclean	Beclean, BN	2	5	4	1	1	3	4	20
23	Castelul Geza Teleki, Pribilești	comuna Satulung, MM	2	3	4	3	1	5	1	19
24	Conacul Degenfeld, Hodod	comuna Hodod, SM	2	3	2	3	1	3	5	19
25	Castelul Bathyanyi, Aleșd	Aleșd, BH	2	5	4	3	1	3	1	19
26	Conacul Zichy, Lugașu de Jos	comuna Lugașu de Jos, BH	2	5	2	1	1	3	5	19
27	Conacul Bethlen, Câmpia Turzii	Câmpia Turzii, CJ	2	5	2	3	1	3	3	19
28	Conacul Betegh, Campia Turzii	Câmpia Turzii, CJ	2	5	2	3	1	3	3	19
29	Conacul Kemény, Șărmășag	comuna Sărmășag, SJ	2	5	4	1	1	1	5	19
30	Curia Kallay Antal, Botiz	comuna Botiz, SM	2	5	2	1	1	3	5	19
31	Castelul Bethlen, Dragu	comuna Dragu, SJ	2	3	4	3	1	5	0.5	18.5
32	Castelul Cserey – Fischer, Tășnad	Tășnad, SM	2	4	2	1	1	3	5	18
33	Conacul Markovics, Arpășel	comuna Batar, BH	2	4	4	1	1	3	3	18
34	Castelul Mikes, Săvădisla	comuna Săvădisla, CJ	2	4	4	3	1	3	1	18
35	Castelul Perényi, Turulung	comuna Turulung, SM	2	5	3	1	1	3	3	18
36	Castelul Barcsay, Huedin	Huedin, CJ	2	4	4	1	1	3	3	18
37	Conacul Hye din Ilișua	comuna Uriu, BN	2	3	3	3	1	5	0.5	17.5
38	Castelul Teleki din Comlod	comuna Milaș, BN	2	2	4	3	1	5	0.5	17.5
39	Castelul Kornis din Mănăstirea	comuna Mica, CJ	2	2	4	3	1	5	0.5	17.5
40	Castelul Csaky, Marghita	Marghita, BH	2	5	3	0.5	1	3	3	17.5
41	Castelul Teleki, Jucu de Sus	comuna Jucu, CJ	2	4	4	3	1	3	0.5	17.5
42	Conacul Roxin, Șimian	comuna Șimian, BH	2	5	2	1	1	1	5	17
43	Castelul din Sânmărtin	comuna Sânmărtin, BH	2	4	3	1	1	3	3	17
44	Conacul Frater II, Galoșpetreu	comuna Tarcea, BH	2	5	4	1	1	3	1	17
45	Castelul Karoly, Dobric	comuna Căianu Mic, BN	2	3	4	1	1	3	3	17
46	Castelul Bánffy, Borșa	Comuna Borșa, CJ	2	3	4	3	1	3	1	17
47	Conacul Schilling, Corneni	comuna Aluniș, CJ	2	5	4	1	1	3	1	17
48	Conacul Paget, Câmpia Turzii	Câmpia Turzii, CJ	2	5	2	1	1	3	3	17
49	Castelul Jósika, Moldovenești	comuna Moldovenești, CJ	2	5	4	1	1	3	1	17
50	Castelul Jósika, Surduc	comuna Surduc, SJ	2	3	4	1	1	3	3	17
51	Castelul Braunecker, Săcășeni	comuna Săcășeni, SM	2	4	3	3	1	1	3	17
52	Castelul Degenfeld, Balc	comuna Balc, BH	2	3	4	3	1	3	0.5	16.5

53	Castelul Zichy, Gheghie	comuna Auşeu, BH	2	3	4	3	1	3	0.5	16.5
54	Castelul Lázár din Sărata	Bistriţa, BN	2	3	4	3	1	3	0.5	16.5
55	Castelul Banffy, Urmeniș	comuna Urmeniș, BN	2	3	4	1	1	5	0.5	16.5
56	Castelul Kemény, Luncani	comuna Luna, CJ	2	3	4	3	1	3	0.5	16.5
57	Castelul Wesselenyi, Hodod	comuna Hodod, SM	2	4	3	3	1	3	0.5	16.5
58	Castelul Vécsey, Livada	Livada, SM	2	3	4	3	1	3	0.5	16.5
59	Castelul Pongrácz, Cadea Mare	Săcueni, BH	2	4	4	3	1	1	1	16
60	Conacul Berenczei Kováts, Nisipeni	comuna Lazuri, SM	2	5	4	3	1	1	-	16
61	Turnul de vânătoare, Luna de Jos	comuna Dăbâca, CJ	2	2	4	3	1	3	0.5	15.5
62	Conacul Lazsay-Filip, Nădășelu	comuna Gârbău, CJ	2	4	4	1	1	3	0.5	15.5
63	Castelul Tisza, Ghiorac-Cighid	comuna Ciumeghiu, BH	2	3	4	1	1	3	1	15
64	Conacul Bartsch, Sălard	comuna Sălard, BH	2	5	2	1	1	3	1	15
65	Conacul Wass, Țaga	comuna Țaga, CJ	2	3	4	1	1	3	1	15
66	Conacul Gencsy, Ilișua	comuna Sărmășag, SJ	2	5	2	1	1	3	1	15
67	Castelul Haller, Copleni	comuna Căşeiu, CJ	2	1	4	3	1	3	0.5	14.5
68	Castelul Banffy din Nușfalău	comuna Nușfalău, SJ	2	3	4	1	1	3	0.5	14.5
69	Castelul Bay, Treznea	comuna Treznea, SJ	2	1	4	3	1	3	0.5	14.5
70	Conacul Miskolczy, Ciumeghiu	comuna Ciumeghiu, BH	2	4	3	1	1	3	0.5	14.5
71	Conacul Zathureczky, Tetchea	comuna Țețchea, BH	2	3	4	1	1	3	0.5	14.5
72	Castelul Wesselényi, Chiochiș	comuna Chiochiș, BN	2	3	4	1	1	3	0.5	14.5
73	Conacul Kovács Gyula, Apa	comuna Apa, SM	2	3	4	3	1	1	0.5	14.5
74	Conacul Torma, Cristeștii Ciceului	comuna Uriu, BN	2	4	2	1	1	3	1	14
75	Conacul Frater I, Galoșpetreu	comuna Tarcea, BH	2	4	2	1	1	3	1	14
76	Castelul Telegdy din Tileagd	comuna Tileagd, BH	2	4	2	1	1	3	1	14
77	Castelul Rotschild, Ciutelec	comuna Tăuteu, BH	2	4	4	1	1	1	1	14
78	Conacul Cenc, Tinca	Tinca, BH	2	4	2	3	1	1	1	14
79	Conacul Dobsa, Coșdeni	comuna Pomezeu, BH	2	4	2	1	1	1	3	14
80	Conacul Kováts Sándor, Nisipeni	comuna Lazuri, SM	2	3	4	3	1	1	-	14
81	Conacul Kemény, Cămărașu	comuna Cămărașu, CJ	2	2	4	1	1	3	0.5	13.5
82	Castelul Haller, Gârbou	comuna Gîrbou, SJ	2	1	4	1	1	3	0.5	12.5
83	Conacul Rhedey, Dăbâca	comuna Dăbâca, CJ	2	3	2	1	1	3	0.5	12.5
84	Conacul Szentiványi, Apa	comuna Apa, SM	2	3	4	1	1	1	-	12
85	Conacul Gorove János-Uray, Pișcolț	comuna Pișcolț, SM	2	3	2	1	1	1	1	11

În cazul **castelelor** şi **conacelor**, datorită statutului lor particular privind proprietatea – majoritatea absolută fiind deja proprietate privată – introducerea în circuitele turistice locale sau regionale depinde în exclusivitate de voinţa şi posibilităţile financiare ale proprietarului de drept. Proiectantului de faţă îi rămâne

astfel ca sarcină principală doar relevarea valorii obiectivului în cauză, ca argument pentru o atare punere în valoare, cât şi semnalarea stării de conservare precare a unora dintre ele (castelele Haller din Copleni şi Gârbou, castelul Lonay din Medieşu Aurit, castelul Teleki din Comlod etc.) fapt ce necesită intervenţii imediate.

Grupa de obiective **palate** şi **case reprezentative** este răspândită preponderent în centrele urbane mari ale regiunii: Oradea, Cluj-Napoca, Satu Mare, Baia Mare, Bistriţa, dar şi în unele oraşe mijlocii şi mici (Turda, Sighetu Marmaţiei, Carei, Şângeorz Băi, Gherla etc.). În mod similar categoriei precedente, majoritatea lor aparţin domeniului privat având alte funcţii decât cea vizată de studiul de faţă. Ca urmare, turismul le valorifică indirect, ca elemente de arhitectură ale peisajului urban. Cele care găzduiesc muzee sau colecţii (palatul Baroc din Oradea, palatul Banfi din Cluj-Napoca etc.) sunt valorificate deja prin intermediul turismului cultural. O altă categorie de palate, care adăpostesc sedii administrative sau activităţi financiare şi economice (primării, bânci, mall-uri) beneficiază de un grad de conservare mai ridicat şi etalează valori estetice importante ce intră în oferta turistică generală a oraşelor în cauză.

Tabelul 31. *Evaluarea palatelor şi caselor reprezentative din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Vechime	Stare de conservare	Complexitate	Estetică	Unicitate	Valoare de patrimoniu	Funcţii îndeplinite	TOTAL
1	Palatul Baroc	Oradea, BH	2	5	4	5	3	5	5	29
2	Palatul Banffy	Cluj-Napoca, CJ	2	4	4	5	2	5	5	27
3	Palatul "Vulturul Negru”	Oradea, BH	2	5	4	5	3	5	3	27
4	Clădirea "Transilvania”	Zalău, SJ	2	5	4	5	2	3	5	26
5	Palatul Primăriei	Oradea, BH	2	5	4	5	1	5	3	25
6	Palatul Episcopiei Greco-Catolice	Oradea, BH	2	5	3	5	1	3	5	24
7	"Casa Ion Zidaru"	Bistriţa, BN	3	5	2	3	1	5	5	24
8	Casa Matia	Cluj-Napoca, CJ	2	5	2	1	4	5	5	24
9	Palatul Episcopiei Romano-Catolice	Satu Mare, SM	2	5	3	5	1	5	3	24
10	Casa Argintarului	Bistriţa, BN	2	5	2	3	1	5	5	23
11	Casa "Darvas - La Roche”	Oradea, BH	2	5	2	5	1	3	5	23
12	Palatul voievodal din Turda	Turda, CJ	3	5	2	1	2	5	5	23
13	Primăria Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	2	5	4	5	1	3	3	23
14	Palatul Reduta	Sighetu Marmaţiei, MM	2	3	4	3	1	5	5	23
15	Palatul Rimanoczy K. junior	Oradea, BH	2	5	3	5	1	3	3	22
16	Palatul de Justiție	Cluj-Napoca, CJ	2	4	4	5	1	3	3	22
17	Prefectura Cluj	Cluj-Napoca, CJ	2	5	3	5	1	3	3	22
18	Palatul cultural Astra	Sighetu Marmaţiei, MM	2	5	3	3	1	5	3	22
19	Tribunalul vechi	Sighetu Marmaţiei, MM	2	5	3	3	1	5	3	22
20	Casa Vécsey/ Muzeul de Arta	Satu Mare, SM	2	5	3	1	1	5	5	22
21	Ştrandul "Apollo", Băile Felix	comuna Sânmartin, BH	2	5	2	3	1	3	5	21

22	Vila 1 din Sângeorz Băi	Sângeorz Băi, BN	2	5	2	3	1	3	5	21
23	Casa Karacsony din Gherla	Gherla, CJ	2	5	2	1	1	5	5	21
24	Palatul Tholdalagy-Korda	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	3	1	5	3	21
25	Arhiepiscopia ortodoxă a Vadului, Feleacului şi Clujului	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	3	1	3	5	21
26	Monetăria	Baia Mare, MM	2	4	2	1	2	5	5	21
27	Palatul Băncii Austro-Ungare	Sighetu Marmaţiei, MM	2	4	3	3	1	5	3	21
28	Turnul Pompierilor	Satu Mare, SM	2	5	1	1	2	5	5	21
29	Palatul Moskovits Miksa	Oradea, BH	2	5	3	3	1	3	3	20
30	Palatul de Justiţie	Oradea, BH	2	5	3	3	1	3	3	20
31	Hotel "Transilvania"	Oradea, BH	2	5	3	3	1	3	3	20
32	Judecătoria Dej	Dej, CJ	2	5	3	3	1	3	3	20
33	Palatele Statusului romano-catolic/ „Clădirile în oglindă”	Cluj-Napoca, CJ	2	3	4	3	2	5	1	20
34	fosta Bancă Austro-Ungară	Cluj-Napoca, CJ	2	5	3	3	1	3	3	20
35	Palatul Justiţiei	Satu Mare, SM	2	5	3	3	1	3	3	20
36	Hotel Dacia	Satu Mare, SM	2	3	3	5	1	5	0.5	19.5
37	Palatul Poştelor	Oradea, BH	2	3	4	3	1	3	3	19
38	Palatul Szeki	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	5	1	3	1	19
39	Primăria veche	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	3	1	3	3	19
40	Palatul Reduta	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	1	1	3	5	19
41	Casa Teleky Sandor	Baia Mare, MM	2	5	2	1	1	3	5	19
42	Hotel "Coroana"	Sighetu Marmaţiei, MM	2	4	3	3	1	5	1	19
43	Baia comunală	Satu Mare, SM	2	5	2	3	1	3	3	19
44	Reşedinţa comitatului Satu Mare	Carei, SM	2	4	3	3	1	3	3	19
45	Prefectura veche	Zalău, SJ	2	4	3	3	1	3	3	19
46	Cladirea fostului hotel Continental	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	5	1	3	0.5	18.5
47	Banca Naţională	Cluj-Napoca, CJ	1	5	2	3	1	3	3	18
48	Palatul Rimanoczy senior	Oradea, BH	2	5	3	3	1	3	1	18
49	Palatul Sztarill	Oradea, BH	2	5	3	3	1	3	1	18
50	Casa Poynar	Oradea, BH	2	5	3	3	1	3	1	18
51	fosta Casa de Economii a Districtului Bistriţa	Bistriţa, BN	2	5	3	1	1	3	3	18
52	Ansamblul urban "Şirul Sugălete"	Bistriţa, BN	3	4	2	1	2	5	1	18
53	Prefectura veche	Turda, CJ	2	3	3	3	1	3	3	18
54	Palatul Teleki	Cluj-Napoca, CJ	2	4	2	1	1	5	3	18
55	Hanul "Vulturul Negru"	Baia Mare, MM	2	5	3	1	1	3	3	18
56	fosta Bancă Naţională	Satu Mare, SM	2	5	3	1	1	3	3	18
57	Hotelul „Sfântul Ștefan”	Baia Mare, MM	2	3	3	3	1	5	0.5	17.5
58	Palatul Sebestyen	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	3	1	3	1	17
59	Palatul Apollo	Oradea, BH	2	4	3	3	1	3	1	17
60	Prefectura judeţului Bihor	Oradea, BH	2	4	3	1	1	3	3	17
61	Ansamblu urban "Şirul	Oradea, BH	2	4	2	1	2	5	1	17

	Canonicilor"									
62	Hotelul grăniceresc din Prundu Bârgăului	Comuna Prundu Bârgăului, BN	2	4	2	1	2	3	3	17
63	Primăria veche/ "Domus Consistorialis"	Bistriţa, BN	2	5	2	1	1	5	1	17
64	Palatul Babos	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	3	1	3	1	17
65	Palatul Berde	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	3	1	3	1	17
66	Palatul Elian	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	3	1	3	1	17
67	Casa de Comerţ şi Industrie, fost Hotel Astoria	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	1	1	3	3	17
68	Administraţia Financiară	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	1	1	3	3	17
69	Casa Iancu de Hunedoara / Casa Elizabeta	Baia Mare, MM	3	2	1	1	2	5	3	17
70	Palatul Teleky	Baia Mare, MM	3	3	3	1	1	3	3	17
71	Magazinul "Central"	Baia Mare, MM	2	3	2	3	1	5	1	17
72	Palatul Comitatens	Sighetu Marmaţiei, MM	2	4	3	1	1	3	3	17
73	Palatul CFR	Satu Mare, SM	2	4	3	1	1	3	3	17
74	Hanul "Cerbul de Aur”	Carei, SM	2	5	2	1	1	3	3	17
75	Cladirea fostei Societăți bancare "Albina”	Carei, SM	2	4	3	3	1	3	0.5	16.5
76	Palatul copiilor	Oradea, BH	2	4	2	1	1	3	3	16
77	Hanul "Arborele verde"	Oradea, BH	2	4	2	1	1	3	3	16
78	fostul magazin de sticlărie Deutsch K.I.	Oradea, BH	2	4	2	1	1	3	3	16
79	Sediul Direcţiei regionale CFR	Cluj-Napoca, CJ	2	3	3	1	1	3	3	16
80	Cladirea Hotel Melody	Cluj-Napoca, CJ	2	4	2	1	1	3	3	16
81	Casa Beldi	Cluj-Napoca, CJ	2	4	2	1	1	3	3	16
82	Casa Urania	Cluj-Napoca, CJ	2	3	3	1	1	3	3	16
83	Casa Albă	Satu Mare, SM	2	4	2	3	1	3	1	16
84	Palatul Fuchsl	Oradea, BH	2	4	3	1	1	3	1	15
85	Palatul Stern	Oradea, BH	2	4	3	1	1	3	1	15
86	Palatul Ullmann	Oradea, BH	2	4	3	1	1	3	1	15
87	Palatul Moskovits Adolf şi fii	Oradea, BH	2	4	3	1	1	3	1	15
88	Hotel "Parc"	Oradea, BH	2	3	2	3	1	3	1	15
89	Palatul Sonnenfeld	Oradea, BH	2	4	3	3	1	1	1	15
90	Clădirea Baroului	Oradea, BH	2	4	3	3	1	1	1	15
91	Sediul B.N.R.	Oradea, BH	2	4	3	3	1	1	1	15
92	Casa Kovats	Oradea, BH	2	4	3	1	1	3	1	15
93	Palatul Rhedey	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	1	1	3	1	15
94	Palatul Mikes	Cluj-Napoca, CJ	2	5	2	1	1	3	1	15
95	Casa Tricesimei	Cluj-Napoca, CJ	2	3	2	3	1	3	1	15
96	Casa Groedel	Sighetu Marmaţiei, MM	2	3	2	3	1	3	1	15
97	Palatul administrativ	Satu Mare, SM	1	4	3	1	2	1	3	15
98	Casa "Adorjan” I	Oradea, BH	2	4	2	1	1	3	1	14
99	Casa "Adorjan” II	Oradea, BH	2	4	2	1	1	3	1	14
100	Palatul Episcopiei Greco -	Baia Mare, MM	2	4	2	1	1	3	1	14

	Catolice									
101	Casa breslei cizmarilor	Satu Mare, SM	2	4	2	1	1	3	1	14
102	Palatul Levay	Oradea, BH	2	4	3	1	1	1	1	13
103	Palatul Darvassy	Oradea, BH	2	4	3	1	1	1	1	13
104	Casa Degenfeld	Baia Mare, MM	2	3	2	1	1	3	1	13
105	Casa Muhi	Satu Mare, SM	2	3	2	1	1	3	1	13
106	Casa Roth	Oradea, BH	2	4	2	1	1	1	1	12
107	Casa Aurarului	Cluj-Napoca, CJ	2	1	1	1	1	5	1	12

5.2. Intervenţii prioritare de valorificare turistică

Prioritizarea punerii în valoare a obiectivelor susmenţionate, ca resursă importantă a turismului cultural, este în mare parte facilitată de statutul proprietăţii publice. În consecinţă, exploatarea turistică devine apanajul exclusiv al autorităţilor locale, responsabile de asigurarea unui grad de conservare ridicat, a reconstrucţiei edificiilor afectate de trecerea secolelor, a continuării săpăturilor arheologice în unele situri incomplet decopertate, în promovarea lor ca obiective turistice de interes general. În funcţie de condiţionările formulate anterior, oferim o listă a obiectivelor care trebuie vizate în etapa imediată, 2020-2027. Considerăm ca stringente intervenţiile la cetăţile medievale periclitate, amânarea acestora riscând să conducă la ştergerea lor de pe harta turistică a regiunii.

Tabelul 32. *Castre şi cetăţi – prioritizare*

Nr.crt.	Obiectiv	Localizare	Indice valoric	Stare de conservare	Intervenţie
1	Castrul roman Porolissum	comuna Mirşid, SJ	32	5	Continuare lucrări arheologice, reconstrucţia edificiilor romane, cale de acces modernizată, promovare
2	Castrul roman Potaissa	Turda, CJ	27	3	Refacere arhitecturală, promovare
3	Cetăţuia Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	26	3	Transformarea integrală, prin amenajări adecvate, în arie de belvedere asupra oraşului. Lift de acces.
4	Cetatea Báthory, Șimleu Silvaniei	Şimleu Silvaniei, SJ	23	3	Refacere arhitecturală
5	Castrul roman Buciumi	comuna Buciumi, SJ	22	3	Reconstrucţie edificii, căi de acces interioare
6	Castrul roman Ilişua	comuna Uriu, BN	22	3	„
7	Cetatea Biharia	comuna Biharia, BH	22	3	Amenajarea spaţiului adiacent cetăţii, reconstrucţie
8	Cetatea Bologa	comuna Poieni, CJ	22	3	„
9	Cetatea Dăbâca	comuna Dăbâca, CJ	15.5	3	„
10	Cetatea Lita	comuna Săvădisla, CJ	13.5	1	Reconstrucţie generală
11	Cetatea Ciceului	comuna Ciceu-Mihăieşti, BN	12	1	„
12	Cetatea Chioarului	comuna Remetea Chioarului, MM	12	1	„
13	Cetatea Almaşului	comuna Almaşu, SJ	12	1	„
14	Cetatea Șinteu	Aleşd, BH	10	1	„
15	Cetatea Korniş-Pomezeu	comuna Pomezeu, BH	10	1	„
16	Cetatea Adrian-Sălard	comuna Sălard, BH	10	1	„
17	Cetatea Finişului	comuna Finiş, BH	10	1	„
18	Turnul de la "Portus Crisy"	comuna Vadu Crişului, BH	10	1	„
19	Cetatea Cheud	comuna Năpradea, SJ	10	1	„
20	Cetatea Valcăului	comuna Valcău de Jos, SJ	10	1	„

CAP. 6. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA VALORIFICĂRII OBIECTIVELOR RELIGIOASE

6.1. Evaluarea atractivităţii edificiilor religioase

Toate bisericile prezintă interes din punct de vedere religios pentru practicanții religiei. Bisericile sunt interesante din perspectiva turistului în măsura în care prezintă caracteristici deosebite care să-i suscite curiozitatea, dorința de cunoaștere și simțul estetic. Acestea pot fi vechimea, monumentalitatea sau miniaturalul, arhitectura deosebită, decorațiunile exterioare și decorațiunile interioare, elemente de patrimoniu deținute ș.a.

Pentru evaluarea potențialului turistic al bisericilor propunem următoarea metodă pe baza a 8 criterii: criteriul vechimii obiectivelor, criteriul dimensiunii, criteriul valorii de patrimoniu, criteriul esteticii arhitecturale, criteriul esteticii interioarelor, criteriul valorii patrimoniului mobil deținut, criteriul unicității, criteriul stării de conservare. Aceste criterii descriu caracteristici notate cu valori de la 0.5 (minim) la 5 (maxim). Toate valorile vor fi însumate rezultând o valoare finală în funcție de care este făcută ierarhizarea obiectivelor analizate. Evaluarea a fost indirectă, pe baza mai multor surse de informații dintre care cele mai importante au fost paginile de internet pentru promovare turistică din regiune, paginile de internet ale comunelor, paginile de internet ale episcopiilor și protopopiatelor, enciclopedii clasice și virtuale și numeroase articole din presa locală și regională.

Criteriul vechimii ierarhizează obiectivele în funcție de vechimea lor:

- obiectiv datat anterior secolului al XVI-lea: 5 puncte
- obiectiv datând din secolul XVI (1501-1600): 4 puncte
- obiectiv datând din secolul XVII (1601-1700): 3 puncte
- obiectiv datând din secolul XVIIII (1701-1800): 2 puncte
- obiectiv datând din secolul XIX (1801-1900): 1 punct
- obiectiv datând din secolele XX-XXI (1901 - prezent): 0.5 puncte

Criteriul dimensiunii evaluează dimensiunea spațială a obiectivelor analizate:

- obiectiv de dimensiune foarte mare (ex: catedrale din orașele mari, unele catedralele noi): 5 puncte
- obiectiv de dimensiune mare (biserici mari, unele catedralele din perioada interbelică): 4 puncte
- obiectiv de dimensiune medie (majoritatea bisericilor): 3 puncte
- obiectiv de dimensiune redusă (majoritatea biserilor de lemn, unele biserci medievale): 2 puncte
- obiectiv de dimensiune foarte redusă (capelă, biserică de lemn foarte mică): 1 punct

Criteriul valorii de patrimoniu ilustrează valoarea obiectivelor analizate din perspectivă includerii în lista patrimoniului mondial UNESCO și în Lista Monumentelor Istorice din 2015 (LMI 2015):

- monument istoric de importanță internațională (pe lista UNESCO): 5 puncte
- monument istoric de importanță națională (LMI 2015 clasă A): 3 puncte
- monument istoric de importanță locală (LMI 2015 clasă B): 1 punct
- obiectiv neclasificat: 0.5 puncte

Criteriul esteticii arhitecturale analizează si clasifică obiectivele din perspectiva complexității arhitectonice și a esteticii fațadelor:

- obiectiv cu arhitectură spectaculoasă (ex: turnuri cu forme deosebite, acoperișuri cu multiple volume, elemente de arhitectură interioară deosebite – bolți cu nervuri, stâlpi, coloane și decorațiuni exterioare numeroase, statui, fresce pe fațadă etc.): 5 puncte
- obiectiv cu arhitectură deosebită (elemente de arhitectură deosebite, dar puține decorațiuni exterioare): 4 puncte
- obiectiv cu elemente arhitecturale și/sau decorațiuni exterioare deosebite (ex: contraforți, turnuri, console, portaluri, ferestre atipice, blazoane, motive decorative sculptate ș.a.): 3 puncte

- obiectiv cu arhitectură simplă și elemente ornamentale exterioare minime: 2 puncte
- obiectiv cu arhitectură banală (biserici fără turn și fără elemente de arhitectură sau decorațiuni exterioare): 1 punct

Criteriul esteticii interioarelor este un criteriu sumativ prin care se acordă puncte în funcție de prezența următoarelor caracteristici:

- decorațiuni interioare (pictură, statui, ornamente murale) pe cea mai mare parte a suprafeței: 3 puncte (în cazul în care acestea sunt anterioare secolului XX se acordă suplimentar 2 puncte)
- fragmente de decorațiuni interioare (fragmente de pictură sau fresce) și/sau elemente decorative puține: 1 punct (în cazul în care acestea sunt anterioare secolului XX se acordă suplimentar 2 puncte)
- vitralii: 3 puncte
- tavane casetate și pictate: 3 puncte
- iconostas sau altar sau amvon cu calități estetice deosebite: 3 puncte
- criptă sau morminte/pietre funerare în interiorul bisericii: 2 puncte

Criteriul valorii patrimoniului mobil deținut este tot un criteriu sumativ, obiectivele primind puncte pentru oricare dintre elementele identificate:

- patrimoniu UNESCO/muzeu regional sau județean: 5 puncte
- icoane făcătoare de minuni sau statui făcătoare de minuni sau moaște (prezintă interes maxim pentru practicanții religioși și pot determina pelerinaje): 5 puncte
- expoziție locală: 3 puncte
- orgă: 3 puncte
- mobilier bisericesc deosebit: 3 puncte
- icoane, cărți, obiecte de cult vechi: 3 puncte
- alte elemente de patrimoniu: 3 puncte

Criteriul unicității scoate în evidență acele obiective care se remarcă printre celelalte datorită specificității lor deosebite:

- obiective unice la nivel mondial: 20 puncte
- obiective unice la nivel european: 4 puncte
- obiective unice la nivel național: 3 puncte
- obiective unice la nivel regional: 2 puncte
- obiective unice la nivel local: 1 punct

Criteriul stării de conservare propune evaluarea vizuală a integrității fizice a obiectivelor și nu se referă la aspecte de specialitate cum sunt starea de conservare a picturilor sau decorațiunilor interioare sau starea structurilor de rezistență etc. Pe lângă obiectivele aflate efectiv în stare de conservare foarte bună, primesc punctaj maxim și obiectivele care la momentul evaluării se găseau în proces de reabilitare/restaurare:

- stare fizică foarte bună: 5 puncte
- stare fizică bună (pot fi identificate mici probleme – părți de tencuială căzute, infiltrații de apă în socluri etc. dar acestea nu presupun riscuri iminente): 3 puncte
- stare fizică precară (infiltrații de apă, elemente deteriorate, acoperișuri în stare proastă etc.): 1.5 puncte
- stare fizică dezastruoasă, ruine (lipsesc părți din acoperiș și din structură): 0.5 puncte.

Tabelul 33. *Evaluarea bisericilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Vechime	Dimensiune	Estetică arhitecturală	Estetica interioarelor	Patrimoniu deținut	Unicitate	Valoare de patrimoniu	Stare de conservare	TOTAL
1	Biserica de lemn ”Naşterea Maicii Domnului” din Ieud Deal	comuna Ieud, MM	5	2	3	5	5	20	5	5	50
2	Biserica de lemn “Sfântul Nicolae” din Josani	comuna Budeşti, MM	3	2	4	5	6	20	5	5	50
3	Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Rogoz	Târgu Lăpuş, MM	3	2	4	5	5	20	5	5	49
4	Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva” din Poienile Izei	comuna Poienile Izei, MM	3	2	4	5	5	20	5	3	47
5	Biserica de lemn “Cuvioasa Paraschiva” din Deseşti	Comuna Deseşti, MM	2	2	4	5	3	20	5	5	46
6	Biserica de lemn “Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril” din Plopiș	comuna Şişeşti, MM	2	2	4	3	5	20	5	5	46
7	Biserica de lemn “Intrarea Maicii Domnului în Biserică” din Bârsana	comuna Bârsana, MM	2	2	4	5	3	20	5	3	44
8	Catedrala romano-catolică "Sf. Mihail" din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca	5	5	5	14	3	3	3	5	43
9	Basilica romano-catolică "Înălţarea Fecioarei Maria" din Oradea (catedrala romano-catolică din Oradea)	Oradea, BH	2	5	5	8	11	3	3	5	42
10	Catedrala greco-catolică "Sf. Nicolae" din Oradea	Oradea, BH	1	5	5	11	8	3	1	5	39
11	Biserica Evanghelică din Bistrița	Bistrița, BN	5	4	4	3	11	3	3	5	38
12	Biserica reformată Matia din Cluj-Napoca /Biserica de pe Ulița Lupilor (Catedrala reformată din Cluj-Napoca)	Cluj-Napoca, CJ	5	4	4	5	9	3	3	5	38
13	Biserica ortodoxă ”Adormirea Maicii Domnului” din Oradea (Biserica cu lună)	Oradea, BH	2	4	5	13	-	4	3	5	36
14	Biserica reformată din Dej	Dej, CJ	5	4	5	9	3	1	3	5	35
15	Biserica romano-catolică "Sfânta Treime” din Baia Mare (biserica fostei mănăstiri iezuite)	Baia Mare, MM	2	4	4	8	6	1	3	5	33
16	Biserica evanghelică din Herina	comuna Galaţii Bistriţei, BN	5	3	5	9	-	2	3	5	32
17	Biserica fostei mănăstiri franciscane din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	5	3	4	10	3	1	3	3	32
18	Biserica Piariştilor din Cluj-Napoca, azi biserica romano-catolică "Sf. Treime"	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	8	6	1	3	5	32
19	Biserica romano-catolică „Sfânta Maria” din Turda	Turda, CJ	5	4	4	6	3	4	3	3	32

20	Biserica romano-catolică "Sf. Iosif de Calasanz" din Carei (biserica fostei mănăstiri a piariştilor)	Carei, SM	2	4	5	5	6	1	3	5	31
21	Catedrala Mitropolitană „Adormirea Maicii Domnului” Cluj-Napoca/ Catedrala ortodoxă din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	0.5	4	5	8	5	2	1	5	30.5
22	Biserica romano-catolică "Maica Îndurerată” din Oradea (fosta biserică a mănăstirii premonstratense)	Oradea, BH	2	4	4	5	6	1	3	5	30
23	Biserica reformată din Săcueni	Săcueni, BH	5	3	4	5	6	1	1	5	30
24	Biserica reformată din Șintereag	comuna Șintereag, BN	5	3	4	3	6	1	3	5	30
25	Biserica reformată din Sic	comuna Sic, CJ	5	3	4	6	3	1	3	5	30
26	Biserica reformată din Huedin	Huedin, CJ	5	4	3	6	3	1	3	5	30
27	Catedrala romano-catolică "Înălţarea Domnului" din Satu Mare	Satu Mare, SM	1	5	5	5	5	1	3	5	30
28	Biserica reformată din Tileagd	comuna Tileagd, BH	4	3	3	6	6	1	3	3	29
29	Biserica reformată din Beclean	Beclean, BN	5	3	3	5	6	1	1	5	29
30	Biserica reformată din Acâș	comuna Acâş, SM	5	3	5	3	3	2	3	5	29
31	Biserica romano-catolică "Pogorârea Sf. Spirit" din Oradea	Oradea, BH	0.5	4	5	7	3	1	3	5	28.5
32	Biserica "Calvaria” din Satu Mare	Satu Mare, SM	0.5	4	5	6	6	1	1	5	28.5
33	Biserica "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril” din Oradea / Biserica ortodoxă din Velența	Oradea, BH	2	3	2	8	6	1	1	5	28
34	Biserica romano-catolică din Cetatea Oradiei	Oradea, BH	2	3	3	5	3	4	3	5	28
35	Biserica reformată din Sălard	comuna Sălard, BH	5	3	3	6	3	2	1	5	28
36	Catedrala Greco-Catolică „Schimbarea la Faţă” din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	2	4	3	11	3	1	1	3	28
37	Biserica evanghelică-lutherană din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	1	4	4	3	9	1	1	5	28
38	Biserica „Calvaria” din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	5	2	3	3	6	1	3	5	28
39	Biserica reformată din Mănăstireni	comuna Mănăstireni, CJ	5	3	4	3	6	1	3	3	28
40	Biserica reformată "cu lanţuri” din Satu Mare	Satu Mare, SM	2	4	4	3	6	1	3	5	28
41	Capela romano-catolică "Îngerii păzitori” din Oradea (fosta capelă a Spitalului	Oradea, BH	2	3	3	10	-	3	3	3	27

	Ordinului Mizericordienilor)										
42	Biserica romano-catolică "Sf. Ladislau" din Oradea	Oradea, BH	2	3	3	6	6	1	1	5	27
43	Biserica evanghelică din Dumitra	comuna Dumitra, BN	5	4	5	3	-	2	3	5	27
44	Biserica reformată din Luncani	comuna Luna, CJ	5	3	3	8	3	1	1	3	27
45	Biserica reformată din Cehu Silvaniei	Cehu Silvaniei, SJ	4	3	3	2	6	1	3	5	27
46	Biserica romano-catolică din Şimleu Silvaniei	Şimleu Silvaniei, SJ	4	4	3	3	6	1	3	3	27
47	Biserica reformată din Șișterea	comuna Cetariu, BH	5	3	3	5	3	1	1	5	26
48	Biserica de lemn din Brădet	comuna Bunțești, BH	2	2	4	3	6	1	3	5	26
49	Catedrala armeano-catolică „Sfânta Treime" din Gherla	Gherla, CJ	2	4	4	5	3	2	3	3	26
50	Biserica reformată „Turda Veche"	Turda, CJ	5	3	5	3	3	1	3	3	26
51	Biserica reformată din Sighetu Marmației	Sighetu Marmației, MM	5	4	4	3	3	1	3	3	26
52	Biserica romano-catolică "Sf. Maria" din Baia Sprie	Baia Sprie, MM	1	5	5	10	-	1	1	3	26
53	Biserica reformată din Crasna	comuna Crasna, SJ	5	2	4	3	3	1	3	5	26
54	Biserica romano-catolică "Sf. Anton" din Căpleni (biserica fostei mănăstiri franciscane)	comuna Căpleni, SM	2	4	3	8	3	2	1	3	26
55	Biserica reformată din Remetea	comuna Remetea, BH	5	3	2	5	-	2	3	5	25
56	Biserica evanghelică din Dipșa / Biserica Scroafei	comuna Galații Bistriței, BN	5	3	4	4	-	3	1	5	25
57	Biserica evanghelică din Tărpiu	comuna Dumitra, BN	5	3	5	5	-	1	3	3	25
58	Biserica "Sf. Treime" din Cluj-Napoca (biserica ortodoxă din Deal)	Cluj-Napoca, CJ	2	2	3	6	3	1	3	5	25
59	Biserica reformată din Baia Mare	Baia Mare, MM	2	4	3	3	6	1	3	3	25
60	Biserica romano-catolică "Neprihănita Zămislire" din Seini	Seini, MM	5	3	4	3	3	1	3	3	25
61	Biserica de lemn "Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavril" din Șurdești	comuna Șișești, MM	2	2	5	6	-	2	5	3	25
62	Biserica greco-catolică maghiară din Carei	Carei, SM	2	3	4	8	3	1	1	3	25
63	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Botean	comuna Ineu, BH	2	2	2	6	3	1	3	5	24
64	Biserica reformată din Șieu	comuna Șieu, BN	2	3	4	-	6	1	3	5	24
65	Biserica romano-catolică "Sf. Petru" din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	5	3	5	6	-	1	1	3	24
66	Biserica romano - catolică din Floresti	comuna Florești, CJ	5	3	3	3	3	1	1	5	24

67	Biserica reformată din Izvoru Crișului	comuna Izvoru Crișului, CJ	3	3	3	3	6	2	1	3	24
68	Biserica de lemn din Borșa	Borșa, MM	3	2	4	5	3	1	1	5	24
69	Biserica de lemn din Breb	comuna Ocna Șugatag, MM	4	2	3	6	-	3	1	5	24
70	Biserica de lemn "Pogorârea Duhului Sfânt" din Fildu de Sus	comuna Fildu de Jos, SJ	2	2	5	5	-	2	3	5	24
71	Biserica reformată din Stana	comuna Almașu, SJ	3	3	2	6	3	1	3	3	24
72	Biserica reformată din Nușfalău	comuna Nușfalău, SJ	5	3	3	3	3	1	3	3	24
73	Biserica reformată din Petrindu	comuna Cuzăplac, SJ	5	2	2	3	3	1	3	5	24
74	Biserica reformată din Tășnad	Tășnad, SM	5	4	4	3	3	1	1	3	24
75	Biserica de lemn "Sf. Apostoli Petru şi Pavel" din Gheghie	comuna Aușeu, BH	2	1	3	5	3	1	3	5	23
76	Biserica de la „Coroana" / Biserica ortodoxă "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" din Bistrița (biserica fostei mănăstirii minorite)	Bistrița, BN	5	3	3	3	-	1	3	5	23
77	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Rebrișoara	comuna Rebrișoara, BN	2	2	4	3	3	1	3	5	23
78	Biserica romano-catolică din Cristeștii Ciceului	comuna Uriu, BN	5	3	2	3	3	1	3	3	23
79	Biserica romano-catolică "Sf. Anton din Padova" din Dej (biserica franciscană)	Dej, CJ	2	3	3	6	-	1	3	5	23
80	Biserica reformată „Orașul de Jos" din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	1	5	4	3	3	1	1	5	23
81	Biserica reformată „Turda Nouă"	Turda, CJ	5	3	4	3	3	1	1	3	23
82	Biserica reformată din Viștea	comuna Gârbou, CJ	4	2	3	6	3	1	1	3	23
83	"Turnul Ştefan" din Baia Mare	Baia Mare, MM	5	1	3	-	3	3	3	5	23
84	Biserica ucraineană "Înălţarea Sfintei Cruci" din Sighetu Marmației	Sighetu Marmației, MM	2	3	3	3	3	1	3	5	23
85	Biserica Unirii Tuturor Românilor din Șișești	comuna Şişeşti, MM	3	3	4	5	-	2	3	3	23
86	Biserica de lemn „Naşterea Maicii Domnului" din Josani (Căieni)	comuna Călineşti, MM	3	2	3	3	3	1	3	5	23
87	Biserica reformată din Sfăraș	comuna Almașu, SJ	5	2	2	6	3	1	1	3	23
88	Biserica romano-catolică "Hildegarda" din Satu Mare, azi biserica romano-catolică "Evanghelistul Ioan"	Satu Mare, SM	1	3	4	5	3	1	3	3	23
89	Biserica romano-catolică din Ardud	Ardud, SM	5	3	4	3	3	1	1	3	23

90	Biserica reformată „cu cocoș” din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	0.5	3	3	6	3	1	1	5	22.5
91	Biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” din Zalău	Zalău, SJ	0.5	4	5	6	-	1	1	5	22.5
92	Biserica reformată din Zalău	Zalău, SJ	0.5	4	5	3	3	3	1	3	22.5
93	Biserica greco-catolică "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil” din Satu Mare (așa numita catedrală greco-catolică)	Satu Mare, SM	0.5	4	5	3	5	1	1	3	22.5
94	Biserica romano-catolică din Beiuș	Beiuș, BH	2	3	2	3	3	1	3	5	22
95	Capela Hașaș din Oradea	Oradea, BH	0.5	1	5	5	3	5	1	1.5	22
96	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil” din Sărata	Bistrița, BN	2	2	3	5	3	1	3	3	22
97	Biserica de lemn din Țigău	comuna Lechința, BN	2	2	3	3	3	1	3	5	22
98	Biserica unitariană din Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	2	3	3	3	6	1	1	3	22
99	Biserica reformată din Fizeșu Gherlii	comuna Fizeșu Gherlii, CJ	3	3	3	6	-	1	1	5	22
100	Biserica unitariană din Suatu	comuna Suatu, CJ	5	2	2	3	3	3	1	3	22
101	Biserica de lemn “Sfântul Nicolae” din Bogdan Vodă	comuna Bogdan Vodă, MM	2	2	4	5	-	1	3	5	22
102	Biserica de lemn “Adormirea Maicii Domnului” din Cărpiniș	comuna Copalnic Mănăștur, MM	2	2	3	6	-	1	3	5	22
103	Biserica de lemn a Nistoreștilor din Săliștea de Sus	Săliștea de Sus, MM	3	2	2	3	3	1	3	5	22
104	Biserica "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Seini	Seini, MM	1	3	3	6	-	3	1	5	22
105	Biserica romano-catolică din Tăuții de Sus	Baia Sprie, MM	5	2	2	3	3	1	3	3	22
106	Catedrala ortodoxă din Zalău	Zalău, SJ	0.5	4	5	1	5	1	0.5	5	22
107	Biserica de lemn din Derşida	comuna Bobota, SJ	3	1	3	3	3	1	3	5	22
108	Biserica reformata Horoatu Crasnei	comuna Horoatu Crasnei, SJ	4	3	2	3	3	1	3	3	22
109	Biserica romano-catolică "Sf. Ladislau" din Beltiug	Comuna Beltiug, SM	5	3	4	3	-	1	1	5	22
110	Biserica romano-catolică din Urziceni	comuna Urziceni, SM	2	3	3	6	3	1	1	3	22
111	Biserica ortodoxă "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil” din Carei	Carei, SM	2	3	3	9	-	1	1	3	22
112	Biserica reformată din Halmeu	comuna Halmeu, SM	5	3	3	3	3	1	1	3	22
113	Biserica reformată din „Orașul Nou”, Oradea / Catedrala reformată din Oradea	Oradea, BH	1	4	4	3	3	1	1	5	22
114	Biserica evanghelică din	comuna Lechința,	5	3	3	2	3	1	3	1.5	21.5

	Lechința	BN									
115	Biserica Ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului" din Satu Mare (așa-numita catedrală ortodoxă din Satul Mare)	Satu Mare, SM	0.5	4	5	5	-	1	1	5	21.5
116	Biserica de lemn din Margine	Comuna Abram, BH	3	2	3	3	3	1	3	3	21
117	Biserica reformată din Mișca	comuna Chișlaz, BH	5	3	3	3	-	1	1	5	21
118	Biserica „Sf. Andrei" din Beclean (așa-numita catedrală ortodoxă din Beclean)	Beclean, BN	0.5	4	5	2	3	1	0.5	5	21
119	Biserica romano-catolică "Sf. Treime" din Bistrița (fosta biserică a piariștilor)	Bistrița, BN	2	3	4	3	-	1	3	5	21
120	Biserica greco-catolică "Nașterea Fecioarei Maria" din Spermezeu	comuna Spermezeu, BN	2	2	2	3	3	1	3	5	21
121	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" din Runcu Salvei	comuna Runcu Salvei, BN	2	1	3	5	3	1	3	3	21
122	Biserica evanghelică din Petriș	comuna Cetate, BN	5	3	3	1	-	1	3	5	21
123	Biserica ortodoxă „Sf. Nicolae" din Huedin (așa-numita "Catedrala Moților")	Huedin, CJ	0.5	3	4	4	3	1	0.5	5	21
124	Biserica de lemn din Bica	Comuna Mănăstireni, CJ	2	1	3	5	3	1	1	5	21
125	Biserica reformată din Domoșu	comuna Sâncraiu, CJ	2	3	2	6	3	1	1	3	21
126	Biserica de lemn din Fereşti	comuna Giulești, MM	3	2	4	5	-	1	3	3	21
127	Biserica de lemn din Glod	comuna Strâmtura, MM	3	2	3	3	3	1	3	3	21
128	Biserica de lemn „Sf Ilie" din Poșta	comuna Remetea Chioarului, MM	3	2	3	6	-	1	3	3	21
129	Biserica "Sf. Carol de Borromeo" din Sighetu Marmației	Sighetu Marmației, MM	2	3	3	3	3	1	3	3	21
130	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" din Racîș	comuna Hida, SJ	2	2	3	5	-	1	3	5	21
131	Biserica de lemn din Brusturi	comuna Creaca, SJ	2	1	3	3	3	1	3	5	21
132	Biserica reformată din Uileacu Șimleului	comuna Măierișteș, SJ	5	3	3	3	-	1	1	5	21
133	Biserica de lemn din Ulciug	Cehu Silvaniei, SJ	2	1	4	5	-	1	3	5	21
134	Biserica ortodoxă „Sf. Dimitrie Izvorâtorul de Mir" din Carei (așa-numita „Catedrala Eroii Neamului")	Carei, SM	0.5	4	5	5	-	1	0.5	5	21
135	Biserica reformată din	comuna Sanislău,	5	2	2	2	3	1	1	5	21

	Ciumești	SM									
136	Biserica reformată din Livada	Livada, SM	5	3	3	3	-	1	1	5	21
137	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Corund	comuna Bogdand, SM	2	1	3	5	3	1	1	5	21
138	Biserica reformată din Săcășeni	comuna Săcășeni, SM	2	3	2	3	6	1	1	3	21
139	Biserica reformată din Nadișu Hododului	comuna Hodod, SM	5	3	2	3	3	1	1	3	21
140	Biserica ortodoxă „Sf. Nicolae" din Năsăud (așa-numita catedrală ortodoxă din Năsăud)	Năsăud, BN	1	4	5	4	-	1	0.5	5	20.5
141	Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din Baia Mare (fostă catedrală greco-catolică)	Baia Mare, MM	0.5	4	4	4	3	1	1	3	20.5
142	Capela "Aurel Popp" din Satu Mare	Satu Mare, SM	0.5	2	5	6	-	1	1	5	20.5
143	Biserica evanghelică din Oradea	Oradea, BH	0.5	3	5	6	3	1	1	1	20.5
144	Biserică romano-catolică "Sf. Brigitta" din Oradea, azi biserica ortodoxă "Sf. Treime"	Oradea, BH	3	2	3	3	-	1	3	5	20
145	Biserica romano-catolică "Sf. Anton din Padova" din Palota	comuna Sântandrei, BH	1	4	4	2	-	5	1	3	20
146	Biserica de lemn "Sf. Gheorghe" din Hotar	comuna Teţchea, BH	2	1	3	5	-	1	3	5	20
147	Biserica de lemn "Buna Vestire" din Peștiș	Aleşd, BH	2	2	3	3	3	1	3	3	20
148	Biserica evanghelică din Dumitrița	comuna Dumitrița BN	5	3	3	2	-	1	3	3	20
149	Biserica ortodoxă „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" din Turda (așa-numita catedrală ortodoxă din Turda)	Turda, CJ	0.5	3	4	3	3	1	0.5	5	20
150	Biserica fostei mănăstiri franciscane din Gherla	Gherla, CJ	2	3	4	5	-	2	1	3	20
151	Biserica reformată din Bicălatu	Huedin, CJ	3	3	3	3	3	1	1	3	20
152	Biserica reformată din Dorolțu	comuna Aghireșu, CJ	5	2	2	6	-	1	1	3	20
153	Biserica de lemn din Sălișca Deal	comuna Câțcău, CJ	3	1	3	3	3	1	1	5	20
154	Biserica de lemn ucraineană "Schimbarea la faţă" din Poienile de sub Munte	comuna Poienile de sub Munte, MM	2	2	3	-	3	2	3	5	20
155	Biserica de lemn "Naşterea Maicii Domnului" din Ieud (Șes)	comuna Ieud, MM	3	2	3	-	3	1	3	5	20
156	Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva" din Șugatag	comuna Ocna Șugatag, MM	3	2	3	3	-	1	3	5	20
157	Biserica de lemn din Inău	Tg. Lăpuș, MM	3	2	3	5	-	1	3	3	20

158	Biserica de lemn din Libotin	comuna Cupșeni, MM	3	1	2	5	-	1	3	5	20
159	Biserica de lemn din Sârbi Susani	comuna Budești, MM	3	2	3	3	-	1	3	5	20
160	Biserica de lemn din Șieu	comuna Rozavlea, MM	2	2	3	3	3	1	3	3	20
161	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Ciumărna	comuna Românaşi, SJ	2	2	3	3	3	1	3	3	20
162	Biserica reformată din Coşeiu	comuna Coşeiu, SJ	5	2	3	-	3	1	3	3	20
163	Biserica de lemn din Dragu	comuna Dragu, SJ	1	2	2	3	3	1	3	5	20
164	Biserica de lemn din Tusa	comuna Sâg, SJ	2	1	3	2	3	1	3	5	20
165	Biserica reformată din Odoreu	comuna Odoreu, SM	4	3	2	3	3	1	1	3	20
166	Biserica de lemn din Fânațe	comuna Câmpani, BH	2	1	3	3	3	1	3	3	19
167	Biserica de lemn din Hidișelu de Jos	comuna Hidișelu de Sus, BH	2	2	3	3	-	1	3	5	19
168	Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" din Zagra	comuna Zagra, BN	3	1	3	3	-	1	3	5	19
169	Biserica evanghelică din Livezile	comuna Livezile, BN	4	3	3	-	-	1	3	5	19
170	Biserica evanghelică din Crainimăt	comuna Șieu-Măgheruș, BN	5	3	3	1	-	1	3	3	19
171	Biserica reformată din Matei	comuna Matei, BN	5	2	3	-	-	1	3	5	19
172	Biserica reformată din Nușeni	comuna Nușeni, BN	5	2	3	-	-	1	3	5	19
173	Biserica de lemn din Dângău Mic	comuna Căpușu Mare, CJ	2	2	2	5	3	1	1	3	19
174	Biserica armeano-catolică „Solomon" din Gherla	Gherla, CJ	2	3	3	5	-	2	1	3	19
175	Biserica romano-catolică "Sf. Anton" din Baia Mare (fosta biserica franciscană)	Baia Mare, MM	5	2	2	3	-	1	3	3	19
176	Biserica de piatră "Sf. Apostoli Petru şi Pavel" din Tăuții de Sus	Baia Sprie, MM	2	2	3	3	-	1	3	5	19
177	Biserica de lemn "Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril" din Remetea Chioarului	comuna Remetea Chioarului, MM	2	2	3	3	-	1	3	5	19
178	Biserica de lemn "Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril" din Rozavlea	comuna Rozavlea, MM	2	2	3	3	-	1	3	5	19
179	Biserica de lemn "Adormirea Maicii Domnului" din Săcălășeni	comuna Săcălășeni, MM	3	2	2	-	3	1	3	5	19
180	Biserica de lemn din Coruia	comuna Săcălășeni, MM	2	2	3	3	-	1	3	5	19
181	Biserica de lemn din Lăschia	comuna Copalnic-Mănăștur, MM	1	2	2	5	-	1	3	5	19
182	Biserica de lemn din Rona de	comuna Rona de	2	2	3	-	3	1	3	5	19

	Jos	Jos, MM									
183	Biserica reformată din Meseşenii de Jos	comuna Meseşenii de Jos, SJ	5	2	2	-	3	1	3	3	19
184	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril" din Baica	comuna Hida, SJ	3	1	3	3	-	1	3	5	19
185	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Sînmihaiu Almaşului	comuna Sînmihaiu Almaşului, SJ	2	2	3	3	-	1	3	5	19
186	Biserica de lemn din Bozna	comuna Treznea, SJ	3	1	3	5	-	1	3	3	19
187	Biserica de lemn din Cehei	Şimleu Silvaniei, SJ	2	1	4	5	-	1	3	3	19
188	Biserica de lemn din Domnin	comuna Someș-Odorhei, SJ	2	2	3	5	-	1	3	3	19
189	Biserica de lemn din Sînpetru Almaşului	comuna Hida, SJ	3	1	3	3	-	1	3	5	19
190	Biserica reformată din Şimleu Silvaniei	Şimleu Silvaniei, SJ	2	4	2	3	3	1	1	3	19
191	Biserica reformată din Apa	comuna Apa, SM	3	3	2	3	3	1	1	3	19
192	Biserica ortodoxă din Tătărești	comuna Viile Satu Mare, SM	1	3	2	6	-	1	1	5	19
193	Biserica romano-catolică din Turulung	comuna Turulung, SM	2	3	3	3	3	1	1	3	19
194	Biserica de lemn din Sebiș	comuna Drăgănești, BH	2	2	3	5	-	2	3	1.5	18.5
195	Biserica evanghelică din Teaca	comuna Teaca, BN	5	4	4	-	-	1	3	1.5	18.5
196	Biserica ortodoxă „Învierea Domnului” din Câmpia Turzii	Câmpia Turzii, CJ	0.5	4	4	3	-	1	3	3	18.5
197	Biserica reformată din Chesău	comuna Mociu, CJ	5	2	2	4.5	-	1	1	3	18.5
198	Biserica ortodoxă „Trei Ierarhi” din Bistrița (așa-numita catedrală ortodoxă din Bistrița)	Bistrița, BN	0.5	4	5	2	-	1	0.5	5	18
199	Biserica evanghelică din Viișoara, azi biserica ortodoxă “Sf. Ierarh Nicolae”	Bistrița, BN	5	3	3	-	-	1	3	3	18
200	Biserica de lemn “Naşterea Maicii Domnului” din Budurleni	comuna Teaca, BN	2	2	2	3	-	1	3	5	18
201	Biserica reformată din Comlod	comuna Milaș, BN	4	2	2	3	-	1	3	3	18
202	Biserica „Cuv. Parascheva” din Maieru	comuna Maieru, BN	1	2	2	3	3	1	3	3	18
203	Biserica reformată din Vița	comuna Nușeni, BN	5	2	2	-	-	1	3	5	18
204	Biserica “Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” din Gherla (fosta catedrală greco-catolică din Gherla)	Gherla, CJ	0.5	3	4	6	-	1	0.5	3	18
205	Biserica de lemn din Tăuți	comuna Florești, CJ	1	2	3	5	-	1	1	5	18

206	Catedrala greco-catolică „Sfânta Maria” din Baia Mare	Baia Mare, MM	0.5	4	4	3	-	1	0.5	5	18
207	Catedrala ortodoxă „Sf. Treime” din Baia Mare	Baia Mare, MM	0.5	5	5	-	-	2	0.5	5	18
208	Biserica reformată din Arduzel	Ulmeni, MM	2	3	3	-	3	1	3	3	18
209	Biserica reformată din Berchez	comuna Remetea Chioarului, MM	5	2	3	-	3	1	1	3	18
210	Biserica de lemn din Budești Susani	comuna Budești, MM	2	2	3	6	-	1	1	3	18
211	Biserica de lemn din Cornești	comuna Călinești, MM	2	1	3	3	-	1	3	5	18
212	Biserica de lemn „Sf Arhangheli Mihail și Gavriil” din Dobricu Lăpușului	Tg. Lăpuș, MM	2	1	3	5	-	1	3	3	18
213	Biserica de lemn din Larga	comuna Suciu de Sus, MM	2	2	2	5	-	1	3	3	18
214	Biserica de lemn "Cuvioasa Paraschiva” din Rogoz	Tg. Lăpuș, MM	2	2	2	3	-	1	3	5	18
215	Biserica „Sf Arhangheli” din Sarasău	comuna Sarasău, MM	4	2	2	3	-	1	3	3	18
216	Biserica de lemn din Sârbi Josani	comuna Budești, MM	3	2	3	3	-	1	3	3	18
217	Biserica ortodoxă „Bunavestire” din Vișeu de Sus	Vișeu de Sus, MM	1	3	2	3	-	1	3	5	18
218	Biserica de lemn "Sf. Gheorghe” din Bârsa	comuna Someş-Odorhei, SJ	2	1	2	3	3	1	3	3	18
219	Biserica de lemn din Bârsău Mare	comuna Gâlgău, SJ	3	2	3	3	-	1	3	3	18
220	Biserica de lemn din Fodora	comuna Gâlgău, SJ	1	2	3	3	-	1	3	5	18
221	Biserica de lemn din Hida	comuna Hida, SJ	2	2	3	3	-	2	3	3	18
222	Biserica de lemn din Zimbor	comuna Zimbor, SJ	3	1	2	3	-	1	3	5	18
223	Biserica greco-catolică din Porumbești	comuna Halmeu, SM	1	3	3	6	-	1	1	3	18
224	Biserica de lemn "Sf. Mucenic Teodor Tiron” din Rieni	comuna Rieni, BH	2	1	4	5	-	1	3	1.5	17.5
225	Biserica de lemn din Strugureni	comuna Chiochiș, BN	2	1	3	3	3	1	3	1.5	17.5
226	Biserica de lemn din Bulgari	comuna Sălățig, SJ	4	1	3	3	-	2	3	1.5	17.5
227	Biserica "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” dinȚeghea	comuna Craidorolț, SM	5	1	2	-	3	1	0.5	5	17.5
228	Biserica de lemn din Tilecuș	comuna Tileagd, BH	2	2	3	3	-	1	3	3	17
229	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Dobricel	comuna Spermezeu, BN	2	1	2	-	3	1	3	5	17
230	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Bungard	comuna Lechința, BN	2	1	2	3	-	1	3	5	17
231	Biserica reformată din Șieu-	comuna Șieu-	5	2	3	-	-	1	3	3	17

	Odorhei	Odorhei, BN									
232	Biserica de lemn din Aghireșu	comuna Aghireșu, CJ	2	1	3	3	3	1	1	3	17
233	Biserica de lemn din Gârbăul Dejului	comuna Cășeiu, CJ	2	2	3	5	-	1	1	3	17
234	Biserica de lemn din Muncel	comuna Câțcău, CJ	2	1	3	3	3	1	1	3	17
235	Biserica romano-catolică din Vlaha	comuna Săvădisla, CJ	5	2	2	3	-	1	1	3	17
236	Biserica ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului” din Sighetu Marmației	Sighetu Marmației, MM	1	3	3	3	-	1	3	3	17
237	Biserica romano-catolică "Ioan și Ana” din Vișeu de Sus	Vișeu de Sus, MM	1	2	4	3	-	1	3	3	17
238	Biserica de lemn “Cuvioasa Paraschiva” din Botiza	comuna Botiza, MM	2	2		6	-	1	1	5	17
239	Biserica de lemn din Buzești	comuna Fărcașa, MM	2	2	3	3	-	1	1	5	17
240	Biserica de lemn "Adormirea Maicii Domnului” din Călinești (Susani)	comuna Călinești, MM	2	2	3	3	-	1	3	3	17
241	Biserica de lemn „Sf Ilie” din Cupșeni	comuna Cupșeni, MM	2	2	3	3	-	1	3	3	17
242	Biserica de lemn din Drăghia	comuna Coroieni, MM	2	1	2	5	-	1	3	3	17
243	Biserica de lemn din Lăpuș	comuna Lăpuș, MM	3	2	2	3	-	1	3	3	17
244	Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Răzoare	Tg. Lăpuș, MM	2	2	3	3	-	1	3	3	17
245	Biserica de lemn din Ungureni	comuna Cupșeni, MM	2	1	2	5	-	1	3	3	17
246	Biserica de lemn din Borza	comuna Creaca, SJ	2	2	3	3	-	1	3	3	17
247	Biserica de lemn din Brebi	comuna Creaca, SJ	2	2	3	3	-	1	3	3	17
248	Biserica de lemn din Chieșd	comuna Chieșd, SJ	2	2	3	3	-	1	3	3	17
249	Biserica de lemn din Horoatu Cehului	Cehu Silvaniei, SJ	2	2	3	3	-	1	3	3	17
250	Biserica de lemn din Păușa	comuna Românași, SJ	2	1	4	3	-	1	3	3	17
251	Biserica reformată din Vetiș	comuna Vetiș, SM	5	2	2	1	-	1	1	5	17
252	Biserica greco-catolică "Sf. Mare Mucenic Gheorghe" și ruinele bisericii medievale din Rodna	comuna Rodna, BN	5	3	3	-	-	1	3	1.5	16.5
253	Biserica evanghelică din Jelna	comuna Budacu de Jos, BN	5	2	1	3	-	2	3	0.5	16.5
254	Biserica de lemn "Sf. Treime” din Agârbiciu	comuna Căpușu Mare, CJ	3	1	3	3	3	1	1	1.5	16.5
255	Catedrala ortodoxă „Învierea	Oradea, BH	0.5	4	4	1	-	1	0.5	5	16

	Domnului” din Oradea										
256	Biserica de lemn din Valea de Jos	comuna Rieni, BH	2	1	3	3	-	1	3	3	16
257	Biserica de lemn din Suplai	comuna Zagra, BN	2	2	2	3	-	1	3	3	16
258	Biserica reformată din Șirioara	comuna Șieu-Odorhei, BN	5	2	2	-	-	1	3	3	16
259	Biserica ortodoxă din Coaș	comuna Coaș, MM	2	2	3	-	-	1	3	5	16
260	Biserica de lemn din Mănăstirea	comuna Giulești, MM	3	1	2	3	-	1	3	3	16
261	Biserica de lemn a Bulenilor din Săliștea de Sus	Săliștea de Sus, MM	2	2	2	3	-	1	3	3	16
262	Biserica de lemn din Valea Chioarului	comuna Valea Chioarului, MM	2	2	2	3	-	1	3	3	16
263	Biserica de lemn din Valea Stejarului	comuna Vadu Izei, MM	1	1	2	3	-	1	3	5	16
264	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil” din Bălan (Joseni)	comuna Bălan, SJ	3	2	3	3	-	1	1	3	16
265	Biserica de lemn din Creaca	comuna Creaca, SJ	2	1	3	-	3	1	3	3	16
266	Biserica de lemn din Sârbi	comuna Sâg, SJ	2	1	3	5	-	1	1	3	16
267	Biserica de lemn din Vădurele	comuna Năpradea, SJ	3	1	2	3	-	1	3	3	16
268	Biserica de lemn din Voivodeni	comuna Dragu, SJ	1	2	3	3	-	1	3	3	16
269	Biserica romano-catolică din Moftinu Mare	comuna Moftin, SM	2	3	3	3	-	1	1	3	16
270	Biserica reformată din Strugureni	comuna Chiochiș, BN	5	2	3	-	-	1	3	1.5	15.5
271	Biserica evanghelică din Vermeș	comuna Lechința, BN	5	3	3	-	-	1	3	0.5	15.5
272	Biserica de lemn dinVălenii Șomcutei	comuna Șomcuta Mare, MM	3	1	3	3	-	1	3	1.5	15.5
273	Biserica medievală din Haieu, azi biserica ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului" din Haieu	comuna Sânmărtin, BH	5	2	3	-	-	1	1	3	15
274	Biserica de lemn din Beznea	comuna Bratca, BH	2	1	3	3	3	1	1	1	15
275	Biserica din lemn din Petriș	comuna Cetate, BN	2	1	2	3	-	1	3	3	15
276	Biserica lemn din Sălcuța	comuna Sânmihaiu de Câmpie, BN	2	1	2	3	-	1	3	3	15
277	Biserica de lemn din Silivașu de Câmpie	comuna Silivașu de Câmpie, BN	2	2	1	3	-	1	3	3	15
278	Biserica Ortodoxă „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Sighetu Marmației (așa-numita catedrală ortodoxă din Sighetu Marmației)	Sighetu Marmației, MM	0.5	3	4	3	-	1	0.5	3	15
279	Biserica de lemn din Bicaz	comuna Bicaz, MM	2	2	3	3	-	1	1	3	15

280	Biserica de lemn din Hărnicești	comuna Desești, MM	3	2		-	3	1	3	3	15
281	Biserica de lemn din Stana	comuna Socond	2	2	3	3	-	1	1	3	15
282	Biserica evanghelică din Monariu, azi biserică penticostală	comuna Budacu de Jos, BN	2	3	3	-	-	2	3	1.5	14.5
283	Biserica evanghelică din Șieu-Măgheruș	comuna Șieu Măgheruș, BN	5	2	3	-	-	1	3	0.5	14.5
284	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Poarta Sălajului	comuna Românaşi, SJ	2	1	3	3	-	1	3	1.5	14.5
285	Biserica de lemn "Adormirea Maicii Domnului" din Totoreni	comuna Tărcaia, BH	3	1	2	3	-	1	1	3	14
286	Biserica de lemn "Sf. Îngeri" din Aşchileu Mic	comuna Aşchileu, CJ	1	2	3	3	-	1	1	3	14
287	Biserica de lemn din Berindu	comuna Sânpaul, CJ	2	1	3	3	-	1	1	3	14
288	Biserica de lemn din Păniceni	comuna Căpușu Mare, CJ	2	1	3	3	-	1	1	3	14
289	Biserica de lemn din Sâmboieni	comuna Sânmărtin, CJ	2	1	3	3	-	1	1	3	14
290	Biserica de lemn din Șoimușeni	comuna Letca, SJ	4	1	3	-	-	1	3	1.5	13.5
291	Capela romano-catolică „Sfântul Ladislau" din Oradea	Oradea, BH	1	2	5	-	-	1	1	3	13
292	Biserica de lemn din Copăceni	comuna Sâmbăta, BH	3	1	2	-	-	1	3	3	13
293	Biserica fostei mănăstiri premonstratense din Abram	comuna Abram, BH	5	2	1	-	2	1	1	0.5	12.5
294	Biserica de lemn din Orțița	comuna Oarța de Jos, MM	1	1	2	3	-	1	1	3	12
295	Biserica de lemn din Frâncenii Boiului	comuna Boiu Mare, MM	2	1	3	-	-	1	3	1.5	11.5

Mănăstirile sunt obiective importante pentru turismul ecumenic, fiind frecventate de credincioși și pelerini ca locuri care prilejuiesc experiențe spirituale mai puternice. Prin patrimoniul pe care unele dintre acestea îl dețin, mănăstirile prezintă interes și pentru turismul cultural-istoric. Pentru evaluarea potențialului turistic al mănăstirilor propunem acordarea unor punctaje de la 0.5 (minim) la 5 (maxim) pe baza a 7 criterii: criteriul vechimii, criteriul complexității, criteriul accesibilității, criteriul patrimoniului deținut, criteriul importanței pelerinajelor, criteriul unicității, criteriul spațiilor de cazare. Punctajul final al unui obiectiv rezultă din însumarea punctelor acordate la fiecare criteriu și în funcție de acesta este făcută ierarhizarea obiectivelor analizate. Evaluarea a fost indirectă, pe baza mai multor surse de informații dintre care cele mai importante au fost paginile de internet pentru promovare turistică din regiune, paginile de internet ale comunelor, ale episcopiilor și protopopiatelor, enciclopedii clasice și virtuale și numeroase articole din presa locală și regională.

Datorită condițiilor istorice majoritatea mănăstirilor din România datează de după 1990. Totuși se remarcă unele dintre ele pentru care există o tradiție (fie s-au păstrat biserci vechi, fie doar însemnări în arhive sau legende), fapt care poate contribui la sporirea atractivității lor turistice. De aceea la *criteriul vechimii* acordăm următorul punctaj:

- mănăstire înființată după 1990: 3 puncte

- mănăstire cu tradiție/reînființată pe o fostă vatră monahală: 5 puncte

Criteriul complexității pune în evidență diferența dintre mari complexe monahale, cu clădiri și funcții multiple, mănăstirile obișnuite (de dimensiune medie sau mare, dar îndeplinind mai puține funcții) și mănăstirile mici și schiturile, adesea în plin proces de constituire, care prezintă mai puține elemente de atractivitate turistică:

- complex monahal: 5 puncte
- mănăstire: 3 puncte
- schit sau mănăstire mică: 1 punct

Criteriul patrimoniului deținut este un criteriu sumativ, obiectivele primind puncte pentru oricare dintre elementele identificate:

- biserică monument istoric: 5 puncte
- icoană făcătoare de minuni sau statuie făcătoare de minuni: 5 puncte
- moaște: 5 puncte
- expoziție sau muzeu: 5 puncte
- ateliere de pictură, broderie, croitorie: 5 puncte
- bibliotecă: 5 puncte
- icoane, cărți, obiecte de cult vechi sau valoroase: 3 puncte
- alte elemente de patrimoniu (monumente comemorative, busturi, statui, morminte ale unor personalități etc.): 3 puncte

Criteriul accesibilității ierarhizează obiectivele studiate în funcție de apropierea de localități sau de drumurile principale:

- obiectiv cu accesibilitate foarte bună (localizat în orașe mari sau în apropierea drumurilor naționale): 5 puncte
- obiectiv cu accesibilitate bună (localizat în localități rurale sau în apropierea drumurilor județene): 3 puncte
- obiectiv cu accesibilitate redusă (localizat în apropierea drumurilor comunale, în afara localităților): 1 punct
- obiectiv cu accesibilitate foarte redusă (localizat în afara localităților, cu acces pe drum forestier): 0.5 puncte

Pelerinajele spre mănăstiri la sărbătorile mari și cu ocazia hramurilor sunt aspecte ale activității turistice de luat în seamă pentru identificarea obiectivelor cu atractivitate mare. Din punct de vedere al mărimii și al teritoriului vizat pelerinajele de la mănăstirile din Transilvania de Nord se pot clasifica în:

- pelerinaje de interes național: 5 puncte
- pelerinaje de interes regional: 3 puncte
- pelerinaje de interes local: 1 punct

Criteriul unicității scoate în evidență acele obiective care se remarcă printre celelalte datorită specificității lor deosebite:

- mănăstiri unice la nivel național și supranațional: 5 puncte
- mănăstiri unice la nivel regional: 3 puncte
- mănăstiri unice la nivel local: 1 punct

Spațiile de cazare oferite pelerinilor și turiștilor care vizitează mănăstirile contribuie la creșterea atractivității acestora și la prelungirea timpului petrecut în acele locații. Din această cauză existența și numărul locurilor de cazare se constituie într-un criteriu de luat în seamă atunci când se examinează potențialul turistic al mănăstirilor. Pe baza acestuia acordăm următorul punctaj:

- peste 50 de locuri de cazare: 5 puncte

- 20-50 de locuri de cazare: 3 puncte
- mai puțin de 20 de locuri de cazare: 1 punct

Tabelul 34. *Evaluarea mănăstirilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Vechime	Accesibilitate	Complexitate	Patrimoniul deținut	Pelerinaje	Unicitate	Spații de cazare	TOTAL
1	Mănăstirea Sfânta Ana, Rohia	Târgu Lăpuș, MM	5	1	5	23	3	5	5	47
2	Mănăstirea Nicula	comuna Fizeșu Gherlii, CJ	5	3	5	23	5	4	-	45
3	Mănăstirea Moisei	comuna Moisei, MM	5	3	5	15	3	1	5	37
4	Mănăstirea Feleacu	comuna Feleacu, CJ	5	5	5	18	1	2	1	37
5	Mănăstirea Florești-Tăuți	comuna Florești, CJ	3	5	5	15	1	1	5	35
6	Mănăstirea Sfânta Cruce, Oradea	Oradea, BH	3	5	5	15	1	1	5	35
7	Mănăstirea Izbuc	comuna Cărpinet, BH	5	1	3	10	5	5	5	34
8	Mănăstirea Bixad	comuna Bixad, SM	5	3	3	15	3	1	3	33
9	Mănăstirea Parva (Rebra)	comuna Rebra, BN	5	3	5	13	1	1	5	33
10	Mănăstirea Bârsana	comuna Bârsana, MM	5	3	5	10	3	3	1	30
11	Mănăstirea Piatra Fântânele	comuna Tiha Bârgăului, BN	5	5	3	8	1	1	3	26
12	Mănăstirea Ciucea	comuna Ciucea, CJ	5	5	3	10	1	1	-	25
13	Mănăstirea Cormaia	Sângeorz-Băi, BN	5	1	3	13	1	1	1	25
14	Mănăstirea Strâmba	comuna Hida, SJ	5	1	3	10	1	1	3	24
15	Mănăstirea Sfântul Ioan Iacob Hozevitul, Piatra Craiului	comuna Negreni, CJ	3	5	3	5	1	1	5	23
16	Mănăstirea Dragomirești	Dragomirești, MM	5	3	3	5	1	1	5	23
17	Mănăstirea Cășiel	comuna Chiuiești, CJ	5	1	3	10	1	1	1	22
18	Mănăstirea Sf. Treime, Bic	Șimleul Silvaniei, SJ	3	3	3	5	1	1	5	21
19	Mănăstirea Ruoaia	comuna Lăpuș, MM	5	0.5	3	5	1	1	5	20.5
20	Mănăstirea Ștefan Vodă	comuna Vad, CJ	5	3	1	8	1	1	-	19
21	Metocul Băile Felix	comuna Sânmărtin, BH	3	5	1	8	1	1	-	19
22	Mănăstirea Petrova	comuna Petrova, MM	3	1	3	5	1	1	5	19
23	Mănăstirea Portărița	comuna Orașu Nou, SM	3	1	3	5	1	1	5	19
24	Mănăstirea greco-catolică a Părinţilor Bazilieni, Prilog	comuna Orașu Nou, SM	3	3	1	8	3	1	-	19
25	Mănăstirea Buna Vestire, Oradea	Oradea, BH	3	5	3	5	1	1	-	18
26	Mănăstirea Voievozi	comuna Popești, BH	5	3	3	5	1	1	-	18
27	Mănăstirea greco-catolică a Franciscanilor Minori Conventuali, Oradea	Oradea, BH	5	5	3	-	3	1	1	18
28	Mănăstirea Sf. Treime,	comuna Certeze, SM	3	5	3	5	1	1	-	18

	Moișeni									
29	Mănăstirea Schimbarea la Față, Cheile Turzii	comuna Petrești de Jos, CJ	5	1	3	5	1	1	1	17
30	Mănăstirea Săpânța-Peri	comuna Săpânța, MM	5	3	3	-	1	5	-	17
31	Mănăstirea Țeghea	comuna Craidorolț, SM	3	3	1	5	1	1	3	17
32	Mănăstirea Dobric	comuna Căianu Mic, BN	3	3	3	5	1	1	1	17
33	Mănăstirea Dealu Mare	comuna Coroeni, MM	3	1	3	5	1	1	3	17
34	Schitul Poiana Florilor	Aleșd, BH	3	0.5	1	5	1	3	3	16.5
35	Mănăstirea Băișoara	comuna Băișoara, CJ	3	3	3	-	1	1	5	16
36	Mănăstirea Mihai Vodă	Turda, CJ	3	5	3	3	1	1	-	16
37	Mănăstirea Botiza	comuna Botiza, MM	3	3	3	5	1	1	-	16
38	Mănăstirea Prislop, Borșa	Borșa, MM	3	5	3	3	1	1	-	16
39	Mănăstirea Chiuzbaia	Baia Sprie, MM	3	5	3	-	1	1	3	16
40	Mănăstirea Ilva Mare	comuna Ilva Mare, BN	3	1	3	-	2	1	5	15
41	Mănăstirea Nușeni	comuna Nușeni, BN	3	1	3	5	1	1	1	15
42	Mănăstirea Făget	comuna Sălsig, MM	3	1	3	5	1	1	1	15
43	Mănăstirea Salva	comuna Salva, BN	3	1	3	5	1	1	-	14
44	Mănăstirea Habra	comuna Groși, MM	5	1	3	3	1	1	-	14
45	Mănăstirea Lunca Apei	comuna Apa, SM	3	1	3	5	1	1	-	14
46	Mănăstirea Scărișoara Nouă	comuna Pișcolt, SM	3	3	3	-	1	1	3	14
47	Mănăstirea Bălan	comuna Chendrea, SJ	5	1	1	5	1	1	-	14
48	Mănăstirea Sfânta Maria, Rus	comuna Rus, SJ	3	5	1	-	1	1	3	14
49	Mănăstirea greco-catolică a Surorilor Maicii Domnului, Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	3	5	3	-	1	1	-	13
50	Mănăstirea Breaza	comuna Suciu de Sus, MM	5	1	1	3	1	1	1	13
51	Mănăstirea Muntele Rece	comuna Valea Ierii, CJ	3	1	3	3	1	1	-	12
52	Mănăstirea greco-catolică, Gherla	Gherla, CJ	3	3	1	3	1	1	-	12
53	Mănăstirea Berința	comuna Copalnic Mănăștur, MM	3	5	1	-	1	1	1	12
54	Mănăstirea Rohița	Târgu Lăpuș, MM	5	1	1	-	1	1	3	12
55	Schitul Borșa Pietroasă	Borșa, MM	3	1	1	5	1	1	-	12
56	Mănăstirea greco-catolică a Surorilor Baziliene, Baia Mare	Baia Mare, MM	3	3	1	3	1	1	-	12
57	Mănăstirea Măriuș	comuna Valea Vinului, SM	3	1	3	-	1	1	3	12
58	Mănăstirea Voivodeni	comuna Dragu, SJ	3	1	3	-	1	1	3	12
59	Mănăstirea Bobota	comuna Bobota, SJ	3	1	3	-	1	1	3	12
60	Schitul Huta	comuna Finiș, BH	3	0.5	1	5	1	1	-	11.5
61	Schitul Budești	comuna Budești, MM	5	0.5	1	-	1	1	3	11.5
62	Mănăstirea Sfânta Elisabeta, Cluj-Napoca	Cluj-Napoca, CJ	3	5	1	-	1	1	-	11
63	Mănăstirea Baia Borșa	Borșa, MM	3	3	3	-	1	1	-	11
64	Mănăstirea greco-catolică a Surorilor Maicii Domnului,	Sighetu Marmaţiei, MM	3	5	3	-	-	-	-	11

	Sighetu Marmaţiei									
65	Schitul Marca	comuna Marca, SJ	3	5	1	-	1	1	-	11
66	Mănăstirea Râșca Transilvană	comuna Râșca, CJ	3	3	1	-	1	1	-	9
67	Mănăstirea Soporu de Câmpie	comuna Frata, CJ	3	3	1	-	1	1	-	9
68	Mănăstirea greco-catolică Feleacu	comuna Feleacu, CJ	3	3	1	-	1	1	-	9
69	Mănăstirea greco-catolică a Părinţilor Bazilieni, Mintiu Gherlii	comuna Mintiu Gherlii, CJ	3	3	1	-	1	1	-	9
70	Mănăstirea Sfânta Treime, Bichigiu	comuna Zagra, BN	5	1	1	-	1	1	-	9
71	Mănăstirea Ieud	comuna Ieud, MM	3	3	1	-	1	1	-	9
72	Mănăstirea greco-catolică Prislop	comuna Boiu Mare, MM	3	3	1	-	1	1	-	9
73	Mănăstirea Vișeu de Sus	Vișeu de Sus, MM	5	0.5	1	-	1	1	-	8.5
74	Mănăstirea greco-catolică a Părinţilor Bazilieni, Molişet	comuna Târlișua, BN	3	1	1	-	1	1	1	8
75	Mănăstirea Stâna de Vale	comuna Budureasa, BH	3	0.5	1	-	1	1	1	7.5
76	Schitul Strâmtura	comuna Strâmtura, MM	3	0.5	1	-	1	1	1	7.5
77	Mănăstirea Cristorel	comuna Aşchileu Mare, CJ	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5
78	Mănăstirea Telcișor-Buscatu	comuna Telciu, BN	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5
79	Mănăstirea Strâmba	comuna Josenii Bargaului, BN	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5
80	Schitul Barajul Leșu	comuna Bulz, BH	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5
81	Schitul Vinișoru	Borșa, MM	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5
82	Schitul Eroilor Revoluției	comuna Călinești, MM	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5
83	Schitul Izvoare	comuna Desești, MM	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5
84	Mănăstirea Oarța de Sus	comuna Oarța de Jos, MM	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5
85	Mănăstirea Dumbrava	Tg. Lăpus, MM	3	0.5	1	-	1	1	-	6.5

6.2. Intervenţii prioritare de valorificare turistică

Prioritizarea punerii în valoare a unui patrimoniu religios extrem de bogat, reflectat în ierarhizarea valorică realizată pentru biserici şi catedrale este dependentă de gradul de conservare al edificiilor, de funcţiile lui actuale, de accesibilitatea sa, de localizarea geografică în raport cu axele de vehiculare ale fluxurilor de turişti, de promovarea făcută obiectivelor etc. Răspândirea extrem de largă în teritoriu facilitează accesarea lor de un număr mare de vizitatori aferenţi turismului rural, turismului cultural sau de tranzit.

Apreciem că pentru etapa de dezvoltare pe termen scurt a turismului regional, 2020-2027 importantă este salvarea de la degradare a unor biserici, reconstrucţia lor şi includerea în peisajul atractiv al localităţilor unde sunt situate, cu scopul exploatării prin turism rural, turism de tranzit sau turism religios (în cazul unei localizări favorabile în raport cu centrele principalelor pelerinaje).

Tabelul 35. *Prioritizarea obiectivelor religioase*

Nr. crt.	Obiectiv	Localizare	Stare de conservare	Indice valoric
1.	Biserica evanghelică din Oradea	Oradea, BH	1	20.5
2.	Biserica de lemn din Sebiș	comuna Drăgănești, BH	1.5	18.5
3.	Biserica evanghelică din Teaca	comuna Teaca, BN	1.5	18.5
4.	Biserica de lemn "Sf. Mucenic Teodor Tiron" din Rieni	comuna Rieni, BH	1.5	17.5
5.	Biserica de lemn din Strugureni	comuna Chiochiș, BN	1.5	17.5
6.	Biserica de lemn din Bulgari	comuna Sălățig, SJ	1.5	17.5
7.	Biserica reformată din Strugureni	comuna Chiochiș, BN	1.5	15.5
8.	Biserica greco-catolică "Sf. Mare Mucenic Gheorghe" și ruinele bisericii medievale din Rodna	comuna Rodna, BN	1.5	16.5
9.	Biserica evanghelică din Jelna	comuna Budacu de Jos, BN	0.5	16.5
10.	Biserica de lemn "Sf. Treime" din Agârbiciu	comuna Căpușu Mare, CJ	1.5	16.5
11.	Biserica evanghelică din Vermeș	comuna Lechința, BN	0.5	15.5
12.	Biserica de lemn din Vălenii Șomcutei	comuna Șomcuta Mare, MM	1.5	15.5
13.	Biserica de lemn din Beznea	comuna Bratca, BH	1	15
14.	Biserica evanghelică din Monariu, azi biserică penticostală	comuna Budacu de Jos, BN	1.5	14.5
15.	Biserica evanghelică din Șieu-Măgheruș	comuna Șieu Măgheruș, BN	0.5	14.5
16.	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Poarta Sălajului	comuna Românași, SJ	1.5	14.5
17.	Biserica de lemn din Șoimușeni	comuna Letca, SJ	1.5	13.5
18.	Biserica fostei mănăstiri premonstratense din Abram	comuna Abram, BH	0.5	12.5
19.	Biserica de lemn din Frâncenii Boiului	comuna Boiu Mare, MM	1.5	11.5

În cazul mănăstirilor – cele mai atractive obiective religioase – prioritară este includerea lor, alături de biserici şi catedrale, în **circuite turistice religioase** pe criteriul interrelaţiilor spaţiale mijlocite de localizarea învecinată, existenţa unei reţele de căi de transport conective, practicarea aceluiaşi cult religios, tradiţia pelerinajelor existente etc. Astfel de circuite pot fi:

- ***Circuitul religios al Someşului Mare***: Mănăstirea Salva – Mănăstirea Cormaia – Mănăstirea Telcişor-Buscatu – Mănăstirea Parva – Mănăstirea Ilva Mare;
- ***Circuitul maramureşean***: Mănăstirea Săpânţa-Peri – Mănăstirea Moisei – Mănăstirea Petrova – Mănăstirea Bârsana – Mănăstirea Ieud – Mănăstirea Botiza – Mănăstirea Vişeu de Sus – Mănăstirea Dragomireşti – Mănăstirea Baia Borşa;
- ***Circuitul lăpuşan:*** Mănăstirea Rohia – Mănăstirea Rohiţa – Mănăstirea Dumbrava – Mănăstirea Ruoaia – Mănăstirea Coroieni – Mănăstirea Breaza;
- ***Circuitul Ţării Oaşului***: Mănăstirea Bixad – Mănăstirea Portăriţa – Mănăstirea Moişeni;
- ***Circuitul Ţării Beiuşului :*** Mănăstirea Izbuc – Biserica de lemn din Tărcaia –Biserica de lemn din Rieni – Mănăstirea Stâna de Vale – Schitul Huta.

De asemenea, pentru mănăstirile ***Săpânţa-Peri*** (cea mai înaltă construcţie religioasă din lemn din Europa!), ***Rohia*** şi ***Nicula*** (datorită patrimoniului lor cultural remarcabil) se impune o promovare naţională şi internaţională mai insistentă, inclusiv prin introducerea lor în circuitul european ***Via Mariae:*** *Czestochowa-Mariazell-Mariapocs-Şumuleu Ciuc-Medugorje.*

CAP. 7. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA VALORIFICĂRII RESURSELOR CULTURALE

7.1. Evaluarea turistică a patrimoniului cultural regional

Teatrele și operele, casele de cultură sau centrele culturale, muzeele, casele memoriale se afirmă prin capacitatea de prezervare și recreare a unor instantanee de istorie naturală și umană, de biografie, precum și de cultură și civilizație, menite să mențină în actualitate trecutul cu semnificațiile acestuia. De asemenea, stilul arhitectural se înscrie el însuși drept exponent turistic cultural, de cele mai multe ori reflectând influențele în domeniu, manifestate în perioada edificării acestora.

Pentru evaluarea potențialului turistic al obiectivelor culturale mai sus menționate, s-a utilizat pe categorii (de edificii) o metodă care are la bază criterii obiective, prin care se pun în evidență trăsături distincte consemnate cu valori cuprinse între minimum 0,5 la maximum 5. Totalitatea valorilor obținute în final conferă posibilitatea ierarhizării obiectivelor culturale luate în evidență. Evaluarea s-a făcut atât direct, prin cercetare în teren, cât și indirect prin intermediul datelor culese din diverse surse, principalele fiind paginile de internet și documentarea bibliografică.

7.1.1. Teatre și opere - Case de Cultură / Centre culturale

Întrucât cele două categorii de obiective (teatre și opere - case de culturale /centre culturale) reprezintă locații în care cultura este pusă în valoare în forme diverse, s-au utilizat același tip de criterii, după cum urmează:

Criteriul rangului reflectă unicitatea, importanța (de la nivel internațional la cea de nivel local) și gradul de conservare a elementului cultural evaluat.

- obiectiv de interes internațional (5 puncte)
- obiectiv de interes național (4 puncte)
- obiectiv de interes regional (3 puncte)
- obiectiv de interes județean (2 puncte)
- obiectiv de interes de interes local (1 punct)

Criteriul arhitecturii determină gruparea edificiilor potrivit esteticii exterioare și a istoriei dovedite.

- obiectiv cu arhitectură impozantă -elemente arhitecturale de stil eclectic, neobaroc etc.- (5 puncte)
- obiectiv cu arhitectură distinctă, însoțită de unele decorațiuni exterioare minimaliste (4 puncte)
- obiectiv cu elemente arhitecturale și/sau decorațiuni exterioare remarcabile aferente construcțiilor vechi sau istorice care nu se regăsesc pe lista monumentelor (3 puncte)
- obiectiv cu arhitectură simplă, neîncărcată și elemente ornamentale exterioare minimaliste -ex. acoperiș în stil arc, etc.- (2 puncte)
- obiectiv cu arhitectură lipsită de expresie (1 punct).

Criteriul legat de nivelul activității (repertoriu, trupe/ansambluri) include analizarea numărului evenimentelor, a bogăției repertoriului și faimei, aceasta din urmă, cu referire la evenimentele susținute de la nivel internațional la cel local.

- repertoriu și trupe – repertoriu bogat în evenimente cu artiști care au avut prezențe naționale și internaționale, artiști din străinătate, trupe permanente (5 puncte)
- repertoriu și trupe – repertoriu consistent cu unii artiști renumiți în plan regional, național și european. (4 puncte)
- repertoriu și trupe – evenimente de importanță notabilă, ansambluri renumite în țară, unele cu evenimente internaționale (3 puncte)
- repertoriu și trupe – relevă festivaluri naționale, spectacole stradale, concert pricesne, lansări de carte etc., cu artiști de nivel local, național sau internațional (2 puncte)

- repertoriu și trupe - activitate modestă (în ceea ce privește intensitatea evenimentelor), prezența unor formații de amatori cu valoare artistică internațională (1 punct).

7.1.2. Muzeele

Valoarea și mărimea muzeului este înfățișată de unicitatea și numărul exponatelor, grupate în colecții.

Criteriul rangului pune în lumină valoarea națională regională, județeană sau locală, atribuită în cadrul muzeului sau în mod obiectiv, potrivit considerațiilor proprii.

- obiectiv de interes internațional – cuprinde valori culturale reprezentative pentru Româ nia (5 puncte);
- obiectiv de interes naţional (4 puncte)
- obiectiv de interes regional – dispune de exponate specifice unei regiuni (3 puncte)
- obiectiv de interes județean – include elemente distincte pentru un județ anume (2 puncte)
- obiectiv de interes: alte muzee: exponate locale, din perimetrul așezării gazdă, dar fără a se limita numai la zestrea acesteia (1 punct)

Criteriul referitor la numărul exponatelor evaluează strict bogăția numerică a exponatelor, după cum urmează:

- peste 100.000 (5 puncte)
- peste 50.000 (4 puncte)
- peste 25.000 (3 puncte)
- peste 10.000 (2 puncte)
- peste 5.000 (1punct)

Criteriul referitor la arhitectura locației are la bază ierarhizarea pe baza unicității, vechimii și impactului vizual al elementului.

- palat (4 puncte)
- castel/conac (3 puncte)
- alte edificii (2 puncte)

Criteriul complexității uzitează de dimensiunea cantitativă a secțiilor.

- mai mult de 5 secții (5 puncte)
- 4 secții (4 puncte)
- 3 secții (3 puncte)
- 2 secții (2 puncte)
- secție (1 punct)

7.1.3. Case memoriale

Criteriul bazat pe aura personalității reprezentată printr-un element cultural, relevă diverse grade, de la anvergura internațională la cea regională.

- de anvergură internațională (5 puncte)
- de anvergură națională (4 puncte)
- de anvergură provincială (3 puncte)
- de anvergură regională (2 puncte)
- de importanţă locală (1 punct)

Criteriul referitor la arhitectura edificiului pune în valoare diversele grade de complexitate ale stilurilor arhitectonice, conservarea liniilor arhitecturale tradiţionale dar și pregnanța impactului vizual al acestora.

- complexitate stilistică (4 puncte)
- stil tradițional (3 puncte)
- alte trăsături (2 puncte)

Tabelul 36. *Evaluarea obiectivelor culturale din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Obiectiv	Rang	Arhitectură	Nivelul activității	Total
Teatre și opere					
1.	Teatrul și Opera Națională din Cluj-Napoca	5	5	5	15
2.	Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca	5	4	5	14
3.	Teatrul de Stat din Oradea	4	5	5	14
4.	Teatrul de Nord din Satu Mare	4	5	4	13
5.	Teatrul Municipal din Baia Mare	4	3	4	11
6.	Teatrul „Aureliu Manea” din Turda	3	4	3	10
7.	Teatrul Municipal din Carei	2	4	3	9
Centre culturale /Case de cultură					
8.	Casa Studențească de Cultură din Cluj-Napoca	5	3	5	13
9.	Centrul Cultural Municipal George Coșbuc/Palatul Culturii din Bistrița	2	5	4	11
10.	Casa de Cultură din Baia Mare	3	2	5	10
11.	Centrul de Cultură și Artă – Secția Conservarea și Promovarae Culturii Tradiționale din Zalău	4	3	3	10
12.	Centrul județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale din Cluj-Napoca	4	2	3	9
13.	Centre culturale străine din Cluj-Napoca: - Centrul cultural german - Kulturzentrum Klausenburg - Centrul cultural francez/Institut francais - Centrul cultural italian/Centro Culturale italiano - Consiliul Britanic/British Council	 5 5 5 5	 2 2 2 2	 2 2 2 2	 9 9 9 9
14.	Centrul Județean pentru conservarea, promovarea culturii tradiționale din Oradea	4	1	3	8
15.	Centrul Județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale din Satu Mare	2	3	3	8
16.	Casa de Cultură a Sindicatelor din Oradea	3	1	4	8
17.	Casa de Cultură „Ionel Floașiu” din Câmpia Turzii	1	4	3	8
18.	Centru cultural din Sighetu Marmației	1	3	4	8
19.	Casa de Cultură a Sindicatelor din Zalău	3 p	2	3	8
20.	Casa municipală de Cultură din Gherla	1	3	3	7
21.	Centrul cultural Clujean din Cluj-Napoca	1	2	3	6
22.	Casa de Cultură Municipală (Ioan Ciordaș-Fostul Teatru al Armatei) din Beiuș	1	2	3	6
23.	Casa de Cultură Miron Pompiliu din Ștei	1	2,5	2	5,5
24.	Casa de cultură din Marghita	1	1	4	5
25.	Casa de cultură /Centrul Cultural „Iustin Sohorca” din Sângeorz-Băi	1	1	3	5

26.	Casă de Cultură din Huedin	1	2	2	5
27.	Casa de Cultură din Baia Sprie	1	3	1	5
28.	Casa orășenească de cultură din Șimleu Silvaniei	1	1	3	5
29.	Centrul Cultural „G.M. Zamfirescu” din Satu Mare	1	1	3	5
30.	Casa de Cultură „Bartok Bela” din Valea lui Mihai	1	2	1,5	4,5
31.	Casa de Cultură „Dacia” din Bistrița	1	1	2,5	4,5
32.	Casa de cultură „Liviu Rebreanu” din Năsăud	1	1	2,5	4,5
33.	Casa de Cultură din Tășnad	1	2,5	1	4,5
34.	Casa de cultură din Salonta	1	2	1	4
35.	Casa municipală de Cultură din Turda	1	1	2	4
36.	Centrul Cultural Arta - Casa de cultură „George Coșbuc” din Dej	1	1	2	4
37.	Casa municipală de Cultură din Zalău	1	1	2	4
38.	Casa de Cultură din Carei	1	1	2	4
39.	Casă de Cultură din Vișeu de Sus	1	1	2	4
40.	Casă de Cultură „Vasile Grigore Latiș” din Târgu Lăpuș	1	2	1	4
41.	Casa de Cultură din Borșa	1	1	2	2,5
42.	Casa de Cultură din Seini	1	2	0,5	3,5
43.	Casă de Cultură din Cavnic	1	1	1	3
44.	Casă de Cultură din Cehu Silvaniei	1	1	1	3
45.	Casă de Cultură „Aurel Buteanu” din Șomcuta Mare	1	1	1	3
46.	Casa de Cultură „Radu Săplăcan” din Beclean	1	1	1	3
47.	Casa de Cultură din Tăuții Măgheruș	1	1	1	3

Nr. crt.	**Obiectiv**	**Criterii**				**Total**
		Rang	**Nr. exponate**	**Arhitectura locației**	**Complexitate**	
Muzee Etnografice						
48.	Muzeul Etnografic al Transilvaniei din Cluj-Napoca	5	5	5	4	19
49.	Parcul Etnografic „Romulus Vuia” din Cluj-Napoca	5	4	3	4	16
50.	Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară Maramureș din Baia Mare	4	1,5	2	3	10,5
51.	Muzeul Etnografic al Maramureșului din Sighetu Marmației	4	2	1	3	10
52.	Muzeul Țării Oașului din Negrești-Oaș	3	2	2	2	9
53.	Muzeul Grăniceresc Năsăudean din Năsăud	3	1,5	3	1,5	9
54.	Muzeul Maramureșului din Sighetu Marmației	2	1	2,5	3	8,5
55.	Muzeul Satului Maramureșan, din Sighetu Marmației (în aer liber)	2	1	2	1	6,5
56.	Muzeul Municipal Beiuș din Beiuș	1	0,5	2	2	5,5
57.	Muzeul de Etnografie „Horea și Aurel Flutur” din Chișcău (comuna Pietroasa)	1	0,5	2	1	4,5
58.	Muzeul Țăranului Român din Salonta	1	0,5	2	1	4,5
59.	Muzeul Sătesc „Casa Ethnos”, din Feldru	1	0,5	2	1	4,5

	(comuna Feldru)					
60.	Muzeul Satului „Acasă” din Tăuții Măgheruș	1	0,5	2	1	4,5
61.	Muzeul Moților din Scărișoara Nouă	1	0,5	2	1	4,5
62.	Muzeul Șvăbesc Petrești din Petrești (comuna Petrești)	1	0,5	2	1	4,5
63.	Muzeul Țărăncii Române din Dragomirești (comuna Dragomirești)	1	0,5	2	1	4,5
64.	Muzeul Satului Șurdești din Șurdești (comuna Șișești)	1	0,5	1,5	1	4
65.	Muzeul Bivolului din Mera (comuna Baciu)	1	0,5	1	1	3,5
66.	Muzeul Etnografic al Văii Arieșului. Asociația Culturală Octavian Păcurar din Câmpia Turzii	1	0,5	1	1	3,5
Muzee de artă						
67.	Muzeul de Artă Cluj-Napoca din Cluj-Napoca	4	3	4	3	14
68.	Muzeul Județean de Artă „Centrul Artistic Baia Mare” din Baia Mare	2	2	2,5	2	8,5
69.	Muzeul Județean de Istorie și Artă. Galeria de Artă Ioan Sima” din Zalău	2	2	2	2	8
70.	Muzeul de Artă Satu Mare din Satu Mare	2	1	2,5	2	7,5
71.	Muzeul de Artă Comparată din Sângeorz-Băi	2	1	2	2	7
Muzee de Istorie și Arheologie						
72.	Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca	4	3	2	5	14
73.	Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș din Baia Mare	2	4	2	5	13
74.	Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud din Bistrița	2	1	2	6	11
75.	Muzeul de Istorie Turda din Turda	1	3	2	3	9
76.	Muzeul Județean Satu Mare din Satu Mare	2	1	2	3	8
77.	Muzeul Orașului Oradea-Complex Cultural din Oradea	3	1	2	2	8
78.	Muzeul Județean de Istorie și Artă din Zalău	2	0,5	2	3	7,5
79.	Muzeul Orășenesc Tășnad din Tășnad	2	1	2	2	7
80.	Muzeul de Istorie Gherla din Gherla	1	1	2	3	7
81.	Muzeul Sătesc Iclod din Iclod (comuna Iclod)	1	0,5	1,5	3	6
82.	Muzeul de Istorie al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca	1 p	0,5	2	1	4,5
83.	Centrul Documentar-Expozițional al Nobilimii Române Maramureșene din Vișeu de Sus	1	0,5	2 p	1	4,5
84.	Muzeul evreiesc „Casa Elefant” din Vișeu de Sus	1	0,5	2	1	4,5
Muzee mixte						
85	Muzeul Țării Crișurilor din Oradea	5	1	4	4 p	14
86.	Muzeul Privat Craidorolț din Craidorolț (comuna Craidorolț)	1	0,5	2	1	4,5
Alte muzee						
87.	Muzeul de Mineralogie „Victor Gorduza” Baia Mare din Baia Mare	5	2	2	4	13
88.	Muzeul Zoologic al Universității „Babeș-Bolyai”	4	3	2	3	12

	din Cluj-Napoca					
89.	Muzeul de Istorie a Farmaciei din Cluj-Napoca	5	1	2	1	9
90.	Muzeul Apei din Cluj-Napoca	4	0,5	2	2	8, 5
91.	Muzeul de Speologie „Emil Racoviță” din Cluj-Napoca	2	1	1	1	5

Nr. crt.	Obiectiv	Criterii		Total
		Aura personalității	Arhitectura edificiului	
Case memoriale				
92.	Casa memorială Matei Corvin din Cluj-Napoca	5	3	8
93.	Casa Memorială Octavian Goga din Ciucea	4	4	8
94.	Casa memorială George Coșbuc din Coșbuc (comuna Coșbuc)	4	3	7
95.	Casa memorială Liviu Rebreanu din Năsăud	4	3	7
96.	Casa memorială Ady Endre din Ady Endre (comuna Căuaș)	4	3	7
97.	Casa memorială Andrei Mureșanu din Bistrița	3	3	6
98.	Casa Memorială Sándor Petőfi din Turda	3	3	6
99.	Casa memorială Dr. Vasile Lucaciu din Apa	3	3	6
100.	Casa Memorială Miron Pompiliu din Ștei	2	3	5
101.	Casa Memorială „Iuliu Maniu” din Bădăcin (comuna Pericei)	3	2	5
102.	Casa memorială Ion-Pop Reteganul din Reteag (comuna Petru Rareș)	1	3	4
103.	Casa Memorială Ioan Mihaly de Apșa din Sighetu Marmației	1	3	4
104.	Casa Memorială dr. Aloisie L. Tăutu din Valea Vinului (comuna Valea Vinului)	1	3	4
105.	Casa Memorială Gheorghe Pituț din Săliștede Beiuș	1	2	3
106.	Casa memorială Aurel Popp din comuna Căuaș	1	2	3
107.	Casa memorială Aurel Lazăr din Oradea	1	2	3

7.2. Acţiuni prioritare de valorificare turistică

Pentru întreaga gamă de obiective turistice culturale: teatre şi opere, case de cultură, muzee sau case memoriale, prioritare devin următoarele măsuri:

- promovarea largă, prin toate mijloacele audio, video, mass media scrisă ori on line a activităţilor culturale organizate;
- informarea publicului larg despre valorile de patrimoniu etalate masei de vizitatori;
- căi de acces modern spre obiectivele în cauză;
- produse turistice variate (hărţi, ghiduri, pliante, ilustraţii, diapozitive, alte suveniruri) cu imaginea obiectivului.

CAP. 8. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA VALORIFICĂRII TURISTICE A MONUMENTELOR

8.1. Evaluarea turistică a monumentelor

Pentru **obiectivele turistice din categoria monumentelor (statui, busturi, grupuri statuare)**, evaluarea calitativă s-a realizat atribuind valori cuprinse între 1-5 puncte următorilor indicatori mai expresivi:

- *valoarea de patrimoniu* (atestată prin includerea sau nu în Lista Monumentelor Istorice, 2015, la cele 2 categorii A și B),
- *aura publică a personalităţii sau evenimentului reprezentat* (derivată din locul ocupat în istoria sau cultura naţională),
- *aura sculptorului* (autorului monumentului),
- *impactul turistic* produs (prin dimensiuni sau amplasare spaţială),
- *unicitatea/ineditul* monumentului.

Pentru **valoarea de patrimoniu,** am facut apel la obiectivele înscrise în Lista Monumentelor Istorice LMI (2015). Am acordat următoarele punctaje:

- 5 puncte pentru obiectivele înscrise în Lista Monumentelor Istorice A, de interes național;
- 3 puncte pentru cele care sunt înscrise în Lista Monumentelor Istorice B, de interes local;
- 1 punct pentru toate celelalte obiective care nu sunt înscrise în Lista Monumentelor Istorice.

Pentru **aura personalităţii:**

- 5 puncte pentru personalitate internațională. Am acordat punctaj maxim acelor obiective care au o rezonanță ce depășește granițele naționale (Statuia lui Matei Corvin,Mihai Viteazu, Avram Iancu, Mihai Eminescu, Dimitrie Cantemir, Ady Endre, Sfântul Gheorghe omorând balaurul dar și statuii Fecioarei Mari care, deși foarte puțin cunoscută publicului, a avut un lung pelerinaj din zona în care era amplasată inițial – Biserica Piariștilor, mutată în spatele bisericii Sfântu Petru, pentru ca mai recent să fie propusă și aprobată readucerea ei în viitoarea zonă pietonală de pe strada Universității. Totodată, deși nu este vorba despre o personalitate anume, însă are o semnificație cu totul deosebită, am acordat punctaj maxim și Obeliscului Carolina, care marchează un moment istoric însemnat, vizita împăratului Francisc I și a împărătesei Carolina în anul 1817, fiind de altfel și primul monument laic din oraș. Amplasat inițial în Piața Unirii în locul statuii lui Matei Corvin, a fost strămutat în Piața Muzeului. Și pentru că are o amplasare foarte vizibilă, în această piață, devenită pietonală dar și din considerentele enumerate, acordăm 5 puncte acestui obiectiv.
- 4 puncte pentru personalitate națională (Alexandru Vlahuță, Nicolae Bălcescu, Alexandru Ioan Cuza, Petru Rareș, Grupul statuar Horea, Cloșca și Crișan, Iuliu Maniu).
- 3 puncte pentru personalitate regională (Andrei Șaguna, Gheorghe Pop de Băsești, Ion Agârbiceanu, Gheorghe Șincai, Papiu Ilarian, Simion Bărnuțiu).
- 2 puncte pentru personalități locale (Vasile Nașcu, Ioan Pop Reteganul, ciobanul Donath, Georg Pffafenbruder, Sfântul Ioan Nepomuk, Gheorghe Pituț etc.).
- 1 punct pentru toate obiectivele care nu reprezintă personalități (monumente, obeliscuri, cruci, lespezi, steme și alte reprezentări).

Aura autorului

- 5 puncte pentru autor recunoscut internațional (Rafael Vignoli, Marco Ede, Gerendy Bela,Anton Schushbauer, Ettore Ferrari, Frații Martin și George, Mihaly și Antal Schindler, Fadrusz Janos, Egon Mark Lövith)
- 4 puncte pentru autor național (Romulus Ladea, Corneliu Medrea, Leonovici Boris, Iulia Oniță, Ovidiu Maitec,Vida Geza, Toth Andras, Mihai Kara, Gavril Covalschi, Mircea Bogdan, Pavel Mercea, Virgil Salvanu)

- 3 puncte pentru autor regional (Carol Schnell, Emil Mereanu, Radu Ciobanu, Nechita Gavrilă, Radu Ilieș, Sepsi Iosif, Victor Gaga, Alexandru Păsat, Radu Aftene, Virgil Fulicea, Ion Vlasiu)
- 2 puncte pentru autor local (Stefan Balasz, Aurel Contraș, Balasko Nandor, Ilarion Voinea, Septimiu Jugrestan, Vasile Prună, Virgil Zăhan, Victor Cristea)
- 1 punct, pentru autor anonim (ciobanul Donath, statuia Olarului, Monumentul Cepei, Statuia Olarului, Monumentul Eroilor și mormântul lui Erhard Schröder, bustul lui Ion Pop Reteganul).

Dimensiuni

- 5 puncte pentru acele monumente complexe, grupuri statuare, busturi sau statui, de mare extensie pe verticală și orizontală (Matei Corvin, Monumentul de la Moisei, Stâlpii Împușcați, Monumentul Memorandiștilor, Avram Iancu, Sfatul Bătrânilor, Școala Ardeleană, Grupul statuar Wesselenyi, Crucea de pe Cetățuie, Regina Maria, Horia, Cloșca si Crișan, Monumentul Holocaustului, Monumentul Eroilor Carei etc.)
- 3 puncte pentru toate obiectivele de dimensiuni medii (Lucian Blaga, Nicolae Bretan, Sigismund Toduță. Sfantu Gheorghe, Rennée Janel, Emil Racoviță, Bartolomeu Anania, Nicolae Ivan, Grupul statuar Holnaposok, Monumentul Eroilor evreilor deportați în 1944, Grup statuar Iuliu Maniu, Simion Bărnuțiu și Corneliu Coposu etc).
- 1 punct pentru obiectivele cu dimensiuni reduse (busturi şi statui de mici dimensiuni).

Estetică

- 5 puncte pentru busturi, statui, grupuri statuare, monumente, impresionante pentru acuratețea, multitudinea detaliilor, ornamentație bogată (statuile lui Matei Corvin, Mihai Viteazu, Avram Iancu etc.);
- 3 puncte pentru busturi, statui, grupuri statuare, monumente care prezintă câteva elemente deosebite (statuia lui Lucian Blaga din Cluj, Miko Imre, David Ferenc, Renné Jannel, Emil Racoviță etc).
- 1 punct pentru celelalte obiective.

Tabelul 37. *Evaluarea monumentelor de tip statuar din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumire	Localizare	Valoare de patrimoniu	Aura personalității	Aura autorului	Marime	Estetica	Total
1.	Statuia lui Matei Corvin	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	5	5	5	5	5	25
2.	Statuia lui Mihai Viteazu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	3	5	5	5	5	22
3.	Monumentul Guruslău	Guruslău	5	5	3	5	3	22
4.	Statuia Sfântului Gheorghe omorând balaurul	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	5	5	5	1	5	21
5.	Statuia lui Avram Iancu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	3	5	3	5	3	19
6.	Statuia lui Mihai Viteazu	Municipiul Oradea, BIHOR	3	5	3	5	3	19
7.	Grupul Statuar Școala Ardeleană	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	3	5	5	3	3	19
8.	Monumentul Memorandiștilor	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	5	4	5	3	18
9.	Grup Statuar Monumentul de la Moisei	Moisei, MARAMUREȘ	5	1	4	5	3	18
10.	Monumentul lui Mihai Viteazu	Municipiul Turda, CLUJ	1	5	5	5	1	17
11.	Statuia lui Lajos Kossuth	Municipiul Salonta, BIHOR	3	5	3	3	3	17
12.	Statuia Fecioarei Maria	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	5	5	3	1	3	17

13.	Statuia regelui Ladislau I	Municipiul Oradea, BIHOR	3	4	4	3	3	17
14.	Monumentul Obeliscul Carolina	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	3	1	5	3	5	17
15.	Statuia Lupa Capitolina	Municipiul Turda, CLUJ	3	5	5	1	3	17
16.	Statuia lui Mihai Eminescu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	3	5	3	3	3	17
17.	Grup statuar Iuliu Maniu, Simion Bărnuțiu și Corneliu Coposu	Jibou, SĂLAJ	1	5	3	5	3	17
18.	Statuia Reginei Maria	Municipiul Oradea, BIHOR	1	5	4	3	3	16
19.	Statuia Lupa Capitolina	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	3	5	4	1	3	16
20.	Grup statuar Baba Novac	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	3	3	4	3	3	16
21.	Statuia Lui Kossuth Lajos	Municipiul Oradea, BIHOR	3	4	3	3	3	16
22.	Statuia lui Kossuth Lajos	Diosig, BIHOR	3	4	3	3	3	16
23.	Grupul Statuar Horea, Cloșca și Crișan	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	4	3	5	3	16
24.	Statuia Wesselenyi Miklos	Jibou, SĂLAJ	1	3	4	5	3	16
25.	Grupul statuar Avram Iancu și Prefecții	Sighetu Marmației, CLUJ	1	5	4	3	3	16
26.	Monumentul Crucea de de Cetățuie	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	5	5	3	15
27.	Grup statuar Bogdan Vodă	Bogdan Vodă, MARAMUREȘ	1	4	4	3	3	15
28.	Statuia lui Mihai Eminescu	Municipiul Oradea, BIHOR	1	5	3	3	3	15
29.	Statuia lui Nicolae Bălcescu	Municipiul Oradea, BIHOR	3	4	4	3	1	15
30.	Statuia Arany János	Municipiul Salonta, BIHOR	3	4	4	3	1	15
31.	Statuia lui Avram Iancu	Municipiul Satu Mare, SATU MARE	1	5	5	3	1	15
32.	Statuia lui Alexandru Ioan Cuza	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	4	4	3	3	15
33.	Statuia lui Avram Iancu	Municipiul Salonta, BIHOR	3	5	3	3	1	15
34.	Statuia lui Ștefan cel Mare	Municipiul Baia Mare, MARAMUREȘ	1	5	3	3	3	15
35.	Grupul Statuar Horea, Cloșca și Crișan	Municipiul Turda, CLUJ	1	4	4	5	1	15
36.	Statuia lui Lucian Blaga	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	5	3	3	3	15
37.	Statuia cardinalului Iuliu Hossu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	5	3	3	3	15
38.	Statuia lui Bartolomeu Anania	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	5	3	3	3	15
39.	Statuia lui Avram Iancu	Municipiul Turda, CLUJ	1	5	3	3	3	15
40.	Statuia lui Petöfi Sandor cu logodnica	Coltău, MARAMUREȘ	1	5	3	3	3	15
41.	Monumentul Eroilor	Carei, SATU MARE	3	1	3	5	3	15
42.	Bustul lui Alexandru Ioan Cuza	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	5	4	1	3	14
43.	Statuia lui George Coșbuc	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	3	4	3	3	1	14
44.	Statuia Lupa Capitolina	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	5	4	1	3	14
45.	Statuia lui Andrei Mureşanu	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	3	4	3	3	1	14

46.	Bustul lui George Enescu	Băile Felix, BIHOR	3	5	4	1	1	14
47.	Statuia lui I.C. Brătianu	Municipiul Oradea, BIHOR	3	4	3	3	1	14
48.	Statuia lui Alexandru Borza	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	5	4	3	1	14
49.	Statuia lui George Coşbuc	Municipiul Gherla, CLUJ	1	5	4	3	1	14
50.	Statuia lui Avram Iancu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	5	4	3	1	14
51.	Statuia lui Eva Heyman	Municipiul Oradea, BIHOR	3	1	4	3	3	14
52.	Monumentul Eroilor	Municipiul Oradea, BIHOR	3	1	4	5	1	14
53.	Monumentul și mormântul lui Simion Bărnuțiu	Bocșa, SĂLAJ	1	4	3	3	3	14
54.	Grup statuar Wesselenyi	Municipiul Zalău, SĂLAJ	3	1	4	3	3	14
55.	Grupul statuar Sfatul Bătrânilor	Municipiul Baia Mare, MARAMUREȘ	1	1	4	5	3	14
56.	Statuia lui Petru Rareș	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	4	3	3	1	14
57.	Statuia lui George Coşbuc	Ciceu-Cristești, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	5	4	3	1	14
58.	Bustul lui George Coşbuc	Coşbuc, BISTRIȚA NĂSĂUD	3	5	4	1	1	14
59.	Statuia lui Ion Creangă	Ciceu-Cristești, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	5	4	3	1	14
60.	Statuia lui Mihai Eminescu	Municipiul Gherla, CLUJ	1	5	3	3	1	13
61.	Statuia lui Corneliu Coposu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	4	4	3	1	13
62.	Bustul lui Liviu Rebreanu	Târlișua, BISTRIȚA NĂSĂUD	3	5	3	1	1	13
63.	Monumentul martirilor de la IP	Ip, SĂLAJ	1	1	3	5	3	13
64.	Monumentul răscoalei din 1437	Bobâlna, CLUJ	3	1	3	3	3	13
65.	Bustul lui Mihai Eminescu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	5	3	3	1	13
66.	Statuia lui Lucian Blaga	Municipiul Satu Mare, SATU MARE	1	4	4	3	1	13
67.	Bustul lui Iosif Vulcan	Municipiul Oradea, BIHOR	3	3	3	3	1	13
68.	Statuia lui Szentlaszlo Kiraly	Municipiul Oradea, BIHOR	3	1	4	3	1	13
69.	Bustul lui Ion Creangă	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	5	3	3	1	13
70.	Bustul lui Simion Bărnuțiu	Bocșa, SĂLAJ	3	3	3	3	1	13
71.	Monumentul lui Iosif Vulcan	Holod, BIHOR	3	3	3	3	1	13
72.	Bustul Academicianului Nicolae Drăgan	Zagra, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	5	3	3	1	13
73.	Statuia lui Iacob si Ioachim Mureşan	Rebrișoara, BISTRIȚA NĂSĂUD	3	3	3	3	1	13
74.	Monumentul evreilor deportați	Dej, CLUJ	1	1	4	3	3	12
75.	Grupul statuar Cortegiul Sacrificaților	Moisei, MARAMUREȘ	1	1	4	3	3	12
76.	Bustul lui Hadrian Daicoviciu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	5	4	1	1	12
77.	Statuia doctorului Ioan Raţiu	Municipiul Turda, CLUJ	1	3	4	3	1	12
78.	Monumentul Eroilor	Municipiul Baia Mare, MARAMUREȘ	1	1	4	5	1	12
79.	Bustul lui Tiberiu Morariu	Salva, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	5	4	1	1	12
80.	Statuia Minerului	Municipiul Baia Mare, MARAMUREȘ	1	1	4	3	3	12

81.	Statuia lui Victor Deleu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	3	1	4	3	1	12
82.	Monumentul reuniunii Sfânta Maria	Municipiul Turda, CLUJ	3	1	4	1	3	12
83.	Bustul lui Kossuth Lajos	Diosig, BIHOR	3	4	3	1	1	12
84.	Statuia Sfântul Ioan Nepomuk	Coștiui, MARAMUREȘ	1	3	2	3	3	12
85.	Monumentul Rezistenței Anticomuniste	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	4	3	3	12
86.	Statuia lui Gheorghe Șincai	Municipiul Baia Mare, MARAMUREȘ	1	3	4	3	1	12
87.	Statuia lui Andrei Mureșanu	Ciceu-Cristești, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	4	3	3	1	12
88.	Bustul lui Simoin Bărnuțiu	Șimleul Silvaniei, SALAJ	3	4	3	1	1	12
89.	Statuia lui Gheorghe Șincai	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	3	3	3	1	11
90.	Bustul regelui Ferdinand	Năsăud, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	5	3	1	1	11
91.	Bustul lui Avram Iancu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	5	3	1	1	11
92.	Bustul lui Vasile Nașcu	Năsăud, BISTRIȚA NĂSĂUD	3	3	3	1	1	11
93.	Bustul lui Gheorghe Pop de Băsești	Cehu Silvaniei, SĂLAJ	1	4	4	1	1	11
94.	Statuia lui Gheorghe Pop de Băsești	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	3	3	3	1	11
95.	Statuia lui Andrei Șaguna	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	3	3	3	1	11
96.	Statuia Episcopului Marton Aron	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	3	3	3	11
97.	Statuia lui David Ferenc	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	3	3	3	11
98.	Bustul lui Bolyai Janos	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	5	3	1	1	11
99.	Monumentul vânătorilor de munte	Beiuș, BIHOR	3	1	3	3	1	11
100.	Bustul lui Gheorghe Șincai	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	4	4	1	1	11
101.	Bustul Alexandru Ioan Cuza	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	5	3	1	1	11
102.	Monumentul limbii române	Municipiul Satu Mare, SATU MARE	1	3	3	3	1	11
103.	Statuia Episcopului Tordai Szanislau Ferencz	Municipiul Oradea, BIHOR	3	1	3	3	1	11
104.	Monumentul Foametei din 1814	Ileanda, SĂLAJ	3	1	3	3	1	11
105.	Statuia lui Alexandru Papiu Ilarian	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	3	3	3	1	11
106.	Statuia lui Iuliu Maniu	Municipiul Baia Mare, MARAMUREȘ	1	3	3	3	1	11
107.	Statuia lui Vasile Lucaciu	Municipiul Satu Mare, SATU MARE	1	3	3	3	1	11
108.	Statuia lui Simion Bărnuțiu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	3	3	3	1	11
109.	Bustul lui Avram Iancu	Municipiul Satu Mare, SATU MARE	1	5	3	1	1	11
110.	Obelisc, Divizia 3, vânători de munte	Municipiul Oradea, BIHOR	3	1	3	3	1	11
111.	Bustul lui Mihai Viteazu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	5	3	1	1	11

112.	Bustul lui Bolyai Janos	Nușeni, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	5	3	1	1	11
113.	Statuia lui Szacsvay Imre	Municipiul Oradea, BIHOR	1	1	3	3	3	11
114.	Discobolul	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	1	3	3	3	11
115.	Statuia Dansul Felegii	Municipiul Oradea, BIHOR	3	1	3	3	1	11
116.	Statuia lui Gheorghe Pituț	Beiuș, Bihor	3	1	3	3	1	11
117.	Bustul lui Nicolae Jiga	Sânicolaul Român, BIHOR	3	1	3	1	1	11
118.	Monumentul Marii Uniri	Dej, CLUJ	1	1	4	3	1	10
119.	Monumentul Holocaustului	Municipiul Oradea, BIHOR	1	1	4	3	1	10
120.	Monumentul Eroilor Unirii	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	1	4	3	1	10
121.	Statuia Sfântului Ștefan	Biharia, BIHOR	1	1	2	3	3	10
122.	Bustul lui Simion Bărnuțiu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	4	3	1	1	10
123.	Bustul lui Szigligeti Ede	Municipiul Oradea, BIHOR	3	1	4	1	1	10
124.	Bustul lui Iuliu Maniu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	4	3	1	1	10
125.	Bustul lui Corneliu Coposu	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	4	3	1	1	10
126.	Bustul lui Andrei Șaguna	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	4	3	1	1	10
127.	Bustul lui Decebal	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	4	3	1	1	10
128.	Bustul lui Ady Endre	Municipiul Oradea, BIHOR	1	4	3	1	1	10
129.	Bustul lui Gheorghe Lazăr	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	4	3	1	1	10
130.	Bustul lui Ady Endre	Căuaș, SATU MARE	1	4	3	1	1	10
131.	Bustul lui Iuliu Hațieganu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	4	3	1	1	10
132.	Bustul lui Nicolae Bălcescu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	4	3	1	1	10
133.	Bustul lui Ion Agârbiceanu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	3	4	1	1	10
134.	Bustul lui Bartolomeu Anania	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	3	4	1	1	10
135.	Bustul lui Ioan Bob	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	3	4	1	1	10
136.	Bustul lui Sextil Pușcariu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	4	3	1	1	10
137.	Bustul lui Rhedey Lajos	Municipiul Oradea, BIHOR	1	1	4	1	3	10
138.	Monumentul Eroilor (Cimitirul Central)	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	4	3	1	10
139.	Statuia lui Alexandru Rosu	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	2	3	3	1	10
140.	Statuia actorului Marton Lendvay	Municipiul Baia Mare, MARAMUREȘ	1	1	4	3	1	10
141.	Bustul lui Iuliu Maniu	Bădăcin, SĂLAJ	1	4	3	1	1	10
142.	Monumentul eroilor martiri de la 1989	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	1	2	3	1	10
143.	Bustul lui Ion Rațiu	Municipiul Turda, CLUJ	1	3	3	1	1	9
144.	Bustul lui Miko Imre	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	3	1	3	9
145.	Bustul lui Vida Geza	Municipiul Baia Mare, MARAMUREȘ	1	3	3	1	1	9
146.	Bustul lui Iacob Muresianu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	3	3	1	1	9
147.	Bustul lui Alexandru Vlahuță	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	3	3	1	1	9
148.	Bustul lui Bogdan Petriceicu Hașdeu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	4	2	1	1	9
149.	Bustul dr. Lükö Béla	Municipiul Satu Mare, SATU MARE	1	1	3	1	3	9
150.	Bustul lui Antonin Ciolan	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	2	2	1	3	9

151.	Grupul Statuar Stâlpii Împușcați	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	3	3	1	9
152.	Statuia lui Donath	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	3	1	3	9
153.	Statuia lui Zilahy Lajos	Municipiul Salonta, BIHOR	1	1	3	3	1	9
154.	Statuia lui Sinka Isztván	Municipiul Salonta, BIHOR	1	1	3	3	1	9
155.	Monumentul revoluționarei Clara Leovey	Municipiul Sighetu Marmației, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
156.	Statuia lui Georg Pffafenbruder	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	1	3	3	1	9
157.	Monumentul Holocaustului	Municipiul Sighetu Marmației, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
158.	Monumentul deținuților politici	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	1	3	3	1	9
159.	Monumentul revoluționarilor maghiari din 1849	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	3	3	1	9
160.	Monumentul funerar al pictorului Hollosy Simion	Municipiul Sightetu Marmației, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
161.	Monumentul Eroilor	Târgu Lăpuș, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
162.	Monumentul ostașilor din primul război mondial	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	1	3	3	1	9
163.	Monumentul Eroilor	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	1	3	3	1	9
164.	Monument obelisc Aurel Suciu	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	3	3	1	9
165.	Monumentul evreilor deportați	Municipiul Bistrița, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	1	3	3	1	9
166.	Monumentul Eroilor	Municipiul Turda, CLUJ	1	1	3	3	1	9
167.	Monumentul lui Erdösy Szilvester Laszlo	Seini, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
168.	Monumentul Eroilor	Ulmeni,MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
169.	Monumentul Eroilor	Șomcuta Mare, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
170.	Monumentul scriitorului Petru Dulfu	Ulmeni,MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
171.	Cele două stele de piatră de la Ocna părăsită	Sic, CLUJ	3	1	3	1	1	9
172.	Monumentul tătarilor	Borșa, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
173.	Monumentul Eroilor	Târgu lăpuș, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
174.	Monumentul Eroilor	Dumbrăvița, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
175.	Monumentul Eroilor	Vima Mică, MARAMUREȘ	1	1	3	3	1	9
176.	Monumentul Apărătorii Păcii	Budesti, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	1	3	3	1	9
177.	Monumentul Cepei	Pericei, SĂLAJ	1	1	3	3	1	9
178.	Monumentul Eroilor	Socond, SATU MARE	1	1	2	3	1	8
179.	Grup statuar Sarmisegetusa et Roma	Ciceu-Cristești, BISTRIȚA NĂSĂUD	1	1	2	3	1	8
180.	Monumentul Eroilor	Lipău, SATU MARE	1	1	2	3	1	8
181.	Monumentul Piatra comemorativă	Diosig, BIHOR	1	1	2	3	1	8
182.	Statuia lui Bocskai Isztván	Municipiul Salonta, BIHOR	1	1	2	3	1	8
183.	Statuia lui Kiss Isztván	Municipiul Salonta, BIHOR	1	1	2	3	1	8
184.	Monumentul eroului	Municipiul Satu Mare, SATU	1	1	2	3	1	8

	necunoscut	MARE						
185.	Monumentul ostașului sovietic	Municipiul Zalău, SĂLAJ	1	1	2	3	1	8
186.	Monumentul logodnicei contelui Stuart	Holod, BIHOR	1	1	2	1	3	8
187.	Monumentul martirilor beiușeni	Beiuș, BIHOR	1	1	2	3	1	8
188.	Monumentul ostașului necunoscut	Tășnad, SATU MARE	1	1	2	3	1	8
189.	Monumentul celor 126 de evrei uciși în 1944	Cămărașu, CLUJ	1	1	2	3	1	8
190.	Monumentul Eroilor și mormântul lui Erhard Schröder	Ceanu Mare, CLUJ	1	1	1	3	1	7
191.	Bustul lui Nagy Karoly	Tășnad, SATU MARE	1	2	2	1	1	7
192.	Bustul lui Vasile Fati	Jibou, SĂLAJ	1	1	3	1	1	7
193.	Lespedea de piatră cu stema orașului Cluj-Napoca	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	3	1	1	1	1	7
194.	Monumentul Flacăra Veșnică	Municipiul Cluj Napoca, CLUJ	1	1	3	1	1	7
195.	Statuia Olarului	Vadu Crișului,BIHOR	1	1	1	3	1	7
196.	Bustul lui Dunca	Vișeu, MARAMUREȘ	1	1	2	1	1	6
197.	Bustul lui Emerich Dembrovschi	Câmpulung la Tisa, MARAMUREȘ	1	1	2	1	1	6

Pentru ierarhizarea valorică a **parcurilor** putem utiliza criteriile de bază precum funcția sau suprafața, dar putem ține cont și de criterii specifice (varietatea infrastructurilor, atractivitatea) care pot să difere de la un oraș la altul sau de la o infrastructură la alta.

Varietatea infrastructurilor este influențată de numărul de elemente care se găsesc în arealul unui parc. De asemenea, varietatea infrastructurilor crește gradul de atractivitate și poate furniza o gamă mult mai extinsă de servicii. Elementele de atractivitatate din parcuri sunt următoarele: clădiri istorice, edificii religioase, busturi și statui, sculpturi, fântâni arteziene, râuri și lacuri, poduri, terenuri de sport, locuri de joacă pentru copii, aparate de fitness etc.

În funcție de **diversitatea** acestor elemente, punctajul este următorul:

- >5 elemente -5 puncte;
- 4-5 elemente-4 puncte;
- 3 elemente -3 puncte;
- 2 elemente- 2 puncte
- 1 element -1 punct.

Clasificarea parcurilor după ***extensiune*** s-a realizat în funcție de suprafața acestora (ha).

- Parcuri cu suprafața >20 ha- 5 puncte;
- 10-20 ha- 4 puncte;
- 5-10 ha- 3 puncte;
- 1-5 ha- 2 puncte;
- <1 ha-1 punct.

Parcurile oferă o serie de beneficii importante pentru comunitățile locale prin ***funcțiile*** pe care acestea le au. Clasificarea parcurilor după funcție reprezintă o medie a celor patru atribute funcţionale: peisagistice (estetice), ecologice, sociale şi economice.

- *Funcţia peisagistică (estetică)* este nelipsită de la toate parcurile, rolul lor primordial fiind cel de-a armoniza relaţia cu natura a populaţiei urbane, având habitatul permanent într-un mediu artificializat.

- *Funcția ecologică* contribuie la îmbunătățirea calității aerului, împrospătându-l prin consumul de dioxid de carbon și eliminare de oxigen, de asemenea reduc poluarea fonică și scade riscul de inundații în perioadele cu precipitații în exces. Parcurile au rolul de a reduce efectele negative ale temperaturilor crescute prin efectul de umbrire și răcire a aerului.
- *Funcția socială* contribuie la creșterea incluziunii sociale, constituie locuri de desfășurare pentru diverse evenimente culturale și sociale, cum sunt festivalurile, activitățile teatrale sau cinematografice etc. Parcurile oferă oportunități prin care încurajează un stil de viață mai activ, influențând semnificativ sănătatea populației urbane.
- *Funcția economică* derivă din faptul că impactul pozitiv al spațiilor verzi se extinde și în sfera economică. Un mediu plăcut ajută la crearea unei imagini favorabile asupra zonelor urbane care poate spori atractivitatea pentru investiții, implicit a valorii proprietăților localizate în vecinatate. Dezvoltarea, întreținerea și gestionarea parcurilor generează locuri de muncă și venituri pentru populația implicată în aceste activități.
- *Funcția structurală și simbolică* este importantă pentru percepția spațiului de către oameni. Stabilirea sentimentului locului poate crea o anumită atmosferă ce poate fi detectată în timpul vizitării acestui loc. Zonele de peisaj ale unei localități sunt purtătoare ale identității, semnificațiilor și valorilor și ajută la crearea și întărirea identității individuale și a comunității.

Pentru parcurile de aventură şi aqua parcuri, ierarhia valorică este dificil de nuanţat datorită faptului că, structural, ele conţin aproximativ aceleaşi elemente destinate agrementului, cadrul localizării este asemănător (liziere forestiere în primul caz, staţiuni turistice şi centre urbane în cel de-al doilea). Intrând relativ recent în oferta turistică a regiunii, este de aşteptat o dezvoltare în continuare şi o creştere a gradului de complexitate, ceea ce va face posibilă, în viitor, o cuantificare valorică după mai multe criterii.

Tabelul 38. *Evaluarea parcurilor din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumirea	Localizare	Funcție	Extensiune	Varietatea infrastructurilor	Total
1.	Parcul Central Simion Bărnuțiu	Cluj-Napoca	4.75	4	5	13.75
2.	Parcul Iuliu Hațieganu	Cluj-Napoca	4.5	5	4	13.5
3.	Parcul Mare	Gherla	4.25	5	4	13.25
4.	Padurea Parc Schullerwald	Bistrița	3.75	5	4	12.75
5.	Parcul castelului Wesseleny	Jibou	3.25	5	4	12.25
6.	Parcul Municipal Regina Maria	Baia-Mare	4.25	3	5	12.25
7.	Parcul Municipal	Bistrița	4	3	4	11
8.	Parcul Gradina Romei	Satu Mare	4	3	4	11
9.	Parcul Oloșig	Oradea	3.75	3	4	10.75
10.	Parcul 1 Decembrie	Oradea	4.25	3	3	10.25
11.	Parcul Municipal	Turda	3.25	3	4	10.25
12.	Parcul Dendrologic	Carei	4.25	4	2	10.25
13.	Parcul I.C. Brătianu	Oradea	4	3	3	10
14.	Parcul Palatului Baroc	Oradea	4	3	2	9
15.	Parcul Central	Baia-Mare	4	2	3	9
16.	Parcul Central	Satu Mare	3.75	2	3	8.75
17.	Parcul Padurea Bradet	Zalău	2.75	4	2	8.75
18.	Parcul Mara	Baia-Mare	3.75	2	3	8.75
19.	Parcul Nicolae Bălcescu	Oradea	3.5	2	3	8.5
20.	Parcul Central Municipal	Zalău	3.5	2	3	8.5
21.	Parcul Castelului Bethlen	Arcalia (BN)	3.25	4	1	8.25

22.	Parcul Gradinii Zoologice	Oradea	3.75	3	1	7.75
23.	Parcul Baza Sportivă Gheorghieni	Cluj-Napoca	2.75	3	2	7.75
24.	Parcul Iuliu Prodan	Cluj-Napoca	3.75	2	2	7.75
25.	Parcul Petofi Sandor	Oradea	3.5	2	2	7.5
26.	Parcul Salca	Oradea	3.25	2	2	7.25
27.	Parcul Libertății	Oradea	3	1	3	7
28.	Parcul Iulius Mall	Cluj-Napoca	3	2	2	7

8.2. Modalităţi prioritare de valorificare turistică

Când vine vorba de statui, grupuri statuare și busturi, în top 10 figurează majoritar monumente din municipiul Cluj-Napoca, alături de Oradea, Moisei și Turda, intervențiile de valorificare turistică sunt reduse, mergând spre semnalizarea lor turistică și crearea unei baze de date virtuale cu elementele cele mai reprezentative.

În ceea ce privește parcurile, intervențiile propuse a fi luate în considerare presupun:

- investiții în întreținerea constantă a parcurilor, investiții în mobilier urban și iluminat public, acolo unde nu sunt suficiente (Parcul Grădina Romei din Satu Mare);
- introducerea unor noi spații verzi de tip parc în categoria parcurilor de agrement (Grădina Miko din Cluj-Napoca, Pădurea Hoia-Baciu din Cluj-Napoca);
- existența unor materiale de informare și promovare turistică a parcurilor, cu varii atribute ale acestora (istoric, specii, activități etc.);
- introducerea unor activități în perimetrul parcurilor urbane, așa cum este deja cazul pentru unele (Cluj-Napoca, Oradea, Timișoara etc.).

CAP. 9. EVALUAREA RESURSELOR TURISTICE URBANE ŞI PRIORITIZAREA ACŢIUNILOR DE PUNERE ÎN VALOARE A LOR

9.1. Evaluarea calitativă a fondului turistic urban

Pentru efectuarea unei evaluări multicriteriale a fondului turistic de care dispune fiecare unitate administrativ-teritorială urbană în parte au fost stabilite următoarele elemente de analiză:

A. Resurse turistice naturale (Rn)

B. Resurse turistice antropice (Ra)

C. Infrastructură turistică (It)

D. Infrastructură de transport (Itr)

Pentru fiecare din aceste elemente de analiză au fost selectaţi indicatori reprezentativi care să evidenţieze potenţialul turistic al oraşului analizat. Scorul asociat fiecărui indicator, cuprins între 1 şi 5, a fost calculat pe baza unor date cantitative, obţinute în urma activităţii de inventariere, precum numărul de obiective de interes turistic concentrate în teritoriul administrativ al fiecăruia dintre cele 43 de centre urbane ale Regiunii de Nord-Vest, gradul de valorificare a resurselor, numărul de evenimente culturale, ştiinţifice, sportive etc. după tip şi periodicitatea producerii lor, valoarea potenţialului de atractivitate a resurselor naturale (geomorfologice, climatice, hidrografice, biogeografice) sau a monumentelor, obiectivelor istorice, religioase, culturale obţinută în cadrul evaluărilor anterioare. La acestea s-au adăugat şi evaluări calitative, rezultate ale observaţiei directe sau indirecte, aşa cum este, de exemplu, evaluarea calitativă a frontului de apă, ca element cu funcţie estetică şi recreativă în cadrul unui oraş, cu impact asupra modului în care turiştii şi locuitorii deopotrivă pot percepe spaţiul urban ca pe unul atractiv, indiferent sau repulsiv.

Tabelul 39. *Elemente de analiză şi indicatori utilizaţi pentru evaluarea fondului turistic urban din Regiunea de Nord-Vest*

Element de analiză	Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
			1	2	3	4	5
A. Resurse turistice naturale							
Cadru natural	1.	***Resurse geomorfologice***	Potenţial turistic redus	Potenţial turistic mediu în imediata vecinătate a oraşului	Potenţial turistic mediu pe teritoriul oraşului	Potenţial turistic ridicat în imediata vecinătate a oraşului	Potenţial turistic ridicat pe teritoriul oraşului
	2.	***Climat***	Climat de câmpie		Climat de dealuri şi podişuri		Climat montan
	3.	***Front de apă***	Pârâu/ canal cu maluri neamenajate	Pârâu/canal cu maluri parţial amenajate în scop recreativ	Râu cu maluri neamenajate	Râu cu maluri amenajate în scop recreativ, cu intervenţii punctuale	Râu cu sectoare de maluri amenajate în scop recreativ
	4.	***Lacuri***	Potenţial turistic redus	Potenţial turistic mediu în imediata vecinătate a oraşului	Potenţial turistic mediu pe teritoriul oraşului	Potenţial turistic ridicat în imediata vecinătate a oraşului	Potenţial turistic ridicat pe teritoriul oraşului

Element de analiză	Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
			1	2	3	4	5
	5.	***Peisaj natural***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Factor terapeutic natural	6.	***Apă minerală***	Resursă neutilizată în prezent	Izvor utilizat pe plan local	Punct turistic sezonier local	Staţiune balneoclimaterică de interes local	Staţiune balneoclimaterică de interes național
	7.	***Apă geotermală***	Resursă neutilizată în prezent	Resursă utilizată pe plan local	Punct turistic sezonier local	Stațiune turistică de interes local	Stațiune turistică de interes național
	8.	***Lac terapeutic sărat***	Neutilizat în prezent	Utilizat pe plan local	Utilizat în cadrul unui punct turistic local	Utilizat în cadrul unei staţiuni turistice de interes local	Utilizat în cadrul unei staţiuni turistice de interes naţional
	9.	***Nămol terapeutic***	Resursă neutilizată în prezent	Utilizat pe plan local	Utilizat în cadrul unui punct turistic local	Utilizat în cadrul unei staţiuni turistice de interes local	Utilizat în cadrul unei staţiuni turistice de interes naţional
	10.	***Gaze mofetice***	Resursă neutilizată în prezent	Utilizate pe plan local	Utilizate în cadrul unui punct turistic local	Utilizate în cadrul unei staţiuni turistice de interes local	Utilizate în cadrul unei staţiuni turistice de interes naţional
B. Resurse turistice antropice							
Monumente istorice	11.	***Monumente istorice***	Monumente de interes local (B)	Monumente de interes naţional (A)	Monumente de interes local (B) şi naţional (A) <100	Monumente de interes local (B) şi naţional (A) >100	Situri culturale înscrise pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
Edificii religioase	12.	***Biserici şi ansambluri mănăstireşti***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Edificii culturale cu funcţie turistică	13.	***Instituţii de spectacole şi concerte (teatru, operă, filarmonică)***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	14.	***Cinematograf***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	15.	***Muzee şi colecţii de artă***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	16.	***Centre culturale***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat

Element de analiză	Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
			1	2	3	4	5
	17.	***Biblioteci***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	18.	***Instituţii de învăţământ (licee de tradiţie, extensii universitare, universităţi)***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Edificii economice şi construcţii tehnice cu funcţie turistică	19.	***Mină***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	20.	***Salină***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	21.	***Cale ferată***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Edificii destinate afacerilor şi congreselor	22.	***Entităţi organizaţionale ale infrastructurii de afaceri, de inovare şi de transfer tehnologic***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	23.	***Săli de conferinţă de mare capacitate, palate de congrese, săli polivalente, centre expoziţionale***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Obiective cu funcţie recreativă, educaţională, ştiinţifică	24.	***Fântâni publice/ arteziene şi jocuri de apă***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	25.	***Parc urban şi grădină publică***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	26.	***Parc dendrologic***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	27.	***Grădină botanică***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	28.	***Grădină zoologică***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	29.	***Parc acvatic, balnear sau***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic		Potenţial turistic ridicat

Element de analiză	Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
			1	2	3	4	5
		termal			mediu		
	30.	***Parc etnografic***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	31.	***Parc de aventură***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	32.	***Centru comercial de tip mall/ retail park***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Activităţi sociale cu funcţie turistică	33.	***Festivaluri culturale periodice***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	34.	***Expoziţii, târguri, evenimente ştiinţifice***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	35.	***Competiţii sportive majore***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Activităţi economice cu funcţie turistică	36.	***Activitate meşteşugărească tradiţională***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	37.	***Activitate vitivinicolă***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
	38.	***Activitate industrială***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Peisaj antropic	39.	***Peisaj predominant***	Peisaj predominant rural		Peisaj predominant urban		Peisaj urban
	40.	***Centru istoric***	Potenţial turistic redus		Potenţial turistic mediu		Potenţial turistic ridicat
Rol în cadrul structurilor teritoriale de tip „ţară”	41.	***Rol în cadrul structurilor teritoriale de tip „ţară”***	Centru urban în imediata vecinătate a unei „ţări”		Centru urban în cadrul unei „ţări”		Centru polarizator principal în cadrul unei „ţări”
Recunoaştere naţională şi internaţională	42.	***Titlu acordat*** **(capitală europeană, naţională, Destinaţie Europeană de**	Titlu de rezonanţă regională		Titlu de rezonanţă naţională		Titlu de rezonanţă internaţională

Element de analiză	Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
			1	2	3	4	5
		Excelenţă etc.)					
C. Infrastructură turistică							
Baza de cazare	43.	***Structuri de primire turistică (nr. unităţi de cazare)***	<10	11-30	31-50	51-100	> 101
	44.	***Capacitate de cazare turistică existentă (nr. locuri)***	<100	101-500	501-1000	1001-5000	>5001
Infrastructura de agrement și de petrecere a timpului liber	45.	***Amenajări şi facilităţi pentru activităţi sportive, recreere şi agrement***	Grad de dotare inferior	Grad de dotare minimal	Grad de dotare mediu	Grad de dotare ridicat	Grad de dotare superior
	46.	***Facilităţi SPA&wellness***	Grad de dotare inferior	Grad de dotare minimal	Grad de dotare mediu	Grad de dotare ridicat	Grad de dotare superior
	47.	***Amenajări pentru sporturi de iarnă***	Grad de dotare inferior	Grad de dotare minimal	Grad de dotare mediu	Grad de dotare ridicat	Grad de dotare superior
D. Infrastructură de transport							
Infrastructura de transport	48.	***Acces direct la infrastructura rutieră majoră de transport***		Acces la drum județean	Acces la drum naţional	Acces la drum european	Acces la autostradă
	49.	***Acces direct la infrastructura feroviară de transport***	Haltă		Gară feroviară		Gară feroviară internaţională
	50.	***Acces direct la infrastructura aeriană de transport***	Aerodrom		Aeroport naţional	Sub 100 km până la cel mai apropiat aeroport internaţional	Aeroport internaţional

Tabelul 40. *Evaluarea resurselor turistice naturale ale unităţilor administrativ-teritoriale urbane din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Municipiu/ Oraş	Resurse geomorfologice	Climat	Front de apă	Lacuri	Peisaj natural	Apă minerală	Apă geotermală	Lac terapeutic sărat	Nămol terapeutic	Gaze mofetice	TOTAL Tn
1.	Turda	4	3	4	5	3	4	0	4	4	0	**31**
2.	Sângeorz-Băi	1	5	3	0	5	5	0	0	5	5	**29**
3.	Borşa	5	5	3	0	5	5	0	0	0	5	**28**
4.	Dej	0	3	4	2	3	4	0	4	4	0	**24**
5.	Beclean	0	3	3	3	3	3	0	3	3	0	**21**
6.	Baia Sprie	5	3	3	3	5	2	0	0	0	0	**21**
7.	Cluj-Napoca	1	3	5	5	3	1	0	1	1	0	**20**
8.	Baia Mare	3	3	4	5	3	2	0	0	0	0	**20**
9.	Vişeu de Sus	3	5	3	0	5	4	0	0	0	0	**20**
10.	Gherla	0	3	4	1	3	4	0	2	2	0	**19**
11.	Oradea	2	1	5	4	3	0	3	0	0	0	**18**
12.	Târgu Lăpuş	5	3	3	1	3	2	0	0	0	1	**18**
13.	Dragomireşti	3	5	1	0	5	2	0	0	0	0	**16**
14.	Săliştea de Sus	3	5	1	0	5	2	0	0	0	0	**16**
15.	Jibou	3	3	1	0	3	3	0	0	3	0	**16**
16.	Şimleu Silvaniei	0	3	4	3	3	0	3	0	0	0	**16**
17.	Beiuş	4	3	4	1	1	0	2	0	0	0	**15**
18.	Aleşd	1	3	3	3	1	2	2	0	0	0	**15**
19.	Tăşnad	0	3	0	1	3	4	4	0	0	0	**15**
20.	Vaşcău	4	3	3	1	3	0	0	0	0	0	**14**
21.	Câmpia Turzii	4	3	3	1	3	0	0	0	0	0	**14**
22.	Sighetu Marmaţiei	1	3	4	1	3	2	0	0	0	0	**14**
23.	Tăuţii-Măgherăuş	1	3	3	1	3	3	0	0	0	0	**14**
24.	Livada	0	3	1	3	3	0	4	0	0	0	**14**
25.	Bistriţa	0	3	4	3	3	0	0	0	0	0	**13**
26.	Cavnic	1	5	1	0	5	0	1	0	0	0	**13**
27.	Negreşti-Oaş	0	3	1	2	3	4	0	0	0	0	**13**
28.	Ulmeni	3	3	1	0	3	2	0	0	0	0	**12**
29.	Nucet	4	3	1	0	3	0	0	0	0	0	**11**
30.	Şomcuta Mare	3	3	1	0	3	1	0	0	0	0	**11**
31.	Carei	0	1	0	1	1	4	4	0	0	0	**11**
32.	Năsăud	0	3	3	1	3	0	0	0	0	0	**10**
33.	Seini	1	3	1	0	3	2	0	0	0	0	**10**
34.	Satu Mare	0	1	4	1	1	0	3	0	0	0	**10**
35.	Cehu Silvaniei	0	3	1	3	3	0	0	0	0	0	**10**
36.	Marghita	0	1	3	1	1	0	3	0	0	0	**9**

37.	Salonta	0	1	1	3	1	0	2	0	0	0	**8**
38.	Huedin	1	3	1	0	3	0	0	0	0	0	**8**
39.	Ştei	2	3	1	0	1	0	0	0	0	0	**7**
40.	Zalău	0	3	1	0	3	0	0	0	0	0	**7**
41.	Săcueni	0	1	1	1	1	0	2	0	0	0	**6**
42.	Valea lui Mihai	0	1	1	0	1	0	2	0	0	0	**5**
43.	Ardud	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	**3**

Tabelul 41. *Evaluarea resurselor turistice antropice ale unităţilor administrativ-teritoriale urbane din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt	**Municipiu/ Oraş**	**Monumente istorice**	**Biserici şi ansambluri mănăstireşti**	**Instituţii de spectacole şi concerte (teatru, operă, filarmonică)**	**Cinematograf**	**Muzee şi colecţii de artă**	**Centre culturale**	**Biblioteci**	**Instituţii de învăţământ (licee de tradiţie, extensii universitare, universităţi)**	**Mină**	**Salină**	**Cale ferată**	**Entităţi organizaţionale ale infrastructurii de afaceri, de inovare si de transfer tehnologic**	**de congrese, săli polivalente, centre**	**Fântâni publice/ arteziene şi jocuri de apă**	**Parc urban şi grădină publică**	**Parc dendrologic**	**Grădină botanică**	**Grădină zoologică**	**Parc acvatic, balnear sau termal**	**Parc etnografic**	**Parc de aventură**	**Centru comercial de tip mall/ retail park**	**Festivaluri periodice**	**Expoziţii, târguri, evenimente ştiinţifice**	**Competiţii sportive majore**	**Activitate meşteşugărească tradiţională**	**Activitate vitivinicolă**	**Activitate industrială**	**Peisaj predominant**	**Centru istoric**	**Rol în cadrul structurilor teritoriale de tip ţară**	**Titlu acordat**	**TOTAL Ta**
1.	Cluj-Napoca	4	5	5	5	5	5	5	5	0	0	0	5	5	5	5	0	5	0	0	5	3	5	5	5	5	0	0	3	5	5	0	5	**110**
2.	Oradea	4	5	5	3	3	3	5	5	0	0	0	5	5	3	5	5	3	3	5	0	0	5	3	5	5	0	0	1	5	5	0	3	**99**
3.	Baia Mare	3	5	3	1	3	1	3	3	3	0	0	3	3	3	3	0	0	0	0	0	0	3	3	3	3	1	1	5	5	5	1	3	**70**
4.	Bistriţa	4	5	3	3	3	3	3	3	0	0	0	3	1	3	3	0	0	0	0	0	3	1	3	3	3	0	0	0	5	5	1	3	**64**
5.	Satu Mare	3	5	3	3	3	3	3	3	0	0	0	3	1	3	3	0	0	0	5	0	0	1	3	3	1	0	0	1	5	5	0	0	**60**
6.	Zalău	3	3	1	0	3	3	3	3	0	0	0	3	1	0	3	0	0	0	0	0	0	1	3	3	1	0	3	3	5	3	5	0	**53**
7.	Sighetu Marmaţiei	3	5	0	0	3	1	3	3	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0	3	0	0	5	5	5	0	**44**
8.	Turda	3	3	1	0	3	1	3	1	0	5	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	3	1	5	5	0	1	**41**
9.	Dej	3	3	0	1	1	1	3	1	0	3	0	1	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	0	1	5	3	0	0	**31**
10.	Carei	3	3	1	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	5	0	0	0	0	0	1	3	1	0	0	1	1	3	3	0	0	**30**
11.	Vişeu de Sus	3	1	0	0	1	1	1	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	1	0	3	0	1	3	1	3	0	**29**
12.	Beclean	3	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	0	0	0	1	1	0	0	0	0	5	3	1	5	**28**
13.	Năsăud	3	1	0	0	1	1	1	3	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	5	3	5	0	**28**
14.	Gherla	3	5	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	5	5	0	0	**27**
15.	Baia Sprie	3	3	0	0	0	1	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	3	5	3	1	0	**26**

16.	Borşa	3	3	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	3	1	0	1	3	1	3	0	**26**
17.	Şimleu Silvaniei	3	3	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	5	1	3	1	3	0	**26**
18.	Beiuş	3	3	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	3	3	5	0	**25**
19.	Tăuţii-Măgherăuş	3	1	0	0	1	3	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	3	1	1	1	5	**25**
20.	Jibou	3	3	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	3	1	3	0	**25**
21.	Târgu Lăpuş	3	5	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	3	1	5	0	**24**
22.	Cavnic	3	3	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	0	0	0	1	3	3	1	0	**23**
23.	Negreşti-Oaş	3	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	3	0	1	3	1	5	0	**23**
24.	Sângeorz-Băi	3	3	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	3	1	3	1	**23**
25.	Câmpia Turzii	3	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	5	3	0	0	**22**
26.	Seini	3	3	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	3	0	3	3	1	0	**22**
27.	Huedin	3	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	5	3	0	0	**18**
28.	Şomcuta Mare	3	3	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1	5	0	**18**
29.	Cehu Silvaniei	3	3	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	3	1	3	0	**18**
30.	Valea lui Mihai	0	3	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	3	0	1	1	0	0	**17**
31.	Săliştea de Sus	3	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	3	0	0	1	1	3	0	**17**
32.	Salonta	1	1	0	0	3	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	3	0	0	**16**
33.	Aleşd	3	3	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	3	1	0	0	**16**
34.	Ardud	3	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	3	1	1	1	0	0	**16**
35.	Dragomireşti	0	3	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	3	0	0	1	1	3	0	**15**
36.	Săcueni	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	3	0	1	1	0	0	**14**
37.	Ştei	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	1	3	0	**14**
38.	Vaşcău	1	3	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	3	0	**14**
39.	Ulmeni	3	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	**13**
40.	Tăşnad	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	3	1	0	0	**12**
41.	Marghita	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	1	0	0	**11**
42.	Livada	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	**11**
43.	Nucet	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	3	0	**10**

Tabelul 42. *Evaluarea infrastructurii turistice a unităţilor administrativ-teritoriale urbane din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Municipiu/ Oraş	Structuri de primire turistică	Capacitate de cazare turistică existentă	Amenajări şi facilităţi pentru activităţi sportive, recreere şi agrement	Facilităţi SPA&wellness	Amenajări pentru sporturi de iarnă	TOTAL It
1.	Cluj-Napoca	5	5	5	5	2	**22**
2.	Oradea	3	4	5	5	0	**17**
3.	Borşa	2	3	3	4	5	**17**
4.	Bistriţa	2	4	3	4	2	**15**
5.	Baia Mare	3	4	4	4	0	**15**
6.	Satu Mare	2	4	4	4	0	**14**
7.	Turda	2	3	4	4	0	**13**

8.	Vişeu de Sus	2	2	4	4	0	**12**
9.	Baia Sprie	1	2	4	0	5	**12**
10.	Cavnic	1	2	3	2	4	**12**
11.	Tăşnad	2	2	3	4	0	**11**
12.	Sângeorz-Băi	1	3	3	4	0	**11**
13.	Beclean	1	1	4	4	0	**10**
14.	Zalău	2	3	3	2	0	**10**
15.	Negreşti-Oaş	1	2	3	2	2	**10**
16.	Dej	1	2	3	3	0	**9**
17.	Gherla	1	2	3	3	0	**9**
18.	Carei	1	2	3	3	0	**9**
19.	Nucet	2	2	2	0	3	**9**
20.	Jibou	1	2	3	3	0	**9**
21.	Aleşd	1	1	3	3	0	**8**
22.	Câmpia Turzii	1	2	3	2	0	**8**
23.	Tăuţii-Măgherăuş	1	1	3	3	0	**8**
24.	Marghita	1	2	3	2	0	**8**
25.	Sighetu Marmaţiei	2	3	3	0	0	**8**
26.	Livada	1	1	3	2	0	**7**
27.	Şimleu Silvaniei	1	1	3	2	0	**7**
28.	Cehu Silvaniei	1	1	3	2	0	**7**
29.	Săcueni	1	1	3	1	0	**6**
30.	Beiuş	1	2	3	0	0	**6**
31.	Valea lui Mihai	1	1	3	0	0	**5**
32.	Ştei	1	2	2	0	0	**5**
33.	Târgu Lăpuş	1	1	3	0	0	**5**
34.	Salonta	1	1	2	0	0	**4**
35.	Năsăud	1	1	2	0	0	**4**
36.	Seini	1	1	2	0	0	**4**
37.	Ulmeni	1	1	1	0	0	**3**
38.	Şomcuta Mare	1	1	1	0	0	**3**
39.	Ardud	0	0	1	2	0	**3**
40.	Vaşcău	0	0	2	0	0	**2**
41.	Huedin	0	0	1	0	0	**1**
42.	Săliştea de Sus	0	0	1	0	0	**1**
43.	Dragomireşti	0	0	1	0	0	**1**

Tabelul 43. *Evaluarea infrastructurii de transport a unităţilor administrativ-teritoriale urbane din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Municipiu/ Oraş	Acces direct la infrastructura rutieră majoră de transport	Acces direct la infrastructura feroviară de transport	Acces direct la infrastructura aeriană de transport	TOTAL Itr
1.	Oradea	5	5	5	15
2.	Cluj-Napoca	5	5	5	15
3.	Baia Mare	4	5	5	14
4.	Satu Mare	4	5	5	14
5.	Valea lui Mihai	4	5	4	13
6.	Aleşd	4	5	4	13
7.	Salonta	4	5	4	13
8.	Huedin	4	5	4	13
9.	Seini	4	5	4	13
10.	Carei	4	5	4	13
11.	Marghita	5	3	4	12
12.	Câmpia Turzii	5	3	4	12
13.	Sighetu Marmaţiei	3	5	4	12
14.	Zalău	5	3	4	12
15.	Şimleu Silvaniei	5	3	4	12
16.	Beiuş	4	3	4	11
17.	Vaşcău	4	3	4	11
18.	Săcueni	4	3	4	11
19.	Ştei	4	3	4	11
20.	Beclean	4	3	4	11
21.	Dej	4	3	4	11
22.	Gherla	4	3	4	11
23.	Năsăud	3	3	4	10
24.	Tăuţii-Măgherăuş	4	1	5	10
25.	Jibou	3	3	4	10
26.	Tăşnad	3	3	4	10
27.	Turda	5	0	4	9
28.	Ulmeni	2	3	4	9
29.	Şomcuta Mare	4	0	4	8
30.	Ardud	4	0	4	8
31.	Nucet	3	0	4	7
32.	Bistriţa	4	3	0	7
33.	Baia Sprie	3	0	4	7
34.	Târgu Lăpuş	3	0	4	7
35.	Negreşti-Oaş	3	0	4	7
36.	Livada	3	0	4	7

37.	Vişeu de Sus	3	3	0	6
38.	Cavnic	2	0	4	6
39.	Săliştea de Sus	2	0	4	6
40.	Dragomireşti	2	0	4	6
41.	Cehu Silvaniei	2	0	4	6
42.	Sângeorz-Băi	3	0	0	3
43.	Borşa	3	0	0	3

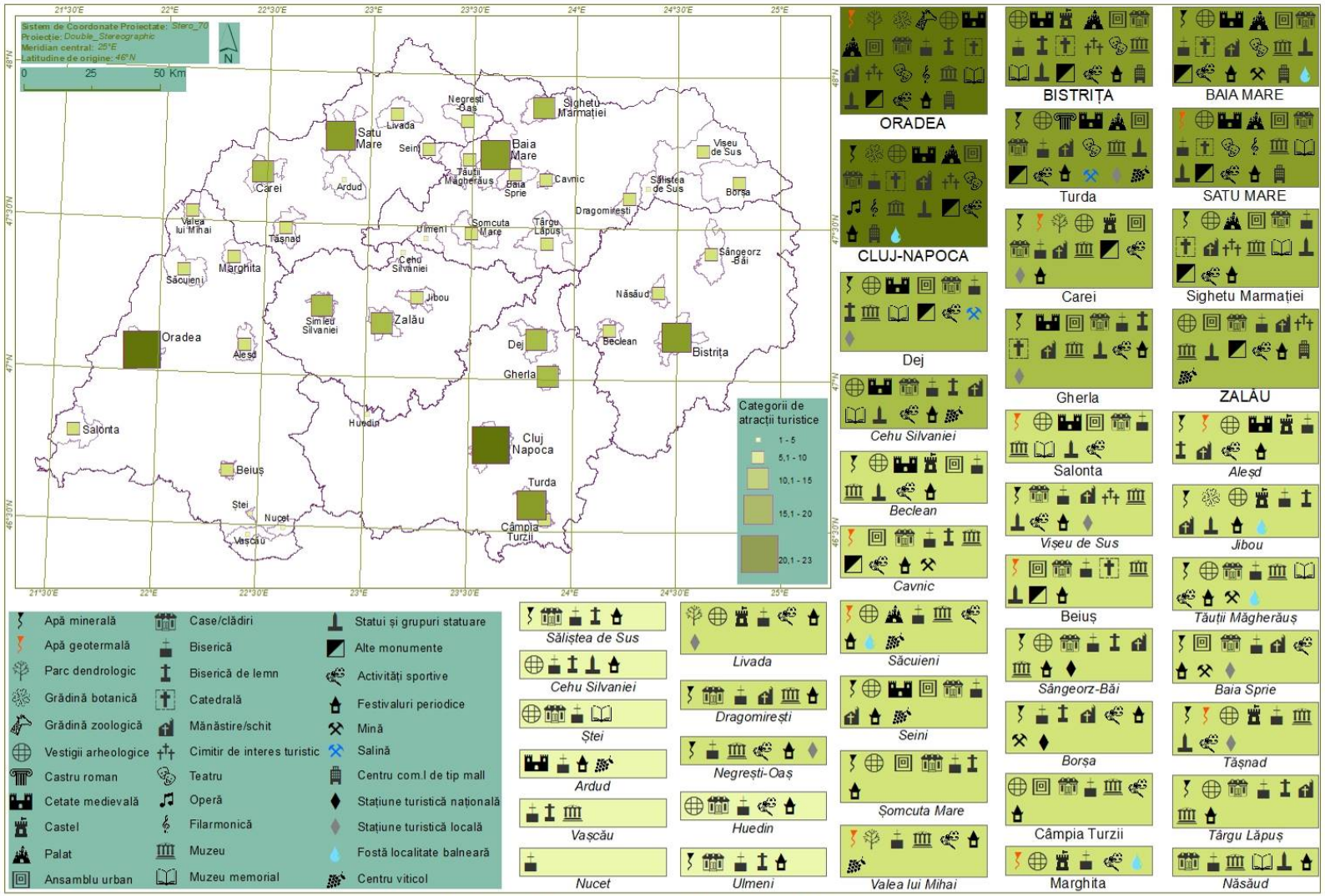

Fig. 1. *Categorii de atracții turistice în urbanul Regiunii de Nord-Vest*

A. Resurse turistice naturale

- Condiţiile de favorabilitate sau de restrictivitate oferite de elementele cadrului natural au o influenţă directă asupra dezvoltării unui oraş şi a intensităţii relaţiilor pe care le are cu arealul limitrof. În cazul de faţă, unele elemente ale cadrului natural, prin valoarea lor turistică, au susţinut dezvoltarea unor centre urbane care au ajuns să primească chiar statut de staţiune turistică (Sângeorz-Băi, Borşa, Dej, Gherla, Turda, Baia Sprie, Vişeu de Sus, Carei, Livada, Negreşti-Oaş, Tăşnad).
- Punctajele obţinute clasifică cele două centre urbane cu statut de staţiuni turistice de interes naţional, Sângeorz-Băi şi Borşa, în topul centrelor urbane din regiune care dispun de resurse naturale şi pe care le valorifică în scop curativ şi recreativ. Cele două sunt surclasate de Turda, care a demarat în ultimii ani o serie de investiţii menite să sprijine dezvoltarea acestui oraş dispus să se reinventeze şi să pună în valoare atuurile oferite de cadrul natural (lacurile antroposaline cu nămol terapeutic, salina, apropierea de Cheile Turzii, Cheile Turenilor şi Defileul Arieşului). Investiţiile realizate până în prezent i-au atras statutul de staţiune turistică balneoclimatică (H.G. 926/2016) şi au inclus-o în top 10 staţiuni balneare din România în anul următor (locul 8 în anul 2017, înaintea staţiunii Sângeorz-Băi situată pe locul 9). Cele trei sunt urmate în clasament de alte centre urbane care şi-au îndreptat atenţia către valenţele curative şi recreative ale resurselor naturale: Dej (cu Parcul Balnear Toroc), Beclean (cu Băile Figa) sau Baia Sprie (cu Complexul turistic Şuior şi Complexul turistic Mogoşa).
- Unele centre urbane dispun de resurse valoroase însă acestea sunt utilizate în mică măsură, doar pe plan local, din lipsa unor investiţii: Târgu Lăpuş (apă minerală şi gaze mofetice), Gherla (apă minerală şi nămol sapropelic), Cluj-Napoca (apă minerală şi nămol sapropelic), Săcueni (apă oligominerală şi geotermală), Dragomireşti (apă minerală pentru cură internă şi externă).

B. Resurse turistice antropice

- Au fost inventariate şi evaluate obiective, edificii şi activităţi care motivează efectuarea unei călătorii în scop cultural, religios, educativ, profesional, ştiinţific, recreativ şi de agrement. Criteriile care au stat la baza procesului de evaluare au fost numărul acestora, diversitatea, gradul de valorificare, valoarea potenţialului de atractivitate, precum şi alte criterii specifice indicatorului analizat.
- Municipiile reşedinţă de judeţ concentrează principalele resurse turistice antropice oferind posibilitatea practicării mai multor tipuri şi forme de turism. Pe primele locuri în clasament se situează Cluj-Napoca şi Oradea, principalele centre urbane ale regiunii, ce oferă o paletă largă de posibilităţi de practicare a turismului, de la cel cultural, care primează în cazul majorităţii centrelor urbane, la alte forme mai specifice cum este turismul de afaceri şi profesional, de îngrijire a sănătăţii, turismul evenimentelor artistice şi sportive aflate în plin proces de dezvoltare.

C. Infrastructură turistică

- Criteriile care au stat la baza procesului de evaluare au fost numărul structurilor de primire turistică şi capacitatea de cazare existentă, în cazul bazei de cazare, precum şi numărul, diversitatea şi complexitatea amenajărilor şi facilităţilor pentru activităţi sportive, de recreere şi agrement (stadioane, baze şi centre sportive, ştranduri şi bazine de înot, centre de echitaţie etc.), a facilităţilor de tip SPA & wellness, a amenajărilor pentru sporturi de iarnă (numărul şi lungimea pârtiilor de schi, gradul de dificultate, instalaţii de transport pe cablu, nocturnă, prezenţa altor facilităţi complementare: trambulină, pârtie de sanie sau tubing), exprimate în final în valori cuprinse de la 1 la 5.
- Pe primul loc se situează Cluj-Napoca, care dispune de o mare diversitate a facilităţilor pentru recreere, agrement şi de tip SPA & wellness, la care se adaugă un număr ridicat a structurilor de primire turistică de diferite tipuri. Este urmată de Oradea şi Borşa, cea din urmă fiind favorizată de infrastructura pe care o

deţine ca staţiune turistică de interes naţional, pretabilă pentru practicarea sporturilor de iarnă şi vară, pentru drumeţii montane şi îngrijirea sănătăţii.

D. Infrastructură de transport

- Pentru evaluarea infrastructurii de transport au fost luate în considerare principalele căi de acces utilizate de turiştii români sau străini. În cazul indicatorului *acces la autostradă*, au primit punctaj maxim toate centrele urbane din Regiunea de Nord-Vest care au deja ieşire sau vor fi conectate la ieşirile de pe autostrada A3, la finalizarea acesteia.
- Pe primele două locuri se situează din nou Cluj-Napoca şi Oradea, cu punctaj maxim în cazul tuturor celor trei indicatori analizaţi.

Însumând valorile obţinute pentru cei 50 de indicatori analizaţi, grupaţi în 4 elemente de analiză, s-a obţinut valoarea fondului turistic urban, după formula:

$$\mathbf{Vtu = Rn + Ra + It + Itr},$$

în care:

Vtu = valoarea fondului turistic urban

Rn = Resurse turistice naturale

Ra = Resurse turistice antropice

It = Infrastructură turistică

Itr = Infrastructură de transport

În funcţie de valorile obţinute, s-a realizat o grupare a centrelor urbane din Regiunea de Nord-Vest după cum urmează:

- **Grupa I (100-167 puncte)** este grupa cele 3 centre urbane majore ale regiunii: Cluj-Napoca, Oradea şi Baia Mare, cu un potenţial turistic ridicat şi o infrastructură aflată în continuă dezvoltare. În cazul lor, activitatea turistică este o activitate economică complementară, care a decurs natural pornind de la resursele naturale şi antropice existente, stimulată ulterior de acţiuni concrete de promovare şi valorificare turistică.
- **Grupa II (70-99 puncte)** include 8 centre urbane, care sunt:
  - municipii reşedinţă de judeţ (Bistriţa, Satu Mare, Zalău), care concentrează resurse turistice antropice atractive şi dispun de un grad ridicat de dotare cu infrastructură turistică şi de transport;
  - centre urbane cu un fond turistic de factură antropică bine dezvoltat (Sighetu Marmaţiei);
  - centre urbane cu statut de staţiuni turistice, cu resurse turistice naturale şi antropice valoroase (Borşa, Turda, Dej);
  - centre urbane care încep să depună eforturi în acest sens (Beclean).
- **Grupa III (50-69 puncte)** concentrează alte 15 centre urbane care deţin resurse turistice naturale şi/sau antropice atractive:
  - centre urbane care au început să iniţieze acţiuni de conturare a profilului turistic (Vişeu de Sus, Baia Sprie, Carei, Şimleu Silvaniei, Jibou, Tăuţii-Măgherăuş, Beiuş, Cavnic, Târgu Lăpuş, Negreşti-Oaş, Aleşd);
  - centre urbane în care lipsa investiţiilor a determinat surclasarea acestora de către alte oraşe, în ciuda resurselor turistice atractive de care dispun şi a statutului de staţiune turistică (Sângeorz-Băi, Gherla)
  - centre urbane cu resurse turistice antropice atractive, dar cu infrastructură deficitară (Năsăud)
  - centre urbane avantajate mai ales de prezenţa unor resurse turistice atractive în imediata sa vecinătate (Câmpia Turzii)

Tabelul 44. *Evaluarea fondului turistic urban din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Jud.	Municipiu/ Oraş	TOTAL
1	CJ	Cluj-Napoca	167
2	BH	Oradea	149
3	MM	Baia Mare	119
4	BN	Bistriţa	99
5	SM	Satu Mare	98
6	CJ	Turda	94
7	SJ	Zalău	82
8	MM	Sighetu Marmaţiei	78
9	CJ	Dej	75
10	MM	Borşa	74
11	BN	Beclean	70
12	MM	Vişeu de Sus	67
13	MM	Baia Sprie	66
14	BN	Sângeorz-Băi	66
15	CJ	Gherla	66
16	SM	Carei	63
17	SJ	Şimleu Silvaniei	61
18	SJ	Jibou	60
19	MM	Tăuţii-Măgherăuş	57
20	BH	Beiuş	57
21	CJ	Câmpia Turzii	56
22	MM	Cavnic	54
23	MM	Târgu Lăpuş	54
24	SM	Negreşti-Oaş	53
25	BH	Aleşd	52
26	BN	Năsăud	52
27	MM	Seini	49
28	SM	Tăşnad	48
29	SJ	Cehu Silvaniei	41
30	BH	Salonta	41
31	BH	Vaşcău	41
32	BH	Marghita	40
33	BH	Valea lui Mihai	40
34	MM	Şomcuta Mare	40
35	CJ	Huedin	40
36	MM	Săliştea de Sus	40
42	SM	Livada	39
37	MM	Dragomireşti	38
38	BH	Nucet	37
39	BH	Săcueni	37
40	BH	Ştei	37
41	MM	Ulmeni	37
43	SM	Ardud	30

- **Grupa IV (30-49 puncte)** include 17 centre urbane, cu resurse turistice predominant de factură culturală, la care se adaugă resurse turistice naturale specifice arealului în care sunt localizate, care dispun de infrastructură turistică şi de transport deficitară. Se pot distinge în această grupă:
    - centre urbane care încearcă să mizeze pe puţinele resurse de care dispun: Ardud – investiţii în restaurarea Cetăţii Ardud, revitalizarea activităţii vitivinicole; Tăşnad, Livada, Ştei, Nucet, Săcueni, Salonta, Marghita, Valea lui Mihai – investiţii în valorificarea apei geotermale în scop balnear
    - centre urbane care dispun de resurse atractive pe care nu au reuşit încă să le pună cu adevărat în valoare (Seini, Ulmeni, Huedin, Cehu Silvaniei, Vaşcău, Şomcuta Mare)
    - centre urbane care au devenit oraşe în ultimele decenii, prin urmare şi-au păstrat încă caracterul rural, fiind pretabile inclusiv pentru practicarea turismului rural (Dragomireşti, Sălişte a de Sus)

9.2. Prioritizarea intervențiilor de exploatare turistică

Apreciem că pentru etapa de dezvoltare pe termen scurt a turismului regional, 2020-2027, este importantă continuarea investiţiilor în valorificarea resurselor de apă minerală şi geotermală, multe dintre centrele urbane regiunii găsind în aceste resurse un posibil pilon de revigorare economică, sprijinirea activităţilor care pot deveni sursă a interesului turistic (ex. activităţi economice locale specifice, evenimente artistice şi sportive) şi realizarea de investiţii în dezvoltarea infrastructurii turistice, îndeosebi în centrele urbane care dispun de resurse atractive valoroase.

Tabelul 45. *Prioritizarea intervenţiilor de exploatare turistică*

Grupa	Tip de intervenţie	Argumentaţie
I	Investiţii în infrastructura destinată afacerilor şi reuniunilor profesionale (săli de conferinţă de mare capacitate, palate de congrese, centre expoziţionale)	Infrastructura destinată reuniunilor profesionale este deficitară faţă de necesar
	Dezvoltarea unor pachete atractive de tip *city break*	Cele 3 centre urbane deţin resurse turistice atractive pentru a deveni puncte finale de destinaţie, şi nu de tranzit, pentru anumite segmente de turişti, cum ar fi iubitorii de *city break*
	Investiţii în infrastructura destinată evenimentelor artistice şi sportive	Posibilităţi de organizare a unor evenimente artistice şi sportive de amploare
II	Investiţii în baza de cazare modernă	Baza de cazare deficitară, cu deosebire în centrele urbane cu statut de staţiune turistică (Borşa, Turda), dar şi în Sighetu Marmaţiei
	Investiţii în amenajări şi facilităţi pentru activităţi sportive, de recreere şi agrement	Completarea şi diversificarea ofertei turistice
	Investiţii în promovarea şi semnalizarea turistică a obiectivelor turistice	Eficientizarea centrelor de informare turistică Semnalizare turistică deficitară
III	Investiţii în modernizarea bazei de cazare şi tratament a staţiunilor Sângeorz-Băi şi Băile Băiţa (Gherla)	Infrastructură turistică învechită şi deficitară
	Investiţii în valorificarea superioară a resurselor de apă minerală şi geotermală	Resurse valoroase de apă minerală utilizate doar ca apă de masă pe plan local (Târgu Lăpuş) 31 din cele 43 de centre urbane ale regiunii dispun de resurse de apă minerală şi/sau geotermală
	Investiţii în amenajări şi facilităţi pentru	Interconectarea complexelor turistice Şuior şi Mogoşa

	practicarea sporturilor de iarnă	pentru extinderea pârtiilor, extinderea spaţiului de parcare, momentan excedentar pentru Mogoşa, insuficient pentru Şuior, utilizarea în comun a dotărilor existente Completarea şi diversificarea ofertei turistice (Mogoşa, Cavnic)
	Investiţii în restaurarea unor obiective cultural-istorice cu potenţial turistic ridicat	Punerea în valoare a unor situri arheologice, monumente sau ansambluri urbane: Gherla (centrul istoric baroc), Şimleu Silvaniei (Cetatea Báthory)
IV	Investiţii sau continuarea investiţiilor axate pe valorificarea resurselor de apă geotermală în scop balnear	Pentru multe centre urbane din această categorie, resursele de apă geotermală reprezintă un posibil mecanism de revigorare economică, în condiţiile în care paleta de resurse turistice se limitează cel mai adesea la cele de factură cultural-istorică (monumente istorice, situri arheologice, evenimente artistice şi culturale sau festivaluri tematice de amploare locală) (Tăşnad, Livada, Ştei, Nucet, Săcueni, Salonta, Marghita, Valea lui Mihai) Valorificarea în scop balnear a resurselor de apă geotermală din Săcueni (în prezent un ştrand termal care necesită modernizare la Sânnicolau de Munte, în timp ce la Ciocaia apa geotermală arteziană se varsă liberă pe terenul dintre Ciocaia şi Săcueni)
	Investiţii în restaurarea unor obiective cultural-istorice cu potenţial turistic ridicat	Punerea în valoare a unor situri arheologice sau monumente istorice: Castelul Stubenberg din Săcueni şi parcul dendrologic aferent (în prezent concesionate Fundaţiei Sfântului Francisc pentru 49 de ani), pivniţele de vin săpate în dealuri de pe Valea Ierului, remarcabile prin originalitatea şi unicitatea porţilor etc.
	Investiţii în dezvoltarea unor forme ale turismului de nişă (turism vitivinicol, gastronomic, SPA & wellness, de aventură, cicloturism)	Resursele turistice naturale şi antropice favorizează dezvoltarea turismului de nişă, cu caracter complementar (pentru a completa sau suplini numărul relativ mic şi diversitatea restrânsă a resurselor turistice)

CAP. 10. EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN EXPLOATARE A RESURSELOR ATRACTIVE NECONVENȚIONALE

10.1. Evaluarea atractivităţii resurselor neconvenționale

În evaluarea atracțiilor turistice neconvenționale, dată fiind deschiderea turistului spre forme de turism experențiale, de nișă, au fost luați în calcul 4 indicatori: ineditul atracției (de la locații obșinuite până la cele ce stârnesc imaginația vizitatorului), gradul de inovare tehnologică, bazat pe investițiile tehnologice ale gestionarilor de resurse turistice de nișă, tradiția utilizării, ce a generat forme distincte de turism practicate, și accesibilitatea, raportarea făcându-se la accesibilitatea rutieră.

Tabelul 46. *Indicatori utilizați pentru evaluarea atracțiilor turistice neconvenționale din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Indicator	Descrierea indicatorilor (cu scorul asociat)				
		1	2	3	4	5
1.	Inedit	Atracție neconvențională comună	Atracție neconvențională cu impact local	Atracție neconvențională cu impact național	Atracție neconvențională cu impact internațional	Atracție neconvențională insolită
2.	Grad de inovare tehnologică	Inexistent	Grad de inovare redus	Grad de inovare mediu	Grad de inovare ridicat	Grad de inovare foarte ridicat
3.	Tradiția utilizării	Neutilizată	Utilizată parțial în trecut	Punct turistic local	Stațiune turistică de interes local	Stațiune turistică de interes național
4.	Accesibilitate	Acces la drum forestier	Acces la drum comunal	Acces la drum județean	Acces la drum național	Acces la drum european

Din punct de vedere al potențialului turistic specific atracțiilor turistice neconvenționale au fost surprinse următoarele aspecte:

- cel mai mare impact turistic la ora actuală în Regiunea de Nord-Vest îl au ***locațiile cu caracter insolit***, cum este cazul celor ce valorifică teme originale, puternic mediatizate pe plan internațional: Piatra Fântânele (Mitul Dracula), Pădurea Hoia-Baciu din Cluj-Napoca, castelul Banffy din Bonțida, Munții Țibleș sau Cetatea Ardud, toate locațiile pretându-se turismului de aventură, al senzaţiilor tari;
- un alt impact îl au ***locurile cu o puternică sacralitate*** care ar putea atrage un număr semnificativ de turiști. Amintim în acest sens ca locații Porolissum, Cluj-Napoca, Mănăstirea Izbuc, mănăstirile Nicula și Rohia, Peștera Cuciulat, unde edificiile ecleziastice sunt deja de notorietate, alături de mărturii ale culturii romane sau de dovezi ale primelor picturi rupestre paleolitice din România.
- cea mai mare diversitate de atracții turistice neconvenționale corespunde ***turismului negru***, multe dintre acestea fiind înscrise în anumite pachete turistice internaționale (Cimitirul Vesel din Săpânța, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighetu Marmației, Muzeul Memorial al Holocaustului din Șimleu Silvaniei, Cimitirul Central din Cluj-Napoca).
- asociate unor stațiuni turistice, prezenței resurselor de ape termale, sărate sau unor centre urbane, ***locațiile cu unități de SPA/wellness*** cele mai reprezentative definesc arealul Oradea-Băile Felix-Sânmartin, Cluj-Napoca-Turda, Satu Mare-Carei-Tășand, Băile Figa, Sângeorz-Băi, Bistrița, Ocna Șugatag, Baia Mare;

- pentru ***turismul viniviticol*** cele mai atractive locații definesc arealul Lechința-Teaca, Șimleu Silvaniei-Carastelec, Beltiug-Ardud-Rătești sau Turda;
- perceput prin prisma festivalurilor culinare existente, ***turismul gastronomic*** se pretează cel mai bine în centrele urbane existente (Cluj-Napoca, Baia Mare, Oradea, Satu Mare, Turda) sau în așezări cu o tradiție în valorificarea unui produs local (Piatra Fântânele, Tășnad, Halmeu, Căpleni, Bixad);
- alte locații ce pot atrage un număr ridicat de vizitatori definesc arealele deja consacrate prin prezența altor resurse turistice comune, cum este cazul pentru Oradea, Băile Felix, Ocna Șugatag, Satu Mare (cu parcuri acvatice), Cluj-Napoca (prin parcul etnografic) sau Muntele Băișorii (pentru parcul de vanetură existent);
- pentru practicarea turismului extrem, cele mai ridicate valori de atractivitate turistică le dețin terenurile de golf de la Sânpaul, Baciu, Ineu, secondate de Băile Felix, locațiile carstice Vadu Crișului, Șuncuiuș, Cheile Turzii și Tureniului.

Tabelul 47. *Evaluarea turistică a atracțiilor turistice neconvenționale din Regiunea de Nord-Vest*

Nr. crt.	Denumire atracție turistică neconvențională	Tip atracție turistică neconvențională	Inedit	Grad de inovare tehnologică	Tradiția utilizării	Accesibilitate	TOTAL
1. Mituri și legende							
1.	Piatra Fântânele (Mitul Dracula)	locație bântuită	5	2	3	5	15
2.	Pădurea Hoia-Baciu	locație bântuită	5	1	3	5	14
3.	Bonțida (Castelul Banffy)	locație bântuită	4	2	3	5	14
4.	Munții Țibleș (Grădina Zânelor”	legendă locală	5	1	5	1	12
5.	Cluj-Napoca (Cetățuie)	locație bântuită	2	1	3	5	11
6.	Cluj-Napoca (Cimitirul Hajongard)	locație bântuită	2	1	3	5	11
7.	Cluj-Napoca (Haiducul Baba Novac)	legendă locală	1	1	3	5	10
8.	Cetatea Ardud	legendă locală	1	1	3	5	10
9.	Lacul Colibița	legendă locală	1	1	4	3	9
10.	Lacul Albastru	legendă locală	1	1	3	4	9
11.	Mărișel (Balada Trei Păcurari)	legendă locală	1	1	3	3	8
12.	Măgoaja (Haiducul Pintea Voinicul)	legendă locală	1	1	2	4	8
13.	Lacul Tarnița	legendă locală	1	1	3	3	8
14.	Rozavlea (Povestea celor 7 pitici)	legendă locală	2	1	1	3	7
15.	Ilva Mică (buncăre și cazemate)	legendă locală	1	1	1	3	6
16.	Lacul Iezer	legendă locală	1	1	3	1	6
17.	Tăul Zânelor	legendă locală	1	1	3	1	6
18.	Bichigiu (Haiducul Gheorghe Pașca)	legendă locală	1	1	1	2	5
19.	Pădurea Scorușet (Bradul lui Horea)	legendă locală	1	1	1	1	4

2. Locuri sacre							
20.	Porolissum	temple romane	3	1	3	5	14
21.	Cluj-Napoca	centru multiconfesional	4	1	3	5	13
22.	Mănăstirea Izbuc	izvor intermitent	4	1	3	5	13
23.	Nicula	mănăstire ortodoxă	5	1	3	3	12
24.	Rohia	mănăstire ortodoxă	4	1	3	4	12
25.	Bistrița	biserica evanghelică	2	1	3	5	11
26.	Peștera Cuciulat	peșteră	4	1	1	4	10
27.	Ieud	biserică ortodoxă	4	1	1	3	9
28.	Surdești	biserica ortodoxă	4	1	1	3	9
29.	Plopiș	biserica ortodoxă	4	1	1	3	9
30.	Gherla	biserica romano-catolică	2	1	1	5	9
31.	Munții Țibleș	munte	3	1	3	1	8
32.	Rogoz	biserica ortodoxă	2	1	1	2	6
33.	Fildu de Sus	biserica ortodoxă	1	1	1	2	5
34.	Huedin	biserică reformată	1	1	1	5	8
35.	Dej	biserică reformată	1	1	1	5	8
3. Turismul negru							
36.	Săpânța (Cimitirul Vesel)	Cimitir	5	1	5	4	15
37.	Cluj-Napoca (Cimitirul Central)	Cimitir	4	1	3	5	13
38.	Sighetu Marmației (Memorialul Victimelor Comunismului)	Spațiu concentrațional comunist	3	2	3	4	12
39.	Cluj-Napoca (lagăr de concentrare)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	3	5	11
40.	Cluj-Napoca (închisoare politică)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	3	5	11
41.	Oradea (închisoare politică)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	3	5	11
42.	Bistrița (lagăr de concentrare)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	3	5	11
43.	Satu Mare (închisoare politică)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	3	5	11
44.	Baia Mare (lagăr de concentrare)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	3	5	11
45.	Oradea (ghetou)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	3	5	11
46.	Carei (luptă)	Câmp de luptă	1	1	4	5	11
47.	Șimleu Silvaniei (Muzeul Memorial al Holocaustului)	Spațiu concentrațional nazist	3	2	1	4	10
48.	Beliș (masacru)	Câmp de luptă	1	1	4	4	10
49.	Moisei (masacru)	Câmp de luptă	3	1	3	3	10
50.	Sighetu Marmației (ghetou)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	3	4	10
51.	Sighetu Marmației (închisoare politică)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	3	4	10

52.	Dej (lagăr de concentrare)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	1	5	9
53.	Gherla (ghetou)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	1	5	9
54.	Gherla (lagăr de concentrare)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	1	5	9
55.	Dej (centru de detenție multifuncțional)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	5	9
56.	Zalău (centru de detenție psihiatric)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	5	9
57.	Ștei (centru de detenție psihiatric)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	5	9
58.	Gherla (centru de detenție psihiatric)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	5	9
59.	Gherla (centru de detenție multifuncțional)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	5	9
60.	Gherla (lagăr de muncă silnică cu regim sever)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	5	9
61.	Dej (lagăr de muncă silnică cu regim sever)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	5	9
62.	Cavnic (lagăr de muncă silnică cu regim sever)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	3	3	9
63.	Ip (masacru)	Câmp de luptă	3	1	1	4	9
64.	Nușfalău (masacru)	Câmp de luptă	3	1	1	4	9
65.	Sighetu Marmației	Cimitir evreiesc +Cimitirul săracilor	1	2	1	4	8
	Vișeu de Sus (ghetou)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	1	4	8
66.	Vișeu de Sus (ghetou)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	1	4	8
67.	Sălăjeni	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	5	8
68.	Mărișel (revoluția pașoptistă)	Câmp de luptă	1	1	3	3	8
69.	Guruslău (bătălie)	Câmp de luptă	1	1	1	5	8
70.	Ciucea (luptă)	Câmp de luptă	1	1	1	5	8
71.	Treznea (masacru)	Câmp de luptă	3	1	1	3	8
72.	Baia Sprie (lagăr de muncă silnică cu regim sever)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	4	8
73.	Tărcaia (masacru)	Câmp de luptă	1	1	1	5	8
74.	Diosig (bătălie)	Câmp de luptă	1	1	1	5	8
75.	Hida	Cimitir evreiesc	1	1	1	4	7
76.	Căianu	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	4	7
77.	Jucu de Sus	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	4	7
78.	Cehei (lagăr de concentrare)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	1	3	7
79.	Ip	Cimitir, al doilea război	1	1	1	4	7

		mondial					
80.	Ceanu Mare	Cimitir, primul război mondial	2	1	1	3	7
81.	Chendrea (luptă)	Câmp de luptă	1	1	1	4	7
82.	Bobâlna (răscoală)	Câmp de luptă	2	1	1	3	7
83.	Cehei (ghetou)	Spațiu concentrațional nazist	2	1	1	3	7
84.	Tinca	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	3	6
85.	Cojocna	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	3	6
86.	Surduc	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	3	6
87.	Ieud	Cimitir evreiesc	1	1	1	3	6
88.	Cetățele	Cimitir evreiesc	1	1	1	3	6
89.	Coruia	Cimitir evreiesc	1	1	1	3	6
90.	Vlaha	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	3	6
91.	Plopi	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	3	6
92.	Nistru (lagăr de muncă silnică cu regim sever)	Spațiu concentrațional comunist	2	1	1	2	6
93.	Finișel	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	3	6
94.	Feiurdeni	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	2	5
95.	Chilioara	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	2	5
96.	Gerăușa	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	2	5
97.	Șandra	Cimitir, al doilea război mondial	1	1	1	2	5
4. Turismul de SPA/wellness							
98.	Sânmartin	2 SPA/welness	1	4	5	5	15
99.	Băile Felix	7 SPA/welness	1	4	5	5	15
100.	Oradea	9 SPA/welness	1	4	5	5	15
101.	Turda	3 SPA/welness	1	4	4	5	14
102.	Bistrița	4 SPA/welness	1	4	3	5	13
103.	Carei	1 SPA/welness	1	3	4	5	13
104.	Satu Mare	2 SPA/welness	1	4	3	5	13
105.	Baia Mare	9 SPA/welness	1	4	3	5	13
106.	Cluj-Napoca	11 SPA/welness	1	4	3	5	13
107.	Borșa	1 SPA/welness	1	3	5	4	13
108.	Sângeorz-Băi	1 SPA/welness	1	4	4	3	12
109.	Tășnad	4 SPA/welness	1	3	4	4	12
110.	Ocna Șugatag	4 SPA/welness	1	4	4	3	12
111.	Colibița	1 SPA/welness	1	4	3	3	11
112.	Băile Figa	1 SPA/welness	1	4	3	3	11
113.	Boghiș	1 SPA/welness	1	3	4	3	11
114.	Cojocna	1 SPA/welness	1	4	3	3	11

115.	Borș	1 SPA/wellness	1	3	1	5	10
116.	Aleșd	2 SPA/welness	1	3	1	5	10
117.	Suceagu	1 SPA/welness	1	3	1	5	10
118.	Florești	1 SPA/welness	1	3	1	5	10
119.	Prundu Bârgăului	1 SPA/welness	1	3	1	5	10
120.	Câmpia Turzii	1 SPA/welness	1	3	1	5	10
121.	Cavnic	1 SPA/welness	1	3	3	3	10
122.	Apahida	1 SPA/welness	1	3	1	4	9
123.	Șanț	1 SPA/welness	1	3	1	4	9
125.	Zalău	1 SPA/welness	1	3	1	4	9
126.	Jibou	1 SPA/welness	1	3	1	4	9
127.	Marghita	1 SPA/welness	1	3	1	4	9
128.	Apa	1 SPA/welness	1	3	1	4	9
129.	Sarasău	1 SPA/welness	1	3	1	4	9
130.	Vișeu de Sus	2 SPA/welness	1	3	1	4	9
131.	Budureasa	1 SPA/welness	1	3	1	3	8
132.							
133.	Dănești	1 SPA/welness	1	3	1	3	8
134.	Cehu Silvaniei	1 SPA/welness	1	3	1	3	8
135.	Șimleu Silvaniei	1 SPA/welness	1	3	1	3	8
136.	Săvădisla	1 SPA/welness	1	3	1	3	8
137.	Ciurila	1 SPA/welness	1	3	1	3	8
138.	Smida	1 SPA/welness	1	3	1	2	7
5. Turismul gastronomic							
139.	Oradea (Street Food Festival)	Festival culinar	2	2	5	5	14
140.	Turda (Slow Food Turda)	Festival culinar	2	2	4	5	13
141.	Baia Mare (Street Food Festival)	Festival culinar	2	2	3	5	12
142.	Cluj-Napoca (Slow Food Cluj Transilvania)	Festival culinar	2	2	3	5	12
143.	Cluj-Napoca (Street Food Festival)	Festival culinar	2	2	3	5	12
144	Baia Mare (Slow Food Maramureș)	Festival culinar	2	2	3	5	12
145.	Câmpia Turzii (Festivalul peștelui)	Festival culinar	2	1	4	5	12
146.	Piatra Fântânele (Festivalul Usturoiului)	Festival culinar	2	1	4	5	12
147.	Căpleni (Balul Strugurilor)	Festival culinar	2	1	4	5	12
148.	Tășnad (Festivalul Pălincii)	Festival culinar	2	1	4	4	11
149.	Baia Mare (Festivalul de vin și gastronomie, Sărb. Castanelor)	Festival culinar	2	1	3	5	11
150.	Ocna Șugatag (Festivalul Gulașului)	Festival culinar	2	1	4	3	10
151.	Zalău (Slow Food Țara	Festival culinar	2	2	1	5	9

	Silvaniei)						
152.	Beltiug (Festivalul Viei și Vinului)	Festival culinar	2	1	1	5	9
153.	Halmeu (Festivalul Căpșunilor)	Festival culinar	2	1	1	5	9
154.	Curtuișeni (Festivalul Lebeniței)	Festival culinar	2	1	1	5	9
155.	Diosig (Festivalul Gastronomic și de Vin)	Festival culinar	2	1	1	5	9
156.	Mădăraș (Festivalul Brutarilor)	Festival culinar	2	1	1	5	9
157.	Tămășeu (Festivalul tocăniței de legume)	Festival culinar	2	1	1	5	9
158.	Salonta (Festivalul Sarmalelor)	Festival culinar	2	1	1	5	9
159.	Săsar (Festivalul Strugurilor)	Festival culinar	2	1	1	5	9
160.	Satu Mare (Festivalul Internațional al Pălincii)	Festival culinar	2	1	1	5	9
161.	Bixad (Festivalul Pălincii)	Festival culinar	2	1	3	3	9
162.	Romuli (Festivalul Păstrăvului)	Festival culinar	2	1	1	4	8
163.	Sâncraiu (Festivalul Măceșelor)	Festival culinar	2	1	1	4	8
164.	Marca (Festivalul Plăcinta Marcanului)	Festival culinar	2	1	1	4	8
165.	Făgetu (Festivalul Cireșelor)	Festival culinar	2	1	1	4	8
166.	Pericei (Festivalul Cepei)	Festival culinar	2	1	1	4	8
167.	Mediești Aurit (Festivalul Prunelor)	Festival culinar	2	1	1	4	8
168.	Șinteu (Sărbătoarea cartofului)	Festival culinar	2	1	1	4	8
169.	Câmpulung la Tisa (Festivalul Verzei)	Festival culinar	2	1	1	4	8
170.	Remetea Oașului (Ziua Recoltei Strugurilor)	Festival culinar	2	1	1	4	8
171.	Săcășeni (Festivalul Magiunului)	Festival culinar	2	1	1	4	8
172.	Urziceni (Balul strugurilor)	Festival culinar	2	1	1	4	8
173.	Ghenci (Sărbătoarea strugurilor)	Festival culinar	2	1	1	4	8
174.	Băbuțiu (Festivalul Silvoiței)	Festival culinar	2	1	1	3	7
175.	Valea Ierii (Festivalul Bunătăților Tradiționale)	Festival culinar	2	1	1	3	7
176.	Crasna (Festivalul prunelor)	Festival culinar	2	1	1	3	7

177.	Cireșoaia (Festivalul Cireșelor)	Festival culinar	2	1	1	3	7
178.	Turț (Festivalul Mămăligii)	Festival culinar	2	1	1	3	7
179.	Orașu Nou (Festivalul Vinului Bakator)	Festival culinar	2	1	1	3	7
180.	Sanislău (Balul Strugurilor)	Festival culinar	2	1	1	3	7
181.	Toboliu (Festivalul Verzei)	Festival culinar	2	1	1	3	7
182.	Asuaju de Sus (Târgul Cepelor)	Festival culinar	2	1	1	3	7
183.	Tiream (Balul strugurilor)	Festival culinar	2	1	1	3	7
184.	Remetea Chioarului (Balul strugurilor)	Festival culinar	2	1	1	3	7
185.	Coruia (Sărbătoarea Cireșelor)	Festival culinar	2	1	1	3	7
186.	Pomezeu (Festival-concurs D-ale porcului)	Festival culinar	2	1	1	2	6
187.	Roșia (Festivalul „Strița plină”	Festival culinar	2	1	1	2	6
188.	Briheni (Festivalul Plăcintelor)	Festival culinar	2	1	1	2	6
Parcurile tematice							
189.	Sânmartin	Parc acvatic	4	4	5	5	18
190.	Oradea	Parc acvatic	4	4	5	5	18
191.	Satu Mare	Parc acvatic	3	4	3	5	15
192.	Cluj-Napoca	Parc etnografic	3	3	3	5	14
193.	Ocna Șugatag	Parc acvatic	3	4	4	3	14
194.	Dej	Parc acvatic	1	4	4	5	14
195.	Florești	Parc acvatic	1	4	1	5	11
196.	Muntele Băișorii	Parc de aventură	1	2	4	3	10
197.	Budureasa	Parc de aventură	1	2	4	3	10
198.	Cojocna	Parc de aventură	1	2	3	3	9
199.	Țaga	Parc arheologic	1	2	1	3	7
200.	Vlaha	Parc de sculpturi din fân	2	1	1	3	7
201.	Șanț	Parc de aventură	1	2	1	2	6
202.	Casele Micești	Parc de aventură	1	2	1	2	6
203.	Sălicea	Parc de aventură	1	2	1	2	6
Turismul viniviticol							
204.	Crama Valea Ascunsă Teaca	cramă	3	3	3	5	15
205.	Crama La Salina	cramă	2	3	4	5	14
206.	Casa de vinuri Zaig	cramă	2	3	3	5	13
207.	Podgoria Silvaniei	cramă	3	3	3	4	13
208.	Crama Hetei	cramă	2	3	3	5	13
209.	Crama Teodor	cramă	2	3	3	5	13
210.	Crama Nachbil	cramă	2	3	3	5	13

211.	Crama Rittner Vinarium	cramă	3	3	1	5	12
212.	Crama Jelna	cramă	2	3	3	3	11
213.	Crama Carastelec	cramă	3	3	3	2	11
214.	Crama Rătești	cramă	2	3	1	5	11
215.	Crama Fort Silvan	cramă	3	3	3	2	11
216.	Crama Dobra	cramă	2	3	1	5	11
217.	Crama familiei Mados	cramă	2	3	1	5	11
218.	Domeniile Vatra Roșie	cramă	3	3	1	3	10
219.	Domeniul Vultureni	cramă	3	3	1	3	10
220.	Crama Lechburg	cramă	3	3	1	3	10
221.	Crama Vie Vin Lechința	cramă	3	3	1	3	10
222.	Crama Anca	cramă	1	3	1	5	10
223.	Crama Mike	cramă	2	3	1	3	9
224.	Rătești	pivnițe	1	1	1	5	8
225.	Dobra	pivnițe	1	1	1	5	8
226.	Sălacea	pivnițe	1	1	1	5	8
227.	Beltiug	pivnițe	1	1	1	5	8
228.	Crama Ur	cramă	1	3	1	2	7
229.	Crama Năstase	cramă	2	3	1	3	7
230.	Ardud	pivnițe	1	1	1	5	8
231.	Hurezu Mare	pivnițe	1	1	1	3	6
Turismul extrem							
232.	Baciu	Teren de golf	3	4	1	5	13
233.	Sânpaul	Teren de golf	3	4	1	5	13
234.	Ineu	Teren de golf	3	4	1	5	13
235.	Băile Felix	Echitație	1	2	5	5	13
236.	Turda	Echitație	1	2	4	5	12
237.	Vadu Crișului	Via ferrata	2	3	1	5	11
238.	Vișeu de Sus	Echitație	1	2	4	4	11
239.	Cheile Turzii	Via ferrata	2	3	3	3	11
240.	Cheile Tureniului	Escaladă	1	1	3	5	10
241.	Șieu-Sfântu	Echitație	1	2	1	5	9
242.	Hidișelu de Jos	Echitație	1	2	1	5	9
243.	Beclean	Echitație	1	2	1	5	9
244.	Tăuții Măgherăuș	Echitație	1	2	1	5	9
245.	Feleacu	Echitație	1	2	1	5	9
246.	Feleac	Parapantism	1	1	1	5	8
247.	Sânnicoară	Parapantism	1	1	1	5	8
248.	Valea lui Mihai	Motocross	1	1	1	5	8
249.	Botiz	Echitație	1	2	1	5	8
250.	Vadu Crișului	Rafting	1	1	1	5	8
251.	Călata	Echitație	1	2	1	4	8
252.	Lugașu de Jos	Echitație	1	2	1	5	8
253.	Cheile Turzii	Parapantism	1	1	3	3	8
254.	Săsar	Echitație	1	2	1	5	8
255.	Luncani	Parapantism	1	1	1	5	8
256.	Mureșenii Bârgăului	Enduro	1	1	1	5	8
257.	Prundu Bârgăului	Enduro	1	1	1	5	8
258.	Nușfalău	Echitație	1	2	1	4	8

259.	Șuncuiuș	Rafting	2	1	1	3	7
260.	Sălicea	Echitație	1	2	1	3	7
261.	Răchițele	Escaladă	2	1	3	1	7
262.	Moigrad	Echitație	1	2	1	3	7
263.	Budești	Echitație	1	2	1	3	7
264.	Atea	Echitație	1	2	1	3	7
265.	Poiana Ilvei	Enduro	1	1	1	3	6
266.	Bratca	Rafting	1	1	1	3	6
267.	Mierlău	Off-road	1	1	1	3	6
268.	Curtuiușu Mare	Echitație	1	2	1	2	6
269.	Vîrciorog	Escaladă	1	1	1	3	6
270.	Băița	Echitație	1	2	1	2	6
271.	Iara	Parapantism	1	1	1	3	6
272.	Liteni	Parapantism	1	1	1	3	6
273.	Ungureni	Off-road	1	1	1	2	5

10.2. Modalităţi prioritare de valorificare turistică

În ceea ce privește turismul de nișă, indiferent de forma practicată, se recurge la dobândirea unor experiențe, la testarea unor emoții ale vizitatorului/turistului, mai mult sau mai puțin costisitoare, motiv pentru care resursele turistice neconvenționale pot constitui premise ale turismului inovativ.

Tabelul 48. *Modalităţi de prioritizare a atracţiilor neconvenţionale*

Nr. crt.	Tip investiție	Locații	Argumentaţie
1.	Crearea unui parc tematic „Dracula Land” (cu baze de cazare, dezvoltare servicii turistice, telecabine etc.)	Piatra Fântânele	- existența Castelului Dracula din P. Tihuța; - Mitul Dracula recunoscut internațional prin ochii lui Bram Stoker; - interesul unor investitori pentru acest tip de parc
2.	Crearea unui parc tematic	Pădurea Hoia-Baciu	- notorietatea internațională a locației asociată OZN-urilor sau ca locație bântuită, intens promovată în mass-media; - existența unor trasee turistice în Pădurea Baciu-Hoia; - existența unui parc etnogalactic
3.	Promovare terenuri de golf sau crearea altora noi	Baciu/Sânpaul/Ineu	- existența unor terenuri de golf în regiune; - individualizarea mai scăzută a turismului de lux
4.	Înscrierea Cimitirului Vesel pe Ruta Europeană a Cimitirelor	Cimitirul Vesel din Săpânța	- unicitatea cimitirului; - nr. ridicat de vizitatori/an; - existența unui alt cimitir pe Ruta Europeană a Cimitirelor (Cimitirul Central din Cluj-Napoca).
5.	Crearea unor pachete turistice personalizate și introducerea lor în circuitele turistice prin introducerea unor atracții turistice neconvenționale	Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Bistrița	- existența unui segment de turiști consumatori ai turismului experențial; - existența unor alte resurse culturale în aceste locații; - costuri minimale.
6.	Dezvoltarea și multiplicarea unor produse ale turismului de nișă	Stațiunile turistice din areal (Sângeorz-Băi, Ocna Șugatag, Turda etc.)	- existența unor resurse de sare, ape minerale/termale,; - existența unor unități de SPA/wellness; - stațiuni de interes local și național.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Bellini N., Pasquinelli Cecilia - editori (2017), *Tourism in the City. Towards an Integrative Agenda on Urban Tourism*, Springer International Publishing Switzerland.

Bogan Elena (2019), *Turism urban*, Editura Universitară, Bucureşti.

Ciocioi Gr., Tica Ș., Vlad M., Dragne A., Vlad D.-C., Voicu M., 2010, *Ghidul mănăstirilor din România*, Edit. Cartea Ortodoxă, București.

Ciorca Ioan, 2017, *Palate clujene și așezăminte de patrimoniu*, Edit. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.

Cocean P. , Dezsi Șt. (2009), *Geografia turismului*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Consiliul Județean Satu-Mare, *Obiective turistice*, https://www.cjsm.ro/activitate-2/turism/obiective-turistice/

Consiliul Județean Sălaj, *Obiective turistice*, http://www.cjsj.ro/index.php/about-us-wrapper/turist-in-salaj

Erdeli G., Gheorghilaș A. (2006), *Amenajări turistice*, Editura Universitară, Bucureşti.

Filimon Luminița (2012), *Țara Beiușului. Studiu de Geografie Regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Ghinea D., 2000, *Enciclopedia geografică a României*. Ediția a II-a revăzută și adăugită, Edit. Enciclopedică, București.

Guvernul României (2018), *H.G. nr. 916/2018 pentru aprobarea atestării unor localităţi sau părţi din localităţi ca staţiuni turistice de interes local şi pentru modificarea anexei nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a staţiunilor turistice*, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 613 din 20 august 2008, cu modificările și completările ulterioare.

Ilieș Gabriela (2008), *Turism urban*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Turism, 2015, *Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului în România – context, viziune și obiective*.

Institutul Național al Patrimoniului, 2015, *Lista monumentelor istorice*.

Irașcu V., 2014, *Ghidul mănăstirilor catolice din România*, Edit. Rovimed, Bacău.

Law C. M. (2002), *Urban Tourism: The Visitor Economy and the Growth of Large Cities*, second edition, Continuum, London.

Mera O., Ştefănie T., Vişinescu V. (2010), *Cetatea din muntele de sare*, Turda.

Munteanu L., Stoicescu C., Grigore L. (1978), *Ghidul staţiunilor balneoclimatice din România*, Editura Sport-Turism, Bucureşti.

Nădișan I., Bologa V. (2012), *Surse hidrominerale şi microstaţiuni balneare din Maramureş*, Editura Universităţii de Nord, Baia Mare.

Pop O., Chiriac A. (coord.), 2010, *Județul Bihor*, Edit. Duran's, Oradea.

Pricăjan A. (1985), *Substanţele minerale terapeutice din România*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucreşti.

Vlăsceanu Gh., Ianoş I. (1998), *Oraşele României. Mică enciclopedie*, Casa Editorială Odeon, Bucureşti.

*** 2006, *Ghid turistic al județului Bistrița-Năsăud*, Fundația „Izvorul Lunca", Bistrița.

http://www.taracalatei.ro, Accesat în 15.09.2019.

www.monumentebihor.ro, Accesat în 6.07.2019.

www.castelintransilvania.ro, Accesat în 6.07.2019.

www.monumenteuitate.org, Accesat în 6.07.2019.

https://www.medievistica.ro, Accesat în 6.07.2019.

www.limesromania.ro/, Accesat în 6.07.2019.

www.monumentebihor.ro, Accesat în 6.08.2019.

http://www.bistritaturistica.ro, Accesat în 6.08.2019.

https://www.cniptcluj.ro/, Accesat în 6.08.2019.

http://temple-tour.eu, Accesat în august 2019.

http://www.bisericimaramures.eu/, Accesat în 8.07.2019.

https://lapus.culturamm.ro/biserici-de-lemn, Accesat în 18.08.2019.

www.episcopiaoradiei.ro, Accesat în 5.07.2019.

http://www.episcopiasalajului.ro, Accesat în 6.07.2019.

http://www.episcopiammsm.ro, Accesat în 6.07.2019.

https://whc.unesco.org, Accesat în 15.10.2019.

http://referinte.transindex.ro/enciclopedie/mobil/?link=monumente&lang=ro, Accesat în 6.09.2019.

https://discoverbihor.ro, Accesat în 6.07.2019.

https://www.mitropolia-clujului.ro, Accesat în 7.09.2019.

https://www.asociatiaaer.ro, Accesat în 11.10.2019, ora 9.21.

http://cultura-maramures.ro/, Accesat în 6.07.2019.

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
Facultatea de Geografie
Str. Clinicilor 5-7, 400006, Cluj-Napoca
ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA CLUJ-NAPOCA
Colectivul de Geografie
Str. A.T. Laurian nr. 42, Cluj-Napoca

Nr. proiect

18/27.05.2019

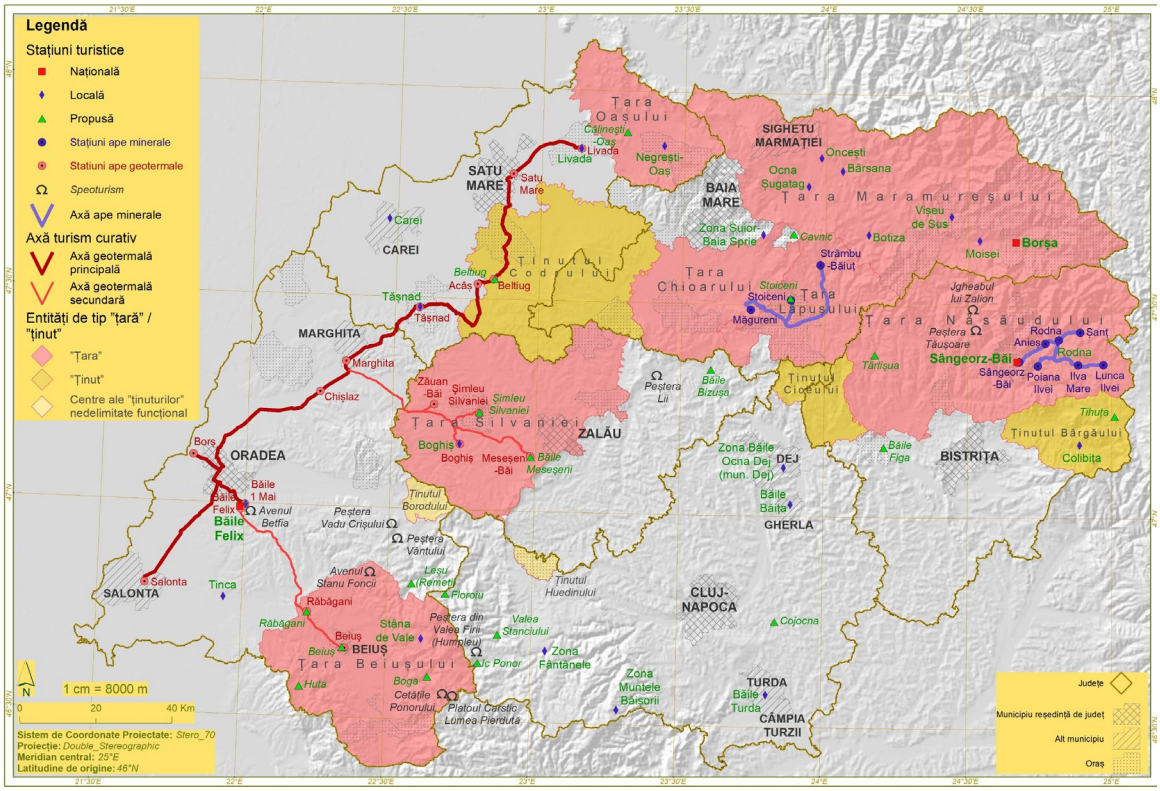
TITLU: INVENTARIEREA, EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR TURISTICE ALE REGIUNII DE NORD-VEST

Raport III

RAPORT FINAL

STRATEGIA DE DEZVOLTARE TURISTICĂ A REGIUNII DE NORD-VEST

Beneficiar: AGENŢIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-VEST

Noiembrie 2019

Proiect nr. 18/27.05.2019

INVENTARIEREA, EVALUAREA ŞI PRIORITIZAREA PUNERII ÎN VALOARE A RESURSELOR TURISTICE ALE REGIUNII DE NORD-VEST

RAPORT FINAL

STRATEGIA DE DEZVOLTARE TURISTICĂ A REGIUNII DE NORD-VEST

Beneficiar: ***AGENŢIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-VEST***

Proiectant: **UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI**
Facultatea de Geografie
Str. Clinicilor 5-7, 400006, Cluj-Napoca

ACADEMIA ROMÂNĂ - FILIALA CLUJ-NAPOCA
Colectivul de Geografie
Str. A.T. Laurian nr. 41, Cluj-Napoca

Şef de Proiect*: Prof. univ. dr. Pompei Cocean .....*

Noiembrie, 2019

COLECTIV ELABORARE

1. Prof. univ. dr. Pompei Cocean – *Coordonator*

2. CS III dr. Ana-Maria Pop

3. Şef lucr. dr. Gheorghe-Gavrilă Hognogi

4. Şef lucr. dr. Lelia Papp

5. Şef lucr. dr. Torok Ibolya

CUPRINS

	Pag.
1. FENOMENUL TURISTIC – SEMNIFICAŢIE ŞI STRUCTURĂ	**5**
2. VIZIUNEA STRATEGICĂ, OBIECTIVUL GENERAL SI OBIECTIVE SPECIFICE ALE ETAPEI 2021-2027	**7**
3. PRINCIPII CĂLĂUZITOARE ÎN ELABORAREA STRATEGIEI	**11**
4. STRATEGIA DE DEZVOLTARE A TURISMULUI ÎN REGIUNEA DE NORD-VEST	**13**
4.1. Analiza SWOT a potenţialului turistic regional	**13**
4.2. Profilul turistic al Regiunii de Nord-Vest	**14**
4.3. Coordonate strategice majore	**15**
4.4. Coordonatele strategiei de dezvoltare a turismului la nivel judeţean	**23**
4.4.1. Județul Bihor	**23**
4.4.2. Județul Bistrița-Năsăud	**24**
4.4.3. Județul Cluj	**25**
4.4.4. Județul Maramureș	**27**
4.4.5. Județul Satu Mare	**29**
4.4.6. Județul Sălaj	**31**
5. ETAPIZAREA INTERVENŢIILOR LA NIVEL REGIONAL	**33**
5.1. Etapa pe termen scurt (2021-2027)	**33**
5.2. Etapa pe termen mediu (2028-2040)	**39**
5.3. Etapa pe termen lung (2041-2050)	**40**
6. PROIECTE CU IMPACT FAVORABIL ÎN OPTIMIZAREA ACTIVITĂŢII TURISTICE REGIONALE	**42**
7. IMPACTUL APLICARII STRATEGIEI ASUPRA DOMENIILOR CONEXE TURISMULUI	**44**
Bibliografie	**45**

1. FENOMENUL TURISTIC – SEMNIFICAȚIE ȘI STRUCTURĂ

Starea precară a turismului românesc şi paradoxul în care el se menţine de multe decenii – cel de-a poseda resurse atractive de nivel continental şi o circulaţie turistică printre cele mai modeste din Europa – ne impune revenirea cu stringenţă asupra semnificaţiilor profunde ale fenomenului turistic în sine. Aceasta deoarece considerăm că necunoaşterea sau neluarea lor în seamă de către actorii implicaţi în domeniu reprezintă una din cauzele majore ale actualei stări de fapt.

Astfel, aşa cum rezultă din schiţa alăturată, turismul porneşte, invariabil, de la o ***nevoie umană*** presantă: de recreere (agrement), de refacere fizico-pisihică şi/sau de culturalizare (RRC). Satisfacerea acestei nevoi reprezintă coloana vertebrală a fenomenului turistic. El este, la plecare, un fenomen social, componenta sa economică fiind un rezultat al desfăşurării lui optime şi nu un deziderat primordial, obligatoriu. Inversarea rolului şi ponderii celor două componente structurale, în mentalul actorilor din turism, are consecinţe negative imediate vizibile în insatisfacţia turiştilor şi orientarea lor spre alte locaţii, din alte regiuni sau alte ţări.

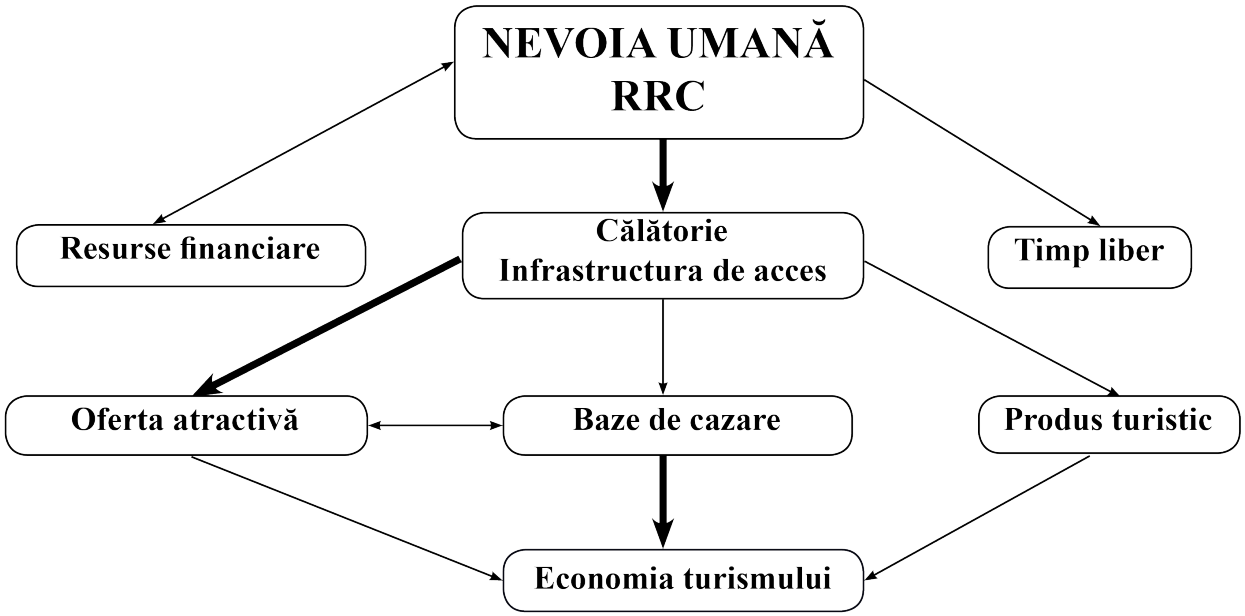

Fig. 1. *Structura fenomenului turistic* (după Cocean P., 1996)

În condiţiile în care individul îşi asigură resursele financiare necesare şi o secvenţă de timp liber, el va ieşi din orizontul local, ***călătorind*** spre ***obiectivele*** şi ***bazele turistice*** capabile să-i satisfacă nevoia susmenţionată. Rezultă, ca urmare, rolul decisiv al amenajărilor de profil, a punerii în valoare a principiilor curative ale apelor minerale şi termale, a introduce în circuitele turistice obiective istorice, religioase sau culturale valoroase etc., în împlinirea actului turistic, fapt care le situează în topul preocupărilor derulate pentru un turism de calitate.

Vizitarea şi exploatarea resurselor atractive nu poate fi realizată plenar fără aportul ***infrastructurii de acces*** şi ***cazare turistică***, al căror indice de conectivitate, în primul caz, şi de confort, în al doilea caz, trebuie să fie cât mai ridicat.

Componenta economică a turismului are drept reper fundamental exploatarea intensă a ***infrastructurilor de cazare*** şi sejur, precum şi desfacerea ***produsului turistic.***

În concluzie, creşterea semnificativă a numărului de turişti în România, în general, şi Regiunea de Nord-Vest în special, precum şi a duratei sejurului este dependentă de ***calitatea ofertei atractive***, ***gradul de confort al bazelor de cazare*** şi de ***accesibilitatea*** acestora.

Promotorii români ai turismului trebuie să înţeleagă, odată pentru totdeauna, că turismul adevărat, eficient şi competitiv înseamnă ***programe turistice dense şi variate***, care să-i ocupe vizitatorului la maximum timpul alocat agrementului, curei sau culturalizării. Că gastronomia tradiţională, adesea invocată ca o atracţie majoră, este un accesoriu şi nu un scop al sejurului turiştilor veritabili.

De asemenea, un alt aspect deosebit de important, asupra căruia oficial se insistă mai puţin dintr-o falsă reticenţă, deşi efectele sale în turism sunt notabile, provine din ***specificul actului turistic în sine***. Astfel, turismul ca activitate a liberei opţiuni a individului, reclamă imperios un mediu de desfăşurare armonios, de bună dispoziţie şi satisfacţie. El este, deci, incompatibil cu sărăcia, cu comportamentele sociale deviante (cerşetoria, înşelătoria), cu peisajele degradate, repulsive, cu lipsa siguranţei etc. O ţară care vizează o participare susţinută a turismului în PIB trebuie să înlăture astfel de condiţionări negative, cu un impact major asupra circulaţiei turistice.

2. VIZIUNEA STRATEGICĂ, OBIECTIVUL GENERAL ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE ALE ETAPEI DE PROGRAMARE 2021-2027

Viziunea strategică a sectorului turistic din Regiunea Nord-Vest: ***Transilvania de Nord devine o destinație turistică dinamică, cu atracții diversificate, ușor accesibilă, recunoscută pe plan internațional atât pentru experiențele autentice de tip cultural, natural, curativ și de nișă pe care le oferă vizitatorilor cât și pentru beneficiile economice și sociale durabile pe care le aduce investitorilor și rezidenților săi***.

Principalele coordonate pe care se bazează viziunea strategică se regăsesc mai jos:

2.1. Regiunea de Nord-Vest – un pol al turismului naţional şi un spaţiu atractor pentru cererea turistică internaţională.

În prezent, Regiunea de Nord-Vest are câteva atracții turistice insolite care o scot din anonimatul unor oferte turistice comune, dar care fie au fost valorificate punctiform, dacă vorbim de anumite stațiuni balneoclimaterice sau trasee ecumenice de pildă, fie nu au intrat niciodată în sfera unor proiecte de amenajare teritorială, implicit turistică, cum ar fi cazul unor areale montane necertificate ca destinații ecoturistice (singurele certificate din areal sunt Munții Apuseni și Creasta Cocoșului) sau chiar lipsa de integrare a obiectivelor turistice în oferte turistice complexe.

Rivalizând cu stațiunea Bukovel, prin prisma ofertelor turistice hivernale, cu Bucovina recunoscută pentru diversitatea traseelor religioase sau chiar cu siturile culturale săsești din Transilvania sudică, renumite pentru bisericile fortificate, cu stațiunile curative din Ungaria focalizate pe apele termale, dar detaşându-se net în raport cu ţările limitrofe sub raportul potenţialului speoturistic şi a celui curativ bazat pe apele minerale, Regiunea de Nord-Vest poate și trebuie să contrabalanseze centrele turistice din proximitate prin fructificarea avantajului poziţional, al personalizării atuurilor atracțiilor turistice pe care le are, promovarea mai intensă a obiectivelor turistice pornind de la notorietatea deja creată pe plan internațional, diversificarea unei baze tehnico-materiale care să justifice creșterea duratei înnoptărilor în regiune și existența unor investitori/investiții din sfera specializărilor inteligente (*smart specialisations*).

2.2. Sistem turistic funcţional cu poli atractori (staţiuni, centre urbane, sate turistice) şi axe de gravitaţie fluente

Asemenea unui sistem teritorial funcțional, Regiunea de Nord-Vest se poate autosusține prin intermediul unor axe de gravitație ce converg în jurul unor forme specifice de turism (axa termominerală Salonta-Băile Felix-Satu Mare-Livada, cu ramificații spre Boghiș, Șimleu Silvaniei, Zăuan Băi, Meseșeni Băi dar și spre Răbăgani, Beiuș; aureola mofetică Târgu Lăpuș, Stoiceni și Valea Someșului Mare – Sângeorz-Băi, Anieș, Rodna, Șanț; zona carstică asociată Munților Apuseni) dar și a unor centre turistice existente deja sau nou create, dar care pot avea efect de domino în teritoriu. În categoria polilor de dispersie, pot fi incluse:

- centrele urbane Cluj-Napoca, Bistriţa, Oradea, Baia Mare, Satu Mare;
- stațiunile turistice existente și cele propuse spre certificare, care prin intermediul valorificării izvoarelor minerale și termale pot deveni adevărate zone de atracție a turiștilor;
- sate turistice tradiționale, predominant localizate în centrele funcționale ale „țărilor” și „ținuturilor” din regiune.

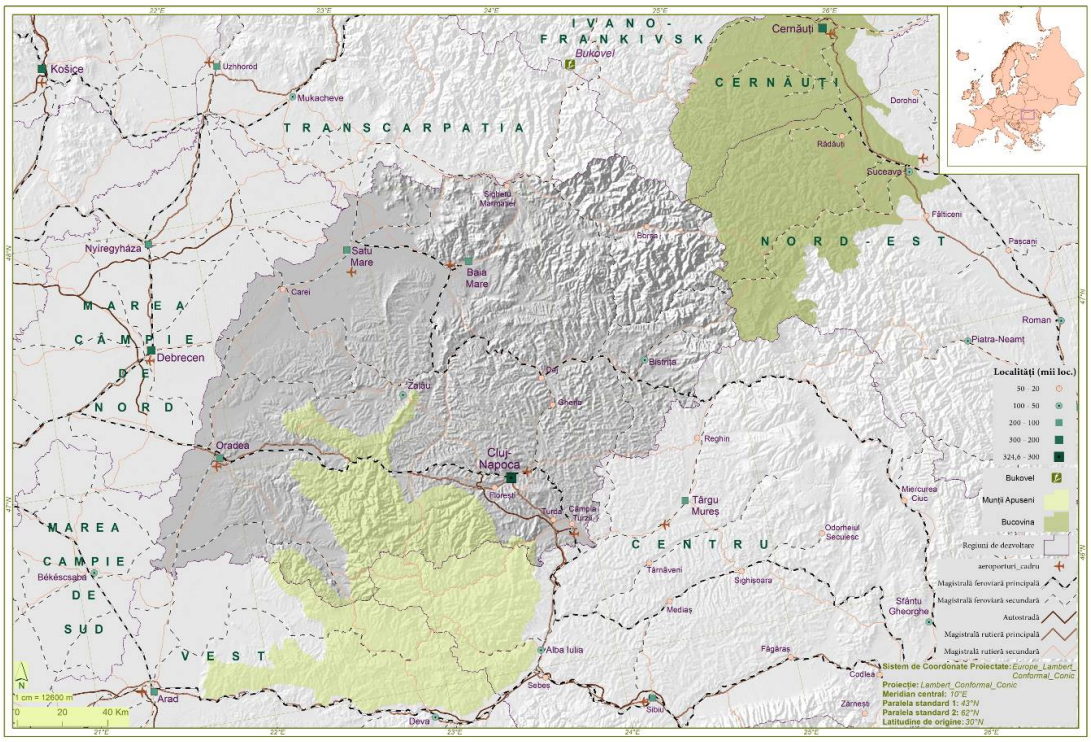

Fig. 2. *Regiuni turistice naţionale şi internaţionale concurenţiale pentru Regiunii de Nord-Vest*

2.3. Competitivitate asigurată prin ofertă atractivă superioară regiunilor şi ţărilor învecinate

Fie că vorbim de potențialul speologic, al patrimoniului rural sau curativ existent, prin raportarea la anumite superlative internaţionale deținute de acestea, există certe premise alwe individualizării turistice pregnante a Regiunii de Nord-Vest, fapt materializat prin:

- *amenajarea unor forme carstice de amploare* (peşteri, chei, defilee), multe dintre ele accesate actualmente doar în scopul cercetării științifice;
- *diversificarea ofertei turistice* în cadrul staţiunilor turistice existente, prin exploatarea unor izvoare abandonate sau identificarea altor surse noi, dezvoltarea unor infrastructuri moderne (SPA, parcuri acvatice etc.), mediatizarea serviciilor turistice în mediul online, și clasificarea de noi staţiuni climaterice;
- *crearea unor parcuri tematice de o mare originalitate* (Dracula Park, parcul etnogalactic Hoia), parcuri mulinologice sau muzee sătești în aer liber localizate în areale cu profundă reverberație etnografică;
- *atestarea unor branduri gastronomice autentice*, asociate entităților de tip „țară/ținut” din Regiunea de Nord-Vest, care alături de promovarea produselor viticole din centrele viticole asociate, pot contrabalansa oferta turismului experențial românesc, similar sau chiar superior în unele cazuri ofertelor clasice de meniu internațional;
- *promovarea unicităţii şi originalităţii edificiilor ecleziastice*, unele recunoscute și înscrise în patrimoniul UNESCO (bisericile de lemn din Maramureș), ce pot deveni mult mai vizibile prin promovarea unor circuite turistice;
- *promovarea unor forme de nișă turistică*, prin înscrierea Cimitirului Vesel pe Ruta europeană a cimitirelor semnificative, promovată de Consiliul Europei, individualizarea patrimoniului memorialistic (locații concentraționare naziste și comuniste), promovarea unor locații bântuite (Piatra Fântânele, Pădurea Hoia, Castelul Banffy, Cetatea Ardud).

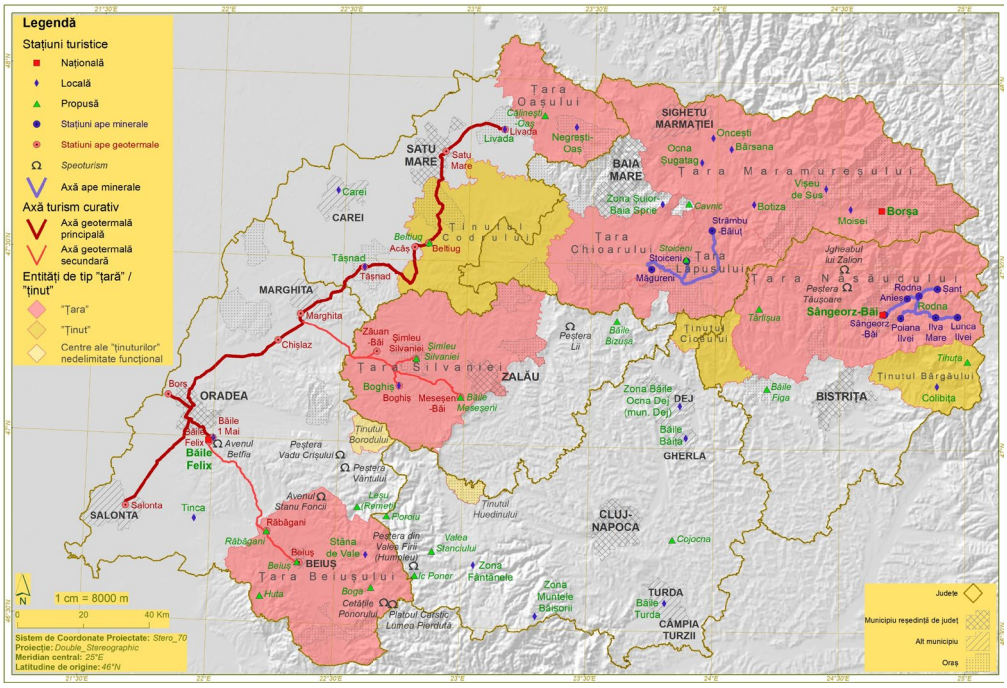

Fig. 3. *Principalele coordonate ale sistemului turistic funcțional Regiunea de Nord-Vest*

2.4. Spaţiu de polarizare turistică transfrontalieră pentru anumite tipuri de turism (curativ, turism de aventură, speoturism, turism rural, turism ecologic)

Prin potenţialul atractiv deţinut în domeniile menţionate, Regiunea de Nord-Vest poate depăşi, în atractivitate – evident în condiţii de amenajare modernă, complexă, inspirată ! – obiective similare din ţările învecinate, dar şi din alte părţi ale Europei ceea ce o va impune atenţiei fluxurilor de vizitatori provenite din acestea, dar nu numai.

2.5. Circulaţie turistică de peste 6 milioane vizitatori anual (prag atins până în 2027)

Dezvoltarea infrastructurii turistice, asociată creșterii gradului de interconectivitate prin forme de transport modal și modernizarea infrastructurii rutiere şi feroviare, poate contribui la generarea unui flux de turişti masiv. În acest sens, este necesară:

- dezvoltarea infrastructurii de cazare prin implementarea unui program național de investiții „*Nicio comună fără o pensiune turistică*!”;
- apariția de noi stațiuni turistice ca puncte atractoare şi de disipare spaţială a turiștilor;
- diversificarea unor oferte turistice pentru categorii diverse de turişti internaționali și creșterea duratei de înnoptare prin multiplicarea activităților de petrecere a timpului liber oferite vizitatorilor.

2.6. Prin afirmarea sa în plan teritorial, turismul va deveni o forță motrice a economiei regionale, subvenționând, prin cererea de produse, dezvoltarea unor ramuri și subramuri precum agricultura, meşteşugurile tradiţionale sau industrii de nişă *(echipamente de schi, alpinism, speoturism, turism nautic, turism extrem etc.).*

Efectele multiplicatoare în planul activităţilor se răsfrând favorabil în primul rând asupra agriculturii, asigurarea alimentaţiei cu produse ecologice locale fiind o mare oportunitate pentru agricultorii români. In mod similar, el va influenţa pozitiv dinamica serviciilor şi comerţului, asigurând, pe lângă nevoile proprii, locuri de muncă suplimentare în toate aceste domenii.

OBIECTIVUL GENERAL AL ETAPEI DE PROGRAMARE 2021-2027

Creșterea calității vieții comunităților din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, prin amenajarea și valorificarea turistică durabilă a patrimoniului specific regiunii, crearea de noi infrastructuri și dezvoltarea sau modernizarea celor existente, dar și prin încurajarea dezvoltării unor produse turistice competitive și inovative promovate eficient, cu efect multiplicator din punct de vedere economic și social.

OBIECTIVE SPECIFICE ALE ETAPEI DE PROGRAMARE 2021-2027

1. Crearea, modernizarea și extinderea infrastructurii turistice, digitale și de acces, pentru susținerea integrată, într-un mod coerent și sustenabil, a activităților specifice turismului din Regiunea Nord-Vest.
2. Creșterea performanței mediului de afaceri din sectorul turistic regional prin crearea și dezvoltarea unei oferte turistice accesibile, competitive, integrate și coerente (incluzând sectoare conexe precum agricultura, industria alimentară, cultură, artă & meșteșuguri, sporturi), adaptată la tendințele și inovarea în turism.
3. Calificarea și dezvoltarea capitalului uman din regiunea Nord-Vest în vederea creșterii gradului de ocupare pe piața muncii în turism cu personal calificat, prin îmbunătățirea de competențe în rândul comunităților locale, inclusiv antreprenoriale, prin dezvoltarea învățământului formal și non-formal, coroborat cu formarea profesională continuă a adulților.
4. Conservarea, restaurarea, amenajarea, revitalizarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, istoric și natural, precum și îmbunătățirea mediului natural și antropic (calitatea factorilor de mediu, protejarea habitatelor, speciilor și ecosistemelor din regiune).
5. Promovarea eficientă, creativă și inovativă a regiunii ca destinație turistică, atât la nivel național cât și global, conform tendințelor și practicilor competitive internaționale din domeniul turismului.

3. PRINCIPII CĂLĂUZITOARE ÎN ELABORAREA STRATEGIEI

În vederea asigurării unei sinergii între propuneri și implementarea lor trebuie să se țină cont de câteva principii de bază:

- Principiul interdependenţei dintre resurse şi dezvoltare;
- Principiul dezvoltării durabile;
- Principiul avantajului comparativ;
- Principiul dezvoltării echilibrate a teritoriului;
- Priincipiul complementarităţii;
- Principiul agregării sistemice;
- Principiul competitivităţii;
- Principiul bunei guvernanţe (economice, sociale şi teritoriale);
- Principiul ecologic;
- Principiul autenticităţii ofertei.

Principiul interdependenței dintre resurse și dezvoltare statuează faptul că orice tip de dezvoltare bazată pe materii prime, porneşte, invariabil, de la prezenţa acestora în teritoriu. În caz contrar, fie se apelează la aducerea lor din alte regiuni sau ţări, cu costurile de rigoare, fie ramura economică respectivă este abandonată în favoarea alteia, care relevă oportunităti sub aspectul în cauză. În cazul turismului, „materia primă" nu poate fi importată ci, în cazul inexistenţei sale într-un spaţiu dat, poate fi, cel mult, creată, cu aceleaşi eforturi financiare şi de viziune creatoare. Mult mai favorabilă este afirmarea turismului într-un teritoriu unde obiectivele atractive sunt numeroase şi variate, precum în Regiunea de Nord-Vest, favorizată din acest punct de vedere.

Însușirea și aplicarea **principiului dezvoltării durabile** este de bun augur pentru orice viitoare activitate turistică, nu puține fiind situațiile în care dezvoltarea anarhică a unei forme de turism își poate afecta propria existenţă, prin epuizare sau degradarea rapidă a elementelor care i-au stat la bază, dar şi mediul înconjurător, prin afectarea altor resurse existente. Aceasta presupune cunoaşterea detaliată a potenţialului de manifestare şi de utilizare al unei resurse, respectiv gestiunea şi exploatarea sa conformă cu dezideratele conservării şi perpetuării sale pe o durată cât mai îndelungată.

Din nefericire, în Regiunea de Nord-Vest există exemple contrare, cel mai ilustrativ fiind dat de modul haotic și irațional de exploatare a izvoarelor termale din arealul Oradea-Băile Felix, în multe situații depășindu-se cu mult cantitatea de apă exploatată (zona lacului Pețea – unde prezența nufărului termal este deja istorie!), putem afirma că niciun parametru minimal de dezvoltare sustenabilă nu a fost luat în considerare.

Principiul dezvoltării echilibrate a teritoriului reprezintă un deziderat absolut firesc a fi luat în calcul în realizarea oricărei strategii de dezvoltare a turismului într-o entitate spaţială larg desfăşurată. Opusul acestuia este concentrarea obiectivelor şi activităţilor numai în anumite areale şi apariţia disparităţilor economice şi sociale intra și interregionale evidente. Mai mult, răspândirea obiectivelor turistice într-un spaţiu cât mai larg crează facilităţi pentru o cerere turistică mai numeroasă să le acceseze, cu consecinţe favorabile asupra eficienţei domeniului în general.

Dezvoltarea turismului nu este o acţiune liniară ci una sinuoasă, cu fluxuri şi refluxuri ale intensităţii şi ritmurilor sale. Intervenţia unor factori cu statut de forţă majoră, cum este actualmente încălzirea climatică pentru turismul sporturilor de iarnă, impune cu necesitate alternative. Ele vin pe calea **complementarităţii** ofertei, a substituirii unui tip de turism cu altul, a unei forme de practicare cu altă formă, dar şi a diversificării, pe aceeaşi cale, a serviciilor oferite. Complementaritatea asigură, în perioadele critice, funcţionarea sistemului turistic, menţinerea sa în ecartul activităţilor umane rentabile. Etc.

La microscară, într-un mediu antreprenorial, fiecare firmă aplică **principiul avantajului comparativ**, conform căruia o firmă deține un avantaj competitiv dacă își modelează mediul concurențial. La nivelul Regiunii de Nord-Vest există câteva elemente de specificitate care pot face față concurenței exercitate de alte atracții turistice din proximitatea teritoriului, ca de pildă complexitatea și diversitatea speoturistică a arealului, prezența unei multitudini de izvoare minerale cu proprietăți chimice ce asigură o diversitate curativă, existența – încă – a unui important patrimoniu etnografic conștientizat și promovat în autentice spații mentale geografice de tip „țară/ținut", sau chiar prezența unor atracții turistice neconvenționale (Mitul Dracula, locații bântuite) care au dat Transilvaniei o altă notorietate internațională. Specializarea regiunii prin transformarea oricăreia dintre resursele menționate mai sus, sub forma unui adevărat brand turistic, pune în contrabalans oferta turistică a arealelor turistice din proximitate.

În al doilea rând, principiul se referă la competiţia spaţială dintre turism şi alte ramuri economice (agricultură, industrie, exploatare forestieră), impunerea sa ca primordială fiind subvenţionată de persistenţa „materiei prime" (obiectivul atractiv) pe o durată nelimitată de timp (evident în condiţii de exploatare responsabilă), de costurile reduse ale menţinerii în funcţiune, de logistica relativ simplă şi puţin costisitoare reclamată etc.

Principiul competitivității face trimitere la respectarea concurenței și capacitatea de adaptare la noile cerințe de pe piața turistică și la noii competitori apăruți, respectiv la concentrarea eforturilor spre deschiderea sau consolidarea unor forme de turism de nișă, de apariție a unor branduri turistice, identificarea a noi profiluri de turist, dar și prioritizarea acelor UAT-uri sau areale care dezvoltă proiecte, măsuri sau chiar strategii de specializare inteligentă în domeniul turismului.

Principiul agregării sistemice constituie un alt principiu ce urmărește dezvoltarea întregului act turistic, de la modul în care este exploatată și valorificată turistic o resursă, la modul de creștere a calității serviciilor oferite și a personalului ce deservește activitatea turistică, prin implicarea celor mai eficiente modalități de promovare turistică. O altă ipostază a sa este cea de interrelaţionare funcţională a diferitelor categorii de baze învecinate în scopul atenuării „vârfurilor de sarcină" şi a satisfacerii cât mai plenare a nevoii RRC a fiecărui turist în parte.

Un alt principiu luat în considerare este cel al **bunei guvernanțe**, prin intermediul căruia se asigură o gestionare eficientă, transparentă, responsabilă a resurselor, a serviciilotr turistice sau chiar a fondurilor alocate valorificării lor și un acces participativ al tuturor beneficiarilor implicați în activitatea turistică, de la autorități publice până la gestionari ai unor resurse antropice, custozi de arii protejate, tour-operatori, mediul academic și varii categorii de turiști.

Recursul la utilizarea rațională și echilibrată a resurselor turistice stă la baza aplicării **principiului ecologic**, materializat în cazul prezentei strategii prin susținerea unui turism responsabil, sustenabil. Poate cel mai mediatizat este în cadrul promovării ecoturismului din ariile naturale protejate unde compromiterea unor habitate și dispariția unor specii faunistice și floristice duce la imposibilitatea practicării acestei forme de turism. Pe de altă parte, supraaglomerea unor destinații turistice, cum este cazul unor orașe europene, încă mai puțin articulată ca fenomen în România, contravine practicării unui turism responsabil.

În sfârşit, principiul **autenticităţii ofertei** este o condiţe *sine qua non* a atractivităţii ei, a competitivităţii în raport cu oferta altor locaţii. Oferta şablonardă poate satisface nevoi turistice imediate dar nu se poate impune ca etalon cert al atractivităţii generale.

4. STRATEGIA DE DEZVOLTARE A TURISMULUI ÎN REGIUNEA DE NORD-VEST

4.1. ANALIZA SWOT A POTENŢIALULUI TURISTIC REGIONAL

Coordonatele strategice majore ale dezvoltării turismului în Regiunea de Nord-Vest, prefigurate în Proiectul **PATR** (*Plan de Amenajare a Teritoriului Regiunii de Nord-Vest*), elaborat de UBB în intervalul 2000-2004, (Cocean P., 2005) nu s-au schimbat într-un deceniu şi jumătate care s-a scurs de la finalizarea sa. Dovadă că, din păcate, soluţiile acestuia n-au fost transpuse în realitatea faptică, fapt ce ne determină să le reluăm în bună parte, adâugând, evident, aspectele nou intervenite.

Ca urmare, analiza fenomenului turistic la nivelul Regiunii de Nord-Vest, ca domeniu de activitate antropică de sine stătător, dar şi în corelaţie cu celelalte domenii economico-sociale principale (agricultura, industria), a pus în evidenţă rolul major ce revine turismului în dezvoltarea de perspectivă a entităţii teritoriale susmenţionată. În acest context, după o inventariere riguroasă a resurselor turistice ale regiunii – condiţie *sine qua non* a oricărui demers prospectiv – precum şi a stadiului actual de afirmare a ramurii, nevoia elaborării unei strategii coerente de dezvoltare a turismului pe termen scurt, mediu şi lung devine posibilă şi imperioasă.

Aplicând analiza-diagnostic (SWOT) turismului din regiunea studiată, vom sintetiza în continuare principalele puncte tari, oportunităţile, punctele slabe şi riscurile cu care acesta se confruntă:

Puncte tari:

- prezenţa unor resurse turistice, naturale şi antropice, de mare valoare, în plan naţional şi internaţional;
- diversitatea remarcabilă a resurselor turistice face posibilă afirmarea unor tipuri şi forme variate de turism;
- lipsa sau slaba reprezentare spaţială a resurselor turistice asemănătoare (cantitativ şi calitativ) în regiunile transfrontaliere ale Ucrainei şi Ungariei;
- poziţia geografică relativ favorabilă a regiunii în raport cu axele majore de circulaţie internă şi internaţională (E60, magistralele feroviare Bucureşti-Episcopia Bihorului, Bucureşti-Halmeu: aeroporturile din Cluj Napoca, Oradea, Baia Mare şi Satu Mare, autostrada Borş-Cluj-Napoca-Sebeş);
- prezenţa unor obiective de nişă, neconvenţionale, cu atractivitate turistică asigurată (mitul Dracula, pădurea Hoia etc.).
- existența unui număr însemnat de centre de informare turistică la nivelul Regiunii de Nord-Vest, ce pot deveni promotori ai valorificării și promovării resurselor turistice din areal.

Oportunităţi:

- cererea crescândă de servicii turistice pe piaţa internă şi externă a domeniului;
- nevoia de conservare şi protejare prin turism organizat a unor resurse supuse degradării naturale sau antropice;
- afirmarea recentă a turismului rural pe plan mondial. Existenţa în Regiunea de Nord-Vest a unor valori etnografice de excepţie justifică o astfel de abordare prioritară.
- crearea complementarităţii economice şi sociale în condiţiile regresului industriei şi stagnării agriculturii;
- reconstrucţia ecologică prin turism a unor areale afectate de alte forme de valorificare economică (minerit, forestier, pastoral);
- încurajarea apariției unor destinații ecoturistice;

- dezvoltarea unor platforme de promovare turistică online (airnrb, TripAdvisor etc.) ce facilitează personalizarea individuală a serviciilor turistice pentru fiecare potențial beneficiar;
- existenţa în regiune (Cluj-Napoca, Oradea, Bistriţa, Zalău, Sighetu Marmaţiei) a unor instituţii universitare implicate în formarea specialiştilor pentru domeniul turistic;
- afirmarea speoturismului şi turismului cinegetic în condiţiile existenţei în regiune a unor resurse deosebite şi a lipsei acestora (fauna cinegetică) în ţările din vestul Europei (mari emiţătoare de fluxuri turistice).

Puncte slabe:

- lipsa căilor de acces modernizate spre numeroase obiective şi zone turistice; ca urmare, inițiativele amenajării turistice se blochează din lipsa acestei facilităţi elementare sau devin nerentabile;
- ofertă turistică actuală de nivel scăzut sub aspectul consistenţei programelor turistice;
- produs turistic şablonard;
- lipsa materialelor promoţionale;
- promovare mai mult decât modestă on-line;
- infrastructură turistică, încă, deficitară și predominant punctiformă (în cadrul centrelor urbane);
- lipsa unor rețele/platforme de networking în domeniul turismului care să conecteze publicul larg cu operatorii de produse turistice;
- raport dezechilibrat între calitate şi preţul serviciilor turistice oferite.

Ameninţări (riscuri):

- proliferarea amenajărilor ad-hoc;
- afectarea resurselor turistice prin exploatare inadecvată sau dezvoltarea altor forme de valorificare economică concurenţiale (industrie, agricultură);
- crearea unei imagini negative asupra obiectivelor (zonei, regiunii) la nivelul unei cereri turistice nesatisfăcută;
- proliferarea concurenţei neloiale între actorii din turism;
- competitivitate internaţională modestă.

4.2. PROFILUL TURISTIC AL REGIUNII DE NORD-VEST

Abordând Regiunea de Nord-Vest ca un sistem teritorial funcţional la nivelul tuturor componentelor sale structurale, dar şi în relaţiile cu sistemele turistice (interne şi externe) învecinate, analizele noastre au pus în evidenţă următoarea configuraţie a ierarhizării tipurilor şi formelor de turism ce trebuie (şi pot fi !) promovate cu prioritate (cu bold tipurile şi formele de turism competitive la nivel internaţional). Ele definesc **profilul turistic de perspectivă** al regiunii şi sunt următoarele:

1) **Turism curativ (balnear şi climateric);**
2) **Turism rural;**
3) **Speoturism;**
4) **Turism de aventură bazat pe resurse atractive neconvenţionale (mitul Dracula, pădurea Hoia, cannoing, rafting, alpinism etc.);**
5) **Turism cinegetic;**
6) Turism cultural (centrat pe aşezările urbane, situurile istorice, edificiile şi manifestările religioase, obiectivele culturale);
7) Turism recreativ montan.

Tipurile şi formele de turism 1-5, prin valoarea resurselor atractive, se situează, în contextul unei amenajări şi exploatări moderne, în poziţia unei certe competitivităţi internaţionale. Tipurile 6-7 pot satisface cererea turistică internă şi, complementar, pot îmbogăţi oferta destinată turismului extern.

4.3. COORDONATELE STRATEGICE MAJORE

În vederea transformării turismului regional într-o ramură economică profitabilă şi competitivă, la nivel naţional şi internaţional, propunem următoarele direcţii de acţiune:

1. Amenajări majore, cu impact turistic internaţional:

- Dracula Park
- Complexul carstic Cetăţile Ponorului
- Peştera din Valea Firei
- Cheile Galbenei
- Complexul geotermal Borş
- Peştera Tăuşoare
- Complexul geotermal Beiuş
- Complexul hidro-mineral Târgu Lăpuş
- Defileul Crişului Repede (inclusiv peşterile Vântului şi Vadu Crişului)
- Pădurea Hoia

2. Ranforsarea axei hidro-termale *Livada-Satu Mare-Tăşnad-Marghita-Băile Felix-Salonta* şi a ramificaţiilor acesteia**:** *Şimleul Silvaniei – Boghiş –Meseşeni Băi* respectiv *Răbăgani- Beiuş,* precum şi a exploatării bogatelor acvifere de ape minerale din „aureola mofetică" a Carpaţilor. În acest scop, propunem constituirea unei reţele de baze destinată ***turismului curativ***, prin modernizarea vechilor staţiuni sau a înfiinţării altora, după cum urmează: Băile Felix- Băile Episcopiei (1 Mai), Borş, Marghita, Tinca, Chişlaz, Zalnoc, Boghiş, Şimleul Silvaniei, Meseşeni Băi, Bizuşa, Zăuan Băi, Tăşnad, Băile Puturoasa, Băile Tarna, Bixad, Vama (Valea Măriei), Săpânţa, Ocna Şugatag, Coştiui, Glod, Baia Borşa, Stoiceni, Cărbunari, Sângeorz Băi, Valea Vinului, Poiana Ilvei, Anieş, Târlişua (Borcut), Turda-Băi, Ocna Dej, Cojocna, Băiţa sau Leghia.

Se va avea în vedere edificarea de *staţiuni mici şi mijlocii,* mult mai flexibile, care să permită o exploatare raţională a acviferelor termale şi minerale (Băile Felix atingând deja cota de atenţie în acest sens). Dispunerea lor în vecinătatea frontierei vestice le asigură o poziţie relativ favorabilă în raport cu cererea externă de profil.

3. Dezvoltarea speoturismului comun şi de aventură. Are condiţii propice de afirmare datorită numărului apreciabil de cavităţi subterane inventariate în regiune (cca 3000) şi, îndeosebi, a prezenţei unor peşteri cu un patrimoniu atractiv remarcabil (cavernament de excepţie, diversitate de speleoteme, râuri, cascade şi lacuri subterane, vestigii paleontologice şi arheologice). Din cele 78 peşteri evaluate în acest scop, propunem ca prioritară amenajarea următoarelor cavităţi:

- Complexul carstic Cetăţile Ponorului;
- Peştera din Valea Firei
- Avenele din Lumea Pierdută (speoturism extrem);
- Peştera Vântului;
- Peştera Vadu Crişului
- Peştera din galeria Aurica (inclusiv muzeu subteran al mineritului);

- Avenul Stanu Foncii (speoturism extrem);
- Avenul Betfia (reamenajare complexă);
- Peştera Tăuşoare;
- Jghiabul lui Zalion (speoturism extrem).

4. Afirmarea plenară a turismului rural în cele mai caracteristice formaţiuni etnografice din Europa care sunt „ţările" din Regiunea de Nord-Vest: Ţara Oaşului, Ţara Maramureşului, Ţara Lăpuşului, Ţara Chioarului, Ţara Năsăudului, Ţara Silvaniei şi Ţara Beiuşului. Dar şi în „ţinuturile" Codru, Ciceu, Bârgău, Huedin, Borod etc. La aceste zone, unicat prin specificitatea, originalitatea şi bogăţia culturii populare (arhitectură, obiceiuri, tradiţii, ocupaţii, meşteşuguri, port, muzică şi dans popular), se adaugă areale din Munţii Apuseni (Mărişel-Beliş, Răchiţele, Valea Iadului), Câmpia Transilvaniei (Ţaga-Geaca-Cătina, Teaca), Munţii Bârgăului (Poiana Ilvei, Lunca Ilvei).

Considerăm că în lada de zestre a acestora se află valori nepieritoare ale culturii noastre populare ce pot fi conservate şi perpetuate prin etalarea lor turistică, devenind o ofertă atractivă de mare originalitate.

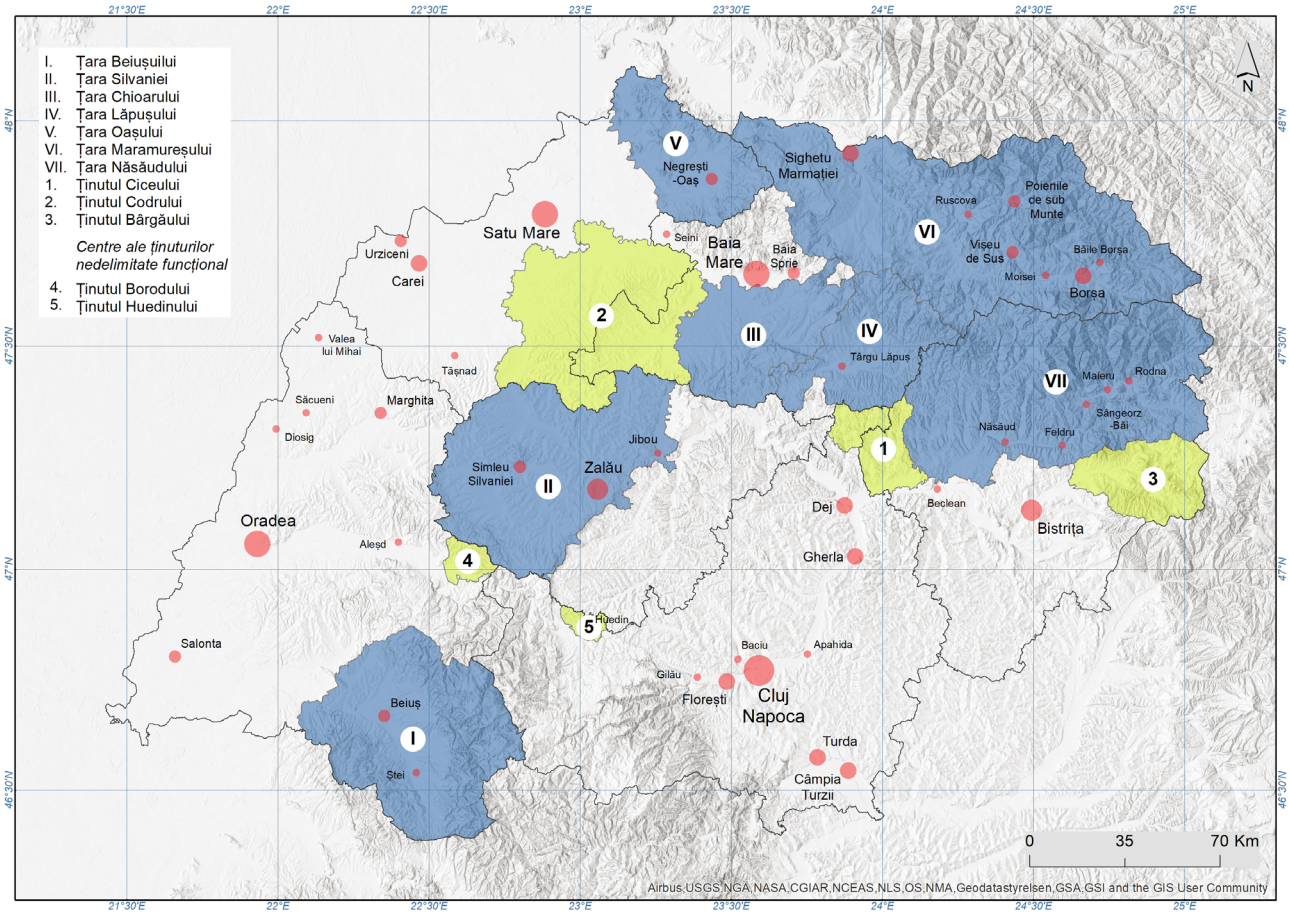

Fig. 4. *Principalele areale de practicare ale turismului rural*

5. Organizarea areală şi dotarea cu infrastructură a turismului cinegetic din munţii Ţibleş, Bârgăului, Oaş-Gutăi, Vlădeasa, Masivul Gilău-Muntele Mare, Pădurea Craiului, Meseş, Plopiş şi Dealurile de Vest. Existenţa unei bogate şi variate faune mari, purtătoare de trofee (urs, cerb, mistreţ, căprior) situează România (inclusiv prin aportul Regiunii de Nord-Vest) pe primul loc în Europa, valorificarea sa prin turism, în condiţii de strictă monitorizare, devenind deosebit de profitabilă. În acest sens, în toate fondurile de vânătoare vizate recomandăm edificarea unei infrastructuri specifice: pavilioane de observare, supraveghere şi vânătoare, cabane, căi de acces auto etc.

6. Înfiinţarea (inclusiv prin reamenajare) a unor noi staţiuni turistice:

- Boga (*turism montan, speoturism)*
- Tihuţa *(Dracula Park, turism montan)*
- Ic Ponor *(turism montan, speoturism)*
- Valea Stanciului *(turism montan, cinegetic)*
- Floroiu *(turism montan, turism nautic)*
- Cojocna *(turism curativ)*
- Leşu (Remeţi) *(turism nautic, speoturism)*
- Târlişua *(turism montan, cinegetic, curativ)*
- Rodna *(turism montan, curativ)*
- Călineşti Oaş *(turism nautic)*
- Stoiceni *(turism curativ)*
- Beltiug *(turism curativ)*
- Băile Bizuşa *(turism curativ)*
- Meseşeni Băi *(turism curativ)*
- Răbăgani *(turism curativ)*
- Beiuş *(turism curativ)*
- Şimleul Silvaniei *(turism viniviticol, turism curativ).*

7. Dezvoltarea turismului în zonele periurbane*,* îndeosebi ale aşezărilor urbane mari, cu o cerere turistică importantă (Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare, Satu Mare, Zalău, Bistriţa, Turda, Dej etc). În actualele condiţii economico-sociale ale ţării, cu o majoritate a populaţiei aflată sub standardul minim al posibilităţilor de practicare a unui turism decent (500 USD venit net lunar/persoană), turismul de scurtă durată din zonele periurbane oferă posibilităţi largi de practicare unui mare număr de persoane. Ca urmare, el devine o veritabilă linie de start a turismului de perspectivă.

8. Dezvoltarea unor forme de turism specializate: *religios* (mănăstirile Rohia, Moisei, Dragomireşti, Breaza, Bârsana; Nicula, Ciucea, Muntele Rece; Salva, Poiana Ilvei, Bichigiu, Dobric; Izbuc, Voivozi; Strâmba, Bălan), *viticol* (Şimleul Silvaniei, Lechinţa, Teaca, Carei), *minier* (Gutâi, Băişoara, Rodna), *piscicol* (pe văile: Someşu Cald, Drăgan, Iada, Crişu Pietros, Crişu Repede, Finiş, Vişeu, Vaser, Someşul Mare; pe lacurile naturale şi antropice).

9. Punerea integrală în valoare a resurselor turistice climatice montane prin sporturi de iarnă (schi, săniuţe, bob) în munţii Rodnei, Ţibleş, Gilău-Muntele Mare şi Biharia. Recomandăm insistent luarea în considerare pentru amenajări de acest tip doar masivele montane cu altitudini de peste 1800 m, încălzirea climatică afectând sensibil, prin scurtarea sezonului, domeniile schiabile din munţii joşi şi mijlocii ai Europei (OFEV, 2018). Diversificarea infrastructurii de agrement hivernal prin amenajări de noi pârtii pentru toate categoriile de practicanţi, de baze de cazare şi instalaţii transport pe cablu în următoarele locaţii de profil: Băişoara, Vlădeasa, Ic Ponor, Beliş-Fântânele, Stâna de Vale, Boga, Padiş, Baia Borşa, Dragomireşti, Colibiţa, Tihuţa, Târlişua, Rodna- Şaua Curăţel etc.).

10. Diversificarea dotărilor şi amenajărilor pentru practicarea turismului de aventură:

- *rafting* pe râurile Anieș, Crișul Pietros, Vaser etc.
- *parapantism* și *delta-plan* (Măgura Șimleu, Culmea Breaza, Culmea Petridului etc.)
- *via ferrata:* Cheile Turzii, Cheile Turenilor, Defileul Crișului Repede etc.

- *motocross, enduro, mountain-bike*
- *cannoing*: pe râurile mari (Someșul Mare, Crișul Repede, Lăpuș)
- *speoturism extrem*: Avenele din Lumea Pierdută, Avenul Stanu Foncii, Jghiabul lui Zalion etc.

11. Realizarea de amenajări turistice integrate interregionale implică, pe de o parte, zone marginale ale judeţelor din Regiunea de NV şi judeţele aparţinând altor regiuni de dezvoltare ale ţării (Nord-Est, Centru sau Sud-Vest) care pot conduce la profilarea unor entităţi geografico – turistice cu personalitate specifică, ce va putea polariza o cerere turistică crescândă cu arie de provenienţă naţională şi internaţională.

Considerăm ca tipică pentru această situaţie ***zona centrală a Munţilor Apuseni*** suprapuse bazinelor superioare ale Crişurilor, Arieşului şi Someşului Mic, unde s-ar întinde viitorul Parc Naţional al Apusenilor incluzând, în extenso, „Ţara Moţilor" cu potenţial morfologic – speologic unic în România şi o civilizaţie montană particularizată şi cu un caracter de perenitate certificată.

Politica de amenajare turistică se va axa pe aceşti doi „poli". Pe de o parte, se va căuta valorificarea potenţialului turistic speologic în ansamblul său, dar punându-se accent pe realizarea unui triunghi de peşteri amenajate la standarde internaţionale: Peştera Urşilor de la Chişcău (singura amenajată din ţară, după aceste criterii) din judeţul Bihor, urmată, prin selecţie şi amenajare a altor două: Scărişoara, respectiv Peştera din Valea Firii (Humpleu), în Alba şi jud. Cluj. Baza turistică de cazare şi infrastructură de comunicaţie moderne vor lega organic cele trei peşteri amenajate de importanţă majoră incluzând astfel cvasitotalitatea patrimoniului speologic al Apusenilor într-un spaţiu turistic polarizant de importanţă europeană.

Componenta antropică poate fi considerată implicabilă la paritate cu cea analizată anterior. Turismul rural ce s-a impus cu deosebire în judeţele Cluj şi Alba va putea fi completat cu includerea aşezărilor din bazinul Crişului Pietros în Bihor. În acelaşi context se vor putea materializa trei sate turistice - baze atât pentru turismul speologic cât şi pentru cel de cunoaştere a civilizaţiei montane rurale, Casa de Piatră (Alba); Ic Ponor (Cluj); Pietroasa (Bihor) cu rol de baze de sejur şi penetrare în Munţii Apuseni.

Amenajarea turistică integrată – interregională a Munţilor Rodnei capacitează judeţele Maramureş şi Bistriţa-Năsăud (din Regiunea de NV) şi Suceava (din Regiunea NE) şi se remarcă prin aceeaşi bipolaritate: prezenţa celui mai reprezentativ masiv cu peisaj glaciar-alpin din Carpaţii Orientali – Masivul Rodnei, adăpostind una dintre cele trei Rezervaţii ale Biosferei din România, flancat de areale, de locuire intens şi personalizat antropizate „Ţara Maramureşului", „Ţara Năsăudului" respectiv „Bistriţa Aurie".

Efortul în amenajare conjugat, centrat pe Rodna, pe componentele staţiunilor balneoturistice Borşa şi Sângeorz Băi şi aşezările rurale limitrofe aparţinând celor trei judeţe va căpăta substanţă prin completarea centurii rutiere periferice cu reintroducerea în circuit a vechiului drum medieval peste pasul Rotunda între Şanţ-Cârlibaba.

Amenajarea turistică integrată – interregională Căliman poate conduce la o colaborare a trei regiuni de dezvoltare prin judeţele Bistriţa-Năsăud (Regiunea de NV), Suceava (din Regiunea NE), Mureş (Regiunea Centrală), având ca obiectiv cel mai reprezentativ masiv vulcanic carpatic – Căliman cu zonele antropizate limitrofe: Bârgăul, Dornele, Defileul Topliţa-Deda. Amenajarea turistică este motivată de trei argumente fizico-geografice de calitate cu manifestare în toate judeţele: peisajul montan-alpin; obiectivele lacustre din judeţul Bistriţa-Năsăud (Colibiţa) şi în perspectivă Mureş (Răstoliţa) şi sursele hidrominerale cvasiomniprezente, la care se adaugă peisaje rural montane specifice. Acestea vor induce amenajări generatoare de tipuri şi forme de turism specifice, toate stimulate şi de un potenţial de poziţie favorabil.

Amenajările turistice integrate – transfrontaliere vor fi posibile în perspectivă, marşându-se pe valorificarea prin amenajare şi potenţare a unei cereri turistice cu dublu vector.

În acest sens, se va putea merge pe amenajări axate, pe turismul de cură şi agremental, dar şi turism rural, având ca bază resursele hidrominerale existente în judeţele Bihor şi Satu Mare şi cele corespondente din Ungaria.

În al doilea caz, judeţul Maramureş – Ţara Maramureşului şi cel similar de la nord de Tisa din Ucraina se va putea promova un proiect de valorificare comună a patrimoniului turistic antropic având multe componente de unitate dar şi de unicitate (ex. mănăstirea Peri şi cea în curs de finalizare Săpânţa – Peri).

12. Valorificarea oportunităţilor turismului de tranzit prin edificarea unui sistem de baze de tip motel şi camping localizate de-a lungul căilor rutiere principale (E60, DN Satu Mare-Oradea; DN Cluj-Dej-Bistriţa-Vatra Dornei) sau la intersecţia acestora cu DJ-urile.

13. Conturarea de circuite turistice tematice, cu o largă adresabilitate, precum: „Circuitul bisericilor din lemn sălăjene/maramureşene", „Circuitul castrelor romane", „Circuitul cetăţilor şi castelelor medievale", „Circuitul caselor memoriale", „Circuitul salinelor", „Speocircuit turistic".

14. Crearea unei oferte turistice autentice, originală, bazată pe specificul local sau regional (gastronomie, folclor, ambient). Ea include amenajarea unor baze cu specific ţărănesc local (arhitectură, costumaţie, meniu, muzică)şi valorificarea mitologiei locale şi regionale, a obiceiurilor şi tradiţiilor, în alcătuirea programelor turistice.

15. Accesibilitate asigurată la obiectivele turistice (diversificată, modernă, fluentă)

- Vector fundamental al prezenţei şi fluenţei fluxurilor de vizitatori;
- Racordarea la culoarele naţion ale şi internaţionale majore;
- Căi rutiere magistrale (autostrăzi) şi „drumuri turistice". Autostrada Borş – Cluj-Napoca – Dej – Bistriţa – Suceava – Iaşi este vitală pentru circulaţia fluxurilor majore de turişti în regiune;
- TGV Viena-Budapesta-Oradea-Cluj-Napoca-Suceava-Iaşi-Chişinău-Odesa;
- Aeroport cu trafic de „long curier" (Cluj-Napoca) ;
- reconsiderarea căilor ferate înguste („mocăniţe'') şi de penetraţie („trenuri turistice" – Salva-Sighetu Marmaţiei; Holod-vaşcău ; Ilva Mică-Rodna ; Turda-Buru – Câmpeni etc.) ;
- Telecabine: Baia Borşa – Vf.… ; Ţibleş (Borcut-Păltiniş) ; Heniul Mare; Boga-Padiş, Măgura Şimleu etc.
- heliporturi cu rol turistic (Bistriţa, Sighetu Marmaţiei, Padiş).

16. Înfiinţarea unui Centru Regional de Management şi Coordonare Turistică, la Cluj-Napoca, respectiv a filialelor acestuia în principalele zone şi areale turistice (Oradea, Aleşd, Beiuş, Zalău, Şimleul Silvaniei, Satu Mare, Tăşnad, Negreşti Oaş, Baia Mare, Sighetu Marmaţiei, Vişeul de Sus, Tg. Lăpuş, Bistriţa, Năsăud, Dej, Huedin, Turda).

Sarcinile sale în promovarea turismului regional sunt multiple:

- constituirea unei baze de date turistice care să fie pusă la dispoziţia promotorilor turismului actual şi de perspectivă, precum şi a turiştilor interesaţi;
- monitorizarea fenomenului turistic regional;
- promovarea imaginii turistice a regiunii şi obiectivelor sale printr-o susţinută campanie de editare şi difuzare a materialelor de profil (ghiduri, pliante, monografii, hărţi, casete video, filme etc.);
- elaborarea de strategii de dezvoltare turistică locală, zonală şi regională.

17. Forţă de muncă specializată în turism la liceele tehnologice din centrele urbane cu profil turistic accentuat (Borşa, Sângeorz Băi, Oradea, Sighetu Marmaţiei, Tăşnad, Cluj-Napoca, Boghiş) şi universităţile din Cluj-Napoca, Oradea şi Baia Mare.

În ceea ce priveşte formarea educaţională şi profesională în sectorul ospitalităţii şi turismului, se impun ca necesare următoarele măsuri, axate pe patru piloni:

- *Cantitate*
  - creşterea numărului de elevi din cadrul instituţiilor de învăţământ preuniversitar profesional şi tehnic pentru meserii din sectorul ospitalităţii şi turismului prin aplicarea unor stimulente precum: extinderea parteneriatului public-privat din învăţământul dual; crearea unor programe de internship/stagii de practică în cadrul unor prestatori de servicii de talie naţională sau globală, finanţate din fonduri publice sau prin contractele dezvoltate cu partenerii din mediul privat, prin care agenţii economici din domeniu îşi pot recruta personal în mod direct sau prin care firmele de recrutare îşi pot recruta personal pentru cererea internă şi externă;
  - creşterea numărului de studenţi din cadrul instituţiilor de învăţământ universitar prin dezvoltarea de programe care să le asigure îmbinarea educaţiei formale cu dezvoltarea aptitudinilor profesionale prin extinderea învăţământului dual din mediul universitar;
  - creşterea numărului de instituţii de învăţământ formal şi de furnizori de formare profesională care oferă programe de iniţiere, calificare, specializare sau perfecţionare în sectorul ospitalităţii şi turismului, îndeosebi în centrele urbane majore, cu profil turistic mixt (Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare, Bistriţa, Satu Mare, Zalău), în localităţile cu statut de staţiune turistică de interes naţional (Borşa, Sângeorz Băi) sau local (Dej, Turda, Baia Sprie, Vişeu de Sus, Carei, Livada, Negreşti-Oaş, Tăşnad, Carei, Ocna Şugatag, Boghiş, Stâna de Vale, Bârsana etc.).
- *Calitate*
  - integrarea competenţelor transversale, a competenţelor „soft", a competenţelor lingvistice şi a abilităţilor sociale în programele de formare la toate tipurile şi nivelurile de învăţământ;
  - adaptarea programelor de studiu şi de formare la nevoile actuale din acest sector, cu accent pe instrumentele de învăţare experienţială prin extinderea parteneriatului public-privat (învăţământ dual, stagii de practică) în vederea dezvoltării aptitudinilor profesionale ale elevilor/ studenţilor/ cursanţilor, în condiţiile în care agenţii economici din domeniu se confruntă în prezent cu dificultăţi de recrutare a personalului pe fondul unei formări profesionale lacunare (lacune la nivel de cunoştinţe, competenţe lingvistice limitate, interes scăzut în specializare şi perfecţionare, atitudine neprofesională faţă de clienţi etc.).
- *Diversitate*
  - diversificarea ofertei educaţionale şi de formare profesională şi adaptarea ei la nevoile locale: lucrător concierge, operator pârtie de schi (ex. Baia Sprie, Baia Mare, Borşa), ghizi specializaţi (ghid habitat natural floră, faună: ex. Sighetu Marmaţiei, Borşa, Beiuş, Oradea etc.; ghid turism ecvestru; ghid de turism montan, drumeţie montană, ghid de turism sportiv, ghid de turism pentru peşteri amenajate: Beiuş, Aleşd, Borşa, Baia Mare, Cluj-Napoca, Oradea, Turda, Bistriţa, Sângeorz Băi; ghid canioning: Aleşd), organizator târguri şi expoziţii (Cluj-Napoca, Oradea), salvator la ştrand (Oradea, Satu Mare), tehnician maseur şi asistent medical balneofizioterapie, balneofiziokinetoterapie şi recuperare (Ocna Şugatag, Sângeorz Băi, Boghiş, Beclean, Satu Mare, Marghita) etc.
  - diversificarea cursurilor de perfecţionare autorizate ANC oferite în interiorul regiunii (Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare).
- *Atractivitate*

- extinderea plajei de recrutare a resursei umane prin creşterea gradului de atractivitate a meseriilor în turism prin campanii de educare şi informare cu privire la multiplele beneficii pe care turismul le poate aduce pe plan local, beneficii motivante acordate personalului, posibilitatea efectuării unor stagii de pregătire în cadrul unor prestatori de servicii de prestigiu interni şi internaţionali.

18. Promovare internă şi externă susţinută, incitantă, atractivă

La ora actuală există la nivelul Regiunii de Nord-Vest 113 centre de informare turistică (din care 95 CIT locale, 1 CIT județean, 15 CIT naționale și 2 CIT național și local), legiferate ca principalii promotori ai ofertei turistice, majoritatea având pe sângă sediul fizic propriu-zis o pagină de promovare în mediul online (pagină web distinctă, pagină de FB, instagram etc.). Cu toate acestea, puține dintre ele dețin o bază de resurse turistice actualizată, cu o promovare de la o variantă inexistentă spre puțin valorificată. În lumina noi Legi a turismului (2019) și a încurajării înființării unor Centre de management al destinațiilor turistice, promovarea mai acerbă și funcționalizarea CIT-urilor deja existente devine stringentă. În acest context, se impun:

- *crearea unei baze de date asociată resurselor turistice naturale şi antropice*, cărora le sunt asociate și atracțiile turistice neconvenționale, este de bun augur pentru Regiunea de Nord-Vest. Crearea unei pagini web gestionată de Agenția de Dezoltare Nord-Vest, cu informații multilingve (română, engleză, germană, franceză, rusă, chineză, japoneză, maghiară şi arabă) poate fi un prim pas în asigurarea unei vizibilități turistice regionale.
- *crearea, prin personalizare, editarea și diseminarea unor materiale promoționale turistice* (atlase, hărţi, hărți de buzunar, ghiduri, pliante, ilustrate, aplicații mobile), inclusiv cu caracter informativ, cărora le pot fi asociate diverse obiecte de suvenir cu imaginea obiectivelor turistice promovate, poate contribui la o mai bună informare a potențialilor vizitatori, privați în general de o astfel de informare;
- *panouri ilustrate ale obiectivelor* (în română şi engleză), care ar multiplica precaritatea elementelor de semnalizare turistică deja existente;
- *ghidaj teritorial punctual,* prin încurajarea utilizării resursei umane din areal, care se poate specializa în funcție de tipologia obiectivului (ghid de peșteri, ghid montan etc.);
- *reclamă în cascadă*, începând cu izolinia de 25 km față de obiectivul turistic vizat.

19. Stabilirea unui raport corect între preţuri şi calitatea ofertei care să elimine dumping-ul turistic, dar şi dezechilibrele inverse, prin:

- racordarea actorilor autohtoni din turism la practicile financiare ale serviciilor din turism din alte ţări europene, pentru a evita eventualul decalaj de costuri dintre ele.
- reglementarea unor taxe, inclusiv prin reducerea TVA-ului pentru anumite produse turistice tradiționale, menită să încurajeze autenticitatea produsului turistic, sau subvenționarea unui cuantum de producători autorizați;
- personalizarea ofertei de pachete turistice interne și promovarea ei pe piața internațională pentru a crește numărul de vânzări locale;
- reducerea unor taxe pentru anumite produse ce intră în fluxul de comercializare turistică (obiecte de suvenir, produse de artizanat, produse gastronomice etc.) și facilitarea procedurilor de certificare ale unui produs tradițional.

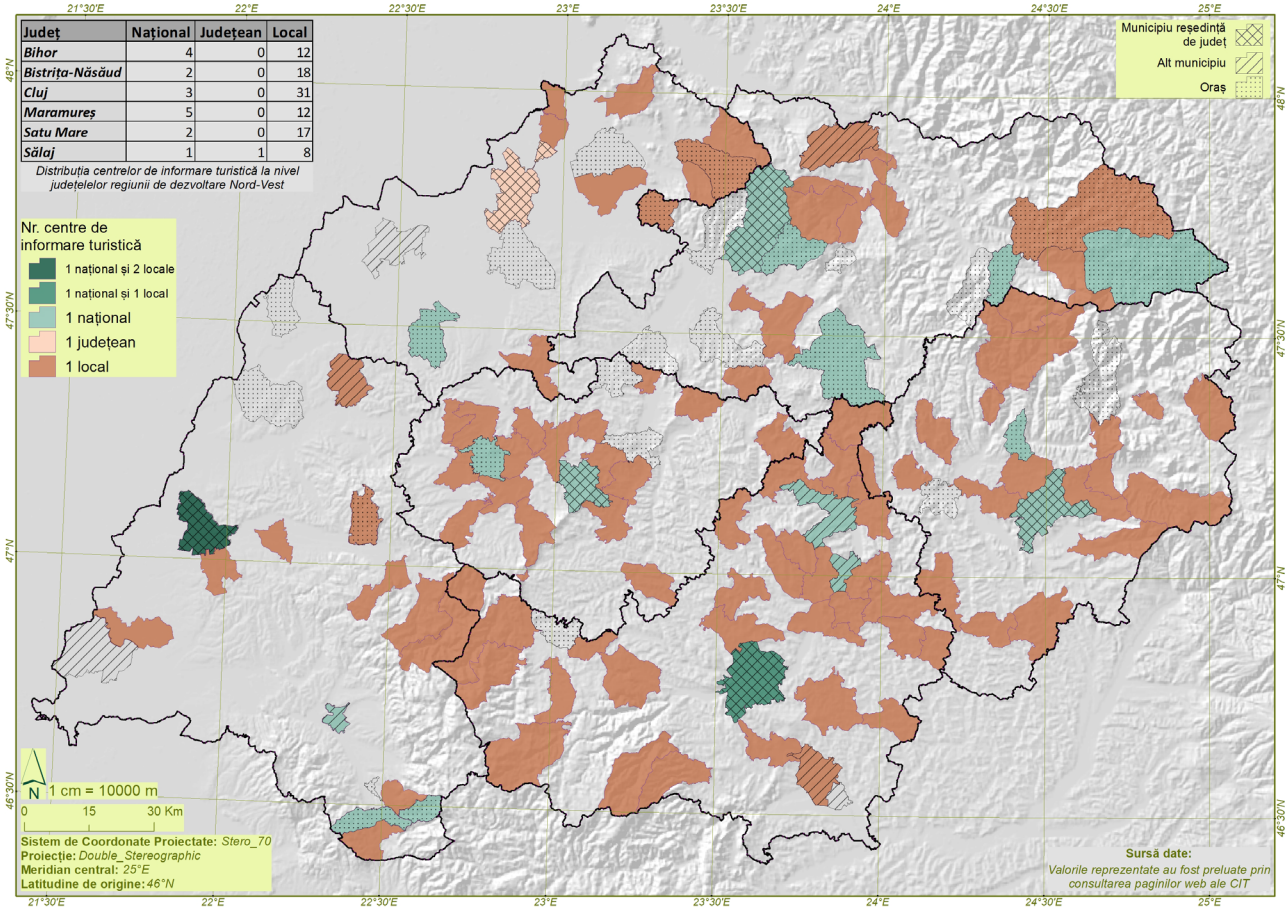

Fig. 5. *Centrele de informare turistică din Regiunea de Nord-Vest*

20. Măsuri pentru creşterea circulaţiei turistice în regiune

În scopul intensificării circulaţiei turistice autohtone şi atragerii de fluxuri turistice din ţările europene mai ales, şi nu în ultimul rând din ţările limitrofe (Ungaria, Serbia, dar şi Ucraina, Republica Moldova şi împrejurimi) se impun:

- reabilitarea, modernizarea şi reorganizarea funcţională şi sub aspectul apartenenţei (proprietăţii) a bazei materiale turistice existente (mai ales a celei din staţiunile mari şi din oraşele importante);
- instruirea şi pregătirea la standardele actuale a personalului din turism;
- reabilitarea, extinderea şi aducerea la exigenţele actuale (din punct de vedere al structurii, dimensiunilor şi a calităţii amenajărilor turistice şi a calităţii serviciilor oferite turiştilor), pe de o parte a micilor staţiuni balneare cu surse hidrominerale valoroase şi diversificarea profilului acestora, în paralel cu stimularea dezvoltării de noi staţiuni axate pe valorificarea resurselor de acest tip (balneare), cum sunt: în judeţul Bistriţa-Năsăud - Valea Vinului, Anieş; în judeţul Bihor - Marghita, Balc; în judeţul Cluj - Someşeni, Stana, Cojocna; în judeţul Maramureş - Ocna Şugatag, Coştiui, Cărbunari, Dăneşti, Săpânţa, Valea Vinului); în judeţul Satu Mare - Puturoasa, Valea Măriei, Bixad; în judeţul Sălaj - Bizuşa, Boghiş, Zalnoc (com. Bobota), iar pe de altă parte a staţiunilor climaterice, montane şi pentru sporturi de iarnă existente şi posibil a fi înfiinţate: în judeţul în judeţul Bistriţa-Năsăud – Colibiţa, Piatra Fântânele; în judeţul Bihor – Leşu, Boga; în judeţul Cluj – Beliş, Băişoara, Floroiu; în judeţul Maramureş – Izvoare, Mogoşa, Borşa, Vasre-Făina, Puzdrele; în judeţul Satu Mare – Călineşti-Oaş, Luna Ses;
- valorificarea superioară - prin amenajarea, reamenajarea unor trasee turistice intens frecventate de turişti şi amplasarea unei baze materiale adecvate – cabane montane, sate de vacanţă (de tipul celui de la Boga) sau complexe turistice cu o dezvoltarea controlată - şi integrarea în circuitele turistice a

unor unităţi montane foarte puţin sau deloc exploatate din punct de vedere turistic, precum Munţii Pădurea Craiului, Ţibleş sau Vlădeasa;
- stimularea noilor tendinţe din turismul din mediul rural, a căror dezvoltare să fie armonios integrată planurilor de dezvoltare locală şi zonală, cu respectarea exigenţelor privind calitatea serviciilor, dar şi a normelor ecologice;
- amenajarea complexă, inclusiv turistică, liniară din lungul traseului viitoarei autostrăzi ce se va suprapune pe actualul drum E60;
- cooperarea interjudeţeană în vederea promovării unor acţiuni de atragere a turismului în Regiunea de Nord-Vest;
- paralel cu aceste direcţii de dezvoltare, obiectivul principal îl constituie protecţia mediului, combaterea factorilor de poluare, conservarea şi protecţia resurselor naturale, a monumentelor istorice şi a valorilor etnografice şi folclorice specifice fiecărei zone turistice în parte.

4.4. COORDONATELE STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A TURISMULUI LA NIVEL JUDEŢEAN

Nevoia imperioasă a unui echilibru teritorial în dezvoltarea turismului – factor catalizator în ceea ce priveşte dezvoltarea de ansamblu a regiunii, fără disparităţi spaţiale evidente, dar şi în ceea ce priveşte bazinul de recrutare, mult mai larg, al cererii turistice – au orientat analizele şi înspre entităţile teritoriale inferioare ca rang regiunii, respectiv judeţele. Cu atât mai mult cu cât îndrituirea lor cu atributele personalităţii juridice le permite intervenţia în domeniu, prin investiţii venite de la nivel judeţean sau local.

În consecinţă, luând în considerare potenţialul turistic propriu şi raporturile spaţiale generate de localizarea geografică, au fost stabilite următoarele direcţii de acţiune pentru afirmarea acestei ramuri economice deosebit de profitabile.

4.4.1. Judeţul Bihor

Îşi va centra strategia de dezvoltare a turismului pe oportunităţile sale *poziţionale* (una din cele trei porţi ale României spre vestul Europei; parte componentă a regiunii transfrontaliere româno-ungare; tranzitarea de către magistrala feroviară Bucureşti-Budapesta-Viena şi E6o), autostrada Bucureşti-Braşov-Cluj Napoca- Oradea –Borş, *logistice* (existenţa unor resurse atractive de rezonanţă continentală; prezenţa unei baze turistice cu polarizare curativă internaţională) şi *de complementaritate* în diversificarea economiei judeţene (cu agricultura şi industria).

Profilul turistic al judeţului (impus de ierarhizarea valorică a potenţialului atractiv): 1. *Turism balnear; 2. Speoturism; 3. Turism rural*; 4. Turism de tranzit; 5. Turism recreativ montan.

Prioritătile amenajării trebuie să vizeze:

1) Modernizarea (în continuare) a staţiunilor Băile Felix şi 1 Mai în sensul îmbunătăţirii şi diversificării ofertei (dar fără a le supradimensiona, datorită riscului supralicitării acviferelor termale). În acest sens, se vor iniţia: diversificarea procedurilor de cură; diversificarea ofertei recreative complementare (terenuri de sport, circuite recreaţionale în împrejurimi, amenajarea Avenului Betfia, agrement hipic); construirea unui baby-parc;
2) Remodelarea funcţională a micilor staţiuni balneare (Tinca, Marghita) şi a înfiinţării unor staţiuni balneare noi (Chişlaz);
3) Amenajarea peşterilor cu potenţial atractiv şi poziţional favorabil (Vadu Crişului, Meziad, Vântului, Gălăşeni, Avenul Betfia, Măgura, Cetăţile Ponorului, Avenul Focul Viu). Operaţiunea va cuprinde:

amenajarea circuitelor de vizitare interioară; edificarea unor baze de cazare şi alimentaţie publică moderne; edificarea şi modernizarea (asfaltarea) căilor de acces;

4) Dezvoltarea turismului rural în *Ţara Beiuşului* (Chişcău, Pietroasa, Sighiştel, Budureasa, Meziad, Roşia, Ponoare, Câmp), *pe Valea Iadei* (Bulz, Munteni, Remeţi) *în Munţii Pădurea Craiului* (Vîrciorog, Zece Hotare, Călăţea, Damiş, Şuncuiuş, Bratca, Vadu Crişului);
5) Modernizarea staţiunii Stâna de Vale şi dezvoltarea unor noi staţiuni montane, destinate turismului recreativ, care să valorifice resursele atractive extrem de bogate ale judeţului Bihor şi Regiunii de Nord-Vest. Propunem în acest sens staţiunile: Padiş: pârtie de ski alpin; pârtie de ski fond; pârtie de săniuţe; centru hipic; terenuri de golf, tenis, volei etc.; teleskiuri; patinoar; Boga: alpinism; speoturism; sporturi de iarnă; Huta (Finiş): cură climaterică; turism cinegetic şi piscicol;
6) Amplificarea dotărilor turistice destinate turismului de tranzit de-a lungul căii rutiere E60 – viitoarea autostradă Borş-Oradea Cluj-Braşov-Bucureşti şi a şoselei spre Arad şi Satu Mare (cu amplasarea bazelor în locuri atractive);
7) Amenajarea unor baze turistice de tip cabană destinate turismului cinegetic şi piscicol în munţii Bihor, Pădurea Craiului şi Codru Moma (Luncşoara, Aleu, Ponor, Padiş; Leşu-baraj, Leşu-amonte de lac, Răcaş, Bulz, Vida, Preguz; Ponoraş, Văratec, Tărcăiţa, Finiş, Brusturi). În acest context, se impune deschiderea unui *traseu feroviar turistic* pe Valea Finişului, prin amenajarea adecvată a căii ferate înguste Finiş-Huta.

4.4.2. Judeţul Bistriţa-Năsăud

Se remarcă printr-o complexitate de trăsături ale cadrului natural şi o zestre turistică antropică extrem de variată.

Profilul turistic al judeţului: *1. Turismul montan (drumeţie montană, sporturi de iarnă); 2. Turismul balneo-climateric; 3. Turismul rural; 4. Turism cinegetic şi piscicol.*

Prioritățile amenajărilor turistice trebuie orientate cu predilecţie spre următoarele coordonate*:*

1) *Reabilitarea staţiunii Sângeorz-Băi* prin modernizarea celor două complexe hotelier-balneare, Hebe şi Someş; reintroducerea în circuitul turistic a unei părţi din vilele de pe Valea Borcutului, în prezent dezafectate; modernizarea bazei de tratament, utilizând resursele naturale hidrominerale, gazele mofetice şi nămolul curativ-peloid-mineralizat; repunerea în funcţiune a bazinului cu apă minerală; refacerea ambientală a parcului din centrul staţiunii, dar şi a arealului forestier calamitat în 1993; diversificarea ofertei recreative complementare a staţiunii prin amenajarea unor terenuri de golf, tenis, volei etc. Astfel staţiunea Sângeorz-Băi îşi va putea recăpăta poziţia dominantă în zonă deţinută înainte de 1985 şi va redeveni astfel cea mai reprezentativă staţiune pentru valorificarea apelor bicarbonatate-carbogazoase din Regiunea de Nord-Vest.
2) *Remodelarea funcţională a staţiunii Colibiţa* prin organizarea şi sistematizarea riguroasă a spaţiului construit, incluzând: modernizarea bazei de cazare, inclusiv a hotelului abandonat, dar amplasat într-o poziţie dominantă, favorabilă, pe versantul drept deasupra lacului şi barajului care va constitui nucleul viitoarei staţiuni; amenajarea unui golf cu debarcader pentru ambarcaţiuni de practicare a sporturilor nautice; amenajarea unor sectoare pentru practicarea organizată a pescuitului sportiv şi chiar realizarea unei păstrăvării; realizarea pe versantul cu expoziţie nordică a unor pârtii de schi deservite de un telescaun; delimitarea arealelor destinate unor noi dotări, sau pentru reşedinţe secundare încadrate unui Proiect de amenajare local cu prevederi stricte în contextul protecţiei mediului (mai ales a apei lacului şi pânzei freatice); organizarea accesului în Bârgău şi Călimani cu posibilitatea de înnoptare în una-două cabane construite în zonă.

3) Edificarea unor noi staţiuni montane în munţii Ţibleş şi Rodnei: Şaua Curăţel; Tihuţa, Târlişua (Borcut).

Şaua Curăţel poate deveni prin amenajare cel mai important obiectiv din munţii Rodnei al judeţului Bistriţa-Năsăud pentru turismul pentru sporturi de iarnă, turismul de drumeţie montană. Amenajările vor cuprinde: hoteluri şi cabane; pârtie de schi alpin; trambulină; patinoar; pârtie de bob şi săniuţe; mijloace de transport pe cablu. O cerinţă obligatorie o reprezintă asfaltarea drumului dintre Şanţ şi pasul Rotunda.

În *pasul Tihuţa* actualul hotel Dracula cu un mare impact emoţional asupra turiştilor occidentali şi cele două mijloace de transport mecanic (telescaun, teleschi) vor putea constitui nucleul unei *staţiuni turistice* cu o capacitate în jur de 500 – 700 locuri. Se vor adăuga pârtii pentru ski-fond, o bază hipică, terenuri de golf, tenis, volei; bowling, piscină acoperită. Pasul Tihuţa are un potenţial de poziţie remarcabil (pe principala cale de acces rutier dinspre Transilvania spre Moldova) ce trebuie valorificat plenar, iar aşezarea risipită Piatra Fântânele se poate constitui ca destinaţie atractivă pentru turismul rural, în perspectivă.

Munţii Ţibleş posedă, din punct de vedere morfologic şi climatic, condiţii optime pentru dezvoltarea unei staţiuni turistice montane mijlocii (500-1000 locuri). Ea poate fi amenajată în zona centrală a culmii montane, la *Târlişua,* în locul numit Borcut (topic specific pentru existenţa izvoarelor de ape minerale). Ea va include: baze de cazare de tip hotel şi cabane; pârtie de schi alpin; pârtii de săniuţe; teleschi. O condiţie sine qua non a înfiinţării staţiunii o reprezintă asfaltarea DJ 171 Spermezeu-Târlişua (7 km) şi drumului forestier Târlişua-Borcut (11 km).

4) *Edificarea unor staţiuni balneare mici* în arealele cu izvoare minerale precum: Parva, Anieş, Valea Vinului, Şanţ, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Silhoasa, Figa.
5) *Turismul rural* are mari oportunităţi de dezvoltare în Ţara Năsăudului (îndeosebi în Salva, Coşbuc, Telciu, Romuli, Zagra, Târlişua, Rebra, Rodna, Şanţ, Maieru), Munţii Bârgău (mai ales la Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Susenii Bârgăului) şi bazinul Ilvei (unde se detaşează, chiar la nivel naţional, Lunca Ilvei, cu existenţa a mai mult de 20 pensiuni familiale, asigurând găzduirea simultană a aproape 100 persoane şi asigurarea de servicii caracteristice acestei forme de turism). În cadrul turismului rural trebuie incluse vechile aşezări săseşti (Dumitra, Herina, Lechinţa, Teaca) cu o arhitectură specifică.
6) *Turismul cinegetic, pentru trofee (urs, cerb, căprior, mistreţ)* cu largi posibilităţi de dezvoltare (cca. 40 fonduri de vânătoare) în Munţii Rodnei (Anieş, Rodna, Şant, Valea Vinului, Rodna), Bârgăului (Budacu de Sus, Colibiţa) şi Ţibleşului (Suplai, Fiad, Târlişua). Se impune modernizarea la standarde europene a cabanelor de vânătoare (Dl. Negru, Fiad, Anieş, Colibiţa), construirea altor baze de acest tip în Munţii Ţibleş şi Bârgău şi drumuri de acces practicabile auto preluând frecvent drumurile forestiere.
7) *Alte forme de turism: turism viticol*: la Lechinţa şi Teaca; *turism piscicol:* pe Someşu Mare, Sălăuţa, lacul Colibiţa; *turism religios:* la mănăstirile Salva, Dobric, Bichigiu, Rebra, Cormaia, Poiana Ilvei, Piatra Fântânele, Nuşeni; *speoturism* (amenajarea Peşterii Tăuşoare)–Rebrişoara; *sporturi extreme:* delta-plan, parapantă, moto-cros alpin, rafting (Ţibleş, Rodna).

4.4.3. Judeţul Cluj

Profilul turistic al judeţului: *turism cultural, turism recreativ montan, turism curativ* (preponderent în salinele Turda şi Ocna-Dej).

Ca direcţii de acţiune recomandăm:

1) *Amenajarea turistică modernă şi complexă a zonelor periurbane ale judeţului* aflate sub incidenţa nevoilor imediate de agrement şi cură ale unei cereri potenţiale numeroasă, în condiţiile în care oraşele judeţului Cluj, în comparaţie cu alte aşezări urbane ale ţării (Braşov, Sibiu, Oradea, Baia

Mare etc.) „excelând" prin lipsa posibilităţilor de desfăşurare a turismului de scurtă durată şi distanţă (week-end).

- Zona preorăşenească a municipiului Cluj Napoca: Pădurea Făget – turism recreativ; Pădurea Hoia– turism mixt (recreativ şi cultural); Cheile Baciului – turism recreativ; Băile Someşeni – turism mixt (curativ, recreativ); Băile Cojocna – turism curativ; Gilău- Someşul Cald-Tarniţa – turism recreativ;
- Zona preorăşenească Turda-Câmpia Turzii: Băile Turda – amenajare ca staţiune de interes regional prin exploatarea curativă a salinei, lacurilor sărate şi depozitului de nămol sapropelic; Cheile Turzii – turism recreativ; Cheile Turenilor – turism recreativ; Cheile Borzeştilor – turism recreativ;
- Zona preorăşenească Gherla: Băile Băiţa – turism curativ; Nicula – turism cultural;
- Zona preorăşenească Dej: Pădurea Bungăr – turism recreativ; Salina Ocna Dej – turism curativ;
- Zona preorăşenească Huedin: arealele turistice Leghia, Izvoru Crişului, Călăţele (restructurare funcţională).

2) *Definitivarea amenajării obiectivelor de mare potenţial din zona montană destinate turismului recreativ de sejur hivernal şi estival:* Băişoara–turism recreativ (remodelare funcţională); Fântânele-Beliş – turism recreativ; Valea Drăganului (Floroiu) – turism recreativ; Vlădeasa - turism recreativ;
3) *Înfiinţarea, prin amenajări adecvate, a noi baze turistice în zone nevalorificate actualmente:* Ic-Ponor (complex speoturistic); Valea Stanciului – speoturism, turism recreativ; Someşul Rece (sistematizare şi remodelare turistică); Geaca-Ţaga-Cătina – turism de agrement, turism piscicol;
4) *Sprijinirea afirmării turismului rural în zonele:* Depresiunea Huedin (Sâncrai-Mărgău-Călăţele etc); Măguri-Mărişel-Beliş; Ciucea-Poieni-Bucea; Chieşti; Iara-Băişoara; Mociu; Sic; Bonţida;
5) *Eficientizarea turismului cultural,* bazat pe vizitarea resurselor antropice (muzee, monumente, edificii istorice, religioase sau culturale) din oraşele Cluj Napoca, Dej, Turda, Gherla, Huedin) prin permanentizarea unor circuite tematice;
6) *Diversificarea ofertei destinată turismului prilejuit de manifestările ştiinţifice, culturale sau sportive,* organizate în Cluj-Napoca sau oraşele învecinate.

Amenajări turistice prioritare:

1. Amenajarea la standarde europene a Peşterii din Valea Firei (Humpleu), obiectiv ce va putea competiţiona cu succes cu celebrele peşteri Postojna (Slovenia), Aggtelek (Ungaria), Machoca (Cehia) etc.
2. Amenajarea accesului turistic modern în Cheile Turenilor datorită localizării sale favorabile în raport cu căile majore de acces şi centrele de provenienţă a fluxurilor turistice;
3. În staţiunea Beliş-Fântânele: dotări pentru navigaţia de agrement (debarcader, vapor, iahturi cu capacitate variabilă, canoe); pârtie de schi fond; alee pentru agrement hipic; patinoar; pârtie de schi alpin; amenajări pentru pescuitul de agrement.
4. În staţiunea Băişoara: reamenjarea pârtiei de schi alpin; pârtie de săniuţe; trambulină; patinoar (cu funcţie de piscină vara); telescaun; promovarea turismului cinegetic.
5. La Ocna Dej, extinderea galeriilor vizitabile ale salinei, diversificarea procedurilor de cură, amenajarea pentru agrement nautic alo lacului Toroc etc. diversificarea ofertei recreative prin amenajarea unor terenuri de sport (tenis, volei, atletism, bowling);
6. La Băile Someşeni: delimitarea arealului turistic (datorită presiunii urbane în creştere); remodelarea bazinelor de înot în aer liber (inclusiv platformă pentru sărituri); construirea microbazinelor şi platformelor de tratament cu nămol; captarea şi exploatarea curativă a izvoarelor minerale; construirea unui ambulatoriu cu proceduri de cură complexe (aferente maladiilor tratate prin apa minerală şi nămol).
7. Nicula: construirea (la distanţa optimă de mănăstire a cărei activitate nu trebuie afectată) a unui hotel şi a unui camping destinate turismului religios; diversificarea ofertei turistice religioase prin

edificarea “Drumului crucii”, a unei şcoli de iniţiere în pictura pe sticlă etc.; sprijinirea turismului rural în zonă.

4.4.4. Judeţul Maramureş

Situat în extremitatea nordică a României şi a regiunii de dezvoltare Nord-Vest, judeţul Maramureş se remarcă printr-o ridicată diversitate geografică având un cadru natural pitoresc, cu cea mai extinsa zona muntoasa din Regiunea de Nord-Vest, dublat de existenţa unui potenţial atractiv antropic de o mare bogăţie şi originalitate structurală. Apartenenţa la regiunea transfrontalieră româno-ucraineană îi conferă o poziţie favorabilă sub aspectul fluxurilor turistice internaţionale.

Profilul turistic al judeţului*:* 1. *Turism rural; 2. Turism recreativ montan; 3. Turism balnear;* 4. Turismul cinegetic; 5. Turismul de tranzit.

Acţiuni prioritare de intervenţie:

1) *Dezvoltarea complexă a turismului rural, cu şanse de competitivitate europeană,* întruneşte condiţii favorabile de practicare în numeroase aşezări din cadrul judeţului cu deosebire a celor din „ţările” *Maramureşului, Lăpuşului* şi *Chioarului* şi a *Zonei Codru* cu sate care conservă un fond etnografic original: arhitectură tradiţională (biserici şi porţi de lemn), meşteşuguri populare (olărit, ţesături, port popular etc.), manifestări tradiţionale cu o mare rezonanţă şi popularitate, alături de prezenţa unor resurse estetico-peisagistice cu un grad de atractivitate turistică ridicat. Localităţi precum Vadu Izei, Ieud, Moisei sau Bogdan Vodă deţin de mai mulţi ani un rol important în cadrul reţelelor turistice de profil, impunându-se prin oferta lor extrem de diversificată. Înfiinţarea altor pensiuni familiale, care pot pune la dispoziţia turiştilor servicii specifice acestei forme de turism, este posibilă în numeroase alte localităţi, printre care menţionăm: Bârsana, Săliştea de Sus, Deseşti, Dragomireşti, Valea Chioarului, Suciu de Sus, Lăpuş, Stoiceni, Rohia, Răzoare, Dămăcuşeni, Rogoz, Ardusat, Vima Mică (satele Aspra, Peteritea, Sălniţa, Jugăstreni, Vima Mare); Com. Valea Chioarului (satele Fericea, Valea Chioarului); com. Ulmeni (satele Ţicău, Arduzel); com. Boiu Mare (satele Prislop, Frâncenii Boiului, Asuaju de Sus, Băiţa de sub Codru, Băseşti, Sălişte, Bicaz, Oarţa de Jos, Ortiţa, Remeţi, Sebişa (or. Seini), com. Tăuţii Măgherăuş (satele Nistru, Merişor); Groşi.

În acest context, *Oficiul de Promovare a Turismului Rural*, de la Baia Mare, trebuie să devină un veritabil centrul de comandă al turismului rural din întreaga regiune. având în vedere experienţa recunoscută a judeţului Maramureş în practicarea acestei forme de turism.

2) *Remodelarea turismului recreativ montan (de drumeţie, alpinism, sporturi de iarnă)* se poate derula cu precădere în Munţii Rodnei, Maramureşului, Ţibleşului, Gutâi şi, nu în ultimul rând, al Munţilor Igniş, traseele turistice având ca bază de plecare o serie de localităţi sau staţiuni de la baza acestora (Moisei sau Borşa pentru Rodna), Băiuţ, Cavnic, Groşii Ţibleşului, Poiana Botizii, Botiza, Dragomireşti etc. pentru Ţibleş, staţiunea Izvoare pentru Igniş (impunându-se îndeosebi traseele Valea Neagră-Izvoare şi Izvoare-Valea Runcului-Cheile Tătarului), localităţile de pe Valea Vişeului şi ale afluenţilor acestora pentru Munţii Maramureşului etc.

Având în vedere posibilităţile multiple de practicare a turismului existente pe latura nordică a Munţilor Rodnei apare necesitatea revitalizării activităţilor turistice şi ridicarea la statutul de staţiune de nivel internaţional a *staţiunii Borşa,* principalul pol turistic al zonei prin: amenajarea unor dotări la standarde internaţionale (bob, săniuţe, snowboard, sărituri de la trambulină, patinaj, schi-fond; amenajarea unor terenuri pentru diverse sporturi; construirea unei baze de tratament moderne şi performante; realizarea unor structuri pentru dezvoltarea activităţilor turistice din timpul sezonului de vară (alpinism, drumeţii, ciclism montan, raliuri automobilistice, planorism, parapante, vânătoare, pescuit etc); realizarea unui centru cultural modern multifuncţional unde să poată fi organizate festivaluri folclorice, teatrale, reuniuni ştiinţifice, conferinţe etc.; dezvoltarea unor infrastructuri de transport pe cablu.

Dezvoltarea *staţiunii Izvoare* trebuie să se axeze pe valorificarea resurselor atractive existente în perimetrul său prin stimularea *turismului recreativ montan* şi *turismului balnear*. Astfel, obţinerea statutului de „staţiune turistică de interes naţional" presupune realizarea următoarelor *acţiuni prioritare*: realizarea unei baze materiale dimensionată cantitativ şi conformă standardelor internaţionale (inclusiv realizarea de trasee pentru practicarea schi-fondului- acesta necesitând marcaje, realizarea de refugii şi cabane pentru opriri de scurtă durată, etc., precum şi realizarea de pârtii pentru bob, snowboard, săniuţe); edificarea unei infrastructuri turistice performante (extinderea şi diversificarea mijloacelor de transport pe cablu existente, alimentare cu apă, canalizare şi epurarea apelor uzate, telecomunicaţii, diverse utilităţi); realizarea unor noi capacităţi de cazare (edificarea unui hotel cu 175-200 de locuri, cu grad de confort superior) şi extinderea şi modernizarea celor existente (vilele "Poiana Soarelui" şi cabanele "Igniş", "Merişor", "Afiniş"); dezvoltarea şi diversificarea amenajărilor turistice existente şi a activităţilor turistice din timpul sezonului de vară (drumeţii, ciclism montan, raliuri automobilistice, planorism, parapante, vânătoare, pescuit, piscină în aer liber, diversificarea echipamentului pentru practicarea sporturilor nautice etc); realizarea pârtiei de schi "Igniş- Borişte" (în Munţii Igniş) şi a unui patinoar artificial.

La rândul său, *Complexul turistic Mogoşa* se va eficientiza din punct de vedere turistic prin: reamenajarea pârtiei de schi cu o lungime de 2100 m şi cu o diferenţă de nivel de 800 m; modernizarea instalaţiilor de transport pe cablu (a telescaunului şi a celor două schilifturi); amenajarea unui patinoar natural pe lacul Bodi-Şuior; diversificarea agrementului estival prin: valorificarea posibilităţilor oferite de existenţa lacului menţionat: amenajarea locurilor de plajă şi pescuit, crearea condiţiilor pentru practicarea înotului şi a canotajului de agrement cu bărci şi hidrobiciclete etc.; amenajarea unor terenuri de sport (tenis, volei, atletism, bowling etc.); încurajarea practicării drumeţiei montane, îndeosebi spre Poiana Boului, de unde se poate ajunge la Creasta Cocoşului sau la Hanul Pintea Viteazul (situat în pasul Gutâi, pe D.N. 18); zboruri cu parapanta etc.; edificarea unor baze de cazare (construirea unui hotel în vecinătatea pârtiei de schi) şi alimentaţie publică moderne;

Complexele turistice Cavnic şi Şuior pot prelua "vârful de sarcină" al cererii turistice din perioada sezonului estival sau hivernal prin: edificarea unor baze de cazare şi alimentaţie publică moderne; diversificarea ofertei de agrement-divertisment (terenuri de sport, patinoar, agrement hipic, circuite recreaţionale în împrejurimi etc.) amenajarea de trasee pentru practicarea schi-fondului, realizarea de pârtii pentru bob, snowboard, săniuţe; diversificarea ofertei şi a serviciilor turistice în vederea realizarea condiţiilor pentru extinderea activităţilor turistice din sezonul estival (drumeţii, vânătoare, pescuit, ciclism montan, alpinism, raliuri automobilistice etc.).

3) *Turismul balnear* se practică în prezent sub formă de: cură externă la Complexul Borşa, Ocna Şugatag, Dăneşti, Coştiui şi Cărbunari, iar sub formă de cură internă (prin intermediul unor amenajări rudimentare) la Crăciuneşti şi Săpânţa. În acest context, un obiectiv prioritar îl reprezintă remodelarea funcţională, extinderea şi diversificarea profilului funcţional al locaţiilor existente (Baia Borşa, Ocna Şugatag, Coştiui, Dăneşti, Cărbunari), respectiv *stimularea dezvoltării de noi staţiuni* axate pe valorificare resurselor de acest tip (balneare): Crăciuneşti, Săpânţa, Glod, Stoiceni, Valea Vinului etc..
4) *Turismul de tranzit* este specific judeţului Maramureş datorită poziţiei sale excentrice în teritoriu (în extremitatea de nord a ţării, între judeţele Satu Mare şi Suceava) şi a apartenenţei la regiunea transfrontalieră romano-ucraineană. Acesta se poate derula de-a lungul traseelor deja existente sau care necesită modernizări pe Valea Vişeului, Valea Izei, depresiunile Lăpuş şi Copalnic-Mănăştur, între Sighet şi Negreşti Oaş prin Tara Oaşului. El vizează deopotrivă obiective ale cadrului natural, dar mai ales bisericile din lemn şi monumentele întâlnite pe traseu. Valorificarea oportunităţilor oferite de turismul de tranzit impune edificarea unui sistem de baze localizate de-a lungul căilor rutiere principale (E81, DN 18, DN 19, DN 1C) sau la intersecţia acestora cu drumurile judeţene importante.

5) *Turismul cinegetic* este favorizat de existenţa a cca. 60 de fonduri de vânătoare pentru cocoş de munte, cerb carpatin, capră neagră, urs, mistreţ, lupi, râs, iepure, fazan etc. Amplificarea acestei forme de turism elitiste dar şi cu o eficienţă economică mult superioare altor forme de turism, presupune: reintroducerea în circuitul turistic a cabanelor silvice şi de vânătoare existente; amenajarea unor parcuri de vânătoare specializate (cu edificarea unei baze materiale adecvate, cu o strictă monitorizare a acestei activităţi, cu protejarea speciilor ocrotite şi prevenirea actelor de braconaj); organizarea unor activităţi recreative de tip "safari".
6) *Turismul piscicol şi de agrement nautic* dispune de condiţii propice de afirmare pe cele 32 ha de suprafaţă lacustră, din care 12 ha pe lacuri naturale (Nistru-Tăuţi, Bodi-Ferneziu, Bodi-Baia Sprie, Vinderel, Iezer-Pietrosu, Ştiol-Pietrosu, Lighet-Târgu Lăpuş) şi cca 20 ha de lacuri amenajate antropic (ex. Firiza, Pistruia, Săpânţa). Poate fi practicat şi în lungul principalelor reţele hidrografice pe o lungime de 1124 km (îndeosebi pe râurile Iza, Mara, Vaser, Vişeu, Lăpuş, Someş).
7) *Turismul ştiinţific specializat (inclusiv didactic educativ) şi de vizitare (agrement)* este favorizat de existenţa a numeroase areale naturale cu statut de rezervaţie care protejează o serie de elemente de floră şi faună rare, endemice şi/sau relicte, cele mai importante fiind: Pietrosul Rodnei, Cornu Nedeii-Ciungii Bălăşinii, Sâlhoi-Zâmbroslaviile, Izvorul Albastru al Izei, gorunetul de la Ronişoara, laricele de al Coştiui, arboretele de gorun şi larice de la Ocna Şugatag, Tăul Morărenilor, Creasta Cocoşului, Cheile Tătarului, Mlaştinile Vlăşinescu, Tăul lui Dumitru arboretele de castan comestibil, arboretele de castan comestibil de la Baia Mare, arealul fosilifer de la Chiuzbaia, Lacul Albastru, stejăretul de la Băiuţ.

   Principalele circuite turistice tematice identificate sunt:
   - *circuitul minelor*: (Borşa, Băiuţ, Cavnic, Baia Mare) prin amenajarea pentru vizitare a unor galerii de mină dezafectate şi realizarea (la intrare în mină,) a unei săli cu prezentarea ilustrată şi explicativă a istoricului la care să se adauge o expoziţie de gemologie cu posibilităţi de vânzare a florilor de mină;
   - *circuitul bisericilor din lemn* (inclusiv Cimitirul Vesel de la Săpânţa, unicat mondial);
   - *circuitul mănăstirilor din Ţara Maramureşului* cu principale „puncte de sprijin": Dumbrava (lângă Vişeul de Sus)–Moisei–Dragomireşti–Bârsana–Văleni (com. Călineşti)–Săpânţa;
   - *circuitul mănăstirilor din Ţara Lăpuşului şi Depresiunea Baia Mare* grefat pe următoarele lăcaşe de cult*:* Habra şi Izvoarele (ambele lângă Baia Mare) – Înălţarea Sfintei Cruci (sat Dumbrava, Tg. Lăpuş)–Rohia–Rohiţa (sat Boiereni, Tg. Lăpuş)–mănăstirea Breaza (com. Suciu de Sus)–Lăpuş–Gruiul Rotund (com. Coroieni)–Baia Mare;
8. *Turismul de congrese şi reuniuni* ocazionat de desfăşurarea unor manifestări tradiţionale sau ştiinţifice (congrese, conferinţe, simpozioane etc.) este centrat pe municipiile Baia Mare şi Sighetu Marmaţiei, precum şi pe staţiunea Borşa.

4.4.5. Judeţul Satu Mare

Situat în extremitatea nord-vestică a Regiunii de dezvoltare Nord-Vest, la tripla joncţiune transfrontalieră (România, Ungaria, Ucraina), judeţul Satu Mare îşi va orienta strategia turistică pornind de la specificul resurselor atractive, al poziţiei în regiune și vecinătatea frontierei cu cele două ţări susmenţionate.

Profilul turistic al judeţului: 1. Turism balnear (termal); 2. Turism rural; 3. Turism cultural 4. Turism de tranzit; 5. Turism de agrement montan; 6. Turism cinegetic şi piscicol.

Măsuri prioritare de intervenţie:

1. *Dezvoltarea turismului de tratament balnear,* legat de existenţa resurselor hidrominerale şi hidrotermale din zonele: Satu Mare, Tăşnad, Carei, Bixad, Băile Puturoasa (situate la 12 km. sud de loc. Vama), Certeze (Apollo, Borcutul Punţilor), Luna-Negreşti (situate la cca. 10 km. SE de Negreşti

Oaş), Valea Măriei (com. Vama, 3 km. NV de această localitate), Băile Tarna Mare, Beltiug, Ady Endre, Dobra, Mădăraş cu următoarele intervenţii:

- reabilitarea, extinderea şi ridicarea la exigenţele calitative actuale a ofertei turistice;
- diversificarea profilului funcţional al s*taţiunilor balneare* mijlocii si mici care posedă surse hidrominerale valoroase şi valorificabile curativ (Tăşnad, Băile Puturoasa, Valea Măriei, Bixad, Izvoarele-Luna);
- *dezvoltarea de noi staţiuni* axate pe valorificare resurselor de acest tip (balneare): Tarna Mare, Turţ-Băi, Beltiug, Certeze;
- *amenajări de complexe turistice termale* in urbanul şi suburbanul oraşelor Satu Mare, Carei, Tăşnad, respectiv Beltiug, Acâş.

2. *Turismul rural* întruneşte condiţii favorabile de practicare în numeroase aşezări din cadrul judeţului cu deosebire a celor din *Ţara Oaşului* şi a *Zonei Codru* (sate care conservă un fond etnografic original, arhitectură tradiţională (locuinţe, biserici şi porţi de lemn), meşteşuguri populare (olărit, ţesături, port popular etc.), manifestări tradiţionale cu o mare rezonanţă şi popularitate, alături de prezenţa unor resurse estetico-peisagistice cu un grad de atractivitate turistică ridicat, menţionate pe larg în prima fază a studiului nostru). Localităţi precum Bixad, Certeze, sau Călineşti-Oaş deţin de mai mulţi ani un rol important în cadrul reţelelor turistice de profil, impunându-se prin oferta lor diversificată (care, alături de locuinţa, portul şi specificul gastronomic local, valorifică şi tradiţiile populare ale zonei, etalate îndeosebi în perioada sărbătorilor de iarnă). Alături de acestea, resurse atractive valoroase, valorificabile prin intermediul turismului rural prezintă şi localităţile: Vama, Călineşti-Oaş, Bixad, Cămârzana, Turţ, Târşolţ, Gherţa Mică, Talna Mare, Batarci, Hodod, Bogdand, Soconzel, Socond, Solduba, Poiana Codrului, Bârsău, Homoroade, Crucişor, Măriuş, Valea Vinului etc.

De asemenea, peisajul viticol şi/sau pomicol prezent la Racşa, Carei, Viile Satu Mare, Turţ etc. ar putea stimula afirmarea turismului rural, integrând localităţile într-un circuit turistic mai amplu, care să includă şi alte areale specializate sau care grupează obiective din alte categorii.

3. *Turismul de tranzit (de circulaţie)* este o formă de turism specifică judeţului Satu mare datorită poziţiei sale excentrice în teritoriu (în extremitatea de nord a ţării, între judeţele Bihor şi Maramureş). Acesta se poate derula de-a lungul traseelor deja existente sau care necesită modernizări, scopul urmărit fiind acela de a asigura percepţia globală a întregului teritoriu al judeţului Satu Mare (Ţara Oaşului în special): pe ruta Satu Mare – Baia Mare şi de aici spre Depresiunea Maramureşului (peste Pasul Gutâi); pe ruta Satu Mare – Carei – continuată spre Oradea; Satu Mare – Zalău (E81); Satu Mare – Negreşti-Oaş – Săpânţa; spre Hust şi Ujgorod (Ucraina); spre Debrecen şi Niyreghaza (Ungaria). Valorificarea oportunităţilor oferite de turismul de tranzit impune edificarea unui sistem de baze localizate de-a lungul căilor rutiere principale (E81, DN 18, DN 19, DN 1F, DN 1C) sau la intersecţia acestora cu drumurile judeţene importante.
4. *Promovarea turismului de scurtă durată (week-end)* ce găseşte condiţii propice de afirmare cu precădere în zona periurbană a municipiului Satu Mare (Pădurile Noroieni, situată la 7 km NE de Satu Mare şi Pădurea Mare, 5 NV de Satu Mare), Carei şi Tăşnad, precum şi în zonele de agrement Homoroade şi Oţeloaia, sau în arealele cu trasee pitoreşti din Ţara Oaşului (deja menţionate). *Turismul de sfârşit de săptămână* se practică şi în lungul Someşului şi a principalilor afluenţi, văile Turului şi lacul Călineşti-Oaş, Andrid-Dindeşti, Crucişor-Iegherişte (comuna Oraşu Nou), Mujdeni, oglinzile de apă de la balastiera din localităţile Apa, Iojib, Oraşu Nou etc.
5. *Turismul pentru pescuitul sportiv* poate fi practicat, alături de suprafeţele lacustre menţionate (Călineşti-Oaş şi Crucişor-Iegherişte), în lungul reţelei hidrografice (îndeosebi pe râul Someş şi a principalilor afluenţi ai acestuia).

6. *Turismul cultural,* cu cele două variante (urban, pentru vizitarea monumentelor din oraşele Satu Mare si Carei, respectiv folcloric – cu vizitarea nedeilor si manifestărilor folclorice de la Huta Certeze, Solduba, Asuaju de Sus, Homoroade, Băiţa de sub Codru) include şi două circuite tematice interesante:
    - *circuitul cetăţilor şi castelelor antice şi medievale:* Satu Mare – Carei – Tăşnad - Ardud cu derivaţie spre Hodod – Medieşu Aurit – Livada – Turulung – Satu Mare;
    - *circuitul mănăstirilor sătmărene:* Bixad – Prilog (com. Oraşu Nou) – Lunca Potăului (com. Medieşu Aurit) - Măriuş - Scărişoara Nouă (com. Pişcolt).
7. *Turismul recreativ montan (drumeţie şi sporturi de iarnă)* se poate derula cu precădere în perimetrul Munţilor Oaş şi Gutâi, favorizat de existenţa unor trasee turistice cu resurse estetico-peisagistice atractive, cum sunt: Sâmbra Oilor- vârful Bradului (1093 m); Valea Rea-Şelătruc, cu plecare din Huta Certeze; Valea Turului-Muntele Tâmpa, din Gutâi-Cabana Vrăticel (cu plecare din Negreşti Oaş, la km. 9 aflându-se o cabană şi o păstrăvărie); Valea Turului, cu plecare din Negreşti Oaş- cabana silvică La Tur-Şelătruc-vârful Buiana (1064); Valea Talna Mare (comuna Vama)-Băile Puturoasa (cu apa minerale sulfuroase), cu plecare din Vama (12 km.); Valea Talna Mare-Luna Şes-vârful Pietroasa (1201 m), punctul cel mai înalt din judeţul Satu Mare, cu plecare din Luna (lângă Negreşti); Valea Talna Mică etc.

Turismul montan cu practicarea sporturilor de iarnă este mai puţin favorizat datorita munţilor scunzi si climei mai calde. Cu toate acestea, *turismul recreativ hivernal* bazat pe exploatarea zăpezii găseşte în arealul Munţilor Oaşului, condiţii parţiale pentru afirmarea. Arealul care s-ar putea preta unei astfel de iniţiative este *Luna Şes (Negreşti-Oaş)* cu amenajări de pârtii, patinoar, teleschiuri pentru cererea locală.

8. *Turism nautic şi de pescuit sportiv,* găseşte, însă condiţii favorabile de practicare în arealul lacurilor Călineşti-Oaş, Andrid-Dindeşti şi Crucişor-Iegherişte, care asigură condiţii adecvate, cu condiţia edificării unor structuri de cazare şi alimentaţie publică (unităţi turistice cu profil pescăresc, care să ofere turiştilor pe lângă cazare şi meniu cu specific pescăresc şi posibilitatea închirierii de materiale şi echipament pentru amatorii de pescuit sportiv), dublate de edificarea unor dotări specifice (debarcadere, locuri amenajate pentru pescuit, bărci, hidrobiciclete, etc.).
9. *Turismul de congrese şi reuniuni* ocazionat de desfăşurarea unor manifestări tradiţionale sau ştiinţifice (congrese, conferinţe, simpozioane etc.) centrat pe municipiul Satu Mare, care presupune construirea unui centru modern polifuncţional.
10. *Alte forme de turism cu posibilităţi de afirmare: turism urban* – cu vizitarea monumentelor (în număr de 47) din Satu Mare şi Carei; *turism cultural folcloric*) – nedeile şi manifestările folclorice de la Huta Certeze (Sâmbra oilor), Asuaju de Sus, Solduba, Homoroade), muzeele etnografice în aer liber de la Negreşti-Oaş şi Măriuş; *turism cinegetic* (mistreţ, căprior, fazan) în Munţii Oaşului, Dealurile Codrului.

4.4.6. Judeţul Sălaj

Are, din punct de vedere al amplasării în spaţiul regional, invidiatul atribut de „loc central”, pe care însă poziţionarea periferică a principalelor centre urbane din regiune (Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Cluj-Napoca) o neutralizează, trasformând-o într-un spaţiu ocolit de principalele axe de gravitaţie regională. Pe de altă parte, lipsa unor catene muntoase ample şi înalte, acordă peisajului său valenţe atractive mai puţine, turismul montan fiind practic inexistent.

Profilul turistic al judeţului*:*1. *Turism balnear; 2. Turism rural; 3. Turism cultural;*

Prioritătile amenajării trebuie să se orienteze pe următoarele direcţii:

1. *Remodelarea funcţională a staţiunilor balneare din judeţ prin modernizarea bazei de cazare, a dotărilor de cură şi agrement, a diversificării ofertei atractive:* Bizuşa, Boghiş, Zăuan Băi, Meseşeni

Băi. De asemenea, resursele balneare existente şi poziţia geografică favorabilă pot transforma staţiunile Boghiş şi Bizuşa în staţiuni de importanţă regională.

2. *Înfiinţarea de mici staţiuni balneare în zonele cu resurse hidrotermale şi hidrominerale nevalorificate încă:* Jibou-Băi (cu ofertă pentru turismul periurban), Zalnoc, Şimleul Silvaniei (cu ofertă pentru turism periurban), Chieşd, Valea Pomilor, Stobor (pentru valorificarea nămolurilor terapeutice).
3. *Dezvoltarea turismului rural* în localităţile din Ţara Silvaniei (Cizer, Crasna, Plopiş, Valcău, Pericei, Bădăcin, Nuşfalău), depresiunea Almaşului (Buciumi, Agrij, Românaşi, Treznea, Creaca, Fildu de Sus, Almaşu, Cuzăplac, Sînmihaiu Almaşului) sau culoarul Someşului (Poiana Blenchii, Ileanda, Letca, Băbeni, Surduc) posesoare ale unei culturi materiale şi spirituale rurale de mare originalitate, cu o personalitate aparte.
4. *Turismul cultural* favorizat de prezenţa unor obiective religioase şi istorice. Astfel pot fi iniţiate următoarele *circuite turistice tematice*:
   - *circuitul castrelor romane* : Buciumi, Românaşi, Romita, Porollisum;
   - *circuitul bisericilor de lemn sălăjene*: Fildu de Sus, Zimbor, Sânmihaiu Almaşului, Hida, Creaca, Purcăreţ, Ileanda;
   - *circuitul castelelor şi cetăţilor medievale* : Marca, Nuşfalău, Şimleul Silvaniei, Chieşd, Bocşa, Guruslău, Jibou, Cehu Silvaniei (cetatea construită în 1597 de Sigismund Bathory), Năpradea (cetatea Cheud);
   - *circuitul reşedinţelor nobiliare (castele şi conace)*.
5. *Afirmarea unor noi forme de turism* precum: *turismul viticol* (Şimleul Silvaniei); *turismul de agrement montan (drumeţie, sporturi de iarnă-schi fond, săniuţe)* – Tusa (cu amenajarea unei mici staţiuni); *turismul periurban* (Zalău, pe versantul vestic al Meseşului – cu amenajarea unei pârtii de schi şi săniuţe, baby-schi, teren de golf, potecă hipică, grădină zoologică); *turismul piscicol* – pe lacul Vîrşolţ, pe râurile Someş, Crasna, Barcău; *speoturism* – amenajare Peştera Lii (din zona Purcăreţ-Boiu Mare); *turism cinegetic* în zonele împădurite ale Meseşului şi Plopişului, în Podişul Boiu-Purcăreţ (mistreţ, căprior, fazan).

5. ETAPIZAREA INTERVENŢIILOR LA NIVEL REGIONAL.

Luând în considerare structura actuală deficitară şi cea preconizată a sistemului turistic regional, funcţiile şi dezideratele sale de perspectivă, dar şi posibilităţile reale de intervenţie sub aspectul dificultăţilor şi duratei amenajărilor, apreciem că o etapizare a intervenţilor pe termen scurt, mediu şi lung este absolut necesară într-o strategie coerentă de dezvoltare turistică, cum se doreşte a fi cea de faţă. Cum este şi firesc, atenţia noastră este focalizată pe intervenţiile majore, cu rol director în funcţionarea optimă a sistemului respectiv, ele nu exclud, ci dimpotrivă, motivează acţiuni şi iniţiative locale de amenajări infrastructurale (căi de acces, baze de cazare) sau ale unor obiective atractive de mai mic potenţial (reconstrucţia unor edificii antropice periclitate).

Matricea strategică elaborată include o serie de obiective majore**,** sinonime unor linii directoare, unor deziderate fundamentale ale evoluţiei, afirmării şi eficienţei economice şi sociale a domeniului în cauză. Ele sunt materializate în spaţiul regional prin intermediul unor direcţii de acţiune, a măsurilor şi soluţiilor de amenajare şi punere în valoare, realizate in 3 etape temporale: pe termen scurt (2021-2027), pe termen mediu (2028-2040) şi pe termen lung (2041-2050).

Etapa pe termen scurt, 2021-2027

Se suprapune cu etapa de programare a UE şi vizează, prin prisma strategiei de faţă, abordarea frontală a problemelor cu care se confruntă turismul regional, în vederea creşterii eficienţei şi competitivităţii lui.

Principalele direcţii de acţiune, măsuri şi soluţii de implementare a strategiei în această etapă sunt:

5.1. Introducerea, prin amenajare adecvată, modernă, inspirată, în circuitele turistice ale regiunii de Nord-Vest a unor obiective atractive cu impact turistic internaţional major. Ele vor asigura o creştere semnificativă, ca frecvenţă şi intensitate, a fluxurilor turistice, atât pentru ele însele cât şi pentru alte obiective situate în proximitate.

Acest obiectiv general poate fi atins prin implementarea următoarelor măsuri şi soluţii:

5.1.1. *Amenajarea şi integrarea în circuitele turistice de anvergură a Dracula Park.* Principalele argumente care susţin propunerea sunt:

- Parcul va deveni încă de la înfiinţare un obiectiv turistic de rezonanţă mondială;
- Amenajare cu funcţie de releu între Transilvania, Bucovina şi Maramureş;
- Cerere turistică internaţională masivă pentru astfel de oferte inedite;
- Riscul apariţiei altor locaţii de acelaşi tip, mai puţin îndrituite să valorifice mitul în cauză. (Exemplul castelului Bran, asociat fără vreo legătură cu Dracula, dar care beneficiază de un flux important de turişti internaţionali);
- Existența unor tatonări mai vechi existente în portofoliul de proiecte al Ministerului Turismului vizând promovarea mitului Dracula;
- Ineditul și originalitatea tematicii parcului propus;
- Existența hotelului din Pasul Tihuța care și-a diversificat oferta de servicii turistice prin uzanța mitului Dracula;
- Promovare internaţională asigurată deja pe cale livrescă (Bram Stoker)

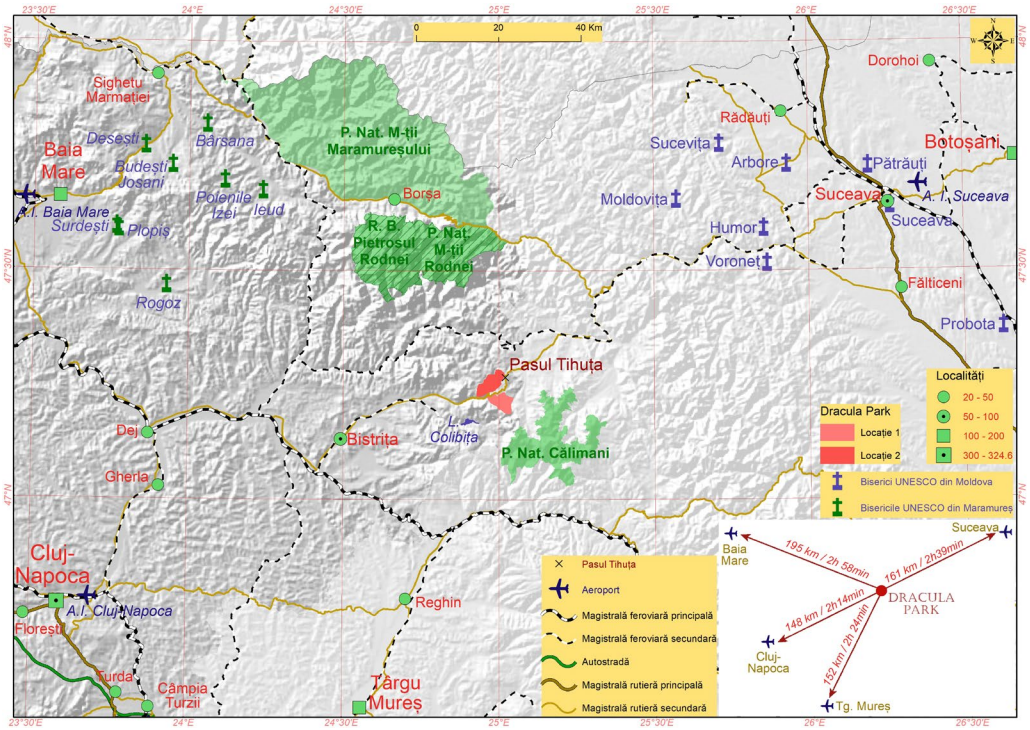

Fig. 6. *Contextul regional al amplasării Parcului*

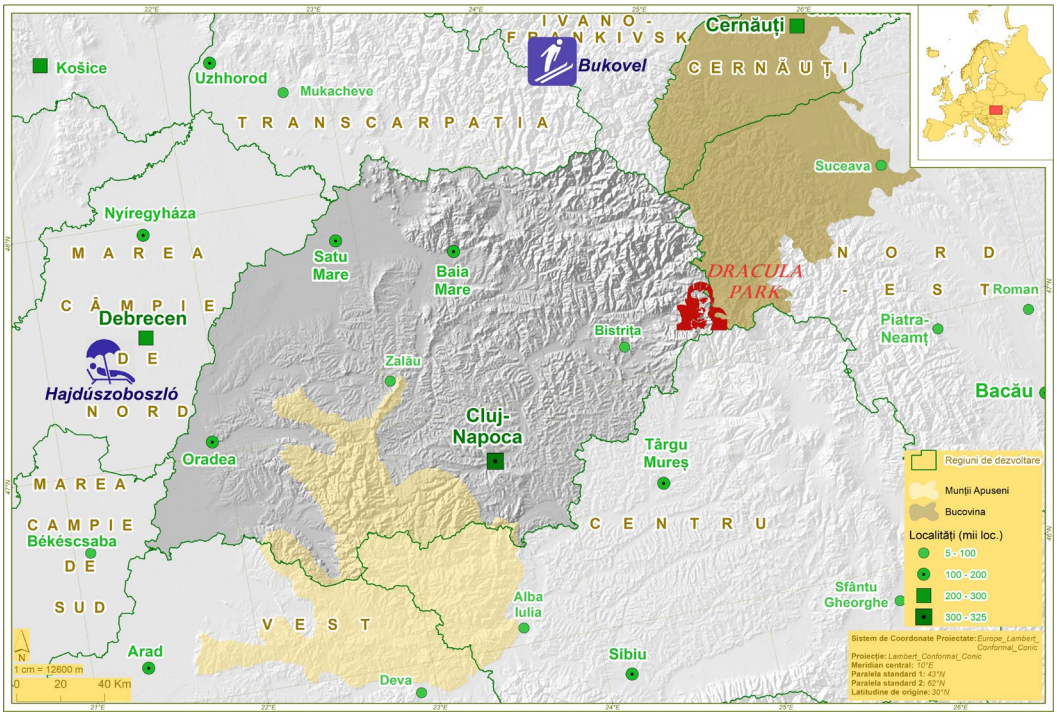

Fig. 7. *Contextul internaţional al amplasării Dracula Park*

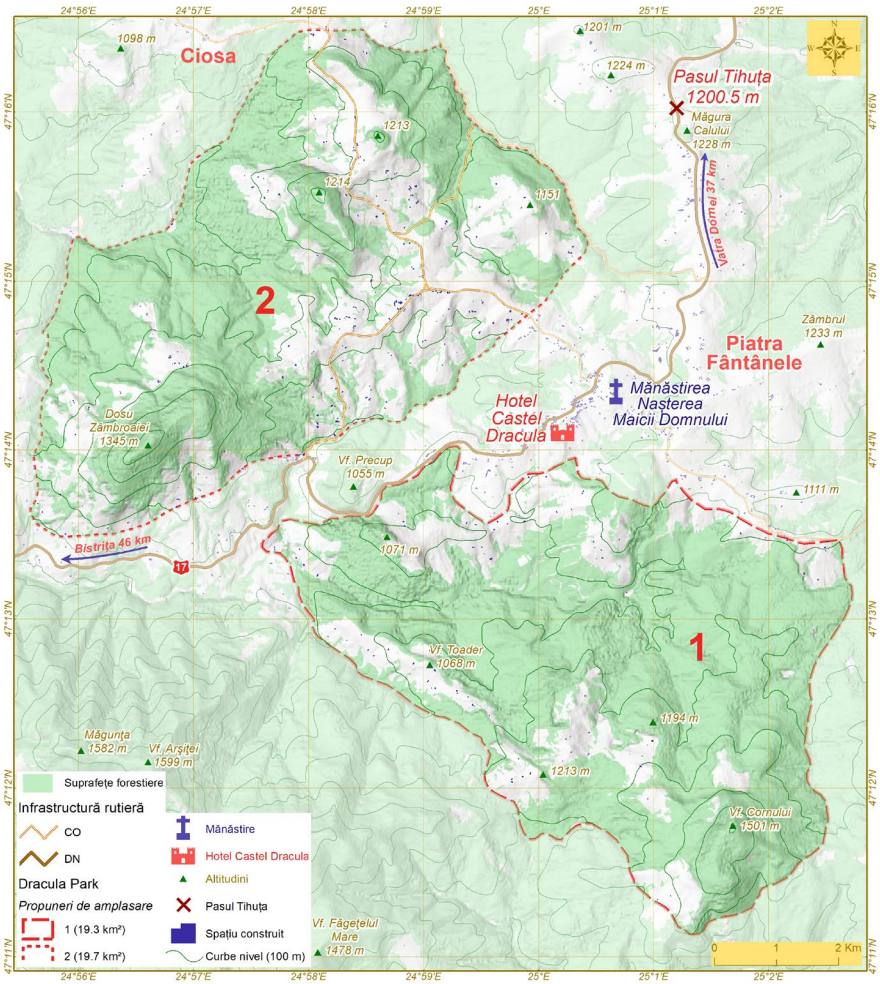

Fig. 8. *Locații propuse pentru amplasarea Dracula Park*

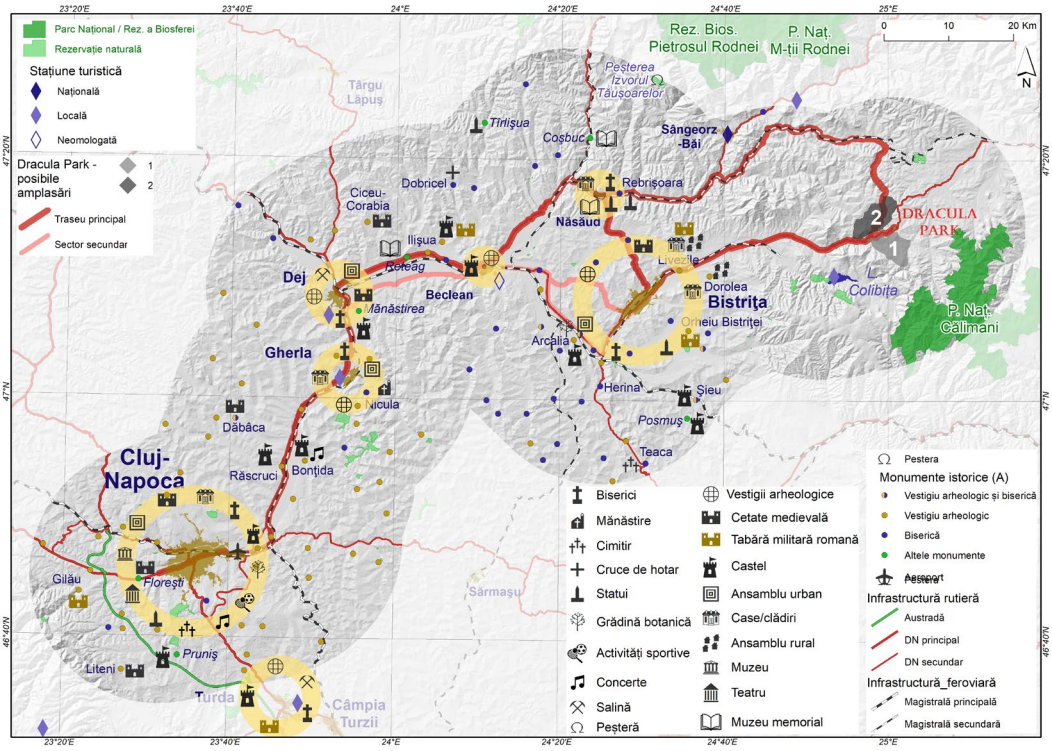

Fig. 9. *Traseul turistic magistral Cluj-Napoca-Dracula Park*

5.1.2. *Amenajarea complexului carstic Cetăţile Ponorului, din Munţii Apuseni.* Propunerea se justifică prin:

- Rezonanţă continentală a complexului carstic respectiv, considerat de Emm. de Martonne ca al doilea fenomen carstic al Europei;
- Cerere turistică masivă pentru vizitarea obiectivelor naturale pitoreşti, spectaculoase;
- Efect stimulator pentru amplificarea turismului în zona centrală a Munţilor Apuseni.

5.1.3. *Amenajarea integrată a Pădurii Hoia*. Se va pune accent pe racordarea la Parcul Etnografic al Transilvaniei (pavilionul în aer liber al Muzeului Etnografic al Transilvaniei) a Parcului de Artă şi Tehnologie (Etnogalactica) şi a sectorului din Pădurea Hoia cunoscută public prin fenomenele sale paranormale. Acţiunea este motivată prin:

- Aura de loc misterios intrată în conştiinţa publică;
- Notorietatea zonei pe plan internațional (documentare și reportaje BBC etc.);
- Cererea turistică internaţională consistentă pentru astfel de atracţii;
- Domeniu al ecoturismului (Pădurea Baciu-Hoia – rezervație naturală).

5.2.Valorificarea potenţialului speoturistic al regiunii, cu premise certe ale unei competitivităţi internaţionale în domeniu. Din cele cca 3 000 peşteri existente în regiune, 78 au o valoare turistică importantă, multe dintre ele rivalizând sau chiar depăşind în atractivitate peşterile amenajate din Franţa, Slovenia, Cehia sau Ungaria.

Ca *măsuri şi soluţii* aferente obiectivului specific ***1.2.*** propunem:

5.2.1. Amenajarea Peşterii din Valea Firei (Humpleu). Atributele de excepţie ale acestei cavităţi subterane sunt:

- Peşteră cunoscută în Europa prin cavernamentul său gigantic (peste 35 km dezvoltare, săli şi galerii de mare amploare);
- Varietatea deosebită a speleotemelor sale (renumite pe plan mondial sunt monocristalele de calcit de peste 80 kg !);
- Obiectiv speoturistic competitiv cu Postojna (Slovenia), Aggtelek (Ungaria) sau Machoca (Cehia).

5.2.2. Amenajarea Peşterii Tăuşoare. Peştera menţionată, situată în Munţii Rodnei (jud. Bistriţa-Năsăud), se impune prin:

- Este cea mai dezvoltată peşteră din Carpaţii Orientali (peste 16,1 km lungime);
- Cavernament amplu, spectaculos;
- Speleoteme variate (unice sunt ,,bilele de marmitaj" din Sala de Mese);
- Obiectiv speoturistic cu o arie vastă de atracţie a cererii de profil.

5.3. Afirmarea largă a turismului rural în „ţările" şi „ţinuturile" regiunii. Cele 7 „ţări" din regiune: Oaş, Maramureş, Chioar, Lăpuş, Năsăud, Silvania şi Beiuş, la care se adaugă ,,ţinuturile" Codru, Ciceu, Bârgău, Huedin, Borod sunt considerate ca veritabile comori ale culturii noastre populare, adăpostind în lada lor de zestre ocupaţii, tradiţii, obiceiuri, folclor (port, cântec şi dans popular) şi gastronomie cu statut de valori unice pe plan european. Ele pot asigura pentru turismul rural din întreaga regiune o ofertă excepţională, mult mai diversificată decât în turismul similar din alte ţări europene, în condiţiile realizării imediate a următoarelor *măsuri şi soluţii*:

5.3.1. Edificarea de baze de cazare moderne (pensiuni) în comunele şi satele regiunii;

5.3.2. Realizarea de programe turistice consistente, diversificate pentru fiecare locaţie de sejur în parte;

5.3.3. Focalizarea preponderentă pe etalarea specificităţilor folclorice şi gastronomice locale ca argumente ale autenticităţii şi ineditului ofertei;

5.3.4. Modernizarea căilor de acces rutier şi feroviar spre obiectivele turistice locale.

5.4. Dezvoltarea, prin amenajări adecvate şi gestiune eficientă, a turismului cinegetic. România posedă o faună sălbatecă bogată şi variată, efectivele unor specii (urs, lup, cerb) înscriindu-se în topul valorilor europene. Din acest punct de vedere Regiunea de Nord-Vest poate dezvolta un turism cinegetic producător de trofee de mare rentabilitate şi competitivitate în raport cu ţările limitrofe. Ca principale *măsuri şi soluţii* menţionăm:

5*.4.1. Edificarea de infrastructuri specifice (pavilioane de observare, standuri de vânătoare, cabane) în principalele fonduri de vânătoare din Carpaţii Orientali, Munţii Apuseni, Dealurile de Vest şi Podişul Someşan. Exploatarea cinegetică judicioasă a speciilor producătoare de trofee (urs, cerb, mistreţ, căprior).*

5.5. Fortificarea staţiunilor montane existente şi înfiinţarea de noi staţiuni situate cu domeniul schiabil la peste 1700 m altitudine. Are drept scop satisfacerea cu oferta de calitate a cererii turistice interne pentru agrementul hivernal şi valorificarea unor oportunităţi locale în aces sens. Restrângerea teritoriilor pretabile amenajărilor pentru practicarea sporturilor de iarnă la masivele montane cu peste 1700 m altitudine se datorează fenomenelor de încălzire a climei, transformate într-un factor restrictiv ce afectează durata şi grosimea stratului de zăpadă. Ca *măsuri şi soluţii* imediate propunem:

5.5.1. *Dezvoltarea staţiunii Borşa,* datorită următoarelor atuuri:

- Localizare favorabilă, sub raport climateric, pentru afirmarea infrastructurii de agrement hivernal;
- Existența unor stațiuni montane în proximitate care nu capacitează un contingent foarte mare de înnoptări turistice;
- Staţiune-releu pentru turismul din munţii Rodnei şi Maramureşului;
- Singura staţiune din Carpaţii Orientali care ar putea competiţiona cu staţiunea ucraineană Bucovel

5.5.2. *Diversificarea şi amplificarea ofertei recreative a staţiunii Băişoara,* motivată de:

- Localizarea într-un masiv montan de peste 1800 m altitudine;
- Cerere turistică numeroasă provenită din oraşele situate în proximitate (Cluj-Napoca, Turda, Câmpia Turzii);
- Posibilităţi largi de implantare a infrastructurilor .

5.6. Remodelarea funcţională a unor staţiuni turistice vechi şi înfiinţarea de noi staţiuni.

Obiectivul are în vedere revitalizarea unor vechi locaţii turistice ale regiunii, afectate de criza perioadei de tranziţie, dar şi înfiinţarea de noi staţiuni menite a pune în valoare resurse atractive încă neexploatate. Ele vor asigura logistica practicării turismului în arealele de referinţă, cât şi locuri de muncă pentru cxomunităţile locale. Printre aceste iniţiative cu statut de *măsuri şi soluţii* de intervenţie enumerăm:

5.6.1. Revitalizarea staţiunii Bizuşa Băi (Jud. Sălaj) datorită:

- Valorifică resurse de ape minerale cu efect terapeutic benefic;
- Poziţiei favorabile în teritoriu (acces facil la căile de transport rutier şi feroviar);
- Arie largă de recrutare a cererii turistice;
- Diversifică oferta turistică a judeţului;

5.6.2. Dezvoltarea staţiunii balneare Stoiceni, recomandată de:

- Tradiţia valorificării turistice a apelor minerale din zonă;

- Pol turistic atractor de perspectivă pentru „Ţara Lăpuşului”;
- Reduce disparitatea teritorială a bazelor turistice aferente zonei.

5.5.3.

5.6.3. Înfiinţarea staţiunii turistice Şimleul Silvaniei susţinută de următoarele atuuri:

- Bază de perspectivă a turismului oenologic regional;
- Existenţa unui punct de belvedere de largă panoramare (Măgura Şimleu)
- Prezenţa în proximtitate a unor acvifere hipotermale etc.
- Patrimoniu istoric relevant.

5.6.4. Afirmarea şi atestarea staţiunii Beltiug, motivată de:

- Localizarea pe axa hidro-termală Oradea-Marghita-Satu Mare;
- Potenţial de afirmare a turismului rural;

5.6.5. Afirmarea şi atestarea staţiunii Călineşti-Oaş, menită a valorifica:

- Potenţialul peisagistic, nautic şi piscicol al lacului de acumulare omonim;
- Valorificarea patrimoniului etnografic al regiuniii.

5.6.6. Înfiinţarea complexului turistic Târlişua (Jud. Bistriţa-Năsăud) argumentată de:

- Valorificarea potenţialului atractiv al Munţilor Ţibleş, singura grupă montană importantă din regiune fără o bază turistică;
- Prezenţa surselor de ape minerale (Borcut);
- Potenţial schiabil important;
- Fond cinegetic bogat;
- Patrimoniu cultural şi etnografic important (satul natal al lui Liviu Rebreanu).

5.7. Promovarea internaţională susţinută, incitantă, a ofertei turistice a Regiunii de Nord-Vest prin realizarea următoarelor *măsuri şi soluţii*:

5.7.1. *Realizarea unui site în limbile română, maghiară, germană, rusă, franceză, engleză, arabă, japoneză şi chineză*, întreţinut profesionist cu informaţii de actualitate pentru cererea turistică a principalelor regiuni ale globului emiţătoare de turişti.

5.7.2. *Participarea la târgurile şi expoziţiile internaţionale de turism cu standuri reprezentative*;

5.7.3. *Organizarea de manifestări ştiinţifice focalizate pe patrimoniul turistic regional*;

5.7.4. *Realizarea de materiale promoţionale de înaltă ţinută (hărţi, ghiduri, atlase, albume fotografice)*. Etc.

5.8. Profesionalizarea domeniului turistic prin asigurarea unei resurse umane calificate

Analizele ce stau la baza acestei strategii atestă prezenţa în Regiunea de Nord-Vest a unor instituţii de învăţământ prestigioase (universităţi, licee, şcoli profesionale) capabile a oferi pieţei muncii din turism personal calificat pentru toate meseriile şi funcţiile manageriale aferente.

5.9. Crearea unei oferte turistice autentice, inedite, incitante prin:

5.9.1. Amenajarea unor obiective de mare atractivitate;

5.9.2. Valorificarea specificităţilor locale (culturale, folclorice, gastronomice);

5.9.3. Lărgirea gamei formelor turismului de aventură

5.9.4. Diversificarea procedurilor de cură în turismul de profil

5.10. Creşterea indicelui de accesibilitate prin diversificarea şi modernizarea căilor şi mijloacelor de transport prin:

5.10.1. Modernizarea căilor de acces rutier spre toate obiectivele introduse în circuitele turistice;

5.10.2. Construirea de autostrăzi şi conectarea lor cu autostrăzile din ţările învecinate ca o condiţie sine qua non a intensificării fluxurilor de turişti străini;

5.10.3. Diversificarea transportului feroviar prin amenajarea unor trasee parcurse de ,,trenuri turistice";

5.10.4. Multiplicarea rutelor aeriene spre principalele zone emiţătoare de turişti europene şi din alte continente etc.

ETAPA PE TERMEN MEDIU (2028-2040),

Este etapa consolidării sistemului turistic regional, a afirmăării turismului ca ramură economică de bază a regiunii. Ea are drept obiective generale şi specifice următoarele:

Tabelul 1. *Direcţii de acţiune, măsuri şi soluţii ale etapei pe termen mediu*

DIRECȚII DE ACȚIUNE	MĂSURI ŞI SOLUȚII	ARGUMENTAȚIE
Consolidarea sistemului turistic regional prin amenajări de noi obiective şi edificări de noi baze turistice	**1. Consolidarea axei turistice geotermale Salonta – Oradea – Satu Mare – Livada** prin: modernizarea staţiunilor existemnte, înfiinţarea de staţiuni noi: Salonta, Tinca, Borş, Marghita, Chişlaz, Beltiug etc.	- Prezenţa acviferelor termale; - Accesibilitatea ridicată a regiunii; - Existența unor parcuri tematice acvatice în proximitate (Satu Mare, Oradea); - Existența deja a unui număr ridicat de unități de tip SPA pretabile pentru turismul de wellness; - Cererea internă şi internaţională ridicată pentru oferte curative.
	2. Valorificarea potenţialului turistic al Munţilor Ţibleş prin dezvoltarea de staţiuni noi: Târlişua, Groşii Ţibleşului, Dragomireşti, Fiad.	- Singura grupă montană din Regiunea de Nord-Vest fără o bază turistică proprie; - Posibilități de dezvoltare a domeniilor schiabile (altitudine 1840 m); - Prezența unor suprafețe contingente ocupate cu specii de fag ce sunt înscrise în patrimoniul UNESCO; - Existența unor zone de panoramare largă ; - Aureolă periferică de izvoare minerale.
	3. Amenajări de peşteri pentru speoturismul comun şi extrem: Peştera din Valea Rea, Avenul V5, P. Gălăşeni, P. Ciur-Ponor, P. Măgura, P. Câmpenească; P. Bulz, P. Lii etc.	- Potenţial atractiv de nivel european; - Extinderea ofertei speoturistice în plan regional; - Eficienţa economică a speoturismului.
	4. Amenajări complexe de chei şi defilee: Cheile Galbenei, Defileul Crişului Repede, Cheile Someşului Cald, Defileul Lăpuşului.	- Obiective atractive cu un potenţial turistic ridicat; - Diversificarea ofertei turistice regionale; - Posibilitatea personalizării ofertei turistice prin activități de sport extrem și aventură; - Competitivitate naţională şi internaţională asigurată de valoarea potenţialului existent.

	5. Afirmarea competitivă a turismului rural în „ţările" şi „ţinuturile" regiunii: Oaş, Maramureş, Năsăud, Chioar, Silvania şi Beiuş; Codru, Ciceu, Bârgău, Borod, Huedin etc.	- Zestre etnografică (tradiţii, obiceiuri, ocupaţii) bogată şi variată; - Arhitectură tradiţională diversă; - Folclor autentic; - Promovarea entităților de tip„ținut/țară" ca branduri turistice și teritoriale (unele dintre ele sunt reluate în denumirea unor GAL-uri); - Gastronomie atractivă.
	6. Valorificarea balneară a apelor minerale din Ţara Lăpuşului (Stoiceni, Cărbunari) şi bazinul Someşului Mare (Anieş, Şanţ, Rodna, Poiana Ilvei)	- Acvifere cu ape minerale cu o compoziţie chimică extrem de variată, pretabile tratamentului unei game variate de maladii; - Interes crescut al turiştilor pentru practicarea turismului de wellness.

ETAPA PE TERMEN LUNG (2041-2050)

Etapa trebuie să coincidă cu funcţionarea eficientă din punct de vedere social şi economic a sistemului turistic regional, în condiţii de competitivitate asigurată în raport cu celelalte regiuni de dezvoltare ale ţării, dar şi cu activităţile turistice din ţările învecinate (Ungaria, Ucraina, Slovacia, Serbia). În strânsă corelaţie cu parametrii cererii turistice, cu opţiunile acesteia din intervalul temporal anunţat, se vor introduce în circulaţie, prin amenajare adecvată noi resurse atractive şi se vor înfiinţa noi staţiuni, precum

Tabelul 2. *Direcţii de acţiune, măsuri şi soluţii ale etapei pe termen lung*

DIRECŢII DE ACŢIUNE	MĂSURI ŞI SOLUŢII	ARGUMENTAŢIE
Realizarea în Regiunea de Nord-Vest a unui sistem turistic funcţional, competitiv şi eficient economic şi social	**1. Extinderea axei turistice geotermale Salonta-Satu Mare – Livada s**pre Depresiunea Şimleului (Boghiş, Zăuan Băi, Meseşeni Băi, Şimleul Silvaniei) respectiv spre Ţara Beiuşului (Răbăgani, Beiuş)	- Valorificarea unor acvifere termale din depresiunile tectonice menţionate; - Diversificarea ofertei balneare a regiunii.
	2. Finalizarea programului de dezvoltare a infrastructurii intitulat „*Nici-o comună fără o pensiune turistică!*"	- Existența în Regiunea de Nord-Vest a unor zone turistice ce pot fi considerate exemple de bună practică pentru turismul rural (Maramureş, Bârgău); - Bazele de cazare din mediul rural sunt încurajate ca făcând parte din oferta turistică a unor destinații ecoturistice; - Condiţie sine qua non a afirmării turismului rural şi agroturismului.
	3. Continuarea amenajării de	- Diversificarea continuă a ofertei

	peşteri, chei şi defilee, puncte de belvedere etc.	atractive regionale; - Apariţia de noi baze turistice cu efect multiplicator; - Protecţia şi conservarea, prin amenajare şi exploatare, a unor valori peisagistice
	4. Amenajarea estetică a spaţiului turistic regional, fără peisaje degradate, repulsive	- Ridicarea cotei de atractivitate a întregii regiuni; - Incompatibilitatea activităţilor turistice cu peisajele repulsive
	5. Edificarea unei reţele de căi de acces moderne – autostrăzi, TGV, aeroport pentru curse long currier – prin: - Darea in folosinţă a autostrăzii „celor patru provincii istorice" (Transilvania, Bucovina, Moldova, Basarabia) pe traseul Cluj-Napoca – Bistriţa – Suceava – Iaşi – Chişinău; - Finalizarea autostrăzii „vestice" – Timişoara – Arad – Oradea – Satu Mare – Baia Mare; - Realizarea „drumurilor expres" Baia Mare – Sighetu Marmaţiei – Moisei – Vatra Dornei; Satu Mare – Zalău; - TGV pe ruta Oradea – Cluj-Napoca – Dej – Năsăud – Suceava – Iaşi – Chişinău; - Cluj-Napoca – aeroport pentru curse long currier. Etc.	- Necesitatea creşterii continue a indicelui de conectivitate şi accesibilitate; -

6. PROIECTE CU IMPACT FAVORABIL ÎN OPTIMIZAREA ACTIVITĂŢII TURISTICE REGIONALE

La nivel regional, o gamă variată de proiecte cu un impact turistic favorabil și multiplicator în unele cazuri asupra arealelor din proximitate este redată în cele ce urmează.

1. Constituirea de **colecţii etnografice** (preambulul unor viitoare muzee) în fiecare comună a regiunii. La ora actuală, la nivelul județului Cluj, prin intermediul Centrului Cultural Clujean, se desfășoară proiectul „România remarcabilă" ce își propune cartarea tuturor mărturiilor imateriale ale comunităților rurale de pe raza județului. Acest proiect poate fi extins la scară regională, prin digitalizarea tuturor elementelor de patrimoniu și obiceiuri menite să contribuie la dezvoltarea locală prin stimularea elementelor de autenticitate ce definesc, încă, spațiul rural. Pasul următor ar consta în crearea unor muzee sau colecții publice vii, in situ, în fiecare comună cu zestre etnografică autentică. Muzeele vor putea fi edificate în incinta unor gospodării tradiționale originale pentru a spori gradul de autenticitate al profilului muzeistic.

2. Înfiinţarea de **parcuri etnografice** în „ţările" unde nu există muzee de profil: Beiuş (BH) pentru *Ţara Beiuşului*; Şimleul Silvaniei (SJ) pentru *Ţara Silvaniei*, Năsăud (BN) pentru *Ţara Năsăudului*.

3. **Înfiinţarea, în fiecare zonă folclorică, a unor formaţii artistice** (ansambluri de cântece şi dansuri populare, orchestre, grupuri folclorice, teatru popular etc.) menite a etala patrimoniul etnografic orginar şi a diversifica, cu manifestări specifice, oferta recreativă a programelor locale.

4. Înfiinţarea, la nivel microregional (asocieri de 3-4 comune învecinate), a unor **ateliere virtuale** care să etaleze şi perpetueze ocupaţii şi meşteşuguri tradiţionale (ţesutul şi confecţionarea costumelor populare, olărit, cojocărit, rotărit, fierărit etc.). Produsele lor de artizanat vor îmbunătăţi oferta turistică regională. Acestea pot fi asociate actualelor centre de informare turistică locale.

5. Iniţierea unui program intitulat: „**Nici-o comună fără o pensiune turistică**!" menit a asigura capacităţi de sejur unei cereri turistice potenţiale în creştere.

6. **Refacerea (reconstrucţia) edificiilor arhitecturale incluse în Lista Monumentelor Istorice** (castre romane, cetăţi, castele, schituri şi biserici, edificii administrative sau culturale, monumente etc.).

7. **Revitalizarea vechilor instalații preindustriale** sub forma unor parcuri tematice funcționale (spre exemplu, parc mulinologic la Zagra)

8. Deschiderea de **căi de acces practicabile auto** spre obiectivele de interes turistic din plan local prin accesarea unor surse de finanțare acordate infrastructurii de transport, majoritatea investițiilor în acest sens făcându-se până acum pentru sectoarele de drum județene, mai rar comunale, și aproape deloc forestiere. Instituirea şi legiferarea, în nomenclatorul naţional al căilor de transport rutiere, a categoriei de ***drumuri turistice*** în a cărei gestiune optimă să fie implicate, pe lângă Ministerul Transporturilor, forul turistic naţional şi autorităţile locale.

9. **Amenajarea spaţiului turistic** aferent tuturor obiectivelor şi bazelor de cazare şi agrement. Contrastele peisagistice frapante (spaţiu amenajat – spaţiu degradat) au impact negativ în turism.

10. Acţiuni, intervenţii şi preocupări permanente pentru **îmbunătăţirea esteticii urbane şi rurale** (turismul este incompatibil cu peisajele degradate, repulsive!).

11. Preocupări susţinute, în fiecare comună şi judeţ, pentru **atestarea brandurilor gastronomice** locale şi regionale.

12. **Promovarea susţinută, incitantă, pe site-uri** de largă accesibilitate a ofertei turistice existente în UAT.

Actori implicaţi:
- Primăriile comunale şi urbane
- Consiliile judeţene
- GAL-urile
- tour-operatori interni și internaționali

Surse de finanţare:
- Fonduri europene
- PNDR
- Bugetele CJ şi ale primăriilor
- Resurse ale ONG-urilor şi private

7. IMPACTUL APLICARII STRATEGIEI ASUPRA DOMENIILOR CONEXE TURISMULUI

Impactul aplicării în practică a strategiei de faţă este polivalent orientat, exercitându-se în primul rând în interiorul domeniului turistic – fapt analizat în detaliu în secţiunea dedicată „*Viziunii strategice a dezvoltării turismului în Regiunea de Nord-Vest*" din Raportul final – dar şi a domeniilor de activitate conexe acestuia precum agricultura, industria, comerţul şi serviciile. Efectele sale se vor resimţi însă şi în plan social, demografic, habitaţional sau environmental, după cum urmează:

În domeniul *agriculturii*:

- creşterea consumului de produse agricole, cu predilecţie a celor ecologice, obţinute pe plan local;
- continuitatea practicilor agricole tradiţionale incluse în oferta atractivă a agroturismului şi turismului rural;
- susţinerea unor subramuri agricole (creşterea cabalinelor) prin nevoile de practicare a hipismului şi drumeţiilor de agrement cu atelaje tradiţionale (sănii, caleşti) tractate de cai;
- asigurarea sustenabilităţii unor forme de turism recreativ (gastronomic, oenologic) etc.

În domeniul *industriei:*

- cerere crescândă pentru produsele unor subramuri industriale specializate în realizarea de echipamente şi mijloace de practicare a turismului hivernal, nautic, speoturism sau turism extrem;
- revitalizarea meşteşugurilor tradiţionale (olărit, prelucrarea lemnului, confecţionarea costumelor populare) prin creşterea cererii pentru produsele artizanale;
- conservarea patrimoniului industrial prin includerea unora dintre siturile sale în circuitele turistice de anvergură etc.

În domeniul *comerţului şi serviciilor:*

- creşterea consumului de produse în plan regional ca factor catalizator al eficienţei activităţilor comerciale;
- eficientizarea serviciilor publice prin lărgirea sferei de adresabilitate asupra fluxurilor de vizitatori;
- creşterea cererii şi, implicit, a comercializării produselor de nişă îngustă, tradiţionale etc.

În domeniul *social:*

- crearea de noi meserii reclamate de inovările ocupaţionale în domeniu;
- apariţia, în prima etapă, a cca 100 000 noi locuri de muncă în turism şi domeniile conexe acestuia;
- creşterea veniturilor şi, implicit, a nivelului de trai al populaţiei ocupate în domeniu;
- lărgirea orizontului cultural al populaţiei implicate în interrelaţiile multiculturale cu fluxurile de turişti, etc.

În domeniile *demografic şi habitaţional:*

- atenuarea „hemoragiei demografice" generată de sporul migratoriu prin crearea de noi locuri de muncă şi diversificarea surselor de venit ale populaţiei din regiune;
- asigurarea sustenabilităţii pentru aşezările montane confruntate cu depopularea şi dispariţia prin afirmarea profilului turistic în staţiuni de profil sau „sate turistice", menit a substitui agricultura şi exploatarea lemnului, activităţi devenite nerentabile datorită restrictivităţilor naturale şi nevoii de protecţie şi conservare a fondului forestier;

În domeniul *infrastructural*:

- turismul oferă argumente irefutabile pentru modernizarea căilor de acces rutiere (autostrăzi, „drumuri turistice"), feroviare (trenuri de mare viteză, dar şi a amenajării unor tronsoane, îndeosebi cele cu ecartament îngust, ca şi „căi feroviare turistice") sau aeriene (dotări în aeroporturile existente pentru transporturile aeriene de tip „long currier", înfiinţarea de heliporturi);

În domeniul *environmental*:

- creşterea indicelui de estetizare a peisajului regional prin amenajarea adecvată a spaţiului turistic aferent obiectivelor şi bazelor turistice;
- eliminarea peisajelor degradate de tip brownfield, turismul fiind incompatibil cu peisajele repulsive, inestetice;

- prin amenajare şi exploatare turistică organizată, controlată, se asigură, într-o manieră durabilă, protecţia şi conservarea unor elemente de patrimoniu natural sau antropic ameninţate cu degradarea şi dispariţia fie prin neglijare, fie prin proliferarea unui turism anarhic, neorganizat.

În opoziţie cu aspectele benefice susmenţionate se constată, în toate ţările cu turism dezvoltat ale lumii, conform dialecticii evolutive a oricărui fenomen din natură şi societate, apariţia unor efecte negative ale dezvoltării turismului, cum ar fi:

- presiunea crescândă asupra mediului prin poluarea aerului (generată de transportul predilect cu automobilele), a apelor (prin agrement nautic), poluarea fonică, creşterea cantităţii de deşeuri etc.
- creşterea stresului interspecific resimţit de locuitorii permanenţi ai aşezărilor turistice ca urmare a înmulţirii numărului de vizitatori;
- afirmarea unor comportamente sociale deviante (prostituţie, consum de droguri etc.);
- turismul ca vector de răspândire a unor maladii. Etc.

Raportând însă beneficiile generate de dezvoltarea turismului şi aspectele negative semnalate (care pot fi atenuate prin măsuri preventive adecvate) balanţa înclină net înspre componenta pozitivă a acestuia care-l transformă, în numeroase ţări ale globului, într-o ramură economică de bază. Ceea ce vizează, pentru Regiunea de Nord-Vest a României, şi strategia de faţă.

Bibliografie:

1. Cocean P. (coord.), 2005, *Planul de Amenajare a Teritoriului Regiunii de Nord-Vest (PATR)*, *Coordonate majore*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
2. x x x (2000-2004), *PATR - Planul de Amenajare a Teritoriului Regiunii de Nord-Vest - (PATR),* proiect nr. 12139/15.12.2000. Beneficiari: Consiliile judeţene BH, BN, CJ, MM, SM, SJ., Proiectant: Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca.